LENIN
SZTÁLIN

★

A MUNKÁRÓL

LENIN ★ SZTÁLIN

A MUNKÁRÓL

GYÜJTEMÉNY LENIN ÉS SZTÁLIN MÜVEIBŐL

SZIKRA

BUDAPEST 1950

Ezt a gyüjteményes kötetet a Szovjetunió Szakszervezeti Tanácsának Könyvkiadója (a Profizdat) által Moszkvában 1941-ben kiadott nagy gyüjtemény (Lenin—Sztálin. A munkáról. Második bővített kiadás) alapján állítottuk össze.

Kötetünk szűkebbre szabott terjedelme miatt nem iktattuk be néhány kevésbé jelentős kisebb művön kívül azokat a politikai gazdaságtan és a történelmi materializmus általános elméletének körébe vágó nagyobb terjedelmű szemelvényeket, amelyek más kiadványainkban könnyen hozzáférhetők. Ezek a következők: Lenin „Marx Károly" c. cikkének „Marx gazdasági tanai" és „A szocializmus" c. része (magyarul lásd *Lenin*. Marx, Engels, marxizmus. 20—36. old., vagy: *Lenin*. Marx Károly és Engels Frigyes. 26—48. old.); Lenin „A kapitalizmus fejlődése Oroszországban" c. művének I. 1. III. 8, 9, 10, VI. 1, 3, 4, 5, 7, VII. 12, VIII. 3, 6. fejezetei (a magyar kiadásban 19—21, 221—244, 381—383, 423—433, 437—444, 536—545. 576—581, 591—595, old.); Lenin „Az államról" c. előadása (lásd *Lenin*. Marx, Engels, marxizmus. 399—417. old.); Sztálin „A dialektikus és történelmi materializmusról" c. művének a történelmi materializmusról szóló része (lásd *Sztálin*. A leninizmus kérdései. 644—664., vagy a mű külön kiadásában 18—39. old.).

Kötetünkbe beiktattunk Sztálin elvtársnak a szovjet gyüjtemény megjelenése (1941) után írott műveiből néhány szemelvényt, valamint több régebbi cikket, amelyek orosz nyelven csak 1941 után jelentek meg és váltak hozzáférhetővé. (Ebben a kötetben 19—52. és 416—436. old.)

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy Sztálin „A Szovjetunió agrárpolitikájáról" c. kiadványunk (Szikra 1949) Sztálin elvtársnak a parasztok és különösen a kolhozparasztok munkájára és munkaviszonyaira vonatkozó több olyan művét is tartalmazza, amelyet ebbe a kötetbe nem vettünk fel.

Leninnek és Sztálinnak a szakszervezetekre vonatkozó műveiből a Szikra Könyvkiadó külön gyüjteményes kötetet készít elő.

A magyar fordítást *Fedor* János nézte át.

Kötetünket elláttuk *tárgymutatóval.*

1950 június

EÖTVÖS EGYETEM
RÉGÉSZETI INTÉZET
dol. 339 Marx

Felelős kiadó a Szikra Könyvkiadó vezérigazgatója

A SZTÁLINI ALKOTMÁNYBÓL

KLASSZIKA ARCHAEOLÓGIAI INTÉZET

4. cikkely. A Szovjetunió gazdasági alapját a gazdaság szocialista rendszere és a munka- és termelési eszközök szocialista tulajdona alkotják, amelyek annak eredményeképpen szilárdultak meg, hogy a gazdaság kapitalista rendszerét felszámolták, a munka- és termelési eszközök magántulajdonát megszüntették és az ember ember által való kizsákmányolásának véget vetettek.

118. cikkely. A Szovjetunió polgárainak joguk van munkára, vagyis joguk van arra, hogy biztosított munkát kapjanak, a végzett munka mennyiségének és minőségének megfelelő díjazással.

A munkára való jogot biztosítja: a népgazdaság szocialista szervezete, a szovjet társadalom termelőerőinek szakadatlan növekedése, a gazdasági válságok lehetőségének kiküszöbölése és a munkanélküliség megszüntetése.

119. cikkely. A Szovjetunió polgárainak joguk van üdülésre. Az üdülés jogát biztosítja: a munkások és alkalmazottak számára megállapított nyolcórás munkanap, a munkanapnak hét és hat órára való csökkentése egész sor szakmában, melyekben a munkaviszonyok nehezek, s négy órára azokban a műhelyekben, amelyekben különösen súlyos munkaviszonyok között dolgoznak; a munkások és alkalmazottak részére megállapított évenkénti fizetéses szabadság és a dolgozók rendelkezésére bocsátott szanatóriumok, üdülőotthonok és klubok kiterjedt hálózata.

120. cikkely. A Szovjetunió polgárainak joguk van biztosított anyagi ellátásra aggkorukra, valamint betegség és munkaképtelenség esetén.

Ezt a jogot biztosítja: a munkások és alkalmazottak államköltségen való társadalmi biztosításának széleskörű kifejlesztése, a dolgozóknak nyujtott ingyenes orvosi segély és a gyógyfürdőhelyeknek a dolgozók rendelkezésére bocsátott kiterjedt hálózata.

121. cikkely. A Szovjetunió polgárainak joguk van művelődésre.

Ezt a jogot biztosítja: a kötelező általános elemi oktatás, a hétéves oktatás ingyenessége, az állami ösztöndíjak rendszere a főiskolák kitűnő tanulói számára, az anyanyelven való iskolai oktatás, a dolgozók díjtalan szakmai, technikai és mezőgazdasági oktatásának megszervezése a gyárakban, a szovhozokban, a gép- és traktorállomásokon és a kolhozokban.

126. cikkely. A dolgozók érdekeinek megfelelően s a néptömegek szervezkedési öntevékenységének és politikai aktivitásának fejlesztése céljából a Szovjetunió polgárai számára biztosítva van az egyesülés joga társadalmi szervezetekben, szakszervezetekben, szövetkezetekben, ifjúsági szervezetekben, sport- és honvédelmi szervezetekben, kulturális, technikai és tudományos társaságokban; a munkásosztálynak és a dolgozók más rétegeinek soraiból való legaktívabb és legöntudatosabb polgárok pedig a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjában egyesülnek, amely a dolgozók élcsapata a szocialista rend erősbítéséért és fejlesztéséért folytatott harcukban és vezető magva a dolgozók valamennyi szervezetének, a társadalmiaknak éppúgy, mint az államiaknak.

130. cikkely. A Szovjetunió minden polgára köteles megtartani a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségének Alkotmányát, teljesíteni a törvényeket, megőrizni a munkafegyelmet, becsületesen eleget tenni társadalmi kötelezettségeinek és tiszteletben tartani a szocialista együttélés szabályait.

131. cikkely. A Szovjetunió minden polgára köteles óvni és szilárdítani a társadalmi, szocialista tulajdont, mint a szovjetrendszer szent és sérthetetlen alapját, mint a haza gazdagságának és hatalmának forrását, mint minden dolgozó jómódú és kultúrált életének forrását.

Aki a társadalmi, szocialista tulajdon ellen tör, a nép ellensége.

Lenin

„A SZOCIÁLDEMOKRATA PÁRT PROGRAMTERVEZETE ÉS ANNAK MAGYARÁZATA"

c. brosúrából

1895—1896

A programtervezet

A. 1. Oroszországban egyre gyorsabban fejlődnek a nagy gyárak és üzemek, amelyek tönkreteszik és nincstelen munkásokká változtatják át a kis kézműveseket és parasztokat, egyre több embert űznek a városokba, a gyári és ipari telepekre és helységekbe.

2. A kapitalizmusnak ez a növekedése azt jelenti, hogy maroknyi gyáros, kereskedő és földbirtokos gazdagsága és fényűzése óriási méretekben nő, s még gyorsabban növekszik a munkások nyomora és elnyomatása. A nagy gyárosok által bevezetett termelési újítások és gépek, amelyek elősegítik a társadalmi munka termelékenységének fokozódását, arra szolgálnak, hogy erősítsék a kapitalisták hatalmát a munkások fölött, növeljék a munkanélküliséget és ezzel karöltve a munkások kiszolgáltatottságát.

3. De a nagy gyárak, miközben végsőkig fokozták a munka elnyomását a tőke által, létrehozták a munkások külön osztályát, amely lehetőséget nyer arra, hogy harcoljon a tőke ellen, mivel maguk a munkások életviszonyai romboljják le minden kapcsolatukat saját gazdaságukkal, s azzal, hogy közös munkában egyesítik, egyik gyárból a másikba dobálják a munkásokat, egybetömörítik a munkásnép tömegeit. A munkások megindít-

ják a harcot a tőkések ellen és erőteljesebben merül fel soraikban az a törekvés, hogy egyesüljenek. A munkások egyes megmozdulásaiból kinő az orosz munkásosztály harca.

4. A munkásosztálynak ez a harca a tőkésosztály ellen — harc valamennyi idegen munkából élő osztály és mindennemű kizsákmányolás ellen. Ez a harc nem végződhet másként, mint a politikai hatalomnak a munkásosztály kezébe való átmenetével, minden föld, a munkaeszközök, a gyárak, a gépek és a bányák összességének az egész társadalom kezébe való átadásával, abból a célból, hogy meg lehessen szervezni a szocialista termelést, amelynél mindennek, amit a munkás termel, továbbá a termelésben bevezetett minden újításnak maguknak a dolgozóknak javát kell szolgálnia.

5. Az orosz munkásosztály mozgalma jellegénél és céljainál fogva részként illeszkedik be a munkásosztály nemzetközi (szociáldemokrata) világmozgalmába.

6. Az orosz munkásosztály felszabadító harcának legfőbb akadályai a korlátlan önkényuralmi kormányzat és annak felelőtlen hivatalnokai. Ez a kormányzat, amely a földbirtokosok és tőkések kiváltságaira támaszkodik és azok érdekeinek kiszolgálója, teljes jogtalanságban tartja a legalsó rendeket s ezáltal gúzsbaköti a munkásmozgalmat és hátráltatja az egész nép fejlődését. Ezért az orosz munkásosztály felszabadító harca szükségszerűen hívja életre a harcot az önkényuralmi kormányzat korlátlan hatalma ellen.

B. 1. Az orosz szociáldemokrata párt kijelenti, hogy feladatának tartja az orosz munkásosztály e harcának támogatását, a munkások osztálytudatának fejlesztése, szervezkedésük előmozdítása, a harc igazi feladatainak és céljainak kijelölése útján.

2. Az orosz munkásosztály felszabadító harca politikai harc, s ennek elsőszámú politikai feladata a politikai szabadság kivívása.

3. Ezért az orosz szociáldemokrata párt, anélkül, hogy elkülönülne a munkásmozgalomtól, támogatni fog minden olyan társadalmi mozgalmat, amely az önkényuralmi kormányzat kor-

látlan hatalma ellen, a kiváltságos nemesi földbirtokosok ellen, valamint a jobbágyságnak és a rendiségnek a szabadversenyt korlátozó maradványai ellen irányul.

4. Ezzel szemben az orosz szociáldemokrata párt teljes erejével fog harcolni minden olyan törekvés ellen, amely arra irányul, hogy a dolgozó osztályokat az önkényuralmi kormányzatnak és hivatalnokainak jótékonykodó gondnoksága alá helyezzék, s a kapitalizmus fejlődését, ennélfogva a munkásosztály fejlődését is, hátráltassák.

5. A munkásosztály felszabadításának ügyét maguknak a munkásoknak kell kézbevenniök.

6. Az orosz népnek nem az önkényuralmi kormányzat és hivatalnokainak segítségére van szüksége, hanem arra, hogy felszabaduljon az önkényuralmi kormányzat igája alól.

C. Ezekből a nézetekből kiindulva, az orosz szociáldemokrata párt mindenekelőtt követeli:

1. A Zemsztvo Nagygyűlés egybehívását valamennyi állampolgár képviselőinek részvételével, az alkotmány kidolgozása céljából.

2. Az általános és közvetlen választójogot minden 21. életévét elért orosz állampolgár számára, vallási és nemzetiségi különbség nélkül.

3. A gyülekezési, egyesülési és sztrájkjogot.

4. A sajtószabadságot.

5. A rendek eltörlését és minden állampolgár teljes törvényelőtti egyenlőségét.

6. A vallásszabadságot és valamennyi nemzetiség egyenjogúságát. Az anyakönyvvezetés átadását a rendőrségtől független, önálló polgári hivatalnokok kezébe.

7. Minden egyes állampolgár számára azt a jogot, hogy bármely hivatalnokot felelősségre vonhasson a bíróság előtt, anélkül, hogy annak főnöke előtt panaszt emelne.

8. A belföldi útlevelek eltörlését, a teljes mozgási és költözködési szabadságot.

9. Az iparűzés és az elhelyezkedés szabadságát és a céhek eltörlését.

D. A munkások számára az orosz szociáldemokrata párt követeli:

1. Munkabíróságok létesítését minden iparágban, választott bírókkal, a tőkések és a munkások paritása alapján.

2. A munkanap törvényes korlátozását napi 8 órára.

3. Az éjjeli munka és az éjjeli műszakok törvényes megtiltását. A 15 éven aluli gyermekek munkájának megtiltását.

4. Ünnepnapi pihenő törvényes megállapítását.

5. A gyári törvények és a gyári felügyelet kiterjesztését valamennyi iparágra egész Oroszországban, a kincstári gyárakat és a saját otthonukban dolgozó kusztárokat is beleértve.

6. A gyári felügyeletnek önálló hatáskörrel kell rendelkeznie s nem szabad a pénzügyminisztérium hatáskörébe tartoznia.

7. Az áruban történő fizetés feltétlen megtiltását mindenütt.

8. Azt a jogot, hogy a munkások által választott bizalmiak felügyeletet gyakorolhassanak az akkordtarifa helyes összeállítása, a selejt megállapítása, a bírságokból befolyt pénzek felhasználása és a gyári munkáslakások fölött.

Hozzanak olyan törvényt, amely szerint a munkások munkabéréből eszközölt levonások, bármely oknál fogva történjék is a levonás (bírság, selejt és egyéb), együttvéve ne haladhassák meg a kereset 10 százalékát.

9. Hozzanak olyan törvényt, amely szerint a gyárosok felelősek a munkások nyomorékká válásáért, s amely a gyárost kötelezi annak bizonyítására, hogy a baleset a munkások bűnös mulasztása folytán következett be.

10. Hozzanak olyan törvényt, amely kötelezi a gyárosokat, hogy iskolákat tartsanak fenn és orvosi segélyt nyujtsanak a munkásoknak.

E. A parasztok számára az orosz szociáldemokrata párt követeli:

1. A földmegváltási díjak eltörlését és a parasztok kárpótlását a már befizetett földmegváltási díjakért. A parasztok által a kincstárnak a kötelező összegen felül befizetett pénz visszatérítését.

2. Az 1861-ben lehasított földek visszaadását a parasztoknak.

3. A paraszti és a földesúri föld teljes egyenlőségét az adók és illetékek tekintetében.

4. Az egyetemleges kezesség* és minden olyan törvény eltörlését, amely korlátozza a parasztokat abban, hogy földjükkel szabadon rendelkezzenek.

Lenin Művei. 4. kiad. 2. köt. 79—82. old. (oroszul).

* *Egyetemleges kezesség* (vagy együttes kezesség, szavatosság) — minden egyes falusi obscsina parasztjainak kényszerjellegű kollektív felelőssége az állammal és a földesurakkal szemben fennálló fizetési és mindenféle egyéb kötelezettségek (adók, földváltság, katonaállítás stb.) idejében és egészében való teljesítéséért. A parasztok gúzsbakötésének ez a formája, amely Oroszországban a jobbágyfelszabadítás után is megmaradt, csak 1906-ban szünt meg. — *Szerk.*

Lenin

A THORNTON GYÁR MUNKÁSAIHOZ ÉS MUNKÁSNŐIHEZ

1895 november

Thorntongyári munkások és munkásnők!

November 6-ának és 7-ének mindannyiunk számára emlékezetesnek kell lennie... A szövők a munkaadók sanyargatásainak vállvetett visszaverésével bebizonyították, hogy a nehéz percekben vannak még közöttünk olyan emberek, akik ki tudnak állni közös munkásérdekeinkért, hogy jószívű munkaadóinknak nem sikerült még bennünket véglegesen feneketlen bugyellárisuk nyomorúságos rabszolgáivá átváltoztatni. Talpra hát, elvtársak, vigyük keresztül szívósan és hajthatatlanul szándékunkat, gondoljunk arra, hogy csak egyetértő közös erőfeszítéssel javíthatunk helyzetünkön. Először is, elvtársak, nehogy beleessetek Thornton úrék oly ravaszul felállított csapdájába. Ők így okoskodnak: „most bajok vannak az áru elhelyezése körül, úgyhogy a gyár korábbi munkafeltételei mellett nem zsebelhetünk be annyi hasznot, mint azelőtt... Már pedig kisebb haszonba mi nem megyünk bele. Tehát ütni kell majd egyet ezen a munkásszerzeten, hadd tartsák ők a hátukat, viseljék ők az alacsony piaci árak következményeit. Csakhogy ezt a csalafintaságot nem akárhogy kell ám végbevinni, hanem okosan, hogy a munkások együgyűségükben ne is értsék, hogy milyen falatot készítünk elő számukra... Ha mindnek egyszerre megyünk neki, mind szembeszáll velünk, nem lesz semmi az egészből, azért először a szegény kis szövők eszén járunk túl, akkor azután a többiek se menekülnek majd meg... Ahhoz mi nem vagyunk

hozzászokva, hogy kesztyűs kézzel bánjunk ezekkel az emberkékkel, mire jó ez? Mi már csak amondók vagyunk, hogy az új seprő jobban seper...“ Szóval, a munkás jólétét szívükön viselő munkaadók szép lassacskán a gyár valamennyi osztályának munkásai számára ugyanazt a jövőt készítik elő, amelynek most a szövőket tették ki... Ezért, ha közömbösek maradunk a szövőosztály sorsa iránt, önkezünkkel ássuk meg azt a gödröt, amelybe a legközelebbi időben minket is beletaszítanak. A szövők legutóbb kerekösszegben számítva 3 rubel 50 kopejkát kerestek kéthetenként s ugyanannyi idő alatt valahogy nyélbeütötték, hogy egy héttagú család 5 rubelből, a férjből, feleségből és egy gyermekből álló család pedig — mindössze 2 rubelből megéljen. Megváltak utolsó ruhadarabjuktól, felélték utolsó garasaikat, amiket keserves munkával szereztek, ugyanakkor, amikor a jószívű Thorntonok milliót millióra halmoztak. De még ez is kevés volt nekik és szemüklättára dobálták ki az utcára a munkaadói haszonlesés egyre újabb áldozatait, a sanyargatás pedig ezzel egysorban a legszívtelenebb kegyetlenséggel növekedett... A gyapjút úgy kezdték kallózni, hogy egyáltalán nem törődtek azzal, hogy marad benne nollesz, meg knop,* ami a feldolgozást szörnyen meglassította; a henger elkészítéséhez szükséges drótok számát suttyomban megnövelték, végül egyenesen rabolni kezdték a munkások idejét, most pedig bevezetik a 9 smices** darabok helyett az 5 smices darabokat, hogy a szövő tovább és gyakrabban vesződjék a henger megszerzésével és beállításával, amelyért tudvalevőleg egy garast sem fizetnek. Kiéheztetéssel akarják tönkretenni szövőinket s az 1 rubel 62 kopejka kéthetenkénti kereset, amely már kezd fel-feltünedezni egyes szövők elszámolási könyvecskéjében, nemsokára a szövőosztály általános keresetévé válhat... Elvtársak, be akarjátok várni a munkaadónak ezt a kedvességét? Ha nem, ha végülis nem let-

* *Nollesz* — egészen rövid hulladékgyapjú, amely nagy munkát ad a fonónak. *Knop* — a posztónyírásnál felgyűlő egészen rövidszálú hulladékgyapjú, amelynek fonása sok vesződséggel jár. — *Szerk.*

** *Smic* — körülbelül 3,5 méternek megfelelő hosszmérték, amelyet az orosz szövőmunkások akkordjának megállapításánál alkalmaztak. — *Szerk.*

tetek teljesen kőszívűekké az ugyanolyan szegények iránt, mint ti magatok is vagytok, fogjatok össze testvéri egyetértésben a szövőkkel, állítsuk fel közös követeléseinket s a legelső kedvező alkalommal verekedjünk ki magunknak jobb osztályrészt elnyomóinktól. Fonodai munkások, ne áltassátok magatokat azzal, hogy ti megmaradtok a munkában és valamelyes béremelést is kaptatok. Hiszen testvéreitek csaknem kétharmad részét már elbocsátották és magasabb keresetetek azoknak a fonóknak éhsége árán van megvásárolva, akiket a ti fonodátokból utcára dobtak. Ez ismét csak a munkaadók ravasz csapdája s ezt nem nehéz megérteni, ha összeszámoljuk, hogy mennyit keresett az egész fonoda azelőtt és mennyit keres most. — Munkások, akik az új festőműhelyben dolgoztok! Ti 14¼ órai napi munka árán, tetőtől-talpig a festék gyilkos gőzében állva, már most mindössze 12 rubelt kerestek egy hónapban! Vegyétek jól szemügyre követelésünket: mi véget akarunk vetni annak a törvényellenes elszámolásnak, amelyet hozzánemértésetek folytán munkavezetőtök csinál veletek. — Napszámosok és általában a gyár minden tanulatlan munkása! — Talán abban reménykedtek, hogy megmarad 60—80 kopek napi keresetetek, ugyanakkor, amikor a tanult szövőmunkásoknak napi 20 kopekkal kell beérniök? — Elvtársak, ne legyetek vakok, ne essetek bele a munkaadó által felállított csapdába, tartsatok össze erősebben, különben semmi jó sem vár rátok ezen a télen. A legéberebb figyelemmel kell követnünk munkaadóink mesterkedéseit az akkordbérek leszállítása körül és minden erővel szembe kell szállnunk a számunkra végzetes törekvéssel ... Legyetek süketek, ha azzal hozakodnak elő, hogy rosszul mennek a dolgok: számukra ez csak azt jelenti, hogy kisebb hasznot zsebelnek be tőkéjük után — számunkra viszont családunk éhezését és szenvedését, az utolsó darabka száraz kenyértől való megfosztását, s ugyan össze lehet-e hasonlítani ezt a két dolgot? Most elsősorban a szövőket szorítják sarokba és nekünk el kell érnünk:

1. a szövők akkordbérének felemelését a tavaszi színvonalra, vagyis minden smic után körülbelül 6 kopejkára;

2. hogy tartsák be a szövőknél is azt a törvényt, amely szerint a munkásnak a munka megkezdése előtt tudomására kell hozni, hogy mennyit fog keresni. A gyárfelügyelő által aláírt tarifa ne csak papíron legyen meg, de aszerint is járjanak el, mint a törvény megköveteli. Így például a szövőmunkánál a mostani akkordbérek mellett fel kell tüntetni a gyapjú minőségére, a gyapjúban előforduló nollesz és knop mennyiségére vonatkozó utasításokat is és be kell számítani az előkészítő munkára fordított időt;

3. a munkaidőt úgy kell beosztani, hogy ne legyünk kénytelenek tétlenül ácsorogni; most például úgy rendezték be, hogy a szövő minden egyes darabnál egy napot veszít, míg a hengert megkapja, minthogy pedig a darab csaknem felével kisebb lesz, a szövőt, az akkordtarifa ellenére, kétszeres veszteség éri. Ha munkaadónk ezen a módon akarja megrabolni keresetünket, úgy öntsön tiszta vizet a pohárba, hogy biztosan tudjuk, hogy meg akarnak rövidíteni minket;

4. a gyárfelügyelőnek ügyelnie kell arra, hogy az akkordbéreknél ne forduljon elő csalás, hogy ne legyen kétféle darabbér. Ez azt jelenti, hogy például az akkordbértarifa ne engedélyezzen két különböző árat egy és ugyanazon fajta árura, amelyeknek csak az elnevezésük más. Például a bibert 4 rubel 32 kopejkáért, az urálit* pedig mindössze 4 rubel 14 kopejkáért szőttük — de talán nem ugyanannyit kell dolgozni az egyiken, mint a másikon? Még nyilvánvalóbb csalás az egy és ugyanazon nevű árura fordított munka kétféle díjszabása. Ugyanazon az úton-módon játszották ki Thornton úrék a bírságokról szóló törvényt is, amely kimondja, hogy bírságot csak a munka olyan elrontásáért szabad kivetni, amely a munkás hanyagságának következménye, s ez esetben a levonást be kell vezetni a munkakönyv bírság rovatába, legkésőbb három nappal a bírság kivetése után. Ugyanakkor a beszedett bírságokról pontos kimutatást kell vezetni s a bírságokból befolyt összeg nem vándorolhat a gyáros zsebébe, hanem az illető gyár munkásainak szükségleteire kell azt fordítani. Nálunk pedig — nézzétek csak

* *Biber* és *uráli* — akkoriban gyártott szövetfajták. — *Szerk.*

meg munkakönyveteket — a munkakönyvbe semmi sincs beírva, nincsenek bírságok, azt hinné az ember, hogy munkaadónk a munkaadók legjobbika. Valójában tudatlanságunk folytán kijátsszák a törvényt és könnyen intézik el a dolgot... Lám, minket nem bírságolnak, nálunk levonások vannak, alacsonyabb akkordbért fizetnek nekünk s amíg kétféle az akkordbér — egy alacsonyabb és egy magasabb — sehogy sem lehet rajtuk kifogni, levonnak, amennyit akarnak és ők maguk zsebelik be;

5. az egyféle darabbér bevezetésével együtt, írjanak be minden levonást a bírságrovatba és jelöljék meg, hogy miért történt a levonás.

Akkor látni fogjuk, hogy hol bírságolnak ok nélkül, kevesebb munkát vesztegetünk el hiábavalóan és csökkenni fog azoknak a piszkosságoknak száma, amelyek most vannak például a festőműhelyben, ahol a munkások a hozzá nem értő munkavezető bűnéből termeltek kevesebbet, ami a törvény szerint nem szolgálhat okul a munkabér visszatartására, mert hiszen itt nem játszott közre a munkások hanyagsága. És talán kevés nálunk az olyan levonás, amelyek úgy érnek minket, hogy egyáltalán semmit sem hibáztunk?

6. Követeljük, hogy a lakásért annyit szedjenek tőlünk, amennyit 1891-ben szedtek, vagyis havi 1 rubelt egy személy után, mert 2 rubelt fizetni a mi keresetünk mellett határozottan nincs miből és miért is fizetnénk?... Ezért a piszkos, bűzlő, szűk és tűzveszélyes istállóért? Ne feledkezzetek meg, elvtársak, arról, hogy egész Péterváron elegendőnek tartják a havi egy rubel lakbért, egyesegyedül a mi munkaadóink olyan telhetetlenek, hogy nem érik be vele s nekünk kényszeríteni kell őket, hogy itt is megzabolázzuk mohóságukat. Amikor ezekért a követelésekért síkra szállunk, elvtársak, egyáltalán nem vagyunk lázadók, mi csak azt követeljük, hogy megadják nekünk, amit a törvény alapján már minden más gyár munkásai élveznek, s amitől minket csak azért raboltak meg, mert abban reménykedtek, hogy nem tudjuk megvédelmezni saját jogainkat. Bizonyítsuk be ezúttal, hogy „jótevőink" tévedtek.

* *Lenin* Művei. 4. kiad. 2. köt. 66—70. old. (oroszul).

„AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA MUNKÁSPÁRT PROGRAMTERVEZETE“

c. írásból

1902 január—február

A munkásosztály védelme és harcképességének növelése érdekében* az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt követeli:

1. a munkanap napi nyolc órára korlátozását valamennyi bérmunkás számára;

2. legalább 36 órás megszakítás nélküli heti pihenő törvényes megállapítását mindkét nembeli valamennyi bérmunkás számára, a nemzetgazdaság minden ágában;

3. a túlórázás teljes megtiltását;

4. az éjjeli munka megtiltását (esti 9 órától, reggeli 5 óráig) a nemzetgazdaság minden ágában, azok kivételével, amelyekben ez technikai meggondolások alapján feltétlenül szükséges;

5. annak a megtiltását, hogy a vállalkozók 15 éven aluli gyermekeket bérmunkára alkalmazzanak;

6. a női munka megtiltását azokban az iparágakban, amelyekben a munka kifejezetten ártalmas a női szervezetre;

7. annak törvényes megállapítását, hogy a munkaadó felelős a törvény előtt a munkások munkaképességének teljes vagy részleges elvesztéséért, ha ez baleset vagy hátrányos munkaviszonyok folytán következik be; a munkás mentesítését attól a kötelezettségtől, hogy bizonyítania kell a munkaadó bűnösségét a szóbanforgó képesség elvesztésében;

* Frej azt indítványozta, hogy ennek a szakasznak kezdetét változtassák meg ilyenformán: „A munkásosztálynak a testi és erkölcsi elkorcsosulástól való megvédelmezése, továbbá a saját felszabadításáért folytatott harcra való képességének növelése érdekében...“

8. a munkabér áruban történő kifizetésének megtiltását;*

9. állami nyugdíj folyósítását minden munkaképtelen öreg munkásnak;

10. a gyárfelügyelők számának növelését; felügyelőnők kinevezését minden olyan termelési ágban, amelyben túlsúlyban van a női munka; olyan felügyelet létesítését, amelynek keretében a munkások által választott és az állam által fizetett személyek ellenőrzik a gyári törvények betartását; ugyanígy az akkordtarifák összeállítása és a selejt megállapítása fölötti felügyeleti jogot a munkások által választott bizalmiak számára;

11. olyan felügyelet létesítését, amelynek keretében a helyi önkormányzati szervek a munkások által választott bizalmiak részvételével ellenőrzik a munkásoknak a vállalkozók által juttatott lakóhelyiségek egészségügyi viszonyait, továbbá ezeknek a helyiségeknek házirendjét és bérbeadási feltételeit — abból a célból, hogy megakadályozzák a vállalkozók beavatkozását a bérmunkásoknak mint magánszemélyeknek és állampolgároknak életébe és tevékenységébe;

12. olyan felügyelet létesítését, amely helyesen megszervezett és mindenre kiterjedő felügyeletet gyakorol valamennyi, bérmunkát igénybevevő vállalat egészségügyi viszonyai fölött;

13. a gyári felügyelet felügyeleti jogának kiterjesztését a kisiparra, a háziiparra, a kusztáriparra és a kincstári vállalatokra;

14. büntetőjogi felelősség megállapítását a munkavédelmi törvények megszegésével kapcsolatban;

15. annak megtiltását, hogy a vállalkozók levonásokat eszközöljenek a munkabérből, bármilyen oknál fogva vagy bármilyen célból (bírság, selejt és egyéb) történjék is a levonás;

16. munkabíróságok létesítését a nemzetgazdaság valamennyi ágában, a munkások és a vállalkozók képviselőiből, paritásos alapon.

Lenin Művei. 4. kiad. 6. köt. 14—16. old. (oroszul).

* Frej indítványa szerint be kell iktatni ide (ebbe a pontba): „annak törvényes megállapítását, hogy a kifizetésnek minden munkabérszerződés szerint hetenként kell történnie".

AZ OSZTÁLYHARC

1906 november 14

A burzsoázia szövetségét csak a proletariátus szövetsége döntheti meg.

Marx

A mai élet rendkívül bonyolult! Tarkállik a különféle osztályoktól és csoportoktól: nagy-, közép- és kispolgárság; nagy-, közép- és kis hűbérurak; segédek, napszámosok és gyári szakmunkások; fő-, közép- és alsópapság; magasrangú, közép- és kishivatalnokok; különféle értelmiség és más efféle csoportok — ilyen tarka képet mutat életünk!

De az is nyilvánvaló, hogy mennél tovább fejlődik az élet, annál világosabban ütközik ki ebből a bonyolult életből két alapvető irányzat, annál élesebben oszlik ez a bonyolult élet két ellentétes táborra — a tőkések és a proletárok táborára. A januári gazdasági sztrájkok (1905) világosan megmutatták, hogy Oroszország valóban két táborra oszlik. A pétervári novemberi sztrájkok (1905) és az egész Oroszország területén (1906) lezajlott június—júliusi sztrájkok következményeképpen a két tábor vezérei összeütköztek és ezzel teljesen feltárultak a mai osztályellentmondások. A tőkések tábora azóta nem alszik, ebben a táborban lázas és szakadatlan előkészület folyik: megalakulnak a tőkések helyi szövetségei, a helyi szövetségek területi szövetségekben egyesülnek, a területi szövetségek — országos szövetségekben, pénztárakat és lapokat alapítanak, egybehívják a tőkések országos kongresszusait és konferenciáit...

A tőkések ilyképpen külön osztállyá szervezkednek, hogy megfékezzék a proletariátust.

Másfelől nem alszik a proletárok tábora sem. Itt is buzgón készülődnek az elkövetkező harcra. A reakció üldözése ellenére itt is helyi szakszervezeteket alapítanak, a helyi szervezetek területi szervezetekben egyesülnek, szakmai pénztárakat alapítanak, növekszik a szakmai sajtó, egybehívják a munkásszövetségek összorosz országos kongresszusait és konferenciáit...

Amint látható, a proletárok is külön osztállyá szervezkednek, hogy megfékezzék a kizsákmányolást.

Volt idő, amikor az életben „csend és nyugalom" honolt. Akkor ezek az osztályok és osztályszervezeteik sem voltak láthatók. Magától értetődik, hogy harc akkor is volt, de ennek a harcnak helyi és nem általános osztályjellege volt: a tőkéseknek nem voltak szövetségeik és mindegyikük kénytelen volt tulajdon erejével elbánni „saját" munkásaival. A munkásoknak sem voltak ilyen szövetségeik és ezért minden gyár munkásai kénytelenek voltak saját erejükre támaszkodni. Igaz, a helyi szociáldemokrata szervezetek vezették a munkások gazdasági harcát, de azzal mindenki egyetért, hogy ez a vezetés gyenge és rendszertelen volt: a szociáldemokrata szervezetek nem birkóztak meg még a pártügyekkel sem.

A januári gazdasági sztrájkok sorozata azonban fordulópont volt. A tőkések felriadtak és elkezdtek helyi szövetségeket szervezni. Pétervár, Moszkva, Varsó, Riga és más városok tőkésszövetségeit a januári sztrájkok hívták életre. Ami a kőolaj-, mangán-, kőszén- és cukoripari tőkéseket illeti, azok régi és „békés" szövetségeiket „harci" szövetségekké változtatták és kezdték megerősíteni hadállásaikat. De a tőkések ezzel nem elégedtek meg. Elhatározták, hogy egész Oroszországot felölelő szövetséget alakítanak és lám, 1905 márciusában, Morozov kezdeményezésére közös kongresszusra gyűltek össze Moszkvában. Ez volt a tőkések első országos kongresszusa. Itt egyezményt kötöttek, amelyben kötelezték magukat arra, hogy közös megegyezés nélkül nem tesznek engedményeket a munkásoknak és „végső" esetben *lockoutot** rendeznek. Ettől a pillanattól

* *Lockout* — a munkáltatók sztrájkja, amely abban áll, hogy a munkáltatók szándékosan leállítják a gyárakat, hogy megtörjék a munkások ellenállását és eltemessék követeléseiket.

kezdődik a tőkések kíméletlen harca a proletárok ellen. Ettől a pillanattól kezdődik a nagy lockoutok — kizárások — időszaka Oroszországban. Komoly harchoz komoly szövetségre van szükség, és lám, a tőkések elhatározták, hogy a szorosabb szövetség megteremtése végett mégegyszer összegyűlnek. Így Moszkvában három hónappal az első kongresszus után (1905 júliusában) összehívták a tőkések második országos kongresszusát. Itt mégegyszer jóváhagyták az első kongresszus határozatait, mégegyszer elismerték a kizárások szükségességét és egy bizottságot választottak, amelynek ki kellett dolgoznia a szervezeti szabályzatot és gondoskodnia kellett az új kongresszus összehívásáról. Közben megkezdték a kongresszusok határozatainak végrehajtását. A tények azt mutatták, hogy a tőkések pontosan teljesítik ezeket a határozatokat. Ha visszagondolnak a tőkések által Rigában, Varsóban, Odesszában, Moszkvában és más nagy városokban rendezett kizárásokra, ha visszagondolnak a pétervári novemberi napokra, amikor 72 tőkés kegyetlen kizárással fenyegetett meg 200 000 pétervári munkást — könnyen megértik, milyen nagy erő a tőkések egész Oroszországra kiterjedő szövetsége és milyen pontosan teljesítik szövetségük határozatait. Utóbb, a második kongresszus után, a tőkések még egy kongresszust tartottak (1906 januárjában), és végül, ez év áprilisában már egybegyűlt a tőkések összoroszországi alapító kongresszusa, amelyen elfogadták az egységes szervezeti szabályzatot és Központi Irodát választottak. A lapok közlése szerint a kormány már jóváhagyta ezt a szervezeti szabályzatot.

Ilyképpen kétségtelen, hogy az oroszországi nagyburzsoázia már külön osztállyá szervezkedett, megvannak helyi, területi és központi szervezetei és egységes terv szerint mozgósíthatja egész Oroszország tőkéseit.

A munkabér csökkentése, a munkanap meghosszabbítása, a proletariátus gyengítése és szervezeteinek lerombolása — ez a tőkések általános szövetségének célja.

Ugyanakkor növekedett és fejlődött a munkások szakszervezeti mozgalma is. A januári gazdasági sztrájkoknak

(1905-ben) ezen a téren is megvolt a hatásuk. A mozgalom tömeges jelleget öltött, igényei kibővültek és idővel kiderült, hogy a szociáldemokrata szervezetek nem intézhetik egyszerre a szakszervezeti és a pártügyeket is. Valamiféle munkamegosztásra volt szükség a párt és a szakszervezetek között. Szükséges volt, hogy a pártügyeket a pártszervezetek, a szakmai ügyeket pedig a szakszervezetek intézzék. És megkezdődött a szakszervezetek szervezése. Moszkvában, Pétervárott, Varsóban, Odesszában, Rigában, Harkovban, Tifliszben — mindenütt szakszervezeteket alapítottak. Igaz, a reakció akadályokat gördített ez elé, mindazonáltal a mozgalom szükségletei felülkerekedtek és a szakszervezetek szaporodtak. A helyi szakszervezetek után csakhamar megjelentek a területi szakszervezetek is és végül odáig fejlődött a dolog, hogy a mult év szeptemberében összehívták a szakszervezetek összoroszországi konferenciáját. Ez volt a munkásszakszervezetek első konferenciája. Ennek a konferenciának gyümölcse egyebek közt az volt, hogy közelebb hozta egymáshoz a különféle városok szakszervezeteit és végül megválasztotta a Központi Bizottságot, amelynek elő kellett készítenie a szakszervezetek általános kongresszusának összehívását. Bekövetkeztek az októberi napok — és a szakszervezetek ereje megkétszereződött. A helyi és végül a területi szakszervezetek napról-napra növekedtek. Igaz, a „decemberi vereség" észrevehetően fékezte a szakszervezetek alapításának ügyét, de később újból erőre kapott a szakszervezeti mozgalom és az ügy annyira rendeződött, hogy ez év februárjában összehívták a szakszervezetek második konferenciáját, amely sokkal szélesebbkörű és teljesebb volt, mint az első. A konferencia elismerte a helyi, területi és az egész országra kiterjedő központok szükségességét, „szervező bizottságot" választott a küszöbön álló összoroszországi kongresszus összehívására és megfelelő határozatokat hozott a szakszervezeti mozgalom időszerű kérdéseivel kapcsolatban.

Ilyképpen kétségtelen, hogy a reakció dühöngése ellenére a proletariátus is külön osztállyá szervezkedik, lankadatlanul erősíti helyi, területi és központi szakszervezeteit és ugyanolyan

lankadatlanul igyekszik a tőkések ellen egyesíteni számtalan testvérét.

A munkabér emelése, a munkanap megrövidítése, a munkafeltételek javítása, a kizsákmányolás megfékezése és a tőkések szövetségének aláásása — ez a munkások szakszervezeteinek célja.

A mai társadalom így két nagy táborra hasad, mindegyik tábor különálló osztállyá szervezkedik, a közöttük elharapódzó osztályharc napról-napra mélyül és erősödik és e két tábor köré gyülekezik valamennyi többi csoport.

Marx azt mondotta, hogy minden osztályharc politikai harc. Ez azt jelenti, hogy ha a proletárok és tőkések ma gazdasági harcot folytatnak, holnap kénytelenek lesznek politikai harcot is vívni, és így kétfajta harccal védelmezni osztályérdekeiket. A tőkéseknek megvannak a maguk szakmai magánérdekei. Éppen ezeknek az érdekeknek a biztosítására állanak fenn gazdasági szervezeteik. De a szakmai magánérdekeken kívül általános osztályérdekeik is vannak, amelyek közös tartalma: a kapitalizmus megszilárdítása. Éppen ez általános érdekek miatt van szükségük politikai harcra és politikai pártra. Az oroszországi tőkések nagyon egyszerűen oldották meg ezt a kérdést: látták, hogy az egyetlen párt, amely „nyiltan és rettenthetetlenül" védelmezi érdekeiket — az *októbristák pártja*, ezért elhatározták, hogy e párt köré tömörülnek és alárendelik magukat ideológiai vezetésének. A tőkések azóta ennek a pártnak eszmei vezetése alatt folytatják politikai harcukat, ennek segítségével befolyásolják a mostani kormányt (amely bezárja a munkásszövetségeket, viszont sietve jóváhagyja a tőkések szövetségeit), ennek a pártnak a jelöltjeit juttatják a Dumába stb. stb.

Így hát gazdasági harc a szövetségek segítségével, általános politikai harc az októbrista párt eszmei vezetésével — ilyen formát ölt ma a nagyburzsoázia osztályharca.

Másfelől hasonló jelenségek figyelhetők meg ma a proletariátus osztálymozgalmában is. A proletárok szakmai érdekeinek megvédésére szakszervezetek alakulnak, amelyek a munkabér emeléséért és a munkanap megrövidítéséért stb. harcolnak.

De a proletároknak a szakmai érdekeken kívül általános osztályérdekeik is vannak, amelyek közös tartalma: a szocialista forradalom és a szocializmus megteremtése. A szocialista forradalmat viszont lehetetlen végrehajtani mindaddig, amíg a proletariátus mint egységes és osztatlan osztály nem hódítja meg a politikai uralmat. Éppen ezért van szüksége a proletariátusnak politikai harcra, valamint politikai pártra, amely politikai mozgalmának eszmei vezetője lesz. A munkásszövetségek nagyobbrészt természetesen pártonkívüliek és semlegesek. De ez csak azt jelenti, hogy pénzügyi és szervezeti tekintetben függetlenek a párttól, vagyis saját pénztáraik, saját vezető szerveik vannak, saját kongresszusokat tartanak és formailag nem kötelesek alárendelni magukat a politikai pártok határozatainak. Ami a szakszervezeteknek egyik vagy másik politikai párttól való *eszmei* függését illeti, ilyen függésnek feltétlenül kell lennie és feltétlenül van is, minden egyében kívül már csak azért is, mert a szakszervezetekben különféle pártok tagjai vannak és ezek elkerülhetetlenül beviszik oda politikai meggyőződésüket. Világos, hogy ha a proletariátus nem lehet meg politikai harc nélkül, akkor nem lehet meg ennek vagy annak a politikai pártnak eszmei vezetése nélkül sem. Sőt, magának kell olyan pártot keresnie, amely szövetségeit méltóképpen elvezeti az „igéret földjére", a szocializmushoz. De a proletariátusnak itt résen kell lennie és körültekintően kell cselekednie. Alaposan körül kell néznie a politikai pártok eszmei tárházában és vonakodás nélkül el kell fogadnia annak a pártnak eszmei vezetését, amely bátran és következetesen fogja védelmezni osztályérdekeit, amely magasra fogja emelni a proletariátus vörös zászlaját és bátran elvezeti a politikai uralomra, a szocialista forradalomhoz.

Ezt a szerepet eddig az *Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt* tölti be, a szakszervezeteknek tehát az a feladatuk, hogy elfogadják eszmei vezetését.

Mint tudjuk, ez valójában így is van.

Ilyképpen gazdasági összecsapások a szakszervezetek segítségével, politikai támadások a szociáldemokrácia eszmei vezetésével — ilyen formát öltött ma a proletariátus osztályharca.

Kétségtelen, hogy az osztályharc lángjai még magasabbra fognak csapni. A proletariátus feladata, hogy harcába rendszert vigyen és áthassa azt a szervezettség szellemével. Ehhez pedig a szakszervezetek erősítése és egyesítése szükséges, amit nagymértékben elősegíthetne a szakszervezetek országos kongresszusa. Nem „pártonkívüli munkáskongresszusra", hanem a munkások szakszervezeteinek kongresszusára van most szükségünk ahhoz, hogy a proletariátus egységes és osztatlan osztállyá szerveződjék. A proletariátusnak ugyanakkor minden módon igyekeznie kell megszilárdítani és megerősíteni azt a pártot, amely osztályharcának eszmei és politikai vezetője lesz.

Sztálin Művei. 1. köt. 277—285. old. (oroszul).
Sztálin Művei. Szikra 1949. 1. köt. 291—299. old.

Sztálin

„GYÁRI TÖRVÉNYHOZÁS" ÉS PROLETÁRHARC

(A két november 15-i törvénnyel kapcsolatban)

1906 december 4

Volt idő, amikor munkásmozgalmunk kezdeti fokon állt. A proletariátus akkor különálló csoportokra volt szétforgácsolva és nem gondolt közös harcra. Vasúti munkások, bányászok, gyárimunkások, kézművesek, kereskedelmi alkalmazottak, irodai tisztviselők — ilyen csoportokra forgácsolódott szét az oroszországi proletariátus. Ezenkívül mindegyik csoport megint a különféle városok és helységek munkásaira bomlott, akik között nem volt semilyen kapcsolat, sem párt-, sem szakmai kapcsolat. Ilyképpen nem volt látható a proletariátus mint egységes és osztatlan osztály. Következésképpen nem volt látható a proletárharc sem mint általános osztálytámadás. Ezért folytathatta a cári kormány a legnyugodtabban „nagyapai" politikáját. Ez volt az oka annak, hogy amikor 1893-ban az Állami Tanács elé terjesztették a „munkások biztosításának tervezetét", Pobedonoszcev, a reakció sugalmazója, kigúnyolta a tervezet szerzőit és nyomatékosan kijelentette: „Uraim, hiába fáradoztak, nyugodtak lehetnek: *nálunk nincs munkáskérdés*..."

De mult az idő, közeledett a gazdasági válság, a sztrájkok gyakoribbá váltak és a szétforgácsolt proletariátus fokozatosan egységes osztállyá szervezkedett. Már az 1903-as sztrájkok is megmutatták, hogy „nálunk" régóta „van munkáskérdés". Az 1905 január-februári sztrájkok elsőízben adták a világ tudtára, hogy Oroszországban érik és férfiasodik a proletariátus mint egységes osztály. Végül, az 1905 október-decemberi általános

sztrájkok és az 1906 június-júliusi „esedékes" sztrájkok valóban közelebb hozták egymáshoz a különböző városok proletárjait, valóban egységes osztállyá forrasztották a kereskedelmi és irodai alkalmazottakat, kézműveseket és ipari munkásokat, s ezzel hangosan hírül adták a világnak, hogy a valamikor szétforgácsolt proletariátus erői ma már az egyesülés útjára léptek és egységes osztályba szerveződnek. Ebben az általános politikai sztrájknak, mint a fennálló rend elleni általános proletárharc módszerének ereje is megmutatkozott... Most már lehetetlen volt tagadni, hogy van „munkáskérdés", a cári kormány már kénytelen volt számolni a mozgalommal. És lám, a reakciósok dolgozószobáiban megkezdődött a különféle bizottságok összeállítása, „gyári törvények" tervezetének kidolgozása: Sidlovszkij bizottsága, Kokovcev bizottsága, az egyesülésekről szóló törvény (lásd az október 17-i „Kiáltvány"-t), a Vitte—Durnovo-féle körlevelek, különféle tervezetek és tervek és végül a kézművesekre és a kereskedelmi alkalmazottakra vonatkozó két november 15-i törvény.

Amíg a mozgalom tehetetlen volt, amíg nem öltött tömegjelleget, a reakció csak egy eszközt ismert a proletariátus ellen, ez az eszköz — a börtön, Szibéria, korbács és akasztófa. A reakció mindenütt és mindig egyre törekszik: kis csoportokra tagolni a proletariátust, megtörni élcsapatát, megfélemlíteni és a maga oldalára vonni a semleges tömeget és ilyképpen fejetlenséget idézni elő a proletariátus táborában. Láttuk, hogy a korbács és börtön segítségével ezt a célt kitűnően el is érte.

De egészen másként fordult a dolog, amikor a mozgalom tömegjelleget öltött. A reakciónak most már nemcsak „felbujtókkal" volt dolga — megszámlálhatatlan tömeg állt előtte a maga egész forradalmi nagyságában. És éppen ezzel a tömeggel kellett számolnia. A tömeget pedig nem lehet felakasztani, nem lehet Szibériába küldeni, nem lehet börtönbe zárni. Korbáccsal verni a tömeget viszont nem mindig előnyös a reakciónak, amely alatt már régen megingott a talaj. Világos, hogy a régi eszközök mellett új, „kulturáltabb" eszközre volt szükség, amely a reakció véleménye szerint elmélyíthetné a nézeteltéréseket a proletariátus táborában, csalóka reményeket ébreszthetne a

munkások elmaradt részében, a harcról való lemondásra késztethetné és a kormány mögé sorakoztathatná fel őket.

És csakugyan, éppen ilyen új eszköz a „gyári törvényhozás".

Ilymódon a cári kormány nem engedi ki a kezéből a régi eszközt, de ugyanakkor fel akarja használni a „gyári törvényhozást" is, tehát a korbács és a törvény segítségével akarja megoldani az „időszerű munkáskérdést". A munkanap megrövidítésére, a gyermek- és női munka védelmére, az egészségügyi viszonyok javítására, a munkások biztosítására, a bírságok eltörlésére és más efféle áldásokra vonatkozó különféle ígéretekkel akarja kivívni magának a munkások elmaradt részének bizalmát és ezzel megásni a proletariátus osztályegységének sírját. A cári kormány jól tudja, hogy efféle „tevékenységre" sohasem volt akkora szüksége, mint most, az adott pillanatban, amikor az októberi általános sztrájk egyesítette a különféle iparágak proletárjait és aláásta a reakció gyökereit, amikor a jövő általános sztrájk fegyveres harcba csaphat át és megdöntheti a régi rendet, amikor tehát a reakciónak létszükséglete a széthúzás a munkások táborában és létszükséglete az is, hogy az elmaradt munkások bizalmát megnyerje és őket a maga oldalára vonja.

Ebben a vonatkozásban nagyon érdekes az a tény, hogy a reakció a november 15-i törvényekkel csak a *kereskedelmi alkalmazottakra és a kézművesekre* fordította kegyes tekintetét, mégpedig ugyanakkor, amikor az *ipari* proletariátus legjobbjait börtönökbe és akasztófára küldi. Ha jól meggondoljuk, ez nem is csodálatos. Először is, a kereskedősegédek, a kézművesek és a kereskedelmi vállalatok tisztviselői nincsenek úgy összpontosítva nagy gyárakban és üzemekben, mint az ipari munkások, szét vannak szórva mindenféle kis üzemben, tudatosság tekintetében aránylag elmaradottabbak, tehát könnyebb félrevezetni őket, mint a többieket. Másodszor, a kereskedelmi alkalmazottak, az irodai tisztviselők és a kézművesek a mai Oroszország proletariátusának jelentékeny részét alkotják, tehát eltávolodásuk a harcoló proletároktól komolyan gyengítené a proletariátus erejét mind a mostani választásokon, mind a jövő fellépés idején. Végül, mindenki tudja, hogy a mai forradalomban a városi kis-

polgárságnak nagy jelentősége van, mindenki tudja, hogy a szociáldemokráciának szüksége van ennek forradalmasodására a proletariátus hegemóniája alatt, az is ismeretes, hogy senki sem tudja úgy a maga oldalára vonni a kispolgárságot, mint a kézművesek, a kereskedelmi alkalmazottak és az irodai tisztviselők, akik közelebb állanak hozzá, mint a többi proletár. Világos, hogy a kereskedelmi alkalmazottak és a kézművesek eltávolodása a proletariátustól, eltávolítja tőle a kispolgárságot is és arra kárhoztatja, hogy a városban magára maradjon, amit a cári kormány annyira szeretne. Ezekután könnyen érthető, hogy miért tákolta össze a reakció a november 15-i törvényeket, amelyek csak a kézműveseket, kereskedelmi alkalmazottakat és tisztviselőket érintik. Ami az ipari proletariátust illeti, az amúgy sem bízik a kormányban, „gyári törvényeket" hozni számára nem érdemes, az ipari proletariátust legfeljebb a golyók tudják észretéríteni. Amit nem tesz meg a törvény, azt a golyóknak kell elvégezniök!..

Így gondolkozik a cári kormány.

És nemcsak a mi kormányunk gondolkozik így, hanem minden más proletárellenes kormány is — függetlenül attól, hogy ez a kormány feudális-önkényuralmi, polgári-monarchista vagy polgári-köztársasági. A proletariátus ellen mindenütt golyó és törvény segítségével harcolnak és ez így lesz mindaddig, amíg nem tör ki a szocialista forradalom, amíg nem valósul meg a szocializmus. Emlékezzenek 1824—1825-re az alkotmányos Angliában: kidolgozták a sztrájkjogról szóló törvényt és ugyanakkor megtöltötték a börtönöket sztrájkoló munkásokkal. Emlékezzenek a mult század 40-es éveinek köztársasági Franciaországára: tárgyalásokat folytattak a „gyári törvényhozásról" és ugyanakkor Párizs utcáit a munkások vérével öntözték. Emlékezzenek minderre és más efféle tények sokaságára, és meglátják, hogy ez valóban így van.

De ez egyáltalában nem jelenti azt, hogy a proletariátus nem használhatja ki az efféle törvényeket. Igaz, a reakciónak, amikor „gyári törvényeket" ad ki, megvannak a maga tervei — meg akarja fékezni a proletariátust, de az élet lépésről-lépésre

halomra dönti terveit, és a törvényekbe ilyenkor mindig becsúsznak a proletariátusra nézve hasznos cikkelyek. És ez azért történik, mert egyetlen „gyári törvény" sem jelenik meg ok nélkül, harc nélkül, egyetlen „gyári törvényt" sem ad ki a kormány addig, míg a munkások nem szállnak harcba, amíg a kormány nem kényszerül teljesíteni a munkások követeléseit. A történelem azt mutatja, hogy minden „gyári törvényt" részleges vagy általános sztrájk előz meg. Az 1882 júniusi törvényt (a gyermekek alkalmazásáról, munkaidejükről és a gyári felügyelet bevezetéséről) az ugyanabban az évben lezajlott narvai, permi, pétervári és zsirardovi sztrájkok előzték meg. Az 1886 június-októberi törvények (a bírságokról, a bérkönyvekről stb.) az 1885—86-ban a központi kerületekben kitört sztrájkok közvetlen eredményei voltak. Az 1897 júniusi törvényt (a munkanap megrövidítéséről) az 1895—96-os pétervári sztrájkok előzték meg. Az 1903-as törvények (a „vállalkozók felelősségéről" és a „gyári sztarosztákról") az ugyanebben az évben lezajlott „déli sztrájkok" közvetlen eredményei voltak. Végül, az 1906 november 15-i törvények (a munkanap megrövidítéséről és a kereskedelmi alkalmazottak, tisztviselők és kézművesek vasárnapi munkaszünetéről) a folyó év június-júliusában egész Oroszország területén lezajlott sztrájkok közvetlen eredményei.

Amint látják, minden egyes „gyári törvényt" megelőzött a tömegek mozgalma, amelyek így vagy amúgy kivívták követeléseiknek, ha nem maradéktalan, legalább részleges teljesítését. Így aztán érthető, hogy a „gyári törvényben", akármilyen rossz is, mégis akad néhány cikkely, amelyet a proletariátus kihasznál harcának fokozása érdekében. Bizonyítanunk sem kell, hogy kapva kell kapnia az ilyen cikkelyeken és ki kell használnia azokat mint eszközöket arra, hogy még jobban megerősítse szervezeteit és az eddiginél is erősebben szítsa a proletárharc, a szocialista forradalomért folyó harc tüzét. Nem hiába mondotta Bebel: „Az ördög fejét saját kardjával kell levágni"...

Ebben a tekintetben nagyon érdekes mindkét november 15-i törvény. Természetesen van bennük sok rossz cikkely, de vannak bennük olyan cikkelyek is, amelyeket a reakció öntudatlanul

vitt bele és amelyeket a proletariátusnak *tudatosan* kell kihasználnia.

Így például, noha mindkét törvényt „munkásvédelmi" törvénynek nevezik, olyan felháborító cikkelyeket tartalmaznak, amelyek gyökerükben tagadnak minden „munkásvédelmet" és amelyeket itt ott még a munkáltatók is restelnek felhasználni. Mindkét törvény 12 órás munkanapot állapít meg a kereskedelmi és kisipari üzemek számára, jóllehet sok helyen már megszüntették a 12 órás munkanapot és 10 vagy 8 órásat vezettek be. Mindkét törvény megengedi a napi 2 túlórát (14 órás munkanap) 40 napon át a kereskedelmi üzemekben és 60 napon át a kisipari üzemekben, jóllehet majdnem mindenütt megszüntettek minden túlórát. A munkáltatóknak azonkívül joguk van a „munkásokkal való megegyezés", vagyis a munkások kényszerítése útján a túlóraidőt még meg is hosszabbítani és így a munkanapot 17 órára nyujtani stb. stb.

A proletariátus természetesen a munkáltatóknak tapodtat sem enged egyszer már kivívott jogaiból, s így az említett törvények meséi mulatságos mesék is maradnak.

Másrészt vannak olyan cikkelyek is, amelyeket a proletariátus nagyszerűen kihasznál hadállásainak megerősítésére. Mindkét törvény kimondja, hogy ott, ahol a munkaidő legalább napi 8 óra, *a dolgozónak két óra ebédidő jár*, holott mint ismeretes, a kézműveseknek, kereskedősegédeknek és irodai alkalmazottaknak ma nincs mindenütt kétórás ebédszünetük. Mindkét törvény kimondja azt is, hogy a *tizenhét évnél fiatalabb személyeknek ezen a két órán kívül joguk van az iskola látogatása céljából minden nap további 3 órai távolmaradásra az üzletből vagy műhelyből*, ami természetesen nagy könnyebbség lesz fiatal elvtársaink számára...

Nem lehet kétséges, hogy a proletariátus méltóképpen fogja kihasználni a november 15-i törvények ilyen cikkelyeit, méltóképpen fokozza majd proletárharcát és mégegyszer bebizonyítja a világnak, hogy az ördög fejét saját kardjával kell levágni.

Sztálin Művei. 1. köt. 286—293. old. (oroszul).
Sztálin Művei. Szikra 1949. 1. köt. 300—308. old.

Sztálin

A KÜSZÖBÖNÁLLÓ ÁLTALÁNOS SZTRÁJKHOZ

1909 augusztus 27

Nehéz idők járnak a bakui munkásokra. A kőolajipari vállalkozók támadása, amely a mult év tavaszán kezdődött, még egyre tart. A munkások régi vívmányait maradéktalanul visszaveszik. A munkások pedig „kénytelenek" hallgatni, tűrni „vég nélkül".

A munkabéreket csökkentik — vagy egyszerűen leszállítják, vagy megszüntetik a lakbérpótlékot, a jutalompénzeket stb. A munkanapot meghosszabbítják olymódon, hogy a háromműszakos munkát kétműszakossal cserélik fel, a csoportos túlórázást ténylegesen kötelezővé teszik. Az úgynevezett „létszámcsökkentés" a régi módon folytatódik. A munkásokat — különösen az öntudatosokat — kicsiségekért vagy akár minden ürügy nélkül elbocsátják. A „feketelistákat" minden teketória nélkül alkalmazzák. Az „állandó" munkások rendszerét felcserélik az „ideiglenes", kisegítő munkások rendszerével, akiket bármilyen kicsiségért, bármikor meg lehet fosztani a keresettől. A bírságok és ütlegelések „rendszere" virul. Az üzemi bizottságokat nem ismerik el többé. A rokkantsági törvényt a legszemérmetlenebbül kijátsszák. Az orvosi segítséget a minimumra csökkentették. A tízkopejkás kórházi levonás „kényszertörvénye" továbbra is érvényben van. A higiéniát és az egészségvédelmet semmibe se veszik. Az iskoláztatás sántít. Nincsenek kultúrházak. Nincsenek esti tanfolyamok. Nincsenek előadások. Csak elbocsátások vannak és megint csak elbocsátások! Hogy hová fajult az olajipari vállalkozók pimaszsága, látható abból, hogy sok nagyvállalat, például a „Káspitengeri Társaság", hogy ne kelljen

lakáspénzeket fizetnie, kereken megtiltja „saját" munkásainak, hogy a vállalatvezetőség engedélye nélkül megnősüljenek. És mindez így van „rendjén" az olajkirályok szerint. És tovább kegyetlenkednek a munkásokkal, mert érzik erejüket, látják a ravaszul kigondolt támadó taktika sikerét.

Az olajipari vállalkozók támadásának sikere azonban korántsem véletlen. Ezt a sikert számos, erre kedvező külső körülmény teszi lehetővé. Ezek a külső körülmények — elsősorban, az általános szélcsend Oroszországban, a kialakult ellenforradalmi helyzet, amely kedvező légkört teremt a tőke támadásához. Mondanom sem kell, hogy más viszonyok között az olajipari vállalkozóknak mérsékelniök kellene étvágyukat. Azután, az olajipari vállalkozók kedvéért mindenre kész helyi közigazgatásnak — élén a pogromrendező Martinovval — teljesen lakáji szolgálatkészsége — emlékezzünk például a „mirzojevi ügyre". Továbbá, a munkások gyenge szervezettsége, amely jelentékeny mértékben a fúrómunkás tömeg összetételének nem állandó jellegével függ össze. Mindenki előtt világos, mennyire fontosak a fúrómunkások az olajipari vállalkozók elleni harcban, viszont éppen ők vannak leginkább kapcsolatban a faluval, ők „képesek" a legkevésbbé szervezett harcra. Végül, a munkabér szétforgácsoltsága (amely egyebek között jutalompénzből, lakáspénzből, útipénzből, fürdőpénzből stb. áll), ami megkönnyíti a munkabér csökkentését. Bizonyítanunk sem kell, hogy a munkabér közvetlen leszállítása nem olyan könnyű, mint részenként történő leplezett csökkentése a jutalompénzek, lakáspénzek, útipénzek stb. fokozatos megszüntetése formájában, amikor is azt az illúziót keltik, hogy „maga" a munkabér megmarad régi nagyságában.

Természetes, hogy mindez — amihez még hozzájárul az olajipari vállalkozók tapasztalatának és szervezettségének növekedése — jelentékenyen megkönnyíti a tőke támadását az olaj birodalmában.

Mikor szűnik meg az olajkirályok e vad támadása, van-e határa pimaszságuknak — ez attól függ, hogy belcütköznek-e a munkások erős, szervezett ellenállásába.

Egyelőre az az egy világos, hogy az olajipari vállalkozók „véglegesen" meg akarják törni a munkásokat, „egyszersmindenkorra" el akarják venni kedvüket a harctól, „bármi áron" engedelmes rabszolgákká akarják változtatni „saját" munkásaikat. Ez volt a céljuk már a mult év tavaszán, amikor, meghiusítva a tanácskozást, megkísérelték a munkásokat szervezetlen általános sztrájkra provokálni, hogy egycsapásra végezzenek velük. Ez a céljuk most is, amikor gonosz rendszerességgel támadják a munkásokat és gyakran megpróbálják szervezetlen fellépésekbe kergetni őket.

A munkások egyelőre hallgatnak, szótlanul tűrik az olajipari vállalkozók ütéseit, keblükben gyüjtve a haragot. De ha tekintetbe vesszük, hogy egyrészt az olajipari vállalkozók egyre pimaszabbak lesznek — egyre-másra szedik el a maradék morzsákat, nyomorba kergetik a munkásokat, komiszkodnak velük és ösztönös kitörésekre provokálják őket; hogy másrészt a munkások türelme mindinkább fogytán van s átadja helyét a visszafojtott, egyre fokozódó zúgolódásnak a vállalkozók ellen — ha mindezt tekintetbe vesszük, bizton mondhatjuk, hogy az olajipari munkások elégedetlenségének kirobbanása a közeljövőben teljesen elkerülhetetlen. Mert csak két lehetőség van: vagy valóban „vég nélkül" fognak tűrni a munkások, lesüllyedve a rabszolgamódon engedelmes kínai kuli helyzetéig — vagy harcra kelnek az olajipari vállalkozók ellen, és megtisztítják az utat a jobb élet felé. A tömegek között egyre magasabbra csapó elégedetlenség arról tanuskodik, hogy a munkások elkerülhetetlenül a második útra, az olajipari vállalkozók elleni harc útjára fognak rálépni.

A kőolajipar helyzete pedig lehetővé teszi a munkásoknak nemcsak azt, hogy védekező harcot folytassanak, nemcsak azt, hogy megtartsák a régi állásokat, hanem azt is, hogy támadásba menjenek át, hogy újabb állásokat hódítsanak meg, hogy további munkabéremelést, további munkaidőrövidítést stb. vívjanak ki.

Valóban, amikor ma az olajipari vállalkozók nyeresége mesébeillően nagy más oroszországi és európai vállalkozók nyereségéhez képest; amikor az olajpiac nemcsak nem szűkül, hanem,

ellenkezőleg, szélesedik, új területekre terjed ki (például Bulgáriára); amikor a szökőkutak száma egyre növekszik; amikor az olajárak nemcsak nem esnek, hanem ellenkezőleg, emelkedő irányzatuk van — nem világos-e, hogy a munkásoknak minden lehetőségük megvan arra, hogy összetörjék a rabszolgai tűrés láncait, levessék a szégyenletes hallgatás jármát, kibontsák a vállalkozókkal szemben az ellentámadás zászlaját és új, jobb munkafeltételeket vívjanak ki tőlük?...

De amikor mindezt tekintetbe vesszük, arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy a küszöbönálló általános sztrájk a legkomolyabb, a leghosszabb és a legszívósabb lesz mindazok közül a sztrájkok közül, amelyek mindeddig Bakuban lezajlottak. Gondolnunk kell arra, hogy az előző sztrájkokban nekünk kedvezett 1. az oroszországi általános fellendülés, 2. a helyi közigazgatás ezzel összefüggő viszonylagos „semlegessége", 3. az első sztrájk alkalmával fejüket vesztett olajipari vállalkozók tapasztalatlansága és szervezetlensége — most ellenben nincs meg sem az első, sem a második, sem a harmadik. Az általános fellendülést általános szélcsend váltotta fel, amely felbátorítja az olajipari vállalkozókat. A helyi közigazgatás viszonylagos „semlegességét" felváltotta a helyi basák teljes készsége arra, hogy a „lecsillapítás" minden eszközét latba vessék. A vállalkozók tapasztalatlanságát és szervezetlenségét felváltotta szervezettségük. Sőt, az olajipari vállalkozók olyan gyakorlatra tettek szert a harcban, hogy maguk hívják ki sztrájkra a munkásokat. Még provokálni is hajlandók az általános sztrájkot, ha ez a sztrájk szervezetlen lesz és lehetővé teszi nekik, hogy „egycsapásra letörjék" a munkásokat.

Mindez arról tanuskodik, hogy a munkásoknak komoly és nehéz harcot kell majd megvívniok a szervezett ellenséggel. A harc elkerülhetetlen. A győzelem a sok kedvezőtlen feltétel ellenére is lehetséges. Csupán arra van szükség, hogy a munkások harca ne legyen ösztönös, szétforgácsolt — hanem szervezett, tervszerű és tudatos.

Csak ebben az esetben számíthatunk a győzelemre.

Nem tudjuk pontosan, mikor kezdődik az általános sztrájk

— mindenesetre nem akkor, amikor az olajipari vállalkozóknak kapóra jön. Egyelőre csak annyit tudunk, hogy minden tudásunk, energiánk, bátorságunk latbavetésével azonnal meg kell kezdeni az általános sztrájk szívós előkészítő munkálatait.

Fokozzuk tömörségünket, szervezettségünket! — ez előkészítő munkánk jelszava.

Azonnal hozzá kell hát fognunk ahhoz, hogy a munkástömegeket a szociáldemokrácia, a szakszervezetek köré tömörítsük. Elsősorban véget kell vetnünk a szakadásnak a szervezetben, egységes egészbe egyesítve a két frakciót. Véget kell vetnünk a szakadásnak a szakszervezetekben is, egyetlen erős szakszervezetbe egyesítve azokat. Fel kell élénkítenünk az üzemi bizottságokat, be kell oltanunk azokat a szocializmus szellemével, össze kell kapcsolnunk őket a tömegekkel és ilymódon egybe kell kapcsolódnunk az olajipari munkások egész hadseregével. Hozzá kell látnunk azoknak a közös követeléseknek kidolgozásához, amelyek egyetlen erős hadseregbe tudják tömöríteni a munkásokat. Állandóan bele kell avatkoznunk a munkások és az olajipari vállalkozók valamennyi összeütközésébe, hogy így gyakorlatilag tömörítsük a munkásokat a szociáldemokrácia köré. Szóval, fáradhatatlanul készülnünk kell, minden erőnkből, hogy méltóan tudjuk fogadni a közelgő nehéz, de dicső általános sztrájkot.

Fogjon össze és dolgozzon mindenki az általános gazdasági sztrájk előkészítése érdekében.

Sztálin Művei. 2. köt. 159—164. old. (oroszul).
Sztálin Művei. Szikra 1949. 2. köt. 171—177. old.

Sztálin

A DECEMBERI SZTRAJKRÓL ÉS A DECEMBERI SZERZŐDÉSRŐL

(Az ötödik évforduló alkalmából)

1909 december 13

Elvtársak!

Ma öt esztendeje annak, hogy Baku kerületeiben 1904 decemberében kihirdették az általános gazdasági sztrájkot.

Öt évvel ezelőtt ezekben a napokban dolgozták ki a munkások és az olajipari vállalkozók a híres decemberi szerződést, a mi „olajalkotmányunkat".

Büszkén emlékezünk ezekre a napokra, mert ezek győzelmünk napjai, az olajipari vállalkozók vereségének napjai!

Felmerül emlékezetünkben a mindannyiunk által ismert dicső kép, amikor a sztrájkoló munkások ezrekre menő tömege az „Elektromos Energia" épületét körülvéve diktálta küldötteinek a decemberi követeléseket, az olajipari vállalkozók képviselői pedig, akik az „Elektromos Energia" épületében húzták meg magukat — és akiket a munkások ostromzár alá vettek — „kifejezték egyetértésüket", aláírták a szerződést és „mindenhez hozzájárultak"...

Ez a proletár nincstelenek valóságos győzelme volt a tőkés gazdagok felett, és ezzel a győzelemmel „új rend" kezdődött a kőolajiparban.

A decemberi szerződés előtt átlag 11 órát dolgoztunk naponta — a szerződés után 9 munkaórát állapítottak meg, a fúrómunkások számára pedig fokozatosan bevezették a nyolcórás munkanapot.

A decemberi szerződés előtt átlag körülbelül 80 kopejkát kaptunk — a szerződés után a munkabért felemelték napi egy rubelra és néhány kopejkára.

A decemberi sztrájk előtt nem adtak sem lakáspénzt, sem lakást — a sztrájk eredményeképpen a műhelymunkások számára elértük ezt is, amazt is, csak az volt hátra, hogy ezeket kiterjesszék a többi munkásra.

A decemberi sztrájk előtt a telepeken és a gyárakban a tőke lakájainak teljes önkénye uralkodott, büntetlenül ütlegeltek és bírságoltak bennünket — a sztrájk eredményeképpen némi rend, bizonyos „alkotmány" alakult ki, amely módot adott nekünk arra, hogy küldötteink útján kifejezzük akaratunkat, közösen tárgyaljunk az olajipari vállalkozókkal, közösen rendezzük velük kölcsönös viszonyunkat.

„Amsarákból"* és „málhás állatokból" egyszerre emberekké lettünk, akik a jobb életért harcolnak!

Ezt adta nekünk a decemberi sztrájk és a decemberi szerződés!

De ez nem minden. A leglényegesebb mindabból, amit a decemberi harc nekünk adott — a hit erőnkben, a hit a győzelemben, a készség az új küzdelmekre, annak tudata, hogy a kapitalista rabság láncait csak „saját kezünkkel" törhetjük össze...

Azóta állandóan előrehaladtunk — emeltük a munkabért, kiterjesztettük a lakáspénzeket a fúrómunkásokra, megszilárdítottuk az „olajalkotmányt", harcoltunk az üzemi bizottság részleges elismeréséért, szakszervezetekbe szervezkedtünk, a szociáldemokrácia köré tömörültünk...

De mindez nem sokáig tartott. Az olajipari vállalkozók a forradalom visszavonulása és az ellenforradalom megerősödése után, különösen 1908 eleje óta, farizeus módon a termelés csökkenésére és az olajpiac szűkülésére hivatkozva, kezdték visszavonni régi vívmányainkat. Elveszik a jutalompénzeket és a lakáspénzt. Bevezetik a kétműszakos munkát 12 munkaórával a három műszakos nyolcórás munkanap helyett. Csökkentik az

* Amsara — atyafi, földi. Így nevezték az iráni napszámosokat, akik Bakuba mentek munkára. — *Szerk.*

orvosi segítséget. Már elvették a kultúrházakat és most oly siralmas összegeket juttatnak iskoláztatásra, hogy az iskoláktól is megfosztanak bennünket, míg a rendőrségre évente több mint 600 000 rubelt költenek. Az ütlegelés és a bírság visszaállításáról, a bizottságok megszüntetéséről, arról az üldöztetésről, amelyben a szakszervezeteket a cári kormány szolgái — a nagytőke lakájai — részesítik, nem is beszélünk...

Ilyképpen az utóbbi 2 év alatt nemcsak arra kényszerítettek bennünket, hogy mondjunk le helyzetünk további javításáról, hanem még a régi helyzeten is rontottak, visszavették a régi vívmányokat, visszavetettek bennünket a régi, decemberelőtti időkbe.

És most, december 13-án, a győzelmes decemberi sztrájk ötödik évfordulóján, annak a napnak évfordulóján, amikor az olajipari vállalkozók reszkettek előttünk, mi pedig támadva újabb jogokat vívtunk ki — éppen ma merül fel előttünk a komoly kérdés, amely izgalomban tartja az olajipari munkások tömegeit: sokáig fogunk-e még hallgatni, nincs-e határa türelmünknek, nem kellene-e szétszakítanunk a hallgatás láncait és életbevágóan fontos követeléseinkért kibontanunk az általános gazdasági sztrájk zászlaját?

Itéljetek magatok. Az idei kitermelés elérte az 500 millió pudot — ilyen eredményt a termelés az utóbbi négy évben egyetlen egyszer sem ért el. Az olaj ára egyáltalán nem esik, mert az évi átlagár ugyanaz, mint a mult évben: 21 kopejka. Szőkőolaj, amelyhez nincs szükség beruházásokra, egyre több és több van. A piac napról-napra bővül, a kőszén használatáról áttérnek az olajra. Az olajkivitel szakadatlanul növekszik. Ugyanakkor pedig, mennél jobban állnak az olajipari vállalkozók ügyei, mennél több „profitot" sajtolnak ki a munkásokból, annál komiszabbá válnak az utóbbiakkal szemben, annál erősebben fojtogatják a munkásokat, annál szorgalmasabban bocsátják el az öntudatos elvtársakat, annál határozottabban szedik el az utolsó morzsákat is!

Nem világos-e, elvtársak, hogy az olajipar helyzete egyre kedvezőbbé válik az olajipari munkások közös harca számára,

az olajipari vállalkozók kihívó cselekedetei pedig elkerülhetetlenül ilyen harc felé taszítják a munkásokat?

Mert, elvtársak, csak kettő közül választhatunk: vagy a végtelenségig fogunk tűrni, lesüllyedve a néma rabszolgák helyzetéig — vagy közös harcra kelünk közös követeléseinkért.

Egész multunk és jelenünk, harcunk és győzelmeink amellett szólnak, hogy a második utat válasszuk — az általános sztrájkot a munkabér felemeléséért és a nyolcórás munkanapért, a munkáslakásokért és a lakáspénzért, a kultúrházakért és az iskolákért, az orvosi segítségért és a balesettől megrokkantak kárpótlásáért, az üzemi bizottságok és a szakszervezetek jogaiért.

És kivívjuk a magunkét, elvtársak, az olajipari vállalkozók hallatlan megtorlása, növekvő szervezettsége ellenére, megtörjük ezeket az urakat, ahogyan megtörtük őket öt évvel ezelőtt, ha fokozzuk az általános sztrájkot előkészítő munkálatokat, ha megerősítjük üzemi bizottságainkat, ha kiszélesítjük szakszervezeteinket, ha felzárkózunk a szociáldemokrácia köré.

A szociáldemokrácia 1904 decemberében győzelemre vitt bennünket, a szervezett általános sztrájk útján ugyancsak ő visz majd bennünket a jövő győzelmekre is.

Ezt mondja a dicső decemberi harc tapasztalata.

A mai nap, a kilencszáznégy decemberi győzelmes sztrájk megindításának napja lelkesítsen bennünket az általános sztrájk előkészítése érdekében végzett összetartó és szívós munkára!

Forró együttérzésünk, mely e nagy naphoz fűződik, legyen az olajipari vállalkozók számára a szociáldemokrácia vezette közelgő általános sztrájk baljós előjele!

Éljen a közelgő általános sztrájk!

Éljen a Szociáldemokrácia!

Az OSzDMP Bakui Bizottsága

Sztálin Művei. 2. köt. 169—173. old. (oroszul).
Sztálin Művei. Szikra 1949. 2. köt. 183—187. old.

KAUKÁZUSI LEVELEK

1909 november—december

I

BAKU

Az olajipar helyzete

Az országban bekövetkezett némi „megnyugvás" után, az oroszországi aratás és a központi iparvidék munkájának felélénkülése után az olajipar bizonyos fellendülés szakaszába lépett. A részleges sztrájkok kockázatos volta következtében (a kegyetlen politikai megtorlások és az olajipari vállalkozók növekvő szervezettsége miatt) a sztrájkok által előidézett olajkiesés valami félmillió pudra csökkent (1908-ban 11, 1907-ben 26 millió pud volt). A sztrájkok hiánya és a kanalazás egyenletes menete egyik kedvező feltétele volt a szőkőolaj mennyisége növelésének. Az olajipar helyzetében kialakult (viszonylagos) szilárdság visszaadta az olajiparnak az utóbbi évek folyamán elvesztett piacot. Az olajtermelés ebben az évben 500 millió pudra emelkedett — ilyen számot az utóbbi négy év folyamán egyetlen egyszer sem ért el a termelés (a mult évben 467 millió pud volt). A központi iparvidék részéről a folyékony üzemanyag iránt megnyilvánuló kereslet növekedésének és annak következtében, hogy a Délkeleti, a Rjazány-Urál és a Moszkva-Kazány vasútvonalak a donyeci szénről olajra tértek át, az idei olajkivitel jelentékenyen túlszárnyalta a multesztendeit. Az olajárak, akárhogy jajveszékelnek is az olajipari vállalkozók, nem esnek, hanem változatlanok maradnak — az évi átlagár ugyanaz.

mint a mult évben (21 kopejka). A föld áldott gyomrából pedig sűrűn törnek fel a szökőkutak és olajesővel jutalmazzák a vállalkozókat.

Szóval, az olajipari vállalkozók „ügyei" javulóban vannak.

A gazdasági megtorlások ugyanakkor nemcsak nem gyengülnek, hanem ellenkezőleg, még jobban fokozódnak. Elveszik a „jutalompénzt" és a lakáspénzt. A háromműszakos munkát (8 munkaóra) kétműszakossal (12 munkaóra) váltják fel, a csoportos túlórázást pedig rendszeresítik. Az orvosi segítséget és az iskolákra fordított kiadásokat a minimumra csökkentik (a rendőrségre azonban a vállalkozók több mint 600 000 rúbelt költenek évente!). Az éttermeket és kultúrházakat már elvették. Az üzemi bizottságokat és a szakszervezeteket teljesen mellőzik, az öntudatos elvtársak elbocsátása a régi módon folyik tovább. A bírságolást és az ütlegelést felújítják.

A cári hatalom szolgái — a rendőrség és a csendőrség — teljesen az olajkirályok rendelkezésére állanak. Baku olajvidékeit kémek és provokátorok árasztják el, a munkásokat tömegesen száműzik a vállalkozókkal támadt legcsekélyebb összetűzésért, teljesen megseminisítik a tényleges „szabadságjogokat" — Baku kiváltságait — letartóztatás letartóztatást követ — ez a helyi közigazgatás „alkotmányos" munkájának képe. És ez természetes is: „természeténél" fogva el kell fojtania minden, még a legelemibb „szabadságot" is, másodszor, azért is köteles így cselekedni, mert az olajiparnak, amely évente nem kevesebb mint 40 millió rubel „jövedelmet" biztosít a kincstárnak a pudonkénti illeték és a kincstári olajmezőkön folyó kitermelésben való részesedés, a forgalmi adó és a szállítási díjak formájában — „szüksége" van a nyugalomra, a kanalazás szakadatlanságára. Arról nem is beszélünk, hogy az olajipar minden fennakadása kínosan érezteti hatását a központi iparvidéken, ez viszont zavarja a kormány „ügyeit". Igaz, a kormány a közelmultban szükségesnek tartotta, hogy az olajvidékeken némi „szabadságjogokat" engedélyezzen, amikor megrendezte a munkások és az olajipari vállalkozók „tanácskozását". De ez a multban volt, amikor az ellenforradalom esélyei még tisztázatlannak

látszottak — akkor a munkásokkal való kacérkodás politikája volt a legelőnyösebb politika. Ma már tisztázódott a helyzet, az ellenforradalom „véglegesen" megszilárdult — és a kacérkodás politikáját felváltotta az állatias megtorlás politikája, a mézesszájú Dzsunkovszkij helyét a pogromrendező Martinov foglalta el.

Közben a munkások véglegesen kiábrándulnak a részleges sztrájkok célszerűségéből, egyre határozottabban beszélnek az általános gazdasági sztrájkról. Az a tény, hogy az olajipari vállalkozók „ügyei" javulóban vannak, a megszorítások pedig mégis fokozódnak — lelkük mélyéig felháborítja őket, harcias hangulatot kelt bennük. És mennél határozottabban veszik vissza a régi vívmányokat, annál jobban érik a munkások tudatában az általános sztrájk eszméje, annál türelmetlenebbül „várják" a sztrájk „kihirdetését".

A szervezet számbavette mind az olajipar helyzetét, amely kedvező a sztrájk szempontjából, mind a munkások sztrájkhangulatát és elhatározta, hogy megindítja az általános sztrájk előkészítő munkálatait. A Bakui Bizottság most a tömegek kívánságainak kipuhatolásával és azzal foglalkozik, hogy kidolgozza azokat a közös követeléseket, amelyek alkalmasak az egész olajipari proletariátus tömörítésére. A követelések közé minden valószínűség szerint bekerül: a nyolcórás munkanap, a munkabér felemelése, a túlórázás és a csoportos munka megszüntetése, az orvosi segítség fokozása, a munkástelepek és a lakáspénz, a kultúrházak és iskolák és az, hogy ismerjék el a bizottságokat és a szakszervezeteket. A szervezet és végrehajtó szerve, a Bakui Bizottság, úgy véli, hogy a munkások az ellenforradalom fokozódása és a vállalkozók növekvő szervezettsége ellenére elérik céljukat, ha az ellenséges erőkkel szembeállítják a maguk osztályszervezettségét az üzemi bizottságok egyesítése, a szakszervezetek kibővítése és megerősítése, a szociáldemokrácia körüli tömörülés formájában. A pillanat megválasztása számos különböző feltételtől függ, amelyeket nehéz előre kiszámítani. Egyelőre az az egy világos, hogy a sztrájk elkerülhetetlen és készülnünk kell rá „egyetlen percet sem" vesztegetve ...

A telepi önkormányzat

Az olajipar felélénkülése nem az egyetlen fontos jelenség a bakui proletariátus életében. Nem kevésbbé fontos esemény a nálunk nemrég megindult „zemsztvo-kampány". A bakui kőolajkerületekben megvalósítandó telepi önkormányzatról beszélünk. A belügyminisztériumnak a határvidéki zemsztvókra vonatkozó ismeretes „tervei" és a kaukázusi helytartó megfelelő „körlevele" után, amelyet a zemsztvónak a Kaukázuson való bevezetésével kapcsolatos gyakorlati rendszabályokról adott ki, az olajipari vállalkozók hozzáfogtak a telepi önkormányzat tervezetének kidolgozásához. A tervezet alapjai, amelyeket a vállalkozók soronkövetkező (28.) kongresszusa kétségtelenül jóváhagy, körülbelül a következők. Az olajvidék (Balahani, Romani, Szabuncsi, Szurahani, Bibi-Ejbat) a várostól és a kerülettől különálló, telepi önkormányzatnak nevezett zemsztvo-egységként kiválik. A telepi önkormányzat funkciói: vízellátás, világítás, út- és villamosvasútépítés, orvosi segítség, kultúrházak, iskolák, vágóhidak és fürdők, munkástelepek építése stb. Magát az önkormányzatot általában az 1890 június 12-iki „rendeletnek" megfelelően szervezik meg, azzal a különbséggel, hogy a „rendelet" szerint a zemsztvo tagságának felét feltétlenül a nemességnek biztosítják, itt viszont, nem lévén nemesség (miután a telepek területét elkülönítették a járástól, az olajipari vállalkozók mentesítették magukat a földbirtokosok fölényétől és megteremtették saját fölényüket), ugyanezt a számarányt még csak nem is valamennyi, hanem 23 nagyvállalkozónak biztosítják. Az önkormányzat 46 helyéből 6 helyet kapnak a hivatalok és a társadalmi intézmények képviselői; 4 helyet kap a százezernyi munkáslakosság; 18 helyet adnak azoknak, akik a befolyó adók kétharmadrészét fizetik, vagyis 23 olajipari nagyvállalkozónak (az egész költségvetés körülbelül 600 000 rubel); 9 helyet azoknak, akik az adó egyhatodrészét fizetik, vagyis 140—150 olajipari középvállalkozónak, akik vazallusi függőségben vannak a nagyvállalkozókkal szemben, a többi 9 helyet a kereskedő és iparos kispolgárságnak (körülbelül 1 400 ember).

Magunk előtt látjuk tehát egyfelől a kiváltságos tőkéseket, másfelől a tisztán ipari zemsztvót, amelynek a munka és a tőke közötti éles összeütközések küzdőterévé kell válnia.

Az olajipari vállalkozók, amikor éppen ilyen zemsztvót szerveznek, a következőket akarják: először, kulturális és gazdasági funkcióik többségét átruházni „kongresszusukról" a telepi önkormányzatra, tiszta szindikátussá változtatva a „kongresszust"; másodszor — a telepi munkáslakosság szükségleteivel kapcsolatos kiadások fedezésébe bevonni a burzsoázia többi részét, a kisegítő üzemek, a szerződéses fúrások tulajdonosait stb. is. Ami azt a négy zemsztvótagot illeti, akiket a munkások fognak megválasztani a „III. Állami Dumáról szóló rendeletnek megfelelően" (meghatalmazottak a munkáskúriától, azután pedig 4 elektor) — ez nemcsak nem áldozat a vállalkozók részéről, hanem nagyon is előnyös számukra: négy munkásszavazat az önkormányzat dekorálására — ez olyan „liberális" és... olcsó, hogy az olajkirályok nyugodtan hozzájárulhattak.

Másrészt nem kétséges, hogy amennyiben a telepi önkormányzat egyetlen egészbe egyesíti az olajipari és, hogy úgy mondjam, a „kisegítő" burzsoáziát, annyiban egyesítenie kell a mindeddig szétszórtan működő olajipari munkásokat és a kisegítő üzemek munkásait, lehetőséget adva nekik arra, hogy négy képviselőjük útján nyilvánosan előterjesszék közös követeléseiket.

A Bakui Bizottság, mindezzel számolva, a telepi önkormányzatról hozott határozatában úgy döntött, hogy a tervezett önkormányzatot felhasználja olyan értelemben, hogy résztvesz benne a munkások közös gazdasági szükségleteiért való agitáció és a munkások fokozottabb megszervezése céljából.

Továbbá, a választási rendszer kereteinek kiszélesítése érdekében, és kiindulva abból, hogy a telepi önkormányzat általában ugyanazokkal a munkásokat izgató kérdésekkel fog foglalkozni, amelyekkel az eddig összehívott tanácskozások foglalkoztak — ez utóbbiakon pedig a munkásoknak mindig ugyanannyi szavazatuk volt, mint a vállalkozóknak — a szervezet határozata egyenlő

számú munkásszavazatot követel az önkormányzatban, egyúttal hangsúlyozva, hogy az önkormányzaton belül vívott harcnak csak annyiban lehet ereje, amennyiben azt az önkormányzaton kívül vívott harc támogatja és amennyiben az előbbi ennek az utóbbinak az érdekeit szolgálja.

Ezenkívül, figyelembevéve a kormányzósági tanácskozásnak a munkásokra nézve kedvezőtlen határozatát, amely szerint a telepi önkormányzat területéből ki kell kapcsolni Balahani, Szabuncsi és Romani falvakat, amelyek lényegében munkástelepülések — a szervezet követeli, hogy az utóbbiakat csatolják a telepi önkormányzat területéhez.

Végül, a határozat általános részében a Bakui Bizottság, rámutatva az általános, egyenlő, közvetlen és titkos szavazásra, mint a helyi önkormányzatok szabad fejlődésének és a fennálló osztályellentétek szabad megnyilvánulásának elengedhetetlen feltételére, hangsúlyozza a cári hatalom megdöntésének és az egész népet képviselő Alkotmányozó Gyűlés összehívásának szükségességét, mert ez az előfeltétele a következetesen demokratikus helyi önkormányzat megteremtésének...

A telepi önkormányzat egyelőre a megalakulás stádiumában van. A vállalkozók bizottságának tervezetét még jóvá kell hagynia a vállalkozók kongresszusának, azután a helytartó hivatalán keresztül a belügyminisztériumba, onnan az Állami Dumába kerül stb. A szervezet mégis úgy döntött, hogy azonnal kampányt indít, gyűléseket hív össze a telepeken és az üzemekben, hogy leleplezze az olajipari vállalkozókat, népszerűsítse platformját a széles tömegek között, agitáljon az egész népet képviselő Alkotmányozó Gyűlésért. A szervezet ugyanezeknek a céloknak érdekében nem mond le sem az olajipari vállalkozók kongresszusán való „részvételről", sem a Duma szószékének kihasználásáról, amihez frakciónkat előzőleg el fogja látni a szüséges tájékoztató adatokkal.

A szervezet helyzete

A bakui szervezet helyzete a telepeken uralkodó sajátosan bakui viszonyok következtében (némi gyülekezési lehetőség, amelyet a közigazgatás még nem szüntetett meg teljesen; az üzemi bizottság létezése) előnyösen különbözik Oroszország más részeinek helyzetétől. Ezenkívül az is, hogy itt vannak úgynevezett legális lehetőségek, megkönnyíti a munkát. Ennek következtében a szervezetnek meglehetősen széleskörű kapcsolatai vannak. De a kapcsolatok erők és pénz hiányában kihasználatlanok maradnak. Szükség van szóbeli és főkép sajtóagitációra tatár, örmény és orosz nyelven, de anyagi eszközök (és erők) hiányában kénytelenek vagyunk az orosz nyelvre szorítkozni, pedig például a muzulmán munkások igen fontos helyet foglalnak el a termelésben (olajkanalazás) és számszerűen aránylag többen vannak, mint az oroszok és örmények. A „Bakinszkij Proletarij" (a Bakui Bizottság lapja), amelyet orosz nyelven adnak ki, már három hónapja nem jelent meg, főként anyagi eszközök hiánya miatt. A Bakui Bizottság legutóbbi ülésén elfogadta a Tifliszi Bizottság javaslatát, hogy adjunk ki közös lapot, lehetőleg négy vagy három nyelven (orosz, tatár, grúz, örmény nyelven). Szervezetünknek legfeljebb 300 tagja van (a szó szoros értelmében vett tagja). A körülbelül 100 tagot számláló mensevik elvtársakkal való egyesülés még nem jutott el a megvalósulásig — egyelőre csak óhajok észlelhetők, márpedig az óhajok egymagukban még nem szüntetik meg a szakadást... Propaganda csak a felsőbbfokú körökben folyik, amelyeket nálunk „megbeszéléseknek" neveznek. A tanítás rendszere előadásos. Komoly propagandairodalomban nagy a hiány. ...Rossz hatással van a párt tömegére a párttól való elszakítottság és az, hogy nem kapnak semmiféle tájékoztatást az oroszországi pártszervezetek ügyeiről. Egy összoroszországi lap, rendszeresen megtartott általános pártkonferenciák és a Központi Bizottság tagjainak rendszeres kiutazásai lendíthetnének az ügyön. A Bakui Bizottság általános szervezeti jellegű határozatai közül a legfontosabb kettő: az általános pártkonferen-

ciáról és az összoroszországi lapról hozott határozat. Az első kérdésben a Bakui Bizottság szükségesnek tartja a konferencia lehető legsürgősebb összehívását a megérlelődött, főként szervezeti kérdések megoldása érdekében. A Bakui Bizottság ezen kívül szükségesnek tartja a bolsevikok konferenciáját is a frakción belül az utóbbi hónapok folyamán kialakult rendellenes helyzet felszámolása végett. A második kérdésben a Bakui Bizottság, megállapítva, hogy a szervezetek közt nincs kapcsolat, és mivel úgy véli, hogy csak egy Oroszországban kiadott *országos lap* foghatná egységes egészbe a pártszervezeteket — azt javasolja a pártnak, hogy foglalkozzék ilyen lap megszervezésével.

„Legális lehetőségek"

Ha szervezetünk aránylag könnyen megbirkózott a válsággal, ha soha nem szakította félbe tevékenységét és így vagy úgy mindig válaszolt valamennyi aktuális kérdésre — ezt nem csekély mértékben az őt környező „legális lehetőségeknek" köszöni, amelyek mindmáig fennállanak. Persze a „legális lehetőségek" viszont a kőolajipar különleges viszonyainak, a nemzetgazdaságban játszott különleges szerepének köszönik létüket, de ez más lapra tartozik... A bakui „legális lehetőségek" közül különösen érdekesek az üzemi bizottságok. Ezeket a bizottságokat az egyes vállalatok munkásainak összessége választja, nemzetiségre és politikai meggyőződésre való tekintet nélkül. Funkciójuk az, hogy a munkások nevében tárgyalásokat folytatnak a vállalat vezetőségével üzemi természetű kérdésekben. A szó szoros értelmében még nem nevezhetők legális szervezeteknek, de közvetve és ténylegesen teljesen legálisak, mert a „decemberi szerződés" alapján állanak fenn, ez a szerződés pedig teljes egészében benne van a munkások „fizetési könyvecskéiben", melyeket a hatóságok engedélyével adnak ki. Hogy az üzemi bizottságoknak mi a jelentősége szervezetünk szempontjából, az nem szorul magyarázatra: szervezetünk általuk kap lehetőséget arra, hogy szervezetten befolyásolja az olajipari munkások egész tömegét, csupán az szükséges, hogy a bizottságok a szer-

vezet határozataiért a tömegek előtt síkra szálljanak. Igaz, a bizottságok jelentősége ma már nem olyan nagy, mert a vállalkozók többé nem számolnak velük, de „számolnak" velük a munkások, s a mi szempontunkból ez a legfontosabb...

A bizottságokon kívül vannak még szakszervezetek — tulajdonképpen két szakszervezet: az „olajipari munkások" (körülbelül 900 tag) és a „műhelymunkások" szakszervezete (körülbelül 300 tag). A „fúrómunkások" szakszervezetét mellőzhetjük, mert jelentősége túlságosan csekély. Nem beszélünk az olajiparral közvetlen kapcsolatban nem álló más szakmák szakszervezeteiről, valamint a tengerészek eszer befolyás alatt álló illegális szakszervezetéről (körülbelül 200 tag), noha az utóbbinak van jelentősége az olajipar szempontjából. A két említett szakszervezet közül az első (a bolsevikok befolyása alatt álló) különösen népszerű a munkások között. Az üzemi elv alapján van felépítve és egyesíti az olajipari munkák minden válfajában dolgozó munkásokat (kitermelők, fúrók, műhelymunkások, olajfinomítók, segédmunkások). A szervezetnek ezt a típusát a harc feltételei diktálják, amelyek célszerűtlenné teszik például a műhelymunkások sztrájkját, ha azt a fúrómunkásoktól függetlenül rendezik stb. A munkások ezt megértették* és tömegesen kezdték elhagyni a „műhelymunkások" szakszervezetét. Ugyanis a „műhelymunkások" (mensevik befolyás alatt álló) szakszervezete, amely szakmai elven épül fel, elveti az üzemi elvet, egy közös helyett három különálló (műhelymunkások, kitermelők, feldolgozók) szakszervezetet javasol. De a szakmák szerinti szervezkedés elvét a bakui gyakorlat már régen elvetette. Egyebek között ezzel magyarázható a „műhelymunkások" szakszervezetének állandó hanyatlása. Ezt különben a szakszervezet vezetői is felismerik, amikor a szakszervezet

* Még nem értette meg ezt Dmitrijev, aki „A szakszervezeti mozgalom gyakorlatából" című könyvében nem az olajipari munkások harcának, e harc feltételeinek „elemzése", hanem... a munka technikájának „elemzése" alapján „bebizonyítja", hogy három szakszervezetre van szükség: a szakmák, azt mondja, különbözők, tehát a szakszervezeteknek is különbözőknek kell lenniök.

tagjai sorába felvesznek nem műhelymunkásokat is és ezzel megszegik saját elvüket. Ha az említett vezetőkben nem volna helytelen önszeretet, a „műhelymunkások" szakszervezete — hibáját nyiltan beismerve — már régen egybeolvadt volna az „olajipari munkások" szakszervezetével.

Beszéljünk az egybeolvadásról. Már két éve folynak a „tárgyalások" a szakszervezetek egybeolvadásáról, de egyelőre még semmi eredményre sem jutottunk, mert: 1. a mensevik vezetők tudatosan akadályozzák az egybeolvadást, attól tartva, hogy elkallódnak a bolsevik többségben; 2. a frakciók, amelyeknek befolyása alatt a szakszervezetek működnek, egyelőre még nem egyesültek. Meg aztán kivel is egyesülnének? Az a 80—100 tag, amennyijük talán van a menseviekeknek, egyelőre még maga sem egyesült. Legalább nyolc hónapja, hogy a mensevik „vezető együttes" egyetlen röplapjáról, egyetlen fellépéséről sem tudunk, noha ez alatt az idő alatt az olajvidékeken olyan fontos kampányok zajlottak le, mint az általános sztrájkkal, a zemsztvóval kapcsolatos kampány, az antialkoholista kampány stb. Mensevik szervezet ténylegesen nincsen, megszűnt. Egyszerűen nincs kivel egyesülnünk. A dolgok ilyetén állása pedig természetesen hátráltatja a szakszervezetek egybeolvadásának ügyét...

Mindkét szakszervezet pártonkívüli. De ez nem akadálya annak, hogy a legszorosabb kapcsolatot tartsák fenn a pártszervezettel.

A szakszervezetek befolyása a tömegekre nem csekély, különösen az „olajipari munkások" szakszervezetéé. Ez pedig magától megkönnyíti a legértékesebb elemek tömörítését szervezetünk körül.

A többi „legális lehetőség" közül figyelemreméltók még a klubok (szociáldemokrata befolyás) és a „Trud"* fogyasztási szövetkezet (eszer-szociáldemokrata befolyás), mint a bakui

* „Trud" („Munka") — a bakui és a környező olajtelepeken dolgozó munkások egységes fogyasztási szövetkezete, 1908 elején szervezték, kb. 1200 tagja volt. A szövetkezet 1909-ben kiadta a „Trudovoj Gólosz" („A Dolgozók Hangja") c. hetilapot. A bolsevikok tevékeny részt vettek a szövetkezet munkájában. — *Szerk.*

proletariátus leginkább életrevaló elemeinek összpontosulási helyei. A szervezethez való viszonyukról — különösen ami a „Tudás — hatalom"* klubot illeti, mely valamennyi olajkörzetben működik (a „Tudomány" klub csak a városban működik) — ugyanazt mondhatjuk, mint a szakszervezetekről ...

Az utóbbi két hetet az antialkoholista kampány töltötte ki, amely majdnem valamennyi legális apparátus munkáját igénybevette. A Bakui Bizottság ebben a kérdésben elfoglalt álláspontját kifejezi határozata. Ez a határozat az alkoholizmust a kapitalizmusban elkerülhetetlen bajnak tekinti, amely csak a kapitalizmus bukása, a szocializmus diadala után szüntethető meg. A fennálló önkényuralmi feudális rend pedig, mely a munkásokat és a parasztokat a jogfosztott rabszolgák helyzetébe süllyeszti le és megfosztja őket kulturális szükségleteik kielégítésének lehetőségétől, ezzel nagymértékben előmozdítja az iszákosság elterjedését a dolgozó rétegek körében. Arról nem is szólva, hogy a „hatóságok" képviselői egyenest ösztönzik is az iszákosságot, mivel az a kincstár bevételeinek egyik forrása. A Bakui Bizottság mindezeket figyelembe véve, megállapítja, hogy sem az antialkoholista kongresszusokat és „absztinens" egyesületeket szervező „liberálisok" prédikációi, sem a papok kenetteljes szavai sem csökkenthetik és még kevésbbé szüntethetik meg az iszákosságot, amelyet az életben fennálló egyenlőtlenség szül és az önkényuralmi rendszer fokoz. A kapitalista rend keretei között csak olyan harc lehetséges és szükséges, amely nem az iszákosság megszüntetését, hanem a minimumra csökkentését tűzi ki célul. De e harc eredményességéhez elsősorban a cári hatalom megdöntése és a demokratikus köztársaság kivívása szükséges, ami majd lehetővé teszi az osztályharc szabad fejlődését és a városi és falusi proletariátus megszervezését, a proletariátus kulturális színvonalának felemelését és erői elő-

* A „Tudás — hatalom" és a „Tudomány" nevű klubok az olajmunkások önképzését iparkodtak előmozdítani. A klubok a tagdíjakból és az előadásokból szerzett bevételből tartották fenn magukat. A „Tudás — hatalom" c. klubot, amely az olajkörzetekben működött, a bolsevikok vezették, a „Tudomány" klubot a mensevikek. — *Szerk.*

készítését a szocializmusért folyó nagy harcra. A Bakui Bizottság az iszákosság elleni harc érdekében legközelebb összeülő kongresszust* az orosz proletariátus demokratikus és szocialista követeléseiért való agitáció eszközének tekinti és megbízza küldöttünket, hogy harcoljon a kongresszus opportunista tagjai ellen, akik elkódosítik a proletariátus osztályfeladatait...

Sztálin Művei. 2. köt. 174—187. old. (oroszul).
Sztálin Művei. Szikra 1949. 2 köt. 188—202. old.

*A kongresszus 1909 december 28-án nyilt meg Pétervárott. A kongresszuson 510 küldött volt jelen, köztük a bakui munkások két küldötte. A munkásküldöttek egy részét a rendőrség a kongresszus után letartóztatta. — *Szerk.*

Lenin

A MUNKÁSOK KERESETE ÉS A TŐKÉSEK PROFITJA OROSZORSZÁGBAN

1912 augusztus 8

1908-ban összeírásokat folytattak le Oroszország gyáraiban és üzemeiben. Ezek az összeírások kétségtelenül eltúlzott számokat eredményeztek a munkások keresetével, s a valóságnál alacsonyabbakat a termelés méreteivel és a kapitalisták profitjával kapcsolatban, mert hiszen nálunk az efféle összeírásokat tisztán hivatalos úton hajtják végre, miközben csak a kapitalistákat kérdezik meg, a munkásokat viszont nem tartják szükségesnek megkérdezni.

Nézzük meg közelebbről, hogy mit mutatott ez, a kapitalisták szempontjából lehető legkedvezőbb statisztika.

Eddig csak előzetes adatokat tettek közzé s ezek szerint egész Oroszországban összesen csaknem 20 000 gyárat és üzemet számláltak (a pontos szám: 19 983; a pontos számokat zárójelben fogjuk közölni, míg a szövegben ezeket a számokat valamelyest kikerekítjük, hogy az olvasás során könnyebben jegyezhessük meg és könnyebben idézhessük fel emlékezetünkben a főbb adatokat).

A mindkét nembeli munkások száma 2¼ millió (2 253 787) volt. Ide sorozták a bányászokat és az illetékköteles iparágakban dolgozó munkásokat is.

Mindezeknek a munkásoknak munkabére *több mint félmilliárd* rubelra rúgott (555,7 millió).

Hogy az egy munkásra eső átlagos bért megtudhassuk, a

munkabér összegét el kell osztani a munkások számával. Ha ezt a műveletet végrehajtjuk, az eredmény 246 rubel.

Eszerint Oroszország *két és negyedmillió* gyárimunkása 1908-ban hozzávetőlegesen, vagyis kerek számban egyenként mindössze *húsz* rubel 50 kopejkát keresett havonta.

Ha figyelembe vesszük, hogy ebből az összegből családot kell eltartani — méghozzá a mostani magas lakbérek és drága megélhetés mellett — úgy ezt a bért nem nevezhetjük másnak, mint éhbérnek.

Vegyük szemügyre most, hogy milyen profitot értek el a kapitalisták. A profit kiszámítása céljából az össztermelésnek, vagyis a gyárak és üzemek együttes termelésének értékéből le kell vonni a kapitalisták kiadásait.

Az össztermelés — több mint 4½ milliárd (4651 millió) rubel. A kapitalisták kiadásainak összege — 4 milliárd (4082 millió) rubel.

Ez azt jelenti, hogy a kapitalisták profitja *több mint félmilliárd* (568,7 millió) *rubel.*

Ebből a profitból átlag *297 000 rubel* jut egy-egy üzemre. Minden egyes munkás *minden évben 252 rubel* profitot termel a tőkésnek.

Hasonlítsuk most össze a munkások keresetét és a tőkések profitját. Átlag (vagyis egyre-másra) minden egyes munkás 246 rubel bért kap egy évre, ugyanakkor pedig egy év folyamán 252 rubel profitot termel a kapitalistának.*

Ebből az következik, hogy a munkás a napnak *kevesebb mint felében* dolgozik önmagára, míg a nap *több mint felében* — a tőkésre dolgozik. Ha például 11 órás átlagos munkanapot veszünk alapul, kiderül, hogy a munkásnak mindössze 5½ órai munkáját, sőt valamivel kevesebb, mint 5½ órai munkáját fizetik meg. A fennmaradó 5½ órán át ingyen dolgozik, ezért semmiféle bért sem kap s amit a munkás ennek a félnapnak folyamán termel, a kapitalisták profitját alkotja.

Lenin Művei. 4. kiad. 18. köt. 232—233. old. (oroszul).

* A munkás egy évben összesen 498 rubel új értéket termel.

SZTRÁJKHARC ÉS MUNKABÉR

1912 augusztus 22

Köztudomású, hogy az orosz munkások 1905-ös nevezetes sztrájkharca nemcsak politikai téren, hanem gazdasági téren is rendkívül nagy sikereket eredményezett. Most, a gyárfelügyelői jelentések adatai lehetővé teszik, hogy meglehetősen pontos fogalmat alkossunk magunknak ezeknek a sikereknek arányairól.

Ezek szerint az adatok szerint az orosz gyárimunkás átlagos keresete a következőképpen alakult:

1901	201 rúbel	1906	231 rúbel
1902	202 „	1907	241 „
1903	208 „	1908	242 „
1904	213 „	1909	236 „
1905	205 „	1910	242 „
az öt év átlaga . .	206 „	az öt év átlaga . .	238 „

Látjuk ebből, hogy 1905 a fordulat éve volt. Nevezetesen, 1905 után a munkabér 205 rubelről *egyszerre* 231 rúbelra, vagyis *26 rubellal,* több mint 10%-kal emelkedik.

1905-öt illetőleg, amely év a munkabér 8 rubelnak megfelelő csökkenését mutatja 1904-hez képest, figyelembe kell venni a következőket: először 1905 a gazdasági pangás, vagyis az ipari hanyatlás éve volt; másodszor a kereskedelemügyi minisztérium adatai szerint a munkások ebben az évben a sztrájknapok folytán előállott munkabérkiesés következtében *17½*

millió rubelt, vagyis minden egyes munkásnál átlag évi több mint 10 rubelt vesztettek.

Ilyenformán azt mondhatjuk, hogy a tényleges munkabér 1905-ben 215 rubel volt, de ebből a 215 rubelből a munkások 10 rubelt a sztrájkharcra fordítottak, amely 1905-ben eddig soha a világon nem tapasztalt szívósságával és arányaival tűnt ki.

A végeredmény az volt, hogy most, az 1901-től 1910-ig terjedő egész évtized adatait vizsgálva, világosan látjuk *a forradalomelőtti* és a *forradalomutáni* kor között mutatkozó *meglepő* különbséget.

1905 előtt az orosz gyárimunkás átlagos évi keresete 206 rubel volt. 1905 után — 238 rubel, vagyis *évi 32 rubellal több.* Az emelkedés 15,5%.

A munkabéremelkedés egy év alatt olyan lökést kapott, hogy a kapitalisták (akik tudvalevően az 1905-ös év vívmányait egymás után mind visszavették) minden erőfeszítésük mellett sem voltak képesek rászorítani a munkást a korábbi alacsony életszínvonalra. Az 1905-ös év olyannyira felemelte az orosz munkás életszínvonalát, amilyen mértékben rendes időkben néhány évtized alatt sem emelkedik.

A munkások az 1905-ös év sztrájkjain, a sztrájknapok folytán előállott munkabérkiesés következtében, 17½ millió rubelt vesztettek. A kapitalistáknál a termeléskiesés 1905-ben, ugyanezen statisztika szerint, 127,3 millió rubelnak felelt meg.

Ugyanakkor a munkások a munkabér felemelése folytán 1905 után öt év alatt (1906—1910) minden munkásnál 32 rubelt, azaz 1,8 millió munkást számítva, évi 57,6 millió rubelt, vagyis összesen *az egész öt év folyamán 286 millió rubelt* nyertek.

Lenin Művei. 4. kiad. 18. köt. 234—235. old. (oroszul).

Lenin

A MUNKANAP MOSZKVA KORMÁNYZÓSÁG GYÁRAIBAN

1912 augusztus 11

KLASSZIKA ARCHAEOLOGIAI INTÉZET

I. M. Kozminih-Lanyin mérnök egy könyvet adott ki, amelyben azzal foglalkozik, hogy hány órát dolgoznak naponta, illetőleg hány munkanapon át dolgoznak évente Moszkva kormányzóság gyáraiban és üzemeiben.

A szerző által összegyüjtött anyag 1908 végére vonatkozik és 219 669 munkásra, vagyis Moszkva kormányzóság gyárimunkásainak $^{7}/_{10}$ részére (307 773 munkásra) terjed ki.

A szerző ezeknek az adatoknak alapján megállapítja, hogy az átlagos munkanap a felnőtt és ifjúmunkásoknál *9½ óra,* a gyermekmunkásoknál 7½ óra.

Feltétlenül meg kell jegyezni, hogy ezek az adatok egyáltalán nem tartalmazzák a túlórákat (a túlórákról a szerző külön munkát rendezett sajtó alá), és másodszor, hogy a szerző adatai kizárólag „a vállalkozókra és a munkásokra egyaránt kötelező házirenden" alapulnak.

Azt a kérdést, hogy betartják-e ezt a házirendet, a szerző fel sem veti. Csak a munkásszervezetek gyüjthetnének erre a kérdésre vonatkozólag is adatokat, ha megteremtenék saját statisztikájukat.

A szóbanforgó 9½ órás munkanap az egyes vállalatok szerint nagy ingadozásokat mutat.

A szerző táblázataiból kitűnik, hogy *33 466 munkás több mint 10 órát* dolgozik *naponta.* Ez a kimutatásban szereplő munkásoknak több mint 15%-a.

13 189 munkás napi 11 órán felül dolgozik, 75 munkás pedig több mint 12 órát dolgozik naponta. Az ilyen mértéktelenül hosszú munkanappal megterhelt munkások zöme a textiliparra esik.

Ha figyelembe vesszük, hogy a szerző kimutatásai a munkások körülbelül harmadrészére nem terjednek ki, arra a következtetésre jutunk, hogy Moszkva kormányzóságban *több mint 20 000* gyárimunkás számára a munkanap botrányosan hosszú.

Végül, Kozminih-Lanyin mérnök adatai azt mutatják, hogy a *gyárosok* még az 1897-es teljesen idejemúlt törvényt *sem tartják be,* amely 11½ órában (!!!) állapítja meg a munkanapot. E törvény szerint kétváltásos munka esetén az egyes munkás munkaideje, két hét átlagát számítva, nem haladhatja meg a napi 9 órát.

A valóságban viszont a szerző kimutatásaiban szereplő 83 990 olyan munkás közül, aki két váltásban dolgozik — 14 376 *több mint 9 órát* dolgozott. Ez a két váltásban dolgozó munkások 17%-ának felel meg. Ugyanakkor 3733 olyan két váltásban dolgozó munkás közül, akik javításokon vagy kisegítő munkákon dolgoznak, 2173, vagyis a munkások *majdnem* $^3/_5$ *része* dolgozott kilenc óránál többet naponta! Eszerint 16 500 olyan munkás van, akit — még a hivatalos adatok szerint is — arra kényszerítenek, hogy a törvény által megengedettnél hosszabb időn át dolgozzanak!

A 8 órás munkanap Moszkva kormányzóságban 1908-ban a kimutatásban szereplő 219 669 munkás közül csak 4398 munkás számára létezett. Mindamellett ez azt jelenti, hogy a 8 órás munkanap már ma is teljesen lehetséges, csak arról van szó, hogy a 215 000 utolérje ezt a négyezret.

Lenin Művei. 4. kiad. 16. köt. 236—237. old. (oroszul).

Lenin

ELNYOMORODÁS A TŐKÉS TÁRSADALOMBAN

1912 november 30

A polgári reformisták — s nyomukban a szociáldemokrácia soraiból kikerülő néhány opportunista — azt állítják, hogy a kapitalista társadalomban nem következik be a tömegek elnyomorodása. Ugyan, az „elnyomorodási elméletnek" nincs igaza: a tömegek jóléte, bár lassan, de növekszik, a vagyonosok és vagyontalanok közt a szakadék nem mélyül, hanem csökken.

A legutóbbi időben az efféle állítások egész csalárdsága egyre szemléltetőbb módon tárul fel a tömegek előtt. A megélhetés egyre többe kerül. A munkások keresete, *még* a legszívósabb és a munkások számára *legnagyobb* sikert jelentő sztrájkharc mellett is, sokkal lassabban nő, mint ahogyan a munkaerőre fordított legszükségesebb kiadások növekednek. A kapitalisták gazdagsága viszont ezzel párhuzamosan szédítő gyorsasággal növekszik.

Nézzünk néhány adatot Németországgal kapcsolatban, ahol a munkások helyzete hasonlíthatatlanul kedvezőbb, mint Oroszországban, ami annak köszönhető, hogy a kulturális színvonal magasabb, megvan a *sztrájkszabadság* és a szervezkedés szabadsága, politikai szabadság van, a szakszervezetek milliókra menő tagot számlálnak, a munkásujságoknak milliókra menő olvasójuk van.

A *polgári* szociálpolitikusok adatai szerint, akik hivatalos forrásokra támaszkodnak, Németországban a munkások munkabére a legutóbbi 30 év folyamán átlagosan 25%-kal emelkedett. Ugyanezen idő alatt a megélhetési költségek *legalább* 40%-kal növekedtek!

Az élelmiszerek, a ruházat, a tüzelő és a lakás ára egyaránt felment. A munkás *abszolút* elnyomorodik, vagyis egyenesen szegényebbé válik, mint korábban volt, kénytelen rosszabbul élni, szűkösebben táplálkozni, gyakrabban kénytelen éhezni, pincékben és padlásokon húzni meg magát.

Még nyilvánvalóbb azonban a munkások *viszonylagos* elnyomorodása, vagyis a munkások *részesedésének* csökkenése a társadalom jövedelmében. A munkások *aránylagos* részesedése a gyorsan gazdagodó kapitalista társadalom javaiban egyre kisebb, mivel a milliomosok egyre gyorsabban gazdagodnak.

Oroszországban nincs jövedelmi adó, nincsenek adatok arravonatkozólag, hogy milyen gyorsan növekszik a társadalom vagyonos osztályainak gazdagsága. A mi, még szomorúbb valóságunkat lepel borítja — a homály, a hallgatás leple.

Németországban pontos adatok vannak a vagyonos osztályok gazdagságáról. Így például Poroszországban az *először* megadóztatott, 10 milliárd márka (5 milliárd rubel) értéket képviselő vagyon 1902-ben 1853 személy, 1908-ban pedig 1108 személy birtokában volt.

A dúsgazdag emberek száma csökkent. Vagyonuk megnövekedett: 1902-ben átlag mindegyikük 5 millió márka (2½ millió rubel), 1908-ban viszont — 9 millió márka (4½ millió rubel) vagyonnal rendelkezett!

„Felső tízezerről" beszélnek. Poroszországban a dúsgazdag „felső huszonegyezer" kezében 13½ milliárd márka vagyon volt, míg a fennmaradó 1 300 000 olyan tulajdonos, akinek adóval megterhelt vagyona volt — 3 milliárd márka vagyonnal rendelkezett.

Poroszország négy legnagyobb milliomosa (egy koronaherceg, egy herceg és két gróf) kezén 1907-ben 149 millió, 1908-ban pedig 481 millió márka értéket képviselő vagyon volt.

A gazdagság a kapitalista társadalomban — a munkástömegek elnyomorodásával egy sorban — hihetetlen gyorsasággal növekszik.

Lenin Művei. 4. kiad. 18. köt. 405—406. old. (oroszul).

Lenin

A GYERMEKMUNKA A PARASZTGAZDASÁGBAN

1913 június 12

Azoknak a viszonyoknak helyes értékelése céljából, amelyek közé a kapitalizmusban a kisüzemi mezőgazdasági termelés került, a legfontosabb a munkás helyzetének, keresetének, munkamennyiségének, életkörülményeinek, továbbá — az állattartásnak és a jószággondozás színvonalának, végül — a föld megmunkálása során alkalmazott módszereknek, a föld trágyázásának, termőereje kiuzsorázásának stb. kérdése.

Nem nehéz megérteni, hogy ezeknek a kérdéseknek megkerülésével (mint a polgári közgazdaságtan lépten-nyomon teszi) egészen torz fogalmat szerzünk a parasztgazdaságról, mivel ennek *tényleges* „életrevalósága" éppen a munkás helyzetétől, az állattartás feltételeitől és a föld kezelésétől függ. Az az indokolatlan feltevés, hogy ezekben a viszonylatokban a kis- és a nagyüzemi termelés számára egyenlő feltételek adódnak, nem jelent mást, mint bizonyítottnak venni azt, ami bizonyításra szorul, nem jelent mást, mint egyszerűen burzsoá álláspontra helyezkedni.

A burzsoázia azt szeretné bizonyítani, hogy a paraszt — igazi és életrevaló „gazda", nem pedig a tőke rabszolgája, aki ugyanúgy el van nyomva, mint a bérmunkás, de ez utóbbinál kötöttebb és nem olyan világosfejű. Ha komolyan és lelkiismeretesen keressük az *adatokat* ennek a vitás kérdésnek megoldásához, a kis- és nagyüzemi termelésben tapasztalt *élet- és munkafeltételek* rendszeres és tárgyilagos ismertetőjeleit kell felkutatnunk.

Az ilyen — méghozzá különösen fontos — ismertetőjelek

közé tartozik a *gyermek*munka alkalmazásának foka. Kétségtelen, hogy mennél erősebb a gyermekmunka kizsákmányolása, annál rosszabb a munkás helyzete, annál nehezebb az élete.

Az osztrák és a német mezőgazdasági összeírások adatokkal szolgálnak arra vonatkozólag, hogy mennyi a gyermek és a serdülő a mezőgazdaság által foglalkoztatott személyek között. Emellett Ausztriában külön számlálták össze a 16 éven *aluli* munkásokat és munkásnőket. Ilyen 9 millió közt 1,2 millió, vagyis 13% volt. Németországban viszont csak a *14 éven aluli* kiskorúakat különítették el s kiderült, hogy ezek száma *tizenötmillió* (15 169 549) *közt* hatszázezer (601 637), vagyis 3,9%.

Világos, hogy az osztrák és a német adatok nem hasonlíthatók össze. De teljes egészében összehasonlítható a proletár-, a paraszt- és a tőkés gazdaság között megmutatkozó *arány*.

A proletárgazdaságok közé az egészen elenyésző (két hektáron aluli, vagyis gazdaságonként majdnem két gyeszjatyína nagyságú) földdarabkákat sorozzuk, amelyek mellékkeresetet biztosítanak a bérmunkásoknak. A parasztgazdaságokhoz a 2—20 ha-os gazdaságokat sorozzuk; ezeknél a családtagok munkája túlsúlyban van a bérmunkával szemben.

Végül, a tőkés gazdaságok — azok a nagyobb gazdaságok, amelyeknél a bérmunka van túlsúlyban a családtagok munkájával szemben.

Íme a gazdaságok e három típusában alkalmazott gyermekmunka adatai:

Gazdaságtípusok	Gazdaságcsoportok	A mezőgazdaságban foglalkoztatott száz személy közül 16 éven aluli Ausztriában	14 éven aluli Németországban
Proletárgazdaság	0,5 ha-ig	8,8	2,2
	0,5— 2 „	12,2	3,9
Parasztgazdaság	2— 5 „	15,3	4,6
	5— 10 „	15,6	4,8
	10— 20 „	12,8	4,5
Tőkésgazdaság	20—100 „	11,1	3,4
	100 ha-on felül	4,2	3,6
	Összesen:	13,0	3,9

Látjuk ebből, hogy a gyermekmunka kizsákmányolása mindkét országban éppen általában a *paraszt*gazdaságokban, különösen pedig éppen a *középparaszti* gazdaságokban (5—10 ha-ig, vagyos 4,5—9 gyesz-ig) a *legerősebb.*

Tehát nem elegendő az, hogy a kisüzemi termelés rosszabb helyzetben van, mint a nagyüzemi. Azt is látjuk, hogy speciálisan a parasztgazdaság nemcsak a tőkés gazdaságnál, hanem még a proletárgazdaságnál is rosszabb helyzetben van.

Mivel magyarázhatjuk ezt a jelenséget?

A proletárgazdaságban olyan elenyészően kis földdarabon folytatják a földművelést, hogy a szó tulajdonképpeni értelmében vett „gazdaságról" komolyan még csak beszélni sem kell. A földművelés itt *mellék*foglalkozás; a főfoglalkozás viszont — a mezőgazdasági és ipari bérmunka. Az ipar hatására általában emelkedik a munkás életszínvonala, többek közt csökken a gyermekmunka kizsákmányolása. Így például Németországban az összeírás során az iparban csak 0,3% (vagyis a mezőgazdasághoz viszonyítva kilenctizeddel kevesebb) 14 éven aluli és csak 8% 16 éven aluli munkást számláltak.

A parasztgazdaságban az ipar hatása a leggyengébb, a tőkés mezőgazdasági üzemmel való verseny viszont a legerősebb. A paraszt nem tudja felszínen tartani magát, ha maga nem dolgozik inaszakadtáig és gyermekeit nem kényszeríti arra, hogy mégegyszer olyan nehéz munkát végezzenek. A szükség arra kényszeríti a parasztot, hogy verejtékével pótolja a tőke és a tökéletesített munkaeszközök hiányát. Ha pedig a parasztnál a gyermekek dolgoznak a legnehezebben, ez azt jelenti, hogy a paraszt jószágát is nehezen dolgoztatják és rosszul táplálják: az erő végső megfeszítésének és a mindenáron való „takarékoskodásnak" szükségessége elkerülhetetlenül megmutatkozik a gazdaság minden vonatkozásában.

A német statisztika azt mutatja, hogy a bérmunkások közt a gyermekek száma a tőkés nagygazdaságokban (100 és több gyesz.) a legnagyobb (csaknem 4—3,7%). Ugyanakkor a dolgozó családtagok közt a parasztoknál a legnagyobb a gyermekek száma, mégpedig körülbelül 5% (4,9—5,2%). Az *idény-*

munkások közt a gyermekek százalékaránya a nagytőkéseknél 9,0%-ig megy, a parasztoknál pedig az idényszerűen foglalkoztatott *dolgozó családtagok* közt ez a százalékarány eléri a 16,5—24,4%-ot!

A paraszt a munka dandárja idején szenved a munkaerő hiányától; bérmunkást csak kis számban fogadhat fel; minden módon be kell fognia a munkába saját gyermekeit. Ennek eredménye az a tény, hogy a német mezőgazdaságban általában a gyermekek százalékaránya a dolgozó családtagok között csaknem *másfélszeresen* múlja felül a gyermekeknek ezt a százalékarányát a bérmunkások közt. A dolgozó családtagok közt — 4,4%, a bérmunkások közt pedig 3% a gyermek.

A parasztnak *jobban* meg kell magát erőltetnie a munkában, mint a bérmunkásnak. Ezt az ezernyi egyes megfigyelések által alátámasztott tényt most egész országok statisztikája teljesen bebizonyította. A kapitalizmus roppant elnyomatásra és pusztulásra ítéli a parasztot. Nincs más menekvés, mint a csatlakozás a bérmunkások osztályharcához. Ahhoz azonban, hogy ezt a következtetést megértse, a parasztnak a család burzsoá jelszavaktól való kiábrándulás hosszú éveit kell átélnie.

Lenin Művei. 4. kiad. 19. köt. 182—185. old. (oroszul).

A PARASZTSÁG ÉS A BÉRMUNKA

1914 február 20

Nincs divatosabb frázis a narodnyikoknál mint az, hogy a marxisták „egymásnak ugrasztják" a dolgozókat, mivel a bérmunkásokat különválasztják a parasztoktól s az előbbieket szembeállítják az utóbbiakkal. És nincs olyan frázis, amely ennél hazugabb lenne, jobban takargatná a kis munkaadó, a kisburzsoá, a bérmunkát kizsákmányolók érdekeinek védelmét.

Vegyük az 1913-as moszkvai zemsztvostatisztikai kiadvány („Gazdaságstatisztikai Gyüjtemény" VII. kiadvány, Moszkva 1913) érdekes adatait. A moszkvai statisztikusok a moszkvai kerület konyha- és gyümölcskertészetét vizsgálták meg. A vizsgálódás több mint 5000 gazdaságra terjedt ki, amelyeket a statisztikusok 7 körzetre osztottak be, aszerint, hogy milyen közel fekszenek Moszkvához és mennyire belterjes gazdálkodást folytatnak (vagyis, hogy mennyi tőkét fektetnek be és mennyi munkát fordítanak a földre gyeszjatyínánként).

Meglehetősen alaposan vizsgálták meg azt a kérdést, hogy vajjon alkalmaznak-e a parasztok bérmunkásokat? És mi derült ki?

Az első négy körzetben a gazdaságok 67 százaléka (vagyis több mint kétharmada) alkalmaz bérmunkásokat; a többi körzetben 43—64 százalékuk. Kitűnik ebből, hogy a moszkvakörnyéki parasztgazdaságok túlnyomó többsége bérmunkásokat alkalmazó kistőkés gazdaság.

Még érdekesebbek azok az adatok, amelyek az egész éven át dolgozó és szerződéses munkások alkalmazására vonatkoznak. Ezeknek a gazdaságoknak százalékaránya:

Az	I.	körzetben	26,6%
A	II.	„	16,7 „
A	III.	„	16,4 „
A	IV.	„	19,0 „
Az	V.	„	9,9 „
A	VI.	„	5,0 „
A	VII.	„	6,4 „

Szabályként állapíthatjuk meg, hogy minél belterjesebb gazdálkodás folyik a körzetben, annál nagyobb az egész éven át dolgozó és szerződéses munkásokat alkalmazó parasztok százalékaránya.

De az egész körzetekre vonatkozó adatok együvé csapják minden egyes körzet szegény és gazdag parasztjait. Ilyenformán ezek az adatok nagyon hozzávetőlegesek és *szépítgetik* a valóságot, *elleplezik* a szegénység és a gazdagság, a proletariátus és a burzsoázia ellentétét.

Vegyük azokat az adatokat, amelyek a földhasználat (vagyis a művelés alatt álló föld nagysága) alapján csoportosítják a gazdaságokat. Ezek az adatok sokkal megbízhatóbbak, mint a juttatott földbirtoklásra vonatkozó adatok, ami *még Moszkva környékén is* megőrzi feudális-kincstári jellegét: azok közt, akiknek kevés juttatott földjük van, találunk földet bérlő gazdagokat, ugyanakkor pedig azok közt, akiknek sok a juttatott földjük, vannak juttatott földjüket bérbeadó szegények és földnélküliek, pontosabban olyanok, akiknek nincs saját gazdaságuk.

Azok közt, akiknek nincs saját gazdaságuk, a bérmunkásokat alkalmazók százalékaránya valamennyi körzetben egyenlő a nullával. Ez érthető. Akinek nincs gazdasága — maga is proletár.

A félgyeszjatyínánál kevesebb földön gazdálkodó parasztok: a bérmunkásokat alkalmazó gazdaságok százalékaránya 0 (nulla) és 57 százalék közt ingadozik (a három alcsoport egyikét vesszük, hogy ne komplikáljuk a dolgot).

A 0,5—1 gyeszjatyínás gazdák: a gazdaságok 0—100 százaléka foglalkoztat bérmunkásokat.

Az 1—3 gyeszjatyínás gazdák: a gazdaságok 46—100 százaléka foglalkoztat bérmunkásokat (a különböző körzetek szerint).

A 3—5 gyeszjatyínás gazdák: a gazdaságok 66—97 százaléka foglalkoztat bérmunkásokat.

Az 5—10 gyeszjatyína művelés alatt álló földdel rendelkező gazdák: a gazdaságok 75—100 százaléka foglalkoztat bérmunkásokat.

Világosan látjuk ebből, hogy az olyan parasztok, akiknek nincs saját gazdaságuk — maguk is proletárok (bérmunkások). Ezzel szemben minél jelentősebb a gazdaság, annál *gyakoribb* a bérmunka kizsákmányolása: *már* a 3—5 gyeszjatyínás gazdák közt is *legalább* $^2/_3$ részük — bérmunkát kizsákmányoló gazda!

Ez az a kézenfekvő, közismert és nyilvánvaló tény, amit a narodnyikok kiforgatnak. Az, amit Moszkva környékén észlelünk, kisebb mértékben, de mindenütt észlelhető. Mindenki tudja, hogy *minden egyes* város, *minden egyes* verszt vasút a kereskedelmi és a tőkés forgalomba sodorja bele a parasztgazdaságot. Csak a „baloldali narodnyikok" nem akarják látni az igazságot, amely halomra dönti kispolgári elméletüket.

Ez az igazság abban áll, hogy *minden egyes* verszt vasút, *minden egyes* falusi bolt, *minden egyes* szövetkezet, amely megkönnyíti a bevásárlást, *minden egyes* gyár stb. a kereskedelmi forgalomba sodorja bele a parasztgazdaságot. Ez pedig azt jelenti, hogy a parasztság *proletárokra* és olyan kismunkaadókra *esik szét*, akik bérmunkásokat alkalmaznak.

Nem lehetséges a parasztgazdaságban *egyetlen olyan újítás*, amely ne fokozná a bérmunkás kizsákmányolását az újítást bevezető gazdaságok által.

Ezért egyedül a marxisták védelmezik a munka érdekeit azzal, hogy különválasztják a proletárokat, a bérmunkásokat — a városokban is, a falvakban is.

A narodnyikok viszont (a valóságban) a bérmunka *kizsákmányolóinak* érdekeit védelmezik, amikor ugyanis „parasztságról", „parasztgazdaságról" szavalnak, mert hiszen minél inkább

„gazda" a paraszt, annál *fokozottabb mértékben zsákmányol ki* bérmunkát.

A burzsoázia (mely után a narodnyikok vonszolódnak) érdekei megkövetelik, hogy *összekeverjék* a paraszti proletariátust és a paraszti burzsoáziát.

A proletariátus érdekei azt követelik, hogy harcoljunk ez ellen az összekeverés ellen, azt követelik, hogy világosan vonjuk meg a határt az osztályok között *mindenütt*, a parasztság soraiban is. Nincs értelme annak, hogy becsapjuk önmagunkat és becsapjunk másokat azzal, hogy „parasztságról" szavalunk: meg kell tanulnunk és a parasztokat is meg kell tanítani arra, hogy még a parasztság soraiban is napról napra egyre mélyül a szakadék a proletariátus és a burzsoázia között.

Lenin Művei, 4 kiad. 20. köt. 93—95. old. (oroszul).

Lenin

A TAYLOR RENDSZER — AZ EMBER LEIGÁZÁSA A GÉP ÁLTAL

1914 március 13

A kapitalizmus egyetlen percig sem állhat egy helyben. Mindegyre előre kell mennie. A verseny, ami különösen kiéleződik a mieinkhez hasonló válságok idején, arra kényszeríti, hogy egyre újabb eszközöket találjon fel a termelés olcsóbbá tétele érdekében. A tőke uralma az ilyen eszközöket egytől-egyig a munkás fokozottabb kizsákmányolásának eszközévé változtatja.

A Taylor-rendszer — egyike az ilyen eszközöknek.

Amerikában ennek a rendszernek hívei nemrégiben a következő eljáráshoz folyamodtak:

A munkás kezére egy kis villanylámpát erősítenek. Lefényképezik a munkás mozdulatait és tanulmányozzák a kis lámpa mozgását. Rájönnek, hogy bizonyos mozdulatok „fölöslegesek" voltak — s arra kényszerítik a munkást, hogy mellőzze ezeket a mozdulatokat, vagyis nagyobb erőkifejtéssel dolgozzék, egyetlen másodpercet se vesztegessen pihenésre.

Egész terveket dolgoznak ki új gyárak építésére — olymódon, hogy egyetlen pillanat se vesszen kárba az anyagnak az üzemen belüli szállítása, egyik műhelyből a másikba juttatása és az elkészült áru elszállítása során. A mozgóképfelvételt rendszeresen alkalmazzák a jobb munkások munkájának tanulmányozása és munkájának intenzívebbé tétele, vagyis a munkás fokozottabb „siettetése" céljából.

Így például lefényképezték egy szerelő egész napi munkáját. Miután mozdulatait áttanulmányozták, egy olyan magas padot vezettek be, hogy a szerelő ne legyen kénytelen időt vesztegetni a hajolgatásra. A szerelő mellé egy kis fiút adtak kisegítőnek. A kisfiúnak kellett odaadogatnia a gép minden egyes részét, egy bizonyos, legcélszerűbbnek talált módon. Néhány nap elmúltával a szerelő a gép összeállításának ráeső munkáját annak az időnek *negyedrésze* alatt végezte el, amennyit azelőtt igényelt!

Mekkora siker a munka termelékenysége terén!... Csakhogy a munkás bérét nem négyszeresére, hanem legfeljebb mindössze másfélszeresére emelik, de *csak eleinte*. Amint a munkások hozzászoknak az új rendszerhez, a bért ismét az előbbi színvonalra szállítják le. A kapitalista hatalmas haszonhoz jut, a munkás pedig négyszeres erőfeszítéssel robotol, négyszer olyan gyorsan meríti ki idegeit és izmait.

Az újonnan belépő munkást az üzemi filmfelvételek vezetőjéhez viszik, aki bemutatja neki, hogyan kell munkáját „mintaszerűen" végeznie. A munkást arra kényszerítik, hogy „utolérje" ezt a mintaképet. Egy hét mulva a munkásnak saját munkájának filmfelvételét mutatják be és összehasonlítják azt a „mintaképpel".

Mindezek a nagyszabású újítások a munkás *ellen* vannak, még nagyobb elnyomáshoz és leigázáshoz vezetnek s emellett *a gyáron belüli* munkamegosztás racionalisabbá, észszerűbbé tételére szorítkoznak.

Természetszerűleg merül fel a gondolat: no, és az egész társadalmon belüli munkamegosztás? Mennyi töméntelen munka vész kárba manapság az egész tőkés termelés fejetlensége, tervszerűtlensége következtében! Mennyi idő vész kárba azáltal, hogy a nyersanyag a piac ismeretlen követelményei folytán száz meg száz felvásárló és viszonteladó kezén keresztül jut el a gyároshoz! Nemcsak idő vész kárba, de maguk a termékek is kárbavesznek és tönkremennek. Hát az időveszteség és munkafecsérlés, míg a késztermék eljut a fogyasztókhoz a rengeteg kis közvetítőn keresztül, akik ugyancsak nem ismerhetik

a vevők követelményeit és nemcsak hogy egész tömeg fölösleges mozdulatot, hanem fölösleges vásárlásokat, utazásokat stb. stb. is végeznek!

A tőke megszervezi és szabályozza a munkát a gyáron belül, a munkások fokozottabb elnyomása, saját hasznának növelése érdekében. Az egész társadalmi termelésben viszont megmarad és növekszik a zűrzavar, ami válságokat idéz elő, amikor a felhalmozott javak nem találnak vevőre, míg a munkások milliószámra pusztulnak el és éheznek, mert nem találnak munkát.

Taylor rendszere — megteremtőjének tudta nélkül és akarata ellenére — azt az időt készíti elő, amikor a proletariátus saját kezébe veszi majd az egész társadalmi termelést és saját munkásbizottságokat fog kijelölni az egész társadalmi munka helyes megosztása és szabályozása érdekében. A nagyüzemi termelés, a gépek, a vasutak, a telefon — mindez ezernyi lehetőséget nyujt arra, hogy negyedére szállítsák le a megszervezett munkások munkaidejét és négyszer olyan jólétet biztosítsanak számukra, mint a mostani.

És a munkásbizottságok a munkásszervezetek segítségével érteni fognak majd ahhoz, hogy alkalmazzák az észszerű társadalmi munkamegosztásnak ezeket az elveit, amikor majd a munka felszabadul a tőke igája alól.

Lenin Művei. 4. kiad. 20. köt. 134—136. old. (oroszul).

Lenin

A FALUSI MUNKÁSOK MUNKABÉRE

1914 március 29

Mint tudjuk, a gyáriparban 1905-től *húsz százalékkal* emelkedett a munkabér.

Ugyanennek a kérdésnek tanulmányozásához, *a falusi munkások* munkabérére vonatkozóan, I. Drozdov látott hozzá először nemrégiben megjelent brosúrájában, amelynek címe: „Az oroszországi mezőgazdasági munkások munkabére és az 1905—1906-os agrármozgalom" (Szentpétervár, 1914. M. I. Szemjonov kiadása, ára 50 kop.). Nézzük ennek az érdekes munkának legfőbb következtetéseit.

Európai Oroszországban a falusi munkás átlagos napibére a következőképpen alakult (kopejkában):

	Kopejka	%
1902—1904-ben átlag	64,0	100,0
1905-ben „	64,8	101,2
1906-ban „	72,0	112,5
1907-ben „	73,1	114,2
1908-ban „	72,4	113,1
1909-ben „	75,8	118,4
1910-ben „	76,6	119,6

Kitűnik ezekből az adatokból, hogy az emelkedés oroszlánrésze éppen 1906-ra, vagyis éppen arra az évre esik, amelyben az 1905-ös mozgalom hatásának a legkifejezettebben kellett megmutatkoznia.

Ilyenformán 1905-től a falusi munkás hihetetlenül alacsony bérét is sikerült megjavítani! Hogy ez a javítás még korántsem elegendő, az a pénzbér és a gabonaárak összehasonlításából látható. A brosúra szerzője elvégezte ezt az összehasonlítást olyanformán, hogy a helyi átlagos árak alapulvételével gabonára (rozsra) számította át a falusi munkások általunk idézett pénzbérét. Kiderült, hogy a munkabér gabonában kifejezve *csökkent*, mégpedig 1902—1904-től 1905-ig 0,93 pudról 0,85 pudra, míg 1906-ban 0,91 pudnak felelt meg.

Más szavakkal: Oroszország falusi munkása 1902—1904-ben 0,93 pud, 1906-ban pedig csak 0,91 pud rozsot vehetett napibéréért. Magától értetődik, hogy az 1905—1906-os lökés nélkül a *reál*-munkabér csökkenése még erősebb lett volna.

Az egyes években a munkabér erős ingadozást mutat fel a jó termés és más okok következtében: 1905-től 1907-ig például emelkedett a bér, jóllehet rendkívül egyenlőtlenül, majd 1908-ban (a legerősebb reakció évében) *csökkent*, hogy 1909-ben és 1910-ben valamelyest ismét emelkedjék.

A béreknek az egyes években észlelhető ingadozása folytán nem az egyes éveket, hanem az évtizedeket kell összehasonlítani. Drozdov úr elvégzi ezt az összehasonlítást és megállapítja, hogy Európai Oroszországban a falusi munkás átlagos bére az 1891-től 1900-ig terjedő évtizedben 55,08 kopejka, a következő évtizedben (1901—1910) pedig 69,18 kopejka volt. Az emelkedés 25,5%.

Ez azt jelenti, hogy *Oroszország három millió* főnyi falusi munkása (ez kétségtelenül jelentősen kisebbített szám), hacsak kétszáz munkanapot számítunk is egy évben, körülbelül *évi 80 millió rubel* bértöbbletet ért el.

Igaz, hogy ugyanezen idő alatt a szükségleti cikkek ára átlagosan 20,5%-kal emelkedett. Ez az jelenti, hogy a munkabér *tényleges* emelkedése, vagyis a reál-munkabér emelkedése igen jelentéktelen volt. A szerző gabonára számítja át a pénzbért és arra az eredményre jut, hogy az emelkedés a forradalom évtizedében az előző évtizedhez képest mindössze 3,9%-nak felelt meg. Eszerint a munkások minden erőfeszítése csak azt eredmé-

nyezte, hogy *megtartották* s csupán *igen kevéssel* emelték a korábbi bérszínvonalat.

Ezzel szemben a munkások bérében és a *földárak* terén ugyanebben a két évtizedben bekövetkezett változásoknak összehasonlítása azt mutatja, hogy a *földbirtokos urak* jövedelme *óriási mértékben* megnövekedett. A földvásárlás annak a *jövedelemnek* megvásárlását jelenti, amelyet a föld biztosít, vagyis a *földjáradék* megvásárlását; a föld ára ezért nem más, mint a tőkésített földjáradék. És azt látjuk, hogy egy gyeszjatyina átlagos ára a fentebb említett két évtized folyamán 69,1 rubelről 132,4 rubelra, *vagyis majdnem kétszeresére* emelkedett!

A milliókra menő bérmunkás munkabére *negyedrészével* emelkedett. A földbirtokosok jövedelme *kétszeresére* emelkedett. A bérmunkások munkabérének emelkedése alig haladja meg a szükségleti cikkek árának emelkedését. Ugyanakkor a földbirtokosok jövedelmének emelkedése ötszöröse az élelmiszerárak emelkedésének. A földbirtokosok és a jómódú paraszt*gazdák* egyre jobban gazdagodnak.

Emellett figyelembe kell venni, hogy a föld jövedelmezőségének emelkedése és a mezőgazdasági termékek árának emelkedése szüntelenül és elkerülhetetlenül mélyíti a szakadékot a falusi burzsoázia és a falusi proletariátus osztálya között, a *kismunkaadó* (még ha „dolgozó" is) és a bérmunkás között. Ezért az, aki így szól a „dolgozó" paraszthoz: téged a kapitalista rendben nem ment meg kis gazdaságod a nyomortól és a nélkülözéstől, téged *egyedül* az ment meg, ha összefogsz a bérmunkásokkal — aki így szól hozzá, az az igazat mondja. Az viszont, aki, a mi „narodnyikjainkhoz" hasonlóan, kiáll a „saját munkán" alapuló *gazdaság* érdekeinek védelmére, aki kijelenti, hogy a kisgazdaság a kapitalista rendben életképes, az a kismunkaadó burzsoá törekvéseit, burzsuj, nem pedig proletár „lelkét" erősíti, abból a burzsoá beszél.

Lenin Művei, 4. kiad. 20. köt. 155—157. old. (oroszul).

Lenin

A PROGRAM ÁTDOLGOZÁSÁNAK TERVEZETÉHEZ A PROGRAM RÉGI ÉS ÚJ SZÖVEGE

1917 május

Hogy az olvasónak a lehető legnagyobb mértékben megkönnyítsük és kényelmessé tegyük a program régi és új szövegének összehasonlítását, együtt közöljük mindkét szöveget, a következő módon:

rendes írással a régi programnak azokat a részeit, amelyek az újban is változatlanul megmaradnak;

dőlt betűkkel a programnak azokat a részeit, amelyek teljesen kimaradnak az új programból;

vastag betűkkel az új programnak azokat a részeit, amelyek egyáltalán nem voltak meg a régi programban.

Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt programja

A csere fejlődése olyan szoros kapcsolatot teremtett a civilizált világ valamennyi népe között, hogy a proletariátus nagy szabadságmozgalmának nemzetközivé kellett válnia, s már régen azzá is vált.

Az oroszországi szociáldemokrácia a proletár világhadsereg egyik csapatának tekinti magát és ugyanazt a végső célt követi, amely felé minden más ország szociáldemokráciája is törekszik. Ezt a végső célt a mai polgári társadalom jellege és fejlődésének menete határozza meg. Ennek a társadalomnak fő sajátossága az árutermelés a kapitalista termelési viszonyok alapján, amelyek között a termelési és áruforgalmi eszközök legfontosabb és leg-

jelentősebb része egy kisszámú osztály birtokában van, míg a lakosság óriási többsége proletárokból és félproletárokból áll, akik gazdasági helyzetük miatt kénytelenek állandóan vagy időről-időre eladni munkaerejüket, vagyis a tőkéseknél bérmunkásnak elszegődni és munkájukkal a társadalom felsőbb osztályainak jövedelmét biztosítani.

A kapitalista termelési viszonyok uralmának területe egyre jobban és jobban kiszélesedik annak arányában, ahogyan a technika állandó tökéletesedése növeli a nagyüzemek gazdasági jelentőségét és az önálló kistermelők kiszorítására vezet, amikoris egyrészüket proletárokká változtatja, a többieknek csökkenti a társadalmi és gazdasági életben betöltött szerepét s helyenként többé-kevésbbé teljes, többé-kevésbbé szemmellátható, többé-kevésbbé súlyos függőségbe juttatja őket a tőkével szemben.

Ugyanez a technikai haladás ezenkívül lehetővé teszi a vállalkozóknak, hogy a termelésben és a áruforgalomban egyre nagyobb méretekben alkalmazzák a női és a gyermekmunkát. S mivel ez, másfelől, arra vezet, hogy a vállalkozóknak viszonylag kevesebb munkaerőre van szükségük, a munkaerőkereslet feltétlenül a kínálaton alul marad, aminek következtében a bérmunka egyre nagyobb mértékben függ a tőkétől és növekszik a bérmunka kizsákmányolása.

A burzsoá országoknak ez a belső helyzete és állandóan élesedő versengésük a világpiacon egyre jobban megnehezíti az állandóan növekvő mennyiségben termelt áruk eladását. A túltermelés többé-kevésbbé éles ipari válságokban jut kifejezésre, amelyeket az ipari pangás többé-kevésbbé hosszantartó időszakai követnek; a túltermelés a burzsoá társadalomban a termelőerők fejlődésének elkerülhetetlen következménye. A válságok és az ipari pangás időszakai még jobban tönkreteszik a kistermelőket, még jobban növelik a bérmunka függését a tőkétől, még gyorsabban vezetnek el a munkásosztály helyzetének viszonylagos, sőt olykor abszolút rosszabbodásához.

Ilyenformán a technika tökéletesedése, amely a munka termelékenységének fokozódását és a társadalmi gazdagság növekedését jelenti, a polgári társadalomban azt eredményezi, hogy

egyre nagyobb lesz a társadalmi egyenlőtlenség, hogy növekszik a vagyonosak és a nincstelenek között a távolság, s hogy egyre szélesebb dolgozó tömegeknek nincs biztosítva a megélhetése, egyre szélesebb dolgozó tömegeket fenyeget munkanélküliség és mindenféle nélkülözés.

De mindezeknek a polgári társadalomra jellemző ellentmondásoknak kibontakozása és elmélyülése arányában nő a dolgozó és kizsákmányolt tömeg elégedetlensége is a fennálló renddel szemben, növekszik a proletárok száma és egybeforrottsága, élesedik harcuk kizsákmányolóik ellen. Ugyanakkor a technika tökéletesedése, azzal, hogy összpontosítja a termelési és forgalmi eszközöket és társadalmasítja a tőkés vállalatokban végbemenő munkafolyamatot, mindegyre gyorsuló ütemben teremti meg a kapitalista termelési viszonyok szocialista termelési viszonyokkal történő helyettesítésének, vagyis annak a társadalmi forradalomnak anyagi lehetőségét, amely a nemzetközi szociáldemokrácia, mint az osztálymozgalom tudatos kifejezője egész tevékenységének végső célja.

A proletariátus társadalmi forradalma a termelési és forgalmi eszközök magántulajdonát azok társadalmi tulajdonával helyettesíti, tervszerűen szervezi meg a társadalmi termelési folyamatot, hogy ezáltal biztosítsa a társadalom minden tagjának jólétét és mindenirányú fejlődését, megszünteti a társadalom osztályokra tagolódását s ezzel felszabadítja az egész elnyomott emberiséget, mert véget vet annak, hogy a társadalom egyik része bármilyen formában is kizsákmányolja a másikat.

E társadalmi forradalom elengedhetetlen feltétele a proletariátus diktatúrája, vagyis az, hogy a proletariátus olyan politikai hatalmat vívjon ki, amely lehetővé teszi számára, hogy elfojtsa a kizsákmányolók minden ellenállását. A nemzetközi szociáldemokrácia feladatául tűzi ki, hogy képessé teszi a proletariátust nagy történelmi küldetésének teljesítésére, s ezért olyan önálló politikai pártba szervezi, amely szembeszáll valamennyi burzsoá párttal, vezeti a proletariátus osztályharcának minden megnyilvánulását, leleplezi a proletariátus előtt a kizsákmányolók és a kizsákmányoltak érdekeinek kibékíthetetlen ellentétét és meg-

magyarázza neki az eljövendő társadalmi forradalom történelmi jelentőségét és szükséges feltételeit. Ugyanakkor az egész dolgozó és kizsákmányolt tömegek előtt feltárja, hogy helyzete a kapitalista társadalomban reménytelen, s hogy a tőkés iga alól való felszabadulása érdekében elengedhetetlen a társadalmi forradalom. A munkásosztály pártja, a szociáldemokrácia, a dolgozó és kizsákmányolt lakosság valamennyi rétegét soraiba hívja, amennyiben ezek magukévá teszik a proletariátus álláspontját.

A világkapitalizmus korunkban — körülbelül a XX. század elején — eljutott az imperializmus szakaszáig. Az imperializmus, vagyis a finánctőke kora a kapitalista gazdaság rendkívül magas fejlettségi foka, amikor a tőkések monopolista szövetségei: a szindikátusok, kartellek, trösztök döntő jelentőségre tettek szert, amikor a rendkívül nagymértékben összpontosult banktőke egybeolvadt az ipari tőkével, amikor igen nagy mértékben kifejlődött a tőkének idegen országokba való kivitele, amikor a leggazdagabb országok területileg már felosztották egymás között az egész világot és a nemzetközi trösztök megkezdték a világ gazdasági felosztását.

Az imperialista háborúk, vagyis a világuralomért, a banktőke piacaiért, a kis és gyenge népek megfojtásáért folyó háborúk ilyen körülmények között elkerülhetetlenek. S éppen ilyen háború az 1914—1917-es első nagy imperialista háború.

Mind a világkapitalizmus igen magas fejlettségi foka, mind pedig az a tény, hogy a szabadversenyt monopolkapitalizmus váltotta fel; hogy a bankok, továbbá a tőkés szervezetek előkészítik a termelés és a termékelosztás társadalmi szabályozásának apparátusát; hogy a kapitalista monopóliumok növekedésével kapcsolatban növekszik a drágaság és az a nyomás, amelyet a szindikátusok a munkásosztályra gyakorolnak, s hatalmas nehézségekbe ütközik a munkásosztály gazdasági és politikai harca; hogy az imperialista háborút a borzalmak áradata, nyomor, pusztulás és elvadulás kíséri — mindez a kapitalizmus most elért fejlődési fokát a proletár, szocialista forradalom korává avatja.

Ez a kor kezdetét vette.

Csak a proletár, szocialista forradalom vezetheti ki az emberiséget abból a zsákutcából, amelybe az imperializmus és

az imperialista háborúk juttatták. Bármilyenek legyenek is a forradalom nehézségei és esetleges ideiglenes sikertelenségei vagy az ellenforradalom hullámai — a proletariátus végleges győzelme elkerülhetetlen.

Korunkban ezért az objektív feltételek erejénél fogva napirendre kerül az a feladat, hogy a proletariátus minden tekintetben közvetlenül felkészüljön a politikai hatalom kivívására, a szocialista forradalom tartalmát alkotó gazdasági és politikai rendszabályok keresztülvitele érdekében.

A munkásosztálynak a fizikai és erkölcsi elfajulástól való megóvása, továbbá a felszabadító harcra való képességeinek fejlesztése érdekében a párt követeli:

1. Korlátozzák a munkanapot napi nyolc órára valamennyi bérmunkás számára.

1. Korlátozzák a munkanapot valamennyi bérmunkás számára napi nyolc órára, mégpedig olymódon, hogy ez megszakításnélküli munkánál legalább egyórás étkezési szünetet is magábanfoglaljon. Veszélyes és a munkások egészségére káros termelési ágakban a munkanap napi 4—6 órára korlátozandó.

2. Állapítson meg a törvény a nemzetgazdaság valamennyi ágában dolgozó mindkét nembeli bérmunkások számára hetenként egyfolytában legalább 42 óra hosszat tartó pihenőt.

3. Tiltsák be teljesen a túlórákat.

4. Tiltsák meg az éjjeli munkát (este 9 órától reggel 6 óráig) a nemzetgazdaság valamennyi ágában, kivéve azokat az ágakat, amelyekben az éjjeli munka a munkásszervezetek által jóváhagyott technikai megfontolásokból feltétlenül szükséges.

4. Tiltsák meg az éjjeli munkát (este 8 órától reggel 6 óráig) a nemzetgazdaság valamennyi ágában, kivéve azokat az ágakat, amelyekben az éjjeli munka a munkásszervezetek által jóváhagyott technikai megfontolásokból feltétlenül szükséges, de olymódon, hogy az éjjeli munka ne haladhassa meg a 4 órát.

5. Tiltsák meg a vállalkozóknak, hogy iskolás korban levő (16 évig) gyermekeket dolgoztassanak és korlátozzák napi hat órára a serdülők (16—18 évig) munkaidejét.

5. Tiltsák meg a vállalkozóknak, hogy iskolaköteles korban levő (16 évig) gyermekeket dolgoztassanak, korlátozzák az ifjak (16—20 évig) munkaidejét négy órára és tiltsák meg számukra az éjjeli munkát az egészségre veszélyes termelési ágakban és bányákban.

6. Tiltsák meg a női munkát azokban a termelési ágakban, amelyek károsak a női szervezetre; négy héten át szülés előtt és hat héten át szülés után mentesítsék a nőket a munka alól, olymódon, hogy az egész idő folyamán a rendes munkabért kapják.

6. Tiltsák meg a női munkát azokban a termelési ágakban, amelyek károsak a női szervezetre; tiltsák meg a nő éjjeli munkáját; 8 héten át a szülés előtt és 8 héten át a szülés után mentesítsék a nőket a munka alól olymódon, hogy az egész időre megkapják teljes munkabérüket és ingyenes orvosi és gyógyszersegélyben részesüljenek.

7. Valamennyi gyárban és egyéb vállalatban, ahol nők dolgoznak, rendezzenek be bölcsődéket a csecsemők és kisgyermekek számára, a szoptatós anyákat legalább háromóránként és legalább egy fél órára mentesítsék a munkától.

7. Valamennyi gyárban és egyéb vállalatban, ahol nők dolgoznak, rendezzenek be bölcsődéket szopósgyermekek és kisgyermekek számára, továbbá helyiségeket a szoptatásra; a szoptatós anyákat legalább háromóránként és legalább egy fél órára mentesítsék a munkától; a szoptatós anyákat részesítsék segélyben és csökkentsék 6 órára a munkanapjukat.

8. Valósítsák meg a munkások állami biztosítását öregség és munkaképességük teljes vagy részleges elvesztése esetére, mégpedig a tőkések külön megadóztatása útján teremtett különalap terhére.

8. Valósítsák meg a munkások teljes társadalmi biztosítását:

a) **a bérmunka minden ágában;**

b) **a munkaképesség elvesztésének minden formájára, mégpedig: betegség, baleset, rokkantság, öregség, szakmai betegség, anyaság, özvegység és árvaság, továbbá munkanélküliség stb. esetére.**

c) **adjanak a biztosítottaknak teljes önkormányzatot valamennyi biztosítóintézetben;**

d) **fedeztessék a tőkésekkel a biztosítás költségeit;**

e) **nyujtsanak a biztosítottaknak ingyenes orvosi és gyógyszersegélyt, olymódon, hogy az egészségügyet az önkormányzattal rendelkező betegpénztáraknak adják át, amelyek vezetőségét a munkások választják.**

9. Tiltsák meg, hogy a munkabért áruban adják ki; rendeljék el, hogy a munkabért szerződésüktől függetlenül valamennyi bérmunkásnak hetenként készpénzben fizessék ki, mégpedig a munkaidő alatt.

10. Tiltsák meg a vállalkozóknak, hogy a munkabérből bármiért és bármilyen címen (bírság, selejt stb.) pénzbeli levonásokat eszközöljenek.

11. Nevezzenek ki elegendő gyári felügyelőt a nemzetgazdaság valamennyi ágában és terjesszék ki a gyári felügyeletet valamennyi bérmunkát alkalmazó vállalatra, beleértve a kincstáriakat is (tartozzék a háztartási alkalmazottak munkája is ennek az ellenőrzésnek a hatáskörébe); nevezzenek ki felügyelőnőket azokban a termelési ágakban, ahol női munkát alkalmaznak; vonják be a munkások által választott és az állam által fizetett bizalmiakat a gyári törvények végrehajtásának, az akkordtarifák összeállításának, az anyagok és munkatermékek átvételének és selejtezésének ellenőrzésébe.

9. Létesítsenek a munkásszervezetek által választott munkafelügyelőségeket és terjesszék ki ezt a felügyeletet minden bérmunkát alkalmazó vállalatra, ideértve a háztartási alkalmazottakat is; vezessék be a felügyelőnők intézményét azokban a termelési ágakban, amelyek női munkát alkalmaznak.

12. A helyi önkormányzat szervei a választott munkásképviselőkkel együtt vizsgálják meg azoknak a lakóhelyiségeknek egészségügyi állapotát, amelyeket a vállalkozók a munkások rendelkezésére bocsátottak, úgyszintén ezeknek a helyiségeknek házirendjét és bérbeadásuk feltételeit, hogy megóvják a bérmunkásokat attól, hogy a vállalkozók beavatkozzanak magánéletükbe

és abba a tevékenységükbe, amelyet mint magánemberek és állampolgárok folytatnak.

13. Létesítsenek helyesen megszervezett egészségügyi felügyeletet valamennyi bérmunkát alkalmazó vállalatban, olymódon, hogy az orvosi és egészségügyi szervezetek teljesen függetlenek legyenek a vállalkozóktól; részesítsék a munkásokat a vállalkozók terhére ingyenes orvosi segítségben úgy, hogy betegségük alatt megkapják munkabérüket.

14. Vezessék be a vállalkozók büntetőjogi felelősségét a munkavédelmi törvények megsértéséért.

10. Adjanak ki egészségvédelmi törvényeket a munka higiéniai feltételeinek megjavítása és a bérmunkát alkalmazó vállalatok munkásainak élet- és egészségvédelme érdekében, s az egészségügyet adják át a munkásszervezetek által választott egészségügyi felügyelőségnek.

11. Adjanak ki lakástörvényeket, s a lakások egészségügyi állapotának ellenőrzése céljából létesítsenek a munkásszervezetek által választott lakásfelügyelőséget. A lakáskérdést azonban csak a föld magántulajdonának megszüntetése és olcsó és egészséges lakások építése oldhatja meg.

12. Létesítsenek a népgazdaság valamennyi ágában munkabíróságokat.

15. Létesítsenek a népgazdaság valamennyi ágában munkabíróságokat, a munkások és a vállalkozói szervezetek képviselőinek paritása alapján.

16. Kötelezzék a helyi önkormányzati szerveket arra, hogy a termelés valamennyi ágában létesítsenek munkásközvetítő hivatalokat (munkatőzsdéket) a helyi és jövevénymunkások számára, mégpedig olymódon, hogy igazgatásukban résztvesznek a munkások és a vállalkozók képviselői.

13. A munkanélküliek elhelyezésének helyes megszervezése érdekében munkatőzsdék létesülnek. A munkatőzsdéknek proletár osztályszervezeteknek (semmiképpen sem paritásos szervezeteknek) kell lenniök, szoros kapcsolatban kell állaniok a szakszervezetekkel és más munkásszervezetekkel s a társadalmi önkormányzatoktól kell kapniok az anyagi eszközöket.

Azoknak a hűbéri maradványoknak a kiküszöbölése céljából, amelyek súlyos teherként nehezednek közvetlenül a parasztságra, továbbá a falusi osztályharc szabad fejlődése érdekében, az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt *követeli:*

1. Töröljék el a parasztok személyét és tulajdonát sújtó rendi megszorításokat.

2. Töröljék el mindazokat a fizetéseket és szolgáltatásokat, amelyek a parasztok rendi elkülönültségével függnek össze és szüntessék meg a gúzsbakötő kölcsönkötelezettségeket.

3. Kobozzák el az egyházi, kolostori, korona- és cári magánbirtokokat s adják át ezeket (továbbá a kincstári földeket is) a városi és falusi körzeteket egyesítő nagy helyi önkormányzati szerveknek, úgy hogy az áttelepítési alap számára szükséges földek, valamint az egész ország szempontjából jelentőséggel bíró erdők és vizek a demokratikus állam birtokába mennek át.

4. Kobozzák el a magántulajdonban levő földeket, kivéve a kis földbirtokokat és adják át ezeket a demokratikus elvek alapján választott nagy helyi önkormányzati szerveknek, úgy hogy az elkobzandó földterület minimális nagyságát a nagy helyi önkormányzati szervek állapítják meg.

Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt, miközben támogatja a parasztság forradalmi akcióit, egészen a földesúri földek elkobzásáig, mindig és változatlanul fel fog lépni a gazdasági fejlődés hátráltatására irányuló kísérletek ellen. Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt, amely arra törekszik, hogy a forradalom győzelmes fejlődése esetén a demokratikus helyi önkormányzati intézményeknek adja át az elkobzott földeket, az ennek útjában álló kedvezőtlen feltételek esetére amellett foglal állást, hogy a parasztok között osszák szét azokat a földesúri földeket, amelyeken ténylegesen kisüzemi gazdálkodást folytatnak, vagy amelyek szükségesek ahhoz, hogy a paraszt birtokát kikerekítsék.

1. Minden erővel harcol azért, hogy Oroszországban azonnal és teljesen elkobozzanak minden földesúri földet (úgyszintén koronabirtokot, egyházi birtokot stb. stb.).

2. Síkraszáll azért, hogy minden föld azonnal a parasztküldöttek Szovjetjeibe szervezett parasztság vagy más, valóban teljesen demokratikus elvek alapján választott s a földbirtokosoktól és hivatalnokoktól teljesen független helyi önkormányzati szervek kezébe menjen át.

3. Követeli minden föld nacionalizálását az állam egész területén; a föld nacionalizálása, ami azt jelenti, hogy minden föld tulajdonjogát az állam kezébe adják át, a földdel való rendelkezés jogát a helyi demokratikus intézmények kezébe adja.

4. Támogatja azoknak a paraszti bizottságoknak a kezdeményezését, amelyek Oroszország több helyén az ezekbe a bizottságokba szervezett parasztság kezébe adják át a földesurak élő és holt felszerelését, hogy társadalmilag szabályozott módon használják fel minden föld megművelése érdekében.

5. Azt tanácsolja a falusi proletároknak és félproletároknak, hogy igyekezzenek minden földesúri birtokból eléggé nagyméretű mintagazdaságot szervezni, amelyet a mezőgazdasági munkások küldötteinek Szovjetjei agronómusok vezetése alatt és a legjobb technikai eszközök felhasználásával az egész társadalom érdekében fognak vezetni.

Emellett a párt minden esetben és a demokratikus agrárátalakulás minden állása mellett azt tűzi ki feladatául, hogy hajthatatlanul a mezőgazdasági proletariátus önálló osztályszervezetének elérésére fog törekedni, meg fogja magyarázni a falusi proletariátusnak, hogy saját érdekei és a paraszti burzsoázia érdekei között kibékíthetetlen ellentét van, óvni fogja attól, hogy a kisüzemi gazdaság rendszerével áltassa magát, amely az árutermelés rendszerében sohasem tudja megszüntetni a tömegek nyomorát, és végül, rá fog mutatni a teljes szocialista átalakulás szükségességére, mint mindenféle nyomor és mindenféle kizsákmányolás megszüntetésének egyetlen eszközére.

Miközben az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt legközelebbi céljainak elérésére törekszik, támogat minden olyan ellenzéki és forradalmi mozgalmat, amely Oroszország fennálló társadalmi és politikai rendje ellen irányul, s egyidejűleg határozottan elutasítja mindazokat a reformista tervezeteket, amelyek

a dolgozó osztályok fölötti rendőri-hivatalnoki gyámkodás bárminemű kiterjesztésével vagy megszilárdításával függnek össze.

Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt a maga részéről szilárdan meg van győződve arról, hogy az említett politikai és társadalmi reformok teljes, következetes és tartós megvalósítása csak az önkényuralom megdöntése és az egész nép által szabadon választott Alkotmányozó Gyűlés összehívása útján érhető el.

Lenin Művei. 4. kiad. 24. köt. 428—432. old., 436—442. old. (oroszul).

Lenin

AZ „ÁLLAM ÉS FORRADALOM“ c. brosúrából

1917 augusztus—szeptember

3. A kommunista társadalom első foka

„A gothai program kritikájá“-ban Marx részletesen megcáfolja azt a lassalle-i eszmét, hogy a munkás a szocializmusban „levonás nélküli“ vagy „teljes munkahozadékát“ fogja megkapni. Marx kimutatja, hogy az egész társadalom egész társadalmi munkájából le kell vonni mind a tartalékalapot, mind a termelés bővítésére, az „elhasznált“ gépek pótlására szolgáló alapot stb., azonkívül a fogyasztási cikkekből az igazgatásra, iskolákra, kórházakra, aggok menhelyeire stb. fordított kiadások alapját.

Lassalle ködös, zavaros, általánosságokban mozgó közhelyei helyett („a teljes munkahozadékot a munkásnak“), Marx józanul számot vet azzal, hogyan lesz kénytelen a szocialista társadalom gazdálkodni. Marx hozzálát egy olyan társadalom életfeltételeinek *konkrét* elemzéséhez, melyben nem lesz többé kapitalizmus, és a következőket mondja:

„Nekünk itt“ (a munkáspárt programjának megvitatásánál) „nem olyan kommunista társadalommal van dolgunk, amely a saját alapján *kifejlődött*, hanem ellenkezőleg olyannal, amely a kapitalista társadalomból most *bújik ki*, amely tehát minden tekintetben, gazdaságilag, erkölcsében, szellemében még magán viseli annak a régi társadalomnak anyajegyét, melynek méhéből született.“*

* *Marx*. A gothai program kritikája. Lásd *Marx—Engels*. Válogatott művek. 2. köt. 17. old.

S ezt a kommunista társadalmat, amely a kapitalizmus méhéből éppen csak hogy napvilágra jött, mely még minden tekintetben magán viseli a régi társadalom nyomait, nevezi Marx a kommunista társadalom „első“, azaz alsó fokának.

A termelési eszközök már kikerültek az egyes személyek magántulajdonából. A termelési eszközök az egész társadalom birtokában vannak. A társadalom minden egyes tagja, miután a társadalmilag szükséges munka bizonyos hányadát elvégezte, igazolványt kap a társadalomtól arról, hogy bizonyos mennyiségű munkát elvégzett. Erre az igazolványra a fogyasztási cikkek társadalmi raktáraiból megfelelő mennyiségű terméket kap. Minden munkás tehát, annak a munkamennyiségnek a levonása után, amely a társadalmi alapnak jut, annyit kap a társadalomtól, amennyit adott neki.

Mintha „egyenlőség“ uralkodnék.

De amikor Lassalle, aki egy ilyen társadalmi rendre gondol (amelyet rendszerint szocializmusnak neveznek, de amelyet Marx a kommunizmus első szakaszának nevez), azt mondja, hogy ez az „igazságos elosztás“, hogy ez „mindenkinek egyenlő joga az egyenlő munkahozadékra“, akkor Lassalle téved és Marx feltárja tévedését.

„«Egyenlő jog» — mondja Marx — itt valóban van, de ez *még* a «polgári jog», amely mint minden jog, *egyenlőtlenséget tételez fel.* Minden jog annyit jelent, hogy *egyenlő* mértéket alkalmazok *különböző* emberekre, akik a valóságban nem egyformák, nem egyenlők, ezért az «egyenlő jog» az egyenlőség megsértése és igazságtalanság.“ Valóban, mindenki, aki a társadalmi munkából másokkal egyenlő mennyiséget végzett el, egyenlő részt fog kapni a társadalmi termékekből (az említett levonásokon kívül).

Az egyes emberek azonban nem egyenlők, az egyik erősebb, a másik gyengébb; az egyik nős, a másik nőtlen, az egyiknek több gyermeke van, a másiknak kevesebb stb.

„...Tehát egyenlő munkateljesítmény és ennek alapján a társadalmi fogyasztási alapból való egyenlő részesedés mellett — vonja le Marx a következtetést — az egyik a valóságban többet kap, mint a másik, az egyik gazdagabb, mint a másik. Hogy mindezeket a visszásságokat elkerülhessük, a jognak nem egyenlőnek, hanem egyenlőtlennek kellene lennie."*

Következésképpen, igazságot és egyenlőséget a kommunizmus első foka még nem biztosíthat: a különbségek a javakban megmaradnak és e különbségek igazságtalanok, de lehetetlenné válik az embernek ember által való *kizsákmányolása*, mert nem lesz lehetséges, hogy valaki *termelési eszközöket*, gyárakat, gépeket, földet stb. magántulajdonként kaparintson meg magának. Marx szétzúzza Lassalle kispolgári homályos szólamait az „egyenlőségről" és „igazságról" *általában*, és megmutatja a kommunista társadalom *fejlődési menetét*, amely *kénytelen* eleinte *csak* azt az „igazságtalanságot" megszüntetni, hogy egyes egyének a termelési eszközöket birtokukba vehessék, s amely *nem képes* egy csapásra megszüntetni azt a további igazságtalanságot sem, hogy a fogyasztási cikkek elosztása „a munka szerint" (nem pedig a szükségletek szerint) történik.

A vulgáris közgazdászok, köztük a burzsoá professzorok, köztük a „mi" Tugánunk is, a szocialistáknak állandóan azt vetik szemükre, hogy megfeledkeznek az emberek egyenlőtlenségéről és ennek az egyenlőtlenségnek a kiküszöböléséről „álmodoznak". Ez a szemrehányás, mint látjuk, csupán a burzsoá ideológus urak rendkívüli tudatlanságát bizonyítja.

Marx nemcsak a legpontosabban számbaveszi az emberek elkerülhetetlen egyenlőtlenségét, hanem számbaveszi azt is, hogy a termelési eszközöknek az egész társadalom közös tulajdonába való átmenetele („szocializmus" a szó szokásos értelmében) magábanvéve még *nem szünteti meg* az elosztás visszásságait és a „polgári jog" egyenlőtlenségét, amely mindaddig *továbbra is érvényben marad*, amíg a fogyasztási cikkeket a „munka szerint" osztják el.

* *Marx*. A gothai program kritikája. Lásd *Marx—Engels*. Válogatott művek 2. köt. 16. old.

... „Ám ezek a visszásságok — folytatja Marx — a kommunista társadalom első fokán, ahogy ez a tőkés társadalomból hosszú vajúdás után éppenhogy megszületett, elkerülhetetlenek. A jog sohasem lehet magasabb fokon, mint a társadalom gazdasági alakulata és az ez által meghatározott kulturális fejlettsége."*

Így a kommunista társadalom első szakaszában (amelyet közönségesen szocializmusnak neveznek), a „polgári jog" *nem* küszöbölődik ki teljesen, hanem csak részben, csupán a már elért gazdasági átalakulással összhangban, vagyis csupán a termelési eszközökre vonatkozóan. A „polgári jog" ezeket egyes egyének magántulajdonának ismeri el. A szocializmus *közös* tulajdonná teszi őket. *Ennyiben* — és csakis ennyiben — szűnik meg a „polgári jog".

De másik részében még megmarad, megmarad mint a termékek elosztásának és a munka elosztásának regulátora (szabályozója). „Aki nem dolgozik, ne is egyék", ez a szocialista elv *már* megvalósult: „egyenlő mennyiségű munkáért egyenlő mennyiségű termék", ez a szocialista elv is megvalósult *már*. De ez még nem kommunizmus és nem szünteti még meg a „polgári jogot", amely nem egyenlő egyéneknek nem egyenlő (a valóságban nem egyenlő) mennyiségű munkáért egyenlő mennyiségű terméket utal ki.

Ez „visszásság" — mondja Marx —, de olyan visszásság, amely a kommunizmus első fokán elkerülhetetlen, mert ha nem akarunk utópizmusba esni, akkor nem szabad a dolgot úgy képzelnünk, mintha az emberek, megdöntve a kapitalizmust, egycsapásra megtanulnának a társadalom érdekében dolgozni *minden jogszabály nélkül*, azonfelül az *ilyen* változás gazdasági előfeltételeit *sem teremti meg egycsapásra* a kapitalizmus megszüntetése.

Más szabályok pedig, mint a „polgári jog", nincsenek. És ennyiben szükség van még az államra is, amelynek a termelési eszközök köztulajdonának megőrzése mellett meg kell védenie a munka egyenlőségét és a termékek elosztásának egyenlőségét.

* *Marx*. A gothai program kritikája. Lásd *Marx—Engels*. Válogatott művek. 2. köt. 17. old.

Az állam elhal, amennyiben nincsenek többé tőkések, nincsenek többé osztályok és ezért *elnyomni* semmiféle *osztályt* nem lehet.

De az állam még nem halt el egészen, mert megmarad még a „polgári jog" védelme, amely a tényleges egyenlőtlenséget szentesíti. Hogy az állam teljesen elhaljon, ahhoz teljes kommunizmus szükséges.

4. A kommunista társadalom felső foka

Marx így folytatja:

...„A kommunista társadalom, felső fokán, miután az egyének szolgai alárendeltsége a munkamegosztás alá és ezzel a szellemi és a testi munka ellentéte is megszűnt; miután a munka már nemcsak a megélhetés eszköze, de maga lett a legfőbb életszükségletté; miután az egyének mindenirányú fejlettségével a termelőerők is növekedtek és a kollektív gazdagság minden forrása bővebben buzog — csak akkor lehet majd a polgári jog szűk látóhatárát egészen átlépni és írhatja zászlajára a társadalom: «Mindenki képességei szerint, mindenkinek szükségletei szerint!»"*

Csak most látjuk, mennyire helyesek Engels megjegyzései, amelyekkel könyörtelenül kicsúfolja e két szó: „szabadság" és „állam" egybekapcsolásának képtelenségét. Amíg állam van, nincs szabadság. Amikor szabadság lesz, nem lesz állam.

Az állam teljes elhalásának gazdasági alapja a kommunizmus olyan magas fejlettsége, amelynél eltűnik a szellemi és fizikai munka közötti ellentét, eltűnik következésképpen a mai *társadalmi* egyenlőtlenség egyik legfontosabb forrása, éspedig olyan forrása, amelyet egyedül a termelési eszközök társadalmi tulajdonba való átmenetével, egyedül a kapitalisták kisajátításával semmiképpen sem lehet egyszerre megszüntetni.

Ez a kisajátítás lehetővé fogja tenni a termelőerők óriási fejlődését. És amikor látjuk, hogy a kapitalizmus már most milyen hihetetlen mértékben *hátráltatja* ezt a fejlődést, milyen sok mindent lehetne a mai, már elért technika alapján továbbfejleszteni, akkor jogunk van teljes meggyőződéssel mondani, hogy

* *Marx.* A gothai program kritikája. Lásd *Marx—Engels.* Válogatott művek. 17—18. old.

a kapitalisták kisajátítása szükségszerűen az emberi társadalom termelőerőinek óriási fejlődését hozza magával. De azt, hogy milyen gyorsan halad majd ez a fejlődés előre, milyen gyorsan fog eljutni a munkamegosztás megszüntetéséhez, a szellemi és fizikai munka közti ellentét megszüntetéséhez, ahhoz, hogy a munka a „legfőbb életszükségletté" váljék, ezt nem tudjuk és *nem tudhatjuk.*

Éppen ezért jogosan csupán az állam elkerülhetetlen elhalásáról beszélhetünk, hangsúlyozva ennek a folyamatnak hosszú tartamát, hangsúlyozva, hogy ez attól függ, milyen gyorsan fejlődik a kommunizmus *felső foka* és teljesen nyitva hagyva az elhalás határidőinek vagy konkrét formáinak kérdését, minthogy e kérdések megoldására anyaggal *nem* rendelkezünk.

Az állam akkor halhat majd el teljesen, amikor a társadalom megvalósítja a szabályt: „mindenki képességei szerint, mindenkinek szükségletei szerint", azaz, amikor az emberek annyira hozzászoknak majd az együttélés alapvető szabályainak betartásához s amikor munkájuk annyira termékeny lesz, hogy önkéntesen fognak dolgozni *képességeik szerint.* A „polgári jog szűk látóhatárát", amely arra kényszerít bennünket, hogy shylocki könyörtelenséggel kiszámítsuk, vajjon nem dolgozunk-e egy félórával is többet, mint a másik, nem kapunk-e kevesebb bért, mint a másik, — ezt a szűk látóhatárt akkor átléptük. A termékek elosztása akkor nem követeli majd, hogy a társadalom állapítsa meg, ki-ki mennyi terméket kap; mindenki szabadon vesz majd „szükségletei szerint".

Polgári szempontból könnyű az ilyen társadalmi rendet „merő utópiának" nyilvánítani és vigyorogni azon, hogy a szocialisták azt ígérik, mindenkinek joga lesz a társadalomtól bármily mennyiségű inyencfalatot, automobilt, zongorát stb. kapni, anélkül, hogy az egyes polgárok munkáját ellenőriznék. Ilyen vigyorgással intézi el a kérdést ma is a burzsoá „tudósok" többsége, akik ezzel tudatlanságukat árulják el és azt, hogy önzésből védik a kapitalizmust.

Tudatlanságukat, mert hiszen „megígérni", hogy a kommunizmus fejlődésének felső foka be fog következni, egyetlen szocia-

listának sem jutott eszébe; a nagy szocialistáknak az a *jövőbelátása* pedig, hogy ez a szakasz be fog következni, más munkatermelékenységet tételez fel, mint a jelenlegi és *más* embert, mint a *mostani* nyárspolgár, aki képes, akárcsak Pomjalovszkijnál a papnövendékek, „tréfából" rongálni a társadalmi vagyont és lehetetlent követelni.

Addig, amíg a kommunizmus „felső" foka be nem következik, a szocialisták a munka mértékének és a fogyasztás mértékének *legszigorúbb* ellenőrzését követelik a társadalom részéről és az *állam részéről*. Csakhogy ezt az ellenőrzést a kapitalisták kisajátításán, a munkásoknak a kapitalisták feletti ellenőrzésén kell *elkezdeni*, s ezt az ellenőrzést nem a bürokraták államának, hanem a *felfegyverzett munkások* államának kell végrehajtania.

A kapitalizmus önző védelme a burzsoá ideológusok (és ezek uszályhordozói, például a Ceretelik, Csernovok és Társaik) részéről éppen abban áll, hogy a távoli jövőre vonatkozó vitákkal és szóbeszéddel *cserélik fel* a *mai* politika égető aktuális kérdését: a kapitalisták kisajátítását, *minden* polgárnak *egy* nagy „szindikátus", t. i. az egész állam munkásává s alkalmazottjává való átváltoztatását és az egész szindikátus egész munkájának alárendelését egy valóban demokratikus államnak, *a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei államának*.

Mikor a tudós professzor, nyomában pedig a nyárspolgár, ennek nyomában pedig a Ceretelik és Csernovok, oktalan utópiákról, a bolsevikok demagóg ígéreteiről, a szocializmus „bevezetésének" lehetetlenségéről beszélnek, akkor tulajdonképpen éppen a kommunizmus felső szakaszára vagy fokára gondolnak, amelynek „bevezetését" senki nemcsak meg nem ígérte, de még csak nem is gondolt arra, hogy megígérje, mert azt „bevezetni" egyáltalán nem lehet.

És itt jutottunk el a szocializmus és kommunizmus közti tudományos különbségnek ahhoz a kérdéséhez, amelyet Engels érintett a „szociáldemokrata" elnevezés helytelenségéről szóló, fent idézett fejtegetésében. Politikai tekintetben a kommunizmus első vagy alsó és felső szakasza közti különbség az idők folyamán valószínűleg óriási lesz, de most, a kapitalizmus ide-

jén, ezt a különbséget hangsúlyoznunk nevetséges volna és legfeljebb egyes anarchisták tolhatják ezt a különbséget előtérbe (ha ugyan maradt még az anarchisták között olyan, aki semmit sem tanult abból, hogy a Kropotkinok, Grave-ok, Cornelissenek és az anarchizmus többi „csillagai“ „plehánovosan“ szociálsovinisztákká, vagy mint Gé, ama kevés anarchisták egyike, akik megőrizték becsületüket és lelkiismeretüket, mondotta — lövészárok-anarchistákká váltak).

A szocializmus és a kommunizmus közti tudományos különbség azonban világos. Azt, amit szocializmusnak szokás nevezni, Marx a kommunista társadalom „első“ vagy alsó szakaszának nevezte. Amennyiben a termelés eszközei *közös* tulajdonná válnak, annyiban a „kommunizmus“ szó itt is alkalmazható, ha nem felejtjük el, hogy ez *nem* teljes kommunizmus. Marx magyarázatainak nagy jelentősége abban rejlik, hogy itt is következetesen alkalmazza a materialista dialektikát, a fejlődésről szóló tanítást, amikor a kommunizmust, mint a *kapitalizmusból* fejlődő valamit vizsgálja. Skolasztikusan kigondolt, „kiagyalt“ meghatározások és szavak feletti terméketlen viták helyett (mi a szocializmus, mi a kommunizmus) Marx annak elemzését adja, amit a kommunizmus gazdasági érettsége fokainak lehetne nevezni.

Első szakaszában, első fokán, a kommunizmus *nem* lehet még gazdasági tekintetben teljesen érett, teljesen mentes a kapitalizmus hagyományaitól vagy nyomaitól. Innen az az érdekes jelenség, hogy a kommunizmus első szakasza nem lépi át a „*burzsoá* jog szűk látóhatárát“. A polgári jog a *fogyasztási* cikkek elosztása tekintetében természetesen elkerülhetetlenül feltételezi a *polgári államot* is, minthogy a jog a jogszabály betartására *kényszeríteni* tudó szervezet nélkül — semmi.

Kiderül, hogy a kommunizmusban bizonyos ideig nemcsak a polgári jog marad meg, hanem a burzsoá állam is — burzsoázia nélkül!

Ez paradoxonnak vagy egyszerű dialektikai elmejátéknak tünhetik, amivel gyakran vádolják a marxizmust olyanok, akik

cseppet sem fáradoztak azon, hogy tanulmányozzák rendkívül mély tartalmát.

A valóságban viszont az élet lépten-nyomon azt mutatja, hogy a régi maradványai megvannak az újban, a természetben és a társadalomban egyaránt. És Marx nem önkényesen dugott egy darab „polgári" jogot a kommunizmusba, hanem azt vette, ami gazdasági és politikai tekintetben elkerülhetetlen egy oly társadalomban, amely a kapitalizmus *méhéből* került ki.

Abban a harcban, amelyet a munkásosztály a kapitalisták ellen felszabadulásáért folytat, a demokrácia jelentősége óriási. A demokrácia azonban korántsem átléphetetlen határ, hanem csupán fejlődési fok a feudalizmustól a kapitalizmushoz és a kapitalizmustól a kommunizmushoz vezető úton.

A demokrácia egyenlőséget jelent. Érthető, hogy milyen nagy jelentősége van a proletariátus egyenlőségéért folyó harcának és az egyenlőség jelszavának — ha helyesen, az *osztályok* megszüntetése értelmében fogjuk fel. A demokrácia azonban csak *formális* egyenlőséget jelent. És nyomban azután, hogy megvalósul a társadalom valamennyi tagjának egyenlősége a termelési eszközök birtoklása *tekintetében*, vagyis a munka egyenlősége, a munkabér egyenlősége — az emberiség előtt múlhatatlanul felmerül az a kérdés, hogy tovább kell haladni, a formális egyenlőségtől a tényleges egyenlőséghez, vagyis annak a szabálynak a megvalósításához: „mindenki képességei szerint, mindenkinek szükségletei szerint". Azt, hogy milyen átmenetek, milyen gyakorlati intézkedések útján jut el az emberiség ehhez a legnagyobb célhoz, nem tudjuk és nem tudhatjuk. De fontos, hogy tisztázzuk magunk előtt, milyen végtelenül hazug az az elterjedt polgári felfogás, hogy a szocializmus holt, megdermedt, egyszer és mindenkorra adott valami, holott a valóságban *csupán* a szocializmussal kezdődik majd a gyors, igazi, valóban tömegeket átfogó, a lakosság *többségének*, azután pedig az egész lakosságnak részvételével végbemenő haladás a társadalmi és egyéni élet minden területén.

A demokrácia — államforma, az állam egyik fajtája. Következésképpen a demokrácia, mint minden állam, nem más,

mint az erőszak szervezett, rendszeres alkalmazása emberekkel szemben. Ez a dolognak egyik oldala. Másrészről azonban a demokrácia a polgárok közötti egyenlőségnek, mindenki egyenlő jogának formális elismerését jelenti arra, hogy az állam berendezését és igazgatását meghatározza. Ez viszont azzal van kapcsolatban, hogy a demokrácia, fejlődésének bizonyos fokán, először is tömöríti a kapitalizmussal szemben a forradalmi osztályt, a proletariátust és lehetővé teszi számára, hogy szétverje, pozdorjává zúzza, elsöpörje a föld színéről a burzsoá, még a köztársasági-burzsoá államgépezetet is, az állandó hadsereget. a rendőrséget, bürokráciát, hogy azokat *demokratikusabb,* de még mindig állami gépezettel váltsa fel — a felfegyverzett munkástömegek képében —, amely aztán áttér a nép minden egyes tagjának a milíciába való bevonására.

Itt „a mennyiség minőségbe csap át": a demokratizmus *ilyen* foka összefügg azzal, hogy elhagyjuk a polgári társadalom kereteit, megkezdjük a társadalom szocialista átszervezését. Hogyha tényleg *mindenki* résztvesz az állam igazgatásában, akkor a kapitalizmus már nem tarthatja magát. A kapitalizmus fejlődése viszont megteremti az *előfeltételeit* annak, hogy az állam igazgatásában tényleg „mindenkinek" *módjában álljon* résztvennie. Ilyen előfeltétel az általános írni-olvasni tudás, amelyet több, leginkább előrehaladott kapitalista ország már megvalósított, továbbá a munkások millióinak „betanítása és fegyelmezése", a posta, vasutak, nagy gyárak, nagykereskedelem, bankügy stb. nagy, bonyolult, társadalmasított szervezete által.

Ilyen *gazdasági* előfeltételek mellett teljesen lehetséges azonnal, máról-holnapra áttérni arra, hogy miután megdöntöttük a kapitalistákat és a bürokráciát, a felfegyverzett munkássággal, az egész felfegyverzett néppel váltsuk fel őket a termelés és elosztás *ellenőrzésében,* a munka és a termékek *számvitelezésében.* (Az ellenőrzés és nyilvántartás kérdését nem kell összetéveszteni a tudományosan képzett mérnöki, mezőgazdász stb. személyzet kérdésével: ezek az urak ma a kapitalistáknak enge-

delmeskedve dolgoznak és még jobban fognak dolgozni holnap, a felfegyverzett munkásoknak engedelmeskedve.)

Számvitel és ellenőrzés — ez a *legfontosabb*, ami a kommunista társadalom *első szakaszának* „elindításához", helyes működéséhez kell. *Minden* polgár fizetett alkalmazottjává lesz az államnak, melyet a felfegyverzett munkásság alkot. *Minden* polgár *egy*, az egész népre kiterjedő állami „szindikátus" alkalmazottjává és munkásává válik. A fő az, hogy azonos mérték szerint dolgozzanak, helyesen betartsák a munka mértékét és azonos mérték szerint kapjanak fizetést. Ennek számvitelét, ennek ellenőrzését a kapitalizmus rendkívül *leegyszerűsítette*, rendkívül egyszerű, minden írni-olvasni tudó ember által elvégezhető felügyeleti és feljegyzési műveletekre, a négy számtani alapművelet ismeretére és megfelelő elismervények kiadására.

Mikor a nép *többsége* kezd majd önállóan és mindenütt ilyen nyilvántartást, ilyen ellenőrzést gyakorolni a (most alkalmazottakká változott) kapitalisták és a kapitalista szokásokat megőrzött intellektuel urak felett, akkor az ellenőrzés tényleg egyetemessé, általánossá, az egész népre kiterjedővé válik, akkor nem lehet majd alóla sehogyse kibújni, „nem lesz hová szökni" előle.*

Az egész társadalom egy iroda és egy gyár lesz, ahol egyenlő a munka és egyenlő a fizetés.

Ez a „gyári" fegyelem azonban, amelyet a proletariátus, amikor a kapitalistákat legyőzte, a kizsákmányolókat megdöntötte, az egész társadalomra ki fog terjeszteni, semmiképpen sem ideálunk, sem végső célunk, csupán *lépcsőfok*, amely szükséges ahhoz, hogy a társadalom radikálisan megtisztuljon a kapitalista kizsákmányolás szennyétől és aljasságaitól és *tovább* haladhasson előre.

---

* Mikor az állam funkcióinak legfontosabb részében ilyen nyilvántartásra és ellenőrzésre redukálódik, amelyet maguk a munkások gyakorolnak, akkor az állam többé már nem „politikai állam" akkor a társadalmi funkciók politikaiakból egyszerű igazgatási funkciókká válnak. (V. ö. fentebb IV. fejezet, 2. §: Engels vitája az anarchistákkal.)

Attól az időponttól, mikor a társadalom tagjai, vagy legalábbis óriási többségük, *maguk* megtanulták már az államot igazgatni, maguk vették kezükbe ezt az ügyet, „elrendezték" az ellenőrzést a kapitalisták elenyésző kisebbsége, a kapitalista szokásokhoz ragaszkodó uracskák, a kapitalisták által nagymértékben megrontott munkások felett, ettől az időponttól fogva kezd majd eltűnni minden igazgatás szükségessége általában. Mennél teljesebb a demokrácia, annál közelebb van az az időpont, amikor feleslegessé válik. Mennél demokratikusabb az „állam", amely a felfegyverzett munkásokból áll, s „már nem állam a szó szoros értelmében", annál gyorsabban kezd elhalni *mindenfajta* állam.

Mert amikor majd *mindenki* megtanulta az igazgatást és valóban önállóan fogja igazgatni a társadalmi termelést, önállóan fogja megvalósítani a nyilvántartást és ellenőrzést a semmittevők, úri csemeték, csalók és a „kapitalista hagyományok" egyéb ilyen „őrzői" felett, akkor a kibújás ez alól az egész nép gyakorolta nyilvántartás és ellenőrzés alól olyan hihetetlenül nehézzé fog válni, olyan ritka kivétel lesz, valószínűleg olyan gyors és komoly büntetéssel jár majd (mert a felfegyverzett munkások gyakorlati emberek, nem érzelgős intellektuelek és aligha hagynak majd magukkal tréfálni), hogy a minden társadalmi együttéléshez szükséges egyszerű alapvető szabályok megtartásának *szükségszerűsége* nagyon hamar *szokássá* fog válni.

És akkor szélesre tárul majd az ajtó az átmenethez a kommunista társadalom első szakaszából annak felső szakaszába s ezzel együtt az állam teljes elhalásához.

Lenin Művei. 4. kiad. 25. köt. 436—445. old. (oroszul).
Lenin. Válogatott művek. Szukra 1949. 2 köt. 230—239. old.

Lenin

HOGYAN SZERVEZZÜK MEG A VERSENYT?

1918 január 7—10

A burzsoá írók egész papírhegyeket írtak és írnak tele, hogy megénekeljék a konkurrenciát, a vállalkozói szellemet és a kapitalisták, meg a kapitalista rend egyéb nagyszerű erényeit és gyönyörűségeit. A szocialistákat azzal vádolták, hogy nem akarják megérteni ezeknek a dicső erényeknek jelentőségét és nem akarnak számolni az „emberi természettel". Valójában azonban a kapitalizmus az önálló kis árutermelést, amely mellett a konkurrencia annyira amennyire még *széles* méretekben kifejleszthette a vállalkozó szellemet, az energiát, a merész kezdeményezést, már réges-régen felcserélte a nagy- és legnagyobbarányú gyári termeléssel, részvénytársasági vállalatokkal, szindikátusokkal és egyéb monopolista szervezetekkel. A konkurrencia az *ilyen* kapitalizmusban a lakosság tömegeinek óriási többsége, a dolgozók kilencvenkilenc százaléka számára azt jelenti, hogy a vállalkozószellemet, energiát, merész kezdeményezést brutálisan elnyomják, továbbá, hogy a versenyt a pénzügyi szélhámosság, zsarnokság, a társadalmi lajtorja legtetején állók alázatos kiszolgálása váltotta fel.

A szocializmus nemcsak nem fojtja el a versenyt, hanem ellenkezőleg, először teremti meg annak lehetőségét, hogy a versenyt valóban *széles*, valóban *tömeg*-méretekben alkalmazzák, hogy valóban a dolgozók többségét vonják be az olyan munkába, ahol megmutathatják, hogy mit tudnak, ahol kifejlesztheti képességeiket, ahol megnyilvánulhatnak azok a tehetségek, amelyek a népben, e frissen buzogó forrásban megvannak s

amelyeket a kapitalizmus ezer és ezer, millió és millió esetben eltiport, elnyomott és elfojtott.

A mi feladatunk most, amikor szocialista kormány van hatalmon az, hogy megszervezzük a versenyt.

A burzsoázia farkcsóváló szolgái és kitartottjai a szocializmust úgy ábrázolták, mint valami egyoldalú, egyhangú, szürke kaszárnyát. A pénzeszsák lakájai, a kizsákmányolók bérencei — a burzsoá intellektuel urak — szocializmussal „rémítgették" a népet, amelyet éppen a kapitalizmus kárhoztatott kényszermunkára, mértéktelen, egyhangú kaszárnyamunkára, éhségre és nyomasztó szegénységre. Az első lépés ahhoz, hogy a dolgozók ez alól a kényszermunka alól magukat felszabadítsák: a földesúri földek elkobzása, a munkásellenőrzés bevezetése, a bankok államosítása. A további lépések a következők lesznek: a gyárak és üzemek államosítása, az egész lakosságnak olyan fogyasztási szövetkezetekbe való kényszerű beszervezése, amelyek egyidejűleg a termékek értékesítésének szövetkezetei is lesznek, valamint a gabonával és más szükséges termékekkel való kereskedelem állami monopóliuma.

Csak most válik lehetővé, hogy a vállalkozó szellem, a verseny, a merész kezdeményezés széles, valóban tömegméretekben nyilatkozzék meg. Minden gyár, amely kidobta, vagy legalábbis valódi munkásellenőrzéssel kordába szorította kapitalistáját, minden falu, ahol kifüstölték a kizsákmányoló földesurat és elvették tőle a földet, most és csakis most vált azzá a tevékenységi területté, amelyen a munka embere megmutathatja azt, mi lakozik benne, amikor kissé kiegyenesítheti a hátát, felemelheti a fejét, embernek érezheti magát. Évszázadokon át idegennek végzett munka, kizsákmányolók javára folytatott kényszermunka után először nyílik lehetőség arra, hogy *sajátmagának dolgozzék*, méghozzá úgy dolgozzék, hogy a modern technika és kultúra minden vívmányára támaszkodhatik.

Persze, ez az emberiség egész történetében legnagyszerűbb változás, amikor a kényszermunkát felváltja a sajátmagunk javára végzett munka, nem mehet végbe súrlódások, nehézségek, összeütközések nélkül, anélkül, hogy erőszakot ne alkalmaznánk

a megrögzött naplopókkal és azok szekértolóival szemben. E tekintetben egyetlen munkásnak sincsenek illúziói: a munkások és szegényparasztok, akiket a kizsákmányolóknak hosszúhosszú esztendőkön át végzett kényszermunka, a kizsákmányolók örökös komiszkodásai, szidalmai edzetté tettek, akiket megedzett a súlyos ínség, tudják, hogy időre van szükség ahhoz, hogy a kizsákmányolók ellenállását *megtörjék*. A munkásokat és parasztokat egyáltalán nem fertőzték meg az intellektuel urak érzelgős illuziói, mindezeké a „Nóvaja Zsizny"* körül csoportosuló és más puhányoké, akik rekedtre „kiabálták" magukat a kapitalisták ellen, akik „gesztikuláltak", „mennydörögtek" ellenük, hogy azután siránkozva, vert kölyökkutya módjára viselkedjenek, amikor a *cselekvésre* kerül a sor, arra, hogy a fenyegetődzéseket tettekre váltsák s a kapitalisták *megdöntését* a gyakorlatban vigyék keresztül.

A nagy változás, amikor a kényszermunkát felváltja az önmagunk számára végzett munka, az óriási, országos méretekben (bizonyos fokig nemzetközi, világméretekben) tervszerűen szervezett munka — a kizsákmányolók ellenállásának elnyomására alkalmazott *„katonai"* rendszabályokon kívül — óriási *szervezeti*, szervező erőfeszítést követel a proletariátustól és a szegényparasztságtól. A szervezési feladat egyetlen elválaszthatatlan egészbe fonódik össze azzal a feladattal, hogy a tegnapi rabszolgatartókat (a tőkéseket) és lakájfalkájukat — a burzsoá intellektuel urakat könyörtelenül, katonai eszközökkel elnyomjuk. Mi mindig szervezők és vezetők voltunk, mi parancsokat osztogattunk — így beszélnek és így gondolkodnak a tegnap rabszolgatartói és cselédeik az értelmiség soraiból —, ilyenek is akarunk maradni, eszünk ágában sincs az „egyszerű népre", munkásokra és parasztokra hallgatni, nem fogunk nekik engedelmeskedni, a tudásból fegyvert fogunk kovácsolni a pénzeszsák kiváltságainak és a tőke népfeletti uralmának védelmére.

Így beszélnek, gondolkodnak és cselekszenek a burzsoák és a burzsoá intellektuelek. *Haszonleső* szempontból érthető a viselkedésük: a jobbágytartó földesurak talpnyalóinak és kitartott-

*„Nóvaja Zsizny" — „Új Élet".

jainak, a papoknak, a törvénycsavaróknak, a Gógolnál szereplő csinovnyikoknak, a Belinszkijt gyűlölő „intellektueleknek" szintén „nehéz" volt megválniok a jobbágyság rendszerétől. Ámde a kizsákmányolók és intellektuel cselédjeik ügye — reménytelen ügy. Ellenállásukat a munkások és parasztok megtörik — sajnos, még nem elég szilárdan, határozottan és könyörtelenül — és *végleg le fogják törni.*

„Ők" úgy gondolkodnak, hogy az „egyszerű nép", az „egyszerű" munkások és szegényparasztok nem tudnak majd megbirkózni azzal a hatalmas, valóban világtörténelmi értelemben hősies szervezési feladattal, amelyet a szocialista forradalom a dolgozók vállára hárított. „Nélkülünk semmire sem mennek", vigasztalják magukat azok az intellektuelek, akik megszokták, hogy a kapitalisták és a kapitalista állam szolgái legyenek. Arcátlan számításuk nem válik be: már most is akadnak köztük művelt emberek, akik kiválnak közülük és átmennek a nép oldalára, a dolgozók oldalára, akik segítenek abban, hogy megtörjük a tőke szolgáinak ellenállását. Szervező tehetség pedig bőven van a parasztságban és a munkásosztályban, s ezek a tehetségek csak most kezdenek önmagukra eszmélni, most kezdenek ébredezni, az élő, az alkotó, a nagy munka felé törekedni, most kezdenek önállóan hozzáfogni a szocialista társadalom építéséhez.

Egyik legfontosabb, ha ugyan nem a legfontosabb feladat ezidőszerint az, hogy a munkásoknak s általában a dolgozóknak és kizsákmányoltaknak ezt az önálló kezdeményezését a teremtő *szervező* munka terén mennél szélesebb arányokban kifejlesszük. Bármi áron is, de szét kell zúznunk azt a régi, *ostoba,* barbár, alávaló és szégyenletes előítéletet, hogy az államot kormányozni, a szocialista társadalom szervező építését irányítani csakis az úgynevezett „felső osztályok", csakis a gazdagok vagy azok tudják, akik kijárták a gazdag osztályok iskoláját.

Ez előítélet, melyet a rothadt vaskalaposság, a megcsontosodottság, a szokásokhoz való szolgai ragaszkodás, de még inkább azoknak a kapitalistáknak szennyes önzése tart fenn, akik érdekeltek abban, hogy rabolva kormányozzanak és kor-

mányozva raboljanak. Nem. A munkások egy pillanatra sem felejtik el, hogy szükségük van a tudás hatalmára. Az a rendkívüli buzgalom, amely a munkások részéről a művelődés tekintetében, mégpedig éppen most megnyilatkozik, mutatja, hogy a proletariátus soraiban e tekintetben nincs és nem is lehet tévelygés. A *szervező* munkával azonban meg tud birkózni az *egyszerű* munkás és paraszt is, aki írni-olvasni tud, van emberismerete, gyakorlati tapasztalata. *Tömegével* vannak az ilyen emberek az „egyszerű nép" között, amelyről a burzsoá értelmiségiek fennhéjázón és megvetően beszélnek. Az ilyen tehetségeknek még érintetlen és bőséges forrása a munkásosztály és a parasztság.

A munkások és parasztok még „félénkek", még nem szokták meg, hogy most *ők az uralkodó* osztály, még nem elég határozottak. A forradalom nem tudta *egycsapásra* létrehozni ezeket a tulajdonságokat a sok-sok millió emberben, akiket egész életükön át az éhség és nyomor korbácsa kényszerített munkára. Az 1917-es Októberi Forradalomnak azonban éppen abban van az ereje, életrevalósága, legyőzhetetlensége, hogy *felébreszti* e tulajdonságokat, összetör minden régi akadályt, szétzúzza az ócska bilincseket, új élet *önálló* teremtésének útjára vezeti a dolgozókat.

Nyilvántartás és ellenőrzés — ez a *fő* gazdasági feladata minden egyes Munkás-, Katona- és Parasztküldött Szovjetnek, minden egyes fogyasztási szövetkezetnek, minden egyes ellátási szervezetnek vagy bizottságnak, minden egyes üzemi bizottságnak, vagy általában munkásellenőrzési szervnek.

A harc az ellen a beidegződött szokás ellen, mely az elvégzendő munka tartamára, a termelési eszközökre a rab ember szemével tekint: hogyan lehetne lerázni a fölös terhet, hogyan lehetne a *burzsoáziától* legalább egy falatot kicsikarni — ez a harc elkerülhetetlen. Az élenjáró, öntudatos munkások már megkezdték ezt a harcot és határozottan szembeszálltak azokkal a gyári ujoncokkal, akik különösen a háború alatt nagyon megszaporodtak és akik a *nép* gyárával, a nép tulajdonába átment gyárral szemben változatlanul úgy akarnának viselkedni, mint régen, amikor egyetlen gondjuk az volt, „mennél nagyobb fala-

tot kiesikarni s azután továbbállni". E harcban a parasztságnak és a dolgozó tömegeknek minden öntudatos, becsületes, gondolkodó eleme az élenjáró munkások pártjára áll.

A nyilvántartás és az ellenőrzés, *ha* azt a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjei, mint legfelsőbb államhatalom gyakorolják, vagy ha *ennek* a hatalomnak az utasítására, megbízásából gyakorolják azt — a mindenre kiterjedő, általános, egyetemes számvitel és ellenőrzés, a munka mennyiségének és a termékek elosztásának számvitelezése és ellenőrzése —, ebben van a szocialista átalakulás *lényege,* ha egyszer a proletariátus politikai uralmát megteremtettük és biztosítottuk.

A nyilvántartás és ellenőrzés, amely a szocializmusba való átmenethez szükséges, csakis tömegméretű lehet. Kizárólag a munkások és parasztok *tömegeinek* önkéntes és lelkiismeretes, forradalmi lelkesedéssel teljesített közreműködése a *gazdagok,* a *tolvajok,* a *naplopók,* a *garázda* elemek nyilvántartásában és ellenőrzésében, kizárólag ez az, ami az átkozott kapitalista társadalomnak e maradványait, az emberiségnek ezt a söpredékét, e reménytelenül megrothadt és elsorvadt elemeket, ezt a járványos nyavalyát, pestist, fekélyt, amit a szocializmus a kapitalizmustól kapott örökségül, le tudja győzni.

Munkások és parasztok, dolgozók és kizsákmányoltak! A föld, a bankok, a gyárak, az üzemek az egész nép tulajdonába mentek át! *Ti magatok* fogjatok hozzá a javak termelésének és elosztásának nyilvántartásához és ellenőrzéséhez — ez és *csakis* ez az út vezet a szocializmus győzelméhez, ez a szocializmus győzelmének záloga a mindenféle kizsákmányolás, mindenféle ínség és szükség feletti győzelem záloga! Mert Oroszországban mindenkire jut elég kenyér, vas, fa, gyapjú, gyapot, len, csak osszuk el helyesen a munkát és a termékeket, csak valósítsuk meg azt, hogy az egész nép ellenőrizze *tárgyilagosan, gyakorlatilag* ezt az elosztást; ha *nem csupán* a politikában, hanem *a mindennapi gazdasági* életben is legyőzzük a nép ellenségeit: a gazdagokat és azok kitartottjait, azután a tolvajokat, a naplopókat és a garázda elemeket.

Nincs kegyelem a nép ez ellenségei, a szocializmus ellenségei, a dolgozók ellenségei számára! Élethalálharc a gazdagok és kitartottjaik, a burzsoá intellektuelek ellen; harc a csalók, naplopók és garázda elemek ellen. Az egyik éppúgy, mint a másik, valamennyien édestestvérek, a kapitalizmus szülöttei, az úri és burzsoá társadalom gyermekei, azé a társadalomé, amelyben egy elenyésző kis csoport rabolta a népet és űzött csúfot a népből, azé a társadalomé, amelyben az ínség és nyomor ezreket és ezreket vetett a züllés, a korrupció, a bűnözés útjára, olyannyira, hogy még emberi mivoltukról is megfeledkeztek, azé a társadalomé, ahol a dolgozókban szükségképpen kifejlődött az a törekvés, hogy legalább csalással bújjanak ki a kizsákmányolás alól, ha csak egy pillanatra is, de meneküljenek, szabaduljanak az útált munkától, ha bármily úton-módon, bármily áron is, de legalább egy darab kenyeret csikarjanak ki, hogy ne éhezzenek, hogy se nekik, se családjuknak ne korogjon a gyomra.

A gazdagok és a tolvajok — ez ugyanannak az éremnek két oldala, ez a kapitalizmus által hízlalt *élősdieknek* két főfajtája, ezek a szocializmus főellenségei, ezeket az ellenségeket az egész lakosság különös felügyelete alá kell helyezni s ha a szocialista társadalom törvényeit és szabályait a legcsekélyebb módon is megsértik, könyörtelenül végezni kell velük. Minden gyengeség, minden ingadozás, minden érzelgősség e tekintetben a legnagyobb bűntett volna a szocializmussal szemben.

A szocialista társadalmat meg kell óvnunk az élősdiektől s ennek érdekében meg kell szerveznünk a végzett munka mennyisége, a javak termelése és elosztása feletti nyilvántartást és ellenőrzést, melynek az egész népre ki kell terjednie és amelyet a munkások és parasztok millióinak önkéntesen, erélyesen és forradalmi lelkesedéssel kell támogatniok. Ahhoz pedig, hogy olyan nyilvántartást és ellenőrzést szervezzünk, amely minden becsületes, értelmes, rátermett munkás és paraszt számára *teljesen hozzáférhető* s nem múlja felül erejüket, az kell, hogy felébresszük a munkások és parasztok tulajdon soraiból kikerülő szervező tehetségeket, buzdítsuk őket arra, hogy országos mére-

tekben szervezzék meg a *versenyt:* kinek vannak nagyobb szervezési sikerei; ehhez az kell, hogy a munkások és parasztok világosan megértsék, mi a különbség a művelt ember szükséges tanácsa és az „egyszerű" munkás és paraszt ellenőrzése között, a „képzettek" soraiban annyira elterjedt *lomposság felett.*

Ez a lomposság, rendetlenség és hanyagság, gondatlanság, pontatlanság, ideges kapkodás, a hajlamosság arra, hogy a cselekvést vitákkal, a munkát beszélgetésekkel helyettesítsék, a hajlamosság arra, hogy a világon mindenhez hozzáfogjanak és semmit be ne fejezzenek — a „képzett emberek"-nek egyik olyan sajátossága, amely egyáltalában nem gonosz természetükből, még kevésbbé rosszakaratból fakad, hanem életszokásaikból, munkakörülményeikből, a túlfeszített munkából, a szellemi és fizikai munka természetellenes különválasztásából és más hasonlókból folyik.

Forradalmunk hibái, hiányai, balfogásai között nem csekély szerepe van azoknak a hibáknak stb., amelyek a sorainkban levő értelmiségiek e sajnálatos — de az adott pillanatban elkerülhetetlen — sajátosságaiból következnek s abból, hogy az értelmiségiek *szervező* munkája fölött a *munkások* részéről *nincs meg* a kellő ellenőrzés.

A munkások és parasztok még „félénkek", ezt a félénkséget le kell vetniök és *kétségtelenül* le is fogják vetni. Nem lehetünk el a képzett emberek, az értelmiségiek, a szakértők tanácsa, irányítása nélkül. Minden némileg értelmes munkás és paraszt kitűnően megérti ezt és a sorainkban levő értelmiségiek nem panaszkodhatnak, hogy a munkások és parasztok részéről hiányzik irányukban a figyelem és elvtársi megbecsülés. Más dolog azonban a tanács és az irányítás és más dolog a *gyakorlati* nyilvántartás és ellenőrzés megszervezése. Az értelmiségiek folytonfolyvást nagyszerűnél nagyszerűbb tanácsokat és útbaigazításokat adnak, de amikor arra kerül a sor, hogy ezeket a tanácsokat és útbaigazításokat átvigyék az életbe, hogy a *gyakorlatban ellenőrizzék* a szónak tettéválását, akkor a nevetségességgel, az *ostobasággal,* a szégyenletes „ügyefogyottsággal" határos tehetetlenséget árulnak el.

Ebben a tekintetben a „népből", a munkások és dolgozó parasztok soraiból származó gyakorlati szervezők segítsége és *vezetőszerepe nélkül* tapodtat sem mozdulhatunk. „Nem az istenek égetik a fazekakat" — ezt az igazságot a munkásoknak és parasztoknak emlékezetükbe kell vésniök. Meg kell érteniök, hogy most minden a *gyakorlaton* múlik, hogy elérkezett az a történelmi pillanat, amikor az elmélet gyakorlattá változik, amikor a gyakorlat megeleveníti az elméletet, a gyakorlat kijavítja, a gyakorlat ellenőrzi az elméletet, amikor különösképpen beigazolódnak Marx szavai: „az igazi mozgalom egyetlen lépése többet ér, mint tucatnyi program" — minden lépés, amely a gyakorlatban ténylegesen kordába szorítja, megfékezi, teljes nyilvántartás és felügyelet alá helyezi a gazdagokat és tolvajokat, fontosabb a szocializmusról szóló tucatnyi pompás elmélkedésnél. Mert „szürke minden elmélet, barátom, de zöld az élet aranyfája".

Meg kell szervezni a munkások és parasztok soraiból származó gyakorlati szervezők egymásközti versenyét. Harcolni kell az ellen, hogy mindent egy kaptafára húzzunk és harcolni kell minden olyan kísérlet ellen, amely felülről akar egyformaságot bevezetni, amire az értelmiségiek annyira hajlamosak. A demokratikus és szocialista centralizmussal se az egykaptafára-húzás, se a felülről bevezetett egyformaság nem fér össze. Az egységet az alapvető, a fontos, a lényeges kérdésekben nemcsak nem zavarja, hanem biztosítja a *változatosság* a részletekben, a helyi sajátosságokban, az ügyek *kezelésének* módszereiben, az ellenőrzés megvalósításának *módjaiban*, az élősdiek (a gazdagok, meg a tolvajok és az intelligencia soraiban fellelhető hanyag és hisztérikus emberek stb. stb.) felszámolásának és ártalmatlanná tételének *útjaiban*.

A Párizsi Kommün nagyszerű példát mutatott arra, hogyan kell egybekapcsolni a kezdeményezést, az önállóságot, a mozgási szabadságot, az alulról jövő lendület erejét — és az önkéntes, sablontól mentes centralizmust. A mi Szovjetjeink ugyanazon az úton haladnak. De még „félénkek", még nem bontakoztak ki, még nem hatoltak be a szocialista rend megteremtéséhez

vezető új, nagy, alkotó munka minden csínjába-bínjába. A Szovjeteknek merészebben, kezdeményezőbben kell dologhoz látniok. Arra van szükség, hogy minden egyes „kommúna" — bármely gyár, bármely falu, bármely fogyasztási szövetkezet, bármely közellátási bizottság — egymással *versenyezve* lépjen fel, mint a munkán és a termékelosztáson gyakorolt nyilvántartás és ellenőrzés gyakorlati szervezője. Ennek a nyilvántartásnak és ellenőrzésnek programja egyszerű, világos, mindenki számára érthető: hogy mindenkinek legyen kenyere, hogy mindenki jó lábbeliben járjon és ne legyen rongyos a ruhája, hogy mindenkinek meleg hajléka legyen, hogy mindenki lelkiismetesen dolgozzék és hogy egyetlen gazember se (köztük a munkakerülő se) sétáljon szabadon, hanem börtönben üljön, vagypedig a legsúlyosabb természetű kényszermunkával töltse le büntetését, hogy minden gazdagnak, aki megszegi a szocializmus törvényeit és szabályait, ugyanaz legyen a sorsa, mint a csalóknak, mert méltán illeti ugyanaz a sors. „Aki nem dolgozik, ne is egyék" — ez a szocializmus *gyakorlati* parancsolata. Ezt kell a *gyakorlatban* megvalósítani. Ilyen *gyakorlati* sikerekkel büszkélkedjenek „kommúnáink", paraszt- és munkásszármazású szervezőink, de még inkább az értelmiségi származásúak (annál *inkább*, mert *túlságosan* megszokták, a *kelleténél jobban* megszokták azt, hogy általános irányelveikkel és határozati javaslataikkal büszkélkedjenek).

Maguk a kommúnák, a falu és a város kis sejtjei dolgozzák ki és próbálják ki a gyakorlatban a gazdagok, csalók és munkakerülők gyakorlati nyilvántartásának és ellenőrzésének ezer és ezer formáját és módozatát. A változatosság e téren az életrevalóság biztosítéka, a siker kezessége, hogy elérjük a közös egységes célt: *megtisztítjuk* az orosz földet minden kártékony féregtől, a tolvaj bolháktól, a gazdag poloskáktól és egyebektől. Az egyik helyen börtönbe dugnak majd egy rakás gazdagot, egy tucat csalót, féltucat munkást, aki kibújik a munka alól (olyan botrányos módon, mint Petrográdon sok szedő, különösen a pártnyomdákban). Más helyen arra fogják kényszeríteni őket, hogy az árnyékszékeket tisztogassák. A harmadik helyen

büntetésük kitöltése után sárga lapot kapnak, hogy megjavulásukig az egész nép szeme előtt legyenek, mint *ártalmas* emberek. A negyedik helyen megtizedelik a munkakerülőket, ott a helyszínen. Az ötödiken — különböző eszközök kombinációját találják majd ki, például a megjavítható elemeket a gazdagok, a burzsoá értelmiségiek, csalók és garázdálkodók közül feltételesen szabadlábra helyezik, hogy ezzel érjék el gyors megjavulásukat. Mennél változatosabbak lesznek a módszerek, annál jobbak, annál gazdagabbak lesznek tapasztalataink, annál biztosabb és gyorsabb lesz a szocializmus sikere, annál könnyebben alakítja ki a gyakorlat — mert hiszen csak a gyakorlat tudja kialakítani — a harc *legjobb* módszereit és eszközeit.

Melyik kommúnában, melyik nagyvárosi negyedben, melyik gyárban, melyik faluban *nincsenek* éhezők, *nincsenek* munkanélküliek, *nincsenek* gazdag lebzselők, *nincsenek* gaz burzsoá lakájok, szabotálók, akik magukat értelmiségieknek nevezik? hol tettek többet a munka termelékenységének fokozására? hol tettek többet, hogy a szegények számára új, jó házakat építsenek, hogy a gazdagok házaiban helyezzék el őket, hogy minden szegény család gyermekét rendszeresen egy-egy üveg tejjel lássák el? — e kérdések körül kell kibontakoznia a kommúnák, községek, fogyasztási, termelési szövetkezetek és társulatok, Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjei közötti versenynek. A *szervező tehetségeknek* ebben a munkában kell a *gyakorlat* során kiválniok és felemelkedniök az országos kormányzatban való részvételig. Ilyenek nagy számmal vannak a nép soraiban. Csak még el vannak nyomva. Segíteni kell őket abban, hogy kifejlődjenek. Ők *és csakis ők* azok, akik a tömeg támogatásával megmenthetik Oroszországot és megmenthetik a szocializmus ügyét.

Lenin Művei 3. kiad. XXII. köt. 158—167. old. (Oroszul.)
Lenin. Válogatott művek. Szikra 1949. 2. köt. 293—302. old.

Lenin

A SZOVJETHATALOM SORONLEVŐ FELADATAI

1918 március—április

Az Oroszországi Szovjetköztársaság nemzetközi helyzete és a szocialista forradalom alapvető feladatai

Annak következtében, hogy hozzájutottunk a békéhez — bármily súlyos és bizonytalan is ez a béke — az Oroszországi Szovjetköztársaság lehetőséget kap arra, hogy erejét egy időre a szocialista forradalom legfontosabb és legnehezebb feladatára, nevezetesen a szervezési feladatra összpontosítsa.

Ezt a feladatot világosan és pontosan tűzte ki a dolgozó és elnyomott tömegek elé a Moszkvában lefolyt rendkívüli Szovjetkongresszus, 1918 március 16-án elfogadott határozata 4. részének 4. bekezdésében, — a határozatnak ugyanabban a bekezdésében (vagy ugyanabban a részében), melyben a dolgozók önkéntes fegyelméről s a zűrzavar és szervezetlenség elleni könyörtelen harcról van szó.

Az a béke, melyet az Oroszországi Szovjetköztársaságnak sikerült elérnie, természetesen nem azért bizonytalan, mintha a Szovjetköztársaság most a hadműveletek megújítására gondolna — erre a burzsoá ellenforradalmárok és szekértolóik (a mensevikek stb.) kivételével egyetlen épeszű politikus sem gondol. A béke azért bizonytalan, mert az Oroszországgal nyugaton és keleten határos, óriási katonai erővel rendelkező imperialista államokban egyik percről a másikra felülkerekedhetik a háborús párt, amelyre csábítóan hat Oroszország pillanatnyi gyenge-

sége s amelyet a szocializmust gyűlölő és zsákmányra leső kapitalisták bujtogatnak.

Ilyen körülmények között a béke reális, nemcsak papíron létező biztosítéka számunkra kizárólag az imperialista hatalmak közötti ellentét, amely e pillanatban tetőpontjára hágott s amely egyrészt Nyugaton az imperialista népmészárlás felújulásában, másrészt Japán és Amerika között a Csendes-óceán és annak partvidéke feletti uralomért folyó rendkívül éles imperialista versengésben nyilvánul meg.

Érthető, hogy ilyen ingatag védelem mellett Szocialista Szovjetköztársaságunk nemzetközi helyzete rendkívül bizonytalan, feltétlenül kritikus. A végletekig meg kell feszítenünk minden erőnket, hogy a lélekzetvételi időt, amely a körülmények alakulása folytán rendelkezésünkre áll, arra használjuk fel, hogy begyógyítsuk a rendkívül súlyos sebeket, amelyeket a háború ejtett Oroszország egész társadalmi szervezetén és gazdaságilag fellendítsük az országot, ami nélkül még csak szó sem lehet védelmi felkészültségünk többé-kevésbbé komoly fokozásáról.

Érthető az is, hogy a több ok folytán megkésett nyugati szocialista forradalomnak csak olyan mértékben nyujtunk majd komoly támogatást, amilyen mértékben az elénk tüzött szervezési feladatot meg tudjuk oldani.

Az elsősorban előttünk álló szervezési feladat sikeres megoldásának az az alapfeltétele, hogy a nép politikai vezetői, vagyis az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt tagjai, továbbá a dolgozó tömegek öntudatos képviselői is tökéletesen felismerjék azt, hogy ebből a szempontból milyen alapvető különbség van az előző polgári forradalmak és a jelenlegi szocialista forradalom között.

A polgári forradalmakban a dolgozó tömegek fő feladata negatív, illetve romboló munka volt — a feudalizmus, a monarchia, a középkori viszonyok megsemmisítése. Az új társadalom szervezésének pozitív, illetve alkotó munkáját a lakosság vagyonos, burzsoá kisebbsége végezte. S ez a kisebbség — bár a munkások és szegényparasztok ellenállást fejtettek ki — aránylag könnyen hajtotta végre ezt a feladatot, nemcsak azért, mert a tőke

által kizsákmányolt tömegek ellenállása akkor — a tömegek szétforgácsoltsága és fejletlensége következtében — rendkívül gyenge volt, hanem azért is, mert az anarchisztikusan felépített kapitalista társadalom fő szervező ereje a szélességében és mélységében spontán módon növekvő belső, valamint nemzetközi piac.

Ezzel szemben minden szocialista forradalomban, következésképpen az Oroszországban 1917 október 25-én általunk megkezdett szocialista forradalomban is — a proletariátus és a proletariátus vezette szegényparasztság fő feladata az, hogy pozitív, azaz termelő munkával kiépítse azoknak az új szervezeti viszonyoknak rendkívül bonyolult és finom hálózatát, amelyek az emberek tízmillióinak létfenntartásához szükséges termékek tervszerű termelését és elosztását szabályozzák. Az ilyen forradalmat csak a lakosság többségének, mindenekelőtt a dolgozók többségének, önálló, történelmi alkotó munkája valósíthatja meg sikeresen. A szocialista forradalom győzelmét csak az biztosíthatja, ha a proletariátus és a szegényparasztság elegendő öntudatosságot, eszmei szilárdságot, önfeláldozást és állhatatosságot fog tanusítani. Azzal, hogy megteremtettük az új, a szovjet államtípust, amely megadta a dolgozó és elnyomott tömegeknek azt a lehetőséget, hogy cselekvően vegyenek részt az új társadalom önálló építésében, a nehéz feladatnak csak kis részét oldottuk meg. A fő nehézség gazdasági téren van: meg kell valósítani a termékek termelésének és elosztásának legszigorúbb és mindenre kiterjedő nyilvántartását és ellenőrzését, fokozni kell a munka termelékenységét, *társadalmasítani* kell a termelést a *gyakorlatban.*

A bolsevik párt fejlődése — amely párt most kormányzó párt Oroszországban — különösen szemléltetően mutatja, hogy mi a sajátossága annak a jelenlegi politikai helyzetet is meghatározó történelmi fordulatnak, mely a Szovjethatalomtól új orientációt követel, azaz új feladatok újszerű kitűzését követeli.

A jövőt képviselő minden pártnak első feladata az, hogy programjának és taktikájának helyességéről a nép többségét meg-

győzze. Ez a feladat állt előtérben mind a cárizmus idején, mind abban az időszakban, amikor a Csernovok és Ceretelik Kerenszkijjel és Kiskinnel alkudoztak. Most ezt a feladatot, melyet természetesen még távolról sem oldottuk meg teljes egészében és amelyet végig kimeríteni sohasem lehet, nagyjában megoldottuk, mert Oroszország munkásainak és parasztjainak többsége, amint azt a Moszkvában tartott legutolsó Szovjetkongresszus kétségkívül megmutatta, nyilvánvalóan a bolsevikok pártján áll.

Pártunk második feladata a politikai hatalom meghódítása és a kizsákmányolók ellenállásának elfojtása volt. Ez a feladat korántsincs még megoldva s ezt figyelmen kívül hagyni nem lehet, mert egyrészről a monarchisták és a kadetok, másrészről szekértolóik és uszályhordozóik: a mensevikek és a jobboldali eszerek folytatják egyesülési kísérleteiket a Szovjethatalom megdöntésére. Lényegében azonban azt a feladatot, hogy a kizsákmányolók ellenállását megtörjük, az 1917 október 25-től (körülbelül) 1918 februárjáig, vagyis Bogajevszkij kapitulációjáig terjedő időben már megoldottuk.

Most egy harmadik feladat kerül sorra, mint legközelebbi és a jelenlegi helyzet sajátosságát képező feladat: Oroszország *igazgatásának* megszervezése. Magától értetődik, hogy ezt a feladatot már az 1917 október 25-ét követő napon kitűztük s megoldásához hozzá is fogtunk, de mindaddig, amíg a kizsákmányolók ellenállása még nyílt polgárháború formáját öltötte, az igazgatás feladata *nem válhatott fő, központi feladattá.*

Most azzá lett. Mi, a bolsevikok pártja, *meggyőztük* Oroszországot. Mi *elhódítottuk* Oroszországot — a gazdagoktól a szegények számára, a kizsákmányolóktól a dolgozók számára. Most *igazgatnunk* kell Oroszországot. És a jelenlegi helyzetnek éppen az a jellegzetessége, éppen az a nehézsége, hogy megértsük annak az átmenetnek sajátosságát, mely a nép meggyőzésének és a kizsákmányolók katonai elnyomásának fő feladatától az *igazgatás* fő feladatához vezet.

Először fordul elő a világtörténelemben, hogy egy szocialista pártnak sikerült fő vonásokban befejeznie a hatalom meghódításának és a kizsákmányolók elnyomásának feladatát, sike-

rült eljutnia *közvetlenül* az *igazgatás* feladatának megoldásához. A szocialista forradalom e legnehezebb (és leghálásabb) feladatának méltó végrehajtóivá kell lennünk. Meg kell *gondolni*, hogy a sikeres igazgatáshoz a meggyőzés tehetségén *kívül*, azonkívül, hogy a polgárháborúban győzni tudunk, gyakorlati *szervező képességre* is szükség van. Ez a legnehezebb feladat, mert arról van szó, hogy új-módra kell lerakni tíz és tízmilliók életének legmélyebb gazdasági alapjait. És ez a leghálásabb feladat, mert csak ennek (fő és alapvető vonásaiban való) *megoldása után* lehet majd elmondani, hogy Oroszország nemcsak szovjet köztársasággá, hanem szocialista köztársasággá is *vált*.

A mai helyzet általános jelszava

A fent vázolt objektív helyzetet a rendkívül súlyos és bizonytalan béke, valamint az a gyötrelmes gazdasági züllés, munkanélküliség és éhinség hozta létre, amelyet a háború és a burzsoáziának (Kerenszkij és az őt támogató mensevikek és jobboldali eszerek által képviselt) uralma hagyott ránk örökbe — mindez elkerülhetetlenül odavezetett, hogy a dolgozók széles tömegei rendkívül elfáradtak, sőt kimerültek. A tömegek — s ez nem lehet másképpen — sürgősen némi pihenőt követelnek. Napirendre kerül a háború és a burzsoá gazdálkodás által lerombolt termelőerők helyreállítása; — azoknak a sebeknek a behegesztése, melyeket a háború, a háborúban szenvedett vereség, a spekuláció, valamint a burzsoázia arra irányuló kísérletei ejtettek rajtunk, hogy visszaállítsa a kizsákmányolók megdöntött uralmát; napirendre kerül az ország gazdasági fellendítése; a legelemibb rend kemény védelme. Különösnek tűnhetik fel, de a valóságban, az említett objektív feltételek folytán teljesen nyilvánvaló, hogy a Szovjethatalom az adott pillanatban csak abban az esetben képes megszilárdítani Oroszország áttérését a szocializmusra, ha — a burzsoázia, a mensevikek és a jobboldali eszerek gáncsoskodása ellenére — gyakorlatilag megoldja a társadalmi élet fenntartásának éppen ezeket az elemi és legelemibb feladatait. A mai helyzet konkrét sajátosságainál fogva és mert fennáll a Szovjethatalom, mely a föld nacionalizálásáról,

a munkásellenőrzésről stb. hozott törvényeket, e legelemibb feladatok gyakorlati megoldása és a szocializmus felé tett első lépések szervezési nehézségeinek leküzdése — ugyanegy éremnek két oldalát jelenti.

Tartsd számon pontosan és lelkiismeretesen a pénzt, gazdálkodj takarékosan, ne henyélj, ne lopj, tarts szigorú fegyelmet a munkában — éppen az ilyen jelszavak, melyeket a forradalmi proletariátus joggal gúnyolt ki akkor, amikor a burzsoázia mint kizsákmányoló osztály az efféle beszédekkel burkolta uralmát — az ilyen jelszavak most, a burzsoázia megdöntése után, a jelen pillanat aktuális és fő jelszavaivá válnak. És e jelszavak gyakorlati megvalósítása a dolgozó tömegek által, egyrészt az imperialista háború és az imperialista rablók által (Kerenszkijjel az élükön) félholtra gyötört ország megmentésének *egyetlen* feltétele, másrészt a jelszavaknak a *Szovjet*hatalom által a *Szovjet*hatalom módszerei és a *Szovjet*hatalom törvényei alapján történő gyakorlati megvalósítása a szocializmus végleges győzelmének szükséges és *elégséges* feltétele. Éppen ezt nem tudják megérteni azok, akik megvető kézlegyintéssel vonakodnak előtérbe helyezni az ilyen „elcsépelt" és „közönséges" jelszavakat. Egy kisparaszti országban, amely csak egy évvel ezelőtt döntötte meg a cárizmust és nem egész félévvel ezelőtt szabadult meg a Kerenszkijektől, természetesen nem kevés ösztönös anarchizmus maradt fenn, amelyet még fokozott a minden hosszú és reakciós háborúval együttjáró elállatiasodás és elvadulás, s nem kevés elkeseredés és vak düh halmozódott fel; ha ehhez még hozzávesszük a burzsoázia lakájainak (a mensevikeknek, jobboldali eszereknek stb.) provokációs politikáját, akkor teljesen érthetővé válik, hogy a legjobb és legöntudatosabb munkásoknak és parasztoknak milyen hosszas és kitartó erőfeszítése szükséges ahhoz, hogy a tömegek hangulatában teljes fordulat álljon be, s hogy rátérjenek a rendes, kitartó, fegyelmezett munkára. Csak ilyen átmenet, melyet a szegénység (a proletárok és félproletárok) tömegei hajtanak végre, tudja betetőzni a burzsoázia és főleg a legmakacsabb és számra nézve is legnagyobb parasztburzsoázia felett aratott győzelmet.

A burzsoázia elleni harc új szakasza

A burzsoáziát legyőztük, de még nem téptük ki gyökerestől, nem semmisítettük meg, sőt még csak nem is törtük meg teljesen. Ezért a burzsoázia elleni harc új, magasabb formája kerül napirendre: át kell térnünk a kapitalisták további kisajátításának egyszerű feladatáról egy sokkal bonyolultabb és nehezebb feladatra. Olyan viszonyokat kell létrehoznunk, amelyek között a burzsoázia sem élni, sem újból megszületni nem képes. Világos, hogy ez mérhetetlenül magasabbrendű feladat és hogy ennek megoldása nélkül nincs szocializmus.

Ha a nyugateurópai forradalmak mértékét vesszük, akkor mi most körülbelül az 1793-ban és 1871-ben elért színvonalon állunk. Teljes joggal lehetünk büszkék arra, hogy felemelkedtünk erre a színvonalra és hogy egy tekintetben kétségtelenül valamivel tovább is mentünk, nevezetesen: törvénybeiktattuk és egész Oroszországban bevezettük az állam új *típusát* — a Szovjethatalmat. Az elért eredményekkel azonban semmi esetre sem elégedhetünk meg, mert a szocializmusra való áttérést még csak megkezdtük, de a döntő lépést *ebben* a tekintetben *még* nem tettük meg.

A döntő lépés: megszervezni a termelésnek és a termékek elosztásának legszigorúbb, az egész népet átfogó nyilvántartását és ellenőrzését. Már pedig azokban az üzemekben, a gazdaságnak azokban az ágaiban és részeiben, amelyeket a burzsoáziától elvettünk, *még* nem jutottunk el a nyilvántartásig és ellenőrzésig, enélkül pedig szó sem lehet a szocializmus bevezetésének második, ugyanolyan lényeges, anyagi feltételéről, nevezetesen: a munka termelékenységének országos méretű fokozásáról.

Ezért nem lehet a jelen pillanat feladatát ezzel az egyszerű formulával meghatározni: folytatni a támadást a tőke ellen. Annak ellenére, hogy a tőkét kétségkívül még nem vertük le végleg és hogy a támadás folytatására a dolgozók ez ellensége ellen feltétlenül szükség van, az ilyen meghatározás nem volna pontos, nem volna konkrét, nem venné számításba a jelen pillanat *sajátosságát*, amikor a *további* támadás sikere érdekében *most* „meg kell állítani" a támadást.

Megvilágíthatjuk ezt, ha a tőke elleni háborúban előállott helyzetünket egy olyan győzelmes hadsereg helyzetével hasonlítjuk össze, amely elvette az ellenség területének — mondjuk — a felét vagy kétharmadát és kénytelen megállítani a támadást, hogy erőt gyüjtsön, hogy növelje hadianyagtartalékát, rendbehozza és megerősítse közlekedési vonalait, új ellátási pontokat építsen, új tartalékokat vonjon be stb. Ilyen körülmények között éppen a hátralevő terület elfoglalásának sikere, azaz a teljes győzelem érdekében meg kell állítani a győztes hadsereg előnyomulását. Aki nem értette meg, hogy a tőke elleni támadásnak az a „megállítása", amelyet a dolgok jelenlegi objektív állása elénk szab, igenis ilyen természetű, az semmit sem értett meg a jelenlegi politikai helyzetből.

Magától értetődik, hogy a tőke elleni támadás „megállításáról" csak idézőjelben, vagyis képletesen lehet beszélni. Egy közönséges háborúban ki lehet adni az általános parancsot az előnyomulás beszüntetésére, valóban meg lehet állítani az előnyomulást. A tőke elleni háborúban nem lehet az előnyomulást megállítani és szó sem lehet arról, hogy lemondjunk a tőke további kisajátításáról. Arról van szó, hogy megváltoztassuk gazdasági és politikai munkánk *súlypontját.* Eddig a kisajátítók közvetlen kisajátítását célzó rendszabályok álltak *előtérben.* Most a nyilvántartás és ellenőrzés megszervezése kerül előtérbe azokban a gazdaságokban, ahol már kisajátítottuk a kapitalistákat és valamennyi többi gazdaságban.

Ha most az előbbi ütemben akarnók folytatni a tőke további kisajátítását, bizonyára vereséget szenvednénk, mert a proletár nyilvántartás és ellenőrzés megszervezésére irányuló munkánk nyilvánvalóan — ezt minden gondolkozó embernek látnia kell — *elmaradt* attól a munkától, amely közvetlenül „a kisajátítók kisajátítására" irányul. Ha most minden erőnkből ráfekszünk a nyilvántartás és ellenőrzés megszervezésének munkájára, akkor meg tudjuk oldani ezt a feladatot, pótoljuk a mulasztást, megnyerjük a tőke elleni „hadjáratunkat".

De vajjon annak az elismerése, hogy pótolnunk kell a mulasztást, nem egyértelmű-e annak az elismerésével, hogy vala-

milyen hibát követtünk el? Semmiképpen sem. Vegyünk ismét egy katonai hasonlatot. Ha az ellenséget pusztán könnyű lovassági osztagokkal szét lehet verni és vissza lehet vetni, ezt meg kell tenni. Ha azonban ezt csak bizonyos határig lehet sikeresen megtenni, akkor teljesen elképzelhető, hogy ezen a határon túl felmerül a szükségessége annak, hogy felvonultassuk a nehéz tüzérséget. Annak elismerése, hogy most pótolnunk kell a mulasztást és fel kell vonultatnunk a nehéz tüzérséget, egyáltalán nem jelenti annak elismerését, hogy a győzelmes lovassági roham hiba volt.

A burzsoázia lakájai gyakran vetették szemünkre, hogy „vörösgárdista" rohamot intéztünk a tőke ellen. Ez ostoba szemrehányás, méltó a pénzeszsák lakájaihoz. Mert a tőke elleni „vörösgárdista" támadást *annak idején* a körülmények feltétlenül szükségessé tették: először a tőke katonai ellenállást tanusított Kerenszkij és Krasznov, Szávinkov és Goc (Gegecskori még most is ugyanúgy áll ellen), Dutov és Bogajevszkij személyében. A katonai ellenállást nem lehet másképpen megtörni, mint katonai eszközökkel s a vörösgárdisták a legnemesebb és legnagyobb történelmi tettet vitték végbe, felszabadították a dolgozókat és kizsákmányoltakat a kizsákmányolók járma alól.

Másodszor, az elnyomás módszerei helyett akkor azért sem tudtuk volna az igazgatás módszereit állítani előtérbe, mert az igazgatás művészete az embereknek nem veliikszületett tulajdonsága, az csak tapasztalat útján sajátítható el. Akkor ezzel a tapasztalattal még nem rendelkeztünk. Most ez a tapasztalat már megvan. Harmadszor, akkor még nem állhattak rendelkezésünkre szakemberek a tudomány és technika különböző ágaiból, mert azok vagy a Bogajevszkijek soraiban harcoltak, vagy pedig még megvolt a lehetőségük arra, hogy *szabotázs útján* rendszeres és makacs passzív ellenállást tanusítsanak. Most pedig letörtük a szabotálást. A tőke elleni „vörösgárdista" roham sikeres volt, győzelmes volt, mert legyőztük a tőke katonai ellenállását is, szabotálásban megnyilvánult ellenállását is.

Azt jelenti-e ez, hogy a tőke elleni „vörösgárdista" roham *mindig helyénvaló, minden* körülmények között helyénvaló, hogy

más módszerünk nincsen a tőke elleni harcban? Gyerekes gondolat. Könnyűlovassággal győztünk, de nehéztüzérségünk is van. Győztünk az elnyomás módszereivel, győzni tudunk a kormányzás módszereivel is. Érteni kell az ellenség elleni harc módszereinek megváltoztatásához, amikor a körülmények megváltoznak. Egy percre sem mondunk le arról, hogy a Szavinkov- és Gegecskori-féle urakat, valamint minden más földesúri és burzsoá ellenforradalmárt „vörösgárdista" módon nyomjunk el. De nem leszünk olyan ostobák, hogy első helyre tegyük a „vörösgárdista" módszereket olyan időben, amikor a vörösgárdista rohamok szükségességének korszaka lényegében már végetért (és győzelmesen ért véget), és amikor elérkezett az a korszak, amelyben a proletár államhatalomnak a burzsoá szakembereket arra kell felhasználnia, hogy velük a talajt úgy felszántassa, hogy abban a talajban aztán semmiféle burzsoázia meg ne teremhessen.

Sajátos korszak, vagy helyesebben fejlődési szakasz ez, és ahhoz, hogy a tőkét véglegesen legyőzzük, értenünk kell ahhoz, hogy harcunk formáit e szakasz sajátos feltételeihez alkalmazzuk.

A tudomány, a technika, a tapasztalat különböző ágaiban jártas szakemberek vezetése nélkül lehetetlen az átmenet a szocializmusba, mert a szocializmus tudatos és nagyarányú előrehaladást követel a munkának a kapitalizmushoz viszonyított magasabb termelékenysége felé, mégpedig a kapitalizmus által már elért alapon. A szocializmusnak a *maga módján*, a saját módszereivel — mondjuk konkrétebben: *szovjet* módszerekkel — kell ezt a továbbfejlődést megvalósítania. A szakemberek pedig túlnyomó többségükben, elkerülhetetlenül polgáriak, annak a társadalmi életnek valamennyi körülménye következtében, amely őket szakemberekké tette. Ha a mi proletariátusunk a hatalom meghódítása után az egész népet felölelő mértékben gyorsan megoldotta volna a nyilvántartás, az ellenőrzés, a szervezés feladatát, — (ez a háború és Oroszország elmaradottsága következtében megvalósíthatatlan volt) — akkor a szabotálás letörése után, az általános nyilvántartás és ellenőrzés segítségé-

vel, teljes megadásra kényszerítettük volna a burzsoá szakembereket. Minthogy általában a nyilvántartás és ellenőrzés tekintetében jelentékenyen „elkéstünk", noha a szabotázst sikerült legyőznünk, *még nem* teremtettük meg azokat a viszonyokat, amelyek között a burzsoá szakemberek rendelkezésünkre állnának; a szabotálók tömege „hivatalt vállal", a legjobb szervezőket és a legkiválóbb szakembereket azonban az állam vagy régi módra, burzsoá módra (vagyis magas fizetésért), vagy új módra, proletár módra használhatja fel (vagyis az egész népre kiterjedő nyilvántartás és az alulról való ellenőrzés olyan körülményeinek megteremtése útján, melyek elkerülhetetlenül és automatikusan alárendelnék és bevonnák a munkába a szakembereket).

Nekünk most a régi burzsoá módszerekhez kellene folyamodnunk és hozzá kellene járulnunk ahhoz, hogy nagyon magas fizetéssel honoráljuk a legkiválóbb burzsoá szakemberek „szolgálatait". Mindenki, aki járatos az ügyekben, látja ezt, de nem mindenki gondolja át, hogy az ilyen rendszabályoknak mi a jelentősége a proletárállam szempontjából. Világos, hogy az ilyen rendszabály — kompromisszum, eltérés a Párizsi Kommün és minden proletárhatalom elveitől, melyek azt követelik, hogy a fizetéseket az átlagos munkás bérének színvonalára korlátozzák, amelyek megkövetelik, hogy tettekkel és ne szavakkal harcoljunk a karrierizmus ellen.

Sőt mi több, világos, hogy az ilyen rendszabály — bizonyos területen és bizonyos fokig — nemcsak azt jelenti, hogy megállítjuk a támadást a tőke ellen (mert a tőke nem egyszerű pénzösszeg, hanem meghatározott társadalmi viszony), hanem azt is, hogy szocialista, szovjet államhatalmunk, amely kezdettől fogva a magas fizetéseknek az átlagos munkás munkabérére való leszállítására irányuló politikát hirdette és hajtotta végre, *egy lépést tesz hátrafelé.*

A burzsoázia lakájai, főleg a kisebbfajtájúak, mint a mensevikek, a „Nóvaja Zsizny"* emberei, vagy a jobboldali eszerek,

* „Nóvaja Zsizny" — „Új Élet".

természetesen vihogással fogadják majd azt a beismerésünket, hogy hátrafelé lépünk egyet. Nekünk azonban nem kell törődnünk ezzel a vihogással. Tanulmányoznunk kell a szocializmushoz vezető új és fölötte nehéz út sajátosságait anélkül, hogy lepleznénk hibáinkat és gyengéinket, igyekezve mindazt, amit még nem csináltunk végig, idejében végig megcsinálni. Ha eltitkolnók a tömegek előtt, hogy a burzsoá szakemberek magas fizetéssel való alkalmazása eltérés a Kommün elveitől, akkor ez lesüllyedés lenne a burzsoá politikusok színvonalára és a tömegek becsapását jelentené. Nyiltan megmagyarázni, hogyan és miért tettünk egy lépést visszafelé, azután nyilvánosan megvitatni, hogy milyen eszközök állnak rendelkezésünkre a mulasztás pótlására — ez azt jelenti, hogy neveljük a tömegeket és a tapasztalatok alapján a tömegekkel együtt tanuljuk a szocializmus építését. Aligha volt a történelem folyamán egyetlen olyan győzelmes katonai hadjárat, amelynek folyamán a győztes ne követett volna el egyes hibákat, ne szenvedett volna részleges vereségeket, ne kényszerült volna itt-ott visszavonulni. Az a „hadjárat" pedig, amelyet mi indítottunk a kapitalizmus ellen, milliószor nehezebb még a legnehezebb katonai hadjáratnál is, s ostobaság és szégyen volna, ha valamelyes, még hozzá részleges visszavonulás miatt elcsüggednénk.

Nézzük csak meg ezt a kérdést gyakorlati szempontból. Tegyük fel, hogy az Oroszországi Szovjetköztársaságnak az ország lehető leggyorsabb gazdasági fellendítése céljából a nép munkájának vezetéséhez szüksége van ezer elsőrendű tudósra és szakemberre a tudomány, a technika, a gyakorlati tapasztalatok különböző területeiről. Tegyük fel, hogy ezeket az „elsőrendű nagyságokat" — akiknek nagyrészét természetesen annál jobban megrontották a burzsoá erkölcsök, minél többet kiáltoznak ők maguk a munkások romlottságáról — évi 25 000 rubellel kell megfizetnünk. Tegyük fel, hogy ezt az összeget (25 millió rubelt) meg kell dupláznunk (számításba véve, hogy a legfontosabb szervezési és technikai feladatoknak különösen sikeres és gyors végrehajtásáért jutalmakat kell kiosztanunk), vagy esetleg a négyszeresére is fel kell azt emelnünk (számí-

tásba véve, hogy néhányszáz még jobban követelődző külföldi szakembert is meghívunk). Az a kérdés, túlságosan nagy, vagy a Szovjetköztársaság erejét meghaladó kiadásnak minősíthetjük-e, ha évi 50 vagy 100 millió rubelt arra fordítunk, hogy a nép munkáját a legmodernebb tudomány és technika alapján átszervezzük? Természetesen nem. Az öntudatos munkások és parasztok túlnyomó többsége jóváhagyja az ilyen kiadást, mert tudja a gyakorlati életből, hogy elmaradottságunk következtében milliárdokat veszítünk, a szervezettségnek, a nyilvántartásnak és ellenőrzésnek azt a fokát pedig, amely arra serkentené a burzsoá értelmiség „nagyságait", hogy valamennyien és önkéntesen résztvegyenek a *mi* munkánkban, *még nem* értük el.

A kérdésnek, magától értetődően, van egy másik oldala is. Elvitathatatlan, hogy a magas fizetések káros befolyást gyakorolnak mind a Szovjethatalomra (annál is inkább, mert a rendszerváltozás gyorsasága miatt nem lehetett elkerülni, hogy ehhez a hatalomhoz ne csatlakozzék bizonyos számú kalandor és gazfickó, akik különböző tehetetlen vagy lelkiismeretlen politikai megbízottal együtt szívesen válnak „nagyságokká"... az államkincstár fosztogatása terén), mind a munkástömegekre. De minden gondolkodó és becsületes munkás és szegényparaszt egyetért velünk s elismeri, hogy nem tudunk egycsapásra megszabadulni a kapitalizmus káros örökségétől, hogy nem tudjuk másként megszabadítani a Szovjetköztársaságot az 50 vagy 100 millió rubeles „sarctól" (amit azért kell fizetnünk, mert annyira elmaradtunk *az egész népre kiterjedő* nyilvántartás és az *alulról* jövő ellenőrzés megszervezése tekintetében), csak ha szervezkedünk, fokozzuk a fegyelmet saját sorainkban, megtisztítjuk környezetünket mindazoktól, akik „a kapitalizmus örökségét őrzik", akik „hűek a kapitalizmus hagyományaihoz", vagyis a naplopóktól, élősdiektől, kincstárfosztogatóktól (most az egész föld, minden gyár, az egész vasút — a Szovjetköztársaság „kincstára"). Ha az öntudatos, élenjáró munkásoknak és szegényparasztoknak a szovjetintézmények segítségével egy év alatt sikerül szervezkedniök, fegyelemhez szokniok, magukat összeszedniök, ha megteremtik a legszigorúbb munkafegyelmet,

akkor egy év mulva lerázzuk magunkról ezt a „sarcot", amelyet már előbb is csökkenteni lehet... mégpedig pontosan ugyanolyan mértékben, amilyen mértékben növekednek munkásparaszt munkafegyelmünk és szervezettségünk sikerei. Mennél gyorsabban sajátítjuk el mi magunk, munkások és parasztok, a jobb munkafegyelmet és a magasabb munkatechnikát, felhasználva erre a célra a burzsoá szakemberek tudását, annál gyorsabban szabadulunk majd meg mindenféle „sarctól" amit kénytelenek vagyunk ezeknek a szakembereknek fizetni.

Arra irányuló munkánk, hogy a proletariátus vezetése alatt megszervezzük a termékek termelésének és elosztásának az egész népre kiterjedő nyilvántartását és ellenőrzését, erősen elmaradt attól a munkától, mely a kisajátítók közvetlen kisajátítására irányult. A jelen pillanat sajátosságainak és a Szovjethatalom ebből folyó feladatainak megértése szempontjából ez a megállapítás alapvető jelentőségű. A burzsoázia elleni harc súlypontja áttolódik ennek a nyilvántartásnak és ellenőrzésnek a megszervezésére. Csak ha ebből indulunk ki, határozhatjuk meg helyesen a gazdasági és pénzügyi politika legközelebbi feladatait a bankok államosítása, a külkereskedelem monopolizálása, a pénzforgalom állami ellenőrzése, a proletár szempontból kielégítő vagyon- és jövedelemadó bevezetése, a munkakötelezettség életbeléptetése terén.

A szocialista átalakításban rendkívül elmaradtunk ezeken a területeken (márpedig ezek nagyon, de nagyon lényeges területek), és éppen azért maradtunk el, mert a nyilvántartás és ellenőrzés általában nincs eléggé megszervezve. Igaz, ez a legnehezebb feladatok egyike és a háború okozta gazdasági züllés közepette csak huzamosabb idő alatt oldható meg, de nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a burzsoázia — különösen pedig a nagyszámú kis- és parasztburzsoázia — éppen ezen a téren veszi fel velünk szemben a legkomolyabban a harcot azzal, hogy aláássa a kiépítés alatt levő ellenőrzést, aláássa például a gabonamonopóliumot és állásokat hódít meg például a spekuláció és a spekulációs kereskedelem számára. Azt, amit dekrétumokba foglaltunk, még korántsem valósítottuk meg kellőképpen s a jelen

pillanat főfeladata éppen az, hogy minden erőfeszítésünket azon átalakulások alapelveinek tényleges, gyakorlati *megvalósítására* összpontosítsuk, amelyeket már törvénybe iktattunk, de amelyek még nem váltak valósággá.

Hogy tovább folytathassuk a bankok államosítását és hajthatatlanul haladhassunk abban az irányban, hogy a bankokat a szocializmus alatt a társadalmi könyvelés csomópontjaivá változtassuk át, mindenek előtt és mindenek felett abban a tekintetben kell valódi sikereket elérnünk, hogy megszaporítjuk a Népbank fiókjainak számát, megnöveljük a betéteket, megkönnyítjük a közönség számára a be- és kifizetésekkel járó ügyleteket, megszüntetjük a „sorbaállást", kihalásszuk és *agyonlőjük* a megvesztegethetőket és a szélhámosokat stb. Először reálisan meg kell valósítani a legegyszerűbbet, jól meg kell szervezni azt, ami már megvan — s csak azután kell előkészíteni a bonyolultabbat.

Meg kell szilárdítani és rendbe kell hozni azokat az állami monopóliumokat (a gabonamonopóliumot, a bőrmonopóliumot stb.), amelyeket már bevezettünk —, és ezáltal elő kell készíteni a külkereskedelem állami monopóliumát; e nélkül a monopolizálás nélkül nem leszünk abban a helyzetben, hogy a külföldi tőkétől „váltságdíj" révén megszabaduljunk. A szocialista építés egész lehetősége pedig attól függ, hogy bizonyos átmeneti idő folyamán meg tudjuk-e védeni belső gazdasági önállóságunkat a külföldi tőkének fizetendő némi váltságdíj révén.

Ugyancsak rendkívül erősen elmaradtunk az adóbeszedéssel általában és különösen a vagyonadó és jövedelemadó beszedésével. Az, hogy sarcot vetünk ki a burzsoáziára — ez a rendszabály elvileg feltétlenül elfogadható és megérdemli, hogy a proletariátus helyeselje —, azt mutatja, hogy ebben a tekintetben még közelebb állunk azokhoz a módszerekhez, amelyekkel (Oroszországot) a gazdagoktól a szegények számára elhódítottuk, mint az igazgatás módszereihez. Ahhoz azonban, hogy erősebbé váljunk és hogy talpraállhassunk, ezekre az utóbbi módszerekre kell áttérnünk, a burzsoáziától szedett sarcot az állandó és helyesen kivetett vagyonadóval és jövedelemadóval

kell helyettesítenünk, mely *többet* fog adni a proletárállamnak és amely tőlünk igenis több szervezettséget, jobban megszervezett nyilvántartást és ellenőrzést követel.

Késedelmeskedésünk a munkakötelezettség bevezetése körül ismételten azt mutatja, hogy a napirenden pontosan az az előkészítő és szervező munka áll, amelynek feladata egyrészt véglegesen megszilárdítani azt, amit már kivívtunk s amely másrészt annak a hadműveletnek előkészítéséhez szükséges, melynek segítségével majd „bekerítjük" és „megadásra" kényszerítjük a tőkét. A munkakötelezettség bevezetését haladéktalanul meg kellene kezdenünk, de csak nagyon fokozatosan és nagy körültekintéssel, minden lépést a gyakorlati tapasztalatok alapján ellenőrizve. Magától értetődően az első lépés az legyen, hogy a *gazdagok számára* vezetjük be a munkakötelezettséget. A munkakönyv és fogyasztási-költségvetési könyv bevezetése minden burzsoá számára, beleértve a falusi burzsoákat is, komoly lépés volna az ellenség teljes „bekerítése" irányában és ahhoz, hogy megteremtsük a termékek termelésének és elosztásának valóban az egész népre kiterjedő nyilvántartását és ellenőrzését.

Az egész népre kiterjedő nyilvántartásért és ellenőrzésért folytatott harc jelentősége

Az állam, mely évszázadokon át a nép elnyomásának és kifosztásának volt a szerve, a tömegek legnagyobbfokú gyűlöletét és bizalmatlanságát hagyta ránk örökségül mindennel szemben, ami állami. Ennek leküzdése nagyon nehéz feladat s csak a Szovjethatalom képes rá, de attól is huzamos időt és rendkívüli állhatatosságot követel. A számvitel és ellenőrzés kérdésében, a szocialista forradalomnak a burzsoázia megdöntését követő napon felmerülő ezen alapvető kérdésében ez az „örökség" különös élességgel jut kifejezésre. Feltétlenül bizonyos időre van szükség, amíg a tömegek, melyek a földesurak és a burzsoázia megdöntése után először érzik magukat szabadoknak, megértik — nem könyvekből, hanem a saját tapasztalataik, *szovjet* tapasztalataik alapján —, megértik és *megérzik*, hogy a termékek termelésének és elosztásának átfogó állami

nyilvántartása és ellenőrzése nélkül a dolgozók hatalma, a dolgozók szabadsága *nem* képes fennmaradni és *elkerülhetetlenül* a kapitalizmus járma alá kerül vissza.

A burzsoázia és különösen a kisburzsoázia szokásai és hagyományai szintén ellentétben állnak az *állami* ellenőrzéssel, mert szerintük mind a „szent magántulajdon", mind pedig a „szent" magánvállalat sérthetetlen. Most különösen szembeötlően látjuk, mennyire helyes az a marxista tétel, hogy az anarchizmus és az anarchoszindikalizmus *burzsoá* irányzatok, hogy ezek az irányzatok milyen kibékíthetetlen ellentmondásban állnak a szocializmussal, a proletárdiktatúrával, a kommunizmussal. Az a harc, amely azért folyik, hogy beoltsuk a tömegekbe a *szovjet*, az állami ellenőrzés és számvitel eszméjét, hogy ezt az eszmét átvigyük az életbe, hogy szakítsunk az átkozott multtal, mely arra tanított, hogy a kenyér és a ruházat megszerzését „magánügynek" tekintsük, hogy az adás-vételt olyan ügyletnek tekintsük, amely „csak rám tartozik" —, ez a harc hatalmas, világtörténelmi jelentőségű harc, a szocialista tudatosság harca a burzsoá-anarchista individualizmus ellen. A munkásellenőrzést törvénybe iktattuk, de az életbe, sőt még a proletariátus széles tömegeinek tudatába is még alig-alig kezd behatolni. Arról, hogy a számadás hiánya a termékek *termelése* és elosztása terén a szocializmus csíráinak pusztulását, az államkincstár fosztogatását jelenti — mert minden vagyon az államkincstáré, az államkincstár pedig: ez éppen a Szovjethatalom, a dolgozók többségének hatalma —, hogy a számvitel és ellenőrzés terén tanusított hanyagság semmi egyéb, mint közvetlen megsegítése a német és orosz Kornyilovoknak, akik *csak* abban az esetben tudják megdönteni a dolgozók uralmát, ha mi nem tudunk megbirkózni a számvitel és ellenőrzés feladataival s akik az egész parasztburzsoázia segítségével, a kadetok, a mensevikek és a jobboldali eszerek segítségével „lesnek" bennünket, a kedvező pillanatra várnak, hogy rajtunküssenek — minderről keveset beszélünk agitációnkban, minderről keveset gondolkoznak és beszélnek a munkások és parasztok élenjáró elemei. Márpedig addig, amíg a munkásellenőrzés nem válik ténnyé, amíg az élenjáró munká-

sok nem indítanak és nem folytatnak győzelmes és kíméletlen hadjáratot ennek az ellenőrzésnek a megbontói ellen, illetve azok ellen, akik az ellenőrzéssel nem törődnek — mindaddig nem tudjuk megtenni a szocializmushoz vezető első lépés (a munkásellenőrzés) után a második lépést, vagyis nem tudunk áttérni a termelésnek a munkások által való szabályozására.

A szocialista állam csak mint termelési és fogyasztási közösségek, kommúnák hálózata jöhet létre, amelyek lelkiismeretesen számvitelezik termelésüket és fogyasztásukat, takarékoskodnak a munkával, szakadatlanul emelik a munka termelékenységét és ezáltal lehetővé teszik a munkanapok napi hét, hat órára, sőt még kevesebbre való leszállítását. *A gabonakészletek és a gabonabeszerzés* (aztán pedig valamennyi többi nélkülözhetetlen termék) legszigorúbb, általános és mindent felölelő nyilvántartásának és ellenőrzésének megszervezése nélkül nem vergődünk itt zöldágra. A kapitalizmus olyan tömegszervezeteket hagyott ránk örökségül, amelyek meg tudják könnyíteni az áttérést a termékek elosztásának tömeges számvitelére és ellenőrzésére — a fogyasztási szövetkezeteket. Oroszországban ezek gyengébben fejlődtek ki, mint az előrehaladott országokban, mindazonáltal több mint tízmillió tagot ölelnek fel. A fogyasztási szövetkezetekről a napokban kiadott dekrétum rendkívül figyelemreméltó jelenség; szemléltetően mutatja a Szovjet Szocialista Köztársaság sajátos helyzetét és feladatait az adott pillanatban.

Ez a dekrétum kiegyezést jelent a burzsoá szövetkezetekkel, valamint azokkal a munkásszövetkezetekkel, amelyek megmaradtak a burzsoá állásponton. A kiegyezés vagy kompromisszum először abban áll, hogy a nevezett intézmények képviselői nemcsak résztvettek a dekrétum megtárgyalásában, hanem a valóságban döntési jogot is kaptak, mert a dekrétumnak azokat a részeit, amelyek ezeknek az intézményeknek határozott ellenzésével találkoztak, elvetettük. Másodszor, a kompromisszum lényegében véve abban áll, hogy a Szovjethatalom lemondott a szövetkezetekbe való ingyenes belépés elvéről (az egyedüli következetesen proletár elv), lemondott továbbá arról, hogy az egyes helységek egész lakossága *egyetlen* szövetkezetben egyesüljön.

Eltérve ettől az egyedül szocialista elvtől, amely megfelel az osztályok megszüntetése feladatának, a „munkás osztály-szövetkezeteknek" (melyeket ez esetben csak azért hívnak „osztály"-szövetkezeteknek, mert a burzsoázia osztályérdekeinek vetik magukat alá) megadtuk azt a jogot, hogy továbbra is fennálljanak. Végül, ugyancsak erősen enyhítettük a Szovjethatalomnak azt a javaslatát is, hogy a burzsoáziát teljesen zárják ki a szövetkezetek igazgatóságából, s az igazgatásban való részvétel tilalmát csak a magánkapitalista jellegű kereskedelmi és ipari vállalatok tulajdonosaira terjesztjük ki.

Ha a proletariátus a Szovjethatalom útján országos méretekben meg tudná szervezni a nyilvántartást és ellenőrzést, vagy legalábbis az ilyen ellenőrzés alapjait, akkor nem volna szükség efféle kompromisszumokra. Akkor a Szovjetek közellátási osztályán keresztül, a Szovjetek mellett működő ellátási szerveken keresztül, egyesítenénk a lakosságot egységes, proletár módon vezetett szövetkezetekbe, burzsoá szövetkezetek közreműködése nélkül, anélkül, hogy engedményt tennénk annak a tisztára burzsoá elvnek, amely arra készteti a munkásszövetkezetet, hogy maradjon meg munkásszövetkezetnek a burzsoá *mellett, ahelyett,* hogy teljes egészében alárendelné magának ezt a burzsoá szövetkezetet, egybeolvasztva a kettőt, *magára* vállalva *az egész* igazgatást és *saját* kezébe véve a gazdagok fogyasztásának ellenőrzését.

A Szovjethatalom a burzsoá szövetkezetekkel kötött ezen egyezményével konkréten megszabta a maga taktikai feladatait és tevékenységének sajátos módszereit az adott fejlődési szakaszban, nevezetesen: a burzsoá elemeket irányítva, azokat felhasználva, bizonyos részletengedményeket téve nekik, olyan haladás feltételeit teremtjük meg, amely lassúbb lesz, mint ahogyan eredetileg gondoltuk, de egyszersmind tartósabb is, megbízhatóbban fogja biztosítani a hadműveleti alapot és a közlekedési vonalat, jobban megerősíti a meghódított állásokat. A Szovjetek most többek között rendkívül világos, egyszerű, gyakorlati mértékkel mérhetik le (és le is *kell* mérniök) a szocialista építés terén elért sikereket. Nevezetesen, hogy hány községben (kommúnában,

telepen, házcsoportban stb.) és milyen mértékben közeledik a szövetkezetek fejlődése ahhoz a ponthoz, hogy felöleljék az egész lakosságot.

A munka termelékenységének emelése

Minden szocialista forradalomban, azután, hogy a proletariátus végrehajtotta a hatalom meghódításának feladatát és abban a mértékben, ahogyan lényegében és fő vonásaiban megoldódik a kisajátítók kisajátításának feladata, szükségszerűen előtérbe nyomul az az alapvető feladat, hogy a kapitalizmusnál magasabbrendű társadalmi alakulatot kell létrehozni, vagyis: emelni kell a munka termelékenységét, ezzel kapcsolatban pedig (és e célból) a munkát magasabb színvonalon kell megszervezni. Szovjethatalmunk most éppen abban a helyzetben van, hogy miután győzelmet aratott a kizsákmányolók felett — Kerenszkijtől Kornyílovig —, lehetősége nyílt arra, hogy közvetlenül kézbevegye ezt a feladatot, alaposan hozzáfogjon a megoldásához. És itt rögtön kitűnik, hogy míg a központi államhatalmat néhány nap alatt birtokba lehet venni, míg a kizsákmányolók katonai és szabotázs formájában történő ellenállását még egy nagy ország különböző sarkaiban is néhány hét alatt le lehet verni — annak a feladatnak tartós megoldása, hogy a munka termelékenységét emeljük, mindenesetre (különösen egy gyötrelmes és pusztító háború után) több évet vesz igénybe. Hogy e feladat megoldása hosszadalmas, azt feltétlenül objektív körülmények idézik elő.

A munka termelékenységének emelése mindenekelőtt a nagyipar anyagi alapjának — a fűtőanyag, a vas- és fémtermelés, a gépgyártás, a vegyiipar fejlődésének — biztosítását kívánja meg. Az Oroszországi Szovjetköztársaság kedvező feltételek között van annyiban, hogy — még a breszti béke után is — óriási érckészletekkel rendelkezik (az Urálban), fűtőanyaggal Nyugat-Szibériában (kőszén), a Kaukázusban és délkeleten (ásványolaj), a központban (tőzeg), az erdők, vízierők, vegyipari nyersanyagok (Kara-Bugaz) stb. óriási gazdagságával. E természeti kincsek kitermelése a legújabb technikai eljárások-

kal a termelőerők soha nem látott fejlődésének adja meg az alapját.

A munkatermelékenység emelésének másik feltétele először is a lakosság tömegeinek műveltségi és kulturális felemelkedése. Ez a felemelkedés most óriási iramban folyik, amit nem látnak a burzsoá rutintól elvakított emberek, akik képtelenek megérteni, hogy a tudás világa felé mennyi törekvés és mennyi kezdeményező készség bontakozik ki most a nép „mélyében", hála a szovjet szervezetnek. A gazdasági felemelkedés feltétele másodszor a dolgozók fegyelmének, hozzáértésének, a munka lendületének, intenzitásának, jobb megszervezésének fokozása.

Ezen a téren különösen rosszul, sőt reménytelenül állnak nálunk a dolgok, ha hiszünk azoknak az embereknek, akiket a burzsoázia meg tud ijeszteni vagy akik haszonlesésből szolgálnak neki. Ezek az emberek nem értik meg, hogy nem volt és nem is lehet olyan forradalom, amelyben a régi világ hívei ne jajveszékeltek volna összeomlásról, anarchiáról és hasonlókról. Természetes, hogy a tömegekben, amelyek csak az imént rázták le magukról a hihetetlenül vad elnyomást, mélyreható és széleskörű forrás és erjedés megy végbe, — hogy a munkafegyelem új alapjainak lerakása igen hosszú folyamat, — hogy a földesurak és a burzsoázia felett aratott teljes győzelem előtt ez az alapvetés még csak meg sem kezdődhetett.

De anélkül, hogy bármennyire is átengednénk magunkat annak a — gyakran színlelt — kétségbeesésnek, amelyet a burzsoák és a burzsoá intellektuelek terjesztenek (akik kétségbeesetten védelmezik régi előjogaikat), semmiképpen sem szabad a nyilvánvaló rosszat takargatni. Ellenkezőleg, felfedjük azt és megerősítjük az ellene való harc szovjet módszereit, hiszen a szocializmus győzelme elképzelhetetlen, ha a tudatos proletárfegyelem nem győzi le az ösztönös kispolgári anarchiát, a Kerenszkijek és Kornyílovok esetleges visszatérésének ezt az igazi zálogát.

Az oroszországi proletariátus legtudatosabb élcsapata már kitűzte maga elé a munkafegyelem emelésének feladatát. Így például a vas- és fémmunkások szervezetének központi bizott-

ságában és a központi szakszervezeti tanácsban már megkezdődött a megfelelő intézkedések és rendelettervezetek kidolgozása. Ezt a munkát támogatnunk kell és minden erőnkkel elő kell mozdítanunk. Napirendre kell tűzni, a gyakorlatban kell alkalmazni és kipróbálni a teljesítménybért, alkalmazását mindannak, ami Taylor rendszerében tudományos és progresszív, a munkabérnek a gyártás általános eredményeivel vagy a vasúti és vízi közlekedés forgalmi eredményeivel való összeegyeztetését stb. stb.

Az orosz ember a fejlettebb nemzetek munkásaihoz viszonyítva rossz munkás. És ez nem is lehetett másképpen a cári uralom alatt, a jobbágyság továbbélő maradványai mellett. Megtanulni dolgozni — ezt a feladatot a Szovjethatalomnak teljes nagyságában kell a nép elé tűzni. A kapitalizmus legújabb vívmánya ezen a téren, a Taylor-rendszer — mint a kapitalizmus minden haladása — egyesíti magában a burzsoá kizsákmányolás körmönfont kegyetlenségét egész sor igen gazdag tudományos vívmánnyal a munkában végzett mechanikus mozdulatok elemzése, a felesleges és ügyetlen mozdulatok kiküszöbölése, a leghelyesebb munkamódszerek kidolgozása, a legjobb elszámolási és ellenőrzési rendszerek bevezetése stb. terén. A Szovjetköztársaságnak, ha törik, ha szakad, át kell vennie mindent, ami értékeset a tudomány és a technika ezen a területen elért. A szocializmus megvalósíthatóságát éppen az határozza meg, hogy milyen sikereket tudunk elérni a Szovjethatalomnak és az igazgatás szovjet szervezetének a kapitalizmus legújabb vívmányaival való összekapcsolása terén. Meg kell szervezni Oroszországban a Taylor-rendszer tanulmányozását és tanítását, rendszeres kipróbálását és alkalmazását. Szükséges ezenkívül, hogy amikor a munka termelékenységének emelése irányában haladunk, számításba vegyük a kapitalizmustól a szocializmushoz vezető átmeneti idő sajátosságait, amelyek megkövetelik egyrészről, hogy lefektessük a verseny szocialista megszervezésének alapjait, másrészről pedig megkövetelik a kényszer alkalmazását, nehogy a proletárdiktatúra jelszavát a gyakorlatban beszennyezze a proletárhatalom lazasága.

A verseny megszervezése

Ama sületlenségek közé, amelyeket a burzsoázia oly szívesen terjeszt a szocializmusról, tartozik az, hogy a szocialisták tagadják a verseny jelentőségét. A valóságban pedig csakis a szocializmus, amely megszünteti az osztályokat, következésképpen a tömegek leigázottságát, csakis a szocializmus nyitja meg elsőízben a valóban tömegméretekben folyó versenyhez vezető utat. És éppen a szovjetszervezet, amely a polgári köztársaság formális demokráciájáról áttér a dolgozó tömegek valóságos részvételére az *igazgatásban*, indít elsőízben széleskörű versenyt. Ezt politikai téren sokkal könnyebb megindítani, mint gazdasági téren, de a szocializmus sikere szempontjából éppen az utóbbi a fontos.

Vegyük a verseny megszervezésének olyan eszközét, mint a nyilvánosság. A polgári köztársaság ezt csak formálisan biztosítja, amikor a valóságban a sajtót alárendeli a tőkének, pikáns politikai semmiségekkel szórakoztatja a „csőcseléket", azt ellenben, hogy mi történik a műhelyekben, kereskedelmi ügyletekben, a szállításokban stb., beborítja az „üzleti titok" leplével, amely a „szent magántulajdont" óvja. A Szovjethatalom megszüntette az üzleti titkot, új útra lépett, de még csaknem semmit sem tettünk annak érdekében, hogy a nyilvánosságot a gazdasági verseny céljára felhasználjuk. Az ízig-vérig hazug és nyiltan rágalmazó burzsoá sajtó kíméletlen elnyomásával egyidejűleg rendszeres munkát kell folytatnunk olyan sajtó megteremtéséért, amely nem politikai pikantériákkal és semmiségekkel szórakoztatja és butítja a népet, hanem éppen a mindennapi gazdasági élet kérdéseit állítja a tömegek ítélőszéke elé, és segítséget nyujt komoly tanulmányozásukhoz. Minden egyes gyár, minden egyes falu egy-egy termelési és fogyasztási közösség, amelynek jogában áll és kötelessége, hogy a maga módján alkalmazza a szovjet törvényeket (a „maga módján", nem megszegésük értelmében, hanem végrehajtásuk formáinak sokfélesége értelmében), hogy a maga módján oldja meg a termelés nyilvántartásának és a termékek elosztásának problémáját. A kapitalizmusban ez

az egyes tőkés, földbirtokos, kulák „magánügye" volt. A Szovjethatalomban ez nem magánügy, hanem a legfontosabb államügy.

Mi pedig jóformán még hozzá sem kezdtünk ahhoz a hatalmas, nehéz, de annál hálásabb munkához, hogy megszervezzük a közösségek versenyét, hogy bevezessük a számadást és a nyilvánosságot a kenyér, a ruha stb. előállítása terén, s a száraz, halott, bürokratikus számadásokat élő példákká — elrettentőkké éppúgy, mint követendőkké — változtassuk. A tőkés termelési módban az egyéni példa jelentősége, mondjuk valamely termelőszövetkezet példájának jelentősége, elkerülhetetlenül a legnagyobb mértékben korlátozott volt, s csak a kispolgári illúzió álmodhatott a kapitalizmus „megjavításáról" jó intézmények példájának hatására. Miután a politikai hatalom átment a proletariátus kezébe, miután a kisajátítókat kisajátították, a dolog gyökeresen megváltozik, és — mint ahogy erre a legkiválóbb szocialisták sokszor rámutattak — elsőízben válik lehetővé, hogy a példa erejének tömeghatása megmutatkozzék. A példamutató közösségeknek az elmaradt közösségek nevelőivé, tanítóivá, ösztökélőivé kell lenniök és azok is lesznek. A sajtónak a szocialista építés fegyveréül kell szolgálnia, ismertetnie kell a példamutató közösségek sikereit, minden részletükben, tanulmányozni kell sikereik okát, gazdálkodásuk módszereit, a „fekete táblára" juttatva másrészről azokat a közösségeket, amelyek makacsul őrzik a „kapitalizmus hagyományait", vagyis az anarchiát, naplopást, rendetlenséget, spekulációt. A statisztika a kapitalista társadalomban kizárólag „hivatalos személyek" vagy szakemberek szűk körének volt a dolga, nekünk be kell vinnünk a statisztikát a tömegek közé, népszerűsítenünk kell, hogy a dolgozók fokozatosan megtanulják, hogy maguk értsék meg és lássák, hogyan és mennyit kell dolgozniok, hogyan és mennyit lehet pihenniök, hogy az egyes közösségek gazdálkodása, üzleti eredményeinek összehasonlítása az általános érdeklődés és tanulmányozás tárgyává váljék, hogy a kiemelkedő közösségeket haladéktalanul megjutalmazzák (a munkanap bizonyos időszakon át történő megrövidítésével, munkabéremeléssel,

azzal, hogy kulturális és esztétikai javakat és értékeket nagy mennyiségben juttatunk nekik stb.).

Amikor a társadalom vezetőjeként és irányítójaként új osztály lép a történelem színpadára, ez egyrészt sohasem történik igen erős „bukdácsolás", megrázkódtatás, a harc és vihar időszaka nélkül, másrészt anélkül sem, hogy az új objektív körülményeknek megfelelő új módszerek kiválasztásában bizonytalan lépések, kísérletezések, tétovázások, ingadozások ne fordulnának elő. A pusztuló feudális nemesség a győzedelmes és őt kiszorító burzsoázián nemcsak összeesküvésekkel, felkelési és restaurációs kísérletekkel állt bosszút, hanem azzal is, hogy gúnyözönnel árasztotta el a „felkapaszkodottak" és „arcátlanok" hozzánemértését, ügyetlenségét, hibáit, az „arcátlanokét", akik kezükbe merészelték venni az állam „szent kormányát", anélkül, hogy erre őket, mint a hercegeket, bárókat, nemeseket, előkelőket, évszázadokon át előkészítették volna — szakasztott úgy csinálták, mint ma a Kornyílovok és Kerenszkijek, a Gocok és Martovok, a burzsoá üzérkedés vagy burzsoá szkepszis hőseinek egész társasága csinálja, hogy bosszút álljon az oroszországi munkásosztályon a hatalom átvételének „vakmerő" kísérletéért.

Magától értetődik, hogy nem hetek, hanem hosszú hónapok és évek kellenek ahhoz, hogy egy új társadalmi osztály, méghozzá egy eddig elnyomott, az ínség és tudatlanság által elnyomorított osztály otthonosan érezze magát az új helyzetben, körültekintsen, rendes kerékvágásba zökkentse munkáját, kitermelje szervezőit. Érthető, hogy a forradalmi proletariátust vezető párt nem gyüjthette össze a nagy, az állampolgárok millióira és tízmillióira méretezett szervező intézmények tapasztalatát és gyakorlatát, hogy a régi, csaknem kizárólag agitációs gyakorlat átalakítása igen hosszantartó dolog. De lehetetlenségről itt szó sincs, s ha egyszer világosan tudatában vagyunk a változás szükségességének, keményen elhatározzuk megvalósítását, megvan a kitartásunk e nagy és nehéz cél elkövetéséhez — akkor meg is valósítjuk. A „népben", azaz a munkások és az idegen munkaerőt ki nem zsákmányoló parasztтömegek között szervező

tehetség rengeteg akad: a tőke ezrével taposta el, tette tönkre, dobta félre őket, mi viszont még nem tudjuk őket fellelni, felbátorítani, lábra állítani, kiemelni. De megtanuljuk ezt, ha teljes forradalmi lelkesedéssel, amely nélkül győzelmes forradalom nem lehetséges, nekigyürkőzünk, hogy megtanuljuk.

A történelemben egyetlen egy mély és hatalmas népi mozgalom sem játszódott le szennyes tajték nélkül, a tapasztalatlan újítók közé befurakodó kalandorok és csirkefogók, kérkedők és hangoskodók nélkül, értelmetlen zűrzavar, összevisszaság, fölösleges kapkodás nélkül és anélkül, hogy egyes „vezérek" húsz dologba ne próbálnának belekapni, hogy egyet se vigyenek véghez. Hadd vonítsanak és ugassanak a burzsoá társadalom mopszlikutyái, Beloruszovtól Martovig, minden felesleges forgács miatt, ami a nagy, régi erdő kivágásánál elhull. Hiszen azért mopszlikutyák, hogy megugassák a proletár elefántot. Csak ugassanak. Mi megyünk a magunk útján és igyekszünk a lehető legóvatosabban és legtürelmesebben kipróbálni és felismerni az igazi szervezőket, a józaneszű és gyakorlati érzékű embereket, az olyanokat, akikben a szocializmus iránti hűség egyesül azzal a képességgel, hogy hűhó nélkül (s a zürzavar és hűhó ellenére) meg tudják szervezni sok ember kemény és egyetértő együttes munkáját a szovjetszervezet keretein belül. *Csak* ilyeneket szabad tízszeres kipróbálás után, egyre nehezebb feladatot bízva rájuk, a legegyszerűbbektől a legnehezebbekig, a népi munka vezetőinek, az igazgatás vezetőinek felelős állásaiba felemelni. Ezt még nem tanultuk meg. Megtanuljuk.

„Összehangolt szervezet" és diktatúra

A legutóbbi moszkvai Szovjetkongresszus határozata a jelen pillanat legsürgősebb feladatául az „összehangolt szervezet" megteremtését és a fegyelem fokozását tűzi ki. Ilyenfajta határozatokat most mindenki szívesen „megszavaz" és „aláír"; hogy azonban ezeknek a határozatoknak valóraváltása kényszert követel meg — mégpedig a diktatúra formájában megnyilatkozó kényszert —, arra rendszerint nem igen gondolnak. Pedig a

legnagyobb ostobaság és a legbalgább utópia volna, ha azt hinnők, hogy az átmenet a kapitalizmusból a szocializmusba kényszer nélkül és diktatúra nélkül lehetséges. Marx elmélete nagyon régen és teljes határozottsággal lépett fel ez ellen a kispolgári-demokrata és anarchista badarság ellen. És az 1917—1918-as évek Oroszországa annyira szemléltetően, kézzelfoghatóan és meggyőzően igazolja ebben a vonatkozásban Marx elméletét, hogy csak reménytelenül ostoba emberek, vagy pedig olyanok, akik makacsul hátat fordítanak az igazságnak, tévedhetnek még e tekintetben. Vagy Kornyílov diktatúrája (ha Kornyílovot a burzsoá Cavaignac orosz típusának vesszük) vagy pedig a proletariátus diktatúrája — *szó sem lehet* más kivezető útról egy olyan országban, amely a leggyötrelmesebb háború okozta szörnyű gazdasági pusztulás közepette, szokatlanul éles fordulatokkal teljes, szokatlan gyors fejlődést tett meg. Minden közbenső megoldás vagy a nép becsapása a burzsoázia részéről — mert a burzsoázia nem mondhatja meg az igazat, nem mondhatja meg, hogy neki Kornyílovra van szüksége —, vagy pedig a kispolgári demokraták, a Csernovok, Ceretelik és Martovok bárgyúsága, akik a demokrácia egységéről, a demokrácia diktatúrájáról, összdemokrata frontról és más ostobaságról fecsegnek. Akit még az 1917—1918-as orosz forradalom menete sem tanított meg arra, hogy semmiféle közbenső megoldás nem lehetséges, azon már nem segít semmi.

Másrészt nem nehéz meggyőződni arról, hogy a kapitalizmusból a szocializmusba vezető minden átmenetnél szükség van diktatúrára, éspedig két főokból, illetve két főirányban. Először, a kapitalizmust nem lehet legyőzni és kiirtani anélkül, hogy kiméletlenül le ne törjük a kizsákmányolók ellenállását. Ezeket a kizsákmányolókat nem lehet egycsapásra megfosztani gazdagságuktól, szervezettségi és tudásbeli fölényüktől és ezek ennélfogva elég hosszú időn át elkerülhetetlenül kísérletet fognak tenni a szegénység gyűlölt uralmának megdöntésére. Másodszor, minden nagy forradalom, a szocialista forradalom pedig különösen — még ha nem is folyna külső háború — elképzelhetetlen belső háború, vagyis polgárháború nélkül, amely még nagyobb

gazdasági pusztítást jelent, mint a külső háború —, amely az ingadozás és az egyik oldalról a másik oldalra átpártolás eseteinek ezreit és millióit jelenti —, amely óriási bizonytalanságot, egyensúly nélküli állapotot, zűrzavart jelent. És magától értetődik, hogy egy ilyen mélyreható átalakulásnál lehetetlen, hogy ne „jelentkezzék" a régi társadalom valamennyi, szükségszerűen nagyszámú bomlási eleme, amelyek főleg a kispolgársággal vannak kapcsolatban (mert minden háború és minden válság mindenekelőtt ezt a réteget teszi tönkre és pusztítja). A bomlási elemek viszont *nem* „jelentkezhetnek" másképpen, mint olymódon, hogy nő a bűnözés, nő a megvesztegetés, a spekuláció és mindenféle effajta ocsmányság. Hogy ezzel elbánjunk, ahhoz idő és *vaskéz kell.*

Nem volt a történelem folyamán egyetlenegy olyan nagy forradalom sem, amelyben a nép ne érezte volna ezt meg ösztönszerűen és ne tanusított volna üdvös szilárdságot, amikor is a helyszínen lőtte agyon a tolvajokat. A korábbi forradalmaknál az volt a baj, hogy a tömegek forradalmi lelkesedése, amely fenntartotta bennük a feszültség állapotát és erőt adott nekik a bomlasztó elemek kíméletlen elnyomásához, nem sokáig tartott. Társadalmi, vagyis osztályszempontból a proletariátus gyengesége volt az oka annak, hogy a tömegek forradalmi lelkesedése ilyen mulandó volt, mert *egyesegyedül* a proletariátus képes (ha elég nagyszámú, öntudatos és fegyelmezett) maga köré gyüjteni a dolgozók és kizsákmányoltak többségét (egyszerűbben és népszerűbben szólva: a szegények többségét) és elég hosszú ideig megtartani a hatalmat, hogy ezalatt teljesen elnyomjon minden kizsákmányolót, továbbá elnyomja a bomlás minden elemét.

Minden forradalomnak ezt a történelmi tapasztalatát, ezt a világtörténelmi — gazdasági és politikai — tanulságot szögezte le Marx, amikor megadta a rövid, éles, pontos, világos formulát: a proletariátus diktatúrája. S hogy az orosz forradalom helyesen fogott hozzá ennek a világtörténelmi feladatnak a megvalósításához, azt *bebizonyította* a szovjetszervezet diadalútja Oroszország valamennyi népe és nemzete között. Mert a Szovjethatalom nem egyéb, mint a proletariátus diktatúrájának,

az élenjáró osztály diktatúrájának szervezeti formája, amely a dolgozók és kizsákmányoltak tíz- és tízmillióit emeli fel egy új demokráciához, mozgósítja önálló részvételre az ország kormányzásában; s ezek a milliók saját tapasztalataikon tanulják meg, hogy a proletariátus fegyelmezett és öntudatos élcsapatában megbízható vezérüket lássák.

A diktatúra azonban nagy szó. Nagy szavakkal pedig nem szabad dobálózni. A diktatúra: vashatalom, forradalmian bátor és gyors, kíméletlen, mind a kizsákmányolók, mindpedig a gonosztevők elnyomásában. A mi uralmunk viszont — mértéktelenül lágy, gyakran jobban hasonlít a kocsonyához, mint a vashoz. Egy percre sem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a polgári és kispolgári individualista erők kettős harcot folytatnak a Szovjethatalom ellen: egyrészt kívülről — a Szávinkovok, Gocok, Gegecskorik, Kornyílovok módszerei, összeesküvései és felkelései s ezek mocskos „ideológiai" visszatükröződése, a kadetok, a jobboldali eszerek és mensevikek sajtójában megjelenő hazugság- és rágalomáradat útján, s másrészt pedig belülről — azzal, hogy minden bomlási elemet, minden gyengeséget vesztegetésre, a fegyelmezetlenség, züllés és zűrzavar fokozására használnak ki. Mennél közelebb jutunk a burzsoázia teljes katonai elnyomásához, annál veszélyesebbé válik számunkra a kispolgári anarchista individualizmus. S ez ellen az individualizmus ellen nem lehet csak propagandával és agitációval, csak a verseny megszervezése útján, csak a szervezők kiválasztása útján harcolni — ennek a harcnak folytatásához kényszer is szükséges.

Amilyen mértékben az államhatalom alapvető feladatává a katonai elnyomás helyett a közigazgatás lesz — az elnyomás és kényszer tipikus formája nem a helyszínen való agyonlövés, hanem a bíróság lesz. A forradalmi tömegek 1917 október 25-e után e tekintetben is a helyes útra léptek és tanúságot tettek a forradalom életrevalóságáról, amikor megkezdték saját munkás- és parasztbíróságaik megalakítását, mielőtt még bármiféle rendelet jelent volna meg a bürokratikus burzsoá bírósági szervezet feloszlatásáról. A mi forradalmi és népbíróságaink azonban mérhetetlenül, hihetetlenül gyengék. Érezhető, hogy

még nem tört meg véglegesen az a földesúri és burzsoá elnyomás idejéből fennmaradt népfelfogás, amely a bíróságra, mint valami idegen, mint valami kincstári intézményre tekint. Nem ment át eléggé a köztudatba, hogy a bíróság olyan szerv, amely éppen a szegénységet vonja be mind egy szálig az állam igazgatásába (mert a bírósági tevékenység az államigazgatás funkcióinak egyike), hogy a bíróság a proletariátus és szegényparasztság hatalmi *szerve,* — hogy a bíróság a *fegyelemre nevelés eszköze.* Nem ment át eléggé a köztudatba az az egyszerű és nyilvánvaló tény, hogy ha Oroszország legfőbb baja az éhség és munkanélküliség, akkor ezeket a bajokat nem lehet a lelkesedés semmiféle kitörésével legyűrni, hanem csak sokoldalú, mindent felölelő, az egész népre kiterjedő szervezőmunkával és fegyelemtartással, azért, hogy több kenyeret termelhessünk az emberek számára és több kenyeret (fűtőanyagot) juttathassunk az iparnak, hogy azt idejében rendeltetési helyükre szállíthassuk és helyesen szétoszthassuk; — hogy ennélfogva az éhinség és munkanélküliség gyötrelmeiért *mindenki felelős,* aki bármely gazdaságban, bármilyen téren megszegi a munkafegyelmet; — hogy érteni kell ahhoz, hogy megtaláljuk, a bíróság kezébe adjuk és kíméletlenül megbüntessük azokat, akik ebben bűnösök. A kispolgári ösztönösség, amely ellen most a legszívósabb harcot kell folytatnunk, éppen abban nyilvánul meg, hogy gyenge annak a tudata, milyen szoros népgazdasági és politikai összefüggés van egyfelől az éhség és munkanélküliség, másfelől a szervezés és fegyelem terén mutatkozó általános züllöttség között — hogy erősek még a gyökerei az efféle *kistulajdonosi felfogásnak:* hadd zsebeljek csak be minél többet, mit bánom én, ha nem is nő többet fű a nyomomban!

A vasútnál, mely talán legszemléltetőbben testesíti meg a nagykapitalizmus által teremtett organizmus gazdasági összefüggéseit, különösen kirívóan mutatkozik meg ez a harc a kispolgári ösztönös fegyelmezetlenség és a proletár szervezettség között. Az „igazgatási" elem nagy bőségben ontja a szabotálókat, a megvesztegethetőket; a proletár elem legjobb része a fegyelemért harcol; de mind az egyik, mind a másik elemen

belül természetesen sok az ingadozó, a „gyenge", aki nem képes ellenállni a spekuláció, a vesztegetés, a személyes haszon csábításainak, amit az egész apparátus megrontása árán szerez, holott annak helyes munkájától függ az éhség és munkanélküliség legyőzése.

Jellemző az a harc, amely ezen az alapon a vasutak igazgatásáról kiadott legutóbbi rendelet körül fejlődött ki. Ez a rendelet diktátori teljhatalommal (vagy „korlátlan" teljhatalommal) ruházza fel az egyes vezetőket. A kispolgári fegyelmezetlenség tudatos (és nagyrészt valószínűleg öntudatlan) képviselői a kollegiális elvtől és demokratizmustól, valamint a Szovjethatalom egyéb alapelveitől való eltérést akarnak látni abban, hogy egyes személyek „korlátlan" (vagyis diktátori) hatalmat kaptak. A baloldali eszerek között a diktátorságról szóló rendelet ellen itt-ott egyenesen felelőtlen, azaz rossz ösztönökre és a kistulajdonos „vagyonszerzési" törekvéseire apelláló agitáció kapott lábra. Valóban nagyjelentőségű kérdés merült fel: először, az az elvi kérdés, vajjon korlátlan diktátori teljhatalommal felruházott egyes személyek kinevezése egyáltalán összeegyeztethető-e a Szovjethatalom alapelveivel? Másodszor, hogyan függ össze ez az eset — ez a precedens, ha úgy tetszik — a hatalom különleges feladataival a jelenlegi konkrét helyzetben? Mind az egyik, mind a másik kérdésre igen figyelmesen kell kitérni.

Hogy egyes személyek diktatúrája a forradalmi mozgalmak történetében nagyon gyakran volt a forradalmi osztályok diktatúrájának kifejezője, hordozója, végrehajtója, erről az elvitathatatlan történelmi tapasztalat tanuskodik. A polgári demokráciával kétségtelenül megfért az egyes személyek diktatúrája. Ezen a ponton azonban a Szovjethatalom burzsoá szidalmazói és kispolgári szócsöveik mindig csalafinta módon járnak el: egyrészről a Szovjethatalmat egyszerűen valami esztelen, anarchikusan vad dolognak minősítik, gondosan elkerülve történelmi párhuzamainkat és annak elméleti bizonyítékait, hogy a Szovjetek a demokrácia legmagasabb formája, sőt még annál is több: a demokrácia *szocialista* formájának kezdete; másrészről pedig,

a polgári demokráciánál magasabbrendű demokráciát követelnek tőlünk és azt mondják: a ti bolsevik (vagyis nem burzsoá, hanem *szocialista)* szovjet demokráciátokkal a személyes diktatúra teljességgel összeegyeztethetetlen.

Keresztül-kasul hibás okoskodás! Ha nem vagyunk anarchisták, akkor el kell ismernünk az állam, vagyis a *kényszer* szükségességét a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet idejére. A kényszer formáját az illető forradalmi osztály fejlettségi foka, aztán olyan különleges körülmények, mint például a hosszú és reakciós háború öröksége, továbbá a burzsoázia vagy a kispolgárság ellenállásának formái határozzák meg. Ezért éppenséggel semilyen elvi ellentmondás sincs a szovjet (azaz szocialista) demokrácia és egyes személyek diktátori hatalmának alkalmazása között. A proletárdiktatúra abban különbözik a burzsoá diktatúrától, hogy az előbbi a kizsákmányolt többség érdekében a kizsákmányoló kisebbség ellen irányítja csapásait, továbbá abban, hogy a proletárdiktatúrát — az *egyes* személyeken keresztül is — nemcsak a dolgozók és kizsákmányolók tömege valósítja meg, hanem a szervezetek is, amelyek úgy vannak felépítve, hogy éppen ezeket a tömegeket történelmi alkotó tevékenységre ébresszék és emeljék fel (a szovjetszervezetek az ilyenfajta szervezetek sorába tartoznak).

Ami a második kérdést illeti, hogy milyen jelentősége van a személyes diktátori hatalomnak az adott pillanat különleges feladatai szempontjából, meg kell mondani, hogy minden gépi nagyipar — vagyis a szocializmusnak éppen anyagi termelési forrása és alapja — az emberek százainak, ezreinek és tízezreinek együttes munkáját irányító akarat feltétlen és legszigorúbb egységét követeli meg. Ennek a szükségessége technikailag is, gazdaságilag is, történetileg is nyilvánvaló és mindazok, akik a szocializmusról gondolkoztak, mindig elismerték, hogy ez előfeltétele a szocializmusnak. De hogyan lehet biztosítani az akarat legszigorúbb egységét? Úgy, hogy ezrek akaratát egy ember akaratának rendeljük alá.

Ez az alárendeltség, a közös munkában részvevők ideális öntudatossága és fegyelmezettsége esetén, inkább a karmester

lágy vezénylésére emlékeztethet. Ha nincs meg az ideális fegyelmezettség és öntudatosság — felveheti a diktátorság éles formáit is. De bármiképp van is, a gépi nagyipar mintájára megszervezett munkafolyamat sikere érdekében feltétlenül szükséges az *ellentmondásnélküli alárendeltség* egy egységes akaratnak. A vasutaknál kétszeresen és háromszorosan van erre szükség. És ez az átmenet az egyik politikai feladatról a másikra, amely *külsőleg* egyáltalán nem hasonlít az elsőre, adja meg a jelen pillanat sajátszerűségét. A forradalom csak az imént zúzta szét a legrégibb, legerősebb, legsúlyosabb béklyókat, melyeket a tömegek a korbács kényszere alatt viseltek. Ez tegnap történt. S ma ugyanaz a forradalom, éppen a szocializmus érdekében, azt követeli a tömegektől, hogy *feltétlenül vessék alá magukat egységesen* a munkafolyamatot vezetők *akaratának*. Érthető, hogy az ilyen átmenet nem valósítható meg egycsapásra. Csakis a legnagyobb lökések, megrázkódtatások, a régihez való vissza-visszatérés, a népet az újvilág felé vezető proletár élcsapat energiájának óriási megfeszítése árán valósítható meg. Ezen nem gondolkoznak el azok, akikre ráragad a „Nóvaja Zsizny"; a „Vperjod"; a „Gyeló Naróda" és a „Nás Vjek" nyárspolgári hisztériája.

Vegyük a dolgozó és kizsákmányolt tömegek átlagos, egyszerű képviselőjének lelkületét és hasonlítsuk össze ezt a lelkületet az ő társadalmi életének objektív, anyagi feltételeivel. Az Októberi Forradalom előtt e tömegek átlagos képviselője még *nem* látta valóságban, hogy a vagyonos, kizsákmányoló osztályok tényleg hoztak volna valamiféle komoly áldozatot érette, hogy bármit is tettek volna az ő javára. *Még* nem látta, hogy megadták volna neki a sokszor megígért földet és szabadságot, hogy békét teremtettek volna, hogy lemondtak volna a „nagyhatalmi" érdekekről és a titkos nagyhatalmi szerződésekről, hogy lemondtak volna a tőkéről és a profitról. Csak 1917 október 25-e után látta ezt meg, amikor ő maga vette el mindezt erőszakkal s amikor azt, amit elvett, ugyancsak erőszakkal kellett megvédenie a Kerenszkijek, Gocok, Gegecskorik, Dutovok és Kornyílovok ellen. Érthető, hogy bizonyos ideig minden

figyelme, minden gondolata, minden lelkiereje csak arra irányult, hogy lélekzethez jusson, hogy talpraállhasson, kibontakozhassék, hogy megszerezze magának az élet legközelebbi javait, azokat, amelyeket el lehet venni és amelyeket a hatalmuktól megfosztott kizsákmányolók nem adtak oda neki. Érthető, hogy bizonyos idő kell ahhoz, hogy a tömegek egyszerű képviselője ne csak maga lássa meg, ne csak meggyőződjék róla, de meg is érezze, hogy nem lehet a dolgokat csak úgy egyszerűen „elszedni", magához ragadni, megszorítani, — hogy ez a gazdasági züllés növekedéséhez, romláshoz, a Kornyílovok visszatéréséhez vezet. A megfelelő fordulat az egyszerű dolgozó tömegek életfeltételeiben (s következésképpen lelki világában is) aligalighogy megkezdődött. S a mi egész feladatunk, a kommunisták (bolsevikok) pártjának feladata, akik a kizsákmányoltak felszabadulásra törekvésének vagyunk tudatos kifejezői, az, hogy ezt a fordulatot felismerjük, szükségességét megértsük, hogy a kimerült és a kivezető utat fáradtan kereső tömegek élére álljunk, hogy rávezessük a tömegeket a helyes útra, a munkafegyelem útjára, arra, hogy a munkafeltételek kérdésében való gyülésezés feladatát összhangba hozzák azzal a feladattal, hogy *a munkaidő alatt* feltétlenül engedelmeskedni kell a szovjetvezető, a diktátor akaratának.

A burzsoák, a mensevikek, a „Nóvaja Zsizny" emberei, akik nem látnak a „gyülésezésben" egyebet, mint zűrzavart, értelmetlenséget, a kistulajdonosi önzés kirobbanásait, kinevetik a „gyülésezést" és még gyakrabban dühösen sziszegnek rá. De gyülésezések nélkül az elnyomottak tömege sohasem tudna áttérni arról a fegyelemről, amelyet a kizsákmányolók kényszerítenek rá, a tudatos és önkéntes fegyelemre. A gyülésezés — a dolgozók igazi demokráciája, felegyenesedése, új életre ébredése, a dolgozók első lépése azon a téren, amelyet ők maguk tisztítottak meg a férgektől (a kizsákmányolóktól, imperialistáktól, földesuraktól és kapitalistáktól). A dolgozók maguk akarják megtanulni e terület rendbehozását a maguk módja szerint, a maguk számára a saját „szovjet"-hatalmuk és nem az idegen, nem az úri, nem a burzsoá hatalom alapelvei szerint. Igenis, a

dolgozóknak a kizsákmányolók felett aratott októberi győzelme, egy egész történelmi szakasz, amelyben előbb a dolgozók maguk tárgyalják meg az új életfeltételeket és az új feladatokat — ez kellett ahhoz, hogy lehetővé váljék a tartós áttérés a munkafegyelem magasabb formáira, annak az eszmének tudatos elsajátítására, hogy a proletariátus diktatúrájára szükség van, hogy a munka idején a Szovjethatalom képviselőinek személyes rendelkezéseit ellentmondás nélkül kell teljesíteni.

Ez az áttérés most kezdődött meg.

A forradalom első feladatát sikeresen megoldottuk. Láttuk, hogy a dolgozó tömegek hogyan teremtették meg önmagukban a feladat sikerének alapvető feltételeit: az erők egyesítését a kizsákmányolók ellen, a kizsákmányolók megdöntésére. Az olyan szakaszoknak, mint 1905 októbere, 1917 februárja és októbere, világtörténelmi jelentősége van.

Sikeresen megoldottuk a forradalom második feladatát: felébresztettük és talpraállítottuk a társadalomnak éppen azokat az „alsó rétegeit", amelyeket a kizsákmányolók a mélységbe taszítottak s amelyek csak 1917 október 25-e után kaptak teljes szabadságot arra, hogy megdönthessék a kizsákmányolókat és a maguk módján kezdjenek körülnézni és berendezkedni. Éppen abban, hogy a dolgozók legelnyomottabb és legmegfélemlítettebb, legkevésbbé felkészült tömegei gyűléseznek, hogy a bolsevikok oldalára állnak és mindenütt kiépítik a saját szovjetszervezeteiket — éppen ebben áll a forradalom második nagy szakasza.

Kezdődik a harmadik szakasz. Meg kell szilárdítani azt, amit magunk vívtunk ki, amit elrendeltünk, amit törvényerőre emeltünk, megtárgyaltunk, terveztünk — mindezt a *mindennapi munkafegyelem* szilárd formáiban kell megrögzíteni. Ez a legnehezebb, de egyúttal a leghálásabb feladat, mert csak ennek a feladatnak a megoldása hozza meg számunkra a szocialista rendet. Meg kell tanulnunk, hogy a dolgozó tömegek e viharos, a tavaszi áradások módjára minden mederből kitörő, gyűlésező demokráciáját összekapcsoljuk a munka idején tanusított *vasfegyelemmel*, azzal, hogy a munka idején *ellentmondás*

nélkül alávetjük magunkat egyetlen ember, a szovjet vezető akaratának.

Ezt még nem tanultuk meg.

Megtanuljuk.

A burzsoá kizsákmányolás restaurációja tegnap a Kornyílovok, Gocok, Dutovok, Gegecskorik, Bogajevszkijek személyében fenyegetett bennünket. Legyőztük őket. Ez a restauráció ma más formában fenyeget bennünket: a kispolgári ösztönös fegyelmezetlenség és anarchizmus, a kistulajdonosi elzárkózás formájában, amely azt mondja: „nem az én dolgom", ennek az ösztönösségnek a proletár fegyelmezettség ellen irányuló hétköznapi, apró, de nagyszámú támadásai és rohamai formájában. A kispolgári anarchizmusnak ezt az elemi erejét le kell győznünk és le is fogjuk győzni.

A szovjet szervezet fejlesztése

A szovjet demokrácia — vagyis a konkrét, adott alkalmazásában vett *proletár* demokrácia — szocialista jellege először is abban áll, hogy a választók a dolgozó és kizsákmányolt tömegek, a burzsoáziának nincs választójoga; másodszor, hogy a választásoknak mindenféle bürokratikus formasága és korlátozása elesik, a tömegek maguk határozzák meg a választások rendjét és idejét, ugyanakkor pedig teljes szabadságukban áll a megválasztottakat visszahívni; harmadszor abban, hogy megalakul a dolgozók élcsapatának, a nagyipari proletariátusnak, a legjobb tömegszervezete, amely megadja a nagyipari proletariátusnak a lehetőséget arra, hogy a kizsákmányoltak legszélesebb tömegeit vezesse, hogy bevonja azokat az önálló politikai életbe, politikailag saját tapasztalataik alapján nevelje őket; hogy ilyenformán elsőízben történt lépés abban az irányban, hogy a lakosság valóban *mind egy szálig* megtanuljon igazgatni és hozzáfogjon az igazgatáshoz.

Ezek az Oroszországban bevezetett demokrácia fő megkülönböztető jelei. Ez a demokrácia magasabb típusú demokratizmus, szakítás a demokrácia polgári eltorzításával, átmenet

a szocialista demokratizmushoz és azokhoz a feltételekhez, amelyek lehetővé teszik az állam elhalásának kezdetét.

Magától értetődik, hogy a kispolgári ösztönös szervezetlenség (amely kisebb vagy nagyobb mértékben *elkerülhetetlenül* megmutatkozik minden proletárforradalomban és a mi forradalmunkban, az ország kispolgári jellegénél, elmaradottságánál és a reakciós háború következményeinél fogva különös erővel mutatkozik meg) szükségszerűen rányomja bélyegét a Szovjetekre is.

Fáradhatatlanul kell dolgoznunk a Szovjetek és a Szovjethatalom szervezeteinek fejlesztésén. Van olyan kispolgári törekvés, amely a szovjettagokat „parlamenti szereplőkké" vagy másfelől bürokratákká akarja átváltoztatni. Ez ellen harcolni kell olymódon, hogy *minden* szovjettagot be kell vonni az igazgatás gyakorlati munkájába. A Szovjetek ügyosztályai sok helyen olyan szervekké változnak át, amelyek fokozatosan összeolvadnak a népbiztosságokkal. Az a célunk, hogy a *szegénységet mind egy szálig* bevonjuk az igazgatás gyakorlati munkájába s minden lépést, ami ennek megvalósítása irányában történik — mennél változatosabbak ezek a lépések, annál jobb —, gondosan fel kell jegyezni, tanulmányoznunk kell e lépéseket, rendszerbe foglalni, szélesebb tapasztalatok alapján kipróbálni és törvényerőre emelni. Célunk, hogy *minden* dolgozó a nyolcórás termelő munka „feladatának" elvégzése után *fizetés nélkül* végezzen állami feladatokat. Az áttérés erre különösen nehéz, de csakis ebben az áttérésben rejlik a szocializmus végleges megszilárdulásának záloga. A változás újdonsága és nehéz volta természetesen rengeteg olyan lépést vált ki, amelyet úgyszólván tapogatózva teszünk meg, bőven vált ki hibákat, ingadozásokat — enélkül semmiféle gyors előrehaladás sem lehetséges. A jelenlegi helyzet egész eredetisége sok olyan embernek a szempontjából, aki azt akarja, hogy szocialistának tartsák, abból áll, hogy az emberek hozzászoktak ahhoz, hogy a kapitalizmust elvontan szembeállítsák a szocializmussal és a kettő közé mélyértelműen odatették ezt a szót: „ugrás" (némelyek, emlékezve egyes Engelsnél olvasott töredékekre, még mélyértelműbben hozzátet-

ték: „ugrás a szükségszerűség birodalmából a szabadság birodalmába"). Azt azonban, hogy a szocializmus tanítómesterei a világtörténelmi átalakulások nézőszögéből vett fordulatot nevezték „ugrás"-nak és hogy az ilyenfajta ugrások tíz évre vagy még hosszabb időre is kiterjedő időszakokat ölelnek fel — ezt átgondolni nem igen tudja azoknak az úgynevezett szocialistáknak a többsége, akik „rengeteget olvastak" a szocializmusról, de a dolog lényegébe sohasem hatoltak be komolyan. Természetes, hogy a hírhedt „értelmiség" ilyen időkben rendkívül sok siratóasszonyt szállít: az egyik az Alkotmányozó Gyűlést siratja, a másik — a polgári fegyelmet, a harmadik — a kapitalista rendet, a negyedik — a művelt földesurat, az ötödik — az imperialista nagyhatalmi állást és így tovább és így tovább.

A nagy ugrások korszakának igazi érdekessége abban áll, hogy a régi rend bőséges törmelékei, amelyek néha gyorsabban halmozódnak fel, mint az új rend (nem mindíg azonnal látható) csírái, megkövetelik tőlünk, hogy a fejlődés vonalából vagy láncolatából ki tudjuk ragadni a leglényegesebbet. Vannak történelmi pillanatok, amikor a forradalom sikere érdekében a legfontosabb az, hogy minél több törmeléket halmozzunk fel, azaz minél több régi intézményt romboljunk szét; vannak pillanatok, amikor már eleget romboltunk és a talaj törmelékektől való megtisztításának „prózai" (a kispolgári forradalmár számára „unalmas") munkája kerül sorra, vannak pillanatok, amikor mindennél fontosabb az, hogy gondos ápolásban részesítsük a törmeléktől még rosszul megtisztított talajon az új életnek az omladékok alól kinövő csíráit.

Nem elég általában forradalmárnak, a szocializmus hívének vagy kommunistának lenni. Érteni kell a módját, hogy minden pillanatban azt a bizonyos láncszemet találjuk meg, amelyet teljes erővel kell megragadnunk, hogy az egész láncot kezünkben tarthassuk és szilárdan előkészíthessük az átmenetet a következő láncszemhez. Emellett az események történelmi láncolatában a láncszemek sorrendje, alakja, egybekapcsolódása, egymástól való különbözősége nem olyan egyszerű és nem olyan kezdetleges valami, mint a közönséges, kovácskészítette láncban.

A szovjet szervezet bürokratikus kinövései elleni harcot biztosítja a Szovjetek szilárd kapcsolata a „néppel", vagyis a dolgozókkal és kizsákmányoltakkal, biztosítja továbbá ennek a kapcsolatnak hajlékonysága és rugalmassága. A polgári parlamenteket a szegénység sohasem tekinti „saját" intézményeinek, még a világ legjobb — a demokrácia szempontjából legjobb — kapitalista köztársaságának parlamentjét sem. A Szovjetek ellenben a munkás- és parasztтömegek számára „saját", nem pedig idegen intézmények. A mai Scheidemann-árnyalatú, vagy ami majdnem ugyanaz: Martov-árnyalatú „szociáldemokraták" éppúgy fintorgatják az orrukat a Szovjetek miatt és éppúgy vonzódnak az illedelmes polgári parlamenthez vagy Alkotmányozó Gyűléshez, mint ahogy Turgényev vonzódott 60 évvel ezelőtt a mérsékelt monarchista és nemesi alkotmányhoz, mint ahogy ő fintorgatta az orrát Dobroljubov és Csernüsevszkij paraszti demokratizmusa miatt.

Éppen ez a körülmény, hogy tudniillik a Szovjetek közel állnak a dolgozó „néphez", teremti meg a küldött-visszahívás és az alulról történő ellenőrzés egyéb különleges formáit, amelyeket most különös buzgalommal kell kifejlesztenünk. Így például a legteljesebb rokonszenvre és támogatásra méltók a népművelési tanácsok — a szovjetválasztók és küldötteik időszaki értekezletei, amelyek a szovjethatóságok népművelési tevékenységének megvitatása és ellenőrzése céljából gyűlnek egybe. Mi sem volna ostobább dolog, mint ha a Szovjeteket holmi megcsontosodott és elzárkózott intézményekké akarnók átváltoztatni. Minél határozottabban szállunk most síkra — és kell is síkraszállnunk — a kíméletlenül kemény hatalomért, az egyes személyek diktatúrájáért a *meghatározott munkafolyamatoknál, a tisztára végrehajtási természetű* funkciók meghatározott eseteiben, — annál változatosabbnak kell lennie az alulról történő ellenőrzés formáinak és módjainak, hogy még az árnyékát is kiküszöböljük annak a lehetőségnek, hogy a Szovjethatalmat eltorzítsák. Újból és újból fáradhatatlanul irtanunk kell a bürokratizmus dudváját.

Befejezés

Rendkívül súlyos, nehéz és veszélyes helyzet nemzetközi viszonylatban; kitérések és visszavonulások szükségesek; a Nyugaton kínosan hosszú ideig érlelődő forradalom új kitöréseire való várakozás időszaka; az országon belül a lassú építés és kíméletlen „serkentés" a kitartó és szigorú proletárfegyelmezettség harca a kispolgári fegyelmezetlenség és anarchia fenyegető áradata ellen — ezek röviden a szocialista forradalom ama különleges szakának ismertetőjelei, amelyet most élünk át. Ez az a láncszem az események történeti láncolatában, amelybe most teljes erővel bele kell kapaszkodnunk, hogy feladatunk magaslatán álljunk, amíg el nem érünk a következő láncszemhez, amely oly fényes ragyogással, a nemzetközi proletárforradalom ragyogásával vonz bennünket.

Próbáljuk meg szembeállítani a „forradalmár" szokásos, közkeletű fogalmával azokat a jelszavakat, amelyek a mostani időszak sajátosságaiból erednek: kitérni, visszavonulni, kivárni, lassan építeni, kíméletlenül serkenteni, szigorúan fegyelmezni, irtani a fegyelmezetlenséget... Csoda-e, ha ennek hallatára bizonyos „forradalmárokat" nemes felháborodás fog el és „mennydörögni" kezdenek ellenünk, hogy megfeledkezünk az Októberi Forradalom hagyományairól, hogy megalkuszunk a polgári szakemberekkel, kompromisszumokat kötünk a burzsoáziával, hogy kispolgárok, reformisták vagyunk stb. stb.

Ezeknek a gyász-forradalmároknak az a bajuk, hogy nem értik meg — még azok sem, akiket közülük a világ legjobb szándékai vezérelnek és akik feltétlenül hűek a szocializmus ügyéhez — azt a különleges és „különösen kellemetlen" állapotot, amelyen okvetlenül keresztül kellett mennie az elmaradott, a reakciós és szerencsétlen háború által szétmarcangolt országnak, amely jóval előbb kezdte meg a szocialista forradalmat, mint a haladottabb országok; a nehéz átmenet nehéz pillanataiban ezeknek a gyász-forradalmároknak nincs elég kitartásuk. Természetes, hogy a „baloldali" eszerek pártja alkotja pártunkkal szemben az *ilyenfajta* „hivatalos" ellenzéket. Személyi kivé-

telek a csoport- és osztálytípusok alól természetesen vannak és mindig lesznek. De a társadalmi típusok megmaradnak. Olyan országban, ahol a kistulajdonnal bíró lakosság óriási többségben van a proletárlakossággal szemben, elkerülhetetlenül megnyilvánul — és időről-időre rendkívüli élességgel fog megnyilvánulni — a proletárforradalmár és a kispolgári forradalmár közötti különbség. Ez utóbbi az események minden fordulatánál ingadozik és tántorog. 1917 márciusában dühös forradalmár, májusban a „koalíciót" magasztalja, júliusban gyűlöli a bolsevikokat (vagy siránkozik azok „kalandorsága" miatt), október végén félénken eltávolodik tőlük, decemberben támogatja őket, végül 1918 márciusában és áprilisában az ilyen alakok többnyire megvetően fintorgatják az orrukat és így beszélnek: „Én nem tartozom azok közé, akik dicshimnuszt zengenek a «szerves» munkának, a gyakorlatiasságnak és a lépésről-lépésre való haladásnak."

Az ilyen típusok társadalmi forrása — az önálló kistulajdonos, akit megvadítottak a háború rémségei, a váratlan tönkrejutás, az éhínség és a gazdasági züllés hallatlan gyötrelmei, aki hisztérikusan kapkod ide-oda, keresi a kivezető utat és a menekülést és ide-oda ingadozva, hol bízik a proletariátusban és támogatja, hol pedig elönti a kétségbeesés. Világosan meg kell érteni és fejünkbe kell vésni, hogy ilyenféle társadalmi alapon semilyen szocializmust felépíteni nem lehet. A dolgozó és kizsákmányolt tömegeket csak olyan osztály tudja vezetni, amely ingadozás nélkül halad a maga útján, amely nem csügged és nem esik kétségbe a legnehezebb, legsúlyosabb és legveszélyesebb átmeneteknél sem. Nekünk nem kellenek hisztérikus kitörések. Nekünk a proletariátus vaskemény zászlóaljainak egyenletes menetelése kell.

Lenin Művei. 3. kiad. XXII. köt. 485—468. old. (oroszul).
Lenin. Válogatott művek. 2. köt. 361—396. old.

Lenin

TÉZISEK A SZOVJETHATALOM LEGKÖZELEBBI FELADATAIRÓL

1918 április 30—május 4

1. A Szovjetköztársaság nemzetközi helyzete a legnagyobb mértékben súlyos és kritikus, mert a nemzetközi tőkét és imperializmust legközvetlenebb és legsajátabb érdekei arra késztetik, hogy necsak támadásra törekedjék Oroszország ellen, hanem megegyezésre is Oroszország felosztására és a Szovjethatalom megfojtására vonatkozólag.

Csak az imperialista népmészárlás kiéleződése Nyugat-Európában, továbbá Japán és Amerika imperialista versengésének kiéleződése a Távol-Keleten ellensúlyozza vagy tartja vissza ezeket a törekvéseket, s ez is csak részben és csak egy bizonyos, valószínűleg rövid időre.

Ezért a Szovjethatalom taktikájának egyrészről feltétlenül annak kell lennie, hogy a végsőkig megfeszítse minden erejét az ország mennél gyorsabb gazdasági felemelése, védelmi erejének fokozása, hatalmas szocialista hadsereg megteremtése érdekében, másrészről a nemzetközi politikában feltétlenül szükséges a lavírozás, a visszavonulás taktikája, ama pillanat kivárásának taktikája, amikor végleg megérik a nemzetközi proletárforradalom, amely most több fejlett országban gyorsabban érik, mint azelőtt.

2. A belpolitika terén a jelen pillanatban a Szovjetek Összoroszországi Kongresszusának 1918 március 16-i határozata értelmében a szervezés feladata kerül napirendre. Éppen ez a

feladat, a termelésnek és a termékek elosztásának a nagyüzemi gépi termelés alapján nyugvó új és magasabbrendű formáihoz való alkalmazásában, — ez a feladat képezi az Oroszországban 1917 november 7-én (október 25-én) megkezdett szocialista forradalom teljes győzelmének fő tartalmát és fő feltételét.

3. Tisztán politikai szempontból a jelen helyzet lényege az, hogy az a feladat, hogy Oroszország dolgozóit meggyőzzük a szocialista forradalom programjának helyességéről* és az a feladat, hogy Oroszországot a kizsákmányolóktól elhódítsuk a dolgozók számára, nagyjából elvégzettnek tekinthető és napirendre az a legfőbb feladat kerül, hogyan igazgassuk Oroszországot. A helyes igazgatás megszervezése, a Szovjethatalom által kiadott rendeletek szigorú végrehajtásának megszervezése — ez a szovjetek legsürgősebb feladata, ez a szovjet államtípus teljes győzelmének előfeltétele, mert ezt a típust nem elegendő rendeletileg életbeléptetni, nem elegendő intézményesíteni és bevezetni az ország minden részében, hanem működésbe is kell hoznunk a gyakorlatban és ellenőriznünk kell az igazgatás rendszeres, mindennapi munkájában.

4. A szocializmus gazdasági építésének területén a jelen helyzet lényege az, hogy az a munkánk, amelyet a termelés és a termékelosztás az egész népre kiterjedő és mindent felölelő nyilvántartásának és ellenőrzésének megszervezése és a termelés proletár szabályozásának bevezetése terén végeztünk, erősen elmaradt a kisajátítók — a földbirtokosok és tőkések — közvetlen kisajátításának munkájától. Ez alapvető tény, amely megszabja feladatainkat.

Ebből az következik, hogy egyrészről a burzsoázia elleni harc új szakaszba lépett, mégpedig: a súlypont az ellenőrzés és nyilvántartás megszervezésén lesz. Csak ezen az úton rögzíthetők az október óta a tőke elleni harc során elért gazdasági vívmányok és a népgazdaság különböző ágainak nacionalizálásával kapcsolatos rendszabályok, csak ezen az úton készíthetjük elő a

* Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság jegyzőkönyvében: „a bolsevizmus helyességéről". — *Szerk.*

burzsoázia elleni harc sikeres befejezését, azaz a szocializmus teljes megszilárdítását.

Másrészről a fentemlített alapvető tényből következik annak a magyarázata, hogy miért kellett a Szovjethatalomnak bizonyos esetekben hátrafelé lépnie egyet vagy kompromisszumot kötnie burzsoá irányzatokkal. Ilyen hátrafelé tett lépés és a Párizsi Kommün elveitől való visszavonulás volt például az, hogy egész sor burzsoá szakember számára magas illetményeket vezettünk be. Ilyen kompromisszum volt a burzsoá szövetkezetekkel kötött megegyezés azokról a lépésekről és rendszabályokról, amelyek az egész lakosságnak a szövetkezetekbe való fokozatos bevonását célozták. Amíg a proletárhatalom nem állítja teljesen talpra az egész népet átfogó ellenőrzést és nyilvántartást, addig az ilyenfajta kompromisszumok elkerülhetetlenek, s feladatunk az, hogy — a legkevésbbé sem hallgatva el a nép előtt az ilyenfajta kompromisszumok hátrányait — minden erőfeszítésünket az ellenőrzés és nyilvántartás megjavítására irányítsuk, mint az egyetlen eszközre és módra, amelynek segítségével minden efféle kompromisszum teljesen kiküszöbölhető. A jelen pillanatban az ilyen kompromisszumok szükségesek, mint a lassúbb, de biztosabb előrehaladásnak (mivel a nyilvántartással és az ellenőrzéssel késedelmeskedtünk) egyetlen biztosítéka. A termelés és a termékelosztás ellenőrzésének és nyilvántartásának teljes bevezetése mellett ilyen kompromisszumokra nem lesz többé szükség.

5. Elsősorban a munkafegyelem és a munka termelékenységének emelésére irányuló rendszabályok kerülnek napirendre. Azokat a lépéseket, amelyeket ebben az irányban már megtettek, különösen a szakszervezetek, minden erővel támogatni, erősíteni és fokozni kell. Ide tartozik például a teljesítménybér bevezetése és mindannak alkalmazása, ami a Taylor-rendszerben tudományos és haladó, a bérek összeegyeztetése a gyár munkájának általános eredményeivel, illetve a vasúti és víziközlekedés kihasználási eredményeivel stb. Ugyancsak ide tartozik az egyes termelő- és fogyasztási kommúnák közötti verseny megszervezése, a szervezők kiválogatása stb.

6. A proletárdiktatúra a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenetnél feltétlen szükségszerűség s ezt az igazságot forradalmunkban a gyakorlat teljesen igazolta. De a diktatúra olyan forradalmi hatalmat tételez fel, amely valóban kemény és kíméletlen mind a kizsákmányolók, mind a huligánok elnyomásában, a mi hatalmunk pedig túlságosan puha. Az, hogy a munka közben engedelmeskedjenek, még hozzá feltétlenül engedelmeskedjenek a választott vagy a szovjet hivatalok által kinevezett diktátori teljhatalommal felruházott (mint ahogy ezt például a vasúti rendelet megköveteli) szovjet vezetők, diktátorok egyéni rendelkezéseinek, még korántsincs megfelelően biztosítva. Itt a kispolgári individualizmus, a proletárfegyelemnek és a szocializmusnak gyökeresen ellentmondó individualista kistulajdonosi szokások, törekvések és hangulatok éreztetik befolyásukat. A proletariátus egész tudatos fellépésének a kispolgári individualizmus elleni harcra kell irányulnia, amely nemcsak közvetlenül tükröződik vissza (a proletárhatalommal szembeni minden ellenállás támogatásában a burzsoázia és uszályhordozói, a mensevikek, jobboldali eszerek és a hozzájuk hasonlók által), hanem közvetve is (abban a történelmi ingadozásban, amelyet a fő politikai kérdésekben tanusít mind a baloldali eszerek kispolgári pártja, mind a pártunkban fellelhető, a kispolgári forradalmiság módszereihez lesüllyedő, az eszereket utánzó „újkommunista" áramlat).

Vasfegyelem és a proletariátus végig megvalósított diktatúrája a kispolgári ingadozásokkal szemben — ez a jelen pillanat általános és összesített jelszava.

Lenin Művei. 3. kiad. XXII. köt. 499—501. old. (oroszul).

Lenin

A NÉPGAZDASÁGI TANÁCSOK KONGRESSZUSÁN MONDOTT BESZÉDBŐL

1918 május 26

Hadd mutassak rá egy további és talán a legnehezebb feladatra, amelyet a Legfelsőbb Népgazdasági Tanácsnak kell gyakorlatilag megoldania. Ez a munkafegyelem helyreállításának feladata. Tulajdonképpen, amikor rámutatunk erre a feladatra, el kell ismernünk és örömmel kell hangsúlyoznunk, hogy éppen a szakszervezetek, azok legnagyobb szervezetei, a Vas- és Fémmunkások Szövetségének Központi Bizottsága és az Összoroszországi Szakszervezeti Tanács — a legfelső szakszervezeti szervek, amelyek a dolgozók millióit egyesítik, ezek láttak hozzá legelőször önállóan ennek a feladatnak megoldásához, márpedig ez a feladat világtörténelmi jelentőségű. Hogy ezt megérthessük, el kell tekintenünk azoktól az apró kis balsikerektől, amelyek, önmagukban véve, leküzdhetetlennek látszanak. Magasabbra kell emelkednünk és a társadalom gazdasági berendezésének történelmileg szükségessé vált felváltása szempontjából kell néznünk a dolgokat. Csak ebből a szempontból nézve válik világossá, mily hatalmas feladatot vállaltunk és mily óriási jelentősége van annak, hogy ez alkalommal a társadalom legelőrehaladottabb képviselői, a dolgozók és kizsákmányoltak tömegei veszik magukra saját kezdeményezésükből azt a feladatot, amelyet a jobbágyi Oroszországban 1861-ig teljes egészében maroknyi földbirtokos oldott meg, amelyet az saját ügyének tekintett. Akkor az állam összetartása és a fegyelem az ő ügyük volt. Tudjuk, hogyan teremtették meg ezt a fegyelmet a jobbágy-

tartó földbirtokosok. Ez a nép többsége számára elnyomást, meggyalázást, kényszermunkát s ennek nyomán hallatlan kínlódást jelentett. Emlékezzenek erre az egész átmenetre a jobbágyságtól a burzsoá gazdaságig. Az, amit maguk megfigyeltek, jóllehet többségüknek ezt nem állt módjában megfigyelni, és az, amit az idősebb nemzedéktől tudnak, — ez az áttérés 1861 után a burzsoá gazdaságra, a régi hűbéri deresfegyelemről, az ember legértelmetlenebb, legaránytalanabb és legdurvább meggyalázásán és kényszerítésén alapuló fegyelemről a burzsoá fegyelemre, az éhség, az úgynevezett szabad bérmunka fegyelmére (amely valójában a kapitalista rabszolgaság fegyelme volt) — ez az átmenet történelmileg könnyűnek látszott, mert az emberiség egyik kizsákmányoló kezéből egy másik kizsákmányoló karmai közé került, mert a nép munkáját fosztogató és kizsákmányoló egyik kisebbség egy, a nép munkáját ugyancsak fosztogató és kizsákmányoló másik kisebbségnek engedte át helyét, mert a földbirtokosok ezt a helyet a kapitalistáknak engedték át, — egyik kisebbség egy másik kisebbségnek, amely ugyancsak elnyomta a dolgozó és kizsákmányolt osztályok széles tömegeit. És még az egyik kizsákmányoló fegyelemnek egy másik fegyelemmel való felváltásához is évekre, ha ugyan nem évtizedekre, az átmeneti idő éveire, ha ugyan nem évtizedeire volt szükség, amikoris a régi jobbágytartó földbirtokosok őszintén számítottak arra, hogy minden tönkremegy, hogy gazdálkodni jobbágyság nélkül nem lehet, amikor az új kapitalista munkaadó léptennyomon gyakorlati nehézségekbe ütközött és aggódott gazdasága miatt, amikor eme átmenet nehézségeinek konkrét jele, egyik tárgyi bizonyítéka az volt, hogy Oroszország akkoriban külföldi gépeket rendelt, hogy ezekkel, ezekkel a legjobb gépekkel dolgozzanak és kitűnt, hogy nincs ember, nincs vezető, aki bánni tud velük. És Oroszország minden sarkában azt tapasztalták, hogy a legjobb gépek használatlanul hevernek, annyira nehéz volt az áttérés a régi jobbágyi fegyelemről az új burzsoá-kapitalista fegyelemre.

Ha így látják a dolgokat, elvtársak, akkor nem tévesztik meg magukat azok az emberek, osztályok, a burzsoázia, a bur-

zsoázia szolgái, akiknek egyedüli feladatuk az, hogy riadalmat, csüggedést keltsenek, hogy teljesen kilátástalannak tüntessenek fel minden munkát, akik kézlegyintéssel intézik el a forradalmat és reménytelennek tüntetik fel azok tevékenységét, akik a fegyelmezetlenség és a bomlás minden egyes esetére rámutatva, rendet akarnak teremteni, mintha bizony lett volna a világon, mintha előfordult volna a történelemben csak egyetlen igazi nagy forradalom is bomlás nélkül, a fegyelem felbomlása nélkül, gyötrelmes próbálkozó lépések nélkül, miközben a tömegek az új fegyelmet megteremtik. Nem szabad elfelejtenünk, hogy első ízben közeledtünk a történelem ilyen fordulópontjához, amikor az új fegyelmet, a munkafegyelmet, az elvtársi kapcsolat fegyelmét, a szovjet fegyelmet valóban a dolgozók és kizsákmányoltak milliói teremtik meg. Gyors sikereket ezen a téren mi nem követelünk, gyors sikerekre nem számítunk. Tudjuk, hogy ez az ügy egész történelmi kort vesz igénybe. Mi bevezettük azt a történelmi kort, amikor a burzsoá országban még összetörjük a kapitalista társadalom fegyelmét, összetörjük és büszkék vagyunk arra, hogy minden öntudatos munkás és határozottan az egész dolgozó parasztság minden módon segítségünkre van ebben az összetörésben s amikor a tömegekben önként, saját kezdeményezésükre nő az a felismerés, hogy nekik ezt a munkások kizsákmányolásán és rabszolgaságán alapuló fegyelmet, nem fentről kapott útmutatás, hanem saját élettapasztalatuk útmutatása alapján, az egyesült munka új fegyelmével, egész Oroszország, egy tíz- és százmilliós ország egyesült, szervezett munkásainak és dolgozó parasztjainak fegyelmével kell felcserélniök. Ez nehéz feladat, de hálás feladat is, mert csak akkor, ha ezt gyakorlatilag megoldjuk, csak akkor ütjük be az utolsó szeget abba a koporsóba, amelyben a kapitalista társadalom nyugszik s amelyet mi földelünk el.

Lenin Művei. 3. kiad. XXIII. köt. 42—44. old. (oroszul).

Lenin

UJSÁGAINK JELLEGÉRŐL

1918 szeptember 20

Ujságaink túlságosan sok helyet szentelnek a régi témákkal kapcsolatos politikai agitációnak — a politikai fecsegésnek. Túlságosan kevés helyet szentelnek az új élet építésének és az ezzel kapcsolatos tényeknek.

Miért ne lehetne kétszáz-négyszáz sor helyett húsz, vagy akár tíz sorban beszélni olyan egyszerű, közismert, világos, a tömeg által többé-kevésbbé már megértett jelenségekről, mint a menseviekeknek, a burzsoázia lakájainak aljas árulása, mint a tőke szent jogainak helyreállítása végett indított angol-japán invázió, mint az amerikai milliárdosok acsarkodása Németország ellen stb. stb.? Erről beszélni kell, meg kell emlékezni minden tényről ezen a téren, de nem kell cikkeket írni, nem kell magyarázatokat ismételgetni, elegendő néhány sorban távirati stílusban megbélyegezni a régi, már ismert, már kiértékelt politika új megnyilvánulásait.

A burzsoá sajtó, „a régi jó burzsoá időkben" nem érintette a „szentek szentjét" — a magángyárak, magángazdaságok ügyeinek belső helyzetét. Ez a szokás megfelelt a burzsoázia érdekeinek. Ezzel a szokással radikálisan szakítanunk kell. Még *nem* szakítottunk vele. Az ujságok típusa még *nem* változik meg nálunk úgy, ahogy meg kellene változnia egy olyan társadalomban, amely átmenet a kapitalizmusból a szocializmusba.

Kevesebb politikát. A politika teljesen „tisztázott" és két tábor harcára vezethető vissza: a felkelt proletariátus és egy maroknyi rabszolgatartó kapitalista (és falkája egészen a men-

sevikekig és a hasonlókig) harcára. Erről a politikáról, ismétlem, egészen röviden lehet és kell beszélni.

Mennél több cikket a gazdasági kérdésekről. De nem „általános" elmefuttatások, tudományos szemlék, intellektuel tervek és hasonló locsogások értelmében vett gazdasági cikkeket, amelyek sajnos, túlságosan gyakran nem egyebek, mint locsogások. Nem, a gazdasági kérdések tárgyalására az új élet valóságos építése tényeinek összegyüjtése, *gondos ellenőrzése* és tanulmányozása értelmében van szükségünk. Vannak-e a *valóságban* eredményei a nagyüzemeknek, földművelő kommúnáknak, szegényparaszt bizottságoknak, helyi népgazdasági tanácsoknak az *új gazdasági rendszer* építésében? Pontosan melyek ezek az eredmények? Bebizonyosodtak-e? Nincs-e itt lódítás, hetvenkedés, intellektuel igérgetés („rövidesen rendbejövünk", „a terv már kész", „nekigyűrkőzünk", „most kezeskedünk érte...", „kétségtelen javulás" stb., sarlatán tervek, amelyekben „mi olyan mesterek vagyunk")? Hogyan érték el az eredményeket? Hogyan lehet kiszélesíteni őket?

Hol van a fekete táblája az olyan elmaradt gyáraknak, amelyek az államosítás után a lezüllés, széthullás, szenny, garázdaság, naplopás példaképei maradtak. Hol van? Nincs sehol. Pedig ilyen gyárak *vannak*. Nem tudjuk kötelességünket teljesíteni, ha nem viselünk *háborút* a „kapitalizmus hagyományainak" ezen „őrzői" ellen. Nem kommunisták, hanem pipogya fráterek vagyunk addig, amíg hallgatva megtűrjük az ilyen gyárakat. Nem tudjuk az osztályharcot úgy folytatni az ujságokban, ahogy azt a burzsoázia folytatta. Emlékezzenek vissza, milyen nagyszerüen *üldözte* a sajtóban osztályellenségeit, miként gúnyolta, gyalázta őket, hogyan uszított ellenük. És mi? Talán a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet korszakában nem abban áll-e az osztályharc, hogy megvédjük a munkásosztály érdekeit azoktól a munkáscsoportoktól, rétegektől, amelyek makacsul ragaszkodnak a kapitalizmus hagyományaihoz (szokásaihoz) és a régi módon viszonylanak a szovjet államhoz: mennél kevesebb és mennél rosszabb munkát adni „neki", — mennél több pénzt kiszedni „belőle". Talán kevés az ilyen gaz-

ember, akár a szovjet nyomdák szedői vagy a szormovói vagy putyilovi munkások stb. között? Vajjon hányat csíptünk el közülük, hányat lepleztünk le, hányat szegeztünk szégyenoszlophoz?

A sajtó erről hallgat. Ha pedig ír, akkor kincstári módon, bürokratikusan, nem pedig mint *forradalmi sajtó*, nem pedig mint azon osztály diktatúrájának szerve, amely tetteivel bizonyítja be, hogy a kapitalisták és a kapitalista szokásokat megőrző naplopók ellenállását vaskézzel töri meg.

Ugyanígy vagyunk a háborúval is. Üldözzük-e a gyáva hadvezéreket és a szájtátókat? Befeketítettük-e Oroszország előtt a hasznavehetetlen ezredeket? Vajjon elegendő számban „fogtunk ki" rossz példával előljáró egyéneket, akiket alkalmatlanság, könnyelműség, késedelmesség stb. miatt országraszóló zajjal kellene a hadseregből eltávolítani? Nálunk nem folyik tárgyilagos, kíméletlen, valódi forradalmi *háború a konkrét* kártevők ellen. Kevés nálunk a *tömegeknek* az élet minden területéről vett, élő, konkrét példákkal és példamutatással folyó *nevelése*, pedig ez a kapitalizmusból a kommunizmusba való átmenet idején a sajtó fő feladata. Kevés figyelmet fordítanak nálunk a gyáron, falun, ezreden belüli életnek arra *a mindennapi* oldalára, ahol a leginkább épül az új, ahol a legtöbb figyelemre, nyilvánosságra, nyilvános bírálatra van szükség, ahol leginkább kell üldözni a rosszat és példaképül állítani oda a jót.

Kevesebb politikai fecsegést. Kevesebb intellektuel véleménynyilvánítást. Közelebb az élethez. Több figyelmet fordítani arra, hogy a munkás- és a parasztttömeg a *gyakorlatban* miként épít valami *újat* köznapi munkája során. Jobban *ellenőrizni*, mennyire *kommunista* ez az új.

Lenin Művei. 3. kiad. XXIII. köt. 212—214. old. (oroszul).

Lenin

AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT PROGRAMTERVEZETÉBŐL

1919 eleje

10

A program gazdasági része

Az Oroszországi Kommunista Párt, most, amikor konkrétabb formában fejti ki a Szovjethatalom általános feladatait, a következőképpen határozza meg ezeket a feladatokat:

gazdasági téren

a Szovjethatalom feladata ma a következő:

1. Hajthatatlanul tovább kell folytatnia és végig kell vinnie a burzsoázia megkezdett és nagyjából már be is fejezett kisajátítását, a Szovjet Köztársaság tulajdonává, vagyis valamennyi dolgozó közös tulajdonává kell változtatnia a termelési és forgalmi eszközöket.

2. Különösen nagy figyelmet kell fordítania a dolgozók elvtársi fegyelmének fejlesztésére és megszilárdítására, egyéni kezdeményezésük és felelősségtudatuk mindenirányú növelésére. Ez a legfontosabb, ha nem az egyetlen eszköz, amellyel véglegesen leküzdhetjük a kapitalizmust és kiküszöbölhetjük a termelési eszközök magántulajdonából eredő szokásokat. Ennek a célnak az elérése azt követeli tőlünk, hogy lassan és kitartóan dolgozzunk a tömegek átnevelésén, s az ilyen átnevelés nemcsak lehetségessé vált most, amikor a tömegek a gyakorlatban látták, hogy elkergettük a földesurat, a tőkést és a kereskedőt — ez az átnevelés most ténylegesen folyik is, ezer meg ezer úton és

módon folyik s a munkások és parasztok saját gyakorlati tapasztalataira támaszkodik. Rendkívül nagy jelentősége van ebben a tekintetben a dolgozók szakmai egyesülésének fejlesztésére irányuló munkának, ami soha és sehol a világon nem haladt oly gyors ütemben, mint a Szovjethatalom alatt, de amelyet odáig kell vinni, hogy a dolgozók mind egy szálig jól szervezett, centralizált, fegyelmezett ipari szakszervezetekbe egyesüljenek. Semmiképpen sem szabad megelégednünk a szakszervezeti mozgalom régi sablonjával, hanem rendszeresen, a gyakorlati tapasztalat eredményein ellenőrizve minden egyes lépésünket, a szakszervezeteket egyrészt az egész népgazdaság igazgatásának szerveivé kell átváltoztatnunk olyanformán, hogy egyre közelebb hozzuk egymáshoz a szakszervezeteket és a Legfelsőbb Népgazdasági Tanácsot, illetőleg a Munkaügyi Népbiztosságot, később pedig az állami igazgatás valamennyi ágát és szoros, egyre bensőségesebbé váló s egyre szilárduló kapcsolatot létesítünk közöttük, másrészt a szakszervezeteknek még inkább az egész dolgozó tömeg munkára való nevelésének, szocialista nevelésének szerveivé kell válniok, hogy az igazgatásban való részvétel során szerzett gyakorlati tapasztalatok, a munkáselcsapat ellenőrzése alatt, a munkások elmaradottabb részeire is kiterjedjenek.

3. A termelőerők fejlesztésének ugyanez a feladata azt követeli tőlünk, hogy azonnal, széles körben és minden tekintetben felhasználjuk a kapitalizmustól örökölt tudományos és műszaki szakembereket, tekintet nélkül arra, hogy a legtöbb esetben feltétlenül polgári világnézetük van és burzsoá szokások tartják hatalmukban őket.

A pártnak, szoros szövetségben a szakmai egyesülésekkel, folytatnia kell korábbi vonalát: egyrészt a legkisebb politikai engedményt sem szabad tennie az említett burzsoá rétegnek és kíméletlenül el kell fojtania minden ellenforradalmi kísérletét, másrészt pedig ugyanolyan kíméletlenül harcolnia kell az ellen a látszólag radikális, valójában azonban ostoba önhittség ellen, hogy a dolgozók le tudják küzdeni a kapitalizmust és a polgári rendet, anélkül, hogy a polgári szakemberektől tanulnának, anélkül, hogy felhasználnák őket, anélkül, hogy kijárnák a velük

együtt végzett munka hosszú iskoláját. A Szovjethatalom, amely minden munka egyenlő díjazására és a teljes kommunizmusra törekszik, nem tűzheti ki feladatául, hogy halogatás nélkül megvalósítsa ezt az egyenlőséget a mai körülmények között, amikor a kapitalizmusból a kommunizmusba való átmenet terén még csak az első lépéseket tesszük. Ezért feltétlenül szükséges, hogy bizonyos ideig magasabb bért fizessünk a szakembereknek, hogy nem rosszabbul, hanem jobban dolgozhassanak mint azelőtt és ugyanebből a célból nem szabad lemondanunk a legsikeresebb, különösen pedig a szervezési munka jutalmazásának rendszeréről sem.

Ugyanígy szükséges a polgári szakemberek olyan beosztása is, hogy vállvetve, bajtársiasan dolgozzanak az öntudatos kommunisták által vezetett egyszerű munkások tömegével, s hogy ezáltal elősegítsük a kapitalizmus által egymással szembeállított fizikai és szellemi dolgozók kölcsönös megértését és közeledését.

4. A kommunizmus megvalósítása, amely feltétlenül megköveteli, hogy a munkát országos viszonylatban a lehető legnagyobb mértékben és a lehető legszigorúbban centralizáljuk, egyidejűleg szükségessé teszi, hogy kiküszöböljük a munkásoknak azt a szakmai és helyi elszigeteltségét és szétforgácsoltságát, amely a tőke erejének és a munka gyengeségének egyik forrása volt. A szűk és korlátozott műhelyszellem, a műhelyönzés ellen folytatott harc szorosan összefügg a város és a falu közötti ellentét megszüntetéséért folyó harccal, nagy nehézséggel jár és nem indítható meg széles körben mindaddig, amíg a népi munka termelékenységét nagymértékben fel nem emeltük. Ehhez a munkához mégis azonnal hozzá kell fogni, még ha eleinte kisebb, helyi méretekben és kísérletképpen is, mégpedig ama különböző rendszabályok eredményeinek összehasonlítása céljából, amelyeket a különböző szakmákban és helységekben foganatosítanak majd. A Szovjethatalomnak a szakszervezetek közreműködésével, bizonyos közmunkák elvégzése céljából hasonlíthatatlanul szélesebb körben és rendszeresebben kell mozgósítania az utolsó emberig az egész munkaképes lakosságot, mint eddig.

Lenin Művei. 3. kiad. XXIV. köt. 101—103. old. (oroszul).

Lenin

HOGYAN SZABADÍTSUK MEG EGYSZERSMINDENKORRA A DOLGOZÓKAT A FÖLDESURAK ÉS TŐKÉSEK IGÁJÁTÓL?

1919 április

A dolgozók ellenségei — a földesurak és kapitalisták — azt mondják: a munkások és parasztok nem lehetnek meg nélkülünk. Ha mi nem volnánk, nem volna, aki rendet tartson, aki elossza a munkát, aki munkára kényszerítsen. Ha mi nem volnánk, minden szétzüllene s az állam széthullana. Minket elkergettetek, de a gazdasági bomlás hanyatlást idéz majd elő nálatok. A földbirtokosok és tőkések ilyen beszéde nem téveszti meg, nem riasztja meg, nem vezeti félre a munkásokat és parasztokat. A hadseregben a legszigorúbb fegyelemre van szükség. S az öntudatos munkások mégis egyesíteni tudták a parasztságot, saját szolgálatukba tudták állítani a régi cári tiszteket, győzelmes hadsereget tudtak teremteni.

A Vörös Hadsereg soha nem látott vasfegyelmet teremtett, mégpedig nem kényszerrel, hanem a munkások és parasztok tudatossága, odaadása és önfeláldozása alapján.

S lám, hogy örökre megmentsük a dolgozókat a földesurak és tőkések igájától, hatalmuk visszaállításától, meg kell teremtenünk a munka nagy Vörös Hadseregét. Ez a hadsereg győzhetetlen lesz, ha munkafegyelem uralkodik majd soraiban. A munkásoknak és parasztoknak be kell bizonyítaniok, és be is bizonyítják majd, hogy a munka helyes megosztásával, a közérdekből végzett munkában tanusított feltétlen fegyelemmel és oda-

adással földesurak nélkül és a földesurak ellenére, tőkések nélkül és a tőkések ellenére maguk is tudnak rendet teremteni.

A munkategyelem, a törhetetlen munkaenergia, az önfeláldozás, a munkások és parasztok szoros szövetsége, — ez szabadítja meg egyszersmindenkorra a dolgozókat a földesurak és tőkések igájától.

Lenin Művei. 3. klad. XXIV. köt. 202 old. (oroszul).

Lenin

A NAGY KEZDEMÉNYEZÉS A MUNKÁSSÁG HŐSIESSÉGÉRŐL A HÁTORSZÁGBAN, A „KOMMUNISTA SZOMBATOK" ALKALMÁBÓL

1919 június 28

A sajtóban sokat olvashatunk a vöröskatonák hősiességéről. A kolcsakisták, gyenyikinisták, a földesurak és tőkések egyéb csapatai ellen vívott harcban, a szocialista forradalom vívmányainak védelmében, a munkások és parasztok gyakran a bátorság és a kitartás csodáit művelik. Lassan és nehezen megy a partizánmódszerek kiküszöbölése, a fáradtság és fegyelmezetlenség leküzdése, de mégis, minden nehézség ellenére előre halad. A szocializmus győzelméért tudatosan áldozatokat hozó dolgozó tömegek hősiessége — ez az alapja a Vörös Hadsereg új, elvtársi fegyelmének, újjászületésének, megszilárdulásának és növekedésének.

Nem kisebb figyelmet érdemel a munkások hősiessége a hátországban. Ebben a tekintetben egyenesen óriási jelentősége van a *kommunista szombatoknak*, melyeket a munkások a saját kezdeményezésükből rendeztek. Ez nyilván csak kezdet, de rendkívül nagyfontosságú kezdet. Ez olyan fordulatnak a kezdete, amely nehezebb, mélyrehatóbb, alaposabb, döntőbb jelentőségű, mint a burzsoázia megdöntése, mert ez a magunk renyhesége, fegyelmezetlensége, kispolgári önzése feletti győzelmet jelenti, győzelmet jelent azokon a szokásokon, amelyeket az átkozott kapitalizmus hagyott örökségül a munkásnak és parasztnak. Az új társadalmi fegyelmet, a szocialista fegyelmet akkor és csakis akkor teremtettük meg, akkor és csakis akkor válik lehe-

tetlenné a kapitalizmushoz való visszatérés és válik valóban legyőzhetetlenné a kommunizmus, amikor *ezt a* győzelmet megszilárdítottuk.

A „Právda" május 17-én A. Zs. elvtárs „Munka forradalmi módon. (Kommunista szombat)" c. cikkét közli. Ez a cikk olyan fontos, hogy teljes egészében idézzük:

MUNKA FORRADALMI MÓDON

(Kommunista szombat)

Az Oroszországi Kommunista Párt Központi Bizottságának levele a *forradalmi módon* végzendő munkáról erős lökést adott a kommunista szervezeteknek és a kommunistáknak. Az általános lelkesedés hatása alatt sok kommunista vasutas a frontra ment, a többség azonban nem hagyhatta el felelős munkahelyét és nem kereshette a forradalmi módon végzett munka új formáit. A beérkezett vidéki jelentések a mozgósítás lassú menetéről és a bürokratikus huza-vona arra bírták a Moszkva—Kazán vasútvonal alkerületét, hogy figyelmét a vasúti gazdaság gépi berendezésére fordítsa. Kiderült, hogy a munkaerőhiány és a munka csekély intenzitása folytán sürgős rendelések és halaszthatatlan mozdonyjavítások szenvednek késedelmet. Május 7-én a Moszkva—Kazán vasútvonal alkerületéhez tartozó kommunisták és a velük rokonszenvezők közös gyűlésen felvetették azt a kérdést, hogy a Kolcsak feletti győzelem előmozdítását hangoztató szavakról tettekre kell áttérni. Az elfogadott határozati javaslat így szólt:

„Tekintettel a nehéz külső és belső helyzetre és annak érdekében, hogy túlsúlyba jussunk az osztályellenség felett, a kommunistáknak és a velük rokonszenvezőknek újra neki kell gyürkőzniök és szabad idejükből még egy órát ki kell szakítaniok munkára, azaz még egy órával meg kell toldaniok munkanapjukat, hogy a napi egy órákat egyberakva, szombaton egyhuzamban hat órán át fizikai munkát végezzenek és így azonnal reális értékeket termeljenek. Tekintettel arra, hogy a kommunistáknak a forradalom vívmányai érdekében még egészségüket és életüket sem szabad kímélniök, ezt a munkát fizetés nélkül végzik. A Kolcsak feletti teljes győzelem eléréséig az egész alkerületben bevezetjük a *kommunista szombatokat*."

A gyűlés némi ingadozás után egyhangúan elfogadta ezt a javaslatot.

Május 10-én, szombaton este 6 órakor a kommunisták és a velük rokonszenvezők katonai pontossággal megjelentek a munkahelyen, felsorakoztak és a mesterek minden fennakadás nélkül beosztották őket a munkára.

A *forradalmi módon* végzett munka eredménye *nyilvánvaló*. A mellékelt táblázat mutatja az üzemeket és a munka jellegét.

A munka helye	A munka megnevezése	A munkások száma	Óraszám: Egy emberre eső	Óraszám: Összesen	Az elvégzett munka
Moszkva Mozdonyjavító főműhely	A Pérovó, Murom, Alatür és Szüzran állomásokon levő mozdonyok és vasúti kocsik javításához szükséges anyagok és alkatrészek berakása	48 21 5	5 3 4	240 63 20	Beraktak 7500 pudot Kiraktak 1800 pudot
Moszkva Személyvonatpark	Mozdonyok bonyolult folyó javítása	26	5	130	Összesen 1 ½ mozdony javítási munkálatait végezték el
Moszkva Rendező	Folyó mozdonyjavítások	24	6	144	2 mozdony elkészült, 4 mozdony javítás alá kerülő alkatrészeit leszerelték
Moszkva Kocsiosztály	Személykocsik folyó javítása	12	6	72	2 harmadosztályú személykocsi
Pérovó Kocsijavító főműhely	Kocsijavítások és kisebb javítások szombaton, vasárnap .	46 23	5 5	230 115	12 csukott és 2 nyitott teherszállító kocsi
	Összesen . . .	205	—	1014	Összesen elkészült 4 mozdony és 16 vasúti kocsi Ki- és beraktak 9300 pudot

A teljesített munka összértéke rendes munkabérben 5000 rubel, ha a túlórázást is számítjuk, másfélszer annyi.

A berakodásnál a munkaintenzitás 270%-kal múlja felül a közönséges munkásokét. Körülbelül ugyanilyen intenzitással végezték a többi munkát is.

Kiküszöbölték a (sürgős) rendeléseknél a munkaerő hiánya és a bürokratikus huzavona következtében előállott hét naptól három hónapig terjedő késedelmet.

A munka végzése közben egyes csoportokat 30—40 percig feltartott az a körülmény, hogy a szerszámok könnyen elvégezhető javításokra szorultak.

A munkálatok vezetésére visszahagyott személyzet alig győzte az új munkákat előkészíteni, bár talán némi túlzás van egy öreg mesternek abban a kijelentésében, hogy a *kommunista szombaton,* az öntudatlan és hanyag munkások munkájával összehasonlítva, egy hétre való munkát végeztek el.

Tekintettel arra, hogy a munkában olyanok is résztvettek, akik egyszerűen a Szovjethatalom őszinte hívei és mivel a következő szombatokon az ilyeneknek nagy tömegére számítanak, valamint arra való tekintettel, hogy más kerületek is óhajtanák követni a Moszkva—Kazán-vonal kommunista vasutasainak példáját, a helyi jelentések alapján részletesebben térek ki a kérdés szervezeti oldalára.

A munkában részvevők közül 10% volt olyan kommunista, aki állandóan az üzemben dolgozik. A többi felelős állásokat betöltő tisztviselő volt, illetve választott funkcionárius, a vasútvonal politikai megbízottjától kezdve egyes üzemek politikai megbizottjaiig, továbbá szakszervezeti alkalmazottak és olyanok, akik a központi vasúti igazgatóságban és a közlekedésügyi népbiztosságban dolgoznak.

A lelkesedés és az összetartás a munkában példátlan volt. Amikor a munkások, hivatalnokok, igazgatósági tisztviselők gorombáskodás és feleselés nélkül megragadták egy személyvonat mozdonyának negyvenpudos kerékabroncsát és mint szorgos hangyák a helyére gurították, az embernek repesett a szíve a kollektiv munka nyomán kelt örömtől és erősödött a munkásosztály győzelmének megingathatatlanságába vetett hite. A világ ragadozóinak nem fog sikerülni megfojtani a győzelmes munkásokat, az országon belüli szabotálók pedig hiába várják Kolcsakot.

A munka befejezése után a jelenlevők elé ritka kép tárult: száz meg száz kommunista fáradtan, de örömtől csillogó szemekkell ünnepelte a munka sikerét az Internacionále ünnepélyes hangjai mellett — és úgy tűnt, mintha a győzelmi himnusz győzelmes hullámai a falakon túl terjednének és elömlenének a munkás Moszkván és mint a kő által felvert hullámok, kihatnának az egész dolgozó Oroszországra s új erőt öntenének a fáradtakba és az ingadozókba.

A. Zs.

Ezt a nagyszerű „követésre méltó példát" N. R. elvtárs a május 20-i „Právdá"-ban e címmel írt cikkében a következőképpen értékelte:

„A kommunisták ehhez hasonló munkájának esetei nem ritkán fordulnak elő. Tudomásom van róla, hogy egy áramfejlesztő telepen és különböző vasúti vonalakon voltak ilyen esetek. A nyikolájevi vasútvonalon a kommunisták néhány éjszakán át túlóráztak, hogy kiemeljenek egy fordítókorongba esett mozdonyt; az északi vasútvonalon, télen, a kommunisták és velük együttérzők több vasárnapon át dolgoztak, hogy az utakról eltakaritsák a havat; több teherpályaudvar pártsejtjei a szállítmányok fosztogatásának megakadályozására éjszakai őrjáratokat szerveznek — de az ilyen munka esetről-esetre folyt és nem volt rendszeres. A kazáni elvtársak hozták be azt az újítást, ami ezt a munkát rendszeresítette, állandósította. «A teljes győzelemig Kolcsak felett» — határozták el a kazáni elvtársak és ebben rejlik munkájuk jelentősége. A kommunisták és a velük együttérzők a munkanapot a háború egész tartamára egy órával meghosszabbítják; ugyanakkor példát mutatnak a termelő munkában.

Ezt a példát máris továbbiak követik és kell is követniök. Az Alexandr-vasút kommunistái és a velük együttérzők nagygyűlése, megvitatva a hadihelyzetet és a kazáni elvtársak határozatát, a következő határozatot hozta: 1. az Alexandr-vasút kommunistái és a velük rokonszenvezők bevezetik a «kommunista szombatokat». Az első szombatot május 17-ére tűzik ki. 2 A kommunistákat és az együttérzőket példát mutató mintacsoportokba kell szervezni, amelyek arra vannak hivatva, hogy megmutassák a munkásoknak, hogyan kell dolgozni és mit lehet a valóságban elvégezni a meglévő anyagokkal és szerszámokkal és a mai élelmezés mellett.

A kazáni elvtársak mondják, hogy példájuk mély benyomást keltett és a legközelebbi szombatra jelentékeny számban várnak munkára *pártonkívüli* munkásokat. Amikor e sorokat írom, az Alexandr-vasút műhelyeiben még nem kezdődött meg a kommunisták túlórázása, de alighogy híre kelt a tervezett munkának, a pártonkívüli tömeg máris megmozdult, megszólalt. «Mi tegnap nem tudtuk, különben mi is felkészültünk volna és szintén dolgoztunk volna», «a jövő szombaton feltétlenül eljövök» — ez hangzik minden oldalról. Az ilyenfajta munka igen mély benyomást kelt,

A kazáni elvtársak példáját követniök kell valamennyi frontmögötti kommunista sejtnek. Nemcsak a moszkvai vasúti csomópont kommunista sejtjeinek, Oroszország valamennyi pártszervezetének követnie kell ezt a példát. A faluban is, a kommunista sejtek lássanak hozzá elsősorban ahhoz, hogy megműveljék a vöröskatonák földjét és segítsék azok családjait.

A kazáni elvtársak első kommunista szombatjukon a munkát az Internacionále éneklésével fejezték be. Ha Oroszország minden kommunista szervezete követi és hajthatatlanul valóra váltja ezt a példát, akkor az Oroszországi Szovjetköztársaság a legközelebbi nehéz hónapokkal úgy fog megbirkózni, hogy minden dolgozója az Internacionále hangjainak harsogása mellett dolgozik.

Munkára fel, kommunista elvtársak!"

1919 május 23-án a „Právda" közölte, hogy

„május 17-én az Alexandr-vasútvonalon megtartották az első «kommunista szombatot». A közös gyűlés határozatának megfelelően 98 kommunista és rokonszenvező öt órát dolgozott a munkaidején túl ingyen, csak arra volt joguk, hogy fizetés ellenében másodszor ebédeljenek, emellett az ebédhez, ugyancsak pénzért, megkapták a fizikai munkásoknak kijáró félfont kenyéradagot."

Jóllehet a munka gyengén volt előkészítve és gyengén volt megszervezve, mégis *a munka termelékenysége kétszer-háromszor volt magasabb a szokottnál.*

Például:

5 vasesztergályos 4 óra alatt 80 forgólengelyt készített el. A termelékenység a szokásos munkateljesítményhez viszonyítva: 213 százalék.

20 tanulatlan munkás 4 óra alatt 600 pud régi anyagot és 70 darab 3 és fél pudos kocsirúgót, összesen 850 pudot hordott össze. A termelékenység a szokásos teljesítményhez viszonyítva 300 százalék.

„Az elvtársak ezt azzal magyarázzák, hogy a szokásos időben a munkából sokszor elege van az embernek, megúnja, itt pedig szívesen, lelkesen végzik a munkát. Most azonban már restelni fogják, ha a rendes munkaidőben kevesebbet termelnek, mint a kommunista szombatokon."

„Most sok pártonkívüli munkás kijelenti, hogy részt akar venni a kommunista szombatokon. A mozdonyok személyzetét felszólítják, hogy szombatra a mozdony-«temetőből» hozzanak ki egy mozdonyt, javítsák ki és adják át a forgalomnak.

Hírt kaptunk arról, hogy a Vjázma-vonalon is folyamatban van az ilyen szombatok szervezése."

Arról, hogyan folyik a munka ezeken a kommunista szombatokon, A. Gyácsenko elvtárs ír a „Právda" június 7-i számában. Idézzük „Feljegyzések a kommunista szombatról" című cikkének legfontosabb részét:

„Nagy örömmel készültem elvtársammal együtt arra, hogy a párt vasúti alkerületének határozata értelmében «ledolgozzam» a szombati szolgálatomat, egyidőre, néhány órára pihentessem az agyamat és dolgoztassam izmaimat... A vasútvonal fafeldolgozó üzemébe osztottak be bennünket. Megérkeztünk, észrevettük a mieinket, üdvözöltük egymást, eltréfálgattunk, összeszámoltuk az erőket — harmincan voltunk ... Előttünk pedig egy 'szörnyeteg' fekszik, egész szerény súlyú hatalmas gőzkatlan, kb. 600—700 pudos, és pont ezt kell nekünk «átrakni», azaz fél vagy egyharmad versztnyire átgurítani a talpazatra. Kételyeink támadnak... De már hozzá is fogunk: az elvtársak egyszerűen fahengereket helyeztek a katlan alá, két kötelet erősítettek rá és a munka megkezdődött... Nem szívesen mozdult el helyéről a katlan, de mégis elindult. Örülünk, hisz' olyan kevesen vagyunk... hisz' ugyanezt a katlant majdnem két héten keresztül tologatták nem kommunista munkások, háromszor annyian, mint mi, de a katlan makacskodott, amíg mi nem jöttünk... Egy órát, keményen, összetartással dolgozunk, munkavezető elvtársunk kimért vezényszavára. «Egy-kettő-három» és a katlan megy, igen, megy. Egyszerre mi történt? Váratlanul egész sor elvtárs nevetséges módon elvágódott — a kezünkben levő kötél követett el 'árulást'... De csak egy percig álltunk: erősebb kötelet erősítenek rá... Este van, észrevehetően sötétedik, de még egy kis dombbal kell megbirkóznunk, aztán már rövidesen megvagyunk a munkával. Karjaink szinte ropognak, ég a tenyerünk, kimelegedünk, teljes erővel nekigyűrkőzünk — és a dolog halad. Nézi a «főnök», sikerünk láttára elrestelli magát s önkéntelenül szintén nekiakaszkodik a kötélnek: segíts! már régen itt az ideje! Egy vöröskatona ránkbámul. Kezében harmonika. Mit gon-

dol rólunk? Micsoda emberek ezek? Mit akarnak ezek szombaton, amikor mindenki otthon ül? Én végetvetek kételyeinek és odakiáltok: «Elvtárs! Játssz el valami víg nótát, hisz' mi nem akármilyen napszámosok vagyunk, hanem valódi kommunisták; látod, hogy ég a kezünk alatt a munka, nem henyélünk, hanem keményen megmarkoltuk». A vöröskatona gondosan elrakja a harmonikáját és siet megfogni a kötelet...

U. elvtárs tenorjával rákezdi «A ravasz ánglius» nótát. Mi kísérjük és zengve csendül fel a munkásnóta dallama: «Hej, te bunkócska, te drága...»

Izmaink elfáradtak a szokatlan munkától, fáj a vállunk, a hátunk, de... holnap szabadnap, pihenőnap, kialhatjuk magunkat. A cél közel van és «szörnyetegünk» némi ingadozás után már majdnem ott van a talpazaton: rakjátok alá a deszkákat, állítsátok a talpazatra! — és úgy dolgozzék ez a katlan, ahogy azt már régen elvárják tőle. Mi pedig egy csomóban bemegyünk a szobába, a helyi sejt «klub»-jába, amely tele van aggatva plakátokkal, telerakva fegyverekkel, jól ki van világítva és miután szépen elénekeltük az Internacionálét, teát iszunk «rummal», sőt kenyeret is eszünk hozzá. A helybeli elvtársak vendégszeretete a nehéz munka után olyan nagyszerűen esett, hogy jobban nem is lehet. Melegen elbúcsúzunk az elvtársaktól, aztán sorakozunk. Az álmos utca éjszakai csendjét forradalmi nóták verik fel, lépések egyenletes hangja kíséri az éneket: «Fel, vörösök, proletárok!», «Fel, fel, ti rabjai a földnek» — hangzik a mi Internacionálénk és a munka éneke.

Elmúlt egy hét. Kezünk és vállunk pihent és megyünk a «szombat»-ra. Most már 9 versztnyire utazunk, Pérovóba, vasúti kocsikat javítani. Az elvtársak az «amerikai» kocsi tetejére másznak és szépen, dallamosan éneklik az «Internacionálét». Az utazó közönség hallgatja és szemmelláthatóan csodálkozik. Egyenletesen kattognak a vonat kerekei és mi, akik már nem tudtunk felmászni, «kétségbeesett» utasok módjára az «amerikai» kocsi lépcsőin lógunk. Itt az állomás és íme, már helyben vagyunk, átmegyünk egy hosszú udvaron és G. politikai megbízott elvtárs örömmel üdvözöl:

— Munka, az van, de kevés az ember! Mindössze harmincan vannak, pedig 6 órán belül közepes javításra vár tizenhárom vasúti kocsi! Itt állnak a kijelölt kerékpárak, nemcsak üres kocsik vannak itt, hanem még egy tele tartály is... De sebaj, «belejövünk», elvtársak!

Ég a kezünk alatt a munka. Öt elvtárssal együtt darukkal, azazhogy emelőkkel dolgozom. Ezek a 60 és 70 pudos kerékpárak vállainak nyomására és a «csoportvezető» által irányított két emelő segítségével élénken és könnyen ugrálnak át egyik vágányról a másikra. Az egyik párat elszállították — új áll a helyén. Most már mindegyiknek megvan a maga helye és mi ezt az elhasznált ócskaságot a síneken át gyorsan-gyorsan a fészer felé «tuszkoltuk»... Egy-kettő-három — a vasból való forgódaru máris felemeli őket a levegőbe és máris eltűnnek a vágányokról. Onnan, a sötétből kalapácsütések hangzanak, ott az elvtársak, mint a méhek, szorgalmasan javítják a «beteg» kocsikat. Asztalosko dnak is, festenek is, a tetőt is javítják, — örömünkre és politikai megbízottunk örömére csak úgy ég a munka. Az egyik helyen a kovácsok is igényt tartanak segítségünkre. Egy mozgó kovácsműhelyen izzó «csatlórúd» fekszik, azaz a vasúti kocsik összekapcsoló rúdja kampóval, ami ügyetlen lökés után elferdült. A fehér, szikrázó rudat üllőre helyezik és egy tapasztalt elvtárs szemmértéke szerint, ügyes ütéseink nyomán a rúd felveszi normális alakját. Még fehéres-vörösen izzik, de máris vállunkra emeljük, gyorsan-gyorsan a helyére visszük és szikrázóan a vasnyílásba helyezzük — néhány ütés és helyben van. A vasúti kocsi alá mászunk. Ezeknek a kapcsolóknak és rudaknak nem is olyan egyszerű a szerkezete, mint ahogy az ember hinné: egész rendszer szegecsekkel és tekercsrúgóval... A munka gyorsan halad, egyre sötétedik, világosabban égnek a fáklyák. Nemsokára végzünk. Az elvtársak egy része egy keréktalp-rakásnál «kötött ki» és forró teát szürcsöl. Hűvös májusi éjszaka és szép az égen az újhold sarlója. Tréfás szavak, kacagás, egészséges humor.

— G. elvtárs, hagyd abba, elég neked 13 kocsi.

De G. elvtársnak ez kevés.

Kiittuk a teánkat, rázendítünk győzelmi nótánkra és megyünk a kijárat felé..."

A „kommunista szombatok" mozgalma nem korlátozódik Moszkvára. Június 6-án a „Právda" jelenti:

„Tverben május 31-én folyt le az első kommunista szombat. A vasúton 128 kommunista dolgozott. Három és fél óra alatt beraktak és kiraktak 14 vagont, megjavítottak három mozdonyt, felfűrészeltek 10 öl fát és még más munkákat is végeztek. A kvalifikált kommunista munkások munkája 13-szorosan meghaladta a rendes termelékenységet."

Majd a „Právda" június 8-i számában ezt olvassuk:

KOMMUNISTA SZOMBATOK

„*Szarátov*, június 5. Válaszul a moszkvai elvtársak felhívására, a kommunista vasutasok pártgyűlésükön elhatározták, hogy szombatonként a népgazdaság javára a rendes munkaidőn kívül öt órát ingyenesen fognak dolgozni."

* * *

A legrészletesebben és legteljesebben idéztem a kommunista szombatokról szóló jelentéseket, mert itt kétségtelenül a kommunista építés egyik legfontosabb oldalát látjuk magunk előtt, amelyre sajtónk nem fordít kellő figyelmet s amelyet mi valamennyien még nem eléggé értékeltünk.

Kevesebb politikai hűhót és több figyelmet kell fordítani a kommunista építés legegyszerűbb, eleven, az életből vett, az életben kipróbált tényeire — ezt a jelszót fáradhatatlanul ismételni kell mindannyiunknak, íróinknak, agitátorainknak, propagandistáinknak, szervezőinknek stb.

Természetes és elkerülhetetlen dolog, hogy a proletárforradalmat követő első időben a fő és alapvető feladat foglalkoztat bennünket leginkább: a burzsoázia ellenállásának letörése, a kizsákmányolók feletti győzelem, összeesküvésük elnyomása (mint pl. „a rabszolgatartók összeesküvése", amelynek célja Petrográd átadása volt és amelyben mindenki részt vett, kezdve a feketeszázakon és kadetokon s végezve a mensevikeken és eszereken). De párhuzamosan ezzel a feladattal, ugyanilyen elkerülhetetlenül — és mennél tovább, annál inkább — napirendre kerül a pozitív kommunista építésnek, az új gazdasági viszonyok, az új társadalom megteremtésének még lényegesebb feladata.

A proletárdiktatúra — amint erre már ismételten rámutattam, többek között március 12-i beszédemben, amelyet a Petrográdi Szovjet ülésén tartottam — nemcsak erőszak a kizsákmányolókkal szemben, sőt nem is elsősorban erőszak. Ennek a forradalmi erőszaknak gazdasági alapja, életképességének és sikerének záloga az, hogy a proletariátus a kapitalizmussal

szemben a munka társadalmi szervezésének magasabb típusát képviseli és valósítja meg. Ez a lényeg. Ez a kommunizmus elkerülhetetlen, teljes győzelmének erőforrása, záloga.

A társadalmi munka hűbéri szervezete a deresfegyelemre támaszkodott és emellett a dolgozók, akiket egy maroknyi földesúr rabolt és gyötört, a legteljesebb sötétségben és megfélemlítettségben éltek. A társadalmi munka kapitalista szervezete az éhség fegyelmére támaszkodott, s a polgári kultúra és polgári demokrácia minden haladása ellenére, még a leghaladottabb, legcivilizáltabb és legdemokratikusabb köztársaságokban is, a dolgozók óriási tömege megmaradt a bérrabszolgák vagy leigázott parasztok tudatlan és megfélemlített tömegének, amelyet maroknyi kapitalista fosztogatott és gyötört. A társadalmi munka kommunista szervezete, amely felé az első lépés a szocializmus, maguknak a dolgozóknak szabad és tudatos fegyelmére támaszkodik, akik lerázták mind a földesurak, mind a kapitalisták igáját és mindinkább erre fog támaszkodni.

Ez az új fegyelem nem az égből pottyan, nem jámbor óhajok szülötte, hanem a kapitalista nagytermelés anyagi feltételeiből és csakis azokból nő ki. Ezek nélkül az új fegyelem nem lehetséges. Ezeknek az anyagi feltételeknek hordozója vagy végrehajtója pedig egy bizonyos történelmi osztály, amelyet a nagykapitalizmus hozott létre, szervezett, tömörített, iskolázott, világosított fel és edzett meg. Ez az osztály — a proletariátus.

A proletariátus diktatúrája, ha ezt a latin, tudományos, történelemfilozófiai kifejezést egyszerű nyelvre fordítjuk, azt jelenti, hogy:

csakis egy bizonyos osztály, éspedig a városi és általában a gyári, az ipari munkások képesek arra, hogy vezessék a dolgozók és kizsákmányoltak egész tömegét a tőke igájának megdöntéséért folyó harcban, a tőke megdöntése folyamán, a győzelem megtartásáért és megszilárdításáért folyó harcban, az új, szocialista társadalmi rend megteremtésében, az osztályok teljes megszüntetéséért folyó egész harcban. (Zárójelben megjegyezzük: a szocializmus és kommunizmus közti különbség

tudományos szempontból csak az, hogy az előbbi a kapitalizmusból kinövő új társadalomnak első fokát jelenti, az utóbbi — ennek a társadalomnak magasabb, további fokát.)

A „berni" sárga Internacionálénak az a bűne, hogy vezetői csak szavakban ismerik el az osztályharcot és a proletariátus vezetőszerepét és félnek végiggondolni a dolgot, éppen attól az elkerülhetetlen következtetéstől félnek, mely különösen rettegésben tartja a burzsoáziát és teljesen elfogadhatatlan számára. Félnek elismerni, hogy a proletariátus diktatúrája *szintén* az osztályharcnak egy szakasza, mely elkerülhetetlen, amíg az osztályok meg nem szűntek, s amely változtatja formáit és különösen elkeseredett, különösen sajátos a tőke megdöntését követő első időben. A proletariátus, miután kivívta a politikai hatalmat, nem szünteti meg az osztályharcot, hanem folytatja — persze más viszonyok között, más formában, más eszközökkel — egészen az osztályok megszüntetéséig.

De mit jelent „az osztályok megszüntetése"? Mindenki, aki magát szocialistának nevezi, elismeri a szocializmusnak ezt a végső célját, de korántsem mindenki gondolja át ennek a jelentőségét. Osztályoknak nevezik az embereknek nagy csoportjait, amelyek a társadalmi termelés történelmileg meghatározott rendszerében elfoglalt helyük, a termelési eszközökhöz való (nagyrészt törvényekben szabályozott és megrögzített) viszonyuk, a munka társadalmi szervezetében játszott szerepük, következésképpen tehát a társadalmi javak rendelkezésükre álló részének megszerzési módjai és méretei tekintetében különböznek egymástól. Az osztályok olyan embercsoportok, amelyek közül egyik eltulajdoníthatja a másik munkáját annak következtében, hogy a társadalmi gazdaság adott rendszerében különböző a helyzetük.

Világos, hogy az osztályok teljes megszüntetéséhez nemcsak a kizsákmányolókat, földesurakat és kapitalistákat kell megdönteni, nemcsak az *ő* tulajdonukat kell megszüntetni, hanem meg kell szüntetni a termelési eszközöknek *mindenfé*le magántulajdonát, meg kell szüntetni a város és a falu közötti különbséget, valamint a fizikai munkát végző emberek és a

szellemi munkát végző emberek közötti különbséget. Ez igen hosszadalmas dolog. Eléréséhez óriási lépéssel kell előbbrevinni a termelőerők fejlődését, le kell győzni a kisüzem nagyszámú maradványainak ellenállását (gyakran passzív ellenállását, mely különösen konok, s amelyet különösen nehéz leküzdeni), le kell győzni az e maradványokkal összefüggő szokások és renyheség roppant erejét.

Feltételezni, hogy valamennyi „dolgozó" egyformán alkalmas erre a munkára, nem volna más, mint az özönvízelőtti, Marx előtti szocialisták üres frázisa vagy illúziója. Mert ez a képesség nem adódik önmagától, hanem történetileg fejlődik ki és *csakis* a kapitalista nagyüzemű termelési mód anyagi feltételeiből fejlődik ki. A kapitalizmustól a szocializmushoz vezető út elején ez a képesség *csakis* a proletariátusban van meg. A proletariátus, először, azért tudja teljesíteni a reáváró óriási feladatokat, mert a civilizált társadalom legerősebb és élenjáró osztálya; másodszor, azért, mert a legfejlettebb országokban a lakosság többségét alkotja, harmadszor, azért, mert az elmaradt kapitalista országokban, mint amilyen Oroszország, a lakosság többsége a félproletárokhoz, vagyis azok közé az emberek közé tartozik, akik az év egy részében állandóan proletármódra élnek, akiknek állandóan úgy kell a kenyerüket megkeresniök, hogy részben bérmunkára szegődnek el a kapitalista üzemekbe.

Aki úgy próbálja megoldani a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet feladatait, hogy a szabadságról, egyenlőségről, a demokráciáról általában, a munkademokrácia egyenlőségéről stb. hangoztatott általános frázisokból indul ki (mint ahogy azt Kautsky, Martov és a berni, sárga Internacionále többi hőse teszi), az ezzel csak a maga kispolgári, filiszteri, nyárspolgári természetét árulja el, eszmei tekintetben szolgamódra a burzsoázia mögött kullog. E feladatot csak úgy lehet helyesen megoldani, ha konkrétan tanulmányozzuk azt a sajátos viszonyt, amely a proletariátus, mint a hatalmat meghódító külön osztály és a dolgozó lakosság egész nem-proletár, valamint félproletár tömegei között kialakul, s emellett ez a

viszony nem fantasztikusan harmonikus, nem „eszményi" körülmények között alakul ki, hanem a burzsoázia részéről kifejtett bősz és sokoldalú ellenállás reális körülményei közepette.

Bármelyik kapitalista országban, köztük Oroszországban is a lakosság — leginkább pedig a dolgozó lakosság — óriási többsége ezerszer tapasztalta a saját és hozzátartozói bőrén a tőke nyomását, fosztogatását, a különféle durva komiszkodásokat. Az imperialista háború — azaz tízmillió ember legyilkolása annak a kérdésnek eldöntése céljából, hogy az angol vagy a német tőke szerezze-e meg az elsőséget az egész világ kirablásában — rendkívül kiélezte, kiszélesítette, elmélyítette ezeket a megpróbáltatásokat és kényszerítette az embereket arra, hogy azokat tudatosan felismerjék. Innen ered a lakosság óriási többségének és különösen a dolgozó tömegeknek elkerülhetetlen rokonszenve a proletariátus iránt, mert a proletariátus hősies bátorsággal, forradalmi kíméletlenséggel lerázza a tőke igáját, megdönti a kizsákmányolókat, elnyomja ellenállásukat és saját vére árán tör utat az új társadalom megteremtése felé, amelyben a kizsákmányolóknak nem lesz helyük.

Bármilyen nagyok és elkerülhetetlenek is a dolgozó lakosság nem-proletár és félproletár tömegei részéről a kispolgári ingadozások és elhajlások visszafelé, a polgári „rend" felé, a burzsoázia „védő szárnyai" alá, ezek a tömegek mégis kénytelenek elismerni, hogy az erkölcsi és politikai tekintély a proletariátus oldalán van, amely nemcsak megdönti a kizsákmányolókat és elnyomja ellenállásukat, de új, magasabb társadalmi kapcsolatot, társadalmi fegyelmet teremt: a tudatos és egyesült dolgozók fegyelmét, akik nem ismernek maguk felett semmiféle igát és semmiféle hatalmat, kivéve a saját egyesülésük hatalmát, a saját tudatosabb, bátrabb, tömörültebb, forradalmibb, állhatatosabb élcsapatuk hatalmát.

A proletariátusnak ahhoz, hogy győzzön, hogy a szocializmust megteremtse és megszilárdítsa, kettős, illetve kettőségében egységes feladatot kell megoldania: először, a tőke elleni forradalmi harcban tanusított határtalan bátorságával magával kell ragadnia a dolgozók és kizsákmányoltak egész tömegét, magával

kell ragadnia, szerveznie és vezetnie kell ezt a tömeget a burzsoázia megdöntése és minden ellenállási kísérletének teljes elnyomása céljából; másodszor, maga után kell vonnia a dolgozók és kizsákmányoltak egész tömegét, továbbá valamennyi kispolgári réteget az új gazdasági építés útjára, az új társadalmi kapcsolat, az új munkafegyelem, az új munkaszervezet megteremtésének útjára, amely a tudomány és a kapitalista technika legújabb vívmányait a nagyüzemű szocialista termelést létrehozó öntudatos dolgozók tömeges egyesülésével kapcsolja egybe.

Ez a második feladat nehezebb az elsőnél, mert semmiesetre sem oldható meg egyetlen hősies fellángolással, hanem a tömegek közt végzett *hétköznapi* munkához szükséges legtürelmesebb, legállhatatosabb, legnagyobb hősiességet követeli meg. De ez a feladat lényegesebb is az elsőnél, mert a burzsoázia feletti győzelemhez szükséges erő legmélyebbről fakadó forrása, s a győzelem tartósságának és megdönthetetlenségének egyetlen záloga végső fokon csupán az új, magasabb társadalmi termelési mód lehet, amely a kapitalista és kispolgári termelést a nagyüzemű szocialista termeléssel váltja fel.

* * *

A „kommunista szombatoknak" éppen azért van óriási történelmi jelentőségük, mert a munka termelékenységének növelésében, az új munkafegyelemre való áttérés terén, a szocialista gazdasági és életviszonyok megalkotása terén, a munkások öntudatos és önkéntes kezdeményezését mutatják meg nekünk.

Ama kevés, helyesebben mondva, egészen ritkaságszámba menő német polgári demokraták egyike, akik az 1870—1871-es évek tanulságai után nem a sovinizmushoz és nem a nemzeti liberalizmushoz, hanem a szocializmushoz jutottak el, J. Jacoby mondotta, hogy egyetlen munkásegyesület megalapításának nagyobb történelmi jelentősége van, mint a szadovai ütközetnek. Ez helyes. A szadovai ütközet eldöntötte, hogy a német nemzeti kapitalista állam megteremtésénél a két polgári monarchia, az osztrák és a porosz monarchia közül melyiké legyen az elsőség. Egy munkásegylet megalapítása a proletariátusnak a burzsoázia

feletti, világméretekben való győzelme felé jelentett kis lépést. Így mi is elmondhatjuk, hogy az első kommunista szombat, amelyet Moszkvában 1919 május 10-én a Moszkva—Kazán vasútvonal munkásai rendeztek, nagyobb történelmi jelentőséggel bír, mint Hindenburg vagy Foch és az angolok bármelyik győzelme az 1914—1918-as imperialista háborúban. Az imperialisták győzelme nem más, mint a munkásmilliók lemészárlása az angol-amerikai és francia milliárdosok profitja kedvéért, nem más, mint a pusztuló, elhájasodott, elevenen rothadó kapitalizmus vadállati kegyetlenkedése. A Moszkva—Kazán vasútvonal munkásainak kommunista szombatja sejtecskéje annak az új szocialista társadalomnak, amely a föld minden népének szabadulást hoz a tőkés iga és a háborúk alól.

A burzsoá urak és csatlósaik, beleértve a mensevikeket és eszereket, megszokták, hogy magukat tartsák a „közvélemény" képviselőinek és természetesen kigúnyolják a kommunisták reménységeit és ezeket a reményeket „virágcserépben növő faóriás"-nak tartják, gúnyolódnak azon, hogy a lopásoknak, a naplopásnak, a termelékenység hanyatlásának, a nyersanyag romlásának, a termékek megromlásának stb. tömeges eseteihez képest milyen csekély a kommunista szombatok száma. Mi azt feleljük ezeknek az uraknak: ha a polgári értelmiség tudását a dolgozók szolgálatába állítaná, nem pedig az orosz és külföldi kapitalistákat szolgálná avégből, hogy azok hatalmukat visszaállíthassák, akkor az átalakulás gyorsabban és békésebben haladna. Ez azonban utópia, mert a kérdést az osztályharc dönti el, az értelmiség többsége pedig a burzsoáziához húz. Nem az értelmiség segítségével, hanem (legalább is az esetek többségében) az értelmiség ellenállása ellenére fog győzni a proletariátus olymódon, hogy félresöpri útjából a javíthatatlanul burzsoá intellektueleket, átgyúrja, átneveli, befolyási körébe vonja az ingadozókat és fokozatosan mind nagyobb részüket hódítja meg a maga pártjára. Az átalakulás nehézségei és balsikerei feletti károrvendezés, a rémületkeltés, a visszafordulás hirdetése — mindezek a burzsoá értelmiség osztályharcának eszközei és fogásai. A proletariátus ezzel nem engedi becsapni magát.

De vajjon, ha érdemben vizsgáljuk a kérdést, előfordult-e a történelemben, hogy egy új termelési mód azonnal gyökeret vert, a balsikerek, hibák, visszaesések hosszú sorozata nélkül? Az orosz faluban, félszázaddal a jobbágyság eltörlése után is, jócskán maradt még hűbéri csökevény. Amerikában, félszázaddal a néger-rabszolgaság eltörlése után, a négerek legnagyobbrészt félig rabszolgasorban maradtak. A burzsoá intellektuelek, köztük a mensevikek és eszerek, hívek maradnak önmagukhoz azzal, hogy a tőkét szolgálják és továbbra is elejétől végig hazug érveikkel hozakodnak elő: a proletárforradalom előtt szemünkre vetették, hogy utópisták vagyunk, a proletárforradalom után meg azt kívánják tőlünk, hogy fantasztikus gyorsasággal küszöböljük ki a multnak minden nyomát!

Mi azonban nem vagyunk utópisták és ismerjük a polgári „érvelések" valódi értékét, tudjuk azt is, hogy a forradalom után, bizonyos ideig, a régi erkölcsök nyomai még feltétlenül túlsúlyban lesznek az új erkölcs hajtásai felett. Amikor az új éppencsak megszületett, a régi, bizonyos ideig, mindig erősebb az újnál, ez mindig így szokott lenni, a természetben és a társadalmi életben egyaránt. A csúfolódás az újnak zsenge hajtásain, az intellektuelek olcsó kétkedése és más efféle — mindez, lényegében, a burzsoázia osztályharcának módszere a proletariátus ellen, a kapitalizmus védekezése a szocializmussal szemben. Gondosan kell tanulmányoznunk az új élet hajtásait, a legnagyobb figyelmet kell tanusítanunk irányukban, minden eszközzel elő kell segítenünk növekedésüket és „ápolnunk" kell ezeket a zsenge hajtásokat. Néhány feltétlenül elpusztul közülük. Nem kezeskedhetünk arról, hogy éppen a „kommunista szombatok" fognak különösen fontos szerepet játszani. Nem ez a lényeg. A lényeg az, hogy az újnak minden néven nevezendő hajtását támogatnunk kell s majd az élet fogja kiválasztani azok közül a legéletrevalóbbakat. Ha a japán tudósnak azért, hogy az embereknek a szifilisz legyőzésében segítsen, elég türelme volt ahhoz, hogy 605 vegyi készítményt kipróbáljon, amíg el nem készítette a 606-ot, amely megfelelt bizonyos követelményeknek, akkor azoknak, akik nehezebb feladatot akarnak meg-

oldani, akik a kapitalizmust akarják legyőzni, elég kitartással kell bírniok, hogy száz és száz új harci módszert, eljárást, eszközt próbáljanak ki avégből, hogy kidolgozzák közülük a legalkalmasabbakat.

A „kommunista szombatok" azért annyira fontosak, mert nem olyan munkások kezdeményezték, akik különösen jó viszonyok között élnek, hanem különböző szakmákhoz tartozó munkások, köztük szakképzettség nélküli, tanulatlan munkások, akik *közönséges*, azaz a *legnehezebb* viszonyok között élnek. Mi mindannyian jól ismerjük a munkatermelékenység esésének legfőbb okát, amely nemcsak Oroszországban, de az egész világon megfigyelhető: az imperialista háború nyomában járó pusztulás és nyomorúság, elkeseredés és fáradtság, a betegségek és a hiányos táplálkozás. Ez utóbbi fontosság szempontjából első helyen áll. Az éhség — íme ez az ok. Az éhség elhárítása céljából viszont emelni kell a munka termelékenységét a mezőgazdaságban is, a közlekedésben is, az iparban is. Tehát holmi bűvös kör féle áll elő: hogy a munka termelékenységét emelhessük, meg kell szabadulnunk az éhségtől, hogy megszabadulhassunk az éhségtől, emelnünk kell a munka termelékenységét.

Tudjuk, hogy a gyakorlatban az ilyen ellentmondások ennek a bűvös körnek áttörésével oldódnak meg, azzal, hogy a tömegek hangulatában fordulat áll be egyes csoportok hősies kezdeményezése következtében, amely az ilyen fordulat hátterében gyakran döntő szerepet játszik. A moszkvai tanulatlan munkások és a moszkvai vasutasok (természetesen a többségre gondolok, nem pedig maroknyi spekulánsra, az igazgatóságokban lebzselőkre és más efféle fehérgárdista csőcselékre) — azok közé a dolgozók közé tartoznak, akik kétségbeejtően nehéz körülmények között élnek. Állandóan elégtelen a táplálkozásuk, de most, az új termés előtt, az élelmezési helyzet általános megrosszabbodásakor — egyenesen éheznek. És lám, ezek az éhes munkások, akiket a burzsoázia, a mensevikek és eszerek dühödt ellenforradalmi agitációja hálóz be, „kommunista szombatokat" rendeznek, *minden fizetés nélkül* túlóráznak és annak ellenére, hogy fáradtak, megkínzottak, kimerültek az éhségtől, *a munka*

termelékenységének óriási emelkedését érik el. Hát nem óriási hősiesség ez? Hát nem világtörténelmi jelentőségű fordulat kezdete ez?

A munka termelékenysége, ez, végeredményben, az új társadalmi rend győzelme szempontjából a legfontosabb, a legfőbb dolog. A kapitalizmus a munka termelékenységének olyan fokát hozta létre, aminőt a feudalizmus nem ismert. A kapitalizmust az győzheti le véglegesen és az fogja is véglegesen legyőzni, hogy a szocializmus a munkának új, sokkal magasabb termelékenységét hozza létre. Ez igen nehéz és igen hosszadalmas dolog, de *megkezdtük* és ez a legfontosabb. Ha az éhező Moszkvában, 1919 nyarán, éhező munkások, akik az imperialista háború négy nehéz évét, utána pedig a még nehezebb polgárháború másfél évét élték át, meg tudták kezdeni ezt a nagy munkát, milyen lesz a további fejlődés, amikor majd győzünk a polgárháborúban és kiharcoljuk a békét?

A kommunizmus a kapitalizmussal szemben az önkéntes, a tudatos, az egyesült, a modern technikát felhasználó munkások magasabb fokú termelékenységét jelenti. A kommunista szombatok különösen értékesek, mint a *kommunizmus tényleges* kezdete, ez pedig rendkívül ritka dolog, mert mi azon a fokon vagyunk, amikor *„csak az első lépéseket* tesszük a kapitalizmusból a kommunizmusba való átmenet felé" (mint azt pártunk programja helyesen mondja).

A kommunizmus ott kezdődik, mikor az *egyszerű munkás* önfeláldozóan, nehéz munkával megbirkózva kezd gondolkodni a munka termelékenységének emeléséről, *arról, hogy minden pud gabonát, kőszenet, vasat* és egyéb terméket megőrizzen, bár azokat nem személyesen a dolgozó kapja, nem is „hozzátartozói", hanem „távolállók", azaz a társadalom egésze, tíz- és százmillió ember, akik eleinte egy szocialista államban, később a Szocialista Köztársaságok Szövetségében egyesülnek.

Karl Marx a „Tőké"-ben kigúnyolja az emberi szabadságjogok polgári demokrata alapokmányának dagályosságát és bőbeszédűségét, ezt az egész frázishalmazt a szabadságról, egyenlőségről és testvériségről *általában,* ami minden országban úgy

elkápráztatja a nyárspolgárokat és filisztereket, beleértve a mai aljas berni Internacionále aljas hőseit is. Marx szembeállítja e dagályos jogkinyilatkoztatással a proletariátus egyszerű, szerény, a tárgyra szorítkozó, mindennapi kérdésfeltevését: a munkanap törvényes megrövidítése az állam részéről — ez a proletariátus kérdésfeltevésének egyik tipikus példája. Marx megjegyzésének találó volta és egész mélysége annál világosabb, annál nyilvánvalóbb lesz előttünk, minnél jobban kibontakozik a proletárforradalom tartalma. A valódi kommunizmus „formulái" éppen abban különböznek a Kautskyak, a mensevikek és eszerek és a kedves berni „atyafiak" dagályos, körmönfont és ünnepélyes frázishalmazaitól, hogy *mindent a munkafeltételekre vezetnek* vissza. Kevesebb fecsegést a „munkademokráciáról", a „szabadságról, egyenlőségről, testvériségről", a „népuralomról" és más effélékről: napjaink öntudatos munkása és parasztja ezekben a felfújt frázisokban ugyanolyan könnyen felfedezi a polgári intellektuel szélhámosságát, mint ahogy az élettapasztalattal bíró embernek elég, ha ránéz a „gentleman" kifogástalanul „síma" képére és külsejére s azonnal, hibátlanul megállapítja: „minden valószínűség szerint csirkefogó".

Kevesebb dagályos frázist, több egyszerű, *hétköznapi* munkát, gondoljunk többet a pud gabonára, a pud szénre! Gondoskodjunk többet arról, hogy az éhező munkásnak és a lerongyolt, ruhátlan parasztnak oly szükséges pud gabona és pud szén ne *üzérkedés útján*, ne kapitalista ügyletek révén kerüljön elő, hanem az egyszerű dolgozók — az olyanok, mint a Moszkva—Kazán vasútvonal tanulatlan munkásai és vasutasai — tudatos, önkéntes, végtelenül hősies munkája révén.

Mindnyájunknak el kell ismernünk, hogy a forradalom kérdései tekintetében mindenütt, többek között a mi sorainkban is, lépten-nyomon megnyilatkoznak a burzsoá intellektuel, a frázisos módszer nyomai. Sajtónk például keveset harcol a rothadt burzsoá-demokratikus mult e rothadt maradványai ellen, kevéssé támogatja a valódi kommunizmus egyszerű, szerény, hétköznapi, de eleven hajtásait.

Vegyük a nők helyzetét. Nincs a világon olyan demokrata párt, a leghaladottabb polgári köztársaságban sem, amely évtizedek alatt századrészét is tette volna annak, amit mi kormányzásunknak már az első évében megtettünk. A szó szoros értelmében követ követ nem hagytunk azokból az aljas törvényekből, amelyek a nők jogi egyenlőtlenségét, a válás megszorítását, a válással kapcsolatos undorító formaságokat, a törvénytelen gyermekek el nem ismerését, az atyaság megállapítását stb. illetik — amely törvényeknek, a burzsoázia és a kapitalizmus szégyenére, még sok maradványa található minden civilizált országban. Ezerszeresen jogunk van büszkélkedni azzal, amit ezen a téren tettünk. De *mennél inkább megtisztítottuk* a talajt a régi, polgári törvények és intézmények szemetjétől, annál világosabbá vált előttünk, hogy csak az építkezés számára tisztítottuk meg a talajt, ez azonban még nem maga az építkezés.

A nő továbbra is *házi rabszolga,* minden felszabadító törvény ellenére, mert a *kis háztartás* elnyomja, fojtogatja, eltompítja, lealacsonyítja a nőt, odaszegzi a konyhához, a gyermekszobához és munkaerejét a barbár módra terméketlen, kicsinyes, idegölő, eltompító, nyomasztó munkára pazarolja. A *nők* igazi *felszabadítása,* az igazi kommunizmus csak ott és akkor kezdődik, ahol és amikor megkezdődik a tömegharc (amelyet az államhatalmat gyakorló proletariátus vezet) a kis háztartás ellen, vagyis helyesebben, amikor kezdetét veszi a kis háztartás *tömeges átépítése* nagy, szocialista háztartássá.

Vajjon elég figyelmet fordítunk-e a gyakorlatban erre a kérdésre, amely elméletileg minden kommunista számára vitán felül áll? Persze, hogy nem. Eléggé gondosan ápoljuk-e a kommunizmus *hajtásait,* amelyek már most megvannak ezen a téren? Nem és mégegyszer nem. A nyilvános étkezdék, bölcsődék, óvodák — ezek a hajtások példái, ezek azok az egyszerű, hétköznapi, semmiféle pompát, bőbeszédűséget, ünnepélyességet nem igénylő eszközök, amelyek segítségével a *valóságban fel* lehet *szabadítani a nőket,* amelyek segítségével valóban csökkenthetjük és megszüntethetjük a férfiakkal szemben való egyenlőtlenségüket, a társadalmi termelésben és a társadalmi életben

játszott szerepük tekintetében. Ezek az eszközök nem újak, a nagykapitalizmus teremtette meg őket (mint általában a szocializmus valamennyi anyagi előfeltételét), de a kapitalista rendszerben először is — ritkaságszámba mentek, másodszor — ami különösen fontos —, vagy *üzleti* vállalkozások maradtak, a spekuláció, nyerészkedés, csalás, hamisítás minden rossz oldalával, vagypedig a „polgári jótékonyság látványosságai" voltak, amiket a jóérzésű munkások joggal gyűlöltek és vetettek meg.

Kétségtelen, hogy nálunk ezeknek az intézményeknek a száma jelentékenyen megszaporodott és *kezdik* megváltoztatni jellegüket. Kétségtelen, hogy a munkásnők és parasztasszonyok között sokkal több a *szervezőtehetség*, mint amennyit már ismerünk, sokkal több az olyan ember, aki ért ahhoz, hogy valamilyen gyakorlati dolgot sok munkásnak és még több fogyasztónak a bevonásával megszervezzen, minden frázishalmozás, kapkodás, civakodás, tervekről, rendszerekről stb. szóló fecsegés nélkül, ami a túlságosan öntelt „intellingencia", vagy az újdonsült „kommunisták" állandó „betegsége". Mi azonban *nem ápoljuk* kellő módon az új életnek e hajtásait.

Nézzétek a burzsoáziát. Milyen nagyszerűen tudja reklámozni azt, amire *neki* van szüksége. Ujságjainak millió meg millió példányában mennyire nyakra-főre dicsérik azokat az üzemeket, amelyek a kapitalisták szemében „mintaüzemek"; hogyan teszik a „mintaszerű" polgári intézményeket a nemzeti büszkeség tárgyává! A mi sajtónk nem törődik vagy alig törődik azzal, hogy a legjobb étkezdékről vagy a legjobb bölcsődékről írjon, hogy mindennapi befolyásolással elérje azt, hogy közülük néhány mintaintézménnyé fejlődjék, hogy népszerűsítse őket, részletesen leírja, hogy *mintaszerű kommunista munkával* mennyi munkát takarítanak meg, mennyi kényelmet szereznek a fogyasztók számára, mennyi élelmiszert takarítanak meg, mily mértékben szabadítják fel a nőt a házi rabszolgaság alól, mennyire javítják meg az egészségügyi viszonyokat és hogy mindez elérhető és kiterjeszthető az egész társadalomra, minden dolgozóra.

A mintaszerű termelés, a mintaszerű kommunista szombatok, mintaszerű gondoskodás és lelkiismeretesség minden pud gabona beszerzésénél és elosztásánál, mintaétkezdék, mintaszerű tisztaság ebben vagy abban a munkásházban, ebben vagy abban a városnegyedben — minderre sajtónknak is, valamint *minden egyes* munkás- és parasztszervezetnek is, tízszerannyi figyelmet és gondot kellene fordítania, mint eddig. Ezek mind a kommunizmus hajtásai és mindannyiunk közös és elsődleges kötelessége ápolni ezeket az hajtásokat. Bármily nehéz is élelmezési és termelési helyzetünk, másfélévi bolsevik uralom után mégis kétségtelen, hogy az *egész vonalon* előrehaladtunk: a gabonagyüjtés 30 millió pudról (1917. VIII. 1—1918. VIII. 1.) 100 millió pudra (1918. VIII. 1—1919. V. 1.) emelkedett, a konyhakertészet növekedett, a be nem vetett gabonaterület kisebbedett, a roppant fűtőanyagbeszerzési nehézségek ellenére is a vasúti közlekedés javulni kezdett és így tovább. Ezen az általános alapon és a proletár államhatalom támogatása mellett a kommunizmus hajtásai nem fognak elsorvadni — megnőnek és teljes kommunizmussá fejlődnek ki.

* * *

Alaposan át kell gondolni a „kommunista szombatok" jelentőségét, hogy ebből a nagy kezdeményezésből levonjuk a belőle adódó roppant fontosságú gyakorlati tanulságokat.

Az első és legfontosabb tanulság: mindenképpen támogatni kell ezt a kezdeményezést. Nálunk túlságosan könnyen kezdték használni a „kommúna" szót. Mindenféle vállalkozást, amely kommunistáktól indul ki, vagy amiben kommunisták vesznek részt, gyakran azonnal kineveznek „kommúná"-nak — és emellett gyakran elfelejtik, hogy ezt az *annyira megtisztelő elnevezést* hosszú és kitartó munkával kell kiharcolni, az igazi kommunista építésben kipróbált *gyakorlati* sikerrel kell kiharcolni.

Ezért, szerintem, tökéletesen helyes az a határozat, amely a Központi Végrehajtó Bizottság tagjainak többségénél megérlelődött: *érvényteleníteni* a Népbiztosok Tanácsának rendeletét, amely a „fogyasztási kommúnák" *elnevezésre* vonatkozik.

Hadd legyen az elnevezés egyszerűbb — legalább az új szervezeti munka *első* fokainak hibáit és hiányait nem fogják a „kommúnák" rovására írni, hanem (mint ahogyan az igazság meg is követeli) a *rossz* kommunisták rovására. Nagyon hasznos volna a „kommúna" szót kiküszöbölni a *köznapi* használatból, megtiltani, hogy az első jött-ment felkapja, vagy pedig ezt *az elnevezést csak* a valódi kommúnáknál *ismerni el,* azoknál, amelyek a gyakorlatban valóban bebizonyították (és amelyekről az egész környékbeli lakosság egyhangúlag elismerte), hogy kommunista módon képesek és tudják az ügyeket intézni. Először bizonyítsd be, hogy tudsz ingyen dolgozni a társadalom érdekében, a dolgozók összessége érdekében, hogy tudsz „forradalmi módon dolgozni", hogy emelni tudod a munka termelékenységét, hogy amit csinálsz, az mintaszerű és azután nyujtsd ki a kezed a „kommúna" megtisztelő elnevezésért!

A legértékesebb kivételek ebben a tekintetben a „kommunista szombatok". Itt ugyanis a Moszkva—Kazán vasútvonal tanulatlan munkásai és vasutas munkásai *előbb tettel* mutatták meg, hogy tudnak *kommunistákként* dolgozni és azután nevezték el kezdeményezésüket „kommunista szombatnak". Törekednünk kell arra és el kell érnünk, hogy ez ezentúl is így legyen, hogy mindenkit, aki vállalkozását, intézményét, vagy ügyét kommúnának nevezi, *anélkül hogy* ezt nehéz munkával és a *tartós munka* gyakorlati *sikerével,* a dolog mintaszerű és tényleges kommunista intézésével *bebizonyítaná,* könyörtelenül nevetségessé tegyenek és mint csalót és fecsegőt megbélyegezzenek.

A „kommunista szombatok" nagy kezdeményezését más szempontból is ki kell használni, mégpedig: a párt-*tisztításra.* A forradalmat követő első időben, amikor a „becsületes" és nyárspolgári beállítottságú emberek tömege különösen félénk volt, amikor a burzsoá értelmiség, persze, beleértve a mensevikeket és eszereket is, mind egy szálig szabotált, hajlongva a burzsoázia előtt, teljességgel elkerülhetetlen volt, hogy a kormányzó párthoz oda ne dörgölődzenek kalandorok és egyéb ártalmas elemek. Enélkül egyetlen forradalom sem volt és nem is lehet.

A kérdés lényege az, hogy a kormányzó párt, amely egészséges és erős haladó osztályra támaszkodik, értsen hozzá, hogy megtisztítsa sorait.

E tekintetben már régen elkezdtük a munkát. Rendíthetetlenül és fáradhatatlanul folytatni kell azt. Segített nekünk a kommunisták katonai mozgósítása: a gyávák és munkakerülők elszakadtak a párttól. Szerencsés utat! A párttagok számának *ilyen* apadása a párt erejének és súlyának *óriási növekedését jelenti.* Folytatni kell a párttisztítást, kihasználva a „kommunista szombatok" kezdeményezését: a pártba csakis féléves, mondjuk „próbaidő" vagy „forradalmi módon végzett munkában" kiállott „vizsga" után kell felvenni a tagokat. Ugyanilyen vizsgát kell követelni *minden* párttagtól, aki 1917 október 25-e után lépett a pártba és különleges munkájával vagy érdemeivel nem bizonyította be, hogy feltétlenül megbízható, hűséges és tud kommunista lenni.

A párttisztítás, ha az a párt részéről a valódi kommunista munkát illető *követelmények* állandó *fokozásával* jár együtt, meg fogja javítani az államhatalom *apparátusát* és roppantul meg fogja gyorsítani a parasztok *végleges áttérését* a forradalmi proletariátus oldalára.

A „kommunista szombatok" többek között rendkívül élénk fényt vetettek az államhatalom apparátusának osztályjellegére a proletariátus diktatúrája idején. A párt Központi Bizottsága körlevelet írt a „forradalmi módon végzett munkáról". A gondolat egy 100—200 000 tagú párt (feltételezem, hogy komoly tisztítás után ennyi tag marad, mert most több van) Központi Bizottságától származik.

Ezt a gondolatot felkarolták a szakmailag szervezett munkások. Számuk Oroszországban és Ukrajnában eléri a 4 milliót. Óriási többségükben a proletár államhatalom mellett, a proletárdiktatúra mellett állnak, 200 000 és 4 millió — ez a „fogaskerekek" egymáshoz való viszonya, ha szabad magunkat így kifejezni. Azután jönnek a parasztság *tízmillióri.* A parasztság három főcsoportra oszlik: a legszámosabbak és a proletariátushoz a legközelebb állnak a félproletárok, vagyis a szegény-

parasztság. Azután következik a középparasztság és végül egy igen kisszámú csoport — a kulákok, vagyis a falusi burzsoázia.

Amíg fennáll a gabonakereskedelem és az éhségre való spekulálás lehetősége, a paraszt megmarad (és ez a proletárdiktatúra alatt egy bizonyos időtartamra elkerülhetetlen) félig dolgozónak és félig spekulánsnak. Mint spekuláns, ellenségesen áll velünk szemben, ellenségesen áll a proletárállammal szemben, hajlandó egyezkedni a burzsoáziával és a burzsoázia hű lakájával, egészen a mensevik Scheerig, vagy az eszer B. Csernyenkovig, akik a szabad gabonakereskedelem mellett foglalnak állást. De *mint dolgozó*, a paraszt a proletárállam barátja s a munkás leghűbb szövetségese a földesurak és a kapitalisták elleni harcban. Mint dolgozó, a paraszt óriási, sokmilliós tömegével az államnak azt a „gépezetét" támogatja, amelyet egy 100—200 000 főnyi kommunista proletár élcsapat vezet és amely a szervezett proletárok millióiból áll.

Nem volt még a világon a szó igazi értelmében demokratikusabb, a dolgozó és a kizsákmányolt tömegekkel szorosabban egybeforrott állam.

Az olyan proletármunka, mint amilyet a „kommunista szombatok" jelentenek és váltanak valóra, magával hozza azt, hogy a parasztságban végérvényesen megerősödik a tisztelet és szeretet a proletárállam irányában. Az ilyen munka és csakis az ilyen munka győzi meg a parasztot véglegesen arról, hogy az igazság a mi oldalunkon, a kommunizmus oldalán van és teszi a parasztot feltétlen hívünkké, vagyis: vezet el bennünket az élelmezési nehézségek teljes leküzdéséhez, a kommunizmus teljes győzelméhez a kapitalizmus felett a gabonatermelés és elosztás kérdésében, vezet el a kommunizmus feltétlen megszilárdulásához.

Lenin Művei. 3. kiad. XXIV. köt. 325—349. old. (oroszul).
Lenin Válogatott művek. Szikra 1949. 2. köt. 568—590. old.

Lenin

A KOMMUNISTA SZOMBATOKRÓL

Az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt 1919 december 20-i moszkvai városi konferenciáján tartott előadás

Elvtársak, amint azt az értekezlet rendezői velem közölték, önök a kommunista szombatokról tűztek ki előadást, két részre osztva, hogy módjuk legyen alaposan megvitatni azt, ami ebben a kérdésben a legfontosabb, az első: a kommunista szombatok megszervezése Moszkvában és eredményei, a második: gyakorlati következtetések levonása a további kommunista szombatok szervezése céljából. Én csupán általános tételekre, azokra a gondolatokra szeretnék szorítkozni, amelyek a kommunista szombatok szervezése, mint párt- és szovjetépítésünk új jelensége nyomán adódnak. Ezért a gyakorlati vonatkozásúakat csupán egészen röviden érintem.

Amikor az első kommunista szombatokat szervezték, akkor még nehéz volt megítélni, hogy mennyire érdemel figyelmet az efféle jelenség, s kinőhet-e belőle valami nagy dolog. Emlékszem, amikor a pártsajtóban megjelentek erről az első hírek, akkor azoknak az elvtársaknak nyilatkozata, akik közelállottak a szakszervezeti építés ügyéhez és a Munka Népbiztosságához, kezdetben rendkívül tartózkodóak, hogy ne mondjam — pesszimisták voltak. Úgy vélték, nincsen semmi okunk arra, hogy nagy jelentőséget tulajdonítsunk ezeknek a szombatoknak. Azóta a kommunista szombatok olyan szélesen elterjedtek, hogy fontosságukat építésünkben senki sem vitatja.

Valóban, nagyon gyakran használjuk a „kommunizmus" szót, oly gyakran, hogy pártunk nevébe is belefoglaltuk. De ha

az ember elgondolkozik ezen a kérdésen, akkor felmerül a gondolat, hogy azzal a jóval együtt, ami ebből származott, bizonyos veszély is előállhat számunkra. A fő ok, amely arra kényszerített bennünket, hogy megváltoztassuk pártunk nevét, az a kívánságunk volt, hogy a lehető legélesebben elhatároljuk magunkat a II. Internacionáléban uralkodó szocializmustól. Miután a szocializmus hivatalos pártjainak túlnyomó többsége az imperialista háború idején, vezérei személyében, országa burzsoáziájának, vagy „saját" kormányának pártjára állt, nyilvánvalóvá vált előttünk a régi szocializmus hatalmas válsága, csődje. S hogy a legélesebben hangsúlyozzuk, hogy mi nem számíthatjuk szocialistáknak azokat, akik az imperialista háború idején „saját" kormányukkal együtt mentek, hogy megmutassuk, hogy a régi szocializmus elrothadt, meghalt, főképpen ezért vetették fel pártunk átkeresztelésének gondolatát. Annál is inkább, mert tisztán elméleti szempontból a „szociáldemokrata" név már régóta nem helyes. Franciaországban már a negyvenes évektől kezdve, amikor először ment át széleskörű politikai használatba, a kispolgári szocialista reformizmus pártját illették vele, nem pedig a forradalmi proletariátus pártját. Ilymódon annak, hogy a párt új nevet vett fel — azt, amely az új Internacionále elnevezése lett —, legfőbb indítóoka és rúgója az a kívánság volt, hogy élesen elhatároljuk magunkat a régi szocializmustól.

Ha felvetjük azt a kérdést, hogy mit jelent a kommunizmus és miben különbözik a szocializmustól, akkor azt kell mondanunk, hogy szocializmus az a társadalom, amely közvetlenül nő ki a kapitalizmusból, az új társadalom első formája. A kommunizmus viszont a társadalom magasabbrendű formája, s csak akkor fejlődhet ki, amikor már teljesen megszilárdul a szocializmus. A szocializmus a kapitalisták segítsége nélküli munkát, a dolgozók szervezett élcsapatának, élenjáró osztagának legszigorúbb nyilvántartása, „ellenőrzése" és felügyelete mellett végzett társadalmi munkát feltételezi, amellett meg kell határozni a munka normáját és díjazását is. Erre a meghatározásra azért van szükség, mert a kapitalista társadalom olyan nyomokat hagyott bennünk és olyan szokásokat hagyott ránk, mint például

a szétforgácsoltan végzett munka, bizalmatlanság a társadalmi gazdaság iránt, a kistulajdonos régi szokásai, amelyek minden paraszti országban uralkodnak. Mindez keresztezi a valóságos kommunista gazdaságot. Kommunizmusnak viszont azt a rendszert nevezzük, amelyben az emberek már megszokták, hogy külön kényszerítő apparátusok nélkül teljesítsék társadalmi kötelezettségeiket, amelyben a közérdekű ingyenes munka általános jelenség lesz. Magától értetődik, hogy azok számára, akik az első lépéseket teszik meg a kapitalizmus feletti teljes győzelemhez, a „kommunizmus" fogalma túlságosan magas. Ezért bármennyire helyes volt is pártunk nevének megváltoztatása, bármily hatalmas volt is a haszon, amit hozott, bármily hatalmas a végzett munka, a kapott óriási lendület — hiszen most már az egész világon vannak kommunista pártok és bár még egy év sem telt el a Kommunista Internacionále megalapítása óta, az a munkásmozgalom szempontjából összehasonlíthatatlanul erősebb a régi, halódó II. Internacionálénál —, mégis, ha a „kommunista párt" elnevezést úgy értelmezzük, hogy a kommunista rend már is megvalósult, ebből óriási ferdítés és gyakorlati kár származik, ez a legüresebb hencegéshez vezet.

Ezért kell nagyon óvatosan bánni, a „kommunista" szóval s ezért váltak a kommunista szombatok különösen becsessé, amikor kezdtek általánossá válni, mert csupán ebben a rendkívül kicsiny jelenségben kezdett jelentkezni valami, ami kommunizmusnak nevezhető. A földesurak és kapitalisták kisajátítása csak azt tette számunkra lehetővé, hogy felépítsük a szocializmus legelemibb formáit, de ebben még nincs semmi, amit kommunizmusnak nevezhetnénk. Ha jelenlegi gazdaságunkat vesszük, azt látjuk, hogy a szocializmusnak még csak igen gyenge csírái vannak s roppant arányokban uralkodnak a régi gazdasági formák, ami vagy a kisgazdálkodás túlsúlyában, vagy a legvadabb, legféktelenebb spekulációban nyilvánul meg. De amikor ellenfeleink, a kispolgári demokraták és eszerek, ellenünk felhozott kifogásaikban azt mondják: ti szétvertétek a nagykapitalizmust, de ehelyett nálatok minden idők legrosszabb üzérkedő, uzsorás kapitalizmusa tobzódik, akkor erre azt válaszoljuk nekik: ha azt képzeltétek, hogy a nagykapitalizmustól egyenesen átmehe-

tünk a kommunizmusba, akkor nem forradalmárok, hanem reformisták vagy utópisták vagytok.

A nagykapitalizmus gyökeresen alá van ásva mindenütt, még azokban az országokban is, ahol még semilyen lépést sem tettek a szocializmus felé. Ebből a szempontból ez az egész kritika, mindezek az ellenvetések, amelyeket ellenfeleink felhoznak ellenünk, teljesen komolytalanok. Persze, miután szétvertük a kapitalizmust, ennek helyén kezdenek megjelenni az új, kis, üzérkedő kapitalizmus csírái. Késhegyig menő harc folyik a nagykapitalizmus maradványai ellen, amely mindenféle kis spekulációra vetette magát, ahol nehezebb megfogni és ahol a kereskedelem legrosszabb, legszervezetlenebb formáját vezeti be.

A harc, amely a háborus helyzet következtében sokkal elkeseredettebbé vált, különösen ott, ahol a kapitalizmus nagyobb mértékben volt megszervezve, a tőke részéről a legféktelenebb spekuláció formáját öltötte, s a forradalmi átmenetet teljesen helytelen is lett volna másképpen elképzelni. Ez a helyzet a mostani gazdasági élet szempontjából. Ha feltesszük a kérdést, hogy miféle rend is tulajdonképpen Szovjetoroszország jelenlegi gazdasági rendje, akkor azt kell mondanunk, hogy ez a szocializmus alapjainak lerakása a nagyüzemi termelésben, a régi kapitalista gazdaság átformálása, a kapitalizmus millió és millió formában jelentkező fölötte makacs ellenállása mellett. A nyugateurópai országok, amelyek ugyanolyan mértékben szenvedtek a háború következtében, mint a mi országunk, például Ausztria, csupán annyiban különböznek tőlünk, hogy ott a kapitalizmusnak ez a bomlása, ez az üzérkedés még nagyobb erővel jelentkezik, ezzel szemben a szocialista építés csírái, annak csírái, ami ellentámadást intéz a kapitalizmus ellen, ott nincs meg. De a mi gazdasági rendszerünkben eddig még semmi olyan nincsen, amit kommunizmusnak nevezhetnénk. „Kommunizmus" csupán akkor kezdődik, amikor nagy arányokban jelentkeznek a kommunista szombatok, vagyis egyes személyek ingyenes, semilyen hatalom, semilyen állam által nem szabványosított munkája a közjóért. Ez nem a szomszédnak nyujtott segítség, ami a faluban mindig megvolt, hanem országos, állami szükségleteket fedező, széles méretekben szervezett és ingyenes munka. Ezért helyesebb

volna, ha a kommunista szót azonkívül, hogy a párt elnevezésére használjuk, kizárólag életünknek azokra a gazdasági jelenségeire alkalmaznók, amelyek olyasmit valósítanak meg, amit csakugyan „kommunizmusnak" nevezhetünk. Ha Oroszország jelenlegi rendjében van valami, amit kommunizmusnak nevezhetünk, akkor ez csak a kommunista szombatok, a többi pedig csak harc a kapitalizmus ellen a szocializmus megszilárdításáért, amelyből annak teljes győzelme után ki kell nőnie ugyanannak a kommunizmusnak, amelyet a kommunista szombatokon nem könyvekben, hanem az élő valóságban észlelünk.

Ez a kommunista szombatok elvi jelentősége, mert ezek azt mutatják, hogy itt ingyenes munka formájában, amelyet az egész állam szükségleteire, széles méretekben szerveznek, valami teljesen új, minden régi kapitalista szabállyal ellenkező, a kapitalista társadalom felett győzedelmeskedő szocialista társadalomnál magasabb valami jön létre és van keletkezőben. Ezért, amikor az idén a Párt Központi Bizottságának felhívására, hogy siessetek az ország segítségére, először a Moszkva—Kazán vasútvonal vasutasai mozdultak meg, akik a legnagyobb éhségben és ínségben élnek, s amikor annak jelei mutatkoztak, hogy a kommunista szombatok nem egyes kivételes esetek többé, hanem terjedni kezdenek és a tömegek együttérzésével találkoznak, el lehetett mondani, hogy itt roppant fontos elvi jelentőségű tényről van szó s ezt tényleg mindenképpen támogatnunk kell, ha nem csupán elvi értelemben, nem csupán a kapitalizmus elleni harc szempontjából nézve akarunk kommunisták lenni. A szocialista társadalom gyakorlati építésének szempontjából nézve ez még kevés. Meg kell mondani, hogy a gyakorlatban meg lehet valósítani a mozgalmat tömegméretekben. Hogy ezt bebizonyítottuk-e — erre a kérdésre nem adhatok választ, mivel az általunk kommunista szombatoknak nevezett mozgalom méreteinek általános összegezése még nem készült el. Csak töredékes tudósítások állnak rendelkezésemre s azt olvastam a pártsajtóban, hogy a kommunista szombatok igen sok városban egyre jobban elterjednek. A petrográdi elvtársak azt mondták, hogy a kommunista szombatok Petrográdon összehasonlíthatatlanul nagyobb arányban terjedtek el, mint Moszkvában. Ami a vidéket illeti, sok elvtárs —

azok közül, akik gyakorlatilag ismerik ezt a mozgalmat — azt mondta nekem, hogy náluk hatalmas anyag halmozódik fel a társadalmi munkának ezzel az új formájával kapcsolatban. De csak miután ezt a kérdést a sajtóban és különböző városok pártértekezletein sokszorosan megvitatták, csak azután sikerül majd megkapnunk azokat a végső adatokat, amelyek alapján meg tudjuk mondani, hogy a kommunista szombatok valóban tömegjelenséggé váltak-e, s valóban komoly sikereket értünk-e el ezen a téren.

Akárhogy van is, akár előbb, akár még nem egyhamar kapjuk is meg az ilyen teljes és ellenőrzött adatokat, kétségtelennek kell elismernünk azt, hogy elvi szempontból más jelenség, amely arra utalna, hogy mi nemcsak nevezzük magunkat kommunistáknak s nemcsak akarunk azok lenni, de valóban megvalósítunk olyasvalamit, amit kommunizmusnak — nem pedig csak szocializmusnak nevezhetünk —, más ilyen jelenség a kommunista szombatokon kívül nincsen. Ebben van a kommunista szombatok elvi jelentősége. Ezért minden kommunistának, mindenkinek, aki hű akar lenni a kommunizmus elveihez, arra kell irányítania minden erőfeszítését, minden figyelmét, hogy elősegítse a kommunista szombatok jelentőségének felismerését és gyakorlati elterjedésüket. Ezért szüntelenül, minden pártértekezleten fel kell vetni és meg kell vitatni ezt a kérdést mind elméleti, mind gyakorlati oldalról. Nem szabad beérnünk azzal, hogy a kommunista szombatoknak mindössze elvi, elméleti oldalára mutatunk rá. A kommunista szombatok nemcsak azért rendkívül becsesek előttünk, mert kommunizmust valósítanak meg a gyakorlatban. Ezenkívül a kommunista szombatoknak kettős jelentőségük van számunkra: állami szempontból — nyilvánvaló gyakorlati segítséget jelentenek az államnak, pártszempontból pedig, aminek számunkra mint párttagok számára nem szabad homályban maradnia — az a jelentőségük, hogy elősegítik a párt megtisztítását a hozzátapadt elemektől, elősegítik a harcot azok ellen a hatások ellen, amelyeknek a párt a bomlófélben levő kapitalizmus környezetében ki van téve.

Lenin Művei. 3. kiad. XXIV. köt. 650—654. old. (oroszul).

Lenin

A MUNKAFEGYELEMRŐL

1920 eleje

Miért győztük le Jugyenicset, Kolcsakot és Gyenyikint, habár az egész világ kapitalistái segítették őket?

Miért vagyunk meggyőződve arról, hogy most pedig le fogjuk győzni a gazdasági pusztulást és helyreállítjuk az ipart és a mezőgazdaságot?

A földesurakon és a tőkéseken azért arattunk győzelmet, mert a vöröskatonák, a munkások és parasztok tudták, hogy saját szívügyükért harcolnak.

Azért győztünk, mert az egész munkásosztály és az egész parasztság legjobbjai ebben a kizsákmányolók ellen vívott háborúban példátlan hősiességet tanusítottak, a bátorság csodáit művelték, hallatlan nélkülözéseket szenvedtek, feláldozták magukat, könyörtelenül kiűzték soraikból a haszonlesőket és a gyávákat.

Most is biztosak vagyunk abban, hogy le fogjuk győzni a gazdasági pusztulást, mert az egész munkásosztály és az egész parasztság legjobbjai éppoly öntudatosan, éppoly szilárdan és éppoly hősiesen kelnek harcra.

Amikor pedig a dolgozók milliói egy emberként egyesülnek és követik osztályuk legjobbjait — a győzelem bizonyos.

A hadseregből kiűztük a haszonlesőket. Most mindnyájan azt mondjuk:

„Le a haszonlesőkkel, le azokkal, akiknek csak a nyereségen és az üzérkedésen jár az eszük, akik kibújnak a munka alól,

akik vonakodnak meghozni a szükséges áldozatokat a győzelem érdekében!"

Éljen a munkafegyelem, a lankadatlan szorgalom a munkában, a munkás- és parasztügy iránti odaadás!

Örök dicsőség azoknak, akik a Vörös Hadsereg első soraiban estek el.

Örök dicsőség azoknak, akik most a dolgozók millióit ragadják magukkal azáltal, hogy a legnagyobb buzgósággal haladnak a munkahadsereg első soraiban!

Lenin Művei. 3. kiad. XXX. köt. 402. old. (oroszul).
Lenin, Válogatott művek. Szikra 1949. 2. köt. 654—655. old.

Lenin

AZ ÉVSZÁZADOS RENDSZER MEGDÖNTÉSÉTŐL EGY ÚJ RENDSZER MEGTEREMTÉSE FELÉ

1920 április 8

Lapunkat a kommunista munka kérdésének szenteljük.

Ez — a szocializmus építésének legfontosabb kérdése. És mindenekelőtt alaposan meg kell érteni, hogy ez a kérdés gyakorlatilag csakis azután merülhetett fel, hogy a proletariátus meghódította a politikai hatalmat, csakis azután, hogy kisajátítottuk a földesurakat és a kapitalistákat és csakis azután, hogy a proletariátus, amely az államhatalmat magához ragadta, döntő győzelmet aratott a kizsákmányolók fölött, akik kétségbeesett ellenállást, ellenforradalmi felkeléseket és polgárháborút szerveztek.

1918 elején úgylátszott, hogy eljött ez az idő és valóban, a német imperializmus Oroszország ellen indított 1918 februári hadjárata után a szocialista építés ideje el is érkezett. Akkor azonban ez az idő oly rövid volt, az ellenforradalmi felkelések és hadjáratok újabb és jóval hatalmasabb hulláma oly gyorsan tört ránk, hogy a Szovjethatalomnak nem volt meg a lehetősége valamennyire is behatóan és komolyan foglalkozni a békés építés kérdéseivel.

Most, kétévi éhínség, nélkülözések és csapások hallatlan és hihetetlen nehézségeire tekintünk vissza, de egyúttal a Vörös Hadsereg fényes győzelmeire is, amelyeket a nemzetközi kapitalista reakció hordái fölött aratott.

Most komoly esélyünk van azt remélni (hacsak a francia kapitalisták Lengyelországot nem uszítják háborúba), hogy szilárdabb és tartósabb békének nézünk elébe.

Két év alatt már szereztünk némi tapasztalatokat a szocializmus alapján folyó építésben. Ezért a kommunista munka kérdését közvetlenül lehet és kell feltenni — helyesebb lesz azonban, ha nem kommunista, hanem szocialista munkáról beszélünk, mert a kapitalizmusból kinövő új társadalmi rendszernek nem magasabb fokáról, hanem alsó fokáról, első fejlődési fokáról van szó.

Kommunista munkán, a szó szorosabb és szigorúbb értelmében, a társadalom érdekében kifejtett ingyenes munkát értjük, az olyan munkát, amelyet nem azért teljesítenek, hogy bizonyos kötelezettséget rójanak le, nem azért, hogy bizonyos termékekre jogot formáljanak s amelyet nem előre megállapított és törvényesített normák szerint végeznek; a kommunista munka önkéntes munka, normák nélküli munka, olyan munka, mely nem számít díjazásra, nem szab fizetési feltételeket, amelyet azért végeznek, mert a közösség érdekében végzett munkát megszokták, amely abból a (szokássá vált) tudatos belátásból fakad, hogy a közösség érdekében dolgozni kell — a kommunista munka nem egyéb, mint az egészséges szervezet szükséglete.

Mindenki számára világos, hogy mi, azaz a mi társadalmunk, a mi társadalmi rendszerünk még igen, igen messze van az ilyen természetű munka szélesméretű, valóban tömeges alkalmazásától.

Ezen az úton azonban már az is némi haladást jelent, hogy ez a kérdés felvetődött, hogy azt az egész élenjáró proletariátus (a kommunista párt és a szakszervezetek) és az államhatalom egyaránt felvetette.

Hogy nagy dolgokat érjünk el, kicsinyekkel kell kezdenünk.

És másrészről: a „nagy dolog" után, az állami forradalmi átalakulás után, amely megdöntötte a tőkések tulajdonát és a

proletariátus kezébe adta a hatalmat, a gazdasági élet *új alapon* való felépítését csak *kicsiny dolgokkal lehet* elkezdeni.

Kommunista szombatok, munkahadsereg, munkakötelezettség — ezek a szocialista és kommunista munka gyakorlati megvalósításának különböző formái.

Ebben a megvalósításban még rengeteg a hiányosság. E hiányosságokon nevetéssel (vagy rosszindulattal) csak azok tehetik túl magukat, akik nem tudnak gondolkodni, hogy a kapitalizmus védelmezőiről ne is szóljunk.

Ilyen új, ilyen nehéz, ilyen nagy dolognál a hiányok, hibák, ballépések elkerülhetetlenek. Aki fél a szocializmus építésének nehézségeitől, aki azoktól visszariad, aki kétségbeesik, vagy kislelkűen a fejét veszti, az nem szocialista.

Új munkafegyelmet megteremteni, az emberek közötti társadalmi köteléknek új formáit létrehozni, új formákat és módszereket teremteni az emberek munkába való bevonására — ez évekre és évtizedekre terjedő munka.

Ez a munka — a leghálásabb és a legnemesebb munka.

A mi szerencsénk az, hogy miután a burzsoáziát megdöntöttük és ellenállását letörtük, meghódíthattuk magunknak a talajt, amelyen az ilyen munka *lehetségessé vált.*

S mi minden erőnkkel nekilátunk ennek a munkának. Kitartás, állhatatosság és készség, eltökéltség és képesség százszor kipróbálni valamit, százszor kijavítani és törik-szakad célhoz jutni — ezeket a tulajdonságokat a proletariátus 10, 15, 20 éven át fejlesztette magában még az Októberi Forradalom előtt és továbbfejlesztette a forradalmat követő két év folyamán, miután hihetetlen nélkülözéseket, éhséget, pusztulást, nyomorúságot szenvedett át. A proletariátus e tulajdonságai — záloga annak, hogy a proletariátus győzni fog.

1920 április 8.

Lenin Művei. 3. kiad. XXV. köt. 148—152. old. (oroszul).
Lenin. Válogatott művek. Szikra 1949. 2. köt. 675—677. old.

Lenin

A MOSZKVA-KAZÁNI VASÚTVONALON SZERVEZETT ELSŐ KOMMUNISTA SZOMBATTÓL AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI MÁJUS ELSEJEI KOMMUNISTA SZOMBATIG

1920 május 2

A címben feltüntetett távolságot egy év alatt tettük meg. A távolság óriási. Bármily gyengék még a mi szombatjaink, bármily nagyok is fogyatékosságaik rendezettség, szervezettség, fegyelmezettség tekintetében, miként azt minden szombat mutatja, a legfontosabbat mégis megtettük. A súlyos tömböt elmozdítottuk helyéből és ez a lényeg. Mi egyáltalán nem általatjuk magunkat abban a tekintetben, hogy mily keveset tettünk meg eddig és mily végtelenül sok tennivaló van még előttünk; de csak a dolgozók szerencsétlen ellenségei, a burzsoázia rosszindulatú hívei kicsinyelhetik le a május elsejei szombatot, csak a legmegvetettebb emberek, akik visszavonhatatlanul eladták magukat a kapitalizmusnak, csak azok képesek elítélni azt, hogy a május elsejei nagy ünnepet felhasználjuk a kommunista munka bevezetésének kísérletére tömegméretben.

A cárok, földbirtokosok és kapitalisták megdöntése után most először tisztul meg a tér a szocializmus igazi építésére, az új társadalmi viszonynak, a közös munka új fegyelmének, a népgazdaság, majd pedig a világgazdaság új, világtörténelmi jelentőségű alakulatának kidolgozására. Ez azt jelenti, hogy át kell dolgozni, alakítani magukat az erkölcsöket, melyeket hosszú időn át bemocskolt és megrontott a termelési eszközök átkozott magántulajdona, valamint a marakodás és bizalmatlanság, a gyűlöl-

ködés, a szétforgácsolódás, az egymás elleni áskálódás légköre, az a légkör, amelyet elkerülhetetlenül állandóan rontanak és táplálnak a kis különálló gazdaságok, a kis tulajdonosok gazdaságai által, a köztük folyó szabad csere mellett.

A kereskedelem szabadsága, a csere szabadsága évszázadokon át az emberek millióinak számára a gazdasági bölcseség legmagasztosabb hagyománya, az emberek száz és száz millióinak legmegrögzötteb szokása volt. · Ez a szabadság éppúgy keresztül-kasul hazug, éppúgy a kapitalista megtévesztés, erőszak, kizsákmányolás fedezésére szolgál, mint a többi szabadság, melyet a burzsoázia hirdetett és megvalósított, mint például a munka szabadsága (olvasd — az éhenhalás szabadsága) stb. Mindezeket a szabadságokat a tulajdonosok létesítették. Ezzel a szabadsággal, a munka tőke által való kizsákmányolásának szabadságával szakítottunk és visszavonhatatlanul szakítunk minden pillanatban és kíméletlenül harcolunk ellene. Le a régi társadalmi kapcsolatokkal, a régi gazdasági viszonyokkal, a tőkének alávetett munka régi szabadságával, a régi törvényekkel, a régi szokásokkal. Új társadalmat fogunk építeni. Minket nem félemlítettek meg a cárizmus, a burzsoázia, a világbíró imperialista hatalmak elleni nagy forradalmi háború folyamán ért vereségek. Minket nem félemlítenek meg a hatalmas nehézségek és a rendkívül nehéz munka elkerülhetetlen kezdeti nehézségei, mert a munkaszokások és erkölcsök összességének átalakítása — évtizedes munka. Ünnepélyes és szilárd ígéretet teszünk egymásnak, hogy minden áldozatra készek vagyunk, hogy szilárdan megállunk és kitartunk ebben a roppant nehéz harcban, a szokás ereje ellen vívott harcban és fáradhatatlanul fogunk dolgozni éveken és évtizedeken át.

Dolgozni fogunk, hogy kiirtsuk azt az átkozott szabályt: „mindenki önmagáért, egyedül Isten mindenkiért", hogy kiirtsuk a szokást, hogy a munkát csak kötelességnek tartják és jogosnak csak a megállapított norma szerint fizetett munkát. Dolgozni fogunk, dolgozni fogunk, hogy tudatosítsunk egy másik szokást, hogy a tömegek mindennapi életébe bevigyük azt a szabályt, hogy „mindenki egyért, egy mindenkiért", azt a

szabályt, hogy „mindenki képességei szerint, mindenkinek szükségletei szerint", hogy fokozatosan, de hajthatatlanul bevezessük a kommunista fegyelmet a kommunista munkába. Hallatlanul súlyos tömböt mozdítottunk ki helyéből, a tespedés, a tudatlanság tömbjét és megingattuk azt a csökönyösséget, amellyel ragaszkodtak a szabad kereskedelem szokásához, a munkás és emberi erőnek, mint bármely más árunak adás-vételéhez. Elkezdtük megingatni és megszüntetni a legbegyökerezettebb előítéleteket, a legkeményebb, évszázados megkérgesedett szokásokat. A mi szombatjaink egy év alatt hatalmas lépést tettek előre. Még végtelenül gyengék. Bennünket ez nem ijeszt meg. Láttuk, mint erősödött meg a végtelenül gyenge Szovjethatalom szemünk láttára erőfeszítéseink nyomán, mint kezdett átalakulni végtelenül hatalmas világerővé. Éveken és évtizedeken át fogunk dolgozni a kommunista szombatok bevezetéséért, fejlesztéséért, terjesztéséért, javításáért, azért, hogy szokássá váljék. El fogunk jutni a kommunista munka győzelméhez.

Lenin Művei. 3. kiad. XXV. köt. 255—256. old. (oroszul).

Lenin

AZ IFJÚSÁGI SZÖVETSÉGEK FELADATAI

Részlet a Komszomol III. Összoroszországi kongresszusán 1920 október 2-án mondott beszédből

Ennek magyarázatául, de meg azért is, hogy rátérjek arra a kérdésre, hogyan kell tanulni, gyakorlati példát hozok fel. Önök valamennyien tudják, hogy közvetlenül a katonai feladatok, a köztársaság védelmének feladatai után a gazdasági feladat áll előttünk.

Tudjuk, hogy a kommunista társadalmat nem lehet felépíteni, ha nem keltjük új életre az ipart és a mezőgazdaságot, és pedig nem úgy, ahogy régen volt. Modern alapokon kell újjáélesztenünk az ipart és mezőgazdaságot, a tudomány legeslegújabb vívmányainak megfelelően. Önök tudják, hogy ez az alap a villamosság, hogy csak ha majd az egész ország, az ipar és a mezőgazdaság minden ága villamosítva lesz, csak ha majd ezt a feladatot önök teljes egészében magukévá teszik, csakis akkor lesznek képesek önök felépíteni a maguk számára azt a kommunista társadalmat, melyet a régi nemzedék nem tud felépíteni.

Önök előtt az egész ország gazdasági újjáépítésének feladata áll; a mezőgazdaság és az ipar újjászervezése, helyreállítása korszerű technikai alapon, mely a modern tudományon, a technikán, a villamosságon nyugszik.

Önök jól tudják, hogy a villamosítás megvalósítására tudatlan emberek nem alkalmasak, s hogy az írni-olvasnitudás egymagában véve itt vajmi keveset használ. Itt nem elég megérteni, hogy mi az a villamosság; ismerni kell annak technikai

alkalmazását az iparban és a mezőgazdaságban, valamint az ipar és a mezőgazdaság egyes ágaiban egyaránt. Ezt nekünk magunknak is meg kell tanulnunk s meg kell erre tanítanunk a dolgozók egész serdülő nemzedékét.

Ez a feladat áll minden öntudatos kommunista előtt, minden ifjú előtt, aki magát kommunistának vallja és tisztában van azzal, hogy amikor a Kommunista Ifjúsági Szövetség tagjai sorába lépett, azt a feladatot vállalta magára, hogy segíteni fog a pártnak: a kommunizmus felépítésében, s az egész ifjú nemzedéknek: a kommunista társadalom megteremtésében. Meg kell értenie, hogy a kommunizmust csak a modern műveltség alapján valósíthatja meg és hogy ha ez a műveltség nem lesz meg, a kommunizmus csak óhaj marad.

Az előző nemzedéknek az volt a feladata, hogy megdöntse a burzsoáziát. Akkoriban a főfeladat a burzsoázia kritikája volt, az, hogy a tömegekben gyűlöletet ébresszünk a burzsoázia iránt, hogy kifejlesszük az osztálytudatot, hogy képesek legyünk erőink tömörítésére.

Az új nemzedékre bonyolultabb feladat vár. Önöknek nem elég egyesíteniök az erőket, hogy megvédjék a munkás- és paraszthatalmat a kapitalisták támadása ellen. Ezt meg kell tenniök. Ezt önök kitűnően megértették, erről minden kommunistának világos képe van. Ez azonban nem elég.

Önöknek a kommunista társadalmat kell felépíteniök. A munka első felét sok tekintetben elvégeztük. A régit annak rendje és módja szerint szétromboltuk, az már nem más, mint romhalmaz, aminthogy romhalmazzá is kellett változtatni. A talajt megtisztítottuk s az ifjú kommunista nemzedék feladata az, hogy ezen a talajon felépítse a kommunista társadalmat.

Önök előtt az építés feladata áll s ezt a feladatot csak úgy oldhatják meg, ha elsajátítanak minden korszerű ismeretet, ha képesek lesznek a kommunizmust készen kapott, betanult formulákból, tanácsokból, receptekből, előírásokból, programokból olyan eleven erővé változtatni, amely egységbe foglalja az önök közvetlen munkáját, ha képesek lesznek a kommunizmust gyakorlati munkájuk vezérfonalává tenni.

Ez az önök feladata, melynek önöket az egész ifjú nemzedék képzésénél, nevelésénél, magasabb színvonalra emelésénél vezérelnie kell. Önöknek kell az elsőknek lenniök a kommunista társadalom építőinek milliói között, akiknek soraiban minden ifjúnak, minden leánynak ott kell lennie.

A munkás- és parasztifjúság egész tömegének a kommunizmus építésébe való bevonása nélkül a kommunista társadalmat felépíteni nem lehet.

Itt természetesen szembekerülünk azzal a kérdéssel, hogyan kell a kommunizmusra nevelnünk, milyen sajátos módszerekkel.

Mindenekelőtt a kommunista erkölcs kérdésére térek ki.

Önöknek kommunistákat kell magukból nevelniök. Az Ifjúsági Szövetség feladata saját gyakorlati tevékenységét olymódon megszervezni, hogy ez az ifjúság tanulva, szervezkedve, tömörülve, harcolva nevelje önmagát és mindazokat, akik benne vezérüket látják, hogy kommunistákat neveljen. A mai ifjúság egész nevelésének, kiképzésének és oktatásának arra kell irányulnia, hogy ezt az ifjúságot kommunista erkölcsre nevelje.

De vajjon van-e kommunista erkölcs? Van-e kommunista erkölcsösség? Persze, hogy van. Gyakran úgy tüntetik fel a dolgot, hogy nekünk nincs saját erkölcsünk, s a burzsoázia gyakran azzal vádol bennünket, hogy mi, kommunisták, minden erkölcsöt tagadunk. Ez a fogalmak összezavarásának módszere, melynek segítségével port hintenek a munkások és parasztok szemébe.

Milyen értelemben tagadjuk mi az erkölcsöt? Milyen értelemben tagadjuk az erkölcsösséget?

Abban az értelemben, ahogy azt a burzsoázia prédikálta, amely az erkölcsöt az isten parancsolataiból vezette le. Ami ezt illeti, mi, persze, kijelentjük, hogy istenben nem hiszünk és igen jól tudjuk, hogy isten nevében a papság beszélt, a földesurak beszéltek, a burzsoázia beszélt, hogy kizsákmányoló érdekeiket érvényesítsék. Vagypedig erkölcsi törvények és isteni parancsolatok helyett idealista vagy félidealista frázisokból vezették le az erkölcsöt, amely frázisok lényege szintén mindig olyasvalami volt, ami igen hasonló az isteni parancsolathoz.

Mi tagadunk minden olyan erkölcsöt, amelyet embereken kívülálló, osztályokon kívülálló fogalomból vezetnek le. Mi azt mondjuk, hogy ez csalás, szemfényvesztés s a munkások és parasztok elbódítása a földesurak és kapitalisták érdekében.

Mi kijelentjük, hogy a mi erkölcsünk a proletár osztályharc érdekeinek van teljesen alávetve. Mi erkölcsünket a proletariátus osztályharcának érdekeiből vezetjük le.

A régi társadalom azon alapult, hogy a földesurak és a kapitalisták minden munkást és parasztot elnyomtak. Ezt a régi társadalmat nekünk szét kellett zúznunk, meg kellett döntenünk, amihez azonban egyesülés kell. A jó isten ilyen egyesülést nem hoz létre.

Ilyen egyesülést csak a gyárak és üzemek, csak a tanult, hosszú álmából felébresztett proletariátus hozhatott létre. Csak amikor ez az osztály kialakult, akkor kezdődött meg az a tömegmozgalom, amely elvezetett odáig, amit most látunk: a proletárforradalom győzelméhez az egyik leggyengébb országban, mely három éve védi magát az egész világ burzsoáziájának nyomásával szemben.

És látjuk, miként nő az egész világon a proletárforradalom. A tapasztalat alapján mondjuk most, hogy csak a proletariátus volt képes létrehozni ilyen egybeforrott erőt, mely maga után vonta a szétforgácsolt, szétszóródott parasztságot és megállta a sarat a kizsákmányolók minden rohamával szemben. Csak ez az osztály segíthet a dolgozó tömegeknek abban, hogy egyesüljenek, tömörüljenek és véglegesen megvédjék, véglegesen megszilárdítsák, végleg felépítsék a kommunista társadalmat.

Ezért mondjuk: számunkra az emberi társadalmon kívülálló erkölcs nem létezik; ez csalás. Számunkra az erkölcs alá van vetve a proletárosztályharc érdekeinek.

És mi ez az osztályharc? Az osztályharc azt jelenti: megdönteni a cárt, megdönteni a kapitalistákat, megsemmisíteni a kapitalisták osztályát.

És általában mi az, hogy osztályok? Az, ami lehetővé teszi, hogy a társadalom egyik része a másik rész munkáját magának eltulajdonítsa.

Ha a társadalom egyik része eltulajdonít magának minden földet — a földesurak és a parasztok osztályával van dolgunk. Ha a társadalom egyik részének gyárai és üzemei, részvényei és tőkéi vannak, a társadalom másik része pedig e gyárakban dolgozik, a kapitalisták és proletárok osztályával van dolgunk.

A cárt elkergetni nem volt nehéz — mindössze néhány napra volt csak szükség. Nem volt nagyon nehéz a földesurak elkergetése sem, néhány hónap alatt el lehetett intézni és nem nagyon nehéz a kapitalisták elkergetése sem.

Az osztályok megszüntetése azonban hasonlíthatatlanul nehezebb; a munkásokra és parasztokra való tagozódás még mindig megmaradt. Ha a paraszt elkülönített parcellán él és visszatartja a fölös gabonát, vagyis azt a gabonát, amire sem neki, sem jószágának nincs szüksége, mindenki más pedig kenyér nélkül marad, úgy a paraszt már kizsakmányolóvá válik. Minél több gabonát tart vissza, annál előnyösebb az neki, a többiek pedig hadd éhezzenek. „Minél jobban éheznek, annál drágábban adom el a gabonámat."

Szükséges, hogy mindenki közös terv alapján, közös földön, közös gyárakban és üzemekben, közös munkarend szerint dolgozzék. Könnyű-e ezt elérni? Önök látják, hogy ezt a dolgot nem olyan könnyű megoldani, mint amilyen könnyű elkergetni a cárt, a földesurakat és a kapitalistákat. Ehhez arra van szükség, hogy a proletariátus átnevelje, átgyúrja a parasztok egy részét és a maga oldalára vonja a dolgozó parasztokat, hogy megtörje a gazdag parasztok ellenállását, akik megszedik magukat a többiek nyomorúságán.

A proletariátus harci feladata tehát még nincs befejezve azzal, hogy megdöntöttük a cárt, elkergettük a földesurakat és kapitalistákat; a befejezés annak a rendnek a feladata, melyet a proletariátus diktatúrájának nevezünk.

Az osztályharc tovább folyik; csak formáit változtatta meg. A proletariátus osztályharca ez azért, hogy vissza ne térhessenek a régi kizsákmányolók, hogy az elmaradt parasztság szétszórt tömege egyetlen szövetségbe egyesüljön. Az osztályharc folyik tovább s a mi feladatunk: mindent alárendelni e harc érdekeinek.

S mi a mi kommunista erkölcsünket ennek a feladatnak rendeljük alá. Mi azt mondjuk: erkölcs az, ami elősegíti a régi kizsákmányoló társadalom elpusztítását és valamennyi dolgozó egyesülését a kommunisták új társadalmát megteremtő proletariátus körül.

A kommunista erkölcs — az az erkölcs, amely ezt a harcot szolgálja, amely egyesíti a dolgozókat minden kizsákmányolás ellen, minden kistulajdon ellen, mert a kistulajdon egyetlen személy kezébe adja azt, amit az egész társadalom teremtett meg munkájával.

Nálunk a föld közös tulajdonnak számít.

No és ha én ebből a közös tulajdonból bizonyos részt magamnak veszek, ha kétszer annyi gabonát termelek rajta, mint amennyire szükségem van és a gabonafölösleggel üzérkedést folytatok? Ha úgy okoskodom, hogy mennél több az éhező, annál nagyobb árat fognak fizetni? Vajjon akkor mint kommunista járok el?

Nem, mint kizsákmányoló, mint tulajdonos járok el. Ez ellen harcolni kell.

Ha a dolgot a régiben hagyjuk, akkor minden visszagördül a kapitalisták uralmához, a burzsoázia uralmához, ahogy ez a régebbi forradalmaknál nem egyszer megtörtént. Ahhoz, hogy a kapitalisták és a burzsoázia hatalmát ne lehessen újból visszaállítani, nem szabad megengedni az üzérkedést, azt, hogy egyesek a többiek rovására gazdagodhassanak; valamennyi dolgozónak a proletariátus köré kell tömörülnie s meg kell teremteniök a kommunista társadalmat.

Ez a legfőbb sajátossága annak, ami a kommunista ifjúság szövetségének és szervezetének alapvető feladatát képezi.

A régi társadalom azon az elven alapult, hogy vagy te rabolod ki a másikat, vagy a másik rabol ki téged, vagy te dolgozol a másik számára, vagy az dolgozik a te számodra, vagy rabszolgatartó vagy, vagypedig rabszolga. S érthető, hogy az emberek, akik ebben a társadalomban nevelkednek, mondhatnám, az anyatejjel szívják magukba ezt a pszichológiát, szokást, fogalmat — vagy rabszolgatartó vagy, vagy rabszolga,

vagy kistulajdonos, kishivatalnok, értelmiségi, szóval — olyan ember, akinek csak az a gondja, hogy megkapja a magáét, máshoz pedig semmi köze.

Ha én ezen a földdarabon gazdálkodom, semmi közöm a másikhoz; ha a másik éhezni fog, annál jobb, annál drágábban adom el a gabonámat. Ha jó állásom van, mint orvosnak, mint mérnöknek, tanítónak, hivatalnoknak, semmi közöm hozzá, hogy mi van másokkal. Talán, ha kedvében járok, ha hízelgek a hatalmasoknak, megtarthatom az állásomat, sőt még előre is juthatok, burzsoá lehet belőlem. Kommunistának nem lehet ilyen pszichologiaja, nem lehet ilyen érzülete

Amikor a munkások és parasztok bebizonyították, hogy mi képesek vagyunk saját erőnkkel megvédeni magunkat és tudunk új társadalmat teremteni — ezzel meg is kezdődött az új kommunista nevelés: nevelés a kizsákmányolók elleni harc során, a proletariátussal való szövetségben, az egoisták és kistulajdonosok ellen — az olyan pszichológia, az olyan szokások ellen, amelyek azt hangoztatják: én a magam hasznára törekszem, a többihez pedig semmi közöm.

Ez a felelet arra a kérdésre, miképpen kell a serdülő ifjú nemzedéknek a kommunizmust tanulnia.

A kommunizmust ez a nemzedék csak úgy tanulhatja meg, ha tanulmányainak, neveltetésének és művelődésének minden egyes lépését egybekapcsolja a proletariátus és a dolgozók szüntelen harcával a régi kizsákmányoló társadalom ellen.

Amikor erkölcsről beszélnek nekünk, mi azt mondjuk: a kommunista számára az egész erkölcs ebben az egybeforrasztó, összetartó fegyelemben és a kizsákmányolók ellen vívott tudatos tömegharcban áll. Mi nem hiszünk az örök erkölcsben és leleplezzük az erkölcsről szóló mindenféle mesével űzött csalást.

Az erkölcs arra szolgál, hogy az emberi társadalom magasabb fokra emelkedjék — megszabaduljon a dolgozók kizsákmányolásától.

Ennek megvalósítása érdekében az ifjúságnak olyan nemzedékére van szükség, amely a burzsoázia elleni fegyelmezett, elszánt harc körülményei között kezdett öntudatos emberré válni.

Ebben a harcban ez a nemzedék igazi kommunistákat nevel, ennek a harcnak kell egybekapcsolnia tanulmányainak, művelődésének és nevelésének minden lépését.

A kommunista ifjúság nevelésének nem abban kell állnia, hogy mindenféle édeskés beszédekkel és moralizáló szabályokkal traktáljuk az ifjúságot. Nem ez a nevelés.

Ha az emberek látják, hogy apjuk és anyjuk földesúri és kapitalista elnyomás alatt él, ha maguk is átélik a gyötrelmeket, amelyek azokra zúdulnak, akik harcba szállnak a kizsákmányolók ellen, ha látják, hogy milyen áldozatokba kerül folytatni ezt a harcot, hogy a már kivívottat megvédhessék, hogy milyen ádáz ellenség a földesúr és a kapitalista — akkor ezek az emberek az ilyen viszonyok között kommunistákká nevelődnek.

A kommunista erkölcs alapja a kommunizmus megszilárdításáért és betetőzéséért folytatott harc. Ez a kommunista nevelés, művelődés és tanítás alapja. Ez a válasz arra a kérdésre, hogy miként kell kommunizmust tanulni.

Mi nem hinnénk a tanításban, nevelésben és műveltségben, ha csak az iskolára szorítkozna és el volna szakítva a viharzó élettől. Amíg a munkások és a parasztok a földesurak és a kapitalisták elnyomása alatt maradnak, amíg az iskolák a földesurak és a kapitalisták kezében maradnak — az ifjú nemzedék tudatlan és felvilágosulatlan marad.

Már pedig a mi iskoláinknak a tudás alapját kell nyujtaniok az ifjúságnak, arra kell képesíteniök az ifjúságot, hogy az sajátmaga dolgozza ki a kommunista nézeteket; művelt emberekké kell nevelniök őket. Az iskolában eltöltött tanulási idő alatt az embereket a kizsákmányolók elleni szabadságharc részesévé kell tenni.

A Kommunista Ifjúsági Szövetség csak akkor igazolja elnevezését, azt, hogy a kommunista ifjú nemzedék szövetsége, ha tanító, nevelő munkájának minden lépését összekapcsolja azzal, hogy résztvesz a dolgozók közös harcában a kizsákmányolók ellen. Mert önök nagyon jól tudják, hogy amíg Oroszország az egyetlen munkásköztársaság marad, a világ többi részében pedig fennáll a régi burzsoá rendszer, addig mi gyengébbek

vagyunk náluk, addig minden alkalommal újabb támadás veszélye fenyeget bennünket, s hogy a további harcban csak úgy győzünk, ha egybeforrottságot és egyöntetűséget tanulunk s ekként megerősödve, tényleg legyőzhetetlenné válunk.

Ilyenformán kommunistának lenni annyit jelent, mint szervezni és egyesíteni az egész serdülő nemzedéket, példával járni elől e harcban a nevelés és fegyelmezettség terén. Ezen az úton kezdhetik meg s fejezhetik be önök a kommunista társadalom építését.

Hogy ezt mindenki számára világosabban szemléltessem, egy példát hozok fel. Mi kommunistáknak nevezzük magunkat.

Mi az, hogy kommunista?

Ez a szó egy latin szóból származik, amelynek jelentése: közös. Kommunista társadalom azt jelenti, hogy minden közös: a föld, a gyár, a munka — ez a kommunizmus.

Lehet-e közös a munka, ha mindenki külön gazdálkodik, külön területen? Egyesapásra közös munkát teremteni nem lehet. Az nem pottyan le az égből. Azért meg kell dolgozni, meg kell szenvedni, azt meg kell teremteni, az a harc folyamán születik. Itt nem a régi könyvekre van szükség — a könyveknek senki sem hinne. Itt az élettapasztalatok beszélnek.

Amikor Kolcsak és Gyenyikin Szibériából és délről előnyomult, a parasztok az ő oldalukon voltak. Nem tetszett nekik a bolsevizmus, mert a bolsevikok szabott áron veszik a gabonát. De amikor a parasztok Szibériában és Ukrajnában kitapasztalták Kolcsak és Gyenyikin uralmát, akkor megtudták, hogy a parasztnak nincs választása: vagy a kapitalistákhoz mész, s az rabszolgaságba ad téged a földesúrhoz, vagy követed a munkást, aki igaz, nem ígér tejjel-mézzel folyó Kánaánt, aki vasfegyelmet követel és szilárdságot a kemény harcban, de kivezet téged a kapitalista és földesúri rabszolgaságból.

Amikor saját tapasztalatuk alapján még ezek a tudatlan parasztok is megértették és meglátták ezt, akkor a kommunizmus tudatos híveivé lettek, akik nehéz iskolán mentek keresztül. Ilyen tapasztalat legyen alapja a Kommunista Ifjúsági Szövetség egész tevékenységének is.

Válaszoltam arra a kérdésre, hogy mit kell tanulnunk, mit kell átvennünk a régi iskolától és a régi tudománytól. Igyekszem válaszolni arra a kérdésre is, hogyan kell ezt megtanulni: csakis úgy, hogy az iskola tevékenységében minden lépést, a nevelés, művelődés és az oktatás minden lépését elválaszthatatlanul egybekapcsoljuk a dolgozóknak a kizsákmányolók ellen folytatott harcával.

Néhány példán, amelyet egyik-másik ifjúsági szervezet munkájának tapasztalataiból veszek, szemléltetően mutatom meg önöknek, hogyan menjen végbe a kommunizmusra való nevelés.

Mindenki az írástudatlanság megszüntetéséről beszél. Önök tudják, hogy analfabéta országban nem lehet a kommunista társadalmat felépíteni. Nem elég az, hogy a szovjet kormány parancsot ad, vagy hogy a párt kiad egy bizonyos jelszót, vagy hogy a legjobb munkatársak egyrészét erre a munkaterületre veti át. Ehhez az kell, hogy maga az ifjú nemzedék lásson hozzá a dologhoz.

A kommunizmus abban áll, hogy az ifjúság, azok az ifjak és leányok, akik tagjai az Ifjúsági Szövetségnek, azt mondják: ez a mi ügyünk, összefogunk és elmegyünk a faluba, hogy megszüntessük az írástudatlanságot, hogy a felnövekvő nemzedék között ne legyenek írástudatlanok. Mi arra törekszünk, hogy a serdülő ifjúság ennek az ügynek szentelje öntevékenységét.

Önök tudják, hogy Oroszországot nem lehet sötétségben élő, írástudatlan országból egyhamar írástudó országgá változtatni, de ha az Ifjúsági Szövetség nekifekszik, ha az egész ifjúság az összesség javára fog dolgozni, akkor ennek a 400 000 ifjút és leányt egyesítő szövetségnek joga lesz magát Kommunista Ifjúsági Szövetségnek nevezni. A szövetség feladata még az is, hogy miután bizonyos ismereteket elsajátítottunk, segítségére legyünk annak az ifjúságnak, amely maga nem tud kiszabadulni a tudatlanság sötétségéből.

Az Ifjúsági Szövetség tagjának lenni annyit jelent, hogy úgy végezzük dolgunkat, hogy munkánkat, erőnket a közérdeknek szenteljük. Ebben áll a kommunista nevelés. Csak ilyen munkában válik az ifjú vagy leány igazi kommunistává. Csak

abban az esetben válnak kommunistákká, ha ezzel a munkával gyakorlati eredményeket tudnak elérni.

Vegyük példa kedvéért a városkörnyéki konyhakertekben folyó munkát. Ez a Kommunista Ifjúsági Szövetség egyik feladata. A nép éhezik, a gyárakban és üzemekben dühöng az éhség. Hogy az éhségtől megmeneküljünk, fejleszteni kell a konyhakerteket, a földet azonban még mindig a régi módon művelik.

Arra van hát szükség, hogy az öntudatosabb elemek munkához lássanak, s akkor meglátják majd, hogy a veteményeskertek megszaporodnak, területük megnő, eredményeik jobbak lesznek. A Kommunista Ifjúsági Szövetségnek ebben a munkában tevékeny részt kell vennie. Minden szövetség, illetve a szövetségnek minden egyes sejtje, tekintse ezt az ügyet szívügyének.

A Kommunista Ifjúsági Szövetség legyen rohamcsapat, amely minden munkánál segítőkezet nyujt, öntevékenységet, kezdeményezést fejt ki. Olyan legyen a szövetség, hogy benne minden munkás, ha esetleg nem érti is meg azonnal, sőt talán el sem hiszi a tanítást, olyan embereket lásson, akiknek eleven munkáján, tevékenységén látja, hogy ezek valóban olyan emberek, akik a helyes utat mutatják neki.

Ha a Kommunista Ifjúsági Szövetség nem tudja munkáját minden téren ilyen módon felépíteni, ez azt jelenti, hogy a régi burzsoá útra tér le.

Nevelőmunkánkat egyesíteni kell a dolgozók harcával a kizsákmányolók ellen, hogy segítsünk a dolgozóknak azoknak a feladatoknak megoldásában, amelyek a kommunizmus tanából következnek.

A szövetség tagjainak minden szabad órájukat fel kell használniok, hogy vagy a konyhakertekben javítsák a munkát, vagy valamelyik gyárban vagy üzemben szervezzék az ifjúság tanítását és így tovább.

Oroszországot szegényes, koldusországból gazdag országgá akarjuk változtatni. Ezért a Kommunista Ifjúsági Szövetségnek a művelődést, a tanítást, a nevelést egyesítenie kell a munká-

sok és parasztok munkájával, nem szabad bezárkóznia iskoláiba s nem szabad kommunista könyvek és brosúrák olvasására szorítkoznia.

Csak a munkásokkal és a parasztokkal vállvetve végzett munkában valhatunk valódi kommunistákká.

Hadd lássa mindenki, hogy a Kommunista Ifjúsági Szövetség minden tagja művelt ember, de ugyanakkor a munkához is ért. Ha majd mindenki látni fogja, hogy a régi iskolából kiküszöböltük a régi kaszárnyaszellemet és tudatos fegyelemmel helyettesítettük, s hogy minden ifjú résztvesz a kommunista szombatokon, hogy minden környékbeli gazdaságot kihasználnak arra, hogy a lakosságon segítsenek, akkor a nép nem úgy fog majd tekinteni a munkára, mint azelőtt tekintett.

A Kommunista Ifjúsági Szövetség feladata, hogy segítsen a faluban, vagy a saját városnegyedében — kis példát veszek — a tisztaságot fenntartani vagy az élelmiszereket helyesen elosztani.

Hogyan csinálták ezt a régi kapitalista társadalomban?

Mindenki csak saját magának dolgozott és senkit sem érdekelt az, hogy vannak-e itt öregek és betegek, vagy hogy az egész háztartás terhe nem az asszonyok vállára hárul-e, akik éppen ezért elnyomatásban és rabszolgasorban élnek. Kinek kell harcolni az ilyesmi ellen? Az ifjúsági szövetségeknek, melyeknek azt kell mondaniok: ezt megváltoztatjuk, ifjakból álló csoportokat szervezünk, akik majd rendszeresen bejárják a házakat és segíteni fognak a tisztaságot fenntartani, vagy az élelmiszereket helyesen elosztani, akik majd szervezetten tevékenykednek az egész társadalom javára, helyesen osztják el az erőket és megmutatják, hogy a munkának szervezett munkának kell lennie.

Az a nemzedék, amelynek képviselői most 50 év körül vannak, nem számíthat arra, hogy meglátja a kommunista társadalmat. Ez a nemzedék addigra kihal.

Az a nemzedék azonban, amely most 15 éves, az meg is látja majd a kommunista társadalmat és maga fogja felépíteni ezt a társadalmat.

S ennek a nemzedéknek tudnia kell, hogy egész életfeladata ennek a társadalomnak építése.

A régi társadalomban minden egyes család külön dolgozott és senki sem egyesítette ezt a munkát, kivéve a földesurakat és a kapitalistákat, akik elnyomták a nép tömegeit. Nekünk minden munkát, ha még oly piszkos és nehéz is, olymódon kell megszerveznünk, hogy minden egyes munkás és paraszt úgy tekintsen magára: én — a szabad munka nagy hadseregének vagyok a részese s be tudom rendezni az életemet földesurak és kapitalisták nélkül is, meg tudom teremteni a kommunista rendet.

A Kommunista Ifjúsági Szövetségnek mindenkit, ifjú korától, tizenkétéves korától fogva, tudatos és fegyelmezett munkára kell nevelnie.

Így számíthatunk arra, hogy az előttünk álló feladatokat meg fogjuk oldani.

Számítanunk kell arra, hogy az ország villamosításához, ahhoz hogy elszegényedett földünket a technika legújabb vívmányai szerint művelhessük meg, legalább tíz évre van szükségünk.

S annak a nemzedéknek, amely most 15 éves és amely 10—20 év mulva kommunista társadalomban fog élni, a nevelőmunkát úgy kell intéznie, hogy az ifjúság minden faluban, minden városban, nap mint nap a gyakorlatban megoldja a közös munka egyik vagy másik feladatát, ha a legcsekélyebbet, legegyszerűbbet is.

Amilyen mértékben ezt minden faluban végrehajtják, amilyen mértékben kifejlődik a kommunista verseny, amilyen mértékben az ifjúság bebizonyítja, hogy munkáját egyesíteni tudja — olyan mértékben biztosítjuk a kommunista építés sikerét.

Csak ha a Kommunista Ifjúsági Szövetség minden lépését ennek az építésnek sikere szempontjából tekinti, csak ha azt kérdezi önmagától: vajjon megtettünk-e mindent, hogy egyesült, öntudatos dolgozókká legyünk, csakis ebben a hosszas folyamatban fogja elérni a Kommunista Ifjúsági Szövetség, hogy félmilliónyi tagját a munka egységes hadseregévé tömöríti és kivívja a maga számára az általános megbecsülést.

Lenin Művei. 3. kiad. XXX. köt. 408—417. old. (oroszul).

Lenin

IRÁNYELVEK A TERMELÉSI PROPAGANDÁRÓL

Tervezet

1920 november 18

1. A jelen pillanatban, az Oroszországi Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaság katonai győzelmeivel és általában, nemzetközi helyzetével kapcsolatban, a termelési propagandát újból előtérbe kell helyezni, fokozni kell és szervezetileg meg kell erősíteni.

2. A vezető lapoknak: az „Izvésztyijá"-nak és a „Právdá"-nak elsősorban az a kötelessége: a) hogy csökkentsék a politikának szentelt helyet és növeljék a termelési propagandának szánt részt; b) olyan irányban befolyásolják a párt és a szovjet intézmények egész munkáját, hogy több erőt fordítsanak a termelési propagandára; c) igyekezzenek országos méretekben rendszeresen megszervezni a termelési propagandát és olyan széleskörű rendszabályokat dolgozzanak ki, amelyek e propaganda fejlesztésére, javítására és különösen valóságos, a gyakorlatban elért sikereinek ellenőrzésére irányulnak.

3. Ugyanilyen rendszeresnek, széleskörűnek és alaposnak kell lennie annak a munkának, amelyet ügyes adminisztrátoroknak, szervezőknek és feltalálóknak a munkás- és parasztтömegekből való kiemelése terén végzünk.

4. A termelési propagandát az egész Oroszországi Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaságban az erőkkel való takarékoskodás és a munka helyesebb irányítása érdekében egyetlen szerv vezetése alatt kell egyesíteni. Emellett feltétlenül szükséges a legtágabb helyi és szakmai autonómia. Minden jelentős

siker rendszeres, helyesen megszervezett jutalmazása (természetbeli jutalmak stb.); a sikerek elfogulatlan és hozzáértő ellenőrzésének megszervezése.

5. A termelési propaganda egyetlen vezető szervének egy ½—1 millió példányban megjelenő népszerű tömeglap szerkesztőségének kell lennie.

Ilyen lappá kell válnia a „Bednotá"-nak.*

Az ilyen típusú ipari és mezőgazdasági lap különválasztása káros, mert a szocializmusnak az a feladata, hogy közelebb hozza egymáshoz és egyesítse az ipart meg a földművelést. Gyakorlatilag viszont az ipari proletariátus vezetőszerepe mind a városban, mind a falun, különösen pedig a mezőgazdaság városiasításában és az ország iparosításában a munkások és a parasztok szempontjából egyaránt megköveteli az egységes termelési ujságot (és a termelési propaganda egységes vezetését).

6. A vezető testületnek öt személyből kell állania: 1. az Összoroszországi Központi Szakszervezeti Tanács, 2. a Legfőbb Népgazdasági Tanács, 3. a Földművelésügyi Népbiztosság, 4. a Politikai Felvilágosítás Főbizottsága és 5. az Oroszországi Kommunista Párt Központ Bizottsága egy-egy küldöttjéből (illetőleg egy felelős szerkesztőből). A testületnek és a lapnak az Összoroszországi Központi Szakszervezeti Tanács mellett kell működnie. (Esetleg egy további küldött a Szakszervezeti Oktatás Főigazgatósága részéről?)

7. A termelési ujságnak népszerűnek kell lennie olyan értelemben, hogy milliók számára hozzáférhető, de korántsem szabad vulgarizálásba esnie. Nem szabad a fejletlen olvasó színvonalára leereszkednie, hanem állandóan — igen körültekintő fokozatossággal — emelnie kell fejlődési színvonalát. Egy kevés helyet, a lapnak körülbelül ¼ részét, a politikának kell szentelnie. A fő hely az egységes gazdasági tervet, a munkafrontot, a termelési propagandát, a munkásoknak és parasztoknak igazga-

* „Bednota" — „Szegényparasztság" a SzK(b)P Központi Bizottságának lapja amely 1918 március 27-től kezdve jelenik meg. a „Gyerevjenszkaja Bednota" — „Falusi szegénység" — és a „Gyerevjenszkaja Právda" — „Falusi Igazság" — helyett. — *Szerk.*

tásra való tanítását, a szovjet intézmények és szovjet gazdaságok által kiadott törvények, illetőleg útmutatások tényleges megvalósításának ellenőrzését, az átlagos olvasóval való széleskörű és helyes véleménycserét illeti meg.

8. A lapban megjelent, a laphoz érkező és más anyagot rendszeresen külön is ki kell adni brosúrák és időszakos röplapok formájában, hogy feltétlenül ellássuk vele a könyvtárakat, majd az adott termelési ág valamennyi üzemét és vállalatát (a brosúráknak és röplapoknak termelési ágak szerint kell csoportosítaniok az anyagot). Ennek az anyagnak, a külföldi technikával foglalkozó tankönyvekkel és szemlékkel együtt, a szakmai-műszaki és *politikai* ismeretek terjesztését kell szolgálnia.

Különös figyelmet kell fordítani többek között arra, hogy az Oroszországi Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaság *valamennyi* könyvtára között helyesebben osszuk el az ujságokat, valamint a termelési brosúrákat és röplapokat.

9. Feltétlenül szükséges, hogy a mérnököket, agronómusokat, tanítókat és bizonyos szakképzettséggel rendelkező alkalmazottakat tervszerűen szervezett és rendszeres formában bevonjuk a termelési propagandába (az írástudatlanság felszámolásával egybekapcsolva).

Előadásokat, beszélgetéseket, beszámolókat stb. kell szervezni.

Munkakötelezettség mindazok számára, akik meg tudják ismertetni a lakosságot a villamosítással, a taylorizálással stb.

10. Szélesebb körben és rendszeresebben kell felhasználni a filmet a termelési propagandára. Közös munka a filmosztályokkal. Szovjet hanglemez. Ábrák és térképek kifüggesztése a klubokban, olvasótermekben, utcákon stb. Hirdetmények és plakátok kiragasztása a gyárak, műhelyek, ipariskolák stb. körül.

11. A Kereskedelemügyi Népbiztosság és más intézmények mellett ipari felügyeletet kell szervezni. Ennek a felügyeletnek a munkáját, valamint az oktatók munkáját, a külföldi vonatokon, hajókon stb. végzett munkát össze kell egyeztetni a termelési propagandával.

12. Ki kell emelni és széles körben kell népszerűsíteni a mintaüzemeket. Azokat a munkásokat, akik az ipari munka terén külföldi tapasztalatokra tettek szert, külön műhelyekbe vagy körzetekbe, illetőleg csoportokba stb. kell szervezni. Fel kell használni őket az elmaradottak oktatására, a szakmai-műszaki, politikai stb. ismeretek terjesztésére.

Lenin Művei. 3. kiad. XXV. köt. 478—480. old. (oroszul).

Sztálin

„A MUNKA BIRODALMÁT MEG LEHET TEREMTENI"

A Szovjetek II. Összszövetségi Kongresszusán Lenin halála alkalmából mondott beszédből

1924 január 26

Súlyos és elviselhetetlen a munkásosztály sorsa. Kínosak és nyomasztók a dolgozók szenvedései. Rabok és rabszolgatartók, jobbágyok és jobbágytartók, parasztok és földesurak, munkások és kapitalisták, elnyomottak és elnyomók — ez volt a világ rendje emberemlékezet óta és ilyen maradt most is az országok óriási többségében. Századok során számtalanszor kísérelték meg a dolgozók, hogy az elnyomókat nyakukról lerázzák s helyzetük uraivá legyenek. De mindannyiszor kénytelenek voltak leverve és megszégyenítve visszavonulni, lelkükben sérelmet és megalázottságot, haragot és kétségbeesést rejtegetve s tekintetüket az ismeretlen égre emelve, ahol megváltást reméltek találni. A rabság láncai érintetlenek maradtak, vagy a régi láncokat éppoly súlyos és megalázó új láncokkal váltották fel. Csak a mi országunkban sikerült a dolgozók elnyomott és letiport tömegeinek a földesurak és kapitalisták uralmát lerázniok s helyére a munkások és parasztok uralmát tenniök. Önök tudják, elvtársak, és ezt ma az egész világ elismeri, hogy e gigászi harcot Lenin elvtárs és az ő pártja vezette. Lenin nagysága mindenekelőtt éppen abban van, hogy ő, megteremtvén a Szovjetek Köztársaságát, ezzel a gyakorlatban mutatta meg az egész világ elnyomott tömegeinek, hogy a megváltás reménye nem veszett el, hogy a földesurak és kapitalisták uralma nem tartós, hogy a munka birodalmát maguknak a dolgozóknak megfeszített ere-

jével meg *lehet* teremteni, hogy a munka birodalmát a *földön*, nem pedíglen az égben kell megteremteni. Ezzel az egész világ munkásainak és parasztjainak szívében lángragyujtotta a felszabadulás reményét. Éppen ez a magyarázata annak a ténynek, hogy Lenin neve a legszeretettebb névvé vált a dolgozó és kizsákmányolt tömegek szívében.

Amikor eltávozott tőlünk, Lenin elvtárs örökbe hagyta ránk, hogy őrizzük és erősítsük a proletariátus diktatúráját! Esküszünk neked, Lenin elvtárs, hogy erőnket nem kímélve, becsülettel fogjuk teljesíteni ezt a te végakaratodat is!

Sztálin Művei. 6. köt. 46—48. old. (oroszul).
Lenin. Válogatott művek. Szikra 1949. 1. köt. 19—21. old.

Sztálin

FOKOZNUNK KELL A MUNKÁSOSZTÁLY AKTIVITÁSÁT

„A Szovjetunió gazdasági helyzetéről és a párt politikájáról" c., a SzK(b)P KB-a plénumának munkájáról a leningrádi szervezet aktíva gyűlésén 1926 április 13-án tartott beszámoló VI. pontja

Ezek azok a legközelebbi feladatok, amelyek országunk iparosításával kapcsolatban megoldásra várnak.

Megvalósíthatók-e ezek a feladatok a munkásosztály közvetlen segítsége, közvetlen támogatása nélkül? Nem, nem valósíthatók meg. Fejleszteni iparunkat, emelni termelékenységét, megteremteni az ipar építőinek új kádereit, helyesen szervezni a szocialista akkumulációt, az akkumulált eszközöket észszerűen felhasználni az ipar szükségleteire, bevezetni a legszigorúbb takarékossági rendszert, jobb munkára szorítani az államapparátust, olcsóvá és becsületessé tenni, megtisztítani attól a mocsoktól és szennytől, ami építésünk időszakában ráragadt, rendszeres harcot folytatni az állami vagyon fosztogatói és pazarlói ellen: ezek olyan feladatok, amelyekkel egyetlen párt sem tud megbirkózni a munkásosztály milliós tömegeinek közvetlen és rendszeres támogatása nélkül. Ezért az a feladatunk, hogy a pártonkívüli munkások milliós tömegeit bevonjuk egész építő munkánkba. Szükséges, hogy minden egyes munkás, minden egyes becsületes paraszt segítsen a pártnak és a kormánynak a takarékossági rendszer megvalósításában, az állami tartalékok fosztogatása és szétforgácsolása elleni harcban, a tolvajok és csalók elkergetésében, bármilyen álarc alá rejtőzzenek is, államapparátusunk meggyógyításában és olcsóbbá tételében. A termelési értekezletek ebben a tekintetben felbecsülhetetlen

szolgálatot tehetnének. A termelési értekezletek egy időben nagyon divatban voltak nálunk. Most valahogy nem hallani róluk. Ez nagy hiba, elvtársak. Minden áron fel kell eleveníteni a termelési értekezleteket. A termelési értekezletek előtt nemcsak kis kérdéseket, mondjuk egészségügyi kérdéseket, kell felvetni. A termelési értekezletek programját tágabbá és tartalmasabbá kell tenni. A termelési értekezletek napirendjére kell tűzni az ipari építés alapvető kérdéseit. Csak így lehet fokozni a munkásosztály milliós tömegeinek aktivitását és csak ezen az úton tehetjük őket az ipar építésének tudatos részvevőivé.

Sztálin Művei. 8. köt. 140—141. old. (oroszul).

Sztálin

AZ ELSŐ AMERIKAI MUNKASKÜLDÖTTSÉGGEL FOLYTATOTT BESZÉLGETÉSBŐL

A hatodik kérdés és válasz

1927 szeptember 9

Hatodik kérdés. A kapitalista országokban a termelés fejlődésének fő ösztönzője a jövedelemszerzés reménye. Ez az ösztönző, természetesen viszonylag, nincs meg a Szovjetunióban. Mi helyettesíti, s mennyire hatékony, az Ön véleménye szerint, ez a helyettesítés? Lehet-e ez állandó?

Válasz. Igaz, hogy a kapitalista gazdaság fő hajtóereje a haszonszerzés. Igaz az is, hogy a haszonszerzés se nem a célja, se nem a hajtóereje szocialista iparunknak. Mi tehát ebben az esetben iparunk hajtóereje?

Elsősorban, az a körülmény, hogy a gyárak nálunk az egész nép, nem pedig a tőkések tulajdonában vannak, hogy a gyárakat nem a tőkések emberei igazgatják, hanem a munkásosztály képviselői. Az a tudat, hogy a munkások nem a tőkéseknek, hanem saját államuknak, saját osztályuknak dolgoznak, iparunk fejlődésének és tökéletesedésének hatalmas hajtóereje.

Meg kell jegyeznem, hogy a vállalatvezetők óriási többsége nálunk munkás, akiket a Legfelsőbb Népgazdasági Tanács a szakszervezetekkel egyetértésben nevez ki. Egyetlen vállalatvezető sem maradhat meg állásában, ha a munkások vagy a megfelelő szakszervezetek ezt nem akarják.

Továbbá, meg kell jegyeznem, hogy minden vállalatnak van saját üzemi bizottsága, amelyet a munkások választanak s amely ellenőrzi a vállalat igazgatóságának tevékenységét.

Végül, meg kell jegyeznem, hogy a munkások minden iparvállalatban termelési értekezleteket rendeznek. Ezeken az értekezleteken résztvesz az adott vállalat minden munkása, a munkások itt ellenőrzik a vállalat igazgatójának egész munkáját, megvitatják az üzem igazgatóságának munkatervét, rámutatnak a hibákra és fogyatékosságokra s lehetőségük van arra, hogy a szakszervezetek, a párt és a Szovjethatalom szervei útján javítsanak ezeken a fogyatékosságokon.

Nem nehéz megérteni, hogy mindezek a körülmények gyökeresen megváltoztatják mind a munkások helyzetét, mind a vállalat belső viszonyait. Míg a kapitalista társadalomban a munkás idegen és tőle távol álló tulajdonnak, vagy valósággal fegyháznak tekinti a gyárat, a szovjet viszonyok között a munkás már nem tekinti fegyháznak a gyárat, hanem hozzá közel álló, testéből-véréből való dolognak, amelynek fejlesztése és javítása létérdeke.

Aligha kell bizonyítgatnunk, hogy a munkásoknak ez az új viszonya a gyárhoz, a vállalathoz, a munkásnak ez az érzése, hogy közel áll a vállalathoz, egész iparunk hatalmas hajtóereje.

Ennek a körülménynek kell betudnunk azt a tényt, hogy napról-napra több munkás válik ipari technikai feltalálóvá és ipari szervezővé.

Másodszor, az a körülmény, hogy az iparból származó jövedelmek nálunk nem egyes személyek meggazdagodását szolgálják, hanem az ipar további kibővítését, a munkásosztály anyagi és kulturális helyzetének javítását, a munkásoknak és parasztoknak szükséges iparcikkek olcsóbbodását, vagyis megintcsak a dolgozó tömegek anyagi helyzetének javítását.

A tőkés nem fordíthatja jövedelmét a munkásosztály jólétének növelésére. A haszonnak él. Különben nem volna kapitalista. Azért töri magát a profit után, hogy további tőkét halmozzon fel és kivigye azt a kevésbbé fejlett országokba újabb, még nagyobb haszon szerzése céljából. Így áramlanak ki a tőkék Észak-Amerikából Kínába, Indonéziába, Dél-Amerikába, Európába, Franciaországból a francia gyarmatokra, Angliából az angol gyarmatokra.

Nálunk más a helyzet, mert nem folytatunk és nem ismerünk el gyarmatpolitikát. Nálunk az iparból származó jövedelem az országban marad, az ipar további kibővítésére, a munkások helyzetének javítására, az iparcikkek olcsóbbá tétele útján a belső piac felvevőképességének, többek között a paraszti piac felvevőképességének fokozására. Az iparból származó jövedelem körülbelül 10 százalékát a munkásosztály létfeltételeinek javítására fordítjuk. Az állam a pénzbeli munkabérek 13 százalékának megfelelő összeget fordít a munkásosztály társadalombiztosítására. A jövedelem bizonyos részét (most nem tudom pontosan megmondani, milyen hányadát) kulturális szükségletekre, gyári oktatásra és a munkások fizetett szabadságára fordítjuk. E jövedelem eléggé jelentős része (ismét csak nem mondhatom most meg pontosan, milyen hányada) a munkások pénzbeli munkabérének emelését szolgálja. Az iparból származó jövedelem fennmaradó részét az ipar további kibővítésére, a régi gyárak javítására, új gyárak építésére, végül pedig az iparcikkek árának leszállítására fordítjuk.

Ezeknek a körülményeknek azért van óriási jelentőségük egész iparunkra nézve, mert

a) megkönnyítik a mezőgazdaság és az ipar közelebbhozását s a város és a falu ellentéteinek elsimítását;

b) hozzájárulnak a belső piac, a városi és a falusi piac, felvevőképességének növeléséhez s ezzel megteremtik az ipar további fejlődésének állandóan növekvő bázisát.

Harmadszor, az a körülmény, hogy az ipar államosítása megkönnyíti az egész ipar tervszerű vezetését.

Vajjon állandó tényezők-e iparunknak ezek az ösztönzői és hajtóerői? Vajjon állandóan ható tényezők lehetnek-e ezek? Igen, ezek feltétlenül állandó ösztönzők és hajtóerők. És minél inkább kifejlődik majd az ipar, annál inkább megnő ezeknek a tényezőknek az ereje és jelentősége.

Sztálin Művei. 10. köt. 119—122. old. (oroszul)

Sztálin

A VERSENY ÉS A TÖMEGEK MUNKALENDÜLETE

Előszó J. Mikulina „A tömegek munkaversenye" c. brosúrájához

1929 május 11

Aligha lehet kételkedni abban, hogy a munkások milliós tömegeinek szélesen kibontakozó versenye az adott pillanatban építőmunkánk egyik legfontosabb, ha ugyan nem a legfontosabb tényezője. Egész gyárak és üzemek versenye mérhetetlen országunk legkülönbözőbb vidékein; a munkások és parasztok közötti verseny; a szovhozok és kolhozok közötti verseny; a tömeges versenykihívások lerögzítése a dolgozók különleges szerződéseiben — mindezek olyan tények, amelyek nem hagynak kétséget afelől, hogy a tömegek szocialista versenye már erőre kapott.

A dolgozó tömegek hatalmas munkalendülete megkezdődött

Ezt most a legmegátalkodottabb hitetlenkedők is kénytelenek elismerni.

„A szocializmus — mondja Lenin — nemcsak nem fojtja el a versenyt, ellenkezőleg, elsőízben teremti meg annak lehetőségét, hogy a versenyt valóban *széles*, valóban *tömeg*méretekben alkalmazzák, hogy valóban a dolgozók többségét vonják be az ilyen munkába, ahol megmutatják, hogy mit tudnak, ahol kifejleszthetik képességeiket, ahol megnyilvánulhatnak azok a tehetségek, amelyek a népben, e frissen buzogó forrásban megvannak s amelyeket a kapitalizmus ezer és millió esetben eltiport, elnyomott és elfojtott...

Csak most válik lehetővé, hogy a vállalkozó szellem, a verseny, a merész kezdeményezés széles, valóban tömegméretekben nyilatkozzék meg" ... mert „az évszázadokon át másnak végzett munka... után először nyílik lehetőség arra, hogy a munkás *saját magának dolgozzék*".

Lenin e tételeiből indult ki a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának XVI. Konferenciája, amikor külön felhívást intézett a versenyről a munkásokhoz és minden dolgozóhoz.

Egyes, a bürokraták fajtájából való „elvtársak" azt gondolják, hogy a verseny afféle soronlevő bolsevik divat és mint ilyennek, el kell csendesülnie a „szezon" befejeztével. Ezek a bürokraták válfajához tartozó „elvtársak" persze tévednek. A verseny valójában a *szocializmus építésének kommunista módszere*, mely a dolgozók milliós tömegeinek lehető legnagyobbfokú *aktivitásán* alapul. A verseny valójában az az emelő, amelynek segítségével a munkásosztály hivatva van arra, hogy az ország egész gazdasági és kulturális életét a szocializmus alapjára állítsa át.

Más, ugyancsak a bürokraták fajtájából való „elvtársak", akik megijedtek a verseny erőteljes hullámától, megkísérlik, hogy mesterséges kereteket teremtsenek a versenynek, hogy szűk mederbe tereljék, hogy „centralizálják" a versenyt, hogy csökkentsék lendületét s hogy ezen a módon megfosszák attól, ami benne a legfontosabb — a tömegek *kezdeményezésétől*. Mondani sem kell, hogy a bürokraták számítása nem fog beválni. A párt mindenesetre gondoskodni fog arról, hogy halomra döntse ezeket a számításokat. A szocialista verseny nem irodai ügy. A szocialista versenyben a tömegek tevékeny forradalmi *önkritikája* jut kifejezésre, amely a dolgozók milliőinak alkotó *kezdeményezésére* támaszkodik. Mindenkit, aki akár tudatosan, akár öntudatlanul korlátozza a tömegeknek ezt az önkritikáját és ezt az alkotó kezdeményezését, mint nagy ügyünk kerékkötőjét, el kell távolítani az útból.

A bürokratizmus veszélye elsősorban abban jut konkrétan kifejezésre, hogy megköti a tömegek energiáját, kezdeményezését és öntevékenységét, hogy véka alatt tartja azokat a hallatlan erő-

tartalékokat, amelyek rendszerünk mélyében rejlenek, a munkásosztály és a parasztság mélyében, hogy nem engedi felhasználni ezeket az erőtartalékokat az osztályellenség elleni harcban. A szocialista verseny feladata az, hogy összetörje ezeket a bürokratikus bilincseket, hogy széles teret nyisson a tömegek energiájának és alkotó kezdeményezésének kifejtésére, hogy felszínre hozza és az országon belül és országunkon kívül is az osztályellenség ellen folyó harc mérlegére dobja azokat az óriási erőtartalékokat, amelyek rendszerünk mélyén rejlenek.

A szocialista versenyt olykor összecserélik a konkurrenciával. Ez nagy hiba. A szocialista verseny és a konkurrencia két teljesen különböző elvet képvisel. A konkurrencia elve: *az egyiknek vereség és halál,* a másiknak győzelem és uralkodás. A szocialista verseny elve: elvtársi *segítség* az elmaradottaknak az élenjárók részéről, hogy ezúton általános emelkedést érjünk el. A konkurrencia azt mondja: *bunkózd le az elmaradottakat,* hogy megerősítsd saját uralmadat. A szocialista verseny azt mondja: egyesek rosszul dolgoznak, mások jól, megint mások még jobban, — *érd utól a legjobbakat* és érj el *általános emelkedést.* Ezzel magyarázható az a még soha nem látott termelési lelkesedés, amely a dolgozók millióit a szocialista verseny során magával ragadta. Mondani sem kell, hogy a konkurrencia sohasem válthat ki valami ehhez fogható lelkesedést a tömegekben.

Az utóbbi időben gyakoriak sajtónkban a versenyről szóló cikkek és elmefuttatások. Írnak a verseny filozófiájáról, a versenyek gyökereiről, a versenyek lehetséges eredményeiről stb. De ritkán akad olyan ujságcikk, amely legalább némileg összefüggő képet adna arról, *hogyan* rendezik a versenyt *maguk a tömegek,* képet arról, hogy *mit élnek át* a munkások milliós tömegei, amikor megvalósítják a versenyeket és szerződéseket írnak alá, — nem olvasunk cikkeket, amelyek megmutatnák, hogy a munkások tömegei a versenyek dolgát a *magukénak, saját ügyüknek* tekintik. Pedig számunkra éppen ez a verseny legnagyobb mértékben fontos oldala.

Azt gondolom, hogy J. Mikulina elvtársnő brosúrája az első kísérlet, mely a verseny *gyakorlatából* merített anyag összefüggő

kifejtését adja és úgy mutatja be a verseny ügyét, mint maguknak a dolgozó tömegeknek az ügyét. Ennek a brosúrának az értéke abban van, hogy egyszerű és igaz leírást ad a nagy munkalendületnek azokról a mélyenjáró folyamatairól, melyek a szocialista verseny belső hajtóerejét alkotják.

Sztálin Művei. 12. köt. 108—111. old. (oroszul.)

Sztálin

A NAGY FORDULAT ÉVE

Az Októberi Forradalom XII. évfordulójára

1929 november 3

Az elmúlt év a nagy fordulat éve volt a szocialista építés valamennyi frontján. Ez a fordulat a szocializmus döntő *támadásának* jegyében ment és megy végbe a város és a falu kapitalista elemei ellen. Ennek a támadásnak az a jellemző sajátossága, hogy már eddig is számos döntő *sikert* hozott gazdaságunk szocialista újjáépítésének (rekonstrukciójának) fő területein.

Ebből következik, hogy a párt célszerűen ki tudta használni a „nep" első szakaszában végrehajtott visszavonulást arra, hogy aztán következő szakaszaiban megszervezze a *fordulatot* és *sikeres támadást* vezessen a kapitalista elemek ellen.

Az új gazdasági politika („nep") bevezetése idején Lenin ezt mondta:

„Mi most hátrálunk, mintegy visszavonulunk, de ezt azért tesszük, hogy kezdetben hátrálva, aztán nekiszaladjunk és még erősebben ugorjunk előre. Csakis ezzel a feltétellel vonultunk vissza, új gazdasági politikánk megvalósítása során... hogy a visszavonulás után majd annál erélyesebben kezdjük meg az előrenyomulást." (Lenin Művei. XXVII. köt. 361—362. old.)

Az elmúlt év eredményei kétségtelenül arról tanuskodnak, hogy a párt munkájában sikerrel hajtja végre Leninnek ezt a döntő fontosságú útmutatását.

* * *

Ha az elmúlt évnek a gazdasági építés terén elért, számunkra döntő jelentőségű eredményeit vesszük szemügyre, akkor az ezen a fronton az elmúlt év alatt végrehajtott támadásunk *sikereit,* elért *eredményeinket* három fő pontban foglalhatjuk össze.

I

A munka termelékenysége területén

Aligha kételkedhetünk abban, hogy multévi építőmunkánk egyik legfontosabb, ha ugyan nem legfontosabb ténye az, hogy sikerült *döntő fordulatot* elérnünk a munka termelékenységének területén. Ez a fordulat abban fejeződött ki, hogy kibontakozott a munkásosztály milliós tömegeinek *alkotó kezdeményezése* és hatalmas *munkalendülete* a szocialista építés frontján. Ez az elmúlt év első és legnagyobb *vívmánya.*

A tömegek alkotó kezdeményezésének és munkalendületének kibontakozását három fő vonalon mozdítottuk elő:

a) a tömegek munkakezdeményezését és munkaaktivitását lebéklyózó bürokratizmus elleni harc vonalán — az *önkritika* útján;

b) a munkakerülők és a proletár munkafegyelem megszegői elleni harc vonalán — a *szocialista verseny* útján;

c) a termelésben mutatkozó maradiság és tespedés elleni harc vonalán *a megszakítatlan munkahét** megszervezése útján.

Mindennek eredményeképpen nagy sikert értünk el a munka frontján, mely a munkásosztály milliós tömegeinek a munka iránti lelkesedésében s a munka területén való vetélkedésében nyert kifejezést óriási országunk minden szögletében. E siker jelentősége igazán felbecsülhetetlen, mert csakis a milliós tömegek munkalendülete és munkalelkesedése biztosíthatja

* *Megszakítatlan munkahét* — a munkaidő olyan beosztása, melynek alapján az üzemek (és hivatalok) mindennap, munkaszünet nélkül, dolgoznak; a munkások és alkalmazottak különböző sorrend szerint, minden ötödik napon kapnak pihenőt. Ez a rendszer azóta feleslegessé vált, megszűnt; ma — kevés kivétellel — a dolgozók közös heti munkaszüneti napja a vasárnap. — *Szerk.*

a munka termelékenységének azt a folytonos növekedését, amely nélkül a szocializmus végleges győzelme a kapitalizmus fölött elképzelhetetlen.

„A munka termelékenysége — mondja Lenin — ez, végeredményben, az új társadalmi rend győzelme szempontjából a legfontosabb, a legfőbb dolog. A kapitalizmus a munka termelékenységének olyan fokát hozta létre, aminőt a hűbériség nem ismert. A kapitalizmust azzal lehet véglegesen legyőzni és azzal fogjuk véglegesen legyőzni, hogy a szocializmus a munkának új, sokkal magasabb termelékenységét hozza létre." (Lenin Művei. XXIV. kötet. 342. old.)*

Ebből kiindulva Lenin azt tartja, hogy:

„Át kell hatnia bennünket annak a munka iránti lelkesedésnek, annak a munkaakarásnak, annak a szívósságnak, amelytől most a munkások és parasztok lehető leggyorsabb megmentése, országunk gazdaságának megmentése függ." (Lenin Művei. XXV. köt. 477. old.)

Ez az a feladat, melyet Lenin a párt elé kitűzött.

Az elmúlt év megmutatta, hogy a párt sikerrel oldja meg ezt a feladatot, eltökélten küzdi le az útjában álló nehézségeket.

Így áll a helyzet pártunk első fontos multévi vívmányával.

II

Az ipar kiépítése terén

A pártnak ezzel az első vívmányával szoros kapcsolatban áll második vívmánya. A párt e második vívmánya az, hogy az elmúlt évben alapjában sikerült kedvezően megoldanunk az *akkumuláció problémáját* a nehézipar alapvető építkezései számára, *meggyorsítottuk* a termelési eszközök termelésének fejlődését és megteremtettük az előfeltételeket arra, hogy országunkat a *vas és fém* országává tegyük.

Ez az elmúlt év alatt elért második nagy *vívmányunk*.

* *Lenin.* A nagy kezdeményezés. Lásd: *Lenin.* Marx, Engels, marxizmus. Id. kiad. 374. old.

A könnyűipar problémája nem jár különös nehézségekkel. Ezt a kérdést már néhány évvel ezelőtt megoldottuk. Nehezebb és fontosabb a nehézipar problémája.

Nehezebb, mert óriási befektetéseket igényel s emellett, mint azt az iparilag elmaradt országok története mutatja, a nehézipar nem lehet meg óriási, hosszúlejáratú kölcsönök nélkül.

Fontosabb, mert a nehézipar kifejlesztése nélkül semilyen ipart sem tudunk létrehozni, semilyen iparosítást sem tudunk megvalósítani.

Mivel pedig nekünk nem voltak és nincsenek sem hosszúlejáratú kölcsöneink, sem valamennyire is hosszú időre szóló hitelünk, napnál világosabb, hogy számunkra ez a kérdés égető.

Éppen ebből indulnak ki a világ kapitalistái, amikor megtagadják tőlünk a kölcsönöket és a hitelt, gondolván, hogy saját erőnkből nem tudunk majd megbirkózni az akkumuláció problémájával, kudarcot fogunk vallani a nehézipar újjáépítésével és kénytelenek leszünk meghajolni előttük és járomkat magunkra venni.

Mit mondanak errevonatkozólag az elmúlt év eredményei? Az elmúlt év eredményeinek jelentősége az, hogy ízzé-porrá zúzzák a kapitalista urak számításait.

Az elmúlt év megmutatta, hogy a Szovjetunió ellen alkalmazott nyilt és burkolt pénzügyi blokád ellenére, nem vettük magunkra a kapitalisták jármát, az akkumuláció problémáját sikeresen megoldottuk a saját erőnkből és leraktuk nehéziparunk alapjait. Ezt ma már a munkásosztály legádázabb ellenségei sem tagadhatják.

Valóban, ha először, a nagyiparra fordított alapvető beruházásaink az elmúlt évben több mint 1600 millió rubelt tettek, mely összegből körülbelül 1300 milliót a nehéziparba ruháztunk be, az idén viszont a nagyiparba eszközölt alapvető beruházásaink több mint 3400 millió rubelt tesznek, amely összegből több mint 2500 milliót kap a nehézipar; ha, másodszor, nagyiparunk össztermelése a mult évben 23%-os, annak nehézipari része pedig 30%-os növekedést mutatott, az idén viszont nagyiparunk össztermelésének 32%-kal, nehéziparunké-

nak pedig 46%-kal kell növekednie — nem világos-e akkor, hogy a nehézipar kiépítéséhez szükséges akkumuláció problémája nem jár számunkra leküzdhetetlen nehézségekkel.

Hogyan kételkedhetünk abban, hogy nehéziparunk fejlesztése terén gyorsított léptekkel haladunk előre, magunk mögött hagyva a régi iramot és „ősi" elmaradottságunkat?

Lehet-e mindezek után csodálkozni azon, ha ötéves tervünk előirányzatai az elmúlt évben túlhaladottaknak bizonyultak s ha az ötéves terv *optimális* változata, amelyet a burzsoá firkászok „elérhetetlen fantasztikumnak" tartottak, s amelytől a mi jobboldali opportunistáink (Buhárin csoportja) úgy rémüldöznek, a valóságban az ötéves terv *minimális* változatává lett?

„Oroszországot — mondja Lenin — nemcsak a parasztgazdaság jó termése menti meg — ez egymagában még kevés —, és nem is csak a parasztságnak fogyasztási cikkeket szolgáltató könnyűipar jó állapota — ez szintén kevés még —, szükségünk van *a nehéz*iparra is... A nehézipar megmentése nélkül, annak helyreállítása nélkül, semilyen ipart nem építhetünk fel, ipar nélkül pedig egyáltalán elpusztulunk, mint önálló ország nem maradhatunk meg... A nehéziparnak állami segítségre van szüksége. Ha ennek a módját nem találjuk meg, akkor mint civilizált állam — arról nem is beszélve, hogy mint szocialista állam — elvesztünk." (Lenin Művei. XXVII. köt. 349. old.)

Íme, milyen élesen határozza meg Lenin az akkumuláció problémáját és a párt feladatát a nehézipar felépítése terén.

Az elmúlt év megmutatta, hogy a párt sikerrel oldja meg ezt a feladatot és eltökélten küzdi le az útjában álló nehézségeket.

Ez természetesen nem jelenti azt, hogy az iparban nem lesznek többé komoly nehézségeink. A nehézipar kiépítésének feladata nemcsak az akkumuláció kérdésébe ütközik, hanem ezenkívül még a káderek kérdésébe is, abba a kérdésbe:

a) hogy a szocialista építőmunkába a szovjethez hű technikusok és szakemberek tízezreit kell *bevonnunk* és

b) hogy a munkásosztály soraiból új, vörös technikusokat és vörös szakembereket kell *kiképeznünk*.

Míg az akkumuláció kérdését alapjában véve ma már megoldottnak tekinthetjük, addig a káderkérdés még megoldásra vár. Pedig most, az ipar technikai újjáépítésével kapcsolatban, a káderkérdés a szocialista építés döntő kérdése.

„A fődolog, aminek híjával vagyunk — mondja Lenin — a kulturáltság, a hozzáértő igazgatás... A „nep" gazdaságilag és politikailag teljesen biztosítja számunkra annak lehetőségét, hogy a szocialista gazdaság talapzatát felépítsük. A dolog éppen «csak» a proletariátusnak és a proletariátus élcsapatának kulturális erőin múlik." (Lenin Művei. XXVII. köt. 207. old.)

Nyilvánvaló, hogy itt mindenekelőtt azoknak a „kulturális erők"-nek, azoknak a kádereknek kérdéséről van szó, amelyek a gazdasági építőmunkához általában és különösen az iparszervezéshez és iparigazgatáshoz szükségesek.

Ebből azonban az következik, hogy az akkumuláció terén elért igen komoly eredmények ellenére, melyek a nehézipar szempontjából lényeges jelentőséggel bírnak, a nehézipar-szervezés problémáját még nem tekinthetjük teljesen megoldottnak mindaddig, amíg meg nem oldjuk a káderkérdést.

Ezért a párt feladata — a káderkérdést alaposan kézbevenni s ezt a várat is mindenáron elfoglalni.

Így áll a helyzet a második eredménnyel, melyet pártunk az elmúlt esztendőben elért.

III

A mezőgazdaság kiépítése terén

Szólnom kell végül a pártnak az elmúlt esztendőben elért harmadik vívmányáról, mely az előbbi kettővel szervesen összefügg. Arról a *gyökeres fordulatról* van szó, mely földművelésünk fejlődésében ment végbe, az elmaradt, kisüzemű *egyéni* gazdaságtól a modern, nagyüzemű *kollektív* földműveléshez, a föld közös megmunkálásához, a gép- és traktorállomásokhoz, a modern technikával dolgozó artelekhez és kolhozokhoz és végül a traktorok és kombájnok százaival fölszerelt óriási szovhozokhoz.

A párt vívmánya e téren az, hogy a kerületek egész sorában sikerült a parasztság zömét a fejlődés régi, *kapitalista* útjáról — amely mellett csak a falusi gazdagok, kapitalisták jelentéktelen kis csoportja van előnyös helyzetben, a parasztok óriási többsége viszont nyomorban kénytelen tengődni — a fejlődésnek új, *szocialista* útja felé *fordítani*, mely a falusi gazdagokat, a kapitalistákat kiszorítja, a középparasztokat és a szegényparasztokat viszont új, modern munkaeszközökkel, traktorokkal és mezőgazdasági gépekkel fegyverzi fel, s ezzel módot ad nekik arra, hogy a nyomorból és a kulákok igájából kiszabadulva, a föld társas, kollektív megmunkálásának széles útjára térjenek.

A párt vívmánya az, hogy sikerült ezt a *gyökeres fordulatot* magának a parasztságnak soraiban megszerveznünk s elérni azt, hogy a szegényparasztság és középparasztság széles tömegei velünk jöjjenek, tekintet nélkül a hihetetlen nehézségekre, tekintet nélkül a minden néven nevezendő sötét erők kétségbeesett ellenállására, kezdve a kulákokon és papokon, egészen a nyárspolgárokig és a jobboldali opportunistákig.

Nézzünk néhány számadatot.

1928-ban a szovhozok bevetett területe 1 425 000 hektárt tett, s a szovhozok együttvéve több mint 6 millió métermázsa (több, mint 36 millió pud) piacra kerülő gabonát termeltek, míg a kolhozok bevetett területe 1 390 000 hektárnak felelt meg, s a piacra kerülő gabonatermésük körülbelül 3½ millió métermázsa volt (több mint 20 millió pud).

1929-ben a szovhozok bevetett területe 1 816 000 hektárt tett, körülbelül 8 millió métermázsa (körülbelül 47 millió pud) piacra kerülő gabonaterméssel, a kolhozok bevetett területe viszont 4 262 000 hektárra, piacra kerülő gabonatermésük pedig körülbelül 13 millió métermázsára (körülbelül 78 millió pudra) rúgott.

A most beköszöntő 1930-as évben a szovhozok bevetett területének az előirányzat szerint 3 280 000 hektárt kell tennie, a piacra kerülő gabonatermésnek pedig 18 millió métermázsát (körülbelül 110 millió pudot), a kolhozok bevetett területének

viszont 15 millió hektárt és piacra kerülő gabonatermésüknek körülbelül 49 millió métermázsát (körülbelül 300 millió pudot).

Másszóval, a most beköszöntő 1930-as évben a szovhozok és kolhozok piacra kerülő gabonatermésének több mint 400 millió pudot kell tennie, vagyis *egész* mezőgazdaságunk piacra kerülő gabonatermésének (falun kívüli forgalmának) több mint 50 százalékát.

El kell ismernünk, hogy a fejlődésnek ezt a viharos ütemét még a mi szocializált nagyiparunk *sem ismeri*, amelynek növekedési üteme pedig általában nagy lendületéről nevezetes.

Világos, hogy zsenge nagyüzemű szocialista földművelésünknek (kolhozainknak és szovhozainknak) nagy jövője van, hogy a növekedés csodáit fogja még felmutatni.

Ezt a kolhozépítés terén elért példátlan sikert az okok egész sora magyarázza meg, melyek közül legalábbis a következőket kell kiemelnünk.

Megmagyarázza mindenekelőtt az, hogy a párt a tömegek nevelésének lenini politikáját vitte keresztül s a szövetkezetek társadalmi mozgalmának kifejlesztése útján következetesen a kolhozokhoz vezette el a parasztttömegeket. Megmagyarázza az, hogy a párt sikeres harcot folytatott azok ellen is, akik megkísérelték a mozgalomnak elébe vágni és a kolhozok fejlődését elrendelni („baloldali" frázishősök) s azok ellen is, akik a pártot hátrafelé akarták vonszolni és a mozgalom uszályában akartak maradni (jobboldali fajankók). Enélkül a politika nélkül a párt nem tudta volna a kolhozmozgalmat maguknak a parasztoknak valódi tömegmozgalmává kifejleszteni.

„Mikor a petrográdi proletariátus és a petrográdi helyőrség katonái a hatalmat megragadták — mondja Lenin —, nagyon jól tudták, hogy az építőmunka a falun nagy nehézségekbe fog ütközni, hogy itt lépésről-lépésre kell majd előrehaladni, hogy a legnagyobb ostobaság lenne dekrétumok, törvényes rendelkezések útján megkísérelni a föld társadalmi megmunkálásának bevezetését, hogy ebbe csak jelentéktelen számú öntudatos elem ment volna esetleg bele, a parasztság óriási többsége azonban ezt a feladatot nem tűzte maga elé. Ezért mi arra szorítkoztunk, ami a forradalom továbbfejlesztése érdekében feltétlenül szüksé-

ges: a tömegek fejlődésének semmiesetre sem elébevágni, hanem kivárni, míg a további előrehaladást a tömegek saját tapasztalata, saját harca fogja megindítani." (Lenin Művei. XXIII. köt. 252. old.)

Ha a párt nagy győzelmet aratott a kolhozépítés frontján, ez csak azért van, mert pontosan követte Leninnek ezt a taktikai útmutatását.

Megmagyarázza, másodszor, a mezőgazdasági építőmunkának ezt a hallatlan sikerét az, hogy a Szovjethatalom helyesen vette számba a parasztságnak új felszerelésre, új technikára irányuló növekvő szükségletét, helyesen vette számba azt, hogy milyen kilátástalan helyzetben volt a parasztság a föld megmunkálásának régi formái mellett s mindezeket számbavéve, idejében megszervezte a parasztság megsegítését gépkikölcsönzés, traktorcsoportok, gép- és traktorállomások formájában, a föld társas megművelésének megszervezése, kolhozok létesítése formájában s végül annak a minden téren érvényesülő segítségnek formájában, melyet a szovhozok nyujtanak a parasztgazdaságnak.

Az emberiség történetében először jelent meg a világon olyan hatalom, a Szovjethatalom, amely a valóságban bizonyította be készségét és képességét arra, hogy a parasztság dolgozó tömegeinek rendszeres és tartós *termelési* segítséget nyujtson.

Vajjon nem világos-e, hogy a parasztság dolgozó tömegei, amelyek ősidőktől fogva szükséget szenvedtek felszerelés dolgában, kapva kaptak ezen a segítségen és a kolhozmozgalom útjára tértek?

S vajjon lehet-e csodálkozni azon, ha mostantól kezdve a munkások régi jelszavát: „arccal a falu felé" a kolhozparasztok új jelszava: „arccal a város felé" fogja kiegészíteni?

Megmagyarázza a kolhozépítésnek ezt a példátlan sikerét *végül* az, hogy ezt az ügyet országunk legelőrehaladottabb munkásai vették a kezükbe. Azokra a munkásbrigádokra gondolok, melyek tízével és százával vannak szétszórva országunk valamennyi főbb kerületében. El kell ismerni, hogy a kolhoz-

mozgalom valamennyi létező és lehetséges propagandistája közül a munkáspropagandisták a legalkalmasabbak a paraszttömegek közötti propagandamunkára. Mi van azon csodálnivaló, hogy a munkásoknak sikerült a parasztokat meggyőzniök a nagyüzemű kollektív gazdálkodás előnyeiről az egyéni kisgazdasággal szemben, annál is inkább, mert a létező kolhozok és szovhozok, amelyek ezeket az előnyöket szemmelláthatóan megmutatták, szemléltető például szolgálnak?

Ez az a talaj, melyen a kolhozépítés terén elért vívmányunk létrejött, amely vívmány, véleményem szerint, az utóbbi évek valamennyi vívmánya közül a legfontosabb és legdöntőbb jelentőségű.

Összeomlottak és szétfoszlottak a „tudomány" ellenvetései az 50—100 000 hektáros nagy gabonagyárak szervezésének lehetősége és célszerűsége ellen. A gyakorlat megcáfolta a „tudomány" ellenvetéseit és újból megmutatta, hogy nemcsak a gyakorlatnak kell tanulnia a „tudománytól", hanem a „tudománynak" sem ártana tanulni egyetmást a gyakorlattól.

A kapitalista országokban a nagyüzemű óriás gabonagyárak nem tudnak gyökeret verni. De a mi országunk nem kapitalista ország. Nem szabad elfelejteni ezt a „kis" különbséget.

Ott, a kapitalistáknál, nem lehet nagyüzemű gabonagyárat szervezni nagy telekvásárlások vagy abszolút földjáradék fizetése nélkül, ami a termelésre szükségképpen óriási kiadásokat ró, miután ott a föld magántulajdonban van. Nálunk, ellenkezőleg, nincs abszolút földjáradék s nem létezik a telkek adás-vétele, ami szükségképpen kedvező feltételeket hoz létre a nagyüzemű gabonagazdaság kifejlődésére, minthogy nálunk a föld nincsen magántulajdonban.

Ott, a kapitalistáknál, a nagyüzemű gabonagazdaságok célja az, hogy maximális hasznot vagy legalábbis akkora hasznot hozzanak, amely megfelel az úgynevezett átlagos haszonrátának, mert enélkül, általában szólva, a tőkének nem áll érdekében, hogy a gabonagazdaság szervezésével foglalkozzék. Nálunk, ellenkezőleg, a nagyüzemű gabonagazdaságoknak, melyek egyúttal állami gazdaságok is, ahhoz, hogy fejlődhessenek,

nincs szükségük sem maximális haszonra, sem átlagos haszonrátára, hanem megelégedhetnek minimális haszonnal is, sőt néha meglehetnek minden haszon nélkül is — ami mégis csak kedvező feltételeket teremt a nagyüzemű gabonagazdaságok fejlődésére.

Végül a kapitalista rendszer mellett a nagyüzemű gabonagazdaságok számára nincsenek sem különös hitelkedvezmények, sem különös adókedvezmények, a szovjet rendszer mellett viszont, amely a szocialista gazdasági formák támogatására törekszik, ilyen kedvezmények vannak és a jövőben is lesznek. A mélyen tisztelt „tudomány" minderről megfeledkezett.

Összeomlottak és szétfoszlottak a jobboldali opportunisták (Buhárin-csoport) állításai, amelyek szerint

a) a parasztok nem fognak belépni a kolhozokba;

b) a kolhozok fejlődésének fokozott üteme nem vezethet másra, mint tömeges elégedetlenségre és a parasztságnak a munkásosztállyal való meghasonlására;

c) a falun a szocialista fejlődés „főútja" *nem* a kolhozok, *hanem* a szövetkezetek;

d) a kolhozok fejlődése és a falu kapitalista elemei elleni támadás eredményeképpen az ország kenyér nélkül maradhat.

Mindez összeomlott és szertefoszlott, mint ócska burzsoá-liberális lim-lom.

Először, a parasztok beléptek a kolhozokba, egyszerre léptek be egész falvak, járások, kerületek.

Másodszor, a kolhoztömegmozgalom nem gyengíti, hanem erősíti a munkásosztály és a parasztság kapcsolatát, mert új bázist ad neki, magában a termelésben. Ma már a vak is látja, hogyha észlelhető is bizonyos komoly elégedetlenség a parasztság alapvető tömegei között, ez az elégedetlenség nem a Szovjethatalom kolhozpolitikája miatt van, hanem amiatt, hogy a parasztoknak gépekkel és traktorokkal való ellátása terén a Szovjethatalom nem tud lépést tartani a kolhozmozgalom növekedésével.

Harmadszor, a falu szocialista fejlődésének „főútjáról" szóló vita — skolasztikus vita, mely olyan kispolgári liberális

ifjakhoz méltó, mint Ajhenvald és Szlepkov. Világos, hogy addig, amíg nem volt kolhoztömegmozgalom, a szövetkezetek alsóbbrendű formái, a beszerzési és terményértékesítő szövetkezetek alkották a „főutat", amikor azonban megjelent a porondon a szövetkezetek magasabb formája, a kolhoz-forma, akkor az lett a fejlődés „főútjává".

Ha idézőjelek nélkül akarunk beszélni, akkor azt kell mondanunk, hogy a falu szocialista fejlődésének főútja Lenin szövetkezeti terve, mely a mezőgazdasági szövetkezeteknek minden formáját magában foglalja, az alsóbbfokúaktól (beszerzési és terményértékesítési szövetkezetek) a magasabbfokúakig (termelőszövetkezetek — kolhozok). Aki *szembeállítja* a kolhozokat a szövetkezetekkel, az csúfot űz a leninizmusból és a saját tudatlanságát bizonyítja be.

Negyedszer, ma már a vak is látja, hogy a falu tőkés elemei elleni offenzíva, továbbá a kolhoz- és szovhozmozgalom kifejlődése nélkül ma nem lennének sem azok a döntő sikereink az állami gabonabegyüjtés terén, amelyeket az idei évben elértünk, sem azok a tíz, meg tízmillió pudra menő érintetlen gabonatartalékaink, amelyek az állam kezében már eddig felhalmozódtak.

Sőt tovább megyek: bátran elmondhatjuk, hogy hála a kolhoz- és szovhozmozgalom növekedésének, a gabonaválságból már véglegesen kilábalóban vagyunk, vagy már ki is lábaltunk. S ha a kolhozok és szovhozok fejlődése fokozott iramban fog továbbhaladni, akkor semmi okunk kételkedni benne, hogy körülbelül három év mulva országunk gabonában a világ egyik leggazdagabb országává lesz — ha ugyan nem a leggazdagabbá.

Mi az *új* a mostani kolhozmozgalomban? Az új és döntő a mostani kolhozmozgalomban az, hogy a parasztok nem egyes csoportokban lépnek be a kolhozba, mint azelőtt, hanem egész falvak, egész járások, egész körzetek, sőt egész kerületek parasztsága lép be egyszerre.

És mit jelent ez? Ez azt jelenti, hogy *a középparaszt megy már a kolhozba*. Ez a lényege annak a mezőgazdaság fejlődésében beállott gyökeres fordulatnak, amely a Szovjethatalom legfontosabb vívmánya az elmúlt évben.

Összeomlik és ízzé-porrá törik a trockizmus mensevik „elgondolása", amely szerint a munkásosztály nem tudja a parasztság zömét maga után vinni a szocialista építőmunkára. Ma már a vak is látja, hogy a középparaszt a kolhozok útjára tért. Ma már mindenki számára világos, hogy az ipar és mezőgazdaság ötéves terve — a szocialista társadalom felépítésének ötéves terve; hogy azoknak az embereknek, akik nem hisznek abban, hogy a szocializmust országunkban fel lehet építeni, nincs joguk arra, hogy ötéves tervünket üdvözöljék.

Összedől és porrá lesz a „magántulajdon szentségének elve", ez az utolsó reménysége a világ minden kapitalistájának, akik a kapitalizmusnak a Szovjetunióban való visszaállításáról álmodoznak. A parasztok, akiket ők úgy tekintenek, mint anyagot a kapitalizmus talajának trágyázására, tömegesen hagyják ott a „magántulajdon" annyit dicsőített zászlaját és mennek át a kollektivizmus, a szocializmus útjára. Összedől az utolsó reménység a kapitalizmus visszaállítására.

Ez magyarázza meg, többek között, országunk tőkés elemeinek elkeseredett kísérleteit arra, hogy a támadásban levő szocializmus ellen a régi világ minden erejét harcba vigyék, mely kísérletek az osztályharc kiélesedéséhez vezetnek. A tőke sehogysem akar „belenőni" a szocializmusba.

Ugyanez magyarázza meg azt a bolsevizmus elleni ádáz vonítást is, melyet az utóbbi időben a tőke láncos ebei, a különböző Sztrúvék és Gesszenek, Miljukovok és Kerenszkijek, Danok és Abramóviccsok véghezvisznek. Hiszen nem tréfáról van szó: eltűnőben van a kapitalizmus visszaállításának reménysége is.

Miről tanuskodik még osztályellenségeinknek ez az elkeseredett dühöngése és a tőke lakájainak ez az őrjöngő üvöltése, ha nem arról, hogy a párt valóban döntő győzelmet aratott a szocialista építőmunka legnehezebb arcvonalán?

„Csakis abban az esetben — mondja Lenin —, ha sikerül a föld társas, kollektív, szövetkezeti, artelszerű megművelésének előnyeit a parasztnak a gyakorlatban bemutatni, csak ha sikerül

a szövetkezeti, artelgazdaság révén a parasztnak segítséget nyujtani, csakis ez esetben tudja az államhatalmat kezében tartó munkásosztály a maga igazát a parasztnak ténylegesen bebizonyítani, csakis így vonhatja tényleg szilárdan és igazán a maga oldalára a sokmilliós parasztiömeget." (Lenin Művei. XXIV. köt. 579. old.)

Így teszi fel Lenin azt a kérdést, hogy milyen utakon kell a sokmilliós parasztságot a munkásosztály oldalára vonnunk, hogy milyen utakon kell a parasztságot a kolhozépítés vágányára átállítanunk.

Az elmúlt év megmutatta, hogy a párt sikeresen birkózik meg ezzel a feladattal és eltökélten küzd le minden útjában álló nehézséget.

„A középparasztság — mondja Lenin — a kommunista társadalomban csak akkor lesz a mi oldalunkon, ha majd gazdasági életviszonyait megkönnyítjük és megjavítjuk. Ha holnap százezer elsőrendű traktort tudnánk adni a parasztságnak, ellátva azokat benzinnel és hozzáértő gépészekkel (önök nagyon jól tudják, hogy ez egyelőre fantázia), a középparaszt azt mondaná: „én is a kommúna mellett vagyok" (vagyis a kommunizmus mellett). De hogy ezt megtehessük, ahhoz előbb le kell győznünk és rá kell kényszerítenünk a nemzetközi burzsoáziát, hogy bocsássa rendelkezésünkre ezeket a traktorokat, vagy pedig oly mértékben kell emelnünk termelőképességünket, hogy mi magunk állíthassuk őket elő. Ez ennek a kérdésnek egyedüli helyes feltevése." (Lenin Művei. XXIV. köt. 170. old.)

Így teszi fel Lenin azt a kérdést, hogy milyen utakon kell a középparasztot technikailag átszerelnünk és a kommunizmus számára megnyernünk.

Az elmúlt év megmutatta, hogy a párt ezt a feladatot is sikerrel oldja meg. Ismeretes, hogy a most beköszöntő 1930-as év tavaszán szántóföldeinken már több mint 60 000 traktor fog dolgozni, egy évvel később több mint 100 000 traktor, további két év mulva pedig — több mint 250 000 traktor. Ma megvan a lehetőségünk arra, hogy azt, ami néhány évvel ezelőtt még „fantáziának" számított, bőségesen megvalósítsuk.

Ez az oka annak, hogy a középparaszt a „kommúna“ oldalára állott.

Így áll a helyzet a párt harmadik vívmányával.

Ezek azok a fő eredmények, melyeket pártunk az elmúlt esztendőben elért.

Összefoglalás

Teljes gőzzel haladunk az iparosítás útján — a szocializmus felé, magunk mögött hagyva évszázados „ősorosz“ elmaradottságunkat.

A vas és fém országává, az automobilok országává, a traktorok országává leszünk.

S ha egyszer a Szovjetuniót automobilra, a muzsikot pedig traktorra ültettük — akkor próbálják majd meg a „civilizációjukkal“ kérkedő tisztelt kapitalisták, hogy utolérjenek bennünket. Akkor majd meglátjuk, hogy mely országokat lehet elmaradottaknak „minősíteni“ és melyeket előrehaladottaknak.

Sztálin Művei. 12. köt. 118—135. old. (oroszul).

Sztálin

A SZK(B)P XVI. KONGRESSZUSÁN A KÖZPONTI BIZOTTSÁG NEVÉBEN TARTOTT BESZÁMOLÓ

II., „A szocialista építés fokozódó fellendülése és a Szovjetunió belső helyzete" c. részének 6., 7., 8. pontja és részlet a 9. pontból

1930 június 27

6. A munkások és parasztok anyagi és kulturális helyzetének javulása

Kiderül ilyenformán, hogy a szocialista szektor állandó növekedése mind az ipar, mind a mezőgazdaság terén kétségbevonhatatlan tény.

Mit jelenthet ez a dolgozók anyagi helyzete szempontjából?

Azt jelenti, hogy ezzel leraktuk már az alapokat a munkások és a parasztok anyagi és kulturális helyzetének gyökeres megjavításához.

Miért, hogyan?

Először is azért, mert a szocialista szektor növekedése elsősorban a városi és falusi kizsákmányoló elemek visszaszorulását, súlyuk csökkenését jelenti a népgazdaságban. Ez pedig azt jelenti, hogy a munkásoknak és a parasztoknak elkerülhetetlenül egyre növekvő arányban kell részesedniök az ország nemzeti jövedelméből, a kizsákmányoló osztályok részesedési arányának csökkenésével párhuzamosan.

Másodszor azért, mert a társadalmasított (szocialista) szektor növekedése mellett a nemzeti jövedelem ama részének, amely eddig a kizsákmányoló osztályok és azok cselédségének ellátását szolgálta, mostantól kezdve magában a termelésben kell

maradnia — a termelés kibővítése, új gyárak építése, a dolgozók mindennapi életének megjavítása céljából. Ez pedig azt jelenti, hogy a munkásosztály létszámának és erejének növekednie, a munkanélküliségnek pedig csökkennie kell és fel kell szívódnia.

Végül azért, mert a társadalmasított szektor növekedése, minthogy a munkásosztály anyagi helyzetének javulására vezet, azt jelenti, hogy a belső piac felvevőképessége fokozatosan növekszik, növekszik a munkások és a parasztok kereslete az iparcikkek iránt. Ez pedig azt jelenti, hogy a belső piac növekedése túl fogja szárnyalni az ipar növekedését és előre fogja hajtani az ipart a szakadatlan kibővülés felé.

Mindezek és az ezekhez hasonló körülmények a munkások és a parasztok anyagi és kulturális helyzetének állandó javulására vezetnek.

a) Kezdjük a munkásosztály *számbeli növekedésének* és a *munkanélküliség csökkenésének* kérdésével.

Míg 1926/27-ben a bérmunkások száma (munkanélküliek nélkül) 10 990 000, 1927/1928-ban 11 456 000, 1928/29-ben pedig 11 997 000 volt, addig 1929/30-ban a rendelkezésre álló adatok szerint legalább 13 129 000 lesz. Ebből fizikai munkás (beleértve a mezőgazdasági munkásokat és a szezonmunkásokat) 1926/27-ben — 7 069 000, 1927/28-ban — 7 404 000, 1928/29-ben — 7 758 000, 1929/30-ban — 8 533 000. Ezek közt nagyipari munkás (az alkalmazottak nélkül) 1926/27-ben — 2 439 000, 1927/28-ban — 2 632 000, 1928/29-ben — 2 858 000. 1929/30-ban — 3 029 000.

Ez azt jelenti, hogy a munkásosztály létszáma fokozatosan növekszik; míg ugyanis a bérmunkások létszámának növekedése a három év alatt 19,5%, a fizikai munkásoké pedig 20,7%, addig az ipari munkások létszámának növekedése 24,2%.

Rátérünk a *munkanélküliség kérdésére.* Meg kell mondanom, hogy ezen a téren nagy fejetlenség uralkodik mind a Munkaügyi Népbiztosságon, mind a Szovjetunió Szakszervezeteinek Központi Tanácsában.

Egyrészt ezeknek az intézményeknek az adataiból az tűnik ki, hogy körülbelül egymillió a munkanélküliek száma, akik közt

a minimális szakképzettséggel rendelkezők százalékaránya mindössze 14,3%, míg körülbelül 73%-uk úgynevezett értelmiségi munkát végző és semminemű szakképzettséggel nem rendelkező személy, amikoris az utóbbiak óriási többségét nők és serdülő gyermekek alkotják, akik még nem kapcsolódtak be az ipari termelésbe.

Másrészt ugyanezen adatok szerint — rettentő hiányunk van szakképzett munkaerőben, a munkaközvetítők vállalataink munkaerőkeresletének 80%-át képtelenek kielégíteni, s ilyenformán arra kényszerülünk, hogy sebtében, valósággal menetközben tanítsuk be a teljesen képzetlen embereket és szakképzett embereket neveljünk belőlük, hogy vállalataink legalább minimális szükségletét kielégíthessük.

Próbáljon meg valaki eligazodni ebben a fejetlenségben. Mindenesetre világos, hogy ezek a munkanélküliek sem munkanélküli *tartalék*hadsereget, sem pedig — s ezt annál kevésbbé — *állandó* munkanélküli hadsereget nem alkotnak iparunkban. És mit látunk? Még a Munkaügyi Népbiztosság adataiból is az tűnik ki, hogy az utóbbi időben a munkanélküliek száma a mult évhez viszonyítva több mint 700000 fővel *csökkent*. Ez azt jelenti, hogy a munkanélküliek száma idén május 1-re több mint 42%-kal csökkent.

Ez szocialista szektorunk növekedésének további eredménye népgazdaságunkban.

b) Még meglepőbb az eredmény, ha a nemzeti jövedelemnek az egyes osztályok közötti megoszlása szempontjából vizsgáljuk a kérdést. Az a kérdés, hogy hogyan oszlik meg a nemzeti jövedelem az egyes osztályok között, döntő kérdés a munkások és a parasztok anyagi és kulturális helyzete szempontjából. Nem ok nélkül iparkodnak a német, angol és amerikai burzsoá közgazdászok a burzsoázia javára összezavarni ezt a kérdést, amikor nyakra-főre közlik ezzel kapcsolatos „teljesen objektív" kutatásaikat.

A Németországi Birodalmi Statisztikai Hivatal adatai szerint 1929-ben Németország nemzeti jövedelmének 70%-a a munkabérekre esett, míg a burzsoázia részesedése 30% volt.

A Szövetségi Kereskedelmi Bizottság és a Nemzeti Közgazdaságkutatási Iroda adatai szerint 1923-ban az Északamerikai Egyesült Államok nemzeti jövedelméből a munkások 54%, a tőkések pedig — valamivel több mint 45% arányban részesedtek. Végül Boley és Stamp közgazdászok adatai szerint 1924-ben a munkásosztály részesedése Anglia nemzeti jövedelmében valamivel kevesebb mint 50%-nak, a kapitalistáké viszont valamivel több mint 50%-nak felelt meg.

Világos, hogy ezeknek a kutatásoknak eredményeit nem vehetjük teljesen készpénznek. Nem vehetjük, mivel tisztán gazdasági természetű hibákon kívül vannak ezekben a kutatásokban másfajta hibák is, amelyeknek az a céljuk, hogy részint eltitkolják és kisebbnek tüntessék fel a tőkések jövedelmét, részint pedig felfújják és nagyobbnak tüntessék fel a munkásosztály bevételeit, olyanformán, hogy az óriási fizetéseket élvező hivatalnokokat is a munkások közé sorolják. Arról már nem is beszélek, hogy ezek a kutatások gyakran mellőzik a farmerek és általában a falusi tőkések jövedelmét.

Varga elvtárs bíráló elemzésnek vetette alá ezeket az adatokat. És a következő eredményre jutott. Kiderült, hogy azokra a munkásokra és egyéb városi és falusi dolgozókra, akik nem zsákmányolnak ki idegen munkát, Németországban a nemzeti jövedelem 55%-a, az Északamerikai Egyesült Államokban 54%-a, Angliában 45%-a jutott; a tőkések részesedése viszont Németországban 45%, az Északamerikai Egyesült Államokban 46%, Angliában 55% volt.

Ez a helyzet a legnagyobb kapitalista országokban.

De mi a helyzet a Szovjetunióban?

Vegyék szemügyre az Állami Tervhivatal adatait. Kiderül, hogy:

a) A munkásoknak és azoknak a dolgozó parasztoknak részesedése a nemzeti jövedelemben, *akik nem zsákmányolnak ki idegen munkát* 1927/28-ban 75,2% (ebből a városi és falusi munkások részesedése — 33,3%), 1928/29-ben — 76,5% (ebből a városi és falusi munkások részesedése — 33,2%), 1929/30-ban —

77,1% (ebből a városi és falusi munkások részesedése — 33,5%) volt.

b) A kulákok és a városi kapitalisták részesedése 1927/28-ban — 8,1%-nak, 1928/29-ben — 6,5%-nak, 1929/30-ban — 1,8%-nak felelt meg.

c) A többségükben dolgozó *kisiparosok* részesedése 1927/28-ban — 6,5%-ra, 1928/29-ben 5,4%-ra, 1929/30-ban — 4,4%-ra rúgott.

d) Az *állami szektor,* amelynek jövedelme a munkásosztály és általában a dolgozó tömegek jövedelme, 1927/28-ban — 8,4%, 1928/29-ben — 10%, 1929/30-ban — 15,2% arányban részesedett a nemzeti jövedelemből.

e) Végül az úgynevezett *egyebek* (nyugdíjakról van szó) részesedése 1927/28-ban — 1,8%, 1928/29-ben — 1,6%, 1929/30-ban — 1,5% volt.

Kiderül tehát, hogy míg a *fejlett kapitalista országokban a nemzeti jövedelemnek* körülbelül *50%-a,* helyenként pedig még annál is több *a kizsákmányoló osztályoké,* addig nálunk, a *Szovjetunióban, a nemzeti jövedelemnek alig 2%-a jut a kizsákmányoló osztályoknak.*

Tulajdonképpen ez a magyarázata annak a meglepő ténynek, hogy 1922-ben az Északamerikai Egyesült Államokban *Denny* amerikai burzsoá író szavai szerint „a tulajdonosok 1%-a összpontosította kezében az egész nemzeti vagyon 59%-át", míg Angliában 1920/21-ben, ugyancsak *Denny* szerint, „az egész nemzeti vagyon 64%-a a tulajdonosok nem egészen 2%-ának birtokában volt" (lásd *Denny* „Amerika meghódítja Angliát" c. könyvét).

Előfordulhatnak-e efféle tények nálunk, a Szovjetunióban, a Szovjetek országában? Világos, hogy nem fordulhatnak elő. A Szovjetunióban már régen nincsenek és nem lehetnek ilyen „tulajdonosok".

De ha a Szovjetunióban 1929/30-ban a nemzeti jövedelemnek csak mintegy 2%-a jut a kizsákmányoló osztályoknak, hová lesz a nemzeti jövedelem fennmaradó tömege?

Világos, hogy a munkások és a dolgozó parasztok kezében marad.

Ez a forrása a Szovjethatalom erejének és tekintélyének a munkásosztály és a parasztság milliói előtt.

Ez az alapja annak, hogy a Szovjetunió munkásainak és parasztjainak anyagi jóléte állandóan emelkedik.

f) E döntő tények fényében teljesen érthetővé válik a munkások reálbérének rendszeres emelkedése, a munkások társadalombiztosítási költségvetésének növekedése, a szegény- és középparaszti gazdaságok megsegítésének fokozása, a munkáslakásépítésre, a munkások életének megjavítására, az anya- és gyermekvédelemre fordított összegek növekedése és ezzel kapcsolatban a Szovjetunió lakosságának egyre növekvő szaporodása, a halandóság, különösen pedig a gyermekhalandóság csökkenése.

Tudjuk például, hogy a munkások *reálbére*, a társadalombiztosítást és a haszonból a munkások mindennapi életének javítását szolgáló alap javára történő levonásokat is beleértve, a háborúelőtti színvonalhoz viszonyítva mintegy 167%-kal növekedett. A munkás-társadalombiztosítási költségvetés az utóbbi három év alatt, 1927/28-tól 1929/30-ig, 980 millió rubelről 1400 millió rubelre emelkedett. Az utóbbi három év folyamán (1927/28-tól 1929/30-ig) 494 millió rubelt fordítottunk anya- és gyermekvédelemre. Ugyanezen időszak folyamán 204 millió rubelt fordítottunk az iskolaköteles kort el nem ért gyermekek nevelésére (gyermekkertekre, játszóterekre stb.). Munkáslakásépítésre 1880 millió rubelt költöttünk.

Ez persze nem jelenti azt, hogy már megtettünk minden szükségeset a reálbérek komoly emelése érdekében, hogy nem emelhetjük a reálbért még magasabb színvonalra. És ha ezt nem tettük meg, ebben általában közellátási apparátusunk bürokratizmusa, de elsősorban és különösen fogyasztási szövetkezetünk bürokratizmusa a hibás. Az Állami Tervhivatal adatai szerint belkereskedelmünk társadalmasított szektora 1929/30-ban a nagykereskedelem 99%-át, a kiskereskedelemnek több mint 89%-át öleli fel. Ez azt jelenti, hogy a szövetkezet rendszeresen

kiszorítja a magánszektort és monopóliumra tesz szert a kereskedelem terén. Ez persze rendjén is van. De a baj az, hogy ennek a monopóliumnak gyakran a fogyasztók isszák meg a levét. Kiderül, hogy a szövetkezet a kereskedelemben elfoglalt majdnem monopolhelyzete ellenére jobbnak látja „jövedelmezőbb", nagyobb haszonnal járó árukkal (divatcikkekkel stb.) látni el a munkásokat és mellőzni a kevésbbé „jövedelmező", de a munkások számára szükségesebb árukkal (mezőgazdasági termékekkel) való ellátásukat. A munkások ennek következtében arra kényszerülnek, hogy mezőgazdasági termékekben mutatkozó szükségleteiknek körülbelül 25%-át magasabb áron a magánpiacon elégítsék ki. Arról már nem is beszélek, hogy a szövetkezet apparátusa leginkább a mérleggel törődik, ezért, a vezető központok határozott utasítása ellenére, túlságosan nehezen megy bele a kiskereskedelmi árak csökkentésébe. Kiderül, hogy a szövetkezet az adott esetben nem szocialista szektorként, hanem sajátos, holmi „nepmani" szellemmel megfertőzött szektorként működik. Felmerül a kérdés: kinek kell az ilyen szövetkezet és mi hasznuk van a munkásoknak a szövetkezet monopóliumából, ha nem teljesíti a munkások reálbérének komoly emelésében rejlő feladatát?

És ha a reálbér ennek ellenére évről-évre állandóan emelkedik, ez azt jelenti, hogy rendünk, a nemzeti jövedelem elosztásának rendszere és az egész munkabérrendszer olyan, hogy módjukban áll hatástalanítani és helyrehozni a szövetkezetek által előidézett károkat.

Ha hozzáveszünk ehhez a körülményhez számos más tényezőt, mint például az üzemi étkezők szerepének növekedése, a munkáslakások olcsóbbodása, a munkások és a munkásgyermekek ösztöndíjai, a kulturális szolgáltatások stb., úgy bátran elmondhatjuk, hogy a munkások bérének növekedése százalékszerűen sokkal nagyobb, mint egyes intézményeink statisztikájában mutatkozik.

Mindez együttvéve, s ezenfelül több mint 830 000 (33,5%) ipari munkás áttérése a hétórás munkanapra, több mint másfélmillió (63,4%) ipari munkás áttérése az ötnapos munkahétre, az

üdülők, szanatóriumok és gyógyhelyek kiterjedt hálózata, amely az utóbbi három év folyamán több mint 1 700 000 munkásnak biztosított üdülést, illetőleg gyógykezelést — mindez olyan helyzetet teremt a munkásosztály munkája és mindennapi élete szempontjából, amely lehetővé teszi számunkra, hogy az egészséges és életvidám munkások új nemzedékét neveljük fel, amely kellően tudja növelni a Szovjetország erejét és élete árán is meg tudja védelmezni az ellenség merényleteivel szemben. (*Taps.*)

Ami a parasztok, mind az egyénileg gazdálkodó, mind a kolhozparasztok támogatását illeti, a szegényparasztok megsegítését is szem előtt tartva, az utóbbi három év folyamán (1927/28-tól 1929/30-ig) a hitel és az állami költségvetés vonalán legalább négymilliárd rubelt fordítottunk erre a célra. Tudjuk, hogy egyedül vetőmag-segítség formájában több mint 154 millió pud gabonát fordítottunk e három év alatt a parasztság támogatására.

Nem csoda, hogy a munkások általában nem élnek rosszul országunkban, hogy a lakosság halálozási arányszáma a háború előtti időhöz viszonyítva általában 36%-kal, a gyermekhalálozási arányszám pedig 42,5%-kal csökkent, míg az *évi szaporulat* körülbelül hárommillió lélek. (*Taps.*)

Ami a munkások és a parasztok kulturális helyzetét illeti, ezen a téren is vannak bizonyos eredményeink, amelyek azonban jelentéktelenségüknél fogva semmiesetre sem elégíthetnek ki bennünket. Ha nem számítjuk a különféle munkásklubokat, olvasótermeket, könyvtárakat és az írástudatlanság felszámolására irányuló tanfolyamokat, amelyek az idén tíz és félmillió embert ölelnek fel, a kulturális és népművelési ügy helyzete a következő képet mutatja. Az elemi iskolákban az idén 11 638 000 növendék tanul; a középfokú iskolákban — 1 945 000; az ipari és műszaki, közlekedési és mezőgazdasági iskolákban, továbbá az általános ismereteket nyujtó termelési tanfolyamokon — 333 100; a műszaki középiskolákban és a velük egyenrangú szakszervezeti iskolákban — 238 700; a főiskolákon és műszaki főiskolákon — 190 400. Mindez lehetővé tette, hogy az írni-olvasni

tudók százalékarányát a Szovjetunióban a háborúelőtti 33%-kal szemben 62,6%-ra emeljük fel.

Most az a legfontosabb, hogy áttérjünk az általános elemi iskolai tankötelezettségre. Azt mondom, hogy a „legfontosabb", mivel ez az áttérés döntő lépést jelentene a kulturális forradalom terén. Márpedig régen itt az ideje annak, hogy áttérjünk erre, mert most minden szükséges feltétellel rendelkezünk ahhoz, hogy a Szovjetunió valamennyi vidékén megszervezzük a kötelező általános elemi iskolai oktatást.

Mindeddig kénytelenek voltunk „takarékoskodni mindennel, még az iskolákkal is", hogy „megmentsük, helyreállítsuk a nehézipart". *(Lenin.)* Az utóbbi időben azonban már helyreállítottuk nehéziparunkat és továbbfejlesztjük azt. Következésképpen elérkezett az az idő, amikor hozzá kell fognunk az általános elemi iskolai tankötelezettség teljes megvalósításához.

Azt hiszem, a kongresszus helyesen jár el, ha ezzel kapcsolatban megfelelő és teljesen kategórikus határozatot hoz. *(Taps.)*

7. A növekedés nehézségei, az osztályharc és a szocializmus támadása az egész fronton

Beszéltem a népgazdaság fejlesztése terén elért eredményeinkről. Beszéltem azokról az eredményekről, amelyeket az iparnak, a mezőgazdaságnak és az egész népgazdaságnak a szocializmus elveinek megfelelő újjáalakítása terén elértünk. Beszéltem végül azokról az eredményekről, amelyeket a munkások és a parasztok anyagi helyzetének javítása vonalán értünk el.

De helytelen volna azt gondolni, hogy ezeket az eredményeket „könnyen és nyugodtan", a dolgoknak hogy úgy mondjam — szabad folyást engedve, az erő és akarat minden különösebb megfeszítése nélkül, harc és megrázkódtatások nélkül értük el. Ilyen eredményeket nem lehet elérni, ha szabad folyást engedünk a dolgoknak. Valójában ezeket az eredményeket a nehézségek ellen folytatott elszánt harcban, a nehézségek leküzdéséért folytatott komoly és hosszas harcban értük el.

Nálunk a nehézségekről mindenki beszél. De nem mindenki ad számot önmagának ezeknek a nehézségeknek jellegéről. Pedig a nehézségek problémájának igen komoly jelentősége van számunkra.

Miben állanak nehézségeink jellemző vonásai, milyen ellenséges erők rejlenek mögöttük, és hogyan küzdjük le azokat?

a) Ha nehézségeinket jellemezni akarjuk, legalább a következő körülményeket kell szem előtt tartanunk:

Először is figyelembe kell venni azt a körülményt, hogy mostani nehézségeink az *újjáalakítási* időszak nehézségei. Mit jelent ez? Azt jelenti, hogy gyökeresen különböznek gazdaságunk *helyreállítási* időszakának nehézségeitől. Míg a helyreállítási időszakban a régi gyárak teljes kihasználásáról és a mezőgazdaságnak a régi technikai bázisán való megsegítéséről volt szó, addig most arról van szó, hogy gyökeresen átépítsük, újjáalakítsuk mind az ipart, mind a mezőgazdaságot, kicseréljük technikai bázisukat, korszerű technikával fegyverezzük fel az ipart és a mezőgazdaságot. Azt jelenti, hogy a népgazdaság egész technikai bázisa átépítésének feladata áll előttünk. Ez pedig újabb, komolyabb népgazdasági befektetéseket és olyan új tapasztalt kádereket követel, akik el tudják sajátítani és tovább tudják fejleszteni az új technikát.

Figyelembe kell venni, másodszor, azt a körülményt, hogy a népgazdaság újjáalakítása nálunk nem szorítkozik a népgazdaság technikai bázisának átépítésére, hanem ellenkezőleg, egyszersmind a gazdasági és társadalmi viszonyok újjáalakítását is megköveteli. Itt főkép a mezőgazdaságra gondolok. Az iparban, amely már egyesítve és társadalmasítva van, a technikai újjáalakításnak alapjában véve kész gazdasági és társadalmi bázisa van. Az újjáalakításnak az a feladata, hogy gyorsítsa az iparban levő kapitalista elemek kiszorításának folyamatát. Nem ilyen egyszerű a dolog a mezőgazdaságban. A mezőgazdaság technikai bázisának újjáalakítása természetesen ugyanazokat a célokat igyekszik elérni. De a mi mezőgazdaságunknak az a sajátossága, hogy abban még mindig túlsúlyban van a kisparaszti gazdaság, hogy a kisgazdaságnak nem áll módjában

elsajátítani az új technikát, hogy ennélfogva a mezőgazdaság technikai bázisának újjáalakítása *lehetetlen*, ha nem alakítjuk át egyidejűleg a régi gazdasági és társadalmi viszonyokat, ha nem egyesítjük az egyéni kisgazdaságokat nagy kollektív gazdaságokba, ha nem irtjuk ki a kapitalizmus gyökereit a mezőgazdaságban.

Világos, hogy ezek a körülmények csak bonyolultabbá tehetik nehézségeinket, csak bonyolultabbá tehetik e nehézségek leküzdésére irányuló munkánkat.

Figyelembe kell venni, harmadszor, azt a körülményt, hogy a népgazdaság szocialista újjáalakítására irányuló munkánk, amely halomradönti a kapitalizmus gazdasági kapcsolatait és fenekestől felforgatja a régi világ minden erejét, feltétlenül kétségbeesett ellenállást vált ki eme erők részéről. Mint tudjuk, ez így is van. *A burzsoá értelmiség* egy szűk felső rétegének alattomos kártevése iparunk minden ágában, *a kulákság* vad harca a gazdaság kollektív formái ellen a faluban, a Szovjethatalom rendszabályainak szabotálása az apparátus *bürokrata elemei* részéről, akik az osztályellenség ügynökségét alkotják — egyelőre ezek az elhaló osztályok ellenállásának fő formái országunkban. Világos, hogy ezek a körülmények nem igen könnyíthetik meg a népgazdaság újjáalakítására irányuló munkánkat.

Figyelemben kell venni, negyedszer, azt a körülményt, hogy országunk elhaló osztályainak ellenállása nem a külső világtól elszigetelten megy végbe, hanem támogatásra talál a kapitalista környezetnél. A kapitalista környezetet nem tekinthetjük egyszerű földrajzi fogalomnak. A kapitalista környezet azt jelenti, hogy a Szovjetunió körül ellenséges osztályerők vannak, amelyek mind erkölcsileg, mind anyagilag, mind pénzügyi blokád útján, esetleg katonai intervenció útján is, készek támogatni a Szovjetunión belüli osztályellenségeinket. Bebizonyosodott, hogy szakembereink kártevését, a kulákság szovjetellenes megmozdulásait, üzemeink és létesítményeink gyujtogatását és robbantását kívülről pénzelik és sugalmazzák. Az imperialista világnak nem érdeke, hogy a Szovjetunió szilárdan álljon a lábán

és lehetővé váljék számára a fejlett kapitalista országok utólérése és túlszárnyalása.

De nehézségeink jellemzése nem lesz teljes, ha nem veszünk figyelembe még egy további körülményt. Nehézségeink sajátos jellegéről van szó. Arról van szó, hogy a mi nehézségeink nem *a hanyatlás* vagy *a tespedés* nehézségei, hanem *a növekedés, a fejlődés, a haladás* nehézségei. Ez azt jelenti, hogy a mi nehézségeink gyökeresen különböznek a kapitalista országok nehézségeitől. Amikor az Északamerikai Egyesült Államokban beszélnek nehézségekről, akkor *a hanyatlás* nehézségeiről van szó, mert Amerikában most válság van, vagyis a gazdaság hanyatlik. Amikor Angliában nehézségekről beszélnek, akkor *a tespedés* nehézségeiről van szó, mert Anglia immár jónéhány éve tespedést él át, vagyis megállt az előrehaladás. Amikor azonban mi beszélünk nehézségeinkről, akkor nem hanyatlásról vagy a fejlődésben beállott tespedésről, hanem erőink *növekedéséről*, erőink *fellendüléséről*, gazdaságunk *előrehaladásáról* van szó. Mennyit *haladjunk előre* erre meg erre az időre, hány százalékkal termeljünk *többet*, hány millió hektárral *több* területet vessünk be, hány hónappal *előbb* fejezzük be egy gyár, egy vasút építését — ilyen kérdésekről van nálunk szó, amikor nehézségekről beszélnek. Következésképpen a mi nehézségeink, mondjuk Amerika s Anglia nehézségeitől eltérően, *a növekedés, az előrehaladás* nehézségei.

De mit jelent ez? Azt jelenti, hogy a mi nehézségeink olyan nehézségek, amelyek *magukban hordozzák leküzdésük lehetőségét*. Azt jelenti, hogy a mi nehézségeink megkülönböztető vonása abban áll, hogy *maguk teremtik meg számunkra az alapot leküzdésükhöz*.

Mi következik azonban mindebből?

Ebből elsősorban az következik, hogy a mi nehézségeink nem apró és véletlen „fennakadások" nehézségei, hanem az osztályharc nehézségei.

Ebből, másodszor, az következik, hogy nehézségeink mögött az osztályellenség rejtőzik, hogy ezeket a nehézségeket bonyo-

lultabbá teszi országunk elhaló osztályainak kétségbeesett ellenállása, ezeknek az osztályoknak kívülről jövő támogatása, a bürokratikus elemek előfordulása saját intézményeinkben, továbbá a pártunk egyes rétegeiben uralkodó határozatlanság és maradiság.

Ebből, harmadszor, az következik, hogy a nehézségek leküzdése érdekében mindenekelőtt vissza kell verni a tőkés elemek rohamait, el kell nyomni ellenállásukat és így szabaddá kell tenni az utat a gyors előrehaladás számára.

Ebből végül az következik, hogy nehézségeinknek, amelyek *a növekedés* nehézségei, maga e jellege biztosítja számunkra az osztályellenségek elnyomásához szükséges *lehetőségeket.*

De hogy ezeket a lehetőségeket *kihasználjuk* és *valóra* váltsuk, hogy elnyomjuk az osztályellenség ellenállását és leküzdjük a nehézségeket, erre csak egy eszköz van: meg kell szervezni *a támadást* a kapitalista elemek ellen *az egész fronton* és el kell szigetelni saját sorainkban az opportunista elemeket, akik akadályozzák a támadást, rémületükben jobbra-balra hajladoznak és megingatják a pártnak a győzelembe vetett hitét. *(Taps.)*

Más eszköz nincs.

Csak fejvesztett emberek kereshetik a kiutat Buhárin gyermeteg formulájában, mely szerint a kapitalista elemek békésen belenőnek a szocializmusba. A mi fejlődésünk nem Buhárin formulája szerint ment és megy végbe. A fejlődés Lenin formulája — a „ki kit győz le" formula — szerint ment és megy végbe. Vagy mi tapossuk el és nyomjuk el a kizsákmányolókat, vagy ők taposnak és nyomnak el bennünket, a Szovjetunió munkásait és parasztjait — így áll a kérdés, elvtársak.

Tehát *a szocializmus támadásának megszervezése az egész fronton* — ez a feladat merült fel előttünk, amikor megindítottuk az *egész* népgazdaság újjáalakításának munkáját.

Így értelmezte a párt küldetését, amikor megszervezte a támadást országunk tőkés elemei ellen.

b) De megengedhető-e egyáltalán a támadás, méghozzá az egész fronton az új gazdasági politika viszonyai között?

Egyesek azt hiszik, hogy a támadás összeegyeztethetetlen az új gazdasági politikával, hogy a „nep" lényegében visszavonulás, hogy mihelyt a visszavonulás véget ér, a „nepet" meg kell szüntetni. Ez persze ostobaság. Ostobaság, amely vagy a trockistáktól indul ki, akik semmit sem értettek meg a leninizmusból és „egy-kettőre" akarják „megszüntetni" a „nepet", vagy a jobboldali opportunistáktól, akik ugyancsak semmit sem értettek meg a leninizmusból s az „új gazdasági politika megszüntetésében rejlő veszély" hangoztatásával akarják kialkudni tőlünk, hogy mondjunk le a támadásról. Ha a „nep" nem lenne egyéb, csak visszavonulás, Lenin nem mondotta volna a párt XI. kongresszusán, amikor a „nepet" egészen következetesen hajtottuk végre, nem mondotta volna, hogy a „visszavonulás véget ért". Vajjon, amikor Lenin a visszavonulás befejezéséről beszélt, nem mondotta ugyanakkor, hogy „komolyan és huzamosan" akarjuk folytatni a „nepet"? Elég csupán feltennünk ezt a kérdést, hogy megértsük, milyen képtelenség a „nep" és a támadás összeférhetetlenségéről fecsegni. Az új gazdasági politika valójában nemcsak azt feltételezi, hogy *visszavonuljunk* és megengedjük a magánkereskedelem felélénkülését, a kapitalizmus felélénkülését az állam szabályozó szerepének biztosítása mellett (a „nep" kezdeti szakasza). Valójában a „nep" ugyanakkor azt is feltételezi, hogy a fejlődés bizonyos szakaszán a szocializmus *támadást* indítson a tőkés elemek ellen, *szükítse* a magánkereskedelem tevékenységi területét, viszonylagosan és abszolút *háttérbe szorítsa* a kapitalizmust, biztosítsa a társadalmasított szektor növekvő *túlsúlyát* a nem-társadalmasított szektorral szemben, biztosítsa a szocializmus győzelmét a kapitalizmus felett (a „nep" mostani szakasza). Az új gazdasági politikát azért vezettük be, hogy a szocializmus győzelmet arasson a tőkés elemek felett. Amikor az egész fronton támadásba megyünk át, még nem szüntetjük meg a „nepet", mert a magánkereskedelem és a tőkés elemek még megmaradnak, a „szabad" áruforgalom még megmarad, — de minden bizonnyal megszüntetjük a „nep" kezdeti szakaszát és elindítjuk a „nep" következő, mostani szakaszát, amely a „nep" utolsó szakasza.

Lenin 1922-ben, egy évvel a „nep" bevezetése után, megmondotta:

„Mi most hátrálunk, mintegy visszavonulunk, de ezt azért tesszük, hogy kezdetben hátrálva, azután nekiszaladjunk és még erősebben ugorjunk előre. Csakis ezzel a feltétellel vonultunk vissza új gazdasági politikánk megvalósítása során. Hogy hol és hogyan kell most átrendezni sorainkat, hol és hogyan kell alkalmazkodnunk, szervezetileg átcsoportosulnunk, hogy a visszavonulás után majd annál erélyesebben kezdjük meg az előrenyomulást, azt még nem tudjuk. Hogy mindezeket az akciókat annak rendje és módja szerint valósítsuk meg, mint a közmondás mondja, nem tízszer, hanem százszor kell latolgatnunk, mielőtt döntenénk" (Lenin Művei. XXVII. köt. 361—362. old.).

Azt hiszem, világos.

De felmerül a kérdés: elérkezett-e már az ideje annak, hogy támadásba menjünk át, megérett-e már a támadás pillanata?

Lenin egy másik helyen, szintén 1922-ben beszélt annak szükségességéről, hogy:

„Össze kell fogni a parasztság tömegeivel, az egyszerű dolgozó parasztsággal és meg kell kezdeni az előrenyomulást, összehasonlíthatatlanul sokkal, de sokkal lassabban, mint ahogy arról ábrándoztunk, ezzel szemben úgy, hogy valóban az egész tömeg nyomul velünk előre"... hogy „akkor azután, annakidején ez az előrenyomulás is meg fog gyorsulni, mégpedig olyan mértékben, amilyenről ma még nem is álmodhatunk" (Lenin Művei. XXVII. köt. 231—232. old.).*

És megintcsak ugyanaz a kérdés: elérkezett-e már az idő a haladás ilyen meggyorsítására, fejlődésütemünk meggyorsítására, helyesen választottuk-e ki a pillanatot, amikor 1929 második felében döntő támadásba mentünk át az egész fronton?

A párt erre a kérdésre már világos és határozott választ adott.

Igen, ez a pillanat már elérkezett.

Igen, a párt helyesen választotta meg a pillanatot, amikor az egész fronton támadásba ment át.

*Lenin. Válogatott művek. Szikra 1949. 2. köt. 931. old.

Emellett szól a munkásosztály fokozódó aktivitása és a párt tekintélyének páratlan növekedése a dolgozók milliós tömegeiben.

Emellett szól a szegény- és középparaszti tömegek fokozódó aktivitása és az, hogy ezek a tömegek határozottan a kolhozépítés felé fordulnak.

Emellett szólnak mind az iparfejlesztés terén, mind a szovhozok és kolhozok építése terén elért eredményeink.

Emellett szól az a tény, hogy a kulákok termelését most már nemcsak módunkban áll helyettesíteni a kolhozok és szovhozok termelésével, hanem többszörösen felül is múljuk azt.

Emellett szól az a tény, hogy alapjában már meg tudtuk oldani a gabonaproblémát és fel tudtunk halmozni bizonyos gabonatartalékokat, olyanformán, hogy az árugabonatermelés súlypontját az egyéni termelés területéről a kolhoz-szovhoztermelés területére helyeztük át.

Ezek a bizonyítékai annak, hogy a párt helyesen választotta meg a pillanatot, amikor az egész fronton támadásba ment át és kiadta a kulákság mint osztály felszámolásának jelszavát.

Mi lett volna, ha hallgattunk volna a Buhárin-csoport jobboldali opportunistáira, ha lemondtunk volna a támadásról, lassítottuk volna az iparfejlesztés ütemét, fékeztük volna a kolhozok és szovhozok fejlődését és az egyéni parasztgazdaságra építettünk volna?

Valószínűleg tönkretettük volna iparunkat, meghiúsítottuk volna a mezőgazdaság szocialista újjáalakítását, kenyér nélkül maradtunk volna és szabaddá tettük volna az utat a kulákság túlereje számára. Akkor hoppon maradtunk volna.

Mi lett volna, ha hallgattunk volna a Trockij—Zinovjev-csoport „baloldali" opportunistáira és 1926/27-ben indítottuk volna meg a támadást, amikor semmi lehetőségünk nem volt arra, hogy a kulákok termelését a kolhozok és szovhozok termelésével helyettesítsük?

Minden bizonnyal belebuktunk volna, kimutattuk volna gyengeségünket, erősítettük volna a kulákság és általában a

tőkés elemek hadállásait, a kulákság karjai közé kergettük volna a középparasztot, meghiúsítottuk volna szocialista építésünket és kenyér nélkül maradtunk volna. Akkor hoppon maradtunk volna.

Az eredmény mindkét esetben — egy és ugyanaz.

Nem hiába mondják munkásaink: „ki «balra» tér, jobbra ér." *(Taps.)*

Egyes elvtársak azt hiszik, hogy a szocializmus támadásában a megtorlások a leglényegesebbek, s ha a megtorlások nem fokozódnak, támadás sincs.

Igaz ez? Természetesen, nem igaz.

A megtorlások a szocialista építés terén a támadás szükséges elemei, de kisegítő elemek, s nem fő elemek. A mi mostani viszonyaink között a szocializmus támadásában az a leglényegesebb, hogy fokozzuk iparunk fejlesztésének ütemét, fokozzuk a szovhozok és kolhozok fejlesztésének ütemét, fokozzuk a városi és falusi tőkés elemek kiszorításának ütemét, mozgósítjuk a tömegeket a szocialista építésre, mozgósítjuk a tömegeket a kapitalizmus ellen. Önök letartóztathatják és száműzhetik a kulákok tízezreit vagy akár százezreit, de ha ugyanakkor nem tesznek meg minden szükségeset annak érdekében, hogy meggyorsítsák az új gazdasági formák építését, hogy új gazdasági formákkal helyettesítsék a régi kapitalista formákat, betömjék és felszámolják a falusi kapitalista elemek gazdasági létének és fejlődésének termelési forrásait, — a kulákság mindenképpen újjáéled és fejlődésnek indul.

Mások azt gondolják, hogy a szocializmus támadása tervszerűtlen előrenyomulás, megfelelő előkészület nélkül, anélkül, hogy a támadás folyamán erőinket átcsoportosítanánk, a kivívott hadállásokat megszilárdítanánk, a tartalékot a sikerek fejlesztésére használnánk fel; hapedig olyan tünetek mutatkoznának, mondjuk, hogy a parasztok egy része kiözönlik a kolhozokból, az azt jelenti, hogy ez már a „forradalom apálya", a mozgalom hanyatlása, a támadás megtorpanása.

Igaz ez? Természetesen, nem igaz.

Először, egyetlen, még a legsikeresebb támadás sem megy végbe anélkül, hogy egyes frontszakaszokon bizonyos szünetek, másokon előretörések ne volnának. Aki ezen az alapon a támadás megtorpanásáról vagy kudarcáról beszél — az nem érti a támadás lényegét.

Másodszor, nem volt és nem lehetséges *sikeres* támadás anélkül, hogy az erőket magának a támadásnak folyamán át ne csoportosítanák, az elfoglalt hadállásokat meg ne szilárdítanák, a tartalékokat fel ne használnák a siker fejlesztésére és a támadás végigvitelére. Tervszerűtlen előrenyomulásnál, vagyis ezeknek a feltételeknek betartása nélkül, a támadásnak elkerülhetetlenül ki kell fulladnia és össze kell omlania. A tervszerűtlen előrenyomulás a támadás halála. Emellett szól polgárháborúnk bőséges tapasztalata.

Harmadszor, hogy lehet olyat mondani, hogy a forradalom „apálya", ami rendszerint a mozgalom *hanyatlása* során következik be és a parasztok egy részének a kolhozokból való kilépése, ami a mozgalom folytatódó *fellendülése*, egész szocialista építésünknek, mind az ipari, mind a kolhozépítésnek folytatódó *fellendülése*, forradalmunk folytatódó *fellendülése* során következett be — analóg jelenségek? Mi köze lehet egymáshoz ennek a két teljesen különböző jelenségnek?

c) Mi a bolsevik támadás lényege jelenlegi viszonyaink között?

A bolsevik támadásnak elsősorban az a lényege, hogy mozgósítjuk a tömegek osztályéberségét és forradalmi aktivitását országunk tőkés elemei ellen; mozgósítjuk a tömegek alkotó kezdeményezését és öntevékenységét intézményeink és szervezeteink bürokratizmusa ellen, amely véka alatt tartja és nem engedi felhasználni a rendünk mélyében rejlő óriási tartalékokat; megszervezzük a tömegek versenyét és munkalendületét a munka termelékenységének emelése, a szocialista építés erőteljes kibontakozása érdekében.

A bolsevik támadás lényege, másodszor az, hogy az újjáalakítási időszak szükségleteinek megfelelően átépítjük szakszervezeti, szövetkezeti, szovjet és minden egyéb tömegszerve-

zetünk egész gyakorlati munkáját; megteremtjük ezeknek a magvát a legaktívabb és legforradalmibb funkcionáriusokból, s kiszorítjuk és elszigeteljük az opportunista, trade-unionista, bürokratikus elemeket; kiűzzük belőlük az idegen és elfajult elemeket és új funkcionáriusokat emelünk ki a tömegekből.

A bolsevik támadás lényege továbbá az, hogy minden rendelkezésre álló anyagi eszközt mozgósítunk iparunk finanszírozására, szovhozaink és kolhozaink finanszírozására, s pártunk legjobbjait irányítjuk mindennek elindítására.

A bolsevik támadás lényege végül az, hogy magát a pártot mozgósítjuk a támadás megszervezésére; megszilárdítjuk és harci rendbe sorakoztatjuk a pártszervezeteket, kiűzzük belőlük a bürokratikus és az elfajult elemeket; elszigeteljük és kiszorítjuk azokat a jobboldali és „baloldali" elhajlókat, akik eltértek a lenini vonaltól, előtérbe állítjuk az igazi, kemény leninistákat.

Ezek a bolsevik támadás alapjai a jelenlegi pillanatban.

Hogyan valósította meg a párt ezt a támadási tervet?

Önök tudják, hogy a párt teljesen következetesen valósította meg ezt tervet.

Azzal kezdődött a dolog, hogy a párt széleskörű *önkritikát* indított, építésünk fogyatékosságaira, szervezeteink és intézményeink fogyatékosságaira összpontosította a tömegek figyelmét. Már a XV. kongresszuson kimondottuk, hogy fokoznunk kell az önbírálatot. Egyfelől a Sahtü-ügy, és a különböző iparágakban elkövetett kártevés, amely feltárta, hogy pártunk egyes láncszemeiben nincs meg a forradalmi érzék, másfelől a kulákság elleni harc és falusi szervezeteink napfényre került fogyatékosságai újabb lökést adtak az önkritikának. A Központi Bizottság 1928 június 2-i felhívásában megadta az önkritika-kampány végleges formáját, felszólította a pártot és a munkásosztályt, hogy „személyekre való tekintet nélkül", „felülről lefelé és alulról felfelé" indítsanak önkritikát. A párt elhatárolta magát a trockista „bírálattól", amely a barikád túlsó oldaláról jön, s amelynek az a célja, hogy befeketítse és gyengítse a Szovjethatalmat, s kijelentette, hogy az önbírálat feladata munkánk hiányosságainak kíméletlen feltárása —

építésünk *megjavítása*, a Szovjethatalom *megszilárdítása* érdekében. Tudjuk, hogy a párt felhívása lelkes visszhangra talált a munkásosztály és a parasztság tömegeiben.

A párt továbbá széleskörű kampányt szervezett a *bürokratizmus* ellen, kiadta a jelszót, hogy a párt-, szakszervezeti, szövetkezeti és szovjet szervezeteket meg kell *tisztítani* az idegen és elbürokratizálódott elemektől. Ennek a kampánynak folytatása a Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság 1930 március 16-i ismert rendelete a munkásoknak az államapparátusba való bevonásáról és a szovjet apparátus munkás tömegellenőrzéséről (a gyárak patronálásáról). Tudjuk, hogy ez a kampány óriási lendületet és aktivitást váltott ki a munkástömegeknél. Ennek a kampánynak eredménye az, hogy pártunk tekintélye óriási mértékben megnövekedett a dolgozó tömegek előtt, hogy a munkásosztály soraiban erősödött a bizalom pártunk iránt, hogy a munkások újabb százezrei lépnek be a pártba, hogy a munkások határozatokat hoznak, amelyek szerint egész műhelyek és üzemek kívánnak belépni a pártba. Végül ennek a kampánynak eredménye az, hogy szervezeteink megszabadultak számos maradi és bürokrata elemtől, hogy a Szovjetunió Szakszervezeteinek Központi Tanácsa megszabadult a régi opportunista vezetőségtől.

A párt továbbá az üzemekben széleskörű szocialista *versenyt* szervezett és nagy tömegeket magával ragadó *munkalendületet* váltott ki. A XVI. pártkonferencia versenyfelhívása helyes mederbe tereli az ügyet. A rohambrigádok tovább viszik előre. A lenini Komszomol és az általa vezetett munkásifjúság döntő sikerei felavatják a versenyt és a rohammunkát. El kell ismernünk, hogy forradalmi ifjúságunknak kivételes szerepe volt ebben a dologban. Most már nem lehet kétséges, hogy építésünk egyik legfontosabb, ha nem legfontosabb ténye az adott pillanatban az üzemek szocialista versenye, a munkások százezreinek kölcsönös buzdítása, a verseny során elért eredmények közlése útján, a *rohammunka* széleskörű fejlesztése.

Csak a vakok nem látják, hogy a tömegek lelkületében és munkához való viszonyában óriási fordulat ment végbe, amely

gyökeresen megváltoztatta üzemeink külső képét. Nemrégiben még elhangzottak nálunk olyan hangok, hogy a verseny és a rohammunka „mesterkélt" és „céltalan". Most ezeket a „bölcseket" még kicsúfolásra sem méltatják — egyszerűen idejüket mult „bölcseknek" tartják őket. A verseny és a rohammunka ügye most kivívott és megszilárdult ügy. Tény, hogy a szocialista verseny több mint kétmillió munkást ölel fel, a rohambrigádokba pedig legalább egymillió munkást vontak be.

A munkaversenyben az a legjelentősebb, hogy az embereknek a munkáról vallott nézeteiben gyökeres fordulatot idéz elő, mert a munkát szégyelnivaló és súlyos teherből, aminek azelőtt tekintették, a *becsület* dolgává, *dicsőség* dolgává, *érdem* és *hősiesség* dolgává változtatja. A kapitalista országokban semmi hasonló nincs és nem is lehet. Ott, a kapitalistáknál a legkívánatosabb dolog, amely rászolgál a társadalom elismerésére, az, ha valakinek járadéka van, kamatokból él, mentes a munkától, melyet megvetésre méltó foglalkozásnak tekintenek. Nálunk, a Szovjetunióban a legkívánatosabb dolog, amely megérdemli a társadalom elismerését, az, hogy az emberek a munka hőseivé lehetnek, a rohammunka hőseivé, akiket a dolgozók milliói a tisztelet glóriájával öveznek.

Nem kevésbbé jelentősnek kell tekintenünk a versenyben azt a tényt, hogy kezd terjedni a falun is, magával ragadja szovhozainkat és kolhozainkat. Mindenki előtt ismeretesek azok a tények, amelyek a szovhozok és kolhozok milliónyi dolgozóinak igazi munkalelkesedéséről tanuskodnak.

Vajjon ki álmodhatott két évvel ezelőtt a verseny és a rohammunka ilyen sikereiről?

A párt mozgósította továbbá az ország pénzügyi tartalékait a szovhozok és kolhozok ügyének elindítására, a legjobb szervezőket adta a szovhozoknak, 25 000 élenjáró munkást küldött a kolhozok segítségére, a kolhozparasztok legjobbjait a kolhozok vezetésének élére állította, megszervezte a kolhozparasztok tanfolyamainak hálózatát, s ilyenformán lerakta az alapokat a kolhozmozgalom kemény és kipróbált kádereinek kineveléséhez.

Végül a párt átrendezte, csatarendbe állította saját sorait, a sajtót az új feladatoknak megfelelően szervezte át, megszervezte a harcot két fronton, szétzúzta a trockizmus maradványait, szétzúzta a jobboldali elhajlókat, elszigetelte a békülékenyeket, ilyenmódon a lenini vonal alapján biztosította sorainak a sikeres támadáshoz elengedhetetlen egységét és helyesen vezette a támadást, olyanformán, hogy mind a fokozatosságnak a jobboldali táborhoz tartozó híveit, mind a kolhozmozgalom terén jelentkező „baloldali" elhajlókat rendreutasította és helyes útra terelte.

Ezek voltak azok a főbb rendszabályok, melyeket a párt az egész fronton megindított támadás végrehajtása során életbeléptetett.

Mindenki tudja, hogy ezt a támadást munkánk valamennyi területén siker koronázta.

Ez az oka annak, hogy sikerült leküzdenünk népgazdaságunk újjáépítési időszakának számos nehézségét.

Ez az oka annak, hogy sikerül leküzdenünk építőmunkánk legnagyobb nehézségét, a parasztság zömének a szocializmus felé fordulásával járó nehézséget.

A külföldiek néha azt kérdezik, hogy milyen is tulajdonképpen a Szovjetunió belső helyzete. De vajjon lehet-e kételkedni abban, hogy a Szovjetunió belső helyzete szilárd és megingathatatlan? Nézzék meg a kapitalista országokat, a válság és a munkanélküliség fokozódását ezekben az országokban, a sztrájkokat és a kizárásokat, a kormányellenes tüntetéseket — milyen hasonlatosság lehet ezeknek az országoknak belső helyzete és a Szovjetunió belső helyzete között?

El kell ismerni, hogy most a Szovjethatalom a legszilárdabb hatalom a világ valamennyi fennálló hatalma között. *(Taps.)*

8. Kapitalista vagy szocialista gazdasági rendszer

Látjuk ilyenformán, hogy milyen képet mutat a Szovjetunió belső helyzete.

Látjuk ugyanakkor, hogy milyen képet mutat a főbb kapitalista országok belső helyzete.

Akaratlanul is felmerül a kérdés: milyen eredményre jutunk, ha szembeállítjuk egymással és összehasonlítjuk ezt a két képet?

Ez a kérdés annál is inkább érdekes, mert az egész világ burzsoá politikusai, a minden rendű és rangú burzsoá sajtó, a kifejezetten kapitalista sajtótól a mensevik-trockista sajtóig, egyhangúlag a kapitalista országok „virágzásáról", a Szovjetunió „pusztulásáról", a Szovjetunió „pénzügyi és gazdasági összeomlásáról" stb. lármázik.

Milyen eredményre jutunk hát, ha elemezzük a Szovjetunió és a kapitalista országok helyzetét?

A legfőbb közismert tényeket emeljük ki.

Náluk, a kapitalistáknál, gazdasági *válság* pusztít, a termelés mind az ipar, mind a mezőgazdaság terén *hanyatlik*.

Nálunk, a Szovjetunióban, gazdasági *fellendülés* tapasztalható, a termelés a népgazdaság minden ágában *növekszik*.

Náluk, a kapitalistáknál, *rosszabbodik* a dolgozók anyagi helyzete, *csökken* a munkások munkabére és *nő* a munkanélküliség.

Nálunk, a Szovjetunióban, *javul* a dolgozók anyagi helyzete, *növekszik* a munkabér és *csökken* a munkanélküliség.

Náluk, a kapitalistáknál, *egyre több* a sztrájk és tüntetés, ami millió meg millió munkanap *elvesztésére* vezet.

Nálunk, a Szovjetunióban, nincsenek sztrájkok és *nő* a munkások és parasztok munkalendülete, ami rendszerünknek további millió meg millió munkanapot *ad*.

Náluk, a kapitalistáknál, *kiéleződik* a belső helyzet és *növekvőben* van a munkásosztály forradalmi mozgalma a kapitalista rendszer ellen.

Nálunk, a Szovjetunióban, *megszilárdul* a belső helyzet, s a munkásosztály milliós tömegei a Szovjethatalom köré *tömörülnek*.

Náluk, a kapitalistáknál, *kiéleződik* a nemzeti kérdés és Indiában, Indokínában, Indonéziában, a Fülöp-szigeteken stb.

növekvőben van a nemzeti szabadságmozgalom, amely *nemzeti háborúba* csap át.

Nálunk, a Szovjetunióban, *megszilárdulnak* a nemzetek testvériségének alapjai, itt biztosítva van a nemzeti *béke*, s a Szovjetunió népeinek milliós tömegei a Szovjethatalom köré tömörülnek.

Náluk, a kapitalistáknál, *zűrzavar* uralkodik és a helyzet további *rosszabbodása* fenyeget.

Nálunk, a Szovjetunióban, az emberek *bíznak erejükben* és kilátásban van a helyzet további *javulása*.

A Szovjetunió „pusztulásáról", a kapitalista országok „virágzásáról" fecsegnek. Nem volna-e helyesebb, ha azt mondanók, hogy azokat fenyegeti elkerülhetetlen pusztulás, akik oly „váratlanul" a gazdasági válság örvényébe sodródtak, s még mindig nem tudnak kikecmeregni a hanyatlás ingoványából?

Mi az oka annak, hogy a kapitalisták oly komoly *kudarcokat* vallottak, míg a Szovjetunió oly komoly *sikereket* ért el?

Azt mondják, hogy a népgazdaság állapota nagy mértékben a tőke bőségétől vagy hiányától függ. Ez természetesen igaz. Vajjon nem azzal magyarázható-e a kapitalista országok válsága és a Szovjetunió fellendülése, hogy bővében vagyunk a tőkének, ők pedig tőkehiányban szenvednek? Nem, nyilvánvalóan nem ezzel magyarázható. Mindenki tudja, hogy a Szovjetunió sokkal kevesebb tőkével rendelkezik, mint a kapitalista országok. Ha az adott esetben a felhalmozás volna a *döntő*, válsággal küzdenénk, a kapitalista országok pedig — fellendülnének.

Azt mondják, hogy a gazdaság állapota nagy mértékben a gazdasági káderek műszaki képzettségétől és szervezési képességétől függ. Ez természetesen igaz. Vajjon nem azzal magyarázható-e a kapitalista országok válsága és a Szovjetunió fellendülése, hogy műszaki káderekben náluk hiány, nálunk pedig bőség van? Nem, nyilvánvalóan nem ezzel magyarázható! Mindenki tudja, hogy a kapitalista országokban sokkal több a műszaki tapasztalatokkal rendelkező káder, mint nálunk, a Szovjetunióban. Sohasem titkoltuk és nincs is szándékunkban eltitkolni,

hogy a technika terén a németek, angolok, franciák, olaszok s elsősorban és főképpen az amerikaiak tanítványai vagyunk. Nem, itt nem a műszaki káderek bősége vagy hiánya a döntő, noha a káderproblémának a népgazdaság fejlesztése szempontjából igen komoly jelentősége van.

Lehet, hogy a kérdésnek az a nyitja, hogy a kultúra nálunk magasabb színvonalon van, mint a kapitalista országokban? Nem, ez sem. Mindenki tudja, hogy a tömegek kulturális színvonala nálunk alacsonyabb, mint az Északamerikai Egyesült Államokban, Angliában és Németországban. Nem, nem a tömegek kulturális színvonalán múlik, noha ennek óriási jelentősége van a népgazdaság fejlesztése szempontjából.

Talán a kapitalista országok vezetőinek személyes tulajdonságaiban kell az okot keresnünk? Nem, ez sem. A válságok a kapitalizmus uralomra jutásával együtt keletkeztek. A kapitalizmus immár több mint száz év óta él át 12—10—8 évenként vagy még sűrűbben ismétlődő időszaki válságokat. Valamennyi kapitalista párt, a kapitalizmus minden valamelyest ismert politikusa, a „legzseniálisabbaktól" az egészen közepes politikusokig, megpróbálkozott a válságok „megelőzésével" vagy „megszüntetésével". De mindannyian kudarcot vallottak. Mi csodálni való van hát abban, hogy Hoover és csoportja szintén kudarcot vallott? Nem, nem a kapitalizmus vezetőin és pártjain múlik a dolog, noha ebben a tekintetben a kapitalizmus vezetőinek és pártjainak is eléggé komoly jelentőségük van.

Mi hát a helyzet?

Mi az oka annak, hogy a Szovjetunióban, kulturális elmaradottsága, tőkehiánya és műszakilag képzett gazdasági káderekben mutatkozó hiánya ellenére, egyre nagyobb a gazdasági *fellendülés,* hogy a Szovjetunió a gazdasági építés frontján döntő *sikereket* mutat fel, míg a fejlett kapitalista országokban, tőkebőségük, műszaki káderekben mutatkozó bőségük és magasabb kultúrájuk ellenére, egyre növekszik a gazdasági *válság,* s hogy ezeket az országokat a gazdaság fejlesztése terén *lépten-nyomon kudarcok érik?*

Az ok: a szovjet és a kapitalista gazdasági *rendszer* közötti *különbség.*

Az ok: a kapitalista gazdasági rendszer *tarthatatlansága.*

Az ok: a szovjet gazdasági rendszer *fölénye* a kapitalista rendszerrel szemben.

Mi tulajdonképpen a szovjet gazdasági rendszer?

A szovjet gazdasági rendszer azt jelenti, hogy:

1. megdöntöttük a tőkések és földbirtokosok osztályának hatalmát s a munkásosztály és a dolgozó parasztság hatalmával helyettesítettük;

2. a termelési és munkaeszközöket, a földet, a gyárakat stb. elvettük a tőkésektől s a munkásosztály és a parasztság dolgozó tömegeinek tulajdonába adtuk;

3. a termelés fejlesztése nem a konkurrencia és a tőkés haszon biztosítása elvének van alárendelve, hanem a tervszerű vezetés elvének és annak az elvnek, hogy rendszeresen emelni kell a dolgozók anyagi és kulturális életszínvonalát;

4. a nemzeti jövedelem elosztása nem a kizsákmányoló osztályok és kisszámú élősdi cselédségük gazdagodásának érdekeit, hanem a munkások és parasztok anyagi helyzetének rendszeres javítását, s a városi és falusi szocialista termelés kibővítésének érdekeit szolgálja;

5. a dolgozók anyagi helyzetének rendszeres javítása és szükségleteik (vásárlóképességük) szakadatlan növekedése, mint a termelés kibővítésének állandóan gyarapodó forrása, megóvja a dolgozókat a túltermelési válságoktól, a munkanélküliség és a nyomor elhatalmasodásától;

6. az ország a munkásosztályé és a dolgozó parasztságé, amelyek nem a tőkéseknek, hanem saját dolgozó népüknek dolgoznak.

Mi tulajdonképpen a kapitalista gazdasági rendszer?

A kapitalista gazdasági rendszer azt jelenti, hogy:

1. a hatalom az országban a tőkéseké;

2. a termelési és munkaeszközök a kizsákmányolók kezében összpontosulnak;

3. a termelés nem annak az elvnek van alárendelve, hogy a dolgozó tömegek anyagi helyzetét javítsák, hanem a magas kapitalista haszon biztosításának;

4. a nemzeti jövedelem elosztása nem úgy történik, hogy a dolgozók anyagi helyzetének javítását szolgálja, hanem úgy, hogy a lehető legnagyobb jövedelmet biztosítsa a kizsákmányolóknak;

5. a kapitalista észszerűsítést és a termelés gyors *növekedését,* aminek az a célja, hogy nagy hasznot biztosítson a tőkéseknek, akadályozza a dolgozók milliós tömegeinek nyomorúságos helyzete, vásárlóképességük *csökkenése,* hiszen ezeknek a tömegeknek nincs mindig lehetőségük arra, hogy szükségleteiket akár a legminimálisabb mértékben is kielégítsék, ami feltétlenül megteremti az elkerülhetetlen válságok, a növekvő munkanélküliség és a tömegnyomor talaját;

6. a munkásosztályt és a dolgozó parasztságot kizsákmányolják, ezek nem saját maguknak, hanem egy idegen osztálynak, a kizsákmányolók osztályának dolgoznak.

Ezek a *szovjet* gazdasági rendszer előnyei a *kapitalista* rendszerrel szemben.

Ezek a gazdaság *szocialista* szervezetének előnyei annak *kapitalista* szervezetével szemben.

Ez az oka annak, hogy nálunk, a Szovjetunióban, növekvő gazdasági fellendülés tapasztalható, míg náluk, a kapitalistáknál, egyre mélyül a gazdasági válság.

Ez az oka annak, hogy nálunk, a Szovjetunióban, a tömegek fogyasztása (vásárlóképessége) állandóan növekszik és túlszárnyalja a termelés növekedését s ezzel serkentőleg hat a termelésre, míg náluk, a kapitalistáknál, ellenkezőleg, a tömegek fogyasztásának (vásárlóképességének) növekedése sohasem éri utól a termelés növekedését, állandóan mögötte marad, állandóan válságokra kárhoztatja a termelést.

Ez az oka annak, hogy náluk, a kapitalistáknál, egészen rendjénvaló dolognak tekintik azt, hogy a válságok idején megsemmisítik az áru-„feleslegeket" és elégetik a mezőgazdasági termékekben mutatkozó „feleslegeket", hogy így fenntartsák a

magas árakat és biztosítsák a magas profitot, míg nálunk, a Szovjetunióban, bolondokházába vinnék azt, aki ilyet elkövetne. *(Taps.)*

Ez az oka annak, hogy ott, a kapitalistáknál, a munkások sztrájkolnak és tüntetnek, hogy forradalmi harcot szerveznek a fennálló tőkésuralom ellen, míg nálunk, a Szovjetunióban, a munkások és parasztok milliói nagyszabású munkaversenyben állanak és saját testükkel is készek megvédelmezni a Szovjethatalmat.

Ez az oka annak, hogy a Szovjetunió belső helyzete biztos és szilárd, a kapitalista országok belső helyzete viszont bizonytalan és ingatag.

El kell ismerni, hogy az a gazdasági rendszer, amely nem tudja, mit csináljon termelési „feleslegeivel" és kénytelen elégetni ezeket, miközben a tömegek körében inség és munkanélküliség uralkodik, miközben a tömegek éheznek és tönkremennek — az ilyen gazdasági rendszer sajátmaga felett mondja ki a halálos ítéletet.

A legutóbbi évek a két ellentétes gazdasági rendszer, a szovjet és a kapitalista gazdasági rendszer gyakorlati kipróbálásának, vizsgájának időszakát jelentették. Ezekben az években lépten-nyomon hallhattunk olyan jövendöléseket, hogy a szovjet rendszer „elpusztul" és „összeomlik". S még többet fecsegtek és zengedeztek a kapitalizmus „virágzásáról". És mi történt? Ezek az évek ismételten bebizonyították, hogy a kapitalista gazdasági rendszer *tarthatatlan*, hogy a szovjet gazdasági rendszernek olyan *előnyei* vannak, amilyenekről egyetlen burzsoá állam, legyen az akár a „legdemokratikusabb", a „legnépibb" stb. még csak nem is álmodhat.

Lenin az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt konferenciáján, 1921 májusában tartott beszédében megmondotta:

„Most gazdasági politikánkkal vagyunk a legnagyobb hatással a nemzetközi forradalomra. Mindenki az Oroszországi Szovjet Köztársaság felé tekint, az egész világ dolgozói, kivétel nélkül, ezt minden túlzás nélkül mondhatjuk. Ezt elértük. A tőkések semmit sem tudnak elhallgatni, véka alá rejteni, s leginkább

ezért hajhásszák gazdasági hibáinkat és gyengéinket. Világméretekben is erre a területre vitték át a harcot. Oldjuk meg ezt a feladatot — s akkor nemzetközi méretekben biztosan és véglegesen nyert ügyünk van." (Lenin Művei. XXVI. köt. 410—411. old.)

El kell ismernünk, hogy pártunk sikerrel teljesíti a Lenin által kitűzött feladatot.

9. Soronlevő feladatok

a) Általános feladatok

5. A *munkatermelékenység* fokozásának problémája. Ha a munka termelékenységét mind az ipar, mind a mezőgazdaság terén rendszeresen nem fokozzuk, nem oldhatjuk meg az újjáalakítás feladatát, nemcsak hogy nem érhetjük utól és nem szárnyalhatjuk túl a fejlett kapitalista országokat, hanem még önálló létünket sem védhetjük meg. Ezért a mi szempontunkból elsőrendű jelentőségű a munkatermelékenység fokozásának problémája.

A párt három vonalon foganatosított rendszabályokat e probléma megoldása érdekében: a dolgozók *anyagi helyzetének* rendszeres *javítása, bajtársias munkafegyelem* bevezetése az ipari és mezőgazdasági vállalatokban és végül, a *szocialista munkaverseny és az élmunkásmozgalom* megszervezése vonalán. Mindez a javított technika és a munka észszerű megszervezése alapján történik.

A feladat az, hogy továbbfejlesszük a tömegkampányt ezeknek a rendszabályoknak megvalósítása érdekében.

Sztálin. A leninizmus kérdései. 10. kiad. 378—399. és 402. old. (oroszul).
Sztálin Művei. 12. köt. 290—324. és 329. old. (oroszul).

Sztálin

A GAZDASÁGI VEZETŐK FELADATAIRÓL

A szocialista ipar funkcionáriusainak első országos értekezletén, 1931 február 4-én mondott beszéd

Elvtársak! Értekezletük vége felé jár, Önök most határozati javaslatokat fognak elfogadni. Nem kételkedem, hogy egyhangúlag fogadják el őket. Ezekben a határozati javaslatokban — egy kissé ismerem őket — önök jóváhagyják az ipar 1931-es ellenőrző számait és kötelezettséget vállalnak megvalósításukra.

A bolsevik szava — komoly szó. A bolsevikok megszokták, hogy beváltsák adott ígéreteiket. De mit jelent az, hogy kötelezettséget vállalnak az 1931-es ellenőrző számok megvalósítására? Annyit jelent, hogy biztosítani kell az ipari termelés 45 százalékos általános növekedését. Ez pedig igen nagy feladat. Mi több, ez a kötelezettség azt jelenti, hogy önök nemcsak arra tesznek ígéretet, hogy ötéves tervünket négy év alatt megvalósítják — ez már elintézett dolog és ehhez már nem kell semmiféle határozat —, *azt jelenti, hogy vállalják, hogy ezt a tervet az ipar alapvető, döntő ágaiban három év leforgása alatt megvalósítják.*

Hogy az értekezlet megígéri az 1931-es terv megvalósítását, az ötéves terv megvalósítását három év alatt — ez jó dolog. De mi okultunk a „keserű tapasztalatokon". Tudjuk, hogy az ígéreteket nem mindig teljesítik. 1930 elején szintén ígéretet kaptunk az évi terv megvalósítására. Akkor 31—32%-kal kellett volna emelni iparunk termelését. De ezt az ígéretet nem egészen teljesítették: 1930-ban a valóságban 25% volt az ipari termelés növekedése. Fel kell tennünk a kérdést: nem fog-e ugyanez

megismétlődni ebben az évben is? Iparunk vezetői, funkcionáriusai most ígéretet tesznek, hogy az ipari termelést 1931-ben 45%-kal fogják emelni. De milyen biztosítékunk van arra, hogy ezt az ígéretet csakugyan teljesítik?

Mi kell ahhoz, hogy az ellenőrző számokat megvalósítsuk, hogy a termelést 45%-kal növeljük, hogy az ötéves tervet nem négy, hanem, az alapvető és döntő területeken, három év alatt megvalósítsuk?

Két alapvető feltétel teljesítése.

Először is, meg kell lenniök a reális, vagy, ahogy nálunk mondani szokás, az „objektív" lehetőségeknek.

Másodszor, meg kell lennie az akaratnak és a tudásnak, úgy vezetni üzemeinket, hogy ezek a lehetőségek valósággá váljanak.

Megvoltak-e nálunk a mult évben a terv teljes megvalósításának „objektív" lehetőségei? Igen, megvoltak. Ezt kétségbevonhatatlan tények tanusítják. Ezek a tények abban állnak, hogy az ipar a mult év márciusában és áprilisában az előző évhez viszonyítva 31%-kal növekedett. Kérdezzük, miért nem teljesítettük az egész évi tervet? Mi volt az akadály? Mi hiányzott? *Hiányzott a hozzáértés, hogy a meglevő lehetőségeket kihasználjuk. Hiányzott a hozzáértés, hogy helyesen vezessük az üzemeket, a gyárakat, a bányákat.*

Megvolt az első feltétel: a terv végrehajtásának „objektív" lehetőségei. De nem volt meg kellő mértékben a második feltétel: a hozzáértés a termelés vezetéséhez. És éppen azért, mert nem értettünk kellőképpen az üzemek vezetéséhez — éppen azért nem teljesítettük a tervet. 31—32% növekedés helyett csak 25%-ot értünk el.

Persze, 25% *növekedés* nagy dolog. 1930-ban egyetlen kapitalista ország termelése sem *növekedett* és most sem növekszik. Kivétel nélkül minden kapitalista országban erősen *csökken* a termelés. Ilyen körülmények között a termelés 25%-os *növekedése* — nagy lépés előre. De mi többet adhattunk volna. Megvolt ehhez minden szükséges „objektív" feltétel.

Tehát mi biztosítja, hogy ebben az évben nem ismétlődik meg a multévi eset, hogy a tervet teljesen végrehajtjuk, hogy úgy fogjuk kihasználni a meglevő lehetőségeket, ahogyan ki kell használni, hogy az önök ígéretei nem maradnak bizonyos mértékben papírígéretek?

Az államok történetében, az országok történetében, a hadseregek történetében voltak esetek, amikor megvolt a siker, a győzelem minden lehetősége, de ezek a lehetőségek kihasználatlanul maradtak, mert a vezetők nem vették észre ezeket a lehetőségeket, nem tudták azokat kihasználni és a hadseregek vereséget szenvedtek.

Megvannak-e nálunk mindazok a lehetőségek, amelyek az 1931-es ellenőrző számok megvalósításához szükségesek?

Igen, ezek a lehetőségek nálunk megvannak.

Miben állnak ezek a lehetőségek, mi kell ahhoz, hogy ezek a lehetőségek valósággá váljanak?

Mindenekelőtt az kell, hogy az ország elegendő *természeti kinccsel* rendelkezzék: vasérccel, kőszénnel, kőolajjal, gabonával, gyapottal. Megvan-e mindez nálunk? Megvan. Több van, mint akármelyik más országban. Vegyük akár az Urált, ahol a kincseknek olyan választéka van együtt, amilyent egyetlen más országban sem találni. Érc, kőszén, kőolaj, gabona — mi minden van az Urálban! Minden van országunkban, talán az egy kaucsukon kívül. De egy-két év mulva kaucsukunk is lesz. Ebben a tekintetben, természeti kincsek tekintetében, mi teljesen el vagyunk látva. Sőt többünk is van a kelleténél.

Mi kell még?

Olyan hatalom kell, amely a nép javára akarja és tudja kihasználni ezt a roppant természeti gazdagságot. Van-e nálunk ilyen hatalom? Van. Igaz, hogy a természeti kincsek kiaknázására irányuló munkánk nem mindig mentes a funkcionáriusok közti surlódástól. Tavaly például a Szovjethatalom kénytelen volt némi harcot vívni a második kőszén- és vaskohászati bázis létesítésének kérdése körül, amely bázis nélkül nem fejlődhetünk tovább. De ezeket az akadályokat már leküzdöttük. S a közeljövőben meglesz ez a bázis.

Mi kell még?

Az is kell, hogy ezt a hatalmat a munkások és parasztok milliós tömege *támogassa.* Támogatja-e a milliós tömeg hatalmunkat? Igen, támogatja. Nincs az egész világon egyetlen másik hatalom, amely olyan mértékben élvezné a munkások és parasztok támogatását, mint a Szovjethatalom. Nem hivatkozom a szocialista verseny növekedésének tényeire, az élmunkásmozgalom növekedésének tényeire, az ipari és pénzügyi terv fokozását célzó tömegmozgalomra. Mindezek közismert tények, amelyek szemmelláthatóan bizonyítják, hogy a milliós tömegek támogatják a Szovjethatalmat.

Mi kell még ahhoz, hogy az 1931-es ellenőrző számokat végrehajtsuk és túlszárnyaljuk?

Olyan rend is kell, amely mentes a kapitalizmus gyógyíthatatlan betegségeitől és komoly előnyöket nyujt a kapitalizmussal szemben. Válság, munkanélküliség, pazarlás, a széles tömegek nyomora — ezek a kapitalizmus gyógyíthatatlan betegségei. A mi rendszerünk mentes ezektől a betegségektől, mert a hatalom a mi kezünkben, a munkásosztály kezében van, mert tervgazdaságot folytatunk, tervszerűen halmozzuk fel az erőforrásokat és helyesen osztjuk el azokat a népgazdaság ágaiban. Mi mentesek vagyunk a kapitalizmus gyógyíthatatlan betegségeitől. Ebben különbözünk a kapitalizmustól, ez a mi döntő előnyünk a kapitalizmussal szemben. Nézzék csak meg, hogyan akarnak a kapitalisták kijutni a válságból. A lehető legnagyobb mértékben csökkentik a munkások munkabérét. A lehető legnagyobb mértékben csökkentik a nyersanyagok és élelmiszerek árát. De nem akarják valamennyire is komolyan csökkenteni az ipari termékek árát. Ez azt jelenti, hogy a válságból az áruk fő fogyasztói rovására, a munkások rovására, a parasztok rovására, a nyersanyagot és élelmiszert termelő országok dolgozóinak rovására akarnak kijutni. A kapitalisták maguk alatt vágják a fát. S a válságból kivezető út helyett az eredmény a válság elmélyülése, újabb feltételek halmozódása, amelyek újabb, még súlyosabb válsághoz vezetnek. A mi előnyünk az, hogy nem ismerünk túltermelési válságokat, hogy nincsenek és

nem is lesznek milliószámra munkanélkülijeink, hogy a mi termelésünkben nincsen anarchia, mert tervgazdaságot folytatunk. De ez nem minden. Mi a legösszpontosítottabb ipar országa vagyunk. Ez azt jelenti, hogy iparunkat a legjobb technika alapján építhetjük és ennek következtében biztosíthatjuk a munka példátlan termelékenységét, az akkumuláció példátlan ütemét. A multban az volt a gyengénk, hogy ez az ipar szétforgácsolt és apró parasztgazdaságokon alapult. De ez *volt*. Ez most már nincsen. Holnap, talán egy év mulva a világ első országa leszünk a nagyüzemű mezőgazdaság tekintetében. A szovhozok és kolhozok — márpedig ezek nagyüzemi formák — már az idén a felét adták az egész piacra kerülő gabonánknak. Ez pedig azt jelenti, hogy a mi rendszerünk, a szovjet rendszer, olyan lehetőségeket nyujt, amilyenekről semmiféle burzsoá ország mégcsak nem is álmodhat.

Mi kell még ahhoz, hogy hétmérföldes lépésekkel haladjunk előre?

Olyan *párt*, amely eléggé egybeforrott és egységes ahhoz, hogy a munkásosztály legjobbjainak erőfeszítéseit *egy pontra* irányítsa s amely eléggé tapasztalt ahhoz, hogy ne hátráljon meg a nehézségek elől és következetesen helyes, forradalmi, bolsevik politikát folytasson. Van ilyen pártunk? Igen, van. Helyes a politikája? Igen, helyes, mert komoly sikerei vannak. Ezt most nemcsak a munkásosztály barátai, hanem a munkásosztály ellenségei is elismerik. Nézzék, hogy tajtékzanak és üvöltöznek pártunk ellen a közismert „tisztelt" dzsentlmenek — Fish Amerikában, Churchill Angliában, Poincaré Franciaországban. Miért tajtékzanak és miért üvöltöznek? Mert pártunk politikája helyes, mert pártunk politikája egyik sikert a másik után aratja.

Ezek, elvtársak, mindazok a lehetőségek, amelyek megkönnyítik számunkra az 1931-es ellenőrző számok megvalósítását, amelyek lehetővé teszik, hogy az ötéves tervet négy év alatt, a döntő területeken pedig már három év alatt végrehajtsuk.

Ilyenformán a terv végrehajtásának első feltétele — az „objektív" lehetőségek — megvannak nálunk.

Megvan-e a második feltétel, a lehetőségek kihasználásának feltétele?

Más szavakkal, megvan-e nálunk a gyárak, üzemek, bányák helyes vezetése? Minden rendben van-e ezen a vonalon?

Sajnos, itt nincs minden rendben. S nekünk, mint bolsevikoknak, ezt nyíltan és egyenesen meg kell mondanunk.

Mit jelent a termelés vezetése? Nálunk nem mindig nézik bolsevik módon az üzemek vezetésének kérdését. Nálunk nem ritkán azt gondolják, hogy vezetni annyi, mint papírokat aláírni. Ez szomorú, de tény. Néha önkénytelenül Scsedrin bürokratáira gondol az ember. Emlékeznek rá, hogyan oktatta az ifjú bürokratát felesége: ne törd a fejed a tudományon, ne tanulmányozd az ügyet, ezzel foglalkozzanak mások, ez nem a te dolgod — a te dolgod, hogy vezess, hogy papírokat írj alá. Szégyenünkre el kell ismerni, hogy köztünk, bolsevikok közt is szép számmal akadnak olyanok, akik úgy vezetnek, hogy papírokat írnak alá. Hogy az ügyet tanulmányoznák, elsajátítanák a technikát, hogy úrrá lennének a dolgon — erről szó sincs.

Hogyan eshetett meg, hogy mi, bolsevikok, akik három forradalmat harcoltunk végig, akik a kemény polgárháborúból győztesen kerültünk ki, akik megoldottuk az ipar létrehozásának roppant feladatát, akik a parasztságot a szocializmus útjára térítettük — hogyan eshetett meg, hogy a termelés vezetése ügyében meghátrálunk a papiros előtt?

Ennek az az oka, hogy könnyebb egy papirost aláírni, mint a termelést vezetni. És sok gazdasági vezető a legkisebb ellenállásnak ezen a vonalán haladt. Hibásak vagyunk ebben mi is, a központ. Vagy tíz évvel ezelőtt kiadtuk a jelszót: „Mivel a kommunisták még nem értenek kellőképpen a termelés technikájához, mivel az ipar igazgatását még meg kell tanulniok, hadd vezessék a termelést a régi technikusok és mérnökök, a szakemberek; ti kommunisták pedig ne avatkozzatok a dolog technikai részébe, de, bár nem avatkoztok bele, szünet nélkül tanulmányozzátok a technikát, tanulmányozzátok a termelés

vezetésének tudományát, hogy később, a hozzánk hű szakemberekkel együtt, a termelés igazi vezetőivé, igazi uraivá váljatok." Ez volt a jelszó. De mi történt a valóságban? Ennek a tételnek a második részét sutbadobták, mert tanulni nehezebb, mint papirosokat aláírni, a tétel első részét pedig ellaposították s a benemavatkozást úgy magyarázták, hogy lemondtak a termelési technika tanulmányozásáról. Így a dologból sületlenség, káros és veszedelmes sületlenség lett és minél hamarabb szabadulunk ettől a sületlenségtől, annál jobb.

Maga az élet nem egyszer jelezte, hogy ebben a tekintetben bajok vannak. Az első jeladás a Sahtü-ügy volt. A Sahtü-ügy megmutatta, hogy a pártszervezetekben és a szakszervezetekben nem volt meg kellő mértékben a forradalmi éberség. Megmutatta, hogy gazdasági vezetőink botrányosan elmaradtak technikai tekintetben, hogy egyes régi mérnökök és technikusok, azáltal, hogy ellenőrzés nélkül dolgoznak, könnyebben siklanak le a kártevés útjára, annál is inkább, mert az ellenség külföldről szüntelenül megkörnyékezi őket „ajánlataival". A második jeladás az „Ipar-párt" pöre.

Persze, a kártevés bázisa az osztályharc. Persze, az osztályellenség eszeveszett ellenállást fejt ki a szocialista előnyomulással szemben. De ez egymagában nem elegendő ahhoz, hogy megmagyarázzuk a kártevés ilyen buja virágzását.

Hogyan eshetett meg, hogy a kártevés ilyen széles méreteket öltött? Ki a hibás? Mi vagyunk a hibásak. Ha máskép szerveztük volna meg a gazdaság vezetését, ha jóval előbb tértünk volna át a dolgok technikájának tanulmányozására, ha elsajátítottuk volna a technikát, ha gyakrabban és értelmesen avatkoztunk volna be a gazdaság vezetésébe, akkor a kártevőknek nem lett volna módjukban ennyit ártani.

Szakemberekké, az üzemek uraivá kell válnunk saját magunknak, figyelmünket a technikai ismeretek felé kell fordítanunk — ebbe az irányba terelt bennünket az élet. De sem az első, sem a második jeladás nem hozta még meg a szükséges fordulatot. Itt az ideje, régen itt az ideje annak, hogy arccal forduljunk a technika felé. Ideje, hogy sutbadobjuk a techni-

kába való benemavatkozás régi, elavult jelszavát s mi magunk váljunk specialistákká, szakértőkké, a legteljesebb értelemben üzemeink uraivá.

Gyakran kérdik tőlünk, hogy miért nincs nálunk egyéni vezetés? Nincs és nem is lesz, amíg a technikát el nem sajátítottuk. Amíg köztünk, bolsevikok között, nem lesz elegendő ember, aki jól ismeri a technikát, a gazdaság, a pénzügy kérdéseit, addig nem lesz nálunk igazi egyéni vezetés. Írhatunk akárhány határozatot, esküdözhetünk életre-halálra, de ha nem fogjuk elsajátítani az üzemek, gyárak, bányák technikáját, gazdaságát, pénzügyét — mindez semmit sem ér és egyéni vezetés nem lesz.

Az tehát a feladatunk, hogy mi magunk sajátítsuk el a technikát, hogy magunk legyünk üzemeink uraivá. Csak ez a biztosítéka annak, hogy terveinket maradéktalanul teljesítsük és megvalósítsuk az egyéni vezetést.

Ez persze nem könnyű dolog, de teljességgel meg lehet vele birkózni. A tudomány, a technikai tapasztalatok, az ismeretek — mindez olyan dolog, amit meg lehet szerezni. Ma még hiányoznak, de holnap meglesznek. A fődolog itt, hogy meglegyen bennünk a technika elsajátításához, a termelés tudományának elsajátításához szükséges szenvedélyes bolsevik akarat. Szenvedélyes akarással mindent el lehet érni, minden akadályt le lehet küzdeni.

Néha azt kérdezik, nem lehetne-e az ütemet valamivel lassítani, haladásunkat valamennyire fékezni? Nem, elvtársak, nem lehet! Az ütemet lassítani nem lehet! Ellenkezőleg, erőnktől telhetőleg és a lehetőségekhez képest gyorsítani kell. Ezt megkövetelik tőlünk a Szovjetunió munkásaival és parasztjaival szemben vállalt kötelezettségeink. Ezt megkövetelik tőlünk az egész világ munkásosztályával szemben vállalt kötelezettségeink.

A tempót fékezni annyit jelent, mint elmaradni. Aki elmarad, azt verik. Mi pedig nem akarjuk, hogy bennünket verjenek. Nem, mi nem akarjuk! A régi Oroszország történelme többek között abból áll, hogy az országot szüntelenül verték elmaradottságáért. Verték a mongol kánok. Verték a török bégek. Verték

a svéd feudális urak. Verték a lengyel meg a litván földesurak. Verték az angol meg a francia kapitalisták. Verték a japán bárók. Mindenki verte — elmaradottsága miatt. Katonai elmaradottsága miatt, kulturális elmaradottsága miatt, állami elmaradottsága miatt, ipari elmaradottsága miatt, mezőgazdasági elmaradottsága miatt. Verték, mert ez jövedelmező volt és mert büntetlenül verhették. Emlékezzünk a forradalom előtti költő szavaira: „Szegény is, dús is, hatalmas is, erőtlen is vagy te, édesanyánk, Oroszország". Ezek az urak jól megtanulták a régi, költő szavait. Verték Oroszországot: „te dús vagy" — mondották, tehát duskálódhatunk benned. Verték Oroszországot: „te szegény és erőtlen vagy" — mondották, tehát büntetlenül verhetünk és fosztogathatunk. Ilyen már a kizsákmányolók törvénye — verni azokat, akik elmaradnak és akik gyengék. A kapitalizmus farkasainak törvénye. Elmaradtál, gyenge vagy — tehát nincs igazad, tehát verhetünk és leigázhatunk. Hatalmas vagy — tehát igazad van, tehát óvakodnunk kell tőled.

Ezért nem szabad többé elmaradnunk.

A multban nem volt hazánk és nem is lehetett. De most, hogy megdöntöttük a kapitalizmust és a munkások vannak nálunk hatalmon — most van hazánk és védeni fogjuk függetlenségét. Az akarjuk talán, hogy szocialista hazánkat leverjék, hogy elveszítse függetlenségét? De ha ezt nem akarjuk, akkor a legrövidebb időn belül meg kell szüntetni elmaradottságát és valódi bolsevik tempóban fel kell építeni szocialista gazdaságát. Más út nincs. Ezért mondotta Lenin az Októberi Forradalom idején: „Vagy meghalunk, vagy elérjük és túlszárnyaljuk a legelőrehaladottabb kapitalista országokat."

Mi a gazdasági téren vezető országok mögött 50—100 évvel elmaradtunk. Ezt a távolságot be kell futnunk tíz év alatt. Vagy meg tudjuk ezt tenni, vagy agyonnyomnak bennünket.

Ezt róják ránk azok a kötelezettségek, amelyeket a Szovjetunió munkásaival és parasztjaival szemben vállaltunk.

De vannak még más, komolyabb és fontosabb kötelezettségeink is. Ezek a világproletariátussal szemben vállalt kötelezettségek. Ezek a kötelezettségek egybeesnek az előbbi köte-

lezettségekkel. De mi magasabb polcra helyezzük őket. A Szovjetunió munkásosztálya a világ munkásosztályának egy része. Nemcsak a Szovjetunió munkásosztálya juttatott bennünket győzelemre, hanem a világ munkásosztályának támogatása is. E támogatás nélkül már régen szétmarcangoltak volna bennünket. Mondják, hogy országunk a világ proletariátusának rohambrigádja. Jól mondják. De ez a legkomolyabb kötelezettségeket rója ránk. Miért támogat bennünket a nemzetközi proletariátus, mivel érdemeltük ki támogatását? Azzal, hogy elsőnek vetettük magunkat a harcba a kapitalizmus ellen, elsőnek teremtettük meg a munkáshatalmat, elsőnek fogtunk hozzá a szocializmus építéséhez. Azzal, hogy belefogtunk egy olyan dologba, amely ha sikerül, felforgatja az egész világot és felszabadítja az egész munkásosztályt. De mi kell a sikerhez? Elmaradottságunk megszüntetése, erős bolsevik építési lendület. Úgy kell előrehaladnunk, hogy az egész világ munkásosztálya reánk mutasson és azt mondhassa: ez az én élcsapatom, ez az én rohambrigádom, ez az én munkáshatalmam, ez az én hazám — jól csinálják a maguk dolgát, a mi dolgunkat. Támogassuk hát őket a kapitalisták ellen és lobbantsuk lángra a világforradalmat. Kell-e igazolnunk a világ munkásosztályának reményét? Kell-e teljesítenünk az irányában vállalt kötelezettségeket? Igen, kell, ha nem akarunk végérvényesen szégyent vallani.

Ezek a belső és nemzetközi kötelezettségeink.

Látnivaló, hogy ezek a kötelezettségek parancsolóan követelik a fejlődés bolsevik ütemét.

Nem mondom, hogy ezekben az években semmit sem tettünk a gazdaság vezetése tekintetében. Tettünk egyetmást, sőt igen sokat. A háborúelőttihez képest kétszeresére emeltük az ipar termelését. Megteremtettük a világ legnagyobb üzemű mezőgazdasági termelését. De még többet tehettünk volna, ha ez alatt az idő alatt igyekeztünk volna igazában elsajátítani a termelés ismeretét, a termelés technikáját, pénzügyi és gazdasági kérdéseit.

Legfeljebb tíz év alatt kell befutnunk azt a távolságot, amellyel elmaradtunk a kapitalizmus vezető országai mögött.

Ennek elérésére megvan minden „objektív" lehetőségünk. Csak a hozzáértés hiányzik ennek a lehetőségnek igazi kihasználásához. Ez pedig tőlünk függ. *Kizárólag* tőlünk! Itt az ideje, hogy megtanuljuk, hogyan kell ezt a lehetőséget kihasználni. Itt az ideje, hogy véget vessünk a termelésbe való benemavatkozás rothadt álláspontjának. Itt az ideje, hogy elsajátítsunk egy más, új, a mostani időszaknak megfelelő álláspontot: azt, hogy mindenbe be kell avatkozni. Ha gyárigazgató vagy — avatkozz be minden ügybe, hatolj be mindenbe, semmit figyelmen kívül ne hagyj, tanulj és egyre tanulj. A bolsevikoknak el kell sajátítaniok a technikát. Itt az ideje, hogy a bolsevikok maguk váljanak szakemberekké. Az újjáépítés időszakában minden a technikától függ. És az a gazdasági vezető, aki nem óhajtja a technikát tanulmányozni, a technikát elsajátítani — paprikajancsi, nem pedig gazdasági vezető.

Mondják, hogy nehéz a technikát elsajátítani. Nem igaz! Nincs az a vár, melyet a bolsevikok ne tudnának bevenni. Megoldottuk a legnehezebb feladatok egész sorát. Megdöntöttük a kapitalizmust. Megragadtuk a hatalmat. Felépítettük a nagyüzemű szocialista ipart. A középparasztot a szocializmus útjára térítettük. Az építés szempontjából a legfontosabbat már megtettük. Kevés maradt hátra: megtanulni a technikát, elsajátítani a tudományt. S ha ezt megtesszük, olyan ütemben fogunk haladni, amilyenről ma álmodni sem merünk. És meg is tesszük ezt, ha igazán akarjuk!

Sztálin. A leninizmus kérdései. 11. kiad. 322—330. old. (oroszul).
Sztálin. A leninizmus kérdései. Szikra 1950. 388—397. old.

Sztálin

ÚJ HELYZET — ÚJ FELADATOK A GAZDASÁGI ÉPÍTŐMUNKÁBAN

A gazdasági vezetők értekezletén 1931 június 23-án mondott beszéd

Elvtársak! Az értekezlet anyagából látható, hogy iparunk az előirányzott tervek megvalósítása szempontjából meglehetősen tarka képet mutat. Vannak iparágak, amelyek az elmúlt öt hónapban a tavalyi évhez viszonyítva 40—50 százalékos növekedést értek el. Vannak iparágak, ahol a növekedés nem nagyobb 20—30 százaléknál. Végül vannak egyes iparágak, amelyeknél a növekedés csak minimális, nem nagyobb 6—10 százaléknál, vagy még annyi sem. Az utóbbiak közé kell sorolnunk a szénbányászatot és a vaskohászatot. A kép, mint látható, tarka.

Mi e tarkaság magyarázata? Mi az oka annak, hogy egyes iparágaink elmaradnak? Mi az oka annak, hogy egyes iparágaink mindössze 20—25 százalékos növekedést érnek el, a szénbányászat és a vaskohászat pedig még kisebbet, úgyhogy a többi iparág mögött kullog?

Ennek az az oka, hogy az utóbbi időben az ipar fejlődésének feltételei gyökeresen megváltoztak, új helyzet állt elő, mely a vezetésnek új módszereit követeli meg, egyes gazdasági funkcionáriusaink azonban ahelyett, hogy munkájuk módszereit megváltoztatnák, továbbra is a régi módon dolgoznak. A dolog veleje tehát az, hogy az ipar fejlődésének új feltételei újfajtájú munkát követelnek meg, egyes gazdasági funkcionáriusaink azonban ezt nem értik, nem látják, hogy ma másképen kell vezetni, mint eddig.

Ez az oka egyes iparágaink elmaradásának.

Melyek iparunk fejlődésének ezek az új feltételei? Honnan bukkantak elő?

Legalább hat ilyen feltétel van.

Vegyük sorra ezeket a feltételeket.

I

A munkaerő

Mindenekelőtt arról van szó, hogy az iparvállalatokat el kell látni *munkaerővel*. Azelőtt a munkások rendszerint maguk mentek a gyárakba, úgyhogy ezen a téren, hogy úgy mondjuk, a dolog magától ment. Ez annak volt a következménye, hogy volt munkanélküliség, a falun rétegeződés ment végbe, nyomor uralkodott, az emberek féltek az éhségtől, ez kergette őket a faluból a városba. Emlékeznek a kifejezésre: „A muzsik menekülése a faluból a városba"? Mi késztette a parasztot, hogy a faluból a varosba meneküljön? A félelem az éhségtől, a munkanélküliség, az a körülmény, hogy a falu mostoha volt a paraszthoz, úgyhogy a paraszt szívesen menekült akár a pokolba is, csakhogy valamilyen munkát kapjon.

Ez, vagy majdnem ez volt nálunk a helyzet a közelmultban.

Mondhatjuk-e, hogy ma pontosan ugyanez nálunk a helyzet? Nem, ezt nem lehet mondani. Ellenkezőleg, a helyzet most gyökeresen megváltozott. És éppen azért, mert a helyzet megváltozott, a munkaerő nálunk többé nem megy magától az üzemekbe. De hát mi változott meg tulajdonképpen ez alatt az idő alatt? Először, megszüntettük a munkanélküliséget, vagyis megsemmisítettük azt az erőt, amely nyomást gyakorolt a „munkapiacra". Másodszor, radikálisan megszüntettük a falu rétegekre tagozódását — vagyis megszüntettük azt a tömegnyomort, mely a parasztot a faluból a városba kergette. Végül, a traktorok és mezőgazdasági gépek tízezreivel láttuk el a falut, megsemmisítettük a kulákot, kolhozokat szerveztünk és megadtuk a parasztnak a lehetőséget arra, hogy emberi módon éljen és dolgozzék. Ma már nem lehet azt mondani, hogy a falu mostohája a

parasztnak. És éppen ezért, mert a falu nem mostoha többé, a paraszt nem egykönnyen válik meg a falujától; s híre-hamva se maradt nálunk sem a „muzsik menekülésének a faluból a városba", sem a munkaerő magától való özönlésének.

Amint látjuk, ma teljesen új helyzettel és az iparvállalatok munkaerő-ellátása szempontjából új viszonyokkal van dolgunk.

Mi következik ebből?

Ebből, először, az következik, hogy nem számíthatunk többé arra, hogy a munkaerő csak úgy magától özönlik hozzánk. Ez azt jelenti, hogy a dolgoknak szabad folyást engedő „politikáról" át kell térnünk arra a politikára, mely az ipar számára a munkásokat *szervezett úton* toborozza. Ennek viszont csak egy útja van — a gazdasági szervezeteknek szerződést kell kötniök a kolhozokkal és kolhozparasztokkal. Önök tudják, hogy egyes gazdasági szervezetek és kolhozok már csakugyan rátértek erre az útra s a tapasztalat megmutatta, hogy az ilyen szerződések kötése komoly eredményeket hoz a kolhozok számára és az ipari üzemek számára is.

Ebből, másodszor, az következik, hogy haladéktalanul át kell térnünk a legnehezebb munkafolyamatok *mechanizálására*, a leggyorsabb ütemben és mindenütt (az erdőipar, az építkezés, a szénbányászat, a vasúti be- és kirakodás, a közlekedésügy, a vaskohászat stb. terén). Ez persze nem jelenti azt, hogy a kézi munkát sutba kell dobni. Ellenkezőleg, a kézi munka a termelésben még sokáig komoly szerepet fog játszani. De azt jelenti, hogy a munkafolyamatok mechanizálása az a számunkra *új* és *döntő* erő, mely nélkül az előirányzott ütemet és a termelés új méreteit betartanunk lehetetlen.

Szép számmal vannak még olyan gazdasági funkcionáriusaink, akik „nem hisznek" sem a mechanizálásban, sem a kolhozokkal kötött szerződésekben. Ezek azok a funkcionáriusok, akik nem értik az új helyzetet, nem akarnak új módszerekkel dolgozni és visszasóhajtozzák a „régi jó időket", amikor a munkaerő még „magától jött" az üzemekbe. Mondanunk sem kell, hogy az ilyen funkcionáriusok olyan messze vannak a gazdasági építőmunkának azoktól az új feladataitól, melyeket az új

helyzet ró ránk, mint az ég a földtől. Ezek az emberek nyilvánvalóan azt hiszik, hogy a munkaerő körüli nehézségek véletlen jelenségek, hogy a munkaerőhiány majd csak úgy magától eltűnik, hogy úgy mondjam, a dolgok szabad folyása során. Ez, elvtársak, tévedés. A munkaerő körüli nehézségek nem tűnhetnek el csak úgy maguktól. Eltűnésük csak saját erőfeszítésünk eredménye lehet.

Tehát: *szervezett úton toborozni a munkaerőt a kolhozokkal kötendő szerződések segítségével és mechanizálni a munkát* — ez a feladat.

Így vagyunk iparunk fejlődésének első új feltételével.

Térjünk át a második feltétel kérdésére.

II

A munkabér

Az imént arról szóltam, hogy a munkásokat iparvállalataink számára szervezetten kell toboroznunk. De a munkások toborzásával még nem tettünk meg mindent. Ahhoz, hogy üzemeink számára a munkaerőt biztosítsuk, el kell érnünk, hogy a munkásokat az iparágakhoz kössük és az egyes iparvállalatok munkásszemélyzetét többé-kevésbbé állandósítsuk. Aligha szorul bizonyításra, hogy olyan állandó munkásszemélyzet nélkül, amely a termelés technikáját többé-kevésbbé már elsajátította és az új gépekhez hozzászokott — lehetetlen előrehaladnunk, lehetetlen a termelési terveket megvalósítanunk. Ellenkező esetben a munkásokat minden alkalommal újra kellene betanítanunk, az idő felét betanításukra kellene fordítanunk ahelyett, hogy ezt az időt a termelés számára használnánk ki. No és hogy áll ma nálunk a helyzet a valóságban? Mondhatjuk-e azt, hogy nálunk a munkásállomány az üzemekben többé-kevésbbé állandó? Nem, sajnos, ezt nem mondhatjuk. Ellenkezőleg, az üzemekben nálunk még mindig megvan a munkaerő úgynevezett *hullámzása.* Tovább megyek: egész sor üzemben a munkaerő hullámzása nemcsak hogy nincsen eltűnőben, hanem ellenkezőleg: nő és fokozódik. Mindenesetre kevés olyan iparvállalatot találunk,

amelynek munkásszemélyzete ne változnék félévenként, sőt esetleg negyedévenként, legalább 30—40 százalékban.

Azelőtt, az ipar helyreállításának időszakában, amikor technikai felszerelésünk nem volt bonyolult, a termelés méretei pedig nem voltak nagyok — úgy-ahogy még „tűrni" lehetett a munkaerő úgynevezett hullámzását. Ma — más a helyzet. Ma a helyzet gyökeresen megváltozott. Ma, a szélesen kibontakozó újjáalakítás időszakában, amikor a termelés gigászi méreteket öltött, technikai felszerelésünk pedig a végletekig bonyolult lett — a munkaerő hullámzása a termelésnek valóságos csapásává vált, amely dezorganizálja üzemeinket. Tovább „tűrni" a munkaerő hullámzását, ez annyit jelent, mint iparunkat tönkretenni, a termelési tervek megvalósítását lehetetlenné tenni, aláásni annak lehetőségét, hogy a termelés minőségét megjavítsuk.

Mi az oka a munkaerő hullámzásának?

A munkabér helytelen rendszere, a fizetési tarifák rendszerének helytelensége, a „baloldalias" egyenlősdi a munkabérek terén. A vállalatok egész sorában a fizetési tarifák úgy vannak nálunk megállapítva, hogy a különbség a szakmunka és a szakképzettséget nem igénylő munka, a nehéz és könnyű munka között majdnem teljesen eltűnik. Az egyenlősdi odavezet, hogy a tanulatlan munkás nincs érdekelve abban, hogy szakmunkás váljék belőle s ilymódon meg van fosztva az előrehaladás perspektívájától; ennek folytán az üzemben „nyaralónak" érzi magát, aki csak ideiglenesen dolgozik, csak azért, hogy „keressen egy kis pénzt" és aztán továbbálljon „szerencsét próbálni" valahová máshová. Az egyenlősdi odavezet, hogy a szakképzett munkás kénytelen egyik üzemből a másikba átmenni mindaddig, amíg végre olyan üzemre nem akad, ahol kellőképpen tudják értékelni a szakképzett munkást.

Ez az oka az üzemből üzembe való „általános" vándorlásnak, a munkaerő hullámzásának.

Ahhoz, hogy ezt a bajt kiküszöböljük, meg kell szüntetnünk az egyenlősdit és el kell vetni az elavult tarifarendszert. Ahhoz, hogy ezt a bajt kiküszöböljük, olyan tarifarendszert kell megszerveznünk, amely számol a szakképzettséget nem igénylő

munka és a szakmunka, a nehéz és a könnyű munka közti különbséggel. Nem szabad tűrnünk, hogy a kohóiparban egy szakképzett munkás ugyanannyit kapjon, mint az, aki a padlót söpri. Nem szabad tűrnünk, hogy a vasútnál a mozdonyvezető ugyanannyit keressen, mint az írnok. Marx és Lenin azt mondja, hogy a szakmunka és a szakképzettséget nem igénylő munka közti különbség még a szocializmusban is meglesz, még az osztályok megszüntetése után is, hogy ennek a különbségnek csak a kommunizmusban kell eltűnnie s hogy ennek következtében a „munkabért" még a szocializmusban is a munka arányában, nem pedig a szükségletek arányában kell fizetni. Egyenlősdit játszó gazdasági és szakszervezeti funkcionáriusaink azonban ezzel nem értenek egyet, ők feltételezik, hogy ez a különbség a mi szovjet rendszerünkben már eltűnt. Kinek van igaza: Marxnak és Leninnek, vagy az egyenlősítőknek? Fel kell tételeznünk, hogy Marxnak és Leninnek van igaza. Ebből azonban az következik, hogy aki ma a tarifarendszert az egyenlősdi „elveire" építi fel, számításon kívül hagyva a szakmunka és a szakképzettséget nem igénylő munka közti különbséget, az szakít a marxizmussal, szakít a leninizmussal.

Minden iparágnak, minden iparvállalatnak, minden műhelynek megvan a maga, többé-kevésbbé szakképzett munkásokból álló vezető csoportja. Mindenekelőtt és főképpen ezeket a vezető csoportokat kell lekötnünk a termelésben, ha valóban biztosítani akarjuk az üzemek munkásszemélyzetének állandóságát. Ezek a vezető munkáscsoportok alkotják a termelés fő láncszemét. Ezeket a munkásokat a vállalat számára, a műhely számára állandósítani — annyit jelent, mint állandósítani az egész munkásszemélyzetet, alapjában megakadályozni a munkaerő hullámzását. De hogyan állandósíthatjuk őket a vállalat számára? Állandósítani őket csakis úgy lehet, ha előléptetjük őket, ha emeljük munkabérük színvonalát, ha olyan munkabérrendszert vezetünk be, amely megadja a munkás szakképzettségének azt, ami annak jár. És mit jelent az, hogy elő kell léptetni a munkásokat és fel kell emelni munkabérük színvonalát? Ez, minden mástól eltekintve, azt jelenti, hogy perspektívát kell nyitnunk a nem-szak-

képzett munkások számára, sarkallnunk kell őket arra, hogy előre menjenek, hogy felküzdjék magukat a szakmunkások sorába. Önök tudják, hogy nekünk ma a szakmunkások százezreire és millióira van szükségünk. De ahhoz, hogy szakmunkásokat teremtsünk, ösztökélnünk kell a tanulatlan munkásokat, perspektívát kell nyitnunk nekik az előrehaladásra, az emelkedésre. És mennél bátrabban térünk rá erre az útra, annál jobb, mert ez a legfőbb eszköz a munkaerő hullámzásának megszüntetésére. Takarékoskodni ezen a téren azt jelenti, hogy bűnt követünk el, hogy szocialista iparunk érdekei ellen cselekszünk.

De ez még nem minden.

Ahhoz, hogy a munkásokat a vállalat számára állandósítsuk, a munkások ellátásának és lakásviszonyainak további megjavítására is szükség van. Tagadhatatlan, hogy a lakásépítés és a munkások ellátása terén az utóbbi évek alatt nem keveset tettünk. De az, amit eddig tettünk, egyáltalán nem elég még ahhoz, hogy a munkások gyorsan növekvő szükségleteit kielégítsük. Nem szabad arra hivatkozni, hogy azelőtt kevesebb lakás volt, mint ma s hogy ennek következtében megelégedhetünk a már elért eredményekkel. S arra sem szabad hivatkozni, hogy azelőtt a munkások ellátása sokkal rosszabb volt, mint ma s hogy ennek következtében megelégedhetünk a fennálló helyzettel. Csak rothadt és keresztül-kasul megzápult emberek vigasztalhatják magukat a multra való hivatkozással. Nem a multból kell kiindulni, hanem a munkások jelenlegi növekvő szükségleteiből. Meg kell érteni, hogy a munkások életviszonyai nálunk gyökeresen megváltoztak. Ma a munkás nem az, aki azelőtt volt. A mai munkás, a mi szovjet munkásunk, úgy akar élni, hogy minden anyagi és kulturális szükségletét kielégíthesse, az élelemmel való ellátás terén is, a lakás terén is, kulturális és minden egyéb különféle szükségleteinek biztosítása terén is. Joga van erre, mi pedig kötelesek vagyunk biztosítani számára ezeket a feltételeket. Igaz, a mi munkásunk nem szenved a munkanélküliségtől, mentes a kapitalizmus jármától, nem rabszolga többé, hanem a maga gazdája. De ez még kevés. A mi munkásunk valamennyi anyagi és kulturális szükségletének biztosítását követeli és mi kötelesek

vagyunk teljesíteni ezt a követelést. Ne felejtsük el, hogy mi magunk is bizonyos követelésekkel lépünk fel ma a munkássággal szemben — munkafegyelmet követelünk tőle, megfeszített munkát, részvételt a munkaversenyben, rohammunkát. Ne felejtsük el, hogy a munkások óriási többsége nagy lelkesedéssel fogadta a Szovjethatalomnak ezeket a követeléseit és hősiesen teljesíti azokat. Ezért ne csodálkozzanak, ha a munkások, akik a Szovjethatalom követeléseit megvalósítják, a maguk részéről szintén követelik a Szovjethatalomtól, hogy az is teljesítse kötelezettségeit a munkások anyagi és kulturális helyzetének javítása terén.

Tehát: *megszüntetni a munkaerő hullámzását, megszüntetni az egyenlősdit, helyesen szervezni meg a munkabérek ügyét, javítani a munkások mindennapi életviszonyait* — ez a feladat.

Így vagyunk iparunk fejlődésének második új feltételével.

Térjünk át a harmadik feltétel kérdésére.

III

A munka megszervezése

Fentebb annak szükségességéről beszéltem, hogy a munkaerő hullámzását meg kell szüntetnünk s a munkásokat állandósítanunk kell az iparvállalatok számára. De a munkások állandósításával a dolog még nincs elintézve. Nem elég elérni azt, hogy a hullámzás megszűnjék. Arra is szükség van, hogy olyan munkafeltételeket biztosítsunk a munkások számára, amelyek megadják nekik a lehetőséget arra, hogy eredményesen dolgozzanak, emeljék a munka termelékenységét, javítsák a termelés minőségét. A munkát tehát az üzemekben úgy kell megszervezni, hogy termelékenysége hónapról-hónapra, évnegyedről-évnegyedre emelkedjék.

Mondhatjuk-e azt, hogy a munka tényleges megszervezése üzemeinkben jelenleg megfelel a termelés korszerű követelményeinek? Ezt, sajnos, nem mondhatjuk. Mindenesetre egész sor olyan üzemünk van még, ahol a munka megszervezése terén

nagyon rossz a helyzet, ahol a munkában rend és összhang helyett rendetlenséget és zűrzavart tapasztalunk, ahol a munkáért való felelősség helyett teljes felelőtlenség és *az egyéni felelősség hiánya* uralkodik.

Mit értünk az egyéni felelősség hiánya alatt? Az egyéni felelősség hiánya az, amikor az emberek egyáltalán nem éreznek felelősséget a rájuk bízott munkáért, nem éreznek felelősséget a gépekért, munkapadokért, munkaszerszámokért. Érthető, hogy ha hiányzik az egyéni felelősség, akkor szó sem lehet a munka termelékenységének csak valamelyest is komoly emelkedéséről, a termelés minőségének javításáról, a gépek, munkapadok, szerszámok kíméletes kezeléséről. Önök tudják, hogy mire vezetett az egyéni felelősség hiánya a vasútnál. Ugyanolyan eredményekre vezet az iparban is. A vasúton megszüntettük az egyéni felelősség hiányát és megjavítottuk a vasút munkáját. Ugyanezt kell tennünk az iparban is, hogy munkáját magasabb színvonalra emeljük.

Azelőtt valahogy még csak „meglehettünk" a munkának azzal a helytelen szervezésével, amely békén megfér az egyéni felelősség hiányával és annak hiányával, hogy minden ember bizonyos meghatározott, konkrét munkáért viselje a felelősséget. Ma a dolog másként áll. Ma a helyzet egészen más. Ma, amikor a termelés roppant méreteket ölt és üzemóriásaink vannak, az egyéni felelősség hiánya olyan ostora az iparnak, amely az üzemekben elért minden termelési és szervezeti eredményünket veszéllyel fenyegeti.

Hogyan verhetett gyökeret üzemeink egész sorában az egyéni felelősség hiánya? Úgy hatolt be üzemeinkbe, mint a megszakítatlan* munkahét törvénytelen kísérője. Helytelen volna azt mondani, hogy a megszakítatlan munkahét okvetlenül magával vonja a termelésben az egyéni felelősség hiányát. A munka helyes megszervezése mellett, annak megszervezése mellett, hogy minden ember meghatározott munkáért feleljen,

* *Megszakítatlan munkahét* — lásd a jegyzetet ebben a kötetben a 234. oldalon.

olyan rendszer mellett, mely az egyes gépekhez és munkapadokhoz meghatározott munkáscsoportokat köt le, a váltásoknak olyan módon való helyes megszervezése mellett, hogy egyik csoport se legyen rosszabb a másiknál minőség és szakképzettség tekintetében — ilyen feltételek mellett a megszakítatlan munkahét a munka termelékenységének óriási növekedéséhez, a munka minőségének javításához, az egyéni felelősség hiányának kiirtásához vezet. Így áll a dolog például a vasútnál, ahol ma megvan a megszakítatlan munkahét, az egyéni felelősség hiánya ellenben nincs meg többé. Mondhatjuk-e azt, hogy iparvállalatainkban ugyanilyen kedvező a helyzet a megszakítatlan munkahét tekintetében? Ezt, sajnos, nem mondhatjuk. A dolog úgy áll, hogy egész sor üzemben túlságosan sietve tértek át a megszakítatlan munkahétre, anélkül, hogy gondoskodtak volna a megfelelő előfeltételekről, anélkül, hogy kellőkép megszervezték volna a váltásokat úgy, hogy azok minőség és szakképzettség szempontjából többé-kevésbbé egyenlő értékűek legyenek, anélkül, hogy megszervezték volna minden egyes embernek felelősségét valamely meghatározott konkrét munkáért. Ez pedig odavezetett, hogy a megszakítatlan munkahétből, amelyet a véletlenre bíztak, az egyéni felelősség hiánya lett. Ennek eredményeképpen egész sor üzemünkben a papíron, szóban, megszakítatlan munkahét van, nem-papíron pedig, a valóságban — az egyéni felelősség hiánya. Az eredmény — a munkáért való felelősségérzet hiánya, a gépek nemtörődöm kezelése, a munkapadok tömeges megrongálása, a munka termelékenységének emelése iránti közöny. Nem hiába mondják a munkások: „mi emelnénk a munka termelékenységét és javítanánk a dolgok állásán, de ki becsüli meg a munkánkat, mikor senki sem felel semmiért?“

Ebből következik, hogy egyes elvtársaink egyes helyeken elsiették a megszakítatlan munkahét bevezetését és elsietve a dolgot, eltorzították a megszakítatlan munkahetet, az egyéni felelősség hiányává változtatták át. Hogy ennek a helyzetnek véget vessünk és az egyéni felelősség hiányát kiküszöböljük, annak két útja van. Vagy meg kell változtatni a megszakítatlan

munkahét alkalmazásának feltételeit, úgy, hogy ne váljék a megszakítatlan munkahétből a személyes felelősség hiánya — arra a mintára, ahogy azt a vasútnál csinálták. Vagy pedig — ott, ahol ma az ilyen kísérlet számára nem kedvezőek a viszonyok — félre kell dobni a csak papíron létező megszakítatlan munkahetet és ideiglenesen át kell térni a hatnapos megszakított munkahétre, úgy, ahogy azt nemrégiben a sztálingrádi traktorgyárban tették és elő kell készíteni annak előfeltételeit, hogy később majd vissza lehessen térni az igazi, nem papiroson létező megszakítatlan munkahétre, a megszakítatlan munkahétre az egyéni felelősség hiánya nélkül.

Más kivezető út nincs.

Kétségtelen, hogy gazdasági funkcionáriusaink mindezt elég jól értik. De mégis hallgatnak. Miért? Nyilván azért, mert félnek az igazságtól. De mióta félnek a bolsevikok az igazságtól? Hát talán nem igaz, hogy a megszakítatlan munkahétből egész sor üzemben az egyéni felelősség hiánya lett, hogy a megszakítatlan munkahetet ilymódon a végletekig eltorzították? Kérdezem, kinek kell az ilyen megszakítatlan munkahét? Ki meri azt mondani, hogy az ilyen papíron létező és eltorzított megszakítatlan munkahét fenntartásának érdekei előbbrevalók, mint a munka helyes megszervezésének érdekei, mint a valóságos megszakítatlan munkahét érdekei, mint szocialista iparunk érdekei? Nem világos-e, hogy mennél hamarabb temetjük el a papíron létező megszakítatlan munkahetet, annál hamarább érjük el a valóságos, nemcsak papíron létező megszakítatlan munkahét megszervezését?

Egyes elvtársak azt hiszik, hogy az egyéni felelősség hiányát ki lehet küszöbölni ráolvasásokkal, hangos szónoklatokkal. Mindenesetre ismerek egész sor olyan gazdasági funkcionáriust, akik az egyéni felelősség hiánya elleni harcukban arra szorítkoznak, hogy a gyűléseken felszólalva, hangosan átkozzák az egyéni felelősség hiányát, nyilván azt tételezve fel, hogy az ilyen beszédek után az egyéni felelősség hiánya majd magától eltűnik, hogy úgy mondjuk, a dolgok szabad folyása során. Ezek az elvtársak súlyosan tévednek, ha azt hiszik, hogy az egyéni

felelősség hiányát ki lehet küszöbölni a gyakorlatból beszédekkel és ráolvasásokkal. Nem, elvtársak, az egyéni felelősség hiánya magától sohasem fog eltűnni. Csak nekünk magunknak lehet és kell azt megszüntetnünk, mert mi vagyunk hatalmon, mi és ti, mi felelünk mindenért, többek közt az egyéni felelősség hiányáért is. Azt hiszem, hogy sokkal jobb lenne, ha gazdasági vezetőembereink, ahelyett, hogy szónoklatokkal és ráolvasásokkal foglalkoznak, ott ülnének egy-két hónapig, mondjuk, a bányában vagy a gyárban, áttanulmányoznák a munkaszervezés ügyének minden részletét és „apróságát", ott a helyszínen, a valóságban szüntetnék meg az egyéni felelősség hiányát, majd annak az adott üzemnek a tapasztalatait átvinnék a többi üzemekbe is. Ez sokkal jobb lenne. Ez lenne aztán az igazi harc az egyéni felelősség hiánya ellen, harc a munka helyes, bolsevik megszervezéséért, harc az erők helyes elosztásáért az üzemeken belül.

Tehát: *megszüntetni az egyéni felelősség hiányát, megjavítani a munka megszervezését, helyesen osztani el az erőket az üzemen belül* — ez a feladat.

Így vagyunk iparunk fejlődésének harmadik új feltételével.

Térjünk át a negyedik feltétel kérdésére.

IV

A munkásosztály üzemi műszaki értelmiségének kérdése

Megváltozott a helyzet az ipar parancsnoki kara szempontjából is általában és a mérnöki és technikusi személyzet szempontjából különösen.

Azelőtt a dolog nálunk úgy állt, hogy egész iparunk fő erőforrása az ukrajnai szén- és kohászati bázis volt. Ukrajna látta el vassal minden iparvidékünket, a Délvidéket is, Moszkvát és Leningrádot is. Ugyancsak Ukrajna látta el szénnel a Szovjetunió főbb üzemeit. Itt kikapcsolom az Urált, mert annak szerepe a Donyec-medencével összehasonlítva jelentéktelen volt. Ennek megfelelően az ipar parancsnoki kara nálunk főleg három vidéken alakult ki: a Délvidéken, a moszkvai és a leningrádi ipar-

vidéken. Érthető, hogy a dolgok ilyen állása mellett, így vagy amúgy, beérhettük a mérnöki és technikusi erőknek azzal a minimumával, amelynél többel országunk akkor nem is rendelkezhetett.

Így állt a dolog a közelmultban.

Ma azonban a helyzet egészen más. Ma már, azt hiszem, teljesen világos, hogy ha a fejlődés jelenlegi ütemét és a termelés gigászi méreteit továbbra is meg akarjuk tartani, nem elégedhetünk meg többé az egyetlen ukrajnai szén- és kohászati bázissal. Önök tudják, hogy az ukrajnai szén és vas nekünk ma már nem elegendő, noha termelésük folytonosan növekedik. Tudják, hogy ennek folytán kénytelenek vagyunk új szén- és kohászati bázist teremteni keleten — az Uráli és Kuznyec-medencei bázist. Tudják, hogy ennek a bázisnak a létesítésén nem eredménytelenül dolgozunk. De ez még kevés. Tovább kell mennünk és magában Szibériában kell kohászatot létesítenünk, hogy Szibéria növekvő szükségleteit kielégíthessük. És már dolgozunk is létesítésén. Azonkívül új színesfémkohászati bázist kell létesítenünk Kazahsztánban, meg Turkesztánban. Végül széles méretekben kell kifejlesztenünk a vasútépítést. Ezt a Szovjetunió egészének érdekei diktálják nekünk, a határszéli köztársaságok érdekei és a központ érdekei egyaránt.

Ebből azonban az következik, hogy nem elégedhetünk meg többé a mérnöki és technikusi erőknek és az ipar parancsnoki karának azzal a minimumával, amellyel azelőtt valahogy csak megvoltunk. Ebből az következik, hogy a régi műhelyek, amelyekben a mérnöki és technikusi erők kikovácsolódtak, már nem elégségesek, hogy újabb ilyen műhelyek egész hálózatát kell létrehoznunk az Urálban, Szibériában, Közép-Ázsiában. Ha a Szovjetunió szocialista iparosításának programját valóban meg akarjuk valósítani, akkor ma háromszor, ötször annyi mérnöki és technikusi erőt és ipari vezetőembert kell a magunk számára biztosítanunk, mint eddig.

De nekünk nem *akármilyen* vezetőemberek és mérnöki és technikusi erők kellenek. Nekünk *olyan* vezetőemberek, mérnökök és technikusok kellenek, akik meg tudják érteni országunk

munkásosztályának politikáját, ezt a politikát magukévá tudják tenni és készek azt lelkiismeretesen megvalósítani. És mit jelent ez? Ez azt jelenti, hogy országunk a fejlődésnek abba a szakaszába lépett, amikor *a munkásosztálynak meg kell teremtenie saját technikai értelmiségét*, amely meg tudja védelmezni a termelésben a munkásosztály mint uralkodó osztály érdekeit.

Egyetlen uralkodó osztály sem lehetett meg saját értelmiség nélkül. Semmi okunk sincs kételkedni abban, hogy a Szovjetunió munkásosztálya sem lehet meg saját műszaki értelmiség nélkül.

A Szovjethatalom számbavette ezt a körülményt s a népgazdaság minden ágában megnyitotta a főiskolák kapuit a munkásosztály fiai számára. Önök tudják, hogy a főiskolákban ma a munkás- és parasztifjak tízezrei tanulnak. Míg azelőtt, a kapitalista rendszerben, a főiskolák az úrigyerekek monopóliumát jelentették addig ma, a szovjet rendszerben, a munkás- és parasztfiatalság a főiskolai hallgatók közt az uralkodó csoportot alkotja. Kétségtelen, hogy iskoláinkból hamarosan ezrével kapjuk az uj mérnököket és technikusokat, iparunk új vezetőembereit.

Ez azonban a dolognak csak egyik oldala. A dolog másik oldala, hogy a munkásosztály mérnöki és technikusi értelmisége nemcsak a főiskolát végzettekből fog kialakulni, hanem üzemeink gyakorlati munkásaiból is, képzett munkásaiból, a munkásosztálynak a gyárakban, bányákban dolgozó kulturált elemeiből A szocialista verseny kezdeményezői, a rohambrigádok vezetői, a munkalendület gyakorlati serkentői, a munka szervezői az építőmunka egyik vagy másik frontján — ez a munkásosztálynak az az új rétege, amelynek a főiskolát végzett elvtársakkal együtt a munkásosztály értelmiségének, iparunk vezetőrétegének magvát kell alkotnia. A feladat az, hogy ne szorítsuk háttérbe ezeket a kezdeményező elvtársakat, merészebben léptessük őket elő vezető állásokba, adjunk nekik lehetőséget arra, hogy szervezőképességüket kifejtsék, hogy tudásukat gyarapítsák s teremtsük meg számukra a szükséges feltételeket, nem sajnálva erre a pénzt.

Ezek között az elvtársak között nem kevés a pártonkívüli. De ez nem lehet akadálya annak, hogy merészebben léptessük őket elő vezető állásokba. Ellenkezőleg, éppen ezekre a pártonkívüli elvtársakra kell különös figyelmet fordítanunk, őket kell vezető állásokba előléptetnünk, hogy a valóságban győződjenek meg arról, hogy a párt tudja értékelni a tehetséges és nagyképességű munkaerőket. Egyes elvtársak azt gondolják, hogy a vezető állásokba gyárainkban csakis pártbeli elvtársakat lehet előléptetni. Ezen az alapon nem ritkán háttérbe szorítják a tehetséges és kezdeményező pártonkívüli elvtársakat, az első sorba a párttagokat állítják, még ha azok kevésbbé tehetségesek és kevésbbé kezdeményezők is. Mondanom sem kell, hogy nincs ostobább és reakciósabb az ilyen, tisztesség ne essék szólván, „politikánál". Aligha szorul bizonyításra, hogy ezzel a „politikával" csak ronthatják a párt hitelét és csak elriaszthatják a párttól a pártonkívüli munkásokat. A mi politikánk egyáltalán nem az, hogy a pártból zárt kasztot csináljunk. A mi politikánk az, hogy a pártbeli és pártonkívüli munkások között a „kölcsönös bizalom" légköre, a „kölcsönös ellenőrzés" légköre uralkodjék *(Lenin)*. Pártunknak, többek között, éppen azért van olyan erős befolyása a munkásosztályra, mert ezt a politikát folytatja.

Tehát: *elérni azt, hogy a Szovjetunió munkásosztályának meglegyen a maga saját üzemi műszaki értelmisége* — ez a feladat.

Így vagyunk iparunk fejlődésének negyedik új feltételével.

Térjünk át az ötödik feltétel kérdésére.

V

Fordulat jelei a régi üzemi műszaki értelmiség soraiban

Másképpen áll ma a régi, polgári üzemi műszaki értelmiséghez való viszonyunk kérdése is.

Két évvel ezelőtt úgy állt nálunk a dolog, hogy a régi műszaki értelmiség legképzettebb része a kártevés betegségével volt megmételyezve. Sőt mi több: a kártevés akkor bizonyos sajátszerű divat volt. Egyesek kártevéssel foglalkoztak, mások

fedezték a kártevőket, ismét mások mosták kezeiket és semlegesek voltak, míg mások ingadoztak a Szovjethatalom és a kártevők között. A régi műszaki értelmiség többsége természetesen tovább is többé-kevésbbé tisztességesen folytatta munkáját. Itt azonban nem a többségről van szó, hanem a műszaki értelmiség legképzettebb részéről.

Mi hozta létre és mi táplálta a kártevő mozgalmat? Az osztályharc kiéleződése a Szovjetunióban, a Szovjethatalom támadó politikája a falu és a város kapitalista elemei ellen, ez utóbbiak ellenállása a Szovjethatalom politikájával szemben, a nemzetközi helyzet bonyolult volta, a kolhozok és szovhozok szervezésének nehézségei. Míg a kártevők harcias részének aktivitását a kapitalista országok imperialistáinak intervenciós tervei és az itthoni gabonanehézségek fokozták, addig a régi műszaki értelmiség másik részének az aktív kártevők oldalára való elhajlásait növelték a trockista-mensevik fecsegők divatos frázisai, hogy a „kolhozokból és szovhozokból úgysem lesz semmi", hogy „a Szovjethatalom úgyis elfajulóban van és hamarosan meg fog dőlni", hogy „a bolsevikok maguk segítik elő politikájukkal az intervenciót" és így tovább, és így tovább. Azonkívül, ha még egyes régi bolsevikok is — a jobboldali elhajlók közül — nem állták meg a helyüket a „ragály szelével" szemben és mindegyre elhajlottak ebben az időszakban a párttól, akkor nincs okunk csodálkozni azon, hogy a régi technikai értelmiség bizonyos része, amely sohasem szippantott fel semmiféle bolsevizmust, isten segítségével szintén ingadozott.

Érthető, hogy a dolgok ilyetén állása mellett a Szovjethatalom csak egyféle politikát folytathatott a régi műszaki értelmiséggel szemben: az aktív kártevők *megsemmisítésének*, a semlegesek *rétegekre bontásának* és a lojális elemek *megnyerésének* politikáját.

Így állt a dolog — két évvel ezelőtt.

Lehet-e azt mondani, hogy ma ugyanez nálunk a helyzet? Nem, ezt nem lehet mondani. Ellenkezőleg, ma nálunk teljesen új helyzet állott be. Először is tönkrevertük és sikeresen kiszöböljük ki a város és a falu kapitalista elemeit. Ez természetesen

nem okozhat örömet a régi értelmiségnek. Nagyon valószínű, hogy a régimódi értelmiségiek még mindig részvétüket fejezik ki tönkrevert barátaiknak. De nemigen fordul elő, hogy együttérzők — és még kevésbbé a semlegesek és ingadozók — önként beleegyeznének abba, hogy aktív barátaik sorsában osztozzanak, azután, hogy ez utóbbiak oly kegyetlen és jóvátehetetlen vereséget szenvedtek. Továbbá kiküszöböltük a gabonanehézségeket és nemcsak hogy kiküszöböltük, hanem olyan mennyiségű gabonát viszünk ki külföldre, amennyit még soha ki nem vittünk, mióta a Szovjethatalom fennáll. Elesik tehát az ingadozóknak ez az „érve" is. Továbbá: most már a vak is látja, hogy a kolhozok és szovhozok szervezésének frontján határozottan győzelmet arattunk, rendkívül nagy sikereket értünk el. A régi értelmiség „fegyvertárának" legfőbb fegyvere tehát csütörtököt mondott. Ami a burzsoá értelmiség intervenciós reményeit illeti — el kell ismerni, hogy azok, legalább is egyelőre, homokra épített háznak bizonyultak. Hiszen tényleg, már hat éve ígérgetik az intervenciót, de még egyszer se próbálták meg, hogy interveniáljanak. Ideje már elismerni, hogy a mi éleslátású burzsoá értelmiségünket egyszerűen az orránál fogva vezették. Arról már nem is beszélek, hogy magának az aktív kártevők viselkedésének az ismert moszkvai bírósági tárgyaláson kompromittálnia kellett és tényleg kompromittálta is a kártevés eszméjét.

Érthető, hogy ezek az új körülmények nem maradhattak hatás nélkül régi műszaki értelmiségünkre. Az új helyzetnek a régi műszaki értelmiség soraiban új hangulatot kellett teremtenie, s az új helyzet ezt valóban meg is teremtette. Ez a magyarázata tulajdonképpen annak a ténynek, hogy ennek az értelmiségnek egy részénél, amely azelőtt a kártevőkkel érzett együtt, ma a fordulat határozott jelei mutatkoznak a Szovjethatalom javára. Az a tény, hogy nemcsak a régi értelmiségnek ez a rétege, hanem bizonyos minapi kártevők is, a minapi kártevők tekintélyes része, kezd a gyárak egész sorában a munkásokkal vállvetve dolgozni — ez a tény kétségkívül amellett szól, hogy a fordulat a régi műszaki értelmiségnél már megkezdődött. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy kártevők nálunk többé nin-

csenek. Nem, ezt nem jelenti. Kártevők vannak és lesznek is mindaddig, amíg osztályok vannak nálunk, amíg kapitalista környezet van. De jelenti azt, hogy mivel a régi műszaki értelmiségnek, amely ezelőtt, így vagy amúgy, a kártevőkkel rokonszenvezett, tekintélyes része ma már arccal a Szovjethatalom felé fordult, — az aktív kártevők már csak kevesen maradtak, elszigetelődtek és kénytelenek lesznek egyelőre mély illegalitásba menni.

Ebből azonban az következik, hogy ennek megfelelően meg kell változnia a régi műszaki értelmiséggel szemben folytatott politikánknak is. Míg a kártevés virágkorában a régi műszaki értelmiséggel szemben folytatott politikánk főleg a megsemmisítés politikája volt, addig most, a fordulat időszakában, mikor az értelmiség áttérőben van a Szovjethatalom oldalára, a vele szemben folytatott politikánknak főleg a megnyerés politikájának, a róla való gondoskodás politikájának kell lennie. Helytelen és nem dialektikus dolog volna az új, megváltozott viszonyok között is tovább folytatni a régi politikát. Ostoba és észszerűtlen dolog volna úgy tekinteni ma a régi iskolához tartozó minden szakembert és mérnököt, mint rajtnemkapott bűnöst és kártevőt. A „szakemberfalás" nálunk mindig káros és szégyenletes jelenségnek számított s annak számít ma is.

Tehát: *megváltoztatni a régi iskolához tartozó mérnöki és technikusi erők irányában alkalmazott bánásmódot, több figyelmet fordítani rájuk és jobban gondoskodni róluk, merészebben vonni be őket a munkába* — ez a feladat.

Így vagyunk iparunk fejlődésének ötödik új feltételével.

Térjünk át az utolsó feltétel kérdésére.

VI

A gazdaságos számvetésről*

A kép nem lenne teljes, ha nem érintenénk egy további új feltételt. Az ipar számára, az egész gazdaság számára való fel-

* Oroszul: hozjajsztvennüj raszcsot, összevonva: hozraszcsot. — *Szerk.*

halmozás forrásairól, a felhalmozás ütemének gyorsításáról van szó.

Mi az új és különös iparunk fejlődésében a felhalmozás szempontjából? Az, hogy a felhalmozás régi forrásai kezdenek már elégtelenek lenni az ipar további fejlesztésére. Az, hogy ha valóban meg akarjuk tartani és gyorsítani akarjuk a felhalmozás bolsevik ütemét, akkor a felhalmozás új forrásait kell felfedeznünk s a régieket meg kell erősítenünk.

A kapitalista országok történetéből ismeretes, hogy egyetlen, iparát magasabb színvonalra emelni akaró fiatal állam sem tudott meglenni hosszúlejáratú hitelek és kölcsönök formájában nyujtott külföldi segítség nélkül. Ebből kiindulva, a nyugati országok kapitalistái kereken megtagadták országunktól a hiteleket és kölcsönöket, feltételezve, hogy a hitelek és kölcsönök hiánya minden bizonnyal el fogja vágni országunk iparosításának lehetőségét. A kapitalisták azonban tévedtek. Nem számoltak azzal, hogy országunk, a kapitalista országoktól eltérően, a felhalmozásnak bizonyos különös forrásaival rendelkezik, amelyek elégségesek arra, hogy iparunkat helyreállítsuk és továbbfejlesszük. S valóban, nemcsak helyreállítottuk iparunkat, nemcsak helyreállítottuk a mezőgazdaságot és a közlekedést, de sikerült már megindítanunk a nehézipar, mezőgazdaság és közlekedés újjáalakításának hatalmas munkáját is. Érthető, hogy ebbe a rubelek tízmilliárdjait kellett befektetnünk. Honnan vettük ezeket a milliárdokat? A könnyűiparból, a mezőgazdaságból, a költségvetési felhalmozásból. Így ment ez a legutóbbi időkig.

Ma a dolog egészen másképp áll. Míg azelőtt a felhalmozás régi forrásai elégségesek voltak az ipar és a közlekedés újjáalakítására, ma már kezdenek nyilvánvalóan elégtelenek lenni. Ma már nem arról van szó, hogy a régi iparunkat újjáalakítsuk. Arról van szó, hogy új, technikailag jól felszerelt ipart teremtsünk az Urálban, Szibériában, Kazahsztánban. Új, nagyüzemű mezőgazdasági termelés megteremtéséről van szó a Szovjetunió gabonatermő, állattenyésztő és nyersanyagtermelő kerületeiben. Új vasúti hálózat létrehozásáról van szó a Szovjetunió keleti és

nyugati részei között. Érthető, hogy ezeknek a nagyszerű feladatoknak a megvalósítására a felhalmozás régi forrásai nem lehetnek elégségesek.

S ez még nem minden. Mindehhez hozzájárul még az a körülmény, hogy üzemeink és gazdasági szervezeteink egész sorában a gondatlan gazdálkodás a gazdaságos számvetés elvét teljesen aláásta. Tény, hogy üzemeink és gazdasági szervezeteink egész sora már régen megszűnt számolni, kalkulálni, a bevételekről és kiadásokról megalapozott mérlegeket összeállítani. Tény, hogy üzemeink és gazdasági szervezeteink egész sorában az olyan fogalmak, mint a „takarékosság rendszere", „a nem közvetlenül a termelésre fordított kiadások csökkentése", „a termelés észszerűsítése" már régen kimentek a divatból. Nyilván arra számítanak, hogy az Állami Bank „úgyis kiutalja nekünk a szükséges összegeket". Tény, hogy az utóbbi időben az áruk önköltsége az üzemek egész sorában emelkedni kezdett. Utasítást kaptak arra, hogy csökkentsék az önköltséget 10 vagy még több százalékkal s ők ehelyett fölemelték. Pedig hát mit jelent az önköltség csökkentése? Önök tudják, hogy az önköltség csökkentésének minden egyes százaléka 150—200 millió rubelos felhalmozást jelent az iparon belül. Világos, hogy ilyen körülmények között az önköltség emelése sok százmillió rubel elvesztését jelenti az ipar és az egész népgazdaság számára.

Mindebből az következik, hogy nem nyargalhatunk tovább is csak a könnyűiparon, csak a költségvetési felhalmozáson, csak a mezőgazdaságból eredő bevételeken. A könnyűipar a felhalmozás rendkívül gazdag forrása s ma minden lehetősége megvan arra, hogy tovább fejlődjék, ez a forrás azonban nem kimeríthetetlen. A mezőgazdaság nem kevésbbé gazdag forrása a felhalmozásnak, de ma, a mezőgazdaság újjáépítésének időszakában, maga is az állam pénzügyi támogatására szorul. Ami a költségvetési felhalmozást illeti, önök maguk is tudják, hogy az nem mehet vég nélkül és nem szabad vég nélkül mennie. Mi marad hát? Marad a nehézipar. El kell tehát érnünk azt, hogy a nehézipar — és mindenekelőtt annak gépipari része — szintén résztvegyen a felhalmozásban. Tehát, míg egyrészt erősítjük és

fejlesztjük a felhalmozás régi forrásait, ugyanakkor el kell érnünk azt, hogy a nehézipar — és elsősorban a gépipar — szintén résztvegyen a felhalmozásban.

Ez a megoldás.

S mit kell tenni, hogy ezt elérjük? Meg kell szüntetni a gondatlan gazdálkodást, mozgósítani kell az ipar belső erőforrásait, valamennyi üzemünkben be kell vezetni és meg kell erősíteni a gazdaságos számvetés elvét, rendszeresen csökkenteni kell az önköltséget, kivétel nélkül az ipar minden ágában erősíteni kell az iparonbelüli felhalmozást.

Ez a megoldás útja.

Tehát: *bevezetni és erősíteni a gazdaságos számvetést, fejleszteni az iparonbelüli felhalmozást* — ez a feladat.

VII

Új módon dolgozni, új módon vezetni

Ezek, elvtársak, iparunk fejlesztésének új feltételei.

Ezeknek a feltételeknek a jelentősége az, hogy az ipar számára új helyzetet teremtenek, amely a munkának és a vezetésnek új módszereit követeli meg.

Így tehát:

a) Arra az eredményre jutunk, hogy többé már nem számíthatunk arra, hogy a munkaerő a régi módon, majd csak úgy magától jön hozzánk. Ahhoz, hogy az ipart munkaerővel lássuk el, a munkaerőt szervezetten kell toboroznunk és mechanizálnunk kell a munkát. Azt hinni, hogy a mi munkatempóink és termelési méreteink mellett meglehetünk a munka mechanizálása nélkül — annyit jelent, mint abban reménykedni, hogy kikanalazhatjuk a tengert.

b) Továbbá arra az eredményre jutunk, hogy nem szabad tovább tűrnünk a munkaerő hullámzását az iparban. Ahhoz, hogy ettől a bajtól megszabaduljunk, új módon kell megszerveznünk a munkabérrendszert s az üzemek munkásszemélyzetét többé-kevésbbé állandóvá kell tennünk.

c) Továbbá arra az eredményre jutunk, hogy nem szabad tovább tűrnünk a termelésben az egyéni felelősség hiányát. Ahhoz, hogy ettől megszabaduljunk, új módon kell megszerveznünk a munkát, úgy kell elosztani az erőket, hogy a munkásoknak minden egyes csoportja felelős legyen a munkájáért, a gépi berendezésért, a munkapadokért, a munka minőségéért.

d) Továbbá arra az eredményre jutunk, hogy nem lehetünk meg tovább is a régi módon, a régi mérnöki és technikusi erőknek azzal a minimális számával, melyet a burzsoá Oroszországtól örököltünk. Ahhoz, hogy a termelés jelenlegi ütemét és méreteit fokozzuk, el kell érnünk, hogy a munkásosztálynak meglegyen a maga saját műszaki értelmisége.

e) Továbbá arra az eredményre jutunk, hogy nem szabad a régi módon egy kalap alá vennünk a régi iskolához tartozó szakembereket, mérnököket és technikusokat. Ahhoz, hogy számbavegyük a megváltozott helyzetet, meg kell változtatnunk politikánkat s a legnagyobb gondoskodást kell tanusítanunk azoknak a szakembereknek, mérnököknek és technikusoknak irányában, akik határozottan a munkásosztály mellé állnak.

f) Végül arra az eredményre jutunk, hogy nem elégedhetünk meg régi módra a felhalmozás régi forrásaival. Ahhoz, hogy az ipar és a mezőgazdaság további fejlődését biztosítsuk, el kell érnünk, hogy a felhalmozásnak új forrásait tárjuk fel, megszüntessük a gondatlan gazdálkodást, bevezessük a gazdaságos számvetés elvét, csökkentsük az önköltséget és fejlesszük az iparonbelüli felhalmozást.

Ezek az ipar fejlődésének új feltételei, melyek új munkamódszereket követelnek, a gazdasági építőmunka vezetésének új módszereit követelik meg.

Mi kell ahhoz, hogy az új módszer szerinti vezetést megvalósítsuk?

Ehhez mindenekelőtt az kell, hogy gazdasági vezetőembereink megértsék az új helyzetet, konkrétan tanulmányozzák az ipar fejlődésének új feltételeit s munkájukat az új helyzet követelményeinek megfelelően átépítsék.

Ehhez továbbá az kell, hogy gazdaságunk vezetőemberei az

üzemeket ne „általában", ne „a levegőből" vezessék, hanem konkrétan, tárgyismerettel, hogy minden egyes kérdést ne az általánosságban való fecsegés szempontjából, hanem szigorúan az ügy lényegét nézve kezeljenek, hogy ne szorítkozzanak az ügyeknek papiroson való elintézésére, vagy általános frázisokra és jelszavakra, hanem mélyedjenek bele a dolgok technikájába, a dolgok részleteibe, foglalkozzanak minden „kicsiséggel", mert ezekből a „kicsiségekből" jönnek létre ma a nagy dolgok.

Ehhez továbbá az kell, hogy mai túlnagy és nehézkes ipari központjainkat, amelyek néha 100—200 üzemet is magukba foglalnak, haladéktalanul szervezzük át kevésbbé nagyméretűekké és bontsuk fel több ipari központra. Érthető, hogy egy olyan ipari központ elnöke, akinek száz és még több gyárral van dolga, nem ismerheti igazában ezeket a gyárakat, lehetőségeiket, munkájukat. Érthető, hogy nem ismerve a gyárakat, nem tudja azokat vezetni. Tehát ahhoz, hogy az ipari központok elnökeinek megadjuk a lehetőséget arra, hogy a gyárakat igazában tanulmányozzák és vezessék, fel kell őket mentenünk a túlnagyszámú gyár vezetésétől, az ipari központokat több kisebb ipari központra kell felosztanunk s a csoportvezetőségeket közelebb kell hoznunk a gyárakhoz.

Ehhez továbbá az kell, hogy ipari központjaink vezetőségei a testületi igazgatásról az egyéni igazgatásra térjenek át. Most úgy áll az ügy, hogy az üzemcsoportok testületeiben 10—15 ember is ül, írják a papír-rendelkezéseket, vitatkoznak. Ilyen módon igazgatni, elvtársak, tovább nem lehet. Be kell szüntetni a papíron való „vezetést" és át kell térni a valóságos, az ügy érdemét néző, bolsevik munkára. Maradjon meg az ipari központ vezetősége élén az elnök és néhány helyettese. Ez teljesen elegendő lesz az egyes ipari központok igazgatására. A testületek többi tagjait jobb volna alsóbbfokú munkára küldeni — a gyárakba, az üzemekbe. Ez sokkal hasznosabb lenne az ő számukra is, az ügy számára is.

Ehhez továbbá az kell, hogy az ipari központok elnökei és helyetteseik minél gyakrabban utazzanak ki a gyárakba, minél tovább maradjanak és dolgozzanak ott a gyárakban, minél ala-

posabban ismerkedjenek meg a gyárakban dolgozó elvtársakkal és ne csak tanítsák a helyi embereket, hanem tanuljanak is tőlük. Aki azt hiszi, hogy ma lehet vezetni az irodából, ott ülve, távol a gyáraktól, a hivatalban — téved. Ahhoz, hogy a gyárakat vezethessük, minél gyakrabban kell érintkeznünk az üzemekben dolgozó elvtársakkal, eleven kapcsolatot kell velük fenntartanunk.

Végül néhány szót 1931-es termelési tervünkről. Vannak egyes pártkörüli filiszterek, akik azt bizonyítgatják, hogy termelési programunk nem reális, nem teljesíthető. Olyanfélék ezek, mint Scsedrin „nagybölcseségű halai", amelyek mindig készek maguk körül a „gondolattalanság ürességét", terjeszteni. Reális-e mai termelési programunk? Feltétlenül reális! Reális már csak azért is, mert megvalósításának minden szükséges előfeltételével rendelkezünk. Reális már csak azért is, mert teljesítése ma kizárólag tőlünk magunktól függ, attól, hogy tudjuk-e és akarjuk-e kihasználni a rendelkezésünkre álló tág lehetőségeket. Mi mással lehet megmagyarázni azt a tényt, hogy a vállalatok és iparágak egész sora már eddig *túlteljesítette* ezt a tervet? Ostobaság volna azt gondolni, hogy a termelési terv nem egyéb, mint számok és feladatok felsorolása. A valóságban a termelési terv az emberek millióinak eleven és gyakorlati tevékenysége. Termelési tervünk realitása — a dolgozók milliói, akik új életet alkotnak. Programunk realitása — az eleven emberek, mi mindannyian, a mi munkaakaratunk, készségünk, hogy újmódon dolgozzunk, eltökéltségünk, hogy ezt a tervet teljesítsük. Megvan-e ez az eltökéltségünk? Igen, megvan. Akkor tehát termelési programunkat meg lehet és meg kell valósítani. *(Hosszantartó taps.)*

Sztálin. A leninizmus kérdései. 11. kiad. 331—349. old. (oroszul).
Sztálin. A leninizmus kérdései. Szikra 1950. 398—419. old.

Sztálin

AZ ÖTÉVES TERV NÉGY ÉV ALATT ELÉRT EREDMÉNYEI A MUNKÁSOK ÉS PARASZTOK ANYAGI HELYZETÉNEK JAVÍTÁSA TERÉN

„Az első ötéves terv eredményei" c., a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja Központi Bizottságának és Központi Ellenőrző Bizottságának egyesített plénumán tartott beszámoló V. része

1933 január 7

Fentebb beszéltem az ipar és mezőgazdaság terén elért sikerekről, az ipar és mezőgazdaság fellendüléséről a Szovjetunióban. Milyen következményei voltak ezeknek a sikereknek a munkások és parasztok anyagi helyzetének javítása szempontjából? Mik az ipar és mezőgazdaság terén elért sikereink fő következményei a dolgozók anyagi helyzetének gyökeres megjavítása szempontjából?

Először — a *munkanélküliség megszüntetése* és a holnap bizonytalanságának megszüntetése a munkások között.

Másodszor — az, hogy a kolhozépítés csaknem az egész szegényparasztságot felölelte, hogy ezen az alapon kihúztuk a talajt a parasztságnak kulákokra és szegényparasztokra rétegeződése alól *s ezzel kapcsolatban a falun megszüntettük az elszegényedést és a nyomort.*

Ez, elvtársak, nagy vívmány, olyan, amilyenről egyetlen burzsoá állam sem álmodhat, még a leg-„demokratikusabb" állam sem.

Nálunk, a Szovjetunióban, a munkások már régen elfelejtették, hogy mi a munkanélküliség. Három évvel ezelőtt körülbelül másfélmillió munkanélkülink volt. Íme, már két éve, hogy

megszüntettük a munkanélküliséget. És a munkások ez idő alatt már el is felejtették a munkanélküliséget, annak nyomását és szörnyűségeit. Nézzék meg a kapitalista országokat, milyen szörnyűségek mennek ott végbe a munkanélküliség következtében. Ezekben az országokban ma legalább 30—40 millió munkanélküli van. Miféle emberek ezek? Rendszerint azt szokták róluk mondani, hogy „elveszett emberek".

Napról-napra igyekeznek munkát kapni, keresik a munkát s már készek lennének csaknem bármilyen munkafeltételt is elfogadni, de nem veszik fel őket, mert ők már „fölösleges emberek". S ez így van ugyanakkor, amikor az áruknak és termékeknek óriási tömegei fecsérlődnek el, hogy a sors elkényeztetettjeinek, a kapitalisták és földesurak csemetéinek szeszélyeit kielégítsék. A munkanélküliektől megtagadják az ételt, mert nincs mivel fizetniök az ételért, megtagadják tőlük a hajlékot, mert nincs miből kifizetniök a lakást. Miből és hol élnek hát? Az úri asztalok silány hulladékaiból, rothadt ételmaradékokat kaparva ki a szemétládákból, élnek a nagy városok sikátoraiban vagy még gyakrabban a városon kívül, ládadeszkákból és fakéregből sebtében maguk összetákolta kunyhókban. De ez még nem minden. A munkanélküliségtől nemcsak a munkanélküliek szenvednek. Szenvednek tőle azok a munkások is, akiknek van munkájuk. Szenvednek, mert az, hogy nagy számmal vannak a munkanélküliek, megingatja az ő helyzetüket is az üzemekben, bizonytalanná teszi számukra a holnapi napot. Ma még dolgoznak az üzemben, de semmi biztosítékuk sincs arra, hogy holnap, amikor felébrednek, nem fogják-e megtudni, hogy már el vannak bocsátva.

Az ötéves terv négy év alatt elért egyik legfőbb vívmánya az, hogy megszüntettük a munkanélküliséget és megszabadítottuk a Szovjetunió munkásságát annak szörnyűségeitől.

Ugyanezt kell mondanunk a parasztokról is. Ők szintén elfelejtették már a parasztoknak kulákokra és szegényparasztokra rétegeződését, a szegényparasztság kizsákmányolását a kulákok által, a tönkremenést, amely évenként a szegényparasztok százezreit és millióit juttatta koldusbotra. 3—4 évvel

ezelőtt a parasztok között nem kevesebb, mint az egész parasztlakosság 30 százaléka volt szegényparaszt. Ez több mint 10 millió ember. Még régebben, az Októberi Forradalom előtt, a szegényparasztok a parasztlakosságnak nem kevesebb, mint 60 százalékát tették. Mi a szegényparaszt? A szegényparasztok azok az emberek, akiknek gazdaságuk folytatásához nem volt meg vagy a szükséges vetőmagjuk, vagy lovuk, vagy szerszámuk, vagy egyik sem ezek közül. A szegényparasztok olyan emberek, akik éhen tengődtek és rendszerint a kulákok járma alatt, a régebbi időkben pedig a kulákok és a földesurak járma alatt nyögtek. Még nem is olyan régen évenként körülbelül másfélmillió, de néha teljes kétmillió szegényparaszt vándorolt munkaalkalomért délre — Észak-Kaukázusba és Ukrajnába, hogy ott elszegődjék a kulákokhoz, régebben pedig — a kulákokhoz és a földesurakhoz. Még többen gyűltek évenként a gyárkapuk elé, a munkanélküliek sorait gyarapítva. És nemcsak a szegényparasztok voltak ilyen irigylésre nem méltó helyzetben. A középparasztoknak több mint fele ugyanúgy nyomorgott és nélkülözött, mint a szegényparasztok. Mindezt a parasztok már elfelejtették.

Mit adott a négy év alatt megvalósított ötéves terv a szegényparasztoknak és a középparasztság alsó rétegeinek? Aláásta és szétverte a kulákságot mint osztályt és felszabadította a szegényparasztokat és a középparasztságnak nagyobbik felét a kulákok járma alól. Bevonta őket a kolhozokba és szilárd helyzetet teremtett számukra. Ezzel megszüntette annak lehetőségét, hogy a parasztság kizsákmányolókra — kulákokra —, és kizsákmányoltakra — szegényparasztokra — rétegeződjék. A szegényparasztságot és a középparasztság alsó rétegeit a kolhozokban a biztos helyzetben levő emberek színvonalára emelte s ezzel megszüntette a parasztság pusztulásának és elszegényedésének folyamatát. Ma már nem esik meg nálunk, hogy a parasztok milliói hagyják el évente lakóhelyüket és vándorolnak távoli vidékekre kereset után. Aki a parasztot a saját kolhozán kívüli munkára akarja elvinni, annak szerződést kell kötnie a kolhozzal s ezen felül biztosítania kell a kolhoztag szá-

mára az ingyenes utazást a vasúton. Ma már nem esik meg nálunk, hogy a parasztok százezrei és milliói mennek tönkre és koptatják a gyárak küszöbét. Volt itt ilyesféle, de végeztünk vele. Ma a paraszt — biztos helyzetben levő gazda, kolhoztag, akinek traktorok, mezőgazdasági gépek, vetőmagalapok, tartalékalapok stb. stb. állanak rendelkezésére.

Íme, ezt adta az ötéves terv a szegényparasztoknak és a középparasztság alsó rétegeinek.

Ez a lényege az ötéves terv legfőbb vívmányainak a munkások és parasztok anyagi helyzetének javítása terén.

Ezeknek a munkások és parasztok anyagi helyzetének javítása terén elért legfőbb vívmányoknak eredményeképpen az első ötéves terv folyamán:

a) a nagyipar munkásainak és alkalmazottainak száma 1928-hoz viszonyítva *kétszeresére* nőtt, ami az ötéves terv 57 százalékos túlteljesítését jelenti;

b) megnőtt a nemzeti jövedelem — vagyis a munkások és parasztok jövedelme; 45.1 milliárd rubelt ért el 1932-ben, ami 1928-hoz viszonyítva 85 százalékos növekedést jelent;

c) a nagyipar munkásainak és alkalmazottainak átlagos évi munkabére 1928-hoz viszonyítva 67 százalékkal emelkedett, ami az ötéves terv 18 százalékos túlteljesítését jelenti;

d) a társadalmi biztosítási alap 1928-hoz viszonyítva 292 százalékkal nőtt (1932-ben 4120 millió rubelnek felelt meg 1928-cal szemben, amikor 1050 millió rubel volt), ami az ötéves terv 111 százalékos túlteljesítését jelenti;

e) megnőtt az üzemi étkeztetés, s a döntő fontosságú iparágak munkásainak több mint 70 százalékát öleli fel, ami az ötéves terv hatszoros túlteljesítését jelenti.

Természetesen még nem értük el azt, hogy teljes mértékben biztosíthatnánk a munkások és parasztok anyagi szükségleteit. S aligha is érjük el ezt a legközelebbi években. Azt azonban kétségtelenül elértük, hogy a munkások és parasztok anyagi helyzete évről-évre javul. Ebben csak a Szovjethatalom elkeseredett ellenségei kételkedhetnek, vagy esetleg a burzsoá sajtó

egyes képviselői, köztük e sajtó moszkvai levelezőinek egy része, akik aligha értenek jobban a népek gazdasági életének és a dolgozók helyzetének kérdéseihez, mint, mondjuk, az abesszín király a felsőbb matematikához.

Ezzel szemben milyen a munkások és parasztok helyzete a kapitalista országokban?

Vegyük a hivatalos adatokat.

A munkanélküliek száma a kapitalista országokban katasztrófálisan megszaporodott. Az Északamerikai Egyesült Államokban a hivatalos adatok szerint egyedül a feldolgozóiparban az alkalmazásban levő munkások száma, mely 1928-ban 8,5 millióra rúgott, 1932-ben 5,5 millióra apadt le. Az Amerikai Szakszervezeti Szövetség (AFL) adatai szerint pedig a munkanélküliek száma az Északamerikai Egyesült Államok egész iparában 1932 végére 11 millióra emelkedett. Angliában a munkanélküliek száma a hivatalos statisztika adatai szerint 1928-ban 1 290 000 volt, 1932-ben ez a szám 2,8 millióra emelkedett. Németországban a hivatalos adatok szerint a munkanélküliek száma 1928-ban 1 376 000-t tett, 1932-ben 5,5 milliót. Ugyanez a kép tárul elénk valamennyi kapitalista országban s emellett a hivatalos statisztika rendszerint a ténylegesnél kisebbnek tünteti fel a munkanélküliséget. A munkanélküliek száma a kapitalista országokban 35 és 40 millió között ingadozik.

Rendszeresen folyik a munkások munkabérének leszállítása. A hivatalos adatok szerint az Északamerikai Egyesült Államokban az átlagos havi munkabér az 1928-as színvonalhoz viszonyítva 35 százalékkal, Angliában ugyanezen idő alatt — 15 százalékkal, Németországban pedig még többel — 50 százalékkal csökkent. Az AFL számításai szerint az amerikai munkások bérvesztesége az 1931—1932-es bérleszállítások következtében több mint 35 milliárd dollárt tett.

Angliában és Németországban lényegesen csökkentek az eddig is jelentéktelen munkásbiztosítási alapok. Az Északamerikai Egyesült Államokban és Franciaországban a munkanélkülibiztosítás bármilyen formája teljesen, vagy majdnem teljesen hiányzik, minek következtében a hajléktalan munká-

sok és elhagyott gyermekek száma hatalmas méretekben nő, különösen az Északamerikai Egyesült Államokban.

Nem jobb a kapitalista országokban a paraszttömegek helyzete sem, mert a mezőgazdasági válság gyökerében ássa alá a parasztgazdaságot s a tönkrement parasztok és farmerek millióit juttatja koldusbotra.

Ezek a négy év alatt teljesített ötéves terv eredményei a Szovjetunióban élő dolgozók anyagi helyzetének megjavítása terén.

Sztálin. A leninizmus kérdései. 11. kiad. 385—388. old. (oroszul).
Sztálin. A leninizmus kérdései. Szikra 1950. 460—464. old.

KLASSZIKA ARCHAEOLOGIAI INTÉZET

Sztálin

BESZÉD AZ ÉLMUNKÁS KOLHOZPARASZTOK ELSŐ ÖSSZSZÖVETSÉGI KONGRESSZUSÁN

1933 február 19

Kolhozparaszt elvtársak és elvtársnők! Nem szándékoztam felszólalni kongresszusotokon. Nem szándékoztam azért, mert az előttem szóló elvtársak beszédeikben már mindazt elmondták, amit mondani kellett, mégpedig jól és találóan. Érdemes-e ezek után még beszédet mondani? Minthogy azonban ti ragaszkodtok hozzá, az erő pedig a ti kezetekben van *(hosszas taps)*, köteles vagyok engedelmeskedni.

Szólok néhány szót az egyes kérdésekről.

1

A kolhozok útja — az egyedül helyes út

Első kérdés: helyes-e az az út, amelyre a kolhozparasztság lépett, helyes-e a kolhozok útja?

Ez nem meddő kérdés. Ti, a kolhozok élmunkásai, természetesen nem kételkedtek abban, hogy a kolhozok helyes úton járnak. Ezért lehet, hogy nektek ez a kérdés feleslegesnek tűnik. De nem minden paraszt gondolkodik úgy, mint ti. A parasztok közt, még a kolhozparasztok közt is, még szép számmal akadnak olyanok, akik kételkednek a kolhoz-út helyességében. S ezen nincs is semmi csodálnivaló. Hiszen valóban, évszázadokon át éltek az emberek régimódra, mentek a régi úton, hajtották meg derekukat a kulák és a földesúr előtt, az uzsorások és spekulánsok előtt. Nem mondhatjuk ugyan, hogy

ezt a régi, kapitalista utat a parasztok helyeselték. De ez az út, a régi út volt a járt, a megszokott út, s a gyakorlatban mindeddig még senki sem bizonyította be, hogy lehet valahogy másként is, jobban is élni. Annál is inkább, mert az emberek minden burzsoá országban még mindíg a régi módon élnek... S egyszerre csak ebbe a régi, mocsaras életbe berontanak a bolsevikok, berontanak mint a vihar és azt mondják: itt az ideje szakítanod a régi úttal, itt az ideje új életet kezdened, kolhoz-életet, nem úgy kell élned, ahogyan a burzsoá országokban élnek az emberek, hanem új módon, artel módra. De hát mi fán terem ez az újfajta élet, ki tudná azt megmondani? Csak rosszabbra ne sikerüljön, mint a régi volt. Annyi mindenesetre bizonyos, hogy az új út nem megszokott út, nem járt út még, nem is derítették fel teljesen. Nem jobb-e megmaradni a régi út mellett? Nem jobb-e egyelőre várni az új, a kolhozútra való áttéréssel? Érdemes-e kockáztatni?

Ilyen kételyek gyötrik ma a dolgozó parasztság egy részét.

El kell-e oszlatnunk ezeket a kételyeket? Napfényre kell-e teregetnünk ezeket a kételyeket és megmutatnunk — mit érnek? Világos, hogy ezt kell tennünk.

Vagyis a fentebb feltett kérdést nem lehet meddőnek nevezni.

Tehát: helyes-e az az út, amelyre a kolhozparasztság rátért?

Egyes elvtársak azt gondolják, hogy az áttérés az új útra, a kolhozok útjára, nálunk három évvel ezelőtt kezdődött meg. Ez csak részben igaz. A tömeges kolhozépítés nálunk természetesen három évvel ezelőtt kezdődött. Ezt az átmenetet, mint tudjuk, a kulákság megsemmisítése s a szegény- és középparasztság milliós tömegeinek kolhozok szervezésére irányuló mozgalma jellemezte. Mindez igaz. Ahhoz azonban, hogy ezt a tömeges áttérést a kolhozokra elkezdhessük, bizonyos előfeltételekkel kellett rendelkeznünk, amelyek nélkül a tömeges kolhozmozgalom egyáltalában elképzelhetetlen. Mindenekelőtt a Szovjethatalomra volt szükség, amely segítette és továbbra is segíti a parasztokat abban, hogy a kolhozok útjára térjenek. Másodszor, el kellett kergetnünk a földesurakat és a tőkéseket,

el kellett vennünk gyáraikat és földjeiket s a nép tulajdonává kellett azokat nyilvánítanunk. Harmadszor, meg kellett zaboláznunk a kulákságot és el kellett tőle vennünk a gépeket és traktorokat. Negyedszer, el kellett rendelnünk, hogy a gépeket és traktorokat csakis a kolhozokba egyesült szegény- és középparasztok használhatják. Végül iparosítanunk kellett az országot, új traktoripart kellett teremtenünk és új mezőgazdasági gépgyárakat építenünk, hogy a kolhozparasztságot bőségesen el tudjuk látni traktorokkal és gépekkel. Ezek nélkül az előfeltételek nélkül gondolni sem lehetett volna a kolhozok útjára való tömeges áttérésre, amelyet három évvel ezelőtt elkezdtünk.

Vagyis ahhoz, hogy a kolhozok útjára áttérhessünk, mindenekelőtt véghez kellett vinnünk az Októberi Forradalmat, meg kellett döntenünk a tőkéseket és földesurakat, el kellett vennünk földjüket és gyáraikat, és új ipart kellett teremtenünk.

Az áttérés az új útra, a kolhozok útjára, valóban az Októberi Forradalommal kezdődött. Új erővel azért csak három évvel ezelőtt bontakozott ki, mert csak akkor mutatkoztak meg egész nagyságukban az Októberi Forradalom gazdasági eredményei, csak akkor sikerült országunk iparosítását előbbre vinni.

A népek története sok forradalmat ismer. Ezek a forradalmak abban különböznek az Októberi Forradalomtól, hogy valamennyi egyoldalú forradalom volt. A dolgozók kizsákmányolásának egyik formáját felváltotta a kizsákmányolás másik formája, de maga a kizsákmányolás megmaradt. A régi kizsákmányolók és elnyomók helyébe új kizsákmányolók és elnyomók jöttek, de maguk a kizsákmányolók és az elnyomók megmaradtak. Csakis az Októberi Forradalom tűzte ki céljául *minden* kizsákmányolás megszüntetését, *minden néven nevezendő* kizsákmányoló és elnyomó felszámolását.

A rabszolgák forradalma felszámolta a rabszolgatartókat és megszüntette a dolgozók kizsákmányolásának rabszolgasági formáját. De helyükbe a hűbéri földesurakat és a dolgozók kizsákmányolásának hűbéri formáját állította. A kizsákmányolók egyik csoportját a kizsákmányolók másik csoportja váltotta fel. A rabszolgarendszerben a „törvény" megengedte a

rabszolgatartóknak, hogy rabszolgáikat megöljék. A hűbéri rendszerben a „törvény" a jobbágytartóknak „csak" azt engedte meg, hogy jobbágyaikat eladhassák.

A jobbágyparasztok forradalma felszámolta a jobbágytartó urakat és megszüntette a kizsákmányolás hűbéri formáját. De helyükbe a tőkéseket és földbirtokosokat állította, a dolgozók kizsákmányolásának kapitalista és földesúri formáját. A kizsákmányolók egyik csoportját a kizsákmányolók másik csoportja váltotta fel. A hűbéri rendszerben a „törvény" megengedte a jobbágyok eladását. A kapitalista rendszerben a „törvény" „csak" azt engedi meg, hogy a dolgozókat a munkanélküliségre és nyomorra kárhoztassák, pusztulásba és éhhalálba döntsék.

Csakis a mi szovjet forradalmunk, csakis a mi Októberi Forradalmunk tette fel a kérdést úgy, hogy nem felcserélni kell a kizsákmányolók egyik csoportját egy másikkal, és nem felváltani kell a kizsákmányolás egyik formáját egy másikkal, hanem ki kell irtani minden kizsákmányolást, minden néven nevezendő kizsákmányolót, minden néven nevezendő gazdagot és elnyomót, régit és újat egyaránt. *(Hosszas taps.)*

Ezért volt az Októberi Forradalom elkerülhetetlen előfeltétele annak, hogy a parasztok új útra, a kolhozok útjára térhessenek.

Helyesen cselekedtek-e a parasztok, amikor az Októberi Forradalmat támogatták? Igen, helyesen cselekedtek. Helyesen cselekedtek, mert az Októberi Forradalom segített nekik lerázni nyakukról a földesurakat és tőkéseket, az uzsorásokat és kulákokat, a kereskedőket és spekulánsokat.

De ez a kérdésnek csak egyik oldala. Elkergetni az elnyomókat, elkergetni a földesurakat és tőkéseket, megzabolázni a kulákokat és spekulánsokat — mindez jó dolog. De ez még kevés. Ahhoz, hogy végleg megszabaduljunk a régi bilincsektől, ahhoz a kizsákmányolók szétzúzása egymagában még nem elégséges. Ehhez még az is kell, hogy új életet építsünk, olyan életet, amely megadja a lehetőséget a dolgozó parasztságnak anyagi és kulturális helyzete megjavítására és arra, hogy napról-napra,

évről-évre egyre magasabbra emelkedjék. Ehhez az kell, hogy a faluban megteremtsük az új rendszert, a kolhozrendszert. Ez a kérdés másik oldala.

Miben különbözik a régi rendszer az új, a kolhozrendszertől?

A régi rendben a parasztok egyenként dolgoztak, ősapáik módjára, elavult munkaeszközökkel, a földesurak és tőkések, kulákok és spekulánsok javára, úgy, hogy ők maguk éheztek, mások pedig gazdagodtak rajtuk. Az új, a kolhozrendben a parasztok közösen dolgoznak, artel módra, modern szerszámokkal — traktorok és mezőgazdasági gépek segítségével, saját maguknak és saját kolhozaiknak, földesurak és tőkések, kulákok és spekulánsok nélkül, dolgoznak azért, hogy napról-napra javítsák anyagi és kulturális helyzetüket. Ott, a régi rendben, a kormány burzsoá kormány, amely a dolgozó parasztokkal szemben a gazdagokat támogatja. Itt, az új, a kolhozrendben, a kormány munkás- és parasztkormány, amely a munkásokat és parasztokat támogatja a minden rendű és rangú gazdagokkal szemben. A régi rend a kapitalizmushoz vezet. Az új rend — a szocializmushoz.

Íme: két út, a kapitalista út és a szocialista út, az út előre — a szocializmushoz és az út vissza — a kapitalizmushoz.

Vannak emberek, akik azt hiszik, hogy lehet valamilyen harmadik útra térni. Különösen szívesen kapnak ez után a még senki nem látta harmadik út után egyes ingadozó elvtársaink, akik eddig még nem győződtek meg teljesen a kolhozok útjának helyességéről. Ők azt akarják, hogy térjünk vissza a régi rendhez, térjünk vissza az egyéni gazdálkodáshoz, de tőkések és földesurak nélkül. Emellett azt akarják, hogy „csak" a kulákot és egyéb kis tőkéseket ismerjük el gazdasági rendszerünk törvényes jelenségeinek. A valóságban ez nem harmadik út, hanem a második, a kapitalizmushoz vezető út. Mert mit jelent az egyéni gazdálkodásra való visszatérés és a kulákság visszaállítása? Ez annyit jelent, mint visszaállítani a kulákjármot, visszaállítani azt, hogy a kulákság a parasztságot kizsákmányolja, és hatalmat adni a kuláknak. De hát vissza lehet-e állítani a kulák-

ságot s ugyanakkor fenntartani a Szovjethatalmat? Nem, nem lehet. A kulákság visszaállítása szükségképpen kulákhatalom megteremtésére és a Szovjethatalom felszámolására, vagyis szükségképpen polgári kormány alakulására vezet. Polgári kormány alakulása pedig szükségkép a földesurak és tőkések visszaállítására, a kapitalizmus visszaállítására vezet. Az úgynevezett harmadik út a valóságban nem egyéb, mint a második út, a kapitalizmushoz való visszatérés útja. Kérdezzétek csak meg a parasztokat, akarják-e visszaállítani a kulákjármot, vissza akarnak-e térni a kapitalizmushoz, akarják-e felszámolni a Szovjethatalmat és visszaállítani a földesurak és tőkések hatalmát? Kérdezzétek csak meg őket s megtudjátok, melyik utat tartja a dolgozó parasztok többsége az egyetlen helyes útnak.

Tehát csak két út van: *vagy* előre, felfelé — az új, a kolhozrendszerhez, *vagy* vissza, lefelé — a régi, kulák és kapitalista rendszerhez.

Harmadik út nincs.

A dolgozó parasztság helyesen járt el, amikor elfordult a kapitalista úttól és a kolhozszervezés útjára lépett.

Azt mondják, hogy a kolhozok útja helyes út, de nehéz út. Ez csak részben igaz. Nehézségek természetesen vannak ezen az úton. A jó életet ingyen nem adják. A helyzet azonban az, hogy a fő nehézségeken már túlvagyunk, azok a nehézségek pedig, amelyek még előttetek állanak, azt sem érdemlik meg, hogy komolyan beszéljünk róluk. Legalább is azokhoz a nehézségekhez képest, amelyeket a munkások 10—15 évvel ezelőtt éltek át, a mai nehézségeitek, kolhozparaszt elvtársak, gyerekjátéknak tűnnek fel. Szónokaitok, akik itt a kongresszuson felszólaltak és dicsérték Leningrád, Moszkva, Harkov, a Donyec-medence munkásait, arról beszéltek, hogy ők, ezek a munkások nagy eredményeket értek el, viszont ti, kolhozparasztok, jóval kisebb eredményeket tudtok felmutatni. Sőt úgy láttam, hogy szónokaitok beszédeibe bizonyos elvtársias irigység is vegyült: hogy hát milyen jó is volna, ha nekünk, kolhozparasztoknak is olyan eredményeink volnának már, mint nektek, Leningrád, Moszkva, Harkov, Donyec-medence munkásainak... Mindez

igen szép. De tudjátok-e, mibe kerültek ezek az eredmények Leningrád és Moszkva munkásainak, milyen nélkülözéseket kellett átélniök, hogy ezeket az eredményeket végre elérjék? Elmondhatnék nektek egyet s mást arról, hogyan éltek a munkások 1918-ban, amikor heteken át egy darabka kenyeret se kaptak, hogy a húsról és egyéb élelmiszerekről ne is beszéljek. Akkoriban azok a napok számítottak a legjobb napoknak, amikor sikerült Leningrád és Moszkva munkásainak ¼ font feketekenyeret kiosztani, azt is felében olajpogácsával kevert lisztből. S ez az állapot nem egy hónapig, nem is félévig, hanem teljes két esztendeig tartott. De a munkások tűrtek és nem estek kétségbe, mert tudták, hogy jönnek majd jobb idők, hogy döntő sikereket fognak elérni. És, látjátok, a munkások nem is tévedtek. Hasonlítsátok csak össze a ti nehézségeiteket és nélkülözéseiteket azokkal a nehézségekkel és nélkülözésekkel, amelyeket a munkások átéltek, s meglátjátok, hogy azokról még csak beszélni sem érdemes komolyan.

Mi kell ahhoz, hogy a kolhozmozgalmat továbbvigyük és a kolhozok építését a lehető legszélesebb méretekben továbbfejlesszük?

Ehhez mindenekelőtt az kell, hogy a kolhozoknak egyszersmindenkorra biztosított és megművelésre alkalmas földjük legyen. Van ilyen földetek? Igen, van. Ismeretes, hogy a kolhozoknak odaadtuk s egyszersmindenkorra biztosítottuk a legjobb földeket. A kolhozparasztok tehát kedvükre művelhetik és javíthatják földjüket, nem kell félniök, hogy a föld kicsúszik a kezükből és idegen kézbe kerül.

Másodszor, az kell hozzá, hogy a kolhozparasztok traktorokat és gépeket használhassanak. Vannak traktoraitok és gépeitek? Igen, vannak. Közismert, hogy traktorgyáraink és mezőgazdasági gépgyáraink mindenekelőtt és főleg a kolhozoknak dolgoznak és ellátják őket mindenféle modern munkaeszközökkel.

Végül az kell hozzá, hogy a kormány minden erejével támogassa a kolhozparasztokat, emberrel is, pénzzel is és ne tűrje, hogy az ellenséges osztályok maradványai a kolhozokat aláássák.

Van-e ilyen kormányotok? Igen, van. A neve: munkás és paraszt szovjet kormány. Nevezzetek meg nekem még egy országot, ahol a kormány nem a tőkéseket és földesurakat, nem a kulákokat és egyéb pénzeszsákokat támogatja, hanem a dolgozó parasztokat. Nincs és soha nem is volt a világon ilyen ország. Csakis nálunk, a Szovjetországban van olyan kormány, amely bástyaként áll a munkások és kolhozparasztok mellett, a város és a falu minden dolgozója mellett, szemben a pénzeszsákokkal és kizsákmányolókkal. *(Hosszas taps.)*

Szóval nektek megvan mindenetek ahhoz, hogy a kolhozokat kifejlesszétek és teljesen megszabaduljatok a régi bilincsektől.

Tőletek csak egyet várunk el: azt, hogy becsületesen dolgozzatok, a kolhoz jövedelmét a végzett munka arányában osszátok szét, kíméljétek a kolhoz tulajdonát, kíméljétek a traktorokat és gépeket, gondozzátok, ahogy illik, lovaitokat, teljesítsétek azokat a feladatokat, amelyeket munkás és paraszt államotok elétek kitűz, erősítsétek a kolhozokat és kergessétek ki a kolhozokból az oda beférkőzött kulákokat és kuláktámogatókat.

Egyet kell értenetek velem abban, hogy ezeket a nehézségeket legyőzni, vagyis becsületesen dolgozni és a kolhoz tulajdonát kímélni, nem is olyan nagyon nehéz dolog. Annál is inkább, mert hiszen most nem pénzeszsákoknak és nem kizsákmányolóknak, hanem magatoknak, saját kolhozaitoknak dolgoztok.

Mint látjátok, a kolhozok útja, a szocializmus útja — az egyedül helyes út a dolgozó parasztok számára.

2

Legközelebbi feladatunk jómódúvá tenni valamennyi kolhozparasztot

Második kérdés: mit értünk el eddig az új úton, kolhozútunkon és milyen eredményeket remélünk elérni a legközelebbi két-három évben?

A szocializmus — jó dolog. A boldog szocialista élet, kétség nem fér hozzá, jó dolog. De mindez még a jövőre tartozik. A fő kérdés most nem az, hogy mit fogunk elérni a jövőben. A fő kérdés az, mit értünk el már a jelenben. A parasztság a kolhozok útjára tért. Ez nagyon rendjén van. De milyen eredményeket ért el ezen az úton? Mik azok a kézzelfogható eredmények, amelyeket a kolhozok útján haladva elértünk?

Elértük azt, hogy segítettünk a szegényparasztok milliós tömegeinek belépni a kolhozokba. Elértük azt, hogy a szegényparasztság milliós tömegei, a kolhozokba belépve és ott a legjobb minőségű földeket és legjobb termelési eszközöket használva a középparasztok színvonalára emelkedtek. Elértük azt, hogy a szegényparasztok milliós tömegei, amelyek azelőtt éheztek, most a kolhozokban középparasztokká, anyagilag biztosított emberekké lettek. Elértük azt, hogy aláástuk a parasztoknak szegényparasztokra és kulákokra rétegeződését, szétzúztuk a kulákokat és segítettünk a szegényparasztoknak, hogy a kolhozokon belül munkájuk gazdájává, középparasztokká váljanak.

Hogyan állt a dolog úgy négy évvel ezelőtt, a kolhozépítés fellendülése előtt? A kulákok gazdagodtak és emelkedtek. A szegényparasztok nyomorban éltek és tönkrementek, a kulákok jármába kerültek. A középparasztok igyekeztek felkapaszkodni a kulákok sorába, de újra meg újra lebuktak és a kulákok örömére a szegényparasztság sorait gyarapították. Nem nehéz megérteni, hogy ebből az egész kavarodásból csak a kulákoknak volt hasznuk, meg legfeljebb egyeseknek a jómódúak közül. A faluban 100 gazdaság közül 4—5 kulákgazdaság, 8—10 jómódú gazdaság, 45—50 középparaszti és vagy 35 szegényparaszti gazdaság volt. Tehát a parasztgazdaságok legalább 35 százaléka szegényparasztoké volt, akik kénytelenek voltak a kulákság jármát viselni. Nem is beszélek a középparasztok szegényebb rétegeiről, amelyek a középparasztságnak több mint felét tették — ezek a középparasztok, helyzetüket tekintve, csak kevéssé különböztek a szegényparasztságtól s közvetlenül függtek a kulákoktól.

Széles méretekben kifejlesztve a kolhozok építését, elértük azt, hogy megszüntettük ezt a kavarodást és igazságtalanságot, összetörtük a kulákság jármát, a szegényparasztság egész tömegét bevontuk a kolhozokba, biztosítottuk megélhetésüket és felemeltük őket a középparasztok színvonalára, ilymódon lehetővé téve nekik, hogy használják a kolhozföldeket, élvezzék a kolhozoknak adott kedvezményeket, használják a traktorokat és mezőgazdasági gépeket.

S mit jelent ez? Ez azt jelenti, hogy legalább 20 millió főnyi parasztlakosságot, legalább 20 millió szegényparasztot megmentettünk a nyomortól és a tönkremenéstől, megmentettük őket a kulákság jármától, és a kolhozok révén biztosítottuk megélhetésüket.

Ez, elvtársak, nagy eredmény. Ez olyan eredmény, amilyet a világ még nem látott s amilyet még egyetlen másik állam sem ért el a világon.

Ezek, lássátok, a kolhozépítés gyakorlati, kézzelfogható eredményei, annak eredményei, hogy a parasztság a kolhozok útjára tért.

De ez csak *első* lépésünk, *első* vívmányunk a kolhozszervezés útján.

Helytelen volna azt gondolni, hogy meg kell elégednünk ezzel az első lépéssel, ezzel az első vívmánnyal. Nem, elvtársak, nem elégedhetünk meg ezzel a vívmánnyal. Ahhoz, hogy tovább haladjunk előre és a kolhozokat végleg megszilárdítsuk, meg kell tennünk a *második* lépést, *új* eredményeket kell elérnünk. Mi ez a második lépés? Az, hogy a kolhozparasztokat — az egykori szegény- és középparasztokat — még magasabb életszínvonalra emeljük. Az, hogy *minden kolhozparasztot jómódúvá tegyünk.* Igen, elvtársak, jómódúvá. *(Hosszantartó taps.)*

Elértük azt, hogy a kolhozok révén a szegényparasztokat a középparasztok színvonalára emeltük. Ez nagyon rendjén van. De ez még kevés. Most azt kell elérnünk, hogy még egy lépést tegyünk előre és segítsünk valamennyi kolhozparasztnak — az egykori szegényparasztoknak és középparasztoknak egyaránt — abban, hogy jómódú emberek színvonalára emelkedjenek. Ezt

elérhetjük és ezt mindenáron el kell érnünk. *(Hosszantartó taps.)* Ma mindenünk megvan ahhoz, hogy ezt a célunkat megvalósítsuk. De gépeinket és traktorainkat ma rosszul használjuk ki. Földjeinket nem valami jól munkáljuk meg. Csak meg kell javítanunk a gépek és traktorok kihasználását, meg kell javítanunk a föld megmunkálását — és elérjük azt, hogy terményeink mennyiségét kétszeresére, háromszorosára emeljük. Ez pedig teljesen elegendő ahhoz, hogy minden kolhozparasztot a kolhozföldek jómódú dolgozójává tegyünk.

Hogy állt régebben a helyzet a jómóddal? Ahhoz, hogy valaki jómódúvá váljék, meg kellett károsítania szomszédait, ki kellett zsákmányolnia őket, drágábban eladni nekik, olcsóbban venni tőlük, ezt vagy azt béresnek felfogadni, a béreseket alaposan kizsákmányolni, tőkécskét összeharácsolni, s aztán, így megerősödve, kuláksorba felkapaszkodni. Tulajdonképpen ez a magyarázata annak, hogy azelőtt, amíg egyéni gazdálkodás folyt, a szegény- és középparasztok bizalmatlanok voltak a jómódúak iránt és gyűlölték őket. Ma más a helyzet. Ma a viszonyok is mások. Ma ahhoz, hogy a kolhozparasztok jómódúakká váljanak, egyáltalán nincs szükségük arra, hogy szomszédaikat megkárosítsák vagy kizsákmányolják. De ma nem is egykönnyen lehet valakit kizsákmányolni, mert nálunk nincs már földmagántulajdon vagy földbérlet, a gépek és a traktorok az állam tulajdonában vannak, a tőkével bíró emberek pedig a kolhozokban ma nincsenek divatban. Volt ilyen divat, de elfújta örökre a szél. Ahhoz, hogy a kolhoztagok jómódúakká váljanak, most már csak egyre van szükség: arra, hogy a kolhozban becsületesen dolgozzanak, helyesen használják ki a gépeket és traktorokat, helyesen használják ki az igásjószágot, helyesen munkálják meg a földet és óvják a kolhoz tulajdonát.

Néha azt mondják: ha egyszer szocializmus van — minek akkor még dolgoznunk? Dolgoztunk azelőtt, most is dolgozunk — nincs-e itt már az ideje, hogy abbahagyjuk? Az ilyen beszéd, elvtársak, nagyon helytelen. Semmittevők filozófiája ez, nem pedig becsületes dolgozóké. A szocializmus egyáltalán nem tagadja a munkát. Ellenkezőleg: a szocializmus a munkán épül

fel. A szocializmus és a munka elválaszthatatlanok egymástól. Nagy tanítómesterünk, Lenin azt mondta: „Aki nem dolgozik, ne is egyék." Mit jelent ez, ki ellen irányulnak Leninnek e szavai? A kizsákmányolók ellen, azok ellen, akik maguk nem dolgoznak, hanem másokat kényszerítenek munkára és mások terhére gazdagodnak. És még ki ellen? Azok ellen, akik maguk tétlenkednek és másokon akarnak élősködni. A szocializmus nem tétlenkedést követel, hanem azt, hogy minden ember becsületesen dolgozzék, ne másoknak, ne a gazdagoknak és a kizsákmányolóknak, hanem sajátmagának, a társadalomnak. S ha becsületesen fogunk dolgozni, magunknak dolgozni, a saját kolhozainknak, akkor elérjük, hogy alig két-három év alatt minden kolhozparasztot — minden egykori szegény- és középparasztot — jómódú emberek színvonalára emelünk, olyan emberek színvonalára, akik a termékek bőségét élvezik és minden tekintetben kultúréletet élnek.

Ez most a mi legközelebbi feladatunk. Ezt elérhetjük és ezt mindenáron el kell érnünk. *(Hosszantartó taps.)*

3

Egyes megjegyzések

Most pedig engedjétek meg, hogy áttérjek néhány külön megjegyzésre.

Mindenekelőtt a falun dolgozó *párttagjainkról.* Soraitokban vannak párttagok, de még több a pártonkívüli. Ez nagyon jó, hogy a kongresszusra több pártonkívüli gyűlt össze, mint párttag, mert mindenekelőtt éppen a pártonkívülieket kell bevonnunk a mi munkánkba. Vannak kommunisták, akik a pártonkívüli kolhozparasztokat bolsevik módon kezelik. De vannak olyanok is, akik kérkednek párttagságukkal és közelükbe se engedik a pártonkívülieket. Ez helytelen és káros. A bolsevikok, a kommunisták ereje abban van, hogy az aktív pártonkívüliek millióit tudják pártunk köré csoportosítani. Nekünk, bolsevikoknak nem lettek volna azok a sikereink, amelyeket ma felmutathatunk, ha nem tudtuk volna a párt részére a párton-

kívüli munkások és parasztok millióinak bizalmát megnyerni. Ehhez pedig mi kell? Ehhez az kell, hogy a párttagok ne határolják el magukat a pártonkívüliektől, hogy a pártemberek ne gubózzanak be párttagságukba, ne kérkedjenek párttagságukkal, hanem hallgassák meg a pártonkívüliek szavát, hogy a párttagok ne csak tanítsák a pártonkívülieket, hanem maguk is tanuljanak tőlük.

Nem szabad elfelejteni, hogy a párttagok nem az égből hullnak. Jusson eszünkbe, hogy minden párttag valamikor maga is pártonkívüli volt. Ma pártonkívüli valaki, holnap párttag lesz belőle. Tulajdonképpen mi van ezen kérkednivaló? Köztünk, öreg bolsevikok közt, nem kevés olyan ember akad, aki már 20—30 éve dolgozik a pártban. De hiszen valamikor mi magunk is pártonkívüliek voltunk. Mi történt volna velünk, ha húszharminc évvel ezelőtt pártunk akkori tagjai felülről kezeltek volna bennünket és nem engedtek volna a párt közelébe? Lehetséges, hogy akkor mi is sok évre távol maradtunk volna a párttól. Pedig mi, öreg bolsevikok, nem éppen utolsó emberek vagyunk, elvtársak. *(Élénk derültség, hosszantartó taps.)*

Ezért párttagjainknak, azoknak a mai fiatal párttagoknak, akik gyakran magasan hordják orrukat a pártonkívüliek előtt, mindezt figyelembe kell venniök, nem szabad elfelejteniök, hogy nem a kérkedés, hanem a szerénység ékesíti a bolsevikot.

Néhány szót a *nőkről, a kolhozok női tagjairól.* A nőkérdés a kolhozokban — fontos kérdés, elvtársak. Tudom, hogy sokan közületek lebecsülik a nőket, sőt tréfát űznek belőlük. Ez azonban hiba, elvtársak, még pedig komoly hiba. Nemcsak arról van itt szó, hogy a lakosság felét nők teszik. Mindenekelőtt arról van szó, hogy a kolhozmozgalom számos kiváló és tehetséges nőt vezető állásba emelt. Nézzétek meg ezt a kongresszust, összetételét és meglátjátok, hogy a nők az elmaradottak sorából már régen az élenjárók sorába emelkedtek. A kolhozokban a nők nagy erőt képviselnek. Ezt az erőt véka alatt tartani — bűn. Kötelességünk az, hogy a nőket a kolhozokban előtérbe toljuk s ennek az erőnek teret engedjünk.

Igaz, a közelmultban a Szovjethatalom és a női kolhoztagok közt egy kis félreértés történt. A tehénről volt szó. A tehénkérdést azonban elintéztük s így ez a félreértés megszűnt. *(Hosszas taps.)* Elértük azt, hogy a kolhozparasztok többségének már van gazdaságonként egy-egy tehene. Még egy-két év és nem találtok egyetlen kolhozparasztot sem, akinek ne volna saját tehene. Mi, bolsevikok, mindent megteszünk, hogy minden kolhozparasztnak meglegyen a saját tehene. *(Hosszas taps.)*

Ami magukat a kolhoz női tagjait illeti, azoknak meg kell gondolniok, mily ereje és jelentősége van a kolhoznak a nők számára, meg kell gondolniok, hogy csak a kolhozban válhatnak a férfiakkal egyenlőkké. Ha nincs kolhoz — egyenlőtlenség van, a kolhozban — egyenlő a jog. Gondolják ezt meg a kolhozbeli elvtársnők és vigyázzanak a kolhozrendre, mint a szemük fényére. *(Hosszas taps.)*

Néhány szót a kolhozokban dolgozó *kommunista ifjúságról.* Az ifjúság a mi jövőnk, a mi reménységünk, elvtársak. Az ifjúságnak kell majd felváltania bennünket, öregeket. Nekik kell majd zászlónkat véglegesen győzelemre vinni. A parasztok közt nem kevés az olyan öregember, akit lenyűgöz a régi teher, lenyűgöz a szokás hatalma és a régi élet emléke. Érthető, hogy az ilyeneknek nem mindig sikerül a párttal, a Szovjethatalommal lépést tartani. Más az ifjúságunk. Az ifjúság mentes minden régi tehertől s könnyebben teszi magáévá a lenini eszméket, mint bárki más. S éppen azért, mert az ifjúság könnyebben teszi magáévá a lenini eszméket, mint bárki más, éppen ezért van hivatva arra, hogy az elmaradókat és ingadozókat előre vigye. Igaz, nincs elég tudása. De a tudás olyan dolog, amit meg lehet szerezni. Ma nincs meg, holnap meglesz. Ezért a feladat: tanulni és megint csak tanulni, elsajátítani a leninizmust. Komszomol elvtársak és komszomol elvtársnők! Sajátítsátok el a bolsevizmust és vezessétek az ingadozókat előre! Kevesebbet fecsegjetek, többet dolgozzatok s ügyeteket siker koronázza. *(Taps.)*

Néhány szót az *egyéni gazdálkodást folytató parasztokról.* Az egyéni gazdálkodást folytató parasztokról itt a kongresszu-

son kevés szó esett. De ez még nem jelenti azt, hogy már nem léteznek. Nem, nem jelenti ezt. Egyénileg gazdálkodó parasztok még vannak és nem szabad őket kihagynunk számításainkból, mert ők a mi holnapi kolhozparasztjaink. Tudom, hogy az egyéni gazdálkodást űző parasztok egyrésze végkép elfajult és spekuláns lett. Nyilván ez magyarázza meg azt, hogy kolhozparasztjaink csak nagy válogatással vesznek fel a kolhozokba egyénileg gazdálkodó parasztokat, sőt néha egyáltalán nem is veszik fel őket. Ez természetesen helyes s ez ellen semmi ellenvetésünk nem lehet. De van az egyénileg gazdálkodó parasztoknak egy másik, nagyobb része, amely nem lett spekuláns, hanem tisztességes munkával keresi meg a kenyerét. Ezek az egyénileg gazdálkodó parasztok talán már hajlandók is volnának belépni a kolhozba. De akadályozza őket ebben egyrészt a saját ingadozásuk a kolhozút helyességének kérdésében, másrészt az az elkeseredés, amely ma a kolhozparasztok közt uralkodik az egyénileg gazdálkodó parasztokkal szemben.

Természetesen meg kell értenünk a kolhozparasztokat, bele kell képzelnünk magunkat az ő helyzetükbe. Az elmúlt évek alatt nem kevés sértésben és gúnyban volt részük az egyénileg gazdálkodó parasztok részéről. De a sértésnek és gúnynak nem lehet itt döntő jelentősége. Rossz vezető az, aki nem tudja elfelejteni a sértést és a saját érzéseit a kolhozügy érdekei fölé helyezi. Ha vezetők akartok lenni, értenetek kell ahhoz, hogy elfelejtsétek a sértést, amit egyes egyénileg gazdálkodó parasztok részéről elszenvedtetek. Két évvel ezelőtt levelet kaptam a Volga-vidékről, egy özvegy parasztasszonytól. Panaszkodott, hogy nem akarják felvenni a kolhozba és támogatásomat kérte. Érdeklődtem a kolhoznál. A kolhoztól azt a választ kaptam, hogy nem vehetik fel az asszonyt a kolhozba, mert megsértette a kolhozparasztok gyűlését. Miről volt ott szó? Arról, hogy a parasztok gyűlésén, ahol a kolhozparasztok felszólították az egyénileg gazdálkodó parasztokat, hogy lépjenek be a kolhozba, ez az özvegyasszony, mint kitűnt, válaszképpen fölemelte a szoknyáját és azt mondta: nesze nektek kolhoz. *(Élénkség, nevetés.)* Kétségtelen, hogy ez az asszony helytelenül járt el és meg-

sértette a gyűlést. De megtagadhatjuk-e felvételét a kolhozba, ha egy év mulva őszintén megbánta, amit tett és elismerte hibáját? Azt hiszem, nem tagadhatjuk meg. Ezt meg is írtam a kolhoznak. Az özvegyet felvették. És mi lett az eredmény? Most ott dolgozik a kolhozban, éspedig nem az utolsó, hanem az első sorokban. *(Taps.)*

Ez is egy példa, amely amellett szól, hogy a vezetőknek, ha igazi vezetők akarnak maradni, el kell tudni felejteni a sértést, ha az ügy érdekei ezt követelik.

Ugyanezt kell mondanunk az egyénileg gazdálkodó parasztokról általában. Én nem vagyok az ellen, hogy a kolhozokba megválogatva vegyék fel az embereket. De ellene vagyok annak, hogy valamennyi egyénileg gazdálkodó paraszt elől válogatás nélkül elzárják az utat a kolhozokba. Ez nem a mi politikánk, nem bolsevik politika. A kolhozparasztoknak nem szabad elfelejteniök, hogy nemrégen még ők maguk is egyénileg gazdálkodó parasztok voltak.

Végül még néhány szót *a bezencsuki kolhozparasztok leveléről.* Ezt a levelet közölték az ujságok s ti valószínűleg olvastátok. Szó sem fér hozzá — jó levél. Ez a levél arról tanuskodik, hogy kolhozparasztjaink között a kolhozügynek már szép számmal vannak tapasztalt és öntudatos szervezői és agitátorai, akikre országunk büszke lehet. De van a levélben egy helytelen pont, amellyel semmikép sem lehet egyetérteni. Arról van szó, hogy a bezencsuki elvtársak a saját, a kolhozban végzett munkájukat szerény és csaknem jelentéktelen munkának tüntetik fel, a szónokok és vezetőemberek munkáját pedig, akik néha háromöles beszédeket mondanak — nagy, alkotó munkának. Egyetérthetünk-e ezzel? Nem, elvtársak, ezzel semmikép sem érthetünk egyet. A bezencsuki elvtársak itt hibát követtek el. Lehet, hogy ezt a hibát szerénységükben követték el. Ettől azonban a hiba nem szűnik meg hiba lenni. Elmúltak azok az idők, amikor azt tartották, hogy a történelmet kizárólag a vezérek csinálják, a munkásokat és parasztokat pedig számításba se vették. A népek és államok sorsát ma nem egyedül a vezérek döntik el, hanem elsősorban és főleg a dolgozók milliós tömegei.

A munkások és parasztok, akik minden zaj és lárma nélkül építik a gyárakat, bányákat és vasutakat, kolhozokat és szovhozokat, akik az élet javait létrehozzák, az egész világot táplálják és ruházzák — ezek az új élet igazi hősei és alkotói. Erről bezencsuki elvtársaink, úgylátszik, megfeledkeztek. Nem jó, ha az emberek túlbecsülik erőiket s kérkedni kezdenek érdemeikkel. Ez hencegésre vezet, a hencegés pedig nem jó. De még rosszabb, ha az emberek kezdik lebecsülni saját erőiket s nem látják, hogy „szerény" és „észre sem vehető" munkájuk valójában nagy és alkotó munka, amelynek döntő hatása van a történelem folyására.

Szeretném, ha a bezencsuki elvtársak jóváhagynák ezt a kis helyesbítésemet levelükhöz.

Ezzel, elvtársak, be is fejeztem mondanivalómat.

(Sokáig nem szűnő taps, mely ovációba megy át. Valamennyien felállnak és ünneplik Sztálin elvtársat. „Éljen!" kiáltások. A teremben kiáltások hangzanak fel: „Éljen Sztálin elvtárs! Éljenek a élenjáró kolhozparasztok! Éljen vezérünk, Sztálin elvtárs!")

Sztálin. A leninizmus kérdései. 11. kiad. 410—422. old. (oroszul).
Sztálin. A leninizmus kérdései. Szikra 1950. 489—503. old.

Sztálin

A LENINI KOMSZOMOLNAK

Üdvözlet a Szovjetunió Lenini Kommunista Ifjúsági Szövetségének, fennállása tizenötödik évfordulója alkalmából

1933 október 29

Baráti üdvözlet a lenini munkás-paraszt Komszomolnak, dicsőséges forradalmi ifjúságunk szervezőjének, fennállásának tizenötödik évfordulója alkalmából!

Sikert kívánok a Komszomolnak ifjúságunk leninista nevelésében, abban a munkájában, amellyel ifjúságunkat a munkásosztály ellenségei ellen folytatott engesztelhetetlen harc szellemében, a világ minden nyelvű és fajú dolgozója közötti nemzetközi baráti kapcsolatok megszilárdításának szellemében neveli.

A komszomolista élmunkások és élmunkásnők dicsőséget szereztek az új gyárak, bányák, vasutak, szovhozok, kolhozok építésének időszakában. Remélem, hogy a komszomolista élmunkások népgazdaságunk minden ágában még nagyobb bátorságot és kezdeményezést fognak tanusítani az új technika elsajátításában, országunk védelmi képességének fokozásában, hadseregünk, hajóhadunk és légierőink erősítésében.

A lenini Komszomol 15 éves fennállása alatt bátran vitte előre Lenin nagy zászlaját és sikeresen sorakoztatta fel e zászló köré a fiatal munkások és parasztok, a fiatal munkásnők és parasztnők millióit. Reméljük, hogy a lenini Komszomol a

jövőben is fennen fogja hordozni Lenin zászlaját és becsületesen viszi nagy harcunk győzelmes végéig, a szocializmus teljes győzelméig.

Éljen a lenini Komszomol!

Éljen a lenini Komszomol Központi Bizottsága!

I. Sztálin

Lenin—Sztálin. A munkáról. 562. old. (oroszul).

A DOLGOZÓK ANYAGI HELYZETÉNEK ÉS KULTÚRÁJÁNAK FELLENDÜLÉSE

A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja Központi Bizottságának munkájáról a XVII. pártkongresszuson tartott beszámoló „A népgazdaság további fellendülése és a Szovjetunió belső helyzete" c. II. részének 3. pontja

1934 január 26

Megrajzoltuk ilymódon iparunk és mezőgazdaságunk helyzetét, a beszámolóban tárgyalt időszak alatti fejlődésüket és jelen állapotukat.

Az eredmény:

a) A termelés hatalmasan fellendült, az ipar terén is, a főbb mezőgazdasági ágak terén is.

b) A szocialista gazdasági rendszer e fellendülés alapján végleges győzelmet aratott a kapitalista rendszer felett az iparban is, a mezőgazdaságban is; a szocialista rendszer az egész gazdaság egyedüli rendszerévé lett, a kapitalista elemeket a gazdaság minden területéről kiszorította.

c) Az egyénileg gazdálkodó parasztok óriási többsége szakított az egyéni kis árugazdasággal és kollektív gazdaságokban egyesült, a kollektív munka és a termelési eszközök kollektív tulajdona alapján, a kollektív gazdaság teljes győzelmet aratott az egyéni kis árugazdaság felett.

d) A kolhozok további kiterjesztése egyre nő az egyéni parasztgazdaságok bevonása révén, amelyeknek száma ilymódon hónapról-hónapra csökken s amelyek, ha a dolog lényegét nézzük, a kolhozok és szovhozok segéderejévé változnak.

Érthető, hogy ez a kizsákmányolók felett aratott történelmi győzelem szükségképpen a dolgozók anyagi helyzetének és egész mindennapi életének gyökeres javulására vezetett.

Az élősdi osztályok felszámolása következtében megszűnt az ember ember által való kizsákmányolása. A munkás és a paraszt munkája felszabadult a kizsákmányolás alól. A jövedelmek, melyeket azelőtt a kizsákmányolók sajtoltak ki a nép munkájából, most megmaradnak a dolgozók kezében és azokat részben a termelés kiterjesztésére és a dolgozók újabb csapatainak a termelésbe való bevonására, részben pedig a munkások és parasztok jövedelmének közvetlen emelésére használjuk ki.

Eltűnt a munkanélküliség — a munkásosztálynak ez a korbácsa. Míg a burzsoá országokban a munkanélküliek milliói nyomorognak és szenvednek munka híján, addig nálunk nincs többé munkás, akinek ne volna munkája és keresete.

A kulák-járom eltűnésével eltűnt a nyomor a faluból. Minden parasztnak, akár kolhoztag, akár egyesgazda, megvan most a lehetősége arra, hogy emberi életet éljen, feltéve, hogy becsületesen dolgozni akar, nem pedig henyélni, csavarogni és kolhozvagyont lopkodni.

A kizsákmányolás megszüntetése, a munkanélküliség megszüntetése a városban, a nyomorúság megszüntetése a falun — olyan történelmi vívmányok ezek a dolgozók anyagi helyzete szempontjából, amilyenekről a legesleg-„demokratikusabb" burzsoá országok munkásai és parasztjai mégcsak nem is álmodhatnak.

Megváltozott nagyvárosaink és ipari központjaink képe. A burzsoá országokban a nagyvárosok mindenkori ismertetőjelei a sikátorok, az úgynevezett munkásnegyedek a város szélén, sötét, nedves, nagyobbrészt pincehelyiségekből álló rozoga lakások halmaza, ahol rendszerint a nincstelen népség húzódik meg, a piszokban nyüzsögve és a sorsot átkozva. A Szovjetunióban a forradalom arra vezetett, hogy ezek a sikátorok nálunk eltűntek. Újonnan épült szép és világos munkásnegyedek váltották fel őket, melyek nálunk sok esetben jobban festenek, mint a város központi kerületei.

Mégjobban megváltozott a falu képe. A régi falu, melyben a legszembetűnőbb helyen a templom állt, aztán az előtérben néhány jobb ház, a zsandáré, a papé, a kuláké, a háttérben pedig a parasztok félig bedőlt viskói, kezd eltűnni. Helyébe lép az új falu, társadalmi és gazdasági épületeivel, klubjaival, rádiójával, mozgóképszínházával, iskoláival, könyvtáraival és bölcsődéivel, traktorjaival, kombájnjaival, cséplőgépeivel, automobiljaival. Eltűntek a falu régi előkelőségei, a kizsákmányoló kulák, a vérszopó uzsorás, a spekuláns kereskedő, a nagyságos zsandár. Most a kolhozok és szovhozok, iskolák és klubok aktív munkásai a nevezetes emberek, az elsőrangú traktoristák és kombájnvezetők, a földművelés és az állattenyésztés brigádvezetői, a kolhozföldek legjobb élmunkásai és munkásnői.

Eltűnőben van a város és falu közötti ellentét. A város megszűnik a parasztok szemében kizsákmányolásuk központja lenni. A város és falu közötti gazdasági és kulturális kapcsolat szálai egyre erősödnek. A falu ma segítséget kap a várostól és annak iparától — traktorokat, mezőgazdasági gépeket, automobilokat, embereket, anyagi eszközöket. Amellett magának a falunak is megvan a maga ipara, gép- és traktorállomások, javítóműhelyek, a kolhozok mindenféle iparvállalatai, kis villanytelepek stb. képében. A város és falu közötti kulturális szakadék áthidalása folyamatban van.

Ezek a dolgozók fő vívmányai anyagi helyzetük, mindennapi életük, kultúrájuk javulása terén.

E vívmányok alapján a beszámolóban tárgyalt időszak alatt a következő eredményeket értük el:

a) A nemzeti jövedelem, amely 1930-ban 35 milliárd volt, 1933-ban 50 milliárdra nőtt s minthogy a kapitalista elemeknek a nemzeti jövedelemben való részesedése, a koncessziótulajdonosokat is beleszámítva, jelenleg fél százaléknál kevesebbet tesz, ez azt jelenti, hogy úgyszólván az egész nemzeti jövedelem a munkások és alkalmazottak, dolgozó parasztok, szövetkezetek és az állam között oszlik meg.

b) A Szovjetunió lakosságának száma, amely 1930 végén 160,5 millió volt, 1933 végére 168 millióra nőtt.

c) A munkások és alkalmazottak száma, amely 1930-ban 14 millió 530 000 volt, 1933-ra 21 millió 883 000-re nőtt, mégpedig a fizikai munkát végző személyek száma ez idő alatt 9 millió 489 000-ről 13 millió 797 000-re, a nagyipar munkásainak száma, a közlekedésügy munkásait is beleszámítva, 5 millió 79 000-ről 6 millió 882 000-re, a mezőgazdasági munkások száma 1 millió 426 000-ről 2 millió 519 000-re, a kereskedelemben dolgozó munkások és alkalmazottak száma pedig 814 000-ről 1 millió 497 000-re emelkedett.

d) A munkások és alkalmazottak munkabéralapja, amely 1930-ban 13 milliárd 597 millió rubelt tett, 1933-ban 34 milliárd 280 millió rubelre nőtt.

e) Az ipari munkások átlagos évi munkabére 1930-tól, amikor 991 rubelnak felelt meg, 1933-ig 1519 rubelra emelkedett.

f) A munkások és alkalmazottak szociális biztosítási alapja, mely 1930-ban 1 milliárd 810 millió rubelt tett, 1933-ban 4 milliárd 610 millió rubelra emelkedett.

g) Az egész földfeletti ipar áttért a 7 órás munkanapra.

h) Az állam, hogy a parasztokat segítse, 2860 gép- és traktorállomást szervezett számukra, 2 milliárd rubel befektetéssel.

i) Az állam segítségére volt a parasztoknak a kolhozoknak nyujtott 1 milliárd 600 millió rubel összegű hitel formájában.

j) Az állam a parasztoknak vetőmag- és élelemkölcsön révén segítséget nyujtott, mégpedig a beszámolóban tárgyalt időszak alatt 262 millió pud gabona erejéig.

k) Az állam segítette a szegényebb parasztokat adózási és biztosítási kedvezmények formájában, 370 millió rubel erejéig.

Ami az ország kulturális fejlődését illeti, a beszámolóban tárgyalt időszak alatt elért eredményeink a következők:

a) A Szovjetunió egész területén bevezettük az általános kötelező elemi oktatást s az írástudók százalékarányát, mely 1930 végén 67 volt, 1933 végére 90-re emeltük fel.

b) A különböző fokú iskolák tanulóinak száma, mely 1929-ben 14 millió 358 000-re rúgott, 1933-ig 26 millió 419 000-re növekedett, mégpedig: az *elemi* iskolák tanulóinak száma 11 millió 697 000-ről 19 millió 163 000-re, a *középiskolák* tanulóinak

száma — 2 millió 453 000-ről 6 millió 674 000-re, a *főiskolák* tanulóié — 207 000-ről 491 000-re.

c) Az iskolaköteles kort még el nem ért oktatott gyermekek száma, mely 1929-ben 838 000-t tett, 1933-ig 5 millió 917 000-re emelkedett.

d) Az általános és műszaki főiskolák száma 1914-ben 91 volt, 1933-ig 600-ra emelkedett.

e) A tudományos kutatóintézetek száma, mely 1929-ben 400-at tett, 1933-ig 840-re nőtt.

f) A klubjellegű intézmények száma, mely 1929-ben 32 000-re rúgott, 1933-ig 54 000-re emelkedett.

g) A mozgóképszínházak, klubbeli mozgóképberendezések és vándor mozgóképszínházak száma, mely 1929-ben 9800-nak felelt meg, 1933-ig 29 200-ra emelkedett.

h) Az ujságok naponkénti példányszáma, mely 1929-ben 12 millió 500 000 volt, 1933-ig 36 500 000-re nőtt.

Nem árt talán megjegyezni, hogy a munkások arányszáma a főiskolai hallgatók között nálunk 51,4%, a dolgozó parasztoké pedig 16,5%, ugyanakkor, amikor például Németországban a munkások arányszáma a főiskolai hallgatók közt az 1932—33-as iskolaévben mindössze 3,2%, a kisparasztoké pedig mindössze 2,4% volt.

Mint örvendetes tényt és mint a falu kulturális fejlődésének jelét kell feljegyeznünk a női kolhoztagok aktivitásának növekedését a társadalmi szervezőmunka terén. Ismeretes például, hogy körülbelül 6000 női kolhoztag tölt be jelenleg kolhozelnöki tisztséget, több mint 60 000 a kolhozelnökségi nőtagok száma, van 28 000 női brigádvezető, 100 000 munkacsoportvezető, 9000 kolhozbeli árufarmvezető, 7000 traktorista. Mondanom sem kell, hogy ezek az adatok nem teljesek. De az a kevés is, ami ezekben az adatokban rejlik, elég világosan mutatja a falu nagy kulturális fejlődését. Ennek a körülménynek, elvtársak, óriási jelentősége van. Óriási jelentősége van azért, mert országunk lakosságának felét a nők teszik, óriási munkahadsereg ez s ők vannak hivatva gyermekeinket, jövő nemzedékünket, vagyis jövendőnket nevelni. Ezért nem tűrhetjük azt, hogy a dolgozóknak ez az

óriási hadserege sötétségben és tudatlanságban tengődjék! Ezért kell üdvözölnünk a dolgozó nők növekvő társadalmi aktivitását és vezető állásokba való előléptetésüket, mint kulturáltságunk növekedésének kétségtelen jelét. *(Hosszantartó taps.)*

Végül hangsúlyoznunk kell még egy tényt, amely azonban már hátrányos jellegű. Azt a megengedhetetlen jelenséget értem, hogy a pedagógiai és orvosi „fakultásokat" nálunk még mindig mostohán kezelik. Ez nagy fogyatékosság, mégpedig olyan, amely már az államérdekek megsértésével határos. Ezt a fogyatékosságot okvetlenül ki kell küszöbölni. És mennél hamarább tesszük, annál jobb.

Sztálin. A leninizmus kérdései. 11. kiad. 456—460. old. (oroszul).
Sztálin. A leninizmus kérdései. Szikra 1950. 542—547. old.

Sztálin

A MEZŐGAZDASÁGI ARTEL ÉS A MEZŐGAZDASÁGI KOMMÚNA KÉRDÉSE

A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja Központi Bizottságának munkájáról a XVII. pártkongresszuson tartott beszámoló „A párt" c. III. részének „Az eszmei és politikai vezetés kérdései" c. pontjából

1934 január 26

... Vegyük továbbá a mezőgazdasági *artel* és a mezőgazdasági *kommúna* kérdését. Ma mindenki elismeri, hogy a jelenlegi körülmények között a kolhozmozgalom egyedüli helyes formája az artel. S ez teljesen érthető: *a)* az artel helyesen kapcsolja egybe a kolhozparasztok személyes, mindennapi érdekeit társadalmi érdekeikkel; *b)* az artel sikeresen idomítja hozzá a személyes, mindennapi érdekeket a társadalmi érdekekhez, s ezzel megkönnyíti a tegnap még egyénileg gazdálkodó parasztoknak a kollektivizmus szellemében való nevelését.

Eltérően az arteltól, ahol csak a termelési eszközök vannak társadalmasítva, a kommúnákban a legutóbbi időkig nemcsak a termelési eszköz volt társadalmasítva, hanem az egyes kommúnatagok mindennapi élete is, vagyis a kommúnatagoknak, eltérően az arteltagoktól, nem volt személyes birtokukban sem szárnyasjószág, sem aprómarha, sem tehén, sem gabona, sem házkörüli telek. Ez azt jelenti, hogy a kommúnákban nem annyira a tagok személyes mindennapi érdekeit tartották számon és egyeztették össze a társadalmi érdekekkel, mint inkább ez utóbbiak elnyomták az előbbieket a kispolgári egyenlősdi érdekében. Érthető, hogy ez a körülmény a kommúnák leg-

gyöngébb oldala. Tulajdonképpen ez magyarázza meg azt, hogy a kommúnák miért nincsenek nagyon elterjedve, hanem csak egyesével meg tizesével fordulnak elő. Ugyanezért a kommúnák, hogy létüket megmentsék és hogy szét ne hulljanak, kénytelenek voltak lemondani a mindennapi élet társadalmasításáról, kezdenek munkanapok szerint dolgozni, áttértek arra, hogy házhoz adnak gabonát, megengedik tagjaiknak, hogy szárnyasjószágot, aprómarhát, tehenet stb. tartsanak személyes birtokukban. Ebből azonban az következik, hogy a kommúnák a valóságban áttértek az artelrendszerre. És ebben nincs is semmi rossz, mert ezt követelik a kolhoztömegmozgalom egészséges fejlődésének érdekei.

Ez természetesen nem azt jelenti, hogy a kommúnára egyáltalán nincs szükség, hogy az többé már nem magasabbrendű formája a kolhozmozgalomnak. Nem, a kommúnára szükség van és az, természetesen, magasabb formája a kolhozmozgalomnak, de nem a jelenlegi kommúnára van szükség, amely a fejletlen technika és az élelmiszerhiány alapján jött létre s amely maga tér át az artelrendszerre, hanem a jövő kommúnájára, amely a fejlettebb technika és az élelmiszerbőség alapján fog létrejönni. A jelenlegi mezőgazdasági kommúna az alacsonyfejlettségű technika és az élelmiszerhiány alapján jött létre. Ez magyarázza meg tulajdonképpen azt, hogy a gyakorlatban egyenlősítésre törekedett és nem nagyon számolt tagjainak személyes, mindennapi érdekeivel, aminek következtében kénytelen volt áttérni az artelrendszerre, ahol a kolhoztagok személyes és társadalmi érdekeit észszerűen összeegyeztetik. A jövő kommúnája a fejlett és jómódú artelből fog kinőni. A jövő mezőgazdasági kommúnája akkor fog létrejönni, amikor az artel mezőin és farmjain bőségben lesz a gabona, a marha, a szárnyas, a zöldség és mindenféle más termék, amikor az artelekben mechanizált mosódák, modern konyha-étkezők, kenyérgyárak stb. létesülnek, amikor a kolhozparaszt látni fogja, hogy előnyösebb számára az, ha a farmból kapja a húst és a tejet, mintha saját tehenet és aprójószágot tart, amikor a női kolhoztagok látni fogják, hogy előnyösebb számukra az, ha az étke-

zőben ebédelnek, a kenyérgyárból kapják a kenyeret és a társadalmi mosódából a kimosott fehérneműt, mintsem hogy maguk foglalkozzanak ezekkel a dolgokkal. A jövő kommúnája a fejlettebb technika és fejlettebb artel alapján, az élelmiszerbőség alapján fog létrejönni. Mikor lesz ez? Természetesen nem hamarosan. De meglesz. Bűn volna mesterségesen gyorsítani azt a folyamatot, amelynek során az artel a jövő kommúnájába átnő. Ez minden kártyánkat összekeverné és megkönnyítené ellenségeink dolgát. Az artel átnövésének a jövő kommúnájába fokozatosan kell végbemennie, olyan mértékben, ahogy valamennyi kolhoztag meggyőződik ennek az átnövésnek a szükségességéről.

Így áll a dolog az artel és a kommúna kérdésével.

A dolog, azt hinné az ember, világos és csaknem magától értetődő.

És mégis, a párttagok egy részének soraiban ebben a kérdésben meglehetős zűrzavar uralkodik. Azt tartják, hogy a párt, amikor az artelt a kolhozmozgalom főformájának nyilvánította, eltávolodott a szocializmustól, hátrafelé lépett egyet a kommúnától, mint a kolhozmozgalom magasabb formájától, annak alacsonyabbrendű formájához. Kérdezem: miért? Azt mondják azért, mert az artelban nincs egyenlőség, mivel ott megmarad az arteltagok szükségleteinek és személyes mindennapi életének különbözősége, míg a kommúnában egyenlőség van, mivel ott a tagok szükségletei is, személyes mindennapi életük is egyenlősítve vannak. De, először is, nálunk többé már nincsenek olyan kommúnák, ahol a szükségletek és a mindennapi élet terén a kiegyenlítés, az egyenlősítés érvényesülne. A gyakorlat megmutatta, hogy a kommúnák egész biztosan elpusztultak volna, ha nem mondtak volna le az egyenlősítésről és nem tértek volna át a valóságban az artelrendszerre. Következésképpen, nincs ok olyasmire hivatkozni, ami a valóságban már nem létezik. Másodszor, minden leninista, ha igazán leninista, tudja, hogy az egyenlősdi a szükségletek és a mindennapi élet terén reakciós kispolgári ostobaság, amely méltó holmi kezdetleges aszkéta szektához, de nem méltó a marxista

alapon megszervezett szocialista társadalomhoz, mert nem lehet azt követelni, hogy minden embernek egyforma ízlése és szükségletei legyenek, hogy magánéletében minden ember egy és ugyanazon minta szerint éljen. És végül: hát vajjon a munkások közt nem marad-e meg a különbség a szükségletek és a magánélet terén? Jelenti-e ez azt, hogy a munkások távolabb állnak a szocializmustól, mint a mezőgazdasági kommúnák tagjai?

Ezek az emberek nyilvánvalóan azt gondolják, hogy a szocializmus a társadalom tagjaitól szükségleteikben és magánéletükben egyenlősítést, kiegyenlítést, nivellálást követel. Mondanunk sem kell, hogy az ilyen feltevésnek semmi köze a marxizmushoz, a leninizmushoz. A marxizmus egyenlőségen nem a szükségletek és a mindennapi élet terén való egyenlősdit érti, hanem az osztályok megszüntetését, vagyis: *a)* valamennyi dolgozó egyenlő felszabadítását a kizsákmányolás alól, miután a kapitalistákat megdöntöttük és kisajátítottuk; *b)* a termelési eszközök magántulajdonának mindenki számára egyenlő megszüntetését, miután az egész társadalom tulajdonába adtuk azokat; *c)* mindenki egyenlő kötelezettségét arra, hogy képességei szerint dolgozzék és minden dolgozó egyenlő jogát arra, hogy ennek fejében mindenből munkájának megfelelően részesedjék (*szocialista* társadalom); *d)* mindenki egyenlő kötelezettségét arra, hogy képességei szerint dolgozzék és minden dolgozó egyenlő jogát arra, hogy ennek fejében mindenből szükségleteinek megfelelően részesüljön (*kommunista* társadalom). Emellett a marxizmus abból indul ki, hogy az emberek ízlése és szükségletei nem egyenlők és nem lehetnek egyformák és egyenlők, sem minőségre, sem menyiségre nézve, sem a szocializmus időszakában, sem a kommunizmus időszakában.

Ez az egyenlőség marxista értelmezése.

Semmiféle más egyenlőséget a marxizmus nem ismert és nem ismer el.

Ebből azt a következtetést levonni, hogy a szocializmus a társadalom tagjaitól szükségleteikben egyenlősdit, kiegyenlítést, nivellálást követel, ízlésük és magánéletük nivellálását, hogy a marxisták terve szerint minden embernek egyforma

ruhában kell majd járnia, ugyanazokat az ételeket s egy és ugyanazon mennyiségben kell majd ennie — ez ízetlenség és a marxizmus megrágalmazása.

Meg kell már tanulnunk, hogy a marxizmus ellensége az egyenlősdinek. Marx és Engels már a „Kommunista kiáltvány"-ban ostorozta a kezdetleges utópista szocializmust, reakciósnak nevezték azért, mert „általános aszketizmust és durva egyenlősködést" prédikált. Engels „Anti-Dühring"-jében egész fejezetet szentelt annak, hogy maró kritikát gyakoroljon a „radikális egyenlősítő szocializmus felett", amelyet Dühring a marxista szocializmus ellensúlyozása céljából hirdetett.

„A proletariátus egyenlőség-követelésének reális tartalma — mondta Engels — az *osztályok megszüntetésének* követelése. Minden olyan egyenlőségkövetelés, amely ennél továbbmegy, szükségszerűen badarságokra vezet."*

Ugyanazt mondja Lenin is:

„Engelsnek ezerszeresen igaza volt, amikor ezt írta: az egyenlőségnek az a fogalma, mely az osztályok megszüntetésén *túlmegy*, a legostobább és legbadarabb előítélet. Burzsoá professzorok az egyenlőség fogalma miatt próbálták meg ránksütni azt, hogy mi egyenlővé akarunk tenni minden embert. Ezzel az általuk kitalált dőreséggel próbálták a szocialistákat megvádolni. De nagy tudatlanságukban nem sejtették, hogy a szocialisták — és éppen a modern tudományos szocializmus alapítói, Marx és Engels — mondották azt, hogy az egyenlőség üres frázis, ha egyenlőségen nem az osztályok megszüntetését értjük. Az osztályokat meg akarjuk szüntetni, ebből a szempontból mi az egyenlőség mellett vagyunk. De arra tartani igényt, hogy majd minden embert egyenlővé teszünk, ez a legüresebb frázis, az intellektuelek ostoba kitalálása." (*Lenin beszéde „A nép félrevezetéséről a szabadság és egyenlőség jelszavaival"*. Lenin Művei. XXIV. köt. 293—294. old.)

Azt hiszem, a dolog világos.

Burzsoá írók szeretik úgy ábrázolni a marxista szocializmust, mint egy régi cári kaszárnyát, ahol minden az egyenlősdi

* *Engels.* Hogyan „forradalmasítja" Eugen Dühring úr a tudományt. („Anti-Dühring".) Szikra 1950. 110. old. (Első rész. X. fej.)

„elvének" van alárendelve. A marxisták azonban nem lehetnek felelősek a burzsoá írók tudatlanságáért és butaságáért.

Nem kétséges, hogy ez a zűrzavar egyes párttagoknak a marxista szocializmusra vonatkozó nézeteiben és a lelkesedés a mezőgazdasági kommúnák egyenlősítő tendenciáiért úgy hasonlít, mint egyik vízcsepp a másikra, zavaros fejű baloldaliaskodóink nézeteire, akik a mezőgazdasági kommúnák idealizálása terén egy időben annyira mentek, hogy még a gyárakban is kommúnákat igyekeztek meghonosítani, amelyekben a szakképzett és nem-szakképzett munkások, bár kiki a saját mesterségét folytatta, kötelesek voltak munkabérüket a közösbe leadni s aztán egyenlő arányban elosztani. Ismeretes, milyen kárt okoztak iparunknak a „baloldali" zavarosfejűeknek ezek a gyerekes egyenlősdi-gyakorlatai.

Mint látjuk, a szétvert pártellenes csoportok ideológiájának maradványai meglehetősen szívós életűek.

Érthető, hogy ha ezek a baloldaliaskodó nézetek a pártban győztek volna, a párt megszűnt volna marxista párt lenni, a kolhozmozgalom pedig teljesen lezüllött volna.

Vagy vegyük például a jelszót: *„minden kolhozparasztot jómódúvá tenni"*. Ez a jelszó nemcsak a kolhozparasztokra vonatkozik. Mégjobban vonatkozik a munkásokra, mert mi minden munkást jómódúvá akarunk tenni, — olyan emberré, aki jómódú és teljesen kulturált életet él.

Azt hinné az ember, a dolog világos. Nem volt miért megdöntenünk 1917 októberében a kapitalizmust és az évek egész során át építenünk a szocializmust, ha nem érjük el azt, hogy az emberek nálunk jómódban éljenek. A szocializmus nem nyomorúságot és nélkülözést jelent, hanem a nyomorúság és a nélkülözés megszüntetését, jómódú és kulturált élet szervezését a társadalom minden tagja számára.

És mégis, ez a világos és lényegében elemi jelszó a párttagok egyrészének soraiban sok félreértést, zűrzavart, megnemértést támasztott. Nem visszatérést jelent-e ez a jelszó, mondják, a párt által elvetett régi jelszóhoz: „gazdagodjatok"? Ha min

denki jómódúvá lesz, folytatják, s a szegénység megszűnik, — kire támaszkodjunk akkor munkánkban mi, bolsevikok, hogyan dolgozunk majd szegénység nélkül?

Lehet, hogy ez a dolog nevetséges, de kétségtelen tény, hogy ezek a naív és antileninista nézetek a párttagok egy részénél megvannak s ezzel számolnunk kell.

Ezek az emberek nyilván nem értik azt, hogy a „gazdagodjatok" jelszó és a „minden kolhozparasztot jómódúvá tenni" jelszó között egész szakadék tátong. Először is, meggazdagodni csak *egyes* személyeknek vagy csoportoknak lehet, míg a jómódú élet jelszava nem egyes személyekre vagy csoportokra, hanem *minden* kolhozparasztra vonatkozik. Másodszor, az *egyes* személyek vagy csoportok azért igyekeznek meggazdagodni, hogy a többi embert maguknak alárendeljék és *kizsákmányolják*, míg a *minden* kolhozparaszt jómódjára vonatkozó jelszó, minthogy a termelési eszközök a kolhozokban társadalmasítva vannak, *kizárja* minden lehetőségét annak, hogy egyes emberek másokat kizsákmányoljanak. Harmadszor, a „gazdagodjatok" jelszót a „nep" kezdő szakaszában adták ki, amikor a kapitalizmus részben helyreállóban volt, amikor a kulákok erősek voltak, az országban túlnyomó volt az egyéni parasztgazdaság, a kolhozgazdaságnak pedig még csak csírái voltak meg — míg a „minden kolhoztagot jómódúvá tenni" jelszót a „nep" utolsó szakaszában adtuk ki, amikor a kapitalista elemek az iparban már meg vannak semmisítve, a kulákok a falun szét vannak zúzva, az egyéni parasztgazdaság háttérbe van szorítva, a kolhozok pedig a mezőgazdaság uralkodó formájává lettek. Arról már nem is beszélek, hogy a „minden kolhoztagot jómódúvá tenni" jelszót nem elszigetelten bocsátottuk ki, hanem elválaszthatatlan kapcsolatban a „kolhozokat bolsevik kolhozokká tenni" jelszóval.

Nem világos-e, hogy a „gazdagodjatok" jelszó a dolog lényegét tekintve, felhívást jelentett a kapitalizmus *visszaállítására*, míg a „minden kolhoztagot jómódúvá tenni" jelszó arra jelent felhívást, hogy a kapitalizmus utolsó maradványainak meg-

adjuk a *kegyelemdöfést*, azáltal, hogy a kolhozok gazdasági erejét megnöveljük és minden kolhoztagot jómódú dolgozóvá teszünk. *(Felkiáltások:* „Helyes!")

Nem világos-e, hogy ezeknek a jelszavaknak nincs és nem lehet semmi közük egymáshoz? *(Felkiáltások:* „Helyes!")

Ami azt illeti, hogy szegénység nélkül állítólag nem képzelhető el sem bolsevik munka, sem szocializmus — ez olyan ostobaság, hogy szinte beszélni is restellek róla. A leninisták a szegénységre támaszkodnak, amikor vannak kapitalista elemek és vannak szegények, akiket a kapitalisták kizsákmányolnak. De amikor a kapitalista elemek már szét vannak zúzva, a szegények pedig felszabadultak a kizsákmányolás alól, akkor a leninisták feladata nem az, hogy megrögzítsék és fenntartsák a szegénységet és a szegényeket, holott a szegénység előfeltételei már megszüntek, hanem az, hogy megszüntessék a szegénységet, s a szegényeket a jómódú élet színvonalára emeljék. Ostobaság volna azt hinni, hogy a szocializmust fel lehet építeni a nyomor és nélkülözések alapján, a személyes szükségletek csökkentésének alapján, azon az alapon, hogy az emberek életszínvonalát a szegények életszínvonalára süllyesztjük, akik méghozzá maguk sem akarnak tovább szegények maradni és felfelé törekednek a jómódú életre. Kinek kell az ilyen, tisztesség ne essék szólván, szocializmus? Nem szocializmus lenne ez, hanem torzképe a szocializmusnak. A szocializmust csak a társadalmi termelőerők rohamos növekedésének alapján, a termelvények és áruk bőségének alapján, a dolgozók jómódú életének alapján és a kultúra rohamos növekedésének alapján lehet felépíteni. Mert a szocializmus, a marxista szocializmus, nem a személyes szükségletek csökkentését, hanem azoknak minden irányban való kibővülését és szaporodását jelenti, nem ezeknek a szükségleteknek a korlátozását vagy a kielégítésükről való lemondást, hanem a kulturálisan fejlett dolgozó emberek valamennyi szükségletének mindenre kiterjedő és teljes kielégítését.

Nem kétséges, hogy egyes párttagoknak a szegénységre és jómódra vonatkozó zűrzavaros nézetei azoknak a zavarosfejű baloldaliaskodóinknak nézeteit tükrözik vissza, akik eszmé-

nyítik a szegénységet, mint a bolsevizmus öröktől fogva való, minden körülmények közt változatlan támaszát, míg a kolhozokat az elkeseredett osztályharc porondjának tekintik.

Mint látható, a szétvert pártellenes csoportok ideológiájának maradványai még itt, ebben a kérdésben sem vesztették el szívósságukat.

Sztálin. A leninizmus kérdései. 11. kiad. 468—473. old. (oroszul).
Sztálin. A leninizmus kérdései. Szikra 1950. 555—562. old.

Sztálin

BESZÉD A KOHÁSZATI KÜLDÖTTSÉG FOGADÁSÁN

1934 december 26

Nekünk — mondotta Sztálin elvtárs — igen kevés műszaki képzettségű emberünk volt. Választanunk kellett: vagy hozzákezdünk az emberek kiképzéséhez a műszaki iskolákban és 10 évvel elhalasztjuk a termelés és a gépek tömeges kihasználását, amíg az iskolákban nem nevelődnek ki képzett műszaki káderek, vagy — rögtön hozzákezdünk a gépek gyártásához és tömeges kihasználásukhoz a népgazdaságban, hogy így magának a gépek gyártásának és kihasználásának folyamán képezzük ki az embereket műszakilag, neveljük ki a kádereket. A második utat választottuk. Nyiltan és tudatosan vállaltuk az ezzel az úttal elkerülhetetlenül együttjáró költségeket és a rendesnél nagyobb kiadásokat, amelyek a gépekkel bánni tudó műszaki képzettségű emberek hiányából adódtak. Igaz, hogy ez idő alatt szép számmal törtek össze nálunk gépeket. De cserébe kaptuk azt, ami a legdrágább — időt nyertünk és megteremtettük azt, ami a gazdaságban a legértékesebb — a kádereket. Három-négy év alatt képzett műszaki emberek kádereit teremtettük meg a legkülönbözőbb gépek (traktorok, automobilok, harckocsik, repülőgépek stb.) termelésének területén, valamint ezek tömeges kihasználása terén. Amit Európában évtizedek alatt teremtettek meg, azt nekünk sikerült nagyjában és lényegében, három-négy év alatt megteremteni. A költségek, rendesnél nagyobb kiadások, a géptörések és egyéb veszteségek bőven kifizetődtek. Ez volt országunk gyors gépesítésének alapja. De nem lettek volna ilyen sike-

reink, ha nem fejlődött volna ki, ha nem haladt volna előre a kohóipar.

— Teljes joggal beszélhetünk — folytatta Sztálin elvtárs — a vaskohászat nagy sikereiről. A vaskohászat népgazdaságunk fő erejét képezi. Győztünk, ez az igazság. De nem szabad elbizakodnunk e sikerektől. A legveszélyesebb az, amikor az emberek eltelnek sikereikkel és megfeledkeznek a fogyatékosságokról, megfeledkeznek a további feladatokról.

Sztálin elvtárs rámutat a kohászok munkájának néhány fogyatékosságára és előadja kívánságait.

— Minden fejlett országban — mondja Sztálin elvtárs — az acéltermelés nagyobb a nyersvastermelésnél. Van ország, ahol az acéltermelés 25—30%-kal haladja túl a nyersvastermelést. Nálunk fordítva van — az acéltermelés elmarad a nyersvastermelés mögött. Meddig lesz ez így? Most már nem lehet úgy tekinteni, hogy országunk „fás" ország, hogy nálunk nincs ócskavas stb. Most fémes ország vagyunk. Nincs-e itt az ideje annak, hogy végezzünk ezzel az aránytalansággal a nyersvas és az acél között?

A következő kérdés, amelyre Sztálin elvtárs felhívja a kohászok figyelmét, a kohászati üzemek Martin- és hengerműhelyeinek elmaradottsága a műszaki eljárás teljes elsajátítása és kiaknázása tekintetében.

— Sokan helytelenül fogták fel — mondja Sztálin elvtárs — a párt jelszavát: „Az újjáalakítás időszakában a technika dönt el mindent". Sokan gépiesen fogták fel ezt a jelszót, azaz abban az értelemben fogták fel, hogy ha minél több gép halmozódik fel, ezzel már mindaz megtörtént, amit a jelszó kíván. Ez nem igaz. A technikát nem szabad elválasztani az emberektől, akik a technikát mozgásba hozzák. A technika emberek nélkül halott. Az a jelszó: „Az újjáalakítás időszakában a technika dönt el mindent", nem a puszta technikát tartja szem előtt, hanem azt a technikát, melynek élén olyan emberek állnak, akik úrrá lettek a technikán. A jelszónak csak ez a felfogása a helyes. És minthogy már megtanultuk megbecsülni a technikát, itt az ideje nyíltan megmondani, hogy most legfontosabbak — az

emberek, akik úrrá lettek a technikán. Ebből az következik: ha azelőtt egyoldalúan a technikára helyeztük a súlyt, a gépekre, most az első helyre azokat az embereket tesszük, akik uralkodnak a technikán. Ezt követeli meg a technikával kapcsolatban kiadott jelszavunk. Óvni kell minden egyes ügyes és képzett munkást, óvni kell és ápolni. Az embereket gondosan és figyelmesen kell ápolni, ahogy a kertész ápolja kedves gyümölcsfáját. Nevelni, segíteni az embert a fejlődésben, perspektívát adni, idejében kiemelni, idejében áthelyezni másik munkára, ha nem tud megbirkózni munkájával. Nem megvárni, hogy végül is kudarc érje. Gondosan nevelni és képezni az embereket, helyesen elosztani és megszervezni őket a termelésben, rendezni a fizetést úgy, hogy az erősítse a termelés döntő láncszemeit és az embereket a magasabb képesítés elsajátítására ösztönözze — erre van szükségünk, hogy a termelési és műszaki káderek nagylétszámú hadseregét megteremthessük.

— Önöknél — fordult Sztálin elvtárs az üzemek igazgatóihoz — ebben a tekintetben nincs minden úgy, ahogyan lennie kellene. A kemencéknél többé-kevésbbé meg tudták szervezni és ki tudták nevelni a tapasztalt műszaki embereket, de a kohászat más terein még nem sikerült ezt megtenniök. Éppen ezért marad el az acél és a hengereltvas a nyersvas mögött. A feladat az, hogy végre megszüntessük ezt a fogyatékosságot. Vegyék tekintetbe, hogy nekünk a nyersvas mellett több acélra és hengerelt vasra van szükségünk.

Lenin—Sztálin. A munkáról. 573—574. old. (oroszul).
Lenin—Sztálin. A szocialista munkáról és munkaversenyről. Szikra 1949. 131—133. old.

BESZÉD A KREML PALOTÁBAN, A VÖRÖS HADSEREG KATONAI AKADÉMIÁJÁNAK ÉVZÁRÓ ÜNNEPÉLYÉN

1935 május 4

Elvtársak! Tagadhatatlan, hogy az utóbbi időben az építőmunka terén is, az igazgatás terén is nagy sikereket értünk el. Ezzel kapcsolatban túlságosan sok szó esik nálunk a vezetők érdemeiről, a vezérek érdemeiről. Mindent, csaknem minden eredményünket az ő számlájukra írják. Ez persze nem igaz és nem helyes. A dolog nemcsak a vezérektől függ. De nem erről akarok ma beszélni. A káderekről akarok szólni néhány szót, kádereinkről általában és Vörös Hadseregünk kádereiről különösen.

Tudják, hogy a régi világtól technikai szempontból elmaradt és félig koldus, tönkretett országot kaptunk örökségbe. A négyéves imperialista háborúval tönkretett, majd hároméves polgárháborúval újra tönkretett, félig írástudatlan lakosságú ország, fejletlen technikával, az iparnak az apró parasztgazdaságok tengerében elmerülő egyes oázisaival — ilyen volt az az ország, amelyet a multtól örökségbe kaptunk. A feladat abban állt, hogy ezt az országot a középkori sötétség ösvényeiről a modern ipar és a gépekkel dolgozó mezőgazdaság vágányaira vezessük át. A feladat, mint látják, komoly és nehéz. A kérdés így állt: *vagy* a legrövidebb időn belül megoldjuk ezt a feladatot és megszilárdítjuk országunkban a szocializmust, *vagy* nem oldjuk meg ezt a feladatot s akkor országunk — mint technikai-

lag gyenge és kultúra szempontjából elmaradt ország — elveszti függetlenségét s az imperialista hatalmak játékszerévé válik.

Országunk akkor a technika hiányának legkínosabb időszakát élte át. Nem volt elég gépünk az ipar számára. Nem voltak gépeink a mezőgazdaság számára. Nem voltak gépeink a közlekedés céljaira. Hiányzott az a legelemibb technikai alap, amely nélkül az ország ipari átalakítása el sem képzelhető. Annak, hogy ezt az alapot megteremtsük, csak egyes előfeltételei voltak meg. Elsőrangú ipart kellett létesítenünk. Ennek az iparnak olyan irányt kellett adnunk, hogy ne csak magát az ipart legyen képes technikailag átszervezni, hanem a mezőgazdaságot is, vasúti közlekedésünket is. E célból viszont áldozatokat kellett hoznunk és minden téren a legszigorúbb takarékosságot kellett bevezetnünk, takarékoskodnunk kellett az élelemmel is, az iskolákkal is, a ruhakelmékkel is, csakhogy felhalmozzuk az ipar létesítéséhez szükséges anyagi eszközöket. Más út a technika hiányának leküzdésére nem volt. Erre tanított bennünket Lenin s mi ebben Lenin nyomdokain haladtunk.

Érthető, hogy egy ilyen nagy és nehéz dologban nem számíthattunk arra, hogy minden ponton és gyorsan sikert érünk el. Efféle dolgokban a sikerek csak néhány év leteltével mutatkozhatnak. Ezért erős idegekkel, bolsevik kitartással és rendíthetetlen türelemmel kellett felfegyverkeznünk, hogy átvergődjünk a kezdet balsikerein és hajthatatlanul haladjunk előre a nagy cél felé, nem tűrve sorainkban ingadozást és bizonytalanságot.

Tudják, elvtársak, hogy ezt a dolgot mi valóban így csináltuk. De nem minden elvtársunk bírta idegekkel, türelemmel és kitartással. Akadtak elvtársaink között olyanok, akik mindjárt a legelső nehézségek után visszavonulást javasoltak. Azt szokás mondani, hogy „ki a multat emlegeti, szemét ki kell vájni neki". Ez, persze, igaz. De az embernek az a természete, hogy emlékezik, s amikor munkánk eredményeit leszögezzük, önkéntelenül is visszaemlékszünk arra, ami a multban történt. *(Élénk derültség a teremben.)* Szóval, voltak olyan elvtársak, akik megijedtek a nehézségektől és hívogatták a pártot, vonuljon vissza. Azt

mondták ezek: „Mit nekünk a ti iparosításotok, kollektivizálásotok, gépeitek, kohóiparotok, traktoraitok, kombájnjaitok, automobiljaitok? Adnátok inkább mennél több ruhakelmét, vásárolnátok be inkább mennél több nyersanyagot a közszükségleti cikkek termelésére, adnátok inkább a lakosságnak nagyobb mennyiséget azokból az apró dolgokból, amik az ember életét megszépítik. A mi elmaradottságunk mellett ipart teremteni és még hozzá elsőrangú ipart — veszedelmes ábránd."

Persze, megtehettük volna, hogy azt a három milliárd rubelnyi valutát, amit a legszigorúbb takarékosság útján szereztünk meg s amit iparunk létrehozására költöttünk, nyersanyagbehozatalra és a közszükségleti cikkek termelésének fejlesztésére fordítjuk. Hiszen „terv" ez is, a maga nemében. De emellett a „terv" mellett ma sem kohászatunk, sem gépiparunk, sem traktoraink, sem automobiljaink, sem repülőgépeink, sem tankjaink nem lennének. A külső ellenséggel szemben fegyvertelenek lettünk volna. A szocializmus alapjait országunkban aláástuk volna. A belföldi és külföldi burzsoázia foglyaivá váltunk volna.

Nyilvánvalóan választanunk kellett két terv között: vagy a visszavonulás tervét választjuk, amely a szocializmus vereségéhez vezet és máshová nem is vezethet, vagy az előnyomulás tervét, amely országunkban a szocializmus győzelme felé haladt és mint tudjátok, már el is vitt bennünket ehhez a győzelemhez.

Mi az előnyomulás tervét választottuk s a lenini úton haladtunk előre, félrelökve ezeket az elvtársakat, mint olyan embereket, akik csak azt látták meg valamennyire, ami közvetlenül az orruk előtt volt, de szemet hunytak országunk legközelebbi jövője előtt, a szocializmus jövője előtt országunkban.

De ezek az elvtársak nem szorítkoztak mindig kritikára és passzív ellenállásra. Azzal fenyegettek bennünket, hogy felkelést szerveznek a pártban a Központi Bizottság ellen. Sőt mi több, némelyikünket még golyóval is fenyegettek. Nyilvánvalóan arra számítottak, hogy megfélemlítenek bennünket és arra kényszerítenek, hogy letérjünk a lenini útról. Ezek az emberek szemmelláthatólag elfelejtették, hogy mi, bolsevikok — különös vágású emberek vagyunk. Elfelejtették, hogy bolsevikokat nem lehet

megriasztani sem nehézségekkel, sem fenyegetésekkel. Elfelejtették, hogy bennünket nagy vezérünk, tanítómesterünk és atyánk, Lenin kovácsolt, aki nem ismert és nem ismert el félelmet a harcban. Elfelejtették, hogy mennél jobban dühöng az ellenség és mennél hisztérikusabban kiabál az ellenfél a párton belül, a bolsevikok csak annál jobban megedződnek az új harcra és annál céltudatosabban haladnak előre.

Érthető, hogy nekünk eszünkbe sem jutott letérni a lenini útról. Ellenkezőleg, megerősödve ezen az úton, még nagyobb igyekezettel haladtunk előre, elsöpörve utunkból minden akadályt. Igaz, ezzel együttjárt az, hogy útközben elvtársaink egyikét-másikát kissé oldalba kellett böknünk. De hiába, ezt már nem lehet elkerülni. Be kell vallanom, hogy ebben az én könyökömnek is része volt. *(Viharos taps és éljenzés.)*

Igen elvtársak, mi a biztonság érzetével és céltudatosan haladtunk országunk iparosításának és kollektivizálásának útján. S ma már megállapíthatjuk, hogy ezt az utat meg is tettük.

Ma már mindenki elismeri, hogy ezen az úton óriási eredményeket értünk el. Ma már mindenki elismeri, hogy hatalmas és elsőrangú iparunk, hatalmas és gépesített mezőgazdaságunk, kibontakozó és fejlődő közlekedési hálózatunk, szervezett és nagyszerűen felszerelt Vörös Hadseregünk van.

Ez az jelenti, hogy a technika hiányának időszakán alapjában már túl vagyunk.

De miután a technika hiányának időszakát magunk mögött hagytuk, új időszakba, hogy úgy mondjam, emberhiány, a káderhiány időszakába léptünk, amikor is olyan embereknek érezzük hiányát, akik meg tudják nyergelni és előre tudják vinni a technikát. A dolog úgy áll, hogy vannak gyáraink, kolhozaink, szovhozaink, közlekedési utaink és eszközeink, hadseregünk, van mindezek számára megfelelő technikánk, de nincs elég olyan emberünk, akiknek kellő mértékben meg volna a szükséges gyakorlata, hogy a meglevő technikából a maximumát tudják kihozni annak, ami kihozható belőle. Azelőtt azt mondtuk, hogy „minden a technikától függ". Ez a jelszó segítségünkre volt

abban, hogy felszámoltuk a technika hiányát s a munka minden ágában széles technikai bázist hoztunk létre, hogy embereinket elsőrangú technikával fegyverezzük fel. Ez igen helyes. De ez még nagyon, de nagyon nem elegendő. Ahhoz, hogy a technikát mozgásba hozzuk és maradéktalanul kihasználjuk, olyan emberekre van szükségünk, akik elsajátították a technikát, olyan káderekre, amelyek a technikát teljesen magukévá tudják tenni és annak rendje és módja szerint kihasználni. A technika olyan emberek nélkül, akik elsajátították — halott. A technikának olyan emberek kezében, akik elsajátították, csodákat lehet és kell is tennie. Ha a mi elsőrangú gyárainkban, szovhozainkban, kolhozainkban, közlekedésünkben, Vörös Hadseregünkben elegendő számú olyan káderrel rendelkeznénk, amely ezen a technikán teljesen uralkodni tud, országunk háromszor-négyszer annyi eredményt tudna felmutatni, mint ma. Ezért a fősúlyt most az emberekre, a káderekre, a funkcionáriusokra kell helyezni, azokra, akik a technikát elsajátították. Ezért azt a régi jelszót, hogy „minden a technikától függ", amely annak a ma már túlhaladott időszaknak a visszatükröződése volt, amikor nálunk még technika-hiány uralkodott, új jelszóval kell felváltanunk, azzal a jelszóval, hogy „minden a káderektől függ". Ez most a legfontosabb.

Elmondhatjuk-e, hogy embereink teljesen megértették és tudatukba vésték ennek az új jelszónak nagy jelentőségét? Én ezt nem mondanám. Különben nem volna lehetséges az a megengedhetetlen bánásmód az emberekkel, a káderekkel, a funkcionáriusokkal, amellyel gyakorlatunkban nemritkán találkozunk. Az a jelszó, hogy „minden a káderektől függ" — azt követeli, hogy vezetőembereink a leggondosabban törődjenek funkcionáriusainkkal, „kicsikkel" és „nagyokkal" egyaránt, akármilyen területen dolgoznak is, gondoskodjanak arról, hogy fejlődjenek, segítsenek nekik, mikor támogatásra van szükségük, biztassák őket, mikor első sikereiket felmutatják, léptessék elő őket stb. A valóságban viszont az esetek egész sorában lelketlenül bürokratikus és éppenséggel hallatlan bánásmóddal találkozunk funkcionáriusainkkal szemben. Ez magyarázza meg tulajdonképpen azt,

hogy ahelyett, hogy tanulmányoznák az embereket és csak ez után a tanulmányozás után állítanák őket erre vagy arra a polcra, nemritkán ide-oda dobálják az embereket, mint a sakkfigurákat. A gépeket megbecsülni és jelentéseket adni arról, hogy mennyire vagyunk gyárainkban a technikával, ezt embereink már megtanulták. De nem tudok egyetlenegy esetet sem, hogy ugyanilyen készséggel arról tettek volna jelentést, hány embert neveltünk ki ennyi meg ennyi idő alatt és hogyan segítettünk az embereknek abban, hogy fejlődjenek és megedződjenek a munkában. Mivel magyarázható ez? Azzal, hogy nálunk még nem tanulták meg, hogyan kell az embereket, a funkcionáriusokat, a káderekét megbecsülni.

Eszembe jut egy eset Szibériából, ahol én valamikor száműzetésben voltam. Tavasszal történt a dolog, áradás idején. Vagy harminc ember elment a folyóra, kifogdosni a szálfákat, amiket a megdagadt óriási folyó magával ragadott. Estére visszajöttek a faluba, de egyik társuk hiányzott közülük. Arra a kérdésre, hogy hol a harmincadik, egykedvűen válaszolták, hogy a harmincadik „ottmaradt". Mikor én azt kérdeztem: „Mi az, hogy ottmaradt?" — ugyanilyen egykedvűséggel ezt felelték: „Mi van ezen kérdezni való, hát megfulladt." És egyikük már sietett is valahova kijelentve, hogy „el kell menni a kancát megitatni". Szemrehányásomra, hogy a barmot jobban sajnálják, mint az embert, egyikük, a többiek helyeslése mellett, ezt felelte: „Hát mit sajnáljunk rajtuk, az embereken? Embert mindig tudunk csinálni. De kancát... próbálj csak kancát csinálni." *(Általános élénkség a teremben.)* Ez a kis eset lehet, hogy jelentéktelen, de igen jellemző. Azt hiszem, hogy némely vezető emberünk egykedvűsége az emberek, a káderek iránt, az, hogy nem tudják megbecsülni az embert: csökevénye az ember emberhez való ama furcsa viszonyának, mely az imént elbeszélt távolszibériai epizódban jut kifejezésre.

Így hát, elvtársak, ha sikerrel akarjuk megszüntetni az emberhiányt és elérni azt, hogy országunknak olyan megfelelő mennyiségű káderei legyenek, amelyek képesek a technikát előrevinni és mozgásba hozni — mindenekelőtt meg kell tanul-

munk megbecsülni az embert, megbecsülni a káderekket, megbecsülni minden egyes munkaerőt, aki közös ügyünknek hasznot tud hozni. Meg kell végre érteni, hogy a világ minden értékes tőkéje közül a legértékesebb és legdöntőbb jelentőségű tőke — az ember, a káder. Meg kell érteni, hogy a mi jelenlegi viszonyaink között *„minden a káderektől függ"*. Ha jó és nagyszámú kádereink lesznek az iparban, a mezőgazdaságban, a közlekedésben, a hadseregben — országunk legyőzhetetlen lesz. Ha ilyen kádereink nem lesznek — mind a két lábunkra sántítani fogunk.

Befejezésül engedjék meg, hogy poharamat Vörös Hadseregünk Akadémiájának végzett növendékeire, egészségükre és további eredményes munkájukra emeljem! Kívánom, hogy országunk védelmének szervezésére és vezetésére irányuló munkájukat siker koronázza!

Elvtársak! Önök elvégezték a főiskolát, megkapták ott az első edzést. De az iskola — csak előkészítő. A káderek igazi megedzése csak eleven munka eredménye lehet, az iskolán kívül, a nehézségekkel való harcban, a nehézségek leküzdésében. Ne felejtsék el, elvtársak, hogy csak azok a káderek jók, amelyek nem félnek a nehézségektől, nem bújnak el a nehézségek elől, hanem ellenkezőleg — szembenéznek a nehézségekkel, hogy legyőzzék és elhárítsák azokat. Igazi káderek csakis a nehézségek elleni harcban kovácsolódnak ki. S ha hadseregünknek elegendő számú igazi megedzett kádere lesz — hadseregünk legyőzhetetlen lesz.

Egészségükre, elvtársak! *(Az egész terem viharosan tapsol. Valamennyien felállanak és hangos „éljen" kiáltásokkal üdvözlik Sztálin elvtársat.)*

Sztálin. A leninizmus kérdései. 11. kiad. 487—492. old. (oroszul)
Sztálin. A leninizmus kérdései. Szikra 1950. 578—583. old.

Sztálin

A KAGANOVICS FÖLDALATTIVASÚT MEGNYITÁSA ALKALMÁBÓL RENDEZETT ÜNNEPI ÜLÉSEN MONDOTT BESZÉD

1935 május 14

Két helyesbítésem van, amelyeket az itt ülő elvtársak (Sztálin elvtárs széles kézmozdulattal mutat végig a termen és a színpadon) parancsolnak rám. A következőkről van szó.

A párt és a kormány a moszkvai földalattivasút sikeres megépítéséért egyeseket Lenin-rendjellel, másokat Vörös Csillag-rendjellel, ismét másokat a Munka Vörös Csillag-rendjellel vagy a Szovjetek Központi Végrehajtó Bizottságának oklevelével tüntetett ki.

De felmerül a kérdés, hogy mi legyen a többiekkel, mi legyen azokkal az elvtársakkal, akik ugyanolyan jól dolgoztak, mint a kitüntetettek, akik ugyanúgy hozzájárultak ehhez az építkezéshez munkájukkal, tudásukkal, erejükkel, mint ők. Egyesek Önök közül mintha örülnének, mások viszont nem értik a dolgot. Mit kell hát tenni? Ez a kérdés.

Nos, a pártnak és a kormánynak ezt a hibáját jóvá akarjuk tenni az egész becsületes világ előtt. *(Derültség, viharos taps.)* Nem szeretek nagy szavakat mondani, ezért engedjék meg, hogy felolvassam a helyesbítéseket.

Az első helyesbítés: a moszkvai földalattivasút építkezés élmunkásainak, élmunkásnőinek és egész mérnöki, technikusi és munkáskollektívájának fejezzék ki a Központi Végrehajtó Bizottságnak és a Szovjetunió Népbiztostanácsának háláját az

építkezésben végzett sikeres munkáért. *(A terem „hurrá" kiáltásokkal és lelkes ünnepléssel üdvözli Sztálin elvtárs javaslatát.)*

Még ma kell megvalósítanunk ezt a helyesbítést, vagyis hálát kell mondanunk a földalattivasút építés valamennyi munkásának. *(Taps.)* Ne tapsoljanak nekem; ez valamennyi elvtárs határozata.

A második helyesbítés — felolvasom: Lenin-rendjellel kell kitüntetni a Komszomol moszkvai szervezetét azokért a különleges érdemekért, amelyeket a dicső komszomolistáknak a moszkvai földalattivasút sikeres megépítésére való mozgósítása terén szerzett. *(Tapsvihar, ünneplés. Sztálin elvtárs mosolyogva együtt tapsol az Oszlop-teremben egybegyültekkel.)*

Ezt a helyesbítést is ma kell megvalósítani és holnap közzé tenni. (Sztálin elvtárs, felemelve a helyesbítéseket tartalmazó papírlapot, melegen és keresetlen mozdulattal a gyűlés felé fordul.) Lehet, elvtársak, hogy ez kevés, de okosabbat nem tudtunk kitalálni. Ha bármit is tehetnénk még, hívják fel rá a figyelmünket.

A vezér üdvözli az élmunkásokat, a földalattivasút építőit, elhagyja a szónoki emelvényt. Betonozók, vájárok, hegesztők, mérnökök, mesterek, tanárok, munkások és munkásnők — csupa boldog ember — felkelnek a helyükről és túláradó örömmel tapsolva, kiáltják:

Éljen szeretett Sztálinunk!

A hatodik sorban egy barnaarcú, rózsaszín blúzos leány feláll a székre és az elnökség felé fordulva izgatottan felkiált:

Komszomol hurrá — Sztálin elvtársnak!

Percekig tart az ünneplés. S mikor a taps végre lecsendesül, Sztálin elvtárs még egyszer megkérdezi az egybegyültektől:

— Mit gondolnak — elégségesek-e ezek a helyesbítések?

S a terem ismét lelkes ünnepléssel válaszol.

Lenin Sztálin. A munkáról. 380—381. old. (oroszul).

Sztálin

BESZÉD A RÉPAFÖLDEK ÉLMUNKÁS KOLHOZ-PARASZTNŐINEK A PÁRT ÉS A KORMÁNY VEZETŐI ÁLTAL RENDEZETT FOGADÁSÁN

1935 november 10

Elvtársak, az, amit ma itt láttunk, egy darabja az új életnek, annak az életnek, amelyet nálunk kolhozéletnek, szocialista életnek neveznek. Hallottuk az egyszerű dolgozó emberek egyszerű szavát, hogyan harcoltak és hogyan küzdötték le a nehézségeket azért, hogy eredményeket érjenek el a versenyben. Nem mindennapi nők, hanem — mondhatnám — a munka hősnőinek beszédeit hallottuk, mert csak a munka hősei tudták elérni azokat az eredményeket, amelyeket ők elértek. Régebben nem voltak nálunk ilyen nők. Immár 56 esztendős vagyok, sokat láttam, láttam elég sok dolgozó férfit és nőt. De ilyen nőkkel nem találkoztam. Ezek teljesen új emberek. Csak a szabad munka, csak a kolhoz-munka tudja a falun a munka ilyen hőseit szülni.

Ilyen nők nem voltak és nem lehettek régebben.

Valóban, ha meggondoljuk, mik voltak a nők azelőtt, régebben. Míg pártában járt, hogy úgy mondjam, a dolgozók leghitványabbjának tartották. Az apjának dolgozott, fáradhatatlanul dolgozott, és apja még szemére vetette: „Az én kenyeremet eszed." Mikor asszony lett, a férjének dolgozott, úgy dolgozott, ahogyan a férje kényszerítette és férje megint csak szemére vetette: „Az én kenyeremet eszed." A nő a falu utolsója volt. Érthető, hogy ilyen körülmények között a parasztnők körében nem tűnhettek fel a munka hősei. A munkát akkor a nő átkának tartották, s a nő minden módon kerülte.

Csak a kolhozélet tehette a munkát becsület dolgává, csak az tudott a faluban igazi hősnőket szülni. Csak a kolhozélet tudta megszüntetni az egyenlőtlenséget és talpra állítani a nőt. Ezt önök is jól tudják. A kolhoz bevezette a munkanapot. S mi a munkanap? A munkanap szempontjából mindenki egyenlő — férfiak és nők egyaránt. Aki több munkanapot dolgozott le, többet is keresett. Itt már sem az apa, sem a férj nem vetheti a nő szemére, hogy az ő kenyerét eszi. A nő most, ha dolgozik és vannak munkanapjai, a maga gazdája. Emlékszem, a második kolhoz-kongresszuson beszélgettem néhány elvtársnővel. Egyikük, a Szévernyij területről, ezt mondotta:

„Két évvel ezelőtt egyetlen legénynek sem volt kedve benézni az udvaromba. Nincs hozománya! Most ötszáz munkanapom van. No és? Nincs nyugtom a legényektől, azt mondják, nősülni akarnak, de majd meglátom, magam nézek ki magamnak vőlegényt."

A kolhoz a munkanapok révén felszabadította a nőt és önállóvá tette. Most már nem az apjának dolgozik, amíg leány, nem a férjének, amikor asszony, hanem elsősorban magának. Éppen ez jelenti a parasztnő felszabadítását, éppen ez jelenti a kolhozrendszert, amely a dolgozó nőt egyenlővé teszi minden dolgozó férfivel. Csak ezen az alapon, csak ilyen viszonyok között tűnhettek fel ilyen nagyszerű nők. Ezért a mai találkozást nem tekintem egyszerűen úgy, mint élenjáró emberek hétköznapi találkozását a kormány tagjaival, hanem mint ünnepet, amelyen bemutatják a nő felszabadult munkájának eredményeit és teljesítőképességét. Azt hiszem, a kormánynak ünnepelnie kell a munka hősnőit, akik azért jöttek ide, hogy beszámoljanak a kormánynak eredményeikről.

Hogyan tegyük emlékezetessé a mai napot? Mi — én, Vorosilov, Csernov, Molotov, Kaganovics, Ordzsonikidze, Kalínin és Mikoján elvtársak — tanácskoztunk itt és arra az elhatározásra jutottunk: forduljunk a kormányhoz beadvánnyal és kérjük meg, tüntesse ki a munka hősnőit Lenin-rendjellel, a munkacsoportvezetőket Lenin-rendjellel, a többi élmunkásnőt pedig a

Munka Vörös Zászlaja-rendjellel. Külön ki kell tüntetnünk, természetesen, Marija Gyemcsenko elvtársnőt.

Vorosilov. „Legény" a talpán.

Molotov. Az értelmi szerzőt.

Sztálin. Azt hiszem, hogy Marija Gyemcsenkónak, mint az egész ügy kezdeményezőjének, azon kívül, hogy Lenin-rendet adnak neki, ki kell még fejeznünk a Szovjetek Központi Végrehajtó Bizottságának köszönetét, munkacsoportja tagjait pedig a Munka Vörös Zászlaja-rendjellel kell kitüntetnünk.

Hang. Egy kivételével itt vannak. Egy beteg.

Sztálin. A beteget is ki kell tüntetni. Így szeretnénk emlékezetessé tenni a mai napot. *(Viharos, tartós taps, mindenki feláll.)*

Lenin és Sztálin Műveinek gyűjteménye a SzK(b)P történetének tanulmányozásához, III. köt. 642—643. old. (oroszul).
Sztálin. A Szovjetunió agrárpolitikájáról. Gyűjtemény Sztálin elvtárs műveiből. Szikra 1949. 423—425. old.

BESZÉD A SZTAHÁNOVISTÁK ELSŐ ÖSSZSZÖVETSÉGI TANÁCSKOZÁSÁN

1935 november 17

1

A Sztahánov-mozgalom jelentősége

Elvtársak! Oly sokat beszéltek és annyi jót mondtak már itt, ezen az értekezleten a sztahánovistákról, hogy nekem tulajdonképpen kevés mondanivalóm maradt. Mégis, ha már a tribűnre hívtak, szólnom kell néhány szót.

A Sztahánov-mozgalmat nem szabad a munkások és munkásnők közönséges mozgalmának tekinteni. A Sztahánov-mozgalom a munkások és munkásnők olyan mozgalma, amely szocialista építőmunkánk történetének egyik legfényesebb lapja lesz.

Miben áll a Sztahánov-mozgalom jelentősége?

Mindenekelőtt abban, hogy a Sztahánov-mozgalom a szocialista verseny újabb fellendülésének, a szocialista verseny újabb, magasabb fokának kifejezése. Miért újabb és miért magasabb fokának? Azért, mert a Sztahánov-mozgalom, mint a szocialista verseny kifejezése, előnyösen különbözik a szocialista verseny régebbi szakaszától. A multban, körülbelül három évvel ezelőtt, a szocialista verseny első fejlődési szakaszában, a szocialista verseny nem okvetlenül függött össze az új technikával. Hiszen akkoriban tulajdonképpen még nem is volt új technikánk. Viszont a szocialista verseny jelenlegi fejlődési szakasza — a Sztahánov-mozgalom — okvetlenül összefügg az új techni-

kával. A Sztahánov-mozgalom nem képzelhető el új, magasabb technika nélkül. Olyan emberek állnak előttünk, mint Sztahánov, Buszügin, Szmetányin, Krivonosz, Prónyin elvtársak, a Vinográdovák és még sok más új ember, munkások és munkásnők, akik teljesen elsajátították munkájuk technikáját, megnyergelték és előrehajtották a technikát. Három évvel ezelőtt ilyen emberek nálunk még nem voltak, vagy alig voltak. Ezek — új, rendkívüli emberek.

Továbbá: a Sztahánov-mozgalom a munkások és munkásnők olyan mozgalma, amely a jelenleg érvényben levő technikai normák halomradöntését, az üzemek teljesítőképességének emelése terén felállított tervek halomradöntését, a fennálló termelési tervek és mérlegek halomradöntését tűzte ki céljául. Halomradöntését, mert napjaink számára, új embereink számára mindezek a normák már elévültek. Ez a mozgalom megdönti a technikára vonatkozó nézeteket, a régi technikai normák, a régi tervekben szereplő teljesítőképességeket, a régi termelési terveket és új, magasabb technikai normák, magasabb teljesítőképességre vonatkozó tervek és termelési tervek kidolgozását követeli meg. Ez a mozgalom arra van hivatva, hogy forradalmat idézzen elő iparunkban. Éppen ezért ez a mozgalom, a Sztahánov-mozgalom, alapjaiban mélyen forradalmi mozgalom.

Itt már beszéltek arról, hogy a Sztahánov-mozgalom, mint az újabb, a magasabb technikai normák kifejezője, példaképe a munka olyan magas termelékenységének, amilyent csak a szocializmus eredményezhet, amilyent a kapitalizmus nem eredményezhet. Ez teljesen helyes. Miért törte össze és küszöbölte ki a kapitalizmus a feudalizmust? Azért, mert a munka termelékenységének magasabb normáit hozta létre, mert lehetővé tette, hogy a társadalom összehasonlíthatatlanul több terméket kapjon, mint a feudális rendszer alatt. Mert gazdagabbá tette a társadalmat. Miért győzheti le, miért kell, hogy legyőzze és miért fogja okvetlenül le is győzni a szocializmus a gazdaság kapitalista rendszerét? Mert a munka magasabbrendű formáit, a munka magasabb termelékenységét eredményezheti mint a kapitalista gazdasági rendszer. Mert több terméket tud adni a társadalomnak és

gazdagabbá tudja tenni a társadalmat, mint a gazdaság kapitalista rendszere.

Egyesek azt hiszik, hogy a szocializmust meg lehet szilárdítani azzal, hogy az emberek bizonyos anyagi egyenlőségét hozzuk létre a szegényes élet alapján. Ez helytelen. Ez a szocializmus kispolgári elképzelése. A valóságban a szocializmus csak a munka magas, a kapitalizmusénál magasabb termelékenységének alapján, a termékek és mindenféle szükségleti cikk bősége alapján, a társadalom minden tagjának jómódú és kulturált élete alapján győzhet. De ahhoz, hogy a szocializmus ezt a célját elérhesse és szovjettársadalmunkat a legnagyobb jómódban élő társadalommá tehesse: országunkban a munkának olyan termelékenységét kell elérnünk, amely a legfejletteb kapitalista országok munkatermelékenységét is felülmúlja. Enélkül gondolni sem lehet a termékek és minden egyéb szükségleti cikk bőségére. A Sztahánov-mozgalom jelentősége abban áll, hogy ez a mozgalom a technika régi normáit, mint elégteleneket, megdönti, sok esetben túlhaladja a munka termelékenységének a vezető kapitalista országokban elért fokát s ilymódon gyakorlatilag lehetővé teszi a szocializmus további megszilárdítását országunkban, lehetővé teszi, hogy országunk a legnagyobb jólétben élő országgá váljék.

De ezzel a Sztahánov-mozgalom jelentősége nem merül ki. Ennek a mozgalomnak a jelentősége még abban is áll, hogy előkészíti a szocializmusból a kommunizmusba való átmenet feltételeit.

A szocializmus elve az, hogy a szocialista társadalomban mindenki képességei szerint dolgozik, a fogyasztási cikkekben pedig nem szükségleteihez képest, hanem ahhoz a munkához mérten részesül, amelyet a társadalom számára végzett. Ez azt jelenti, hogy a munkásosztály kulturális és technikai színvonala még mindig nem magas, a szellemi és fizikai munka közötti ellentét továbbra is megvan, a munka termelékenysége még nem olyan magas, hogy biztosítaná a szükségleti cikkek bőségét, minek következtében a társadalom kénytelen a fogyasztási cik-

keket nem a társadalom tagjainak szükségleteihez képest, hanem a társadalom számára végzett munkájukhoz mérten elosztani.

A kommunizmus a fejlődés magasabb fokát képviseli. A kommunizmus elve az, hogy a kommunista társadalomban mindenki képességei szerint dolgozik, a fogyasztási cikkekben pedig nem a végzett munka arányában, hanem szükségletei, a fejlett kultúrember szükségletei arányában részesül. Ez azt jelenti, hogy a munkásosztály kulturális és technikai színvonala már elég magas ahhoz, hogy aláássa a szellemi és fizikai munka közti ellentét alapjait, hogy a szellemi és fizikai munka közötti ellentét már eltünt, a munka termelékenysége pedig olyan magas fokra emelkedett, hogy biztosítani tudja a fogyasztási cikkek teljes bőségét, aminek következtében a társadalomnak megvan a lehetősége arra, hogy ezeket a cikkeket tagjai szükségleteinek megfelelően ossza szét.

Egyesek azt gondolják, hogy a szellemi és fizikai munka közti ellentét kiküszöbölését el lehet érni azon az úton, hogy a szellemi és fizikai munkásokat kulturális és technikai tekintetben bizonyos módon egyenlősítjük azon az alapon, hogy a mérnökök, technikusok és szellemi munkások kulturális és technikai színvonalát az átlagos szakképzett munkás színvonalára süllyesztjük le. Ez egyáltalában nem igaz. Csak kispolgári fecsegők gondolkozhatnak így a kommunizmusról. A valóságban a szellemi és fizikai munka közti ellentét kiküszöbölését csakis azon az alapon lehet elérni, hogy a munkásosztály kulturális és technikai színvonalát a mérnökök és technikusok színvonalára emeljük. Nevetséges volna azt gondolni, hogy ez megvalósíthatatlan. A szovjet rendszer viszonyai között a munkásosztály színvonalának e felemelése kétségkívül lehetséges, mert az ország termelőerői itt már megszabadultak a kapitalizmus bilincseitől, a munka felszabadult a kizsákmányolás igája alól, a munkásosztály van hatalmon s a munkásosztály ifjú nemzedékének minden lehetősége megvan arra, hogy biztosítsa a maga számára a megfelelő technikai kiképzést. Semmi okunk sincs kételkedni abban, hogy a szellemi és fizikai munka közti ellentét alapjait csakis a munkásosztály kulturális és technikai színvonalá-

nak ilyetén emelése szüntetheti meg, hogy csakis ez biztosíthatja a munkának azt a magas termelékenységét és a fogyasztási cikkeknek azt a bőségét, ami szükséges ahhoz, hogy az átmenetet a szocializmusból a kommunizmusba megkezdhessük.

Ezzel kapcsolatban a Sztahánov-mozgalom nevezetes jelenség abból a szempontból, hogy magában hordja első csíráit — igaz, gyönge csíráit, de mégis csíráit — munkásosztályunk ilyen, éppen ilyen módon való kulturális és technikai felemelkedésének.

Valóban, nézzük meg a sztahánovista elvtársakat. Miféle emberek ezek? Nagyobbára fiatal vagy középkorú munkások és munkásnők, művelt és technikailag képzett emberek, akik munkájukban a pontosság és szabatosság példaképét adják, akik értékelni tudják az idő szerepét a munkában és megtanulták, hogy az időt nemcsak percekkel, hanem másodpercekkel is kell mérni. Legtöbbjük elsajátította az úgynevezett technikai minimumot s most folytatja technikai képzettségének kiegészítését. Ezek az emberek mentesek a mérnökök, technikusok és gazdasági funkcionáriusok egy részének konzervativizmusától és maradiságától, merészen törnek előre, megdöntik az elévült technikai normákat és új, magasabbfokú normákat állítanak a helyükre, az előirányzott teljesítőképességet fokozó javaslatokat tesznek az iparunk vezetői által kidolgozott tervekkel kapcsolatban, szóval kiegészítik és megjavítják a mérnökök és technikusok munkáját, sőt nem ritkán tanítják s haladásra unszolják őket, mert ezek a sztahánovisták — olyan emberek, akik saját munkájuk technikáját minden ízében elsajátították, akik a technikából a maximumát tudják kihozni annak, ami belőle kihozható. Ma még kevés a Sztahánov-munkás, de ki kételkedik benne, hogy holnap már tízszer annyi lesz? Nem világos-e, hogy a Sztahánov-mozgalom iparunk jövőjének képviselője, hogy ebben a mozgalomban a munkásosztály eljövendő kulturális és technikai föllendülésének magva rejlik, hogy ez a mozgalom azt az utat nyitja meg számunkra, amelyen egyedül és kizárólag érhetjük el a munka termelékenységének azt a magasabb fokát, mely a szocializmus-

ból a kommunizmusba való átmenethez s a szellemi és testi munka közötti ellentét megszüntetéséhez szükséges?

Ez a jelentősége, elvtársak, szocialista építőmunkánkban a Sztahánov-mozgalomnak.

Gondolt-e a Sztahánov-mozgalomnak erre a nagy jelentőségére Sztahánov és Buszügin, mikor elkezdték a régi technikai normák megdöntését? Persze, hogy nem gondolt. Nekik más gondjuk volt, ők azon igyekeztek, hogy üzemüket kirántsák a kátyúból és a gazdasági tervet túlhaladják. De ezért a célért harcolva, meg kellett dönteniök a régi technikai normákat s a munkának olyan termelékenységét kellett kifejleszteniök, amely a legfejlettebb kapitalista országokat is túlszárnyalta. De nevetséges volna azt hinni, hogy ez a körülmény a legkevésbbé is csökkentheti a Sztahánov-mozgalom nagy történelmi jelentőségét.

Ugyanezt mondhatjuk azokról a munkásokról is, akik 1905-ben először szervezték meg országunkban a munkásküldöttek szovjetjeit. Azok a munkások természetesen nem gondoltak arra, hogy a munkásküldöttek szovjetjei a szocialista rendszer alapjául fognak szolgálni. Mikor a munkásküldöttek szovjetjeit megalakították, csak védekeztek a cárizmus, a burzsoázia ellen. De ez a körülmény semmiképp sem mond ellent annak a kétségtelen ténynek, hogy a munkásküldöttek szovjetjeiért megindult mozgalom, amelyet a leningrádi és moszkvai munkások 1905-ben elkezdtek, végeredményben a kapitalizmus megdöntésére és a szocializmus győzelmére vezetett a földkerekség egyhatod részén.

2

A Sztahánov-mozgalom gyökerei

Jelenleg a Sztahánov-mozgalom bölcsőjénél, annak forrásainál vagyunk.

Helyénvaló lesz kiemelni a Sztahánov-mozgalom néhány jellemző vonását.

Szembeötlő mindenekelőtt az a tény, hogy ez a mozgalom valahogyan önerejéből kezdődött, csaknem magától, alulról, anélkül, hogy üzemeink vezetőségei bármi néven nevezendő nyo-

mást is alkalmaztak volna. Sőt: ez a mozgalom bizonyos mértékben üzemi vezetőségeink akarata ellenére született meg és kezdett kibontakozni, sőt harcban ezekkel a vezetőségekkel. Molotov elvtárs már elbeszélte, milyen kínokat kellett kiállnia Muszinszkij elvtársnak, az arhangelszki fűrésztelep munkásának, mikor a gazdasági szervezet és az ellenőrök előtt eltitkolva, új, magasabb technikai normákat dolgozott ki. Magának Sztahánovnak a sorsa se volt jobb, mert ahhoz, hogy ügyét előbbre vihesse, védekeznie kellett nemcsak a vezetőség egyes hivatalnokai, hanem egyes munkások ellen is, akik kinevették és „újításai" miatt hajszát indítottak ellene. Ami Buszügint illeti, ismeretes, hogy „újításaiért" kis híja, hogy el nem vesztette munkáját a gyárban és csak műhelyvezetője, Szokolinszkij elvtárs közbelépésére maradhatott meg munkahelyén.

Látnivaló, hogy üzemeink vezetőségei, amennyiben beavatkoztak, nem a Sztahánov-mozgalom elősegítésére, hanem hátráltatására tették. A Sztahánov-mozgalom tehát mint alulról jövő mozgalom született meg és bontakozott ki. És éppen mert önerejéből született meg, éppen mert alulról terjed, éppen ezért a Sztahánov-mozgalom korunk rendkívül életrevaló és feltartóztathatatlan mozgalma.

Helyénvaló továbbá kitérni a Sztahánov-mozgalomnak még egy jellemző vonására. Ez a jellemző vonás abban áll, hogy a Sztahánov-mozgalom nem fokozatosan terjedt el az egész Szovjetunió területén, hanem hallatlan gyorsasággal, fergeteg módjára. Hogyan kezdődött a dolog? Sztahánov ötszörösére vagy hatszorosára, ha ugyan nem még többszörösére emelte a szénfejtés technikai normáját. Buszügin és Szmetányin ugyanezt tette, egyik a gépipar terén, másik a cipőipar terén. Az ujságok közölték ezeket a tényeket. S egyszerre csak — a Sztahánov-mozgalom lángja elborította az egész országot. Miről van itt szó? Honnan ered a Sztahánov-mozgalom elterjedésének ez a gyorsasága? Sztahánov és Buszügin talán nagy szervezők, akiknek nagy összeköttetései vannak a Szovjetunió körzeteiben és kerületeiben s ők maguk szervezték meg a dolgot? Nem, persze hogy nem! Sztahánov és Buszügin talán arra tartanak igényt, hogy

országunk nagy embereinek tekintsék őket, akik maguk szórták szét a Sztahánov-mozgalom szikráit az egész országban? Ez sem igaz. Láttuk itt Sztahánovot és Buszügint. Felszólaltak értekezletünkön. Egyszerű és szerény emberek, semmi igényt sem formálnak arra, hogy országosméretű nagyságoknak járó babérokat szerezzenek. Sőt, én úgy látom, hogy kissé zavarba is hozta őket a mozgalom várakozásuk ellenére kibontakozott nagy lendülete. És ha a Sztahánov és Buszügin eldobta gyufaszálak mégis elégségesek voltak arra, hogy ezt a mozgalmat lángra lobbantsák — akkor ez azt jelenti, hogy a Sztahánov-mozgalom teljes mértékben megérett dolog. Csak az olyan teljesen érett mozgalom, amelynek már csupán egy lökés kellett arra, hogy kipattanjon — csak egy ilyen mozgalom terjedhetett el ily gyorsan és nőhetett meg lavina módjára.

Mivel magyarázható az, hogy a Sztahánov-mozgalom teljesen megérett dolognak bizonyult? Mi az oka annak, hogy olyan gyorsan elterjedt? Mik a Sztahánov-mozgalom gyökerei?

Legalábbis négy ilyen ok van.

1. A Sztahánov-mozgalom alapja mindenekelőtt a munkások anyagi helyzetének gyökeres megjavulása volt. Az élet, elvtársak, megjavult. Az élet vidámabb lett. Már pedig, ha az ember vidáman él, akkor szaporán megy a munka. Innen a termelés magas normái. Innen a munka hősei és hősnői. A Sztahánov-mozgalom gyökere mindenekelőtt ebben van. Ha nálunk válság volna, ha nálunk munkanélküliség volna, a munkásosztálynak ez a korbácsa, ha rossz, rút, szomorú volna nálunk az élet, akkor semmiféle Sztahánov-mozgalom nem volna nálunk. *(Taps.)* A mi proletárforradalmunk az egyetlen olyan forradalom a világon, amely nemcsak politikai eredményeket tud felmutatni a nép számára, hanem anyagi eredményeket is. A mult valamennyi munkásforradalma között csak egy olyat ismerünk, mely úgy-ahogy kivívta a hatalmat. Ez a Párizsi Kommün volt, amely azonban nem élt sokáig. Megpróbálta ugyan összetörni a kapitalizmus bilincseit, de nem volt elég ideje rá és még kevesebb ideje volt arra, hogy a népnek a forradalom anyagi eredményeit megmutathatta volna. A mi forradalmunk az egyetlen, amely nemcsak

összetörte a kapitalizmus bilincseit és szabadságot adott a népnek, hanem meg tudta teremteni a nép számára a jómódú élet anyagi feltételeit is. Ebben van a mi forradalmunk ereje és legyőzhetetlensége. Persze, hogy jó elkergetni a kapitalistákat, elkergetni a földesurakat, elkergetni a cári zsandárokat, elfoglalni a hatalmat és szabadságot kapni. Nagyon jó. De sajnos, a szabadság egymagában még korántsem elegendő. Ha kevés a kenyér, kevés a vaj és a zsír, kevés a ruhakelme, rosszak a lakások, magával a szabadsággal nem sokra lehet menni. Magával a szabadsággal, elvtársak, jóllakni vajmi bajos. *(Helyeslő felkiáltások, taps.)* Ahhoz, hogy jól és vidáman lehessen élni, az kell, hogy a politikai szabadság áldásait anyagi jólét tetőzze be. Forradalmunk jellemző sajátsága abban áll, hogy nemcsak szabadságot adott a népnek, hanem anyagi javakat is és megadta a jómódú és kulturális élet lehetőségét is. Ez az oka annak, hogy vidám lett nálunk az élet és ez az a talaj, amelyből a Sztahánov-mozgalom kihajtott.

2. A Sztahánov-mozgalom másik forrása az, hogy nálunk nincsen kizsákmányolás. Nálunk az emberek nem a kizsákmányolók javára dolgoznak, nem semmittevők gazdagítására, hanem sajátmaguk, saját osztályuk, saját szovjet társadalmuk javára, ahol a hatalom a munkásosztály legjobbjainak kezében van. Innen van az, hogy nálunk a munkának társadalmi jelentősége van, hogy a munka nálunk becsület és dicsőség dolga. A kapitalista rendszerben a munkának személyes, magánjellege van. Ha többet termeltél, többet kapsz és élj magadnak, ahogy tudsz. Senki se tud rólad és nem is akar tudni. A kapitalisták számára dolgozol, azokat gazdagítod? Hát lehet ez másképp? Azért fogadtak fel, hogy gazdagítsd a kizsákmányolókat. Ha nem tetszik — eredj a munkanélküliek sorába és tengődj, ahogy tudsz, találunk másokat, akikkel lehet beszélni. Innen van az, hogy a kapitalista rendszerben az emberek munkáját nem sokra becsülik. Érthető, hogy ilyen viszonyok között a Sztahánov-mozgalomnak helye nem lehet. Egész más a helyzet a szovjet rend viszonyai között. Itt a dolgozó embert megbecsülik. Itt a dolgozó nem kizsákmányolók javára dolgozik, hanem sajátmaga, saját osztálya javára,

a társadalom javára. Itt a dolgozó ember nem érezheti magát elhagyottnak és egyedülállónak. Ellenkezőleg, nálunk a dolgozó ember országa szabad polgárának, társadalmi tényezőnek érzi magát. És ha jól dolgozik, ha megadja a társadalomnak azt, amit adni tud — a munka hősének számít, dicsőség övezi. Érthető, hogy a Sztahánov-mozgalom csakis ilyen viszonyok között születhetett meg.

3. A Sztahánov-mozgalom harmadik forrásául a nálunk meglevő új technikát kell tekintenünk. A Sztahánov-mozgalom szervesen összefügg az új technikával. Az új technika nélkül, új gyárak nélkül, új fölszerelés nélkül a Sztahánov-mozgalom nem születhetett volna meg nálunk. Új technika nélkül a technikai normákat fel lehet emelni kétszeresükre, háromszorosukra, de nem többre. Ha a sztahánovisták a technikai normákat ötszörösére, meg hatszorosára emelték, ez azt jelenti, hogy teljesen és mindenben az új technikára támaszkodnak. Ebből tehát az következik, hogy országunk iparosítása, üzemeink és gyáraink újjáépítése, az új technika és az új felszerelés volt a Sztahánov-mozgalom egyik szülőoka.

4. De az új technikával egymagával még nem jutunk messze. Lehet elsőrangú technikánk, lehetnek elsőrangú üzemeink és gyáraink, de ha nincsenek embereink, akik ezt a technikát meg tudják nyergelni, a technika megmarad puszta technikának. Ahhoz, hogy az új technika meghozza a maga eredményeit, szükség van emberekre is, munkás- és munkásnő-káderekre, akik a technika élére tudnak állni és azt előre tudják vinni. A Sztahánov-mozgalom megszületése és növekedése azt jelenti, hogy ezek a káderek nálunk a munkások és munkásnők között már megszülettek. Két évvel ezelőtt a párt azt mondta, hogy az új gyárak felépítésével és azzal, hogy vállalatainknak új felszerelést adtunk, még csak félmunkát végeztünk. A párt akkor kijelentette, hogy a lelkesedésnek, mellyel az új gyárakat építjük, párosulnia kell a technika elsajátítása iránti lelkesedéssel, hogy csakis ezen az úton lehet a kitűzött feladatot eredményesen végrehajtani. Nyilvánvaló, hogy ez alatt a két év alatt folyamatban volt az új technika elsajátítása és az új káderek születése. Ma világ-

gos, hogy ezek a káderein k már megvannak. Érthető, hogy ilyen káderek nélkül, ezek nélkül az új emberek nélkül semilyen Sztahánov-mozgalom nálunk nem volna. Ilymódon azt az erőt, mely a Sztahánov-mozgalmat kialakította és előrevitte, a munkások és munkásnők soraiból kikerült új emberek szolgáltatták, akik elsajátították az új technikát.

Ezek azok a körülmények, amelyek megszülték és előrevitték a Sztahánov-mozgalmat.

3

Új emberek — új technikai normák

Mondottam, hogy a Sztahánov-mozgalom nem fokozatosan fejlődött ki, hanem robbanásszerűen, mintha gátat szakított volna át. Nyilvánvaló, hogy valaminő akadályt kellett legyőznie. Valaki gátolta, valaki elnyomta, de lám, a Sztahánov-mozgalom összeszedte erőit, áttörte ezeket a gátakat és elárasztotta az országot.

Hogy áll ez a dolog, ki gátolta tulajdonképpen a mozgalmat?

Gátolták a régi technikai normák és a normák mögött álló emberek. Néhány évvel ezelőtt mérnökeink, technikusaink és gazdasági funkcionáriusaink bizonyos technikai normákat dolgoztak ki, amelyeket munkásaink és munkásnőink technikai elmaradottságához szabtak. Azóta eltelt néhány esztendő. Az emberek ez alatt az idő alatt nagyot nőttek, technikai tudásuk fejlődött. A technikai normák viszont változatlanok maradtak. Érthető, hogy ezek a normák most a mi új embereink számára elavultaknak bizonyultak. Most mindenki szidja az érvényben levő technikai normákat. De ezek nem az égből pottyantak. És szó sincs arról, hogy ezeket a technikai normákat annak idején szándékosan úgy állapították volna meg, hogy túlságosan alacsonyak legyenek. Mindenekelőtt arról van szó, hogy most, amikor ezek a normák már elavultak, továbbra is megkísérlik azokat fenntartani, mint a mai viszonyoknak megfelelő normákat. Belekapaszkodnak munkásaink és munkásnőink technikai

elmaradottságába, ehhez az elmaradottsághoz igazodnak, abból indulnak ki s a dolog végre is oda lyukad ki, hogy kezdenek elmaradásdit játszani. De hát mi a teendő, ha ez az elmaradás múlófélben van? Csak nem fogunk meghajolni elmaradottságunk előtt és szentképet, fétist csinálni belőle? Mi a teendő, ha a munkások és munkásnők már nagyot nőttek és kifejlesztették technikai tudásukat? Mi a teendő, ha a régi technikai normák nem felelnek már meg a tényleges viszonyoknak, ha munkásaink és munkásnőink a valóságban már ötszörösen, tízszeresen túlhaladták azokat? Hát hűséget esküdtünk mi valamikor is elmaradottságunknak? Tudtommal, elvtársak, ilyesmi nem történt nálunk. *(Általános derültség.)* Vagy abból indultunk ki, hogy munkásaink és munkásnőink örökkétig elmaradottak maradnak? Talán mégsem ebből indultunk ki? *(Általános derültség.)* Akkor hát miről van szó? Talán nincs elég bátorságunk, hogy megtörjük egynémely mérnökünknek és technikusunknak ezt a maradiságát, hogy megtörjük a régi hagyományokat és normákat és szabad teret engedjünk a munkásosztály új erőinek?

Szavalnak a tudományról. Azt mondják, hogy a tudomány adatai, a technikai kézikönyvek és utasítások adatai ellentmondanak a sztahánovisták követeléseinek az új, magasabb technikai normák tekintetében. De milyen tudományról van itt szó? A tudomány adatait mindenkor a gyakorlat, a tapasztalat ellenőrizte. Micsoda tudomány az, amelynek megszakadt a kapcsolata a gyakorlattal, a tapasztalattal? Ha a tudomány olyan volna, amilyennek néhány konzervatív elvtársunk festi, akkor az emberiség számára már régen elpusztult volna. A tudományt éppen azért nevezik tudománynak, mert nem ismer el fétist, nem fél kezet emelni arra, ami lejárta magát, ami elavult és éberen figyel a tapasztalat, a gyakorlat szavára. Ha a dolog máskép állna, egyáltalán nem volna tudomány, nem volna például csillagászat, hanem még mindig Ptolemaios elévült rendszerén rágódnánk, nem volna biológia s még az ember teremtéséről szóló legendával vigasztalnánk magunkat, nem volna vegyészet, s mi még mindig az alchimisták jóslataival vesződnénk.

Ezért azt hiszem, hogy mérnökeink, technikusaink és gazdasági funkcionáriusaink, akiknek már sikerült alaposan elmaradni a Sztahánov-mozgalom mögött, helyesen tennék, ha abbahagynák a régi technikai normákba való kapaszkodást és annak rendje és módja szerint tudományos alapon új, sztahánovista mintára szerveznék át a munkájukat.

Helyes, felelik nekünk. De mit csináljunk a technikai normákkal általában? Szükség van-e rájuk az iparban, vagy meglehetünk egyáltalán minden norma nélkül?

Egyesek azt mondják, hogy egyáltalán nincs szükségünk többé technikai normákra. Ez, elvtársak, helytelen. Többet mondok — ez ostobaság. Technikai normák nélkül a tervgazdaság lehetetlen. A technikai normák kellenek azonkívül arra is, hogy az elmaradt tömegeket az élenjárók előbbre vigyék. A technikai norma — nagy szabályozó erő, mely a termelésben a munkások széles tömegeit a munkásosztály élenjáró elemei köré csoportosítva szervezi meg. Következésképpen szükségünk van a technikai normákra, de nem azokra, amelyek most érvényben vannak, hanem magasabbakra.

Mások azt mondják, hogy szükségünk van a technikai normákra, de ezeket a normákat most már azokhoz az eredményekhez kell szabnunk, amelyeket a Sztahánovok, Buszüginok, Vinográdovák és mások elértek. Ez szintén helytelen. Ilyen normák a mai helyzetben nem lennének reálisak, mert azok a munkások és munkásnők, akik technikai tudásukat még nem fejlesztették annyira, mint a Sztahánovok és Buszüginok, ezeket a normákat nem tudnák teljesíteni. Nekünk olyan normák kellenek, amelyek valahol középen vannak a jelenlegi technikai normák és azok között a normák között, melyeket a Sztahánovok és Buszüginok elértek. Vegyük például Marija Gyemcsenkót, az ismert ötszázasnőt a répatermelés terén. Elérte azt, hogy hektáronként 500 és ennél is több métermázsa cukorrépát gyüjtött be. Lehet-e ezt az eredményt, mondjuk, az egész ukrajnai cukorrépagazdaság számára a répatermelés normájául megállapítani? Nem, nem lehet. Erről még korai beszélni. Marija Gyemcsenko elérte azt, hogy 500 és még több métermázsát gyüjtött be hek-

táronként, de az átlagos cukorrépatermés például Ukrajnában ebben az évben 130—132 métermázsát tett hektáronként. A különbség, mint látjuk, nem csekély. Lehet-e a répatermelésnél 400 vagy 300 métermázsás normát megállapítani? A hozzáértők mindnyájan azt mondják, hogy egyelőre ezt még nem lehet megtenni. Világos, hogy 1936-ra Ukrajnában hektáronként 200—250 métermázsás termelési normát kell megállapítanunk. És ez nem csekély norma, mert ha ezt teljesítik, ez a norma kétszerannyi cukrot adhat nekünk, mint amennyit 1935-ben kaptunk. Ugyanezt kell mondanunk az iparra vonatkozóan is. Sztahánov az érvényben levő normát körülbelül tízszeresen vagy még többszörösen haladta túl. Ezt az eredményt új technikai normaként mindazok számára kötelezővé tenni, akik légkalapáccsal dolgoznak, nem lenne észszerű. Világos, hogy olyan normát kell megszabni, amely valahol a középen van a mostani technikai norma és Sztahánov elvtárs normája között.

Egy dolog mindenesetre világos: az, hogy a jelenleg érvényben levő normák a mai viszonyoknak már nem felelnek meg, elmaradtak és iparunk fékeivé lettek. Hogy iparunkat ne fékezzük, ezeket a normákat új, magasabb technikai normákkal kell felváltanunk. Új emberek, új idők — új technikai normák.

4

Legközelebbi feladataink

Mik a legközelebbi feladataink a Sztahánov-mozgalom érdekeinek szempontjából?

Hogy figyelmünket szét ne forgácsoljuk, korlátozzuk a dolgot két legközelebbi feladatra.

Először. A feladat abban áll, hogy segítsünk a sztahánovistáknak a Sztahánov-mozgalmat továbbfejleszteni, szélesebbé és mélyebbé tenni a Szovjetunió minden területében és kerületében. Ez a dolog egyik oldala. Másrészről — észre kell térítenünk mindazokat a gazdasági funkcionáriusokat, mérnököket és technikusokat, akik görcsösen ragaszkodnak a régihez, nem akarnak haladni és rendszeresen fékezik a Sztahánov-mozga-

lom kifejlődését. Ahhoz, hogy a Sztahánov-mozgalmat országunkban széltében-hosszában elterjesszük, maguk a sztahánovisták természetesen nem elegendők. Pártszervezeteinknek bele kell kapcsolódniok az ügybe, segíteniök kell a sztahánovistákat mozgalmuk végigvitelében. Ebben a tekintetben a donyeci területi szervezet kétségkívül nagy kezdeményezést fejtett ki. Jó munkát végeznek ezen a téren a moszkvai és a leningrádi területi szervezetek is. És a többi terület? Azok nyilván még mindig csak „nekigyürkőznek". Semmit, vagy nagyon keveset hallani például az Urálról, bár az Urál, mint tudjuk, óriási ipari központ. Ugyanezt kell mondanunk Nyugat-Szibériáról és a Kuznyec-medencéről, ahol minden jel arra mutat, hogy még nem „gyürkőznek neki". Egyébként kétségtelen, hogy pártszervezeteink kezükbe fogják venni ezt a dolgot és segíteni fognak a sztahánovistáknak a nehézségek legyőzésében. Ami a dolog másik oldalát illeti — a makacskodó, maradi gazdasági funkcionáriusok, mérnökök és technikusok észretérítését — e téren az ügy kissé bonyolultabb lesz. Az iparnak ezeket a maradi elemeit elsősorban türelmesen és elvtársi módon meg kell győznünk a Sztahánov-mozgalom haladó mivoltáról és annak szükségességéről, hogy munkájukat Sztahánov-mintára építsék át. Ha a meggyőzés nem sikerül, akkor erősebb rendszabályokhoz kell nyúlni. Vegyük például a Közlekedési Népbiztosságot. Ennek a népbiztosságnak központi apparátusában még nemrég egy csoport professzor, mérnök és egyéb szakember dolgozott — kommunisták is voltak köztük —, akik ragaszkodtak ahhoz, hogy a tehervonatoknál óránként 13—14 kilométernyi üzemi sebesség az a határ, amelyen túl nem szabad és nem lehet menni, ha nem akarunk ellentétbe kerülni „a vasúti üzemvezetés tudományával". Elég tekintélyes csoport volt ez, mely szóban és írásban hirdette a maga nézeteit, utasításokat adott a Közlekedési Népbiztosság megfelelő szerveinek és általában „úr volt az elméken" a vasúti üzemvezetés funkcionáriusai között. Mi, akik nem vagyunk szakemberek, a vasútügy egész sor gyakorlati munkásának a javaslatai alapján azt bizonyítgattuk ezeknek a tekintélyes professzoroknak, hogy a 13—14 kilométeres sebes-

séget nem lehet határnak tekinteni, hogy ezt a határt, ha a dolgot megfelelően szervezik, tágítani lehet. Feleletül erre ez a csoport, ahelyett, hogy hallgatott volna a tapasztalat és a gyakorlat szavára és felülvizsgálta volna véleményét, harcba szállt a vasutaknál dolgozó haladó elemekkel és fokozta a maga maradi nézeteinek hirdetését. Érthető, hogy ezeket az igen tisztelt férfiakat kissé oldalba kellett ütnünk és udvariasan ki kellett tessékelnünk őket a Közlekedési Népbiztosság központi apparátusából. *(Taps.)* És mi történt? Vasutainkon a teherszállítási sebesség ma már 18—19 kilométer óránként. *(Taps.)* Azt hiszem, elvtársak, hogy szükség esetén ehhez a módszerhez kell majd folyamodnunk népgazdaságunk más ágaiban is, ha tudniillik a makacskodó maradiak nem szűnnek meg zavarni és gáncsolni a Sztahánov-mozgalmat.

Másodszor. A feladat abban áll, hogy azoknak a gazdasági funkcionáriusoknak, mérnököknek és technikusoknak, akik nem akarják gátolni a Sztahánov-mozgalmat, akik együttéreznek ezzel a mozgalommal, de akiknek még nem sikerült a saját munkájukat átépíteniök, akik eddig még nem tudtak a Sztahánov-mozgalom élére állani —, hogy ezeknek viszont segítsünk abban, hogy munkájukat átépítsék és a Sztahánov-mozgalom élére álljanak. Meg kell mondanom, elvtársak, hogy ilyen gazdasági funkcionárius, mérnök és technikus nálunk jócskán akad. És ha segítünk ezeknek az elvtársaknak, akkor kétségkívül még sokkal többen lesznek.

Azt hiszem, hogy ha ezeket a feladatokat teljesítjük, a Sztahánov-mozgalom szélesen kiterjed, átöleli országunk valamennyi területét és kerületét és újabb sikerek csodáit hozza létre.

5

Néhány szó

Néhány szót a jelen értekezletről, annak jelentőségéről. Lenin arra tanított bennünket, hogy igazi bolsevik vezetők csak az olyan vezetők lehetnek, akik nemcsak ahhoz értenek, hogy tanítsák a munkásokat és parasztokat, hanem ahhoz is, hogy

tanuljanak tőlük. Voltak bolsevikok, akiknek Lenin e szavai nem tetszettek. De a történelem azt mutatja, hogy Leninnek e téren is tökéletesen igaza volt. És tényleg, a dolgozók, a munkások és parasztok milliói élnek, munkálkodnak, harcolnak. Ki kételkedhetik abban, hogy ezek az emberek nem hiába élnek, hogy ezek az emberek életük és harcuk során roppant gyakorlati tapasztalatokat gyüjtenek össze. Vajjon kétséges-e, hogy az olyan vezetők, akik ezeket a tapasztalatokat semmibeveszik, nem tekinthetők igazi vezetőknek? Nekünk tehát, a párt és a kormány vezetőinek, nemcsak tanítanunk kell a munkásokat, hanem tanulnunk is kell tőlük. Hogy a jelen értekezlet tagjai itt az értekezleten tanultak egyet-mást kormányunk vezetőitől, azt én nem tagadom. De az is tagadhatatlan, hogy mi, a kormány vezetői, szintén sokat tanultunk Önöktől, sztahánovistáktól, a jelen értekezlet részvevőitől. Így hát, elvtársak, köszönet ezért a tanításért, hálás köszönet! *(Viharos taps.)*

Végül még egy-két szót arról, hogyan kellene ezt az értekezletet emlékezetessé tenni. Mi itt az elnökségben tanácskoztunk és úgy határoztunk, hogy a kormány vezetőinek a Sztahánov-mozgalom vezetőivel tartott ezt az értekezletét valamivel emlékezetessé kellene tenni. És hát úgy döntöttünk, hogy mintegy 100—120 embert Önök közül fel kell terjeszteni magas kitüntetésre.

Felkiáltások: Helyes! *(Viharos taps.)*

Sztálin: Ha Önök is helyeslik, elvtársak, akkor ezt a dolgot nyélbe is ütjük. *(Szűnni nem akaró taps és ünneplés.)*

(A sztahánovisták tanácskozásának részvevői viharosan, lelkesen ünneplik Sztálin elvtársat. Zúgó taps az egész teremben, harsány éljenzés. Minden oldalról szünni nem akaró kiáltások, amelyek Sztálin elvtársat, a párt vezérét, éltetik. Az ünneplés az „Internacionále" éneklésével végződik — a tanácskozás háromezer részvevője elénekli a proletariátus himnuszát.)

Sztálin. A leninizmus kérdései. 11. kiad. 493—506. old. (oroszul).
Sztálin. A leninizmus kérdései. Szikra 1950. 584—599. old.

Sztálin

VÁLTOZÁSOK A SZOVJETUNIÓ ÉLETÉBEN AZ 1924—1936-IG TERJEDŐ IDŐSZAKBAN

A Szovjetek VIII. rendkívüli Összszövetségi Kongresszusán „A Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségének Alkotmánytervezetéről" előterjesztett jelentés II. fejezete.

1936 november 25

Melyek azok a változások a Szovjetunió életében, amelyek az 1924-től 1936-ig terjedő időszakban végbementek s amelyeket az Alkotmányelőkészítő Bizottságnak a maga Alkotmánytervezetében tükröznie kellett?

Mi e változások lényege?

Milyen volt nálunk a helyzet 1924-ben?

Az új gazdasági politika első időszakában voltunk, amikor a Szovjethatalom a szocializmust minden eszközzel fejlesztette, de megengedte a kapitalizmus bizonyos megelevenedését, amikor a Szovjethatalom arra számított, hogy a két gazdasági rendszer, a kapitalista és a szocialista rendszer versenye során meg fogja szervezni a szocialista rendszer túlsúlyra jutását a kapitalista rendszerrel szemben. A feladat az volt, hogy e verseny során megerősítsük a szocializmus hadállásait, kiharcoljuk a kapitalista elemek felszámolását és betetőzzük a szocialista rendszernek, mint a népgazdaság alaprendszerének győzelmét.

Iparunk, különösen a nehézipar, abban az időben nem valami irigylésreméltó képet mutatott. Lassanként már kezdett ugyan

helyreállni, de termelése még távolról sem érte el a háborúelőtti színvonalat. Alapja a régi elmaradt és szegényes technika volt. Fejlődni, természetesen, a szocializmus irányában fejlődött. Iparunk szocialista szektora akkoriban az egész iparnak körülbelül 80 százalékát fogta át. Az iparnak nem kevesebb, mint 20 százaléka azonban még a kapitalista szektorhoz tartozott.

Mezőgazdaságunk még sajnálatosabb látványt nyujtott. A földesúri osztályt ugyan már felszámoltuk, de a mezőgazdaság kapitalistáinak osztálya, a kulákok osztálya még elég jelentős erőt képviselt. Akkori mezőgazdaságunk a maga egészében elmaradt, középkori technikával dolgozó, apró, egyéni parasztgazdaságok óceánja volt. Ebben az óceánban mint apró pontok és szigetecskék léteztek egyes kolhozok és szovhozok, amelyeknek akkori népgazdaságunkban komolyabb szerepük nem volt. A kolhozok és szovhozok gyengék voltak, a kulák pedig még erős. Akkoriban nem a kulákság felszámolásáról, hanem korlátozásáról beszéltünk.

Ugyanezt kell mondanunk az ország áruforgalmáról is. Az áruforgalomban a szocialista szektor mindössze 50—60 százalék volt, nem több, a terep többi részét kereskedők, spekulánsok és egyéb magánkapitalisták tartották elfoglalva.

Ilyen volt gazdaságunk képe 1924-ben.

Milyen a helyzet nálunk ma, 1936-ban?

Míg akkor az új gazdasági politika első időszakát éltük, a „nep" kezdetét, a kapitalizmus némi felelevenedésének időszakát, addig most a „nep" utolsó időszakát éljük, a „nep" végét, a kapitalizmus teljes felszámolásának időszakát a népgazdaság minden ágában.

Kezdhetjük mindjárt azzal, hogy iparunk ez idő alatt óriási erővé nőtt. Már nem mondhatjuk gyenge és technikailag rosszul felszerelt iparnak. Ellenkezőleg, iparunk ma már új, gazdag, modern technikára épül, erősen kifejlett nehéziparral és még erősebben kifejlett gépiparral. A legfontosabb azonban az, hogy a kapitalizmust már teljesen kikergettük iparunk egész területéről s a termelés szocialista formája ma már osztatlanul uralkodó rendszer iparunk egész területén. Nem lehet csekély-

ségnek tekinteni azt a tényt, hogy mai szocialista iparunk a termelés terjedelme tekintetében már több mint hétszeresen felülmúlja a háborúelőtti idők iparát.

A mezőgazdaság terén az apró egyéni parasztgazdaságok óceánja helyett, ahol a technika gyenge és a kulák fölényben volt, ma nekünk van a világon a legnagyobb üzemű, gépekkel dolgozó, modern technikával felszerelt mezőgazdaságunk, a kolhozok és szovhozok mindent átfogó rendszerének formájában. Közismert, hogy a kulákságot mezőgazdaságunkban felszámoltuk, az apró egyéni parasztgazdaságok szektora pedig, elmaradt középkori technikájával, jelentéktelen helyet foglal el s a bevetett terület nagysága szempontjából egész mezőgazdaságunknak mindössze 2—3 százaléka. Nem lehet megemlítetlenül hagynunk azt a tényt, hogy kolhozaink rendelkezésére 316 000 traktor áll, 5 millió 700 000 lóerő kapacitással, a kolhozoknak és szovhozoknak együtt pedig több mint 400 000 traktoruk van, 7 millió 580 000 lóerő kapacitással.

Ami az ország áruforgalmát illeti, a kereskedőket és spekulánsokat erről a területről teljesen kiűztük. Ma az egész áruforgalom az állam, a szövetkezetek és a kolhozok kezében van. Megszületett és kifejlődött az új, a szovjet kereskedelem, amelyben nincsenek spekulánsok és kapitalisták.

Ilymódon a szocialista rendszer teljes győzelme a népgazdaság valamennyi területén ma már tény.

És mit jelent ez?

Ez azt jelenti, hogy véget vetettünk annak, hogy ember az embert kizsákmányolja, hogy megszilárdult a munka- és termelési eszközök szocialista tulajdona, mint szovjet társadalmunk megingathatatlan alapja. *(Hosszas taps.)*

A Szovjetunió népgazdaságának terén végbement mindezek a változások azt eredményezték, hogy ma új, szocialista gazdaságunk van, amely nem ismer válságokat és munkanélküliséget, nem ismer nyomort és tönkrejutást és teljes lehetőséget nyujt az ország polgárainak arra, hogy jólétben és művelt emberek módjára éljenek.

Ezek azok a fő változások, amelyek *gazdaságunk* terén az 1924-től 1936-ig terjedő időszakban végbementek.

A Szovjetunió gazdasága terén végbement eme változásoknak megfelelően társadalmunk *osztályösszetétele is* megváltozott.

A földesurak osztályát, mint ismeretes, már a polgárháború győzelmes befejezésének eredményeképpen felszámoltuk. Ami a többi kizsákmányoló osztályt illeti, azok is a földesúri osztály sorsára jutottak. Eltűnt a kapitalisták osztálya az ipar területéről. Eltűnt a kulákok osztálya a mezőgazdaság területéről. Eltűntek a kereskedők és spekulánsok az áruforgalom területéről. Így tehát valamennyi kizsákmányoló osztályt felszámoltuk.

Megmaradt a munkásosztály.

Megmaradt a parasztok osztálya.

Megmaradt az értelmiség.

De tévedés volna azt hinni, hogy ezek a társadalmi csoportok a lefolyt idő alatt semmiféle változáson sem mentek át, hogy megmaradtak olyanoknak, amilyenek, mondjuk, a kapitalizmus korában voltak.

Vegyük például a Szovjetunió munkásosztályát. Régi szokásból gyakran még proletariátusnak nevezik. De mi a proletariátus? A proletariátus olyan osztály, amely meg van fosztva a munka- és termelési eszközöktől a gazdaságnak abban a rendszerében, amelyben a munka- és termelési eszközök a kapitalisták birtokában vannak s ahol a kapitalisták osztálya kizsákmányolja a proletariátust. A proletariátus olyan osztály, amelyet a kapitalisták kizsákmányolnak. Nálunk azonban, mint tudjuk, a kapitalisták osztályát már felszámolták, a munka- és termelési eszközöket elvették a kapitalistáktól és átadták az államnak, amelynek vezető ereje a munkásosztály. Tehát nincs többé kapitalista osztály, amely a munkásosztályt kizsákmányolhatná. Tehát munkásosztályunk nemcsak nincs megfosztva a munka- és termelési eszközöktől, hanem ellenkezőleg: rendelkezik velük, az egész néppel együtt. S mert rendelkezik velük s mert a kapitalisták osztályát felszámolták — a munkásosztály kizsákmányolásának minden lehetősége ki van zárva. Lehet-e munkás-

osztályunkat ezek után proletariátusnak nevezni? Világos, hogy nem lehet. Marx azt mondta: ahhoz, hogy a proletariátus felszabadítsa magát, szét kell zúznia a kapitalisták osztályát, el kell vennie a kapitalistáktól a munka- és termelési eszközöket és meg kell semmisítenie azokat a termelési viszonyokat, amelyek a proletariátust szülik. Mondhatjuk-e, hogy a Szovjetunió munkásosztálya már megvalósította felszabadításának ezeket a feltételeit? Feltétlenül mondhatjuk és kell is mondanunk. És mit jelent ez? Ez azt jelenti, hogy a Szovjetunió proletariátusa teljesen új osztállyá lett, a Szovjetunió munkásosztályává, amely megsemmisítette a gazdaság kapitalista rendszerét, megszilárdította a munka- és termelési eszközök szocialista tulajdonát s a szovjet társadalmat a kommunizmus útján vezeti.

Mint látjuk, a Szovjetunió munkásosztálya — teljesen új, a kizsákmányolástól megszabadult munkásosztály, melyhez hasonlót az emberiség története eddig nem ismert.

Térjünk át a parasztság kérdésére. Általában azt szokták mondani, hogy a parasztság a kistermelők olyan osztálya, amelynek tagjai atomizálva vannak, szét vannak szórva az egész országban, egyenként túrják a földet elmaradt technikájú apró gazdaságaikban, rabjai a magántulajdonnak s a földesurak, kulákok, kereskedők, spekulánsok, uzsorások stb. büntetlenül zsákmányolják ki őket. És valóban, a kapitalista országokban a parasztság, ha zömét tekintjük, csakugyan ilyen osztály. Lehet-e azt mondani, hogy a mi mai parasztságunk, a szovjet parasztság, a maga tömegében ilyen parasztságra hasonlít? Nem, ezt nem lehet mondani. Ilyen parasztság nálunk már nincsen. A mi szovjet parasztságunk teljesen új parasztság. Nálunk nincsenek már földesurak és kulákok, kereskedők és uzsorások, akik a parasztságot kizsákmányolhatnák. A mi parasztságunk tehát a kizsákmányolás alól felszabadított parasztság. Továbbá, a mi szovjet parasztságunk túlnyomó többségében kolhozparasztság, vagyis munkáját és tulajdonát nem egyéni munkára és elmaradt technikára, hanem kollektív munkára és modern technikára alapozza. Végül, parasztságunk gazdaságának alapja nem a

magántulajdon, hanem a kollektív tulajdon, amely a kollektív munka alapján fejlődött ki.

Mint látjuk, a szovjet parasztság teljesen új parasztság, melyhez hasonlót az emberiség története eddig nem ismert.

Térjünk át, végül, az értelmiség kérdésére, a mérnökök és technikusok, a kultúrfront munkásai, általában a tisztviselők stb. kérdésére. Az elmúlt időszak alatt az értelmiség is nagy változásokon ment át. Ez már nem az a régi, begyepesedett értelmiség, amely igyekezett magát az osztályok fölé helyezni, de valójában, zömében, a földesurakat és kapitalistákat szolgálta. A mi szovjet értelmiségünk — teljesen új értelmiség, melyet minden gyökere a munkásosztályhoz és a parasztsághoz kapcsol. Megváltozott mindenekelőtt az értelmiség összetétele. A nemesi és burzsoá származású értelmiségiek szovjet értelmiségünknek egészen kis százalékát teszik. Szovjet értelmiségünknek 80—90 százaléka a munkásosztályból, a parasztságból és a dolgozók többi rétegeiből került ki. Megváltozott végül az értelmiség tevékenységének jellege is. Azelőtt az értelmiség kénytelen volt a vagyonos osztályokat szolgálni, mert más lehetősége nem volt. Ma a népet kell szolgálnia, mert kizsákmányoló osztályok többé nincsenek. És éppen ezért az értelmiségi ma a szovjet társadalom egyenrangú tagja s a munkásokkal és parasztokkal együtt, velük egy sorban dolgozik az új, osztálynélküli szocialista társadalom építésén.

Mint látjuk, ez teljesen új, dolgozó értelmiség, amelyhez hasonlót a földkerekség egyetlen országában sem lehet találni.

Ezek azok a változások, melyek a lefolyt idő alatt szovjet társadalmunk osztályösszetételében végbementek.

Miről tanuskodnak ezek a változások?

Tanuskodnak, először is arról, hogy a határvonal a munkásosztály és a parasztság között, valamint ez osztályok és az értelmiség között elmosódóban van, a régi osztály-elkülönültség pedig tűnőfélben. Ez azt jelenti, hogy a távolság ezek között a társadalmi csoportok között egyre jobban és jobban csökken.

Tanuskodnak, másodszor, arról, hogy csökkennek és elmosódnak a gazdasági ellentétek ezek között a csoportok között.

Tanuskodnak végül arról, hogy csökkennek és elmosódnak közöttük a politikai ellentétek is.

Így áll a Szovjetunió *osztályösszetételében* végbement változások kérdése.

A Szovjetunió társadalmi életében végbement változások képe nem volna teljes, ha nem szólnánk néhány szót azokról a változásokról, amelyek még egy téren történtek. A Szovjetunióban élő *nemzetek* egymáshoz való viszonyára gondolok. A Szovjetunióban, mint ismeretes, mintegy 60 különböző nemzet, nemzetiség és kis nép egyesült. A Szovjetállam soknemzetiségű állam. Érthető, hogy a Szovjetunióban élő népek kölcsönös viszonyának kérdése ránk nézve elsőrangú fontosságú.

A Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége, mint ismeretes, 1922-ben alakult meg a Szovjetunió Első Szovjetkongresszusán. S történt ez a Szovjetunióban élő népek egyenjogúságának és önkéntes egyesülésének elve alapján. Az 1924-ben elfogadott, jelenleg érvényben levő Alkotmány a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségének első Alkotmánya. Ez az Alkotmány olyan időszakban jött létre, amikor a népek kölcsönös viszonya még nem volt kellőkép elrendezve, amikor a nagyoroszok iránti bizalmatlanság maradványai még nem tűntek el, amikor a centrifugális erők még nem szűntek meg működni. Ilyen viszonyok között kellett létrehozni a népek testvéri együttműködését, kölcsönös gazdasági, politikai és katonai segítség alapján, *egy* soknemzetiségű szövetségi államban egyesítve azokat. A Szovjethatalomnak feltétlenül látnia kellett e feladat nehézségét. Előtte állt a burzsoá országok soknemzetiségű államaiban a sikertelen kísérletek példája. Előtte állt a régi Ausztria-Magyarország kudarcba fulladt kísérletének példája. S a Szovjethatalom mégis megkísérelte egy soknemzetiségű állam létesítését, mert tudta, hogy annak a soknemzetiségű államnak, amely a szocializmus alapján jött létre, minden megpróbáltatást ki kell állnia.

Azóta 14 év telt el. Ez elég idő ahhoz, hogy a kísérlet ellenőrizhető legyen. És mit látunk? A lefolyt időszak minden kétséget kizáróan megmutatta, hogy egy soknemzetiségű állam

megalakításának kísérlete, amikor ezt az államot a szocializmus alapján teremtették meg, teljesen sikerült. Kétségtelen győzelme ez a lenini nemzetiségi politikának. *(Hosszas taps.)*

Mi magyarázza meg ezt a győzelmet?

Az, hogy nincsenek kizsákmányoló osztályok, amelyek fő szervezői voltak a nemzetek egymásközti viszályainak; az, hogy nincs kizsákmányolás, amely a kölcsönös bizalmatlanságot ápolta és szította a nacionalista szenvedélyeket; az, hogy a munkásosztály van hatalmon, amely minden elnyomás ellensége és hűséges hordozója a nemzetköziség eszméjének; az, hogy a népek valóban kölcsönösen segítik egymást a gazdasági és társadalmi élet minden területén; végül az, hogy fellendült a Szovjetunió népeinek nemzeti kultúrája, amely formájára nemzeti, tartalmára szocialista — mindezek és más ezekhez hasonló tényezők odavezettek, hogy a Szovjetunió népeinek képe gyökeresen megváltozott, eltűnt náluk a kölcsönös bizalmatlanság érzése, kifejlődött a kölcsönös barátság érzése s ilymódon megalapozódott a népek igazi testvéries együttműködése az egységes szövetségi állam rendszerében.

Az eredmény az, hogy ma olyan tökéletesen kialakult és minden megpróbáltatást kiállott, soknemzetiségű szocialista államunk van, amelynek szilárdságát megirigyelhetné a világ bármely részének bármelyik nemzeti állama. *(Viharos taps.)*

Ezek azok a változások, amelyek a lefolyt időszak alatt a Szovjetunió *nemzeteinek egymásközti viszonyában* végbementek.

Ez az összegezett eredménye azoknak a változásoknak, amelyek a Szovjetunió gazdasági, társadalmi és politikai életében az 1924-től 1936-ig terjedő időszakban végbementek.

Sztálin. A leninizmus kérdései. 11. kiad. 508—514. old. (oroszul.)
Sztálin. A leninizmus kérdései. Szikra 1950. 601—608. old.

KLASSZIKA ARCHAEOLOGIAI INTÉZET

Sztálin

A PÁRTMUNKA FOGYATÉKOSSÁGAIRÓL

A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja teljes ülésén „A pártmunka fogyatékosságairól s a trockista és egyéb kétkulacsosok felszámolását célzó rendszabályokról" mondott beszéd V. része.

1937 március 3

Hogyan számoljuk fel munkánknak ezeket a fogyatékosságait?

Mit kell tennünk, hogy ezt elérjük?

Feltétlenül meg kell valósítani a következő rendszabályokat.

1. Elsősorban arra van szükség, hogy az egyik vagy másik hivatal „folyó kérdéseiben" elmerülő pártbeli elvtársaink figyelmét a nagy nemzetközi és belpolitikai jellegű kérdések felé fordítsuk.

2. Pártunk politikai munkáját fel kell emelnünk a kellő színvonalra, főfeladatul tűzve ki a párt-, szovjet- és gazdasági káderek politikai nevelését és bolsevik megedzését.

3. Meg kell magyaráznunk pártbeli elvtársainknak, hogy a gazdasági sikerek, amelyeknek jelentősége elvitathatatlanul igen nagy s amelyekre törekedni fogunk a jövőben is, napról-napra, évről-évre — mégsem merítik ki szocialista építésünk egész ügyét.

Meg kell magyaráznunk, hogy a gazdasági sikerekkel kapcsolatos árnyoldalak, amelyek az önelégültségben, gondatlanságban és a politikai érzék eltompulásában fejeződnek ki, csak abban az esetben számolhatók fel, ha a gazdasági sikerek a párt-

építés terén elért sikerekkel és pártunk széles mederben folyó politikai nevelő munkájával párosulnak.

Meg kell magyaráznunk, hogy maguk a gazdasági sikerek, azok tartóssága és huzamossága teljesen a szervezeti és politikai pártmunka sikereitől függnek, hogy e nélkül a feltétel nélkül a gazdasági sikerek homokra építetteknek bizonyulhatnak.

4. Emlékeznünk kell rá és sohasem szabad elfelejtenünk, hogy a kapitalista környezet alapvető tény, amely meghatározza a Szovjetunió nemzetközi helyzetét.

Emlékeznünk kell rá és sohasem szabad elfelejtenünk, hogy mindaddig, amíg van kapitalista környezet, lesznek kártevők, diverzánsok, kémek és terroristák is, akiket az idegen államok kémszervezetei küldenek a Szovjetunióba. Erről nem szabad megfeledkeznünk és harcolnunk kell azok ellen az elvtársak ellen, akik lebecsülik a kapitalista környezet tényének jelentőségét, akik lebecsülik a kártevés erejét és jelentőségét.

Meg kell magyaráznunk pártbeli elvtársainknak, hogy semilyen gazdasági siker, bármilyen nagy is az, nem szüntetheti meg a kapitalista környezet tényét és ennek következményeit.

Meg kell tenni a szükséges intézkedéseket, hogy elvtársaink, mind a pártbeli, mind a pártonkívüli bolsevikok, megismerkedhessenek a külföldi kémszervezetek kártevő, diverziós és kémkedési tevékenységének céljaival és feladataival, gyakorlatával és technikájával.

5. Meg kell magyaráznunk pártbeli elvtársainknak, hogy a trockisták, akik aktív elemek a külföldi kémszervezetek diverziós, kártevő és kémkedési tevékenységében, már régóta nem politikai áramlat a munkásosztályon belül, hogy már régen megszűntek valamely, a munkásosztály érdekeivel összeegyeztethető eszmét szolgálni, hogy a külföldi kémszervezetek zsoldjában álló kártevők, diverzánsok, kémek és gyilkosok elvtelen és minden eszmei tartalmat nélkülöző bandájává váltak.

Meg kell magyaráznunk, hogy a mai trockizmus elleni harcban most nem a régi módszerekre, nem a vitatkozás módszereire, hanem új módszerekre, a kiirtás, a szétzúzás módszereire van szükség.

6. Meg kell magyaráznunk pártbeli elvtársainknak a mai kártevők és a Sahtü-ügy időszakának kártevői közötti különbséget, meg kell magyaráznunk, hogy míg a Sahtü-ügy időszakának kártevői a technika alapján csapták be embereinket, kihasználva azok technikai elmaradottságát, addig a mai, párttagsági könyvvel rendelkező kártevők, az iránt tuk, mint párttagok iránt tanusított politikai bizalom alapján csapják be embereinket, kihasználva embereink politikai gondatlanságát.

A technika elsajátításának régi jelszavát, amely megfelelt a Sahtü-kártevés időszakának, ki kell egészíteni a káderek politikai nevelésének, a bolsevizmus elsajátításának és politikai hiszékenységünk felszámolásának új jelszavával, amely teljesen megfelel annak az időszaknak, amelyben ma élünk.

Azt kérdezhetné valaki, vajjon nem lehetett-e tíz évvel ezelőtt, a Sahtü-ügy időszakában egyszerre kiadni mindkét jelszót, mind az első jelszót, a technika elsajátításáról, mind a második jelszót, a káderek politikai neveléséről? Nem, nem lehetett. Nálunk, a bolsevik pártban nem így szokták a dolgokat intézni. A forradalmi mozgalom fordulópontjain mindig valamilyen alapvető jelszót adunk ki, mint központi jelszót, azért, hogy azt megragadva, segítségével kezünkben tarthassuk az egész láncot. Lenin így tanított bennünket: keressétek meg munkánk láncolatában a fő láncszemet, ragadjátok meg és húzzátok, hogy segítségével magatok után vonhassátok az egész láncot és előre mehessetek. A forradalmi mozgalom története azt mutatja, hogy ez a taktika az egyetlen helyes taktika. A Sahtü-kártevés időszakában embereink gyengesége technikai elmaradottságukban állott. Nem politikai, hanem technikai kérdések voltak akkor a gyengéink. Ami az akkori kártevőkhöz való politikai viszonyunkat illeti, az teljesen világos volt, mint bolsevikok viszonya politikailag idegen emberekhez. Ezt a technikai gyengeségünket felszámoltuk azzal, hogy kiadtuk a technika elsajátításának jelszavát és az azóta eltelt időszak folyamán a technikailag képzett bolsevik káderek tíz- és százezreit neveltük ki. Más a helyzet most, amikor már vannak technikailag képzett bolsevik kádereink s amikor a kártevők szerepében nem nyiltan idegen embe-

rek lépnek fel, akiknek emellett semilyen technikai előnyük sincs a mi embereinkkel szemben, hanem olyan emberek, akik tagkönyvvel rendelkeznek és élvezik a párttagok valamennyi jogát. Embereink gyenge oldala most nem a technikai elmaradottság, hanem a politikai gondatlanság, a vak bizalom olyan emberek iránt, akik véletlenül jutottak pártkönyvhöz, az, hogy az embereket nem munkájuk eredménye alapján, hanem politikai nyilatkozataik alapján ellenőrizték. Most nem káderein technikai elmaradottságának felszámolása a központi kérdés számunkra, mert azt lényegében már felszámoltuk, hanem a politikai gondatlanság és a véletlenül tagkönyvhöz jutott kártevőkkel szemben tanusított politikai hiszékenység felszámolása.

Ez a gyökeres különbség a káderekért a Sahtü-kártevések időszakában folytatott harc központi kérdése és a jelenlegi időszak központi kérdése között.

Ezért nem adhattuk ki és nem volt szabad egyszerre kiadnunk tíz évvel ezelőtt mindkét jelszót, mind a technika elsajátításának jelszavát, mind a káderek politikai nevelésének jelszavát.

Ezért kell most a technika elsajátításának régi jelszavát kiegészítenünk a bolsevizmus elsajátításának, a káderek politikai nevelésének és politikai gondatlanságunk felszámolásának új jelszavával.

7. Szét kell zúzni és el kell vetni azt a rothadt elméletet, hogy az osztályharcnak minden egyes előretett lépésünkkel egyre jobban le kell lohadnia, hogy az osztályellenség sikereink arányában egyre kezesebbé válik.

Ez nemcsak rothadt elmélet, hanem veszedelmes elmélet is, mert elkábítja, csapdába csalja embereinket, az osztályellenségnek pedig lehetővé teszi, hogy felocsudjon és folytassa a harcot a Szovjethatalom ellen.

Ellenkezőleg, mennél jobban haladunk előre, mennél több sikerünk lesz, annál jobban fognak dühöngeni a szétzúzott, kizsákmányoló osztályok maradványai, annál inkább folyamodnak majd a harc élesebb formáihoz, annál inkább igyekeznek majd ártani a szovjet államnak, annál inkább nyúlnak majd

a legkétségbeesettebb harci eszközökhöz, mint a pusztulásra kárhozottak végső eszközéhez.

Nem szabad szem elől tévesztenünk, hogy a szétzúzott osztályok maradványai a Szovjetunióban nincsenek egyedül. Közvetlen támogatást kapnak a Szovjetunió határain túl élő ellenségeinktől. Hiba volna azt gondolni, hogy az osztályharc küzdőtere a Szovjetunió határainál végetér. Míg az osztályharc egyik vége a Szovjetunió határain belül fejti ki hatását, addig a másik vége a bennünket körülvevő polgári államok területére húzódik át. Ezt feltétlenül tudják a szétzúzott osztályok maradványai is. És éppen azért, mert tudják, a jövőben is folytatni fogják elkeseredett kirohanásaikat.

Erre tanít minket a történelem. Erre tanít minket a leninizmus.

Minderre emlékeznünk kell és résen kell lennünk.

8. Szét kell zúzni és el kell vetni a másik rothadt elméletet is, amely szerint nem lehet kártevő az, aki nem állandóan űzi a kártevést s aki néha sikereket is mutat fel munkájában.

Ez a furcsa elmélet elárulja szerzőinek naivitását. Egyetlen kártevő sem fog folytonosan kárt tenni, ha nem akarja, hogy a legrövidebb időn belül leleplezzék. Ellenkezőleg, az igazi kártevőnek időnként sikereket kell felmutatnia munkájában, mert ez az egyetlen eszköz arra, hogy megmaradhasson kártevőnek, beférkőzzék bizalmunkba és folytathassa kártevő munkáját.

Azt hiszem, ez a kérdés világos és nem szorul további magyarázatra.

9. Szét kell zúzni és el kell vetni a harmadik rothadt elméletet is, amely szerint a gazdasági tervek rendszeres végrehajtása semmivé teszi a kártevést és a kártevés eredményeit.

Az ilyen elméletnek csak egy célja lehet: csiklandozni funkcionáriusaink hivatali hiúságát, megnyugtatni őket és gyengíteni a kártevés ellen folytatott harcukat.

Mit jelent — „gazdasági terveink rendszeres végrehajtása"?

Először, bebizonyított tény, hogy valamennyi gazdasági tervünk alulméretezett, mert nem veszi számításba a népgazdaságunk méhében rejlő óriási tartalékokat és lehetőségeket.

Másodszor, az, hogy a gazdasági terveket népbiztosságonként egészükben végrehajtják, még nem jelenti azt, hogy egyes nagyon fontos ágakban szintén végrehajtják a terveket. Ellenkezőleg, a tények azt mutatják, hogy az évi gazdasági terveket végrehajtó, sőt túlteljesítő népbiztosságok egész sora rendszeresen nem hajtja végre a terveket a népgazdaság egyes nagyon fontos ágaiban.

Harmadszor, nem lehet kétséges, hogy ha a kártevőket nem leplezték volna le és nem dobták volna ki, a gazdasági tervek végrehajtása terén bizony rosszabbul állanánk, amiről nem volna szabad megfeledkezniök a szóbanforgó elmélet rövidlátó szerzőinek.

Negyedszer, a kártevők legfőbb kártevő munkájukat rendszerint nem békeidőre, hanem a háború előestéjére vagy magának a háborúnak a tartamára tartogatják. Tegyük fel, hagynók, hogy „a gazdasági tervek rendszeres végrehajtásának" rothadt elmélete elringasson bennünket és nem bántanók a kártevőket. El tudják-e képzelni ennek a rothadt elméletnek a szerzői, hogy mily óriási kárt okoznának államunknak a kártevők háború esetén, ha hagynánk, hogy megmaradjanak népgazdaságunkban, „a gazdasági tervek rendszeres végrehajtásának" rothadt elmélete árnyékában?

Nem világos-e, hogy „a gazdasági tervek rendszeres végrehajtásának" elmélete olyan elmélet, amely előnyös a kártevők számára?

10. Szét kell zúzni és el kell vetni a negyedik rothadt elméletet is, amely szerint a Sztahánov-mozgalom a kártevés felszámolásának legfőbb eszköze.

Ezt az elméletet azért agyalták ki, hogy a sztahánovistákról és a Sztahánov-mozgalomról folytatott fecsegés zajában elhárítsák a kártevők ellen irányított csapást.

Molotov elvtárs beszámolójában a tények egész sorát hozta fel, amelyek megmutatják, hogyan éltek vissza a trockista és nemtrockista kártevők a Kuznyeck-medencében és a Donyecmedencében politikailag gondatlan elvtársaink bizalmával, hogyan vezették rendszeresen az orruknál fogva a sztahánovis-

tákat, hogyan vetettek nekik gáncsot, gördítettek mesterséges akadályokat sikeres munkájuk elé, s hogyan érték el végül a sztahánovisták munkájának meghiúsítását. Mit tehetnek a sztahánovisták egymagukban, ha az üzemépítkezéseknek kártevő módon való vezetése, mondjuk a Donyec-medencében, hézagot idézett elő a szénkitermelés előkészítő munkálatai között, amelyek elmaradtak az ütemtől és valamennyi többi munka között? Nem világos-e, hogy maga a sztahánovista-mozgalom a mi reális segítségünkre szorul a kártevők mindenféle mesterkedésével szemben, hogy előre vihesse az ügyet s betölthesse nagy küldetését? Nem világos-e, hogy a kártevés elleni harc, a kártevés felszámolásáért folyó harc, a kártevés megfékezése — elengedhetetlen előfeltétele annak, hogy a sztahánovista-mozgalom egész szélességében kibontakozhassék?

Azt hiszem, hogy ez a kérdés szintén világos és nem szorul további magyarázatra.

11. Szét kell zúzni és el kell vetni az ötödik rothadt elméletet is, amely szerint a trockista kártevőknek nincsenek többé tartalékaik, hogy utolsó kádereiket szedik össze.

Ez nem igaz, elvtársak. Ilyen elméletet csak naív emberek találhattak ki. A trockista kártevőknek megvannak a maguk tartalékai. Ezek elsősorban a szétzúzott kizsákmányoló osztályok maradványai a Szovjetunión belül. És ezek a Szovjetunióval szemben ellenséges csoportok és szervezetek egész sora a Szovjetunió határain túl.

Vegyük például a trockista ellenforradalmi IV. internacionálét, amely kétharmadrészben kémekből és diverzánsokból áll. Mi ez, ha nem tartalék? Vajjon nem világos-e, hogy ez a kéminternacionále káderek fog szállítani a trockisták kémkedő és kártevő tevékenysége számára?

Vagy vegyük még például a szélhámos Scheflo csoportját Norvégiában, amely hajlékot adott Trockijnak, a főspionnak és segítségére volt abban, hogy ártson a Szovjetuniónak. Mi ez a csoport, ha nem tartalék? Ki tagadhatja, hogy ez az ellenforradalmi csoport a jövőben is szolgálatokat fog tenni a trockista kémeknek és kártevőknek?

Vagy vegyük például egy másik, Scheflohoz hasonló szélhámos csoportját: Souvarine franciaországi csoportját. Mi ez, ha nem tartalék? Tagadhatja-e valaki, hogy ez a szélhámosokból álló csoport szintén támogatni fogja a trockistákat a Szovjetunió ellen irányuló kémkedési és kártevő munkájukban?

Hát a németországi uraságok, a mindenfajta Ruth Fischerek, Maszlovok, Urbahnsok, akik testestől-lelkestől eladták magukat a fasisztáknak — ezek talán nem tartalékok a trockizmus kémkedési és kártevő munkája számára?

Vagy például az ismert amerikai íróhorda, Eastmannel, az ismert csirkefogóval az élén, a toll e banditái, akik abból élnek, hogy rágalmazzák a Szovjetunió munkásosztályát — mik ezek, ha nem tartalékai a trockizmusnak?

Nem, el kell vetni azt a rothadt elméletet, hogy a trockisták utolsó kádereiket szedik össze.

12. Végül szét kell zúzni és el kell vetni egy további rothadt elméletet, amely szerint mivel mi, bolsevikok, sokan vagyunk, a kártevők pedig kevesen, mivel minket, bolsevikokat, az emberek tízmilliói támogatnak, a trockista kártevőket pedig csak egyesek, csak néhány tucat ember, mi, bolsevikok, megtehetnők, hogy ügyet se vessünk holmi kis csoport kártevőre.

Ez helytelen, elvtársak. Ezt az — enyhén szólva — furcsa elméletet azért találták ki, hogy megvigasztalják vele néhány vezető elvtársunkat, akik kudarcot vallottak munkájukban, mert nem tudtak harcolni a kártevés ellen, s hogy elaltassák éberségüket, nyugodt alvást biztosítsanak számukra.

Hogy a trockista kártevőket csak egyesek támogatják, a bolsevikokat viszont az emberek tízmilliói, ez persze igaz. Ebből azonban egyáltalán nem következik, hogy a kártevők nem tudnak nagyon komoly kárt okozni ügyünknek. Ahhoz, hogy ártsanak és kárt okozzanak, ahhoz egyáltalán nincs sok emberre szükség. Hogy felépítsük a Dnyeprosztrojt, a munkások tízezreit kell munkába állítani. Ahhoz azonban, hogy felrobbantsák, elég talán néhány tucat ember, nem több. Hogy megnyerjünk egy ütközetet a háborúban, ehhez néhány hadtestnyi vöröskatonára lehet szükség. Ahhoz azonban, hogy ezt a csatanyerést a fronton

meghiúsítsák, elegendő néhány kém valahol a hadsereg vezérkarában, vagy akár egy hadosztály vezérkarában, akik el tudják lopni a hadműveleti tervet és át tudják adni az ellenségnek. Hogy felépítsünk egy nagy vasúti hidat, ahhoz az emberek ezreire van szükség. De ahhoz, hogy felrobbantsák, elég mindössze néhány ember. Ilyen példákat tízével és százával hozhatnánk fel.

Következésképpen nem vigasztalhatjuk magunkat azzal, hogy mi sokan vagyunk, ők pedig, a trockista kártevők, kevesen. El kell érni azt, hogy trockista kártevők egyáltalán ne legyenek sorainkban.

Így vagyunk azzal a kérdéssel, hogy miként számoljuk fel munkánknak azokat a fogyatékosságait, amelyek fellelhetők valamennyi szervezetünkben, gazdasági és szovjet szervezeteinkben, közigazgatási és pártszervezeteinkben egyaránt.

Ezek azok a rendszabályok, amelyek e fogyatékosságok felszámolásához szükségesek.

Ami különösen a pártszervezeteket és a munkájukban előforduló hiányosságokat illeti, e hiányosságok felszámolásának rendszabályairól elég részletesen van szó a megtárgyalás céljából önök elé terjesztett határozati javaslatban. Ezért azt hiszem, hogy nem szükséges itt kitérnem a dolognak erre az oldalára.

Csak pártkádereink politikai kiképzésének és tökéletesítésének kérdéséről szeretnék néhány szót szólni.

Azt hiszem, ha meg tudnók csinálni, hogy pártkádereinket minden fokon, a legalsótól a legfelsőbbig, úgy ki tudnánk képezni ideológiailag és megedzeni politikailag, hogy szabadon tudjanak tájékozódni a belső és nemzetközi helyzetben, ha teljesen érett leninistákká, marxistákká tudnók őket formálni, akik komoly hibák nélkül képesek megoldani az ország vezetésének kérdéseit, ezzel feladataink kilenctizedrészét megoldanánk.

Hogyan állunk pártunk vezető kádereivel?

Pártunk kötelékében, ha a párt vezető rétegeit tekintjük, körülbelül 3—4000 felsőfokú vezető van. Ez — mondhatnám — pártunk tábornoki kara.

Azután következik 30—40 000 középfokú vezető. Ez pártunk tisztikara.

Azután következik pártunknak körülbelül 100—150000 főnyi alsó parancsnoki rétege. Ez, hogy úgy mondjam, pártunk altiszti kara.

Emelni e parancsnoki káderek ideológiai színvonalát és politikai edzettségét, felfrissíteni ezeket a káderekét előléptetésükre váró friss erőkkel és ilymódon kiszélesíteni a vezető káderek állományát — ez a feladat.

Mi szükséges ehhez?

Elsősorban: szükséges, hogy utasítsuk a vezető pártfunkcionáriusokat, a sejttitkároktól a területi és köztársasági pártszervezetek titkáraiig, hogy bizonyos idő alatt válasszanak ki maguknak két-két embert, két-két pártmunkást, akikben megvan a képesség, hogy igazi helyetteseik legyenek. Azt mondhatják erre: de honnan vegyük őket, két helyettest mindenki számára, ilyen embereink nincsenek, nincsenek megfelelő pártmunkásaink. Ez nem igaz, elvtársak. Tízezer számra vannak rátermett embereink, tehetséges embereink. Csak ismerni kell őket és idejében előléptetni, hogy ne savanyodjanak meg régi helyükön és ne induljanak rothadásnak. Keressetek és találni fogtok.

Továbbá, a sejttitkárok oktatására és továbbképzésére minden területi központban négyhónapos *„pártiskolákat"* kell létesíteni. Ezekbe az iskolákba el kell küldeni valamennyi alapszervezet (sejt) titkárát, majd, miután ezek elvégezték a tanfolyamot és visszatértek munkahelyükre — helyetteseiket és az alapszervezetek legtehetségesebb tagjait.

Továbbá, a kerületi szervezetek első titkárainak politikai továbbképzésére a Szovjetuniónak, mondjuk, tíz legfontosabb központjában nyolchónapos *„leninista tanfolyamot"* kell létesíteni. Ezekre a tanfolyamokra el kell küldeni a kerületi és körzeti pártszervezetek első titkárait, majd, miután ezek elvégezték a tanfolyamot és visszatértek munkahelyükre — helyetteseiket, valamint a kerületi és körzeti szervezetek legtehetségesebb tagjait.

Ezenkívül, a városi szervezetek titkárainak ideológiai továbbképzése és politikai tökéletesítése céljából a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja Központi Bizottsága mellett hat-

hónapos *„párttörténeti és pártpolitikai tanfolyamot"* kell létesíteni. Erre a tanfolyamra el kell küldeni a városi szervezetek első vagy második titkárait, majd, miután ezek elvégezték a tanfolyamot és visszatértek munkahelyükre — a városi szervezetek legtehetségesebb tagjait.

Végül a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja Központi Bizottsága mellett létesíteni kell egy hathónapos *„tanácskozást a belpolitika és nemzetközi politika kérdéseiről"*. Ide a területi szervezeteknek, valamint a nemzetiségi kommunista pártok központi bizottságainak első titkárait kell küldeni. Ezek közül az elvtársak közül olyan tehetséges vezetőknek kell többszörösen is elegendő számban kikerülniök, akik pártunk Központi Bizottsága vezetőinek nyomdokaiba léphetnek. Ez feltétlenül szükséges és ennek meg kell történnie.

Befejezem, elvtársak.

Ilyenformán kifejtettük munkánk alapvető fogyatékosságait, azokat, amelyek közösek valamennyi szervezetünkben, a gazdasági, közigazgatási és pártszervezetekben, és azokat is, amelyek csak külön a pártszervezetekre jellemzők — mindezek olyan fogyatékosságok, amelyeket a munkásosztály ellenségei kihasználnak diverziós, kártevő, kémkedési és terrorista tevékenységük céljaira.

Megjelöltük továbbá azokat az alapvető rendszabályokat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ezeket a fogyatékosságokat felszámoljuk és ártalmatlanná tegyük a külföldi kémszervezetek trockista-fasiszta ügynökeinek diverziós, kártevő, kémkedő és terrorista támadásait.

Kérdem: meg tudjuk-e valósítani mindezeket a rendszabályokat, megvan-e ehhez minden szükséges lehetőségünk?

Feltétlenül meg tudjuk valósítani. Meg tudjuk valósítani, mivel rendelkezésünkre állnak mindazok az eszközök, amelyek ezeknek a rendszabályoknak a megvalósításához szükségesek.

Mi az tehát, ami nálunk hiányzik?

Csak egy dolog hiányzik: a készség arra, hogy saját gondatlanságunkat, saját óvatlanságunkat, saját politikai rövidlátásunkat felszámoljuk.

Ez a dolog veleje.

De vajjon nem tudnánk elbánni ezzel a nevetséges és ostoba betegséggel, mi, akik megdöntöttük a kapitalizmust, akik lényegében felépítettük a szocializmust és magasra emeltük a világkommunizmus nagy zászlaját?

Nincs okunk kételkedni abban, hogy feltétlenül elbánunk vele, persze csak akkor, ha akarjuk. Nem egyszerűen bánunk el vele, hanem bolsevik módra, amúgy igazában.

S amikor elbántunk ezzel az ostoba betegséggel, teljes bizonyossággal elmondhatjuk, hogy nem félünk semilyen ellenségtől, sem belsőtől, sem külsőtől, nem félünk támadásaiktól, mert szét fogjuk őket zúzni a jövőben éppúgy, amint szétzúzzuk őket a jelenben, amint szétzúztuk őket a multban. *(Taps.)*

Sztálin. A pártmunka fogyatékosságairól s a trockista és egyéb kétkulacsosok felszámolását célzó rendszabályokról. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára, 52. sz.) Szikra 1949. 22—34. old.

Sztálin

A KOHÁSZAT ÉS A SZÉNBÁNYÁSZAT FUNKCIONÁRIUSAINAK ÉS SZTAHÁNOVISTÁINAK

A párt és a kormány vezetői által rendezett fogadáson mondott beszéd

1937 október 29

Sztálin elvtársé a szó. Minden részvevő feláll és viharosan ünnepli Sztálin elvtársat. Kiáltások hallatszanak: „Hurrá", „Éljen szeretett, kedves Sztálin elvtársunk".

— „Elvtársak — kezdi beszédét Sztálin elvtárs —, az én köszöntőm kissé sajátságos és szokatlan lesz. Nálunk az a szokás, hogy köszöntik a vezetőket, főnököket, parancsnokokat, népbiztosokat. Ez mindenesetre nem rossz, de a nagy vezetőkön kívül vannak közép- és alsó vezetők is. Ilyenek, közép- és alsó vezetők, nálunk tízezrével vannak. Ezek szerény emberek, nem tolakodnak előre, szinte észrevétlenek. De vakság lenne észre nem venni őket. Mert ezektől az emberektől függ az egész népgazdaságban a termelés jövője. Tehát őtőlük függ gazdasági vezetésünk jövője is.

A mi közép- és alsó gazdasági vezetőink egészségére! *(Ovváció, „hurrá" kiáltások.)*

A vezetőkről általában el kell mondani, hogy sajnos, nem mindig fogják fel, hogy milyen magasra emelte őket a történelem a szovjet rendszer viszonyai között. Nem fogják fel mindig, hogy gazdasági vezetőnek lenni a mi viszonyaink között — azt jelenti, hogy nagy tiszteletet és megbecsülést élveznek, nagy bizalmat a munkásosztály, a nép részéről. A régi időben,

a kapitalizmus korában, a gazdasági vezetőket, a különböző igazgatókat, főnököket, osztályvezetőket, mestereket a munkáltató kapitalista házőrző kutyájának tekintették. A nép gyűlölte őket, mint ellenségeit, mert azt látta, hogy a gazdaságot a munkáltató érdekeinek megfelelően vezették, a kapitalista profitja érdekében. Ezzel szemben a mi szovjet rendszerünkben minden előfeltétele adva van annak, hogy a gazdasági vezetők a nép szeretetét és bizalmát élvezzék, mert a gazdaságot nem maroknyi kapitalista profitja érdekében vezetik, hanem a munkásosztály érdekében, az egész nép érdekében. Ezért a gazdasági vezetők hivatása a mi viszonyaink között magas hivatás, s gazdasági vezetőnek lenni szovjet viszonyok között nagy tisztességet és bizalmat jelent a nép részéről. A nép bizalma a gazdasági vezetők iránt nagy dolog, elvtársak! Vezetők jönnek és mennek, de a nép marad. Csak a nép halhatatlan. Minden más — mulandó. Ezért meg kell becsülni a nép bizalmát.

Gazdasági vezetőink egészségére, akik megértették nagy szerepüket, öntudatossá lettek, és akik nem fogják senkinek sem megengedni, hogy bemocskolja és lealacsonyítsa a szovjet gazdasági vezető magasztos hivatását! *(Ovácio, felkiáltások: „hurrá".)*

Elvtársak! Közöttünk vannak a népgazdaság új diadalának úttörői, a Sztahánov-mozgalom harcosai. Az új diadal úttörői és harcosai egészségére! Sztahánov, Gyukánov, Izotov, Rjabosapke és a többiek egészségére! *(Felkiáltások: „hurrá".)*

Végül a kohóipar olvasztókemencéinél dolgozó régi és új harcosok egészségére, mindenekelőtt pedig Korobov öntő elvtársnak, Korobov apjának, fiának és az egész Korobov öntőcsaládnak az egészségére, arra, hogy a Korobovok családja ne maradjon le a munka új módszereinek alkalmazásában." *(Viharos taps, felkiáltások: „hurrá".)*

Lenin—Sztálin. A szocialista munkáról és munkaversenyről. Szikra 1949. 136—137. old.

Sztálin

BESZÉD A FŐISKOLÁK TUDOMÁNYOS MUNKÁSAINAK FOGADÁSÁN A KREMLBEN

1938 május 17.

Elvtársak!

Engedjék meg, hogy poharamat a tudományra, a tudomány virágzására, a tudomány embereinek egészségére emeljem.

A tudománynak, annak a tudománynak a virágzására, amely nem határolja el magát a néptől, nem tartja magát távol a néptől, hanem kész szolgálni a népet, kész átadni a népnek a tudomány minden vívmányát, amely a népet nem kényszerből, hanem önkéntesen, szívesen szolgálja *(taps)*.

A tudománynak, annak a tudománynak a virágzására, amely régi és elismert vezetőinek nem engedi meg, hogy a tudomány áldozópapjainak, a tudomány monopolistáinak módjára önelégülten begubózzanak, amely a tudomány öreg művelői és a tudomány fiatal művelői közti szövetség értelmét, jelentőségét, mindenható erejét felfogja, amely a tudomány valamennyi kapuját önként és készséggel tárja ki országunk fiatal tudományos erői előtt és lehetőséget ad nekik arra, hogy meghódítsák a tudomány legmagasabb csúcsait, amely elismeri, hogy a jövő a tudomány fiatalságáé *(taps)*.

A tudománynak, annak a tudománynak a virágzására, amelynek művelői, noha a tudományban kialakult hagyományok erejét és jelentőségét átértik és a tudományok érdekében hozzáértően ki is használják, mégsem akarnak e hagyományok rabjává lenni — annak a tudománynak a virágzására, amelynek megvan a bátorsága, elszántsága arra, hogy a régi hagyomá-

nyokat, normákat, szabályokat összetörje, ha elavulnak, ha a haladás fékezőivé válnak, s új hagyományokat, új normákat, új szabályokat tud teremteni *(taps)*.

A tudomány, fejlődése során, nem kevés olyan bátor embert ismer, aki semilyen akadállyal nem törődve, mindennel dacolva, össze tudta törni a régit és tudott újat alkotni. A tudomány olyan férfiai, mint Galilei, Darwin és sokan mások, közismertek. A tudomány egy ilyen kimagasló képviselőjénél, aki egyben korunk legnagyobb embere — szeretnék megállapodni. Leninre gondolok, tanítómesterünkre, nevelőnkre *(taps)*. Emlékezzenek 1917-re. Oroszország társadalmi fejlődésének tudományos elemzése alapján, a nemzetközi helyzet tudományos elemzése alapján Lenin akkor arra a következtetésre jutott, hogy az egyetlen kivezető út a helyzetből a szocializmus győzelme Oroszországban. Ez az akkori idő sok tudományos férfia számára több mint váratlan következtetés volt. Plechánov, a tudomány kiváló férfiainak egyike, akkoriban megvetéssel beszélt Leninről és azt állította, hogy Lenin „félrebeszél". A tudomány nem kevésbbé ismert más férfiai azt állították, hogy „Leninnek elment az esze" s hogy el kellene őt valahová dugni, lehetőleg jó messzire. A tudomány minden rendű és rangú embere Lenin ellen üvöltözött akkoriban, mint olyan ember ellen, aki lerombolja a tudományt. Lenin azonban nem riadt vissza attól, hogy az ár ellen ússzék és szembeforduljon a maradisággal. És Lenin győzött *(taps)*.

Ime, mintaképe a tudomány emberének, aki bátran harcol az elavulttá vált tudomány ellen s az új tudomány számára töri az utat.

Az is előfordul, hogy a tudomány és technika új útjait néha nem a tudomány terén közismert emberek egyengetik, hanem a tudományos világban teljesen ismeretlen emberek, egyszerű emberek, a gyakorlat emberei, a maguk szakmájának újítói. A közös asztalnál itt ül Sztahánov és Papányin elvtárs. Ismeretlen emberek a tudományos világban, nincs tudományos rangjuk, a maguk szakmájának gyakorlati emberei. De ki ne tudná, hogy Sztahánov és a sztahánovisták gyakorlati munkájuk során

az ipar területén fennálló normákat, amelyeket a tudomány és technika ismert emberei állapítottak meg — mint elavultakat, megdöntötték és új normákat vezettek be, amelyek a valódi tudomány és technika követelményeinek megfelelnek. Ki ne tudná, hogy Papányin és a papányinisták az úszó jégtáblán végzett gyakorlati munkájuk során minden különösebb fáradság nélkül, csak úgy mellékesen, a régi elképzeléseket a Sarkvidékről, mint elavultakat megdöntötték és új ismeretekkel váltották fel őket, melyek az igazi tudomány követelményeinek megfelelnek? Ki tagadhatja, hogy Sztahánov és Papányin újítók a tudomány terén, hogy a mi haladó tudományunk emberei?

Ilyen „csodák" is megesnek a tudományban.

A tudományról beszéltem. Tudomány azonban többféle van. Azt a tudományt, amelyről én beszéltem, *élenjáró* tudománynak nevezik.

Élenjáró tudományunk virágzására!

Az élenjáró tudomány embereinek egészségére!

Leninre és a leninizmusra!

Sztahánov és a sztahánovisták egészségére!

Papányinra és a papányinisták egészségére! *(Taps.)*

Sztálin. Leninről. 1942. 54—56. old. (oroszul).
Lenin. Válogatott művek. 1. köt. Szikra 1949. 54—56. old.

A SZK(b)P KÖZPONTI BIZOTTSÁGA MUNKÁJÁRÓL A XVIII. PÁRTKONGRESSZUSON TARTOTT BESZÁMOLÓBÓL

a beszámoló II. részének 2. és 3. pontja

1939 március 10

2. A nép anyagi és kulturális helyzetének további javulása

Az ipar és mezőgazdaság tartós fellendülésének a nép anyagi és kulturális helyzete további javulására kellett vezetnie s valóban oda is vezetett.

A kizsákmányolás megszüntetése, a szocialista rendszer megerősödése a közgazdaságban, a városi és falusi munkanélküliség és az ezzel összefüggő nyomorúság megszűnése, az ipar óriási kiszélesedése és a munkások számának szakadatlan növekedése, a munkások és kolhozparasztok munkatermelékenységének növekedése, a földnek örök időre szóló átadása a kolhozok kezére és a kolhozok ellátása óriási mennyiségű elsőrangú traktorral és mezőgazdasági géppel, — mindez megteremtette a reális feltételeket a munkások és parasztok anyagi helyzetének további emelkedéséhez. A munkások és parasztok anyagi helyzetének javulása pedig természetesen az értelmiség anyagi helyzetének javulására vezetett. Ez az értelmiség jelentős erőt képvisel országunkban s a munkások és parasztok érdekeit szolgálja.

Most már nem arról van szó, hogy a munkanélküli és hajléktalan parasztokat, akik falujukból elmenekültek s az éhségtől rettegnek, valahogy elhelyezzék az iparban, vagy szánalomból munkát adjanak nekik. Ilyen parasztok már régen

nincsenek országunkban. Ez, természetesen jól van így, mert falvaink jólétéről tanuskodik. Most már csak arról lehet szó, hogy azt ajánljuk a kolhozoknak, hogy teljesítsék kérésünket és adjanak át a növekedő ipar számára évenként legalább másfélmillió fiatal kolhozparasztot. A kolhozok, miután jómódba jutottak, ne tévesszék szem elől, hogy ha nem adják meg ezt a segítséget, nagyon nehéz lesz iparunkat tovább fejleszteni, már pedig az ipar fejlesztése nélkül — nem tudjuk majd a parasztok tömegszükségleti cikkek iránti növekvő keresletét kielégíteni. A kolhozoknak minden lehetőségük megvan arra, hogy teljesítsék ezt a kérésünket, mert a bőséges technika a kolhozokban felszabadítja a falusi munkások egy részét, ezek a munkások pedig, ha áttelepítjük őket az iparba, óriási hasznot hajthatnak egész népgazdaságunknak.

Végeredményben a munkások és parasztok anyagi helyzetének javulását a beszámolómban tárgyalt időszakban a következő számok mutatják:

1. A nemzeti jövedelem az 1933. évi 48,5 milliárd rubelról 1938-ig 105,0 milliárd rubelra emelkedett;

2. A munkások és alkalmazottak száma, amely 1933-ban valamivel több volt mint 22 millió, 1938-ig 28 millióra nőtt;

3. A munkások és alkalmazottak évi munkabér-alapja 34 953 millió rubelról 96 425 rubelra emelkedett;

4. Az ipari munkások átlagos évi munkabére, amely 1933-ban 1513 rubel volt, 1938-ban 3447 rubelra szökött fel;

5. A kolhozok készpénzjövedelme az 1933. évi 5661,9 millióról 1937-ig 14 180,1 millió rubelra nőtt;

6. A gabonatermő vidékeken az egy kolhozcsaládra átlagosan jutó gabona mennyisége az 1933. évi 61 pudról 1937-ig 144 pudra nőtt, nem számítva a vetőmagot, a tartalékvetőmagalapot, a közös jószágállomány takarmány-alapját, a gabonabeszolgáltatást, a gép- és traktorállomások által végzett munka természetbeni fizetését;

7. A jóléti és kulturális célokra a költségvetésben előirányzott állami kiadások az 1933. évi 5839,9 millió rubelról 1938-ig 35 202,5 millió rubelra emelkedtek.

Ami a nép kulturális helyzetét illeti, annak javulása nyomon követte a nép anyagi helyzetének javulását.

A nép kulturális fejlődésének szempontjából az elmúlt öt év valóban a kultúrforradalom időszaka volt. A Szovjetunió nemzetiségeinek nyelvén folyó általános, kötelező elemi oktatásnak életbeléptetése, a különböző fokozatú iskolák és tanulóik számának növekedése, a főiskolát végzett szakemberek számának növekedése, az új szovjet értelmiség megteremtése és megerősödése — ez a nép kulturális emelkedésének általános képe.

Erről a következő adatok szólnak:

1. A NÉP KULTURÁLIS SZINVONALÁNAK EMELKEDÉSE

	Számítási egység	1933/34	1938/39	1938/1939 %-ban 1933/34-hez képest
A különböző fokozatú iskolák tanulóinak száma	ezrekben	23 814	33965,4	142,6
Ebből:				
Elemi iskolákban . . .	„	17 873,5	21288,4	119,1
Középiskolákban (általános és szakiskolákban)	„	5 482,2	12076,0	220,3
Főiskolákban	„	458,3	601,0	131,1
Az oktatásban részesülők száma a Szovjetunióban (ideértve mindennemű oktatást) . .	„	—	47442,1	—
Népkönyvtárak száma .	„	40,3	70	173,7
A bennük levő könyvek száma	milliókban	86 0	126,6	147,2
Klubintézmények száma	ezrekben	61,1	95,6	156,5
Színházak száma . . .	egyenként	587	790	134,6
Mozgóképapparátusok száma (keskenyfilműek nélkül)	„	27 467	30461	110,9
Ebből hangos-filmű .	„	498	15202	31-szeres növekedés
Falusi mozgóképapparátusok száma (keskenyfilműek nélkül) . . .	„	17 470	18991	108,7
Ebből hangos-filmű . .	„	24	6670	278-szoros növekedés
Ujságok évi példányszáma	milliókban	4 984,6	7092,4	142,3

2. ISKOLÁK ÉPÍTÉSE A SZOVJETUNIÓBAN, 1933—1938

Év	Iskolák száma		
	Városokban és városszerű telepeken	Falvakban	Összesen
1933.	326	3261	3587
1934.	577	3488	4065
1935.	533	2829	3362
1936.	1505	4206	5711
1937.	730	1323	2053
1938.	583	1246	1829
Összesen 1933—38. . .	4254	16353	20607

3. AZ 1933—38-BAN FŐISKOLÁT VÉGZETT FIATAL SZAKEMBEREK SZÁMA

(ezrekben)

	1933	1934	1935	1936	1937	1938
A Szovjetunióban összesen (katonai szakemberek nélkül)	34,6	49,2	83,7	97,6	104,8	106,7
1. Ipari- és építőmérnökök	6,1	14,9	29,6	29,2	27,6	25,2
2. Közlekedési, posta- és távírómérnökök . . .	1,8	4,0	7,6	6,6	7,0	6,1
3. Mezőgazdasági gépészmérnökök, gazdászok, állatorvosok és zootechnikusok	4,8	6,3	8,8	10,4	11,3	10,6
4. Közgazdászok és jogászok	2,5	2,5	5,0	6,4	5,0	5,7
5. Középiskolai, munkásfakultási, szakiskolai tanárok és egyéb közoktatási és művészeti szakerők	10,5	7,9	12,5	21,6	31,7	35,7
6. Orvosok, gyógyszerészek és tornatanárok .	4,6	2,5	7,5	9,2	12,3	13,6
7. Egyéb szakképzettségűek	4,3	11,1	12,7	14,2	9,9	9,8

Ennek az egész óriási kultúrmunkának az eredményeképpen megszületett és kialakult a nagyszámú, új szovjet értelmiség, amely a munkásosztályból, a parasztságból és a szovjetalkalmazottak soraiból került ki, amely a mi népünk húsából és véréből való — egy olyan értelmiség, amely nem ismeri a kizsákmányolás igáját, amely gyűlöli a kizsákmányolókat s szívvel és lélekkel kész szolgálni a Szovjetunió népeit.

Úgy gondolom, hogy ennek az új, a népből származó, szocialista értelmiségnek megszületése az országunkban végbement kulturális forradalom egyik legfontosabb eredménye.

3. A szovjet rend további megszilárdulása

A beszámolóban tárgyalt időszak egyik legfontosabb eredménye az, hogy ez az időszak az ország belső helyzetének további megszilárdulására, a szovjet rend további megszilárdulására vezetett.

Máskép nem is történhetett. A szocialista rendszer megerősödésének a népgazdaság minden ágában, az ipar és mezőgazdaság fellendülésének, a dolgozók anyagi helyzetében bekövetkezett javulásnak, a néptömegek műveltsége és politikai aktivitása terén végbement emelkedésnek — ami mind a Szovjethatalom vezetése alatt valósult meg — a szovjet rend további megerősödésére kellett vezetnie.

A jelenlegi szovjet társadalom valamennyi kapitalista társadalomtól eltérő sajátossága abban rejlik, hogy ebben a társadalomban nincsenek többé antagonisztikus, ellenséges osztályok, a kizsákmányoló osztályokat felszámoltuk, a munkások, parasztok és az értelmiségiek viszont, akik a szovjet társadalmat alkotják, barátságos együttműködés alapján élnek és dolgoznak. Míg a kapitalista társadalmat a munkások és tőkések, a parasztok és földbirtokosok közötti kibékíthetetlen ellentétek szaggatják széjjel, ami a kapitalista társadalom belső helyzetének bizonytalanságára vezet, addig a szovjet társadalom, mely felszabadult a kizsákmányolás igája alól, nem ismer ilyen ellentmondásokat, mentes az osztályösszeütközésektől s a munkások, parasztok és az értelmiség baráti együttműködésének képét tárja elénk.

És éppen ennek a közösségnek az alapján bontakoztak ki olyan hajtóerők, amilyenek: a szovjet társadalom erkölcsi és politikai egysége, a Szovjetunió népeinek barátsága, a szovjet hazafiság. Ugyanezen az alapon jött létre a Szovjetunió 1936 novemberében elfogadott Alkotmánya és az ország legfelsőbb szerveibe való választások teljes demokratizálása.

Ami az ország legfelsőbb szerveinek választásait illeti, azok ragyogó megnyilvánulásai voltak a szovjet társadalom egységének és a szovjet népek egymásközti barátságának, amik jellemző sajátosságai országunk belső helyzetének. Mint tudjuk, a Szovjetunió Legfelsőbb Szovjetjének választásain, 1937 decemberében, a kommunisták és pártonkívüliek blokkjára csaknem 90 millió választó, vagyis a választásokban részvevők 98,6 százaléka szavazott. A szövetségi köztársaságok Legfelsőbb Szovjetjeinek választásain pedig, 1938 júniusában, a kommunisták és pártonkívüliek blokkjára 92 millió szavazó, vagyis a választásban részvevők 99,4 százaléka adta le szavazatát.

Ebben van a szovjet rendszer szilárdságának alapja és a Szovjethatalom kiapadhatatlan erőforrása.

Ez többek közt azt jelenti, hogy háború esetén hadseregünk frontja és a frontmögötti ország, egyöntetűsége és belső egysége folytán — erősebb lesz, mint bármely más országé, amiről jó lenne, ha nem feledkeznének meg a háborús összeütközések külföldi kedvelői.

A külföldi sajtó néhány képviselője arról fecseg, hogy a szovjet intézmények megtisztogatása olyan kémektől, gyilkosoktól és kártevőktől, mint Trockij, Zinovjev, Kámenyev, Jakír, Tuhacsevszkij, Rozengolc, Buhárin és egyéb szörnyetegek, állítólag „megrendítette" a szovjet rendszert, „bomlást" idézett elő. Ez a bárgyú fecsegés gúnynál egyébre nem érdemes. Hogyan ingathatja és bomlaszthatja meg a szovjet rendszert a szovjet szervezetek megtisztítása a kártékony és ellenséges elemektől? A kémek, gyilkosok és kártevők trockista-buhárinista maroknyi csapata, amely hasravágódott a külföld előtt, amely rabszolgai alázatossággal kúszik minden külföldi hivatalnokocska előtt és hajlandó kémszolgálatra elszegődni hozzá — ez a maroknyi

csapat, amely nem értette meg, hogy a tőke láncaitól megszabadult legutolsó szovjet polgár is magasabban áll, mint bármely külföldi magasállású hivatalnok, aki vállán hordja a kapitalista rabság igáját — ugyan kinek van szüksége a megvásárolható rabszolgáknak erre a szánalmas bandájára, miféle értéket jelent ez a nép számára és kit tud ez „megbomlasztani"? 1937-ben főbelövésre ítélték Tuhacsevszkijt, Jakírt, Uborjévicset és a többi szörnyeteget. Ez után zajlottak le a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának választásai. A Szovjethatalom a választásokon a választásban részvevők szavazatainak 98,6 százalékát kapta. 1938 elején főbelövetésre ítélték Rozengolcot, Rükovot, Buhárint és a többi szörnyeteget. Ez után zajlottak le a szövetségi köztársaságok Legfelsőbb Szovjetjeinek választásai. A választásokon a Szovjethatalom a részvevők szavazatainak 99,4 százalékát kapta. Kérdezzük, hol vannak itt a „bomlás" jelei s miért nem mutatkozott meg ez a „bomlás" a választások eredményében?

Ha az ember ezeket a külföldi fecsegőket hallgatja, arra a következtetésre juthat, hogy ha szabadlábon hagytuk volna a kémeket, gyilkosokat és kártevőket s nem zavartuk volna meg őket abban, hogy kárt okozzanak, gyilkoljanak és kémkedjenek, akkor a szovjet szervezetek összehasonlíthatatlanul erősebbek és szilárdabbak lennének. *(Derültség.)* Nem túlkorán leplezik-e le magukat ezek az urak, amikor olyan szemérmetlenül védelmezik a kémeket, gyilkosokat és kártevőket?

Nem helyesebb-e azt mondani, hogy a szovjet szervezetek megtisztításának a kémektől, gyilkosoktól és kártevőktől, arra kellett vezetnie s valóban arra is vezetett, hogy ezek a szervezetek tovább is erősödjenek?

Mit tanusítanak például a Haszán-tó körül lefolyt események, ha nem azt, hogy a szovjet szervezetek megtisztítása a kémektől és kártevőktől a legjobb eszköz ezeknek a szervezeteknek megszilárdítására?

Sztálin. A leninizmus kérdései. 11. kiad. 585—591. old. (oroszul).
Sztálin. A leninizmus kérdései. Szikra 1950. 690—696. old.

Sztálin

AZ 1941 JÚLIUS 3-ÁN MONDOTT RADIÓBESZÉDBŐL

A ránk erőszakolt háború következtében országunk életrehalálra összecsapott leggonoszabb és legálnokabb ellenségével: a német fasizmussal. Seregeink hősiesen harcolnak a harckocsikkal és repülőgépekkel állig felfegyverzett ellenség ellen. A Vörös Hadsereg és a Vörös Hajóhad számtalan nehézséget leküzdve, önfeláldozóan harcol minden talpalatnyi Szovjetföldért. Harcbalépnek a Vörös Hadsereg ezer meg ezer harckocsival és repülőgéppel felfegyverzett főerői. A Vörös Hadsereg katonáinak bátorsága példátlan. Az ellenséggel szemben kifejtett ellenállásunk egyre nő és erősödik. A Vörös Hadsereggel együtt az egész szovjet nép hazánk védelmére kel.

Mi szükséges ahhoz, hogy elhárítsuk a hazánk felett tornyosuló veszélyt s milyen intézkedéseket kell foganatosítanunk, hogy szétzúzzuk az ellenséget?

Mindenekelőtt az szükséges, hogy embereink, a szovjet emberek, megértsék az országunkat fenyegető veszély egész nagyságát, s szakítsanak azzal a lelkinyugalommal, gondtalansággal, a békés építés hangulatával, amely teljesen érthető volt a háborúelőtti időkben, de végzetes ma, mikor a háború gyökeresen megváltoztatta a helyzetet. Az ellenség kegyetlen és kérlelhetetlen. Célja — verejtékünkkel öntözött földjeink elrablása, munkánkkal szerzett gabonánk és kőolajunk megkaparintása. Célja a földesurak hatalmának visszaállítása, a cárizmus visszaállítása, az oroszok, ukránok, beloruszok, litvánok, lettek, észtek, üzbégek, tatárok, moldovánok, grúzok, örmények, azerbajdzsánok és a Szovjetunióban élő többi szabad nép nemzeti kultúrájának és nemzeti önállóságának megsemmisítése, ezeknek a

népeknek elnémetesítése és a német hercegek és bárók rabszolgáivá süllyesztése. Tehát a szovjet állam életéről és haláláról, a Szovjetunió népeinek életéről és haláláról van szó, arról, hogy szabadok maradjanak-e a Szovjetunió népei, vagy pedig rabszolgaságba süllyedjenek. Arra van szükség, hogy a szovjet emberek megértsék ezt és hagyjanak fel a gondtalansággal, mozgósítsák önmagukat, s egész munkájukat új, háborús vágányokra állítsák át, nem ismerve kíméletet az ellenséggel szemben. Arra van szükség továbbá, hogy sorainkban ne legyen helye a siránkozóknak és gyáváknak, pánikterjesztőknek és szökevényeknek, hogy embereink ne ismerjenek félelmet a harcban és önfeláldozóan menjenek a fasiszta területrablók ellen folytatott felszabadító Honvédő Háborúnkba. A nagy Lenin, államunk megteremtője, azt mondotta, hogy a szovjet emberek elengedhetetlen alaptulajdonsága a bátorság, a merészség, a rettenthetetlenség a harcban, a készség együtt harcolni a néppel hazánk ellenségei ellen. Arra van szükség, hogy e nagyszerű bolsevik tulajdonságokat a Vörös Hadsereg, Vörös Hajóhadunk és a Szovjetunió minden népének milliói meg milliói magukévá tegyék.

Egész munkánkat azonnal a háború követelményeinek megfelelően kell átszerveznünk, mindent az arcvonal érdekeinek és annak a feladatnak kell alárendelnünk, hogy szétzúzzuk az ellenséget. A Szovjetunió népei látják most, hogy a német fasizmus veszett dühében és gyülöletében kérlelhetetlen hazánkkal szemben, amely minden dolgozónak szabad munkát és jólétet biztosított. A Szovjetunió népeinek sarkukra kell állaniok az ellenség ellen jogaik és földjük védelmére.

A Vörös Hadseregnek, a Vörös Hajóhadnak és a Szovjetunió minden polgárának védelmeznie kell minden talpalatnyi Szovjetföldet, utolsó csepp véréig kell harcolnia városainkért és falvainkért, a népünkre jellemző bátorságot, kezdeményezést és leleményességet kell felmutatnia.

Meg kell szerveznünk a Vörös Hadsereg támogatását minden téren, biztosítanunk kell sorainak fokozott utánpótlását, gondoskodnunk kell minden szükségessel való ellátásáról, meg

kell szerveznünk a csapatok és hadianyagok gyors szállítását, valamint a sebesültek fokozott támogatását.

Meg kell erősítenünk a Vörös Hadsereg hátországát, olyanformán, hogy egész munkánkat ennek az ügynek rendeljük alá, biztosítanunk kell minden üzem fokozott munkáját, több puskát, gépfegyvert, ágyút, töltényt, lövedéket, repülőgépet kell gyártanunk, meg kell szerveznünk az üzemek, villanytelepek, telefon- és távíróösszeköttetés őrizetét és a helyi légvédelmet.

Könyörtelen harcot kell indítanunk a hátország minden néven nevezendő szétzüllesztője, a szökevények, a pánikkeltők és rémhírterjesztők ellen, meg kell semmisítenünk a kémeket, diverzánsokat és ellenséges ejtőernyősöket, gyors támogatást nyujtva mindezekben üldöző zászlóaljainknak. Szem előtt kell tartanunk, hogy az ellenség álnok, ravasz, jártas a csalásban és az álhírek terjesztésében. Mindezt figyelembe kell venni és nem szabad beugrani a provokációknak. Tekintet nélkül arra, hogy kiről van szó, azonnal haditörvényszék elé kell állítani mindenkit, aki pánikkeltéssel és gyávaságával gátolja a védelem ügyét.

A Vörös Hadsereg egységeinek kényszerű visszavonulása esetén el kell szállítani az egész vasúti gördülő állományt, egyetlen mozdonyt, egyetlen vasúti kocsit, egyetlen kilogramm gabonát, egyetlen liter benzint sem szabad otthagyni az ellenségnek. A kolhozparasztoknak el kell hajtaniok az egész állatállományt, a gabonát megőrzés és a hátországi körzetekbe való szállítás céljából az állami szerveknek kell átadniok. Minden el nem szállítható értékes holmit, a többi közt a színes fémeket, gabonát és benzint is, feltétlenül meg kell semmisíteni.

Sztálin. A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. 5. kiad. 12—14. old. (oroszul).
Sztálin. A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. Szikra 1949. 8—11. old.

SZERVEZŐMUNKA A HÁTORSZÁGBAN

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 25. évfordulója alkalmából mondott beszéd 1. pontja

1942 november 6

Vezetőszerveink békés építőmunkája ennek az időszaknak folyamán abban nyilvánult meg, hogy mind hadiiparunk, mind a polgári szükséglet számára dolgozó iparunk támaszpontjait országunk keleti vidékeire helyeztük át, üzemeink munkásait és berendezését elszállítottuk és új körzetekben helyeztük el, vetésterületünket kiszélesítettük és az őszi vetést országunk keleti részében növeltük, végül lényegesen megjavítottuk az arcvonalnak dolgozó üzemeink munkáját és megszilárdítottuk a munkafegyelmet a hátországban, a gyárakban, a kolhozokban és a szovhozokban egyaránt. Meg kell mondanom, hogy ez nagyméretű, rendkívül nehéz és bonyolult szervezőmunkát rótt valamennyi gazdasági és közigazgatási népbiztosságunkra — köztük vasúti népbiztosságunkra is. De a nehézségeket sikerült leküzdenünk. Gyáraink, kolhozaink és szovhozaink most, a háborús idők minden nehézsége ellenére, elvitathatatlanul kielégítően dolgoznak. Hadigyáraink és a velük rokon üzemek derekasan és pontosan ellátják a Vörös Hadsereget ágyúkkal, aknavetőkkel, repülőgépekkel, harckocsikkal, géppuskával, puskával és lőszerrel. Kolhozaink és szovhozaink ugyancsak derekasan és pontosan látják el a lakosságot és a Vörös Hadsereget élelmiszerrel, iparunkat pedig nyersanyaggal. El kell ismerni, hogy országunknak sohasem volt még oly szilárd és szervezett hátországa, mint ma.

E bonyolult szervező- és építőmunka eredményeképpen nemcsak országunk alakult át, de átalakultak az emberek is a hátországban. Az emberek alaposabbak, pontosabbak és fegyelmezettebbek lettek, megtanultak a háború követelményeinek megfelelően dolgozni, tudatára ébredtek kötelességüknek a haza és az arcvonalon harcoló védelmezői: a Vörös Hadsereg iránt. A hátországban egyre kevesebb az állampolgári kötelességérzet híján levő szájtáti és léháskodó. Egyre több az állampolgári kötelességérzettől áthatott szervezett és fegyelmezett ember.

Az elmúlt év azonban, mint már mondottam, nemcsak a békés építőmunka éve volt. Ez az év egyben Honvédő Háborúnk éve is a német területrablók ellen, akik aljasul és hitszegően békeszerető országunkra törtek.

Sztálin. A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. Szikra 1949. 57—59. old.

EGÉSZ NÉPÜNK TÁMOGATJA A FRONTOT

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 26. évfordulója alkalmából mondott beszéd 2. pontja

1943 november 6

A Vörös Hadsereg nem tudott volna sikereket elérni, ha a nép nem támogatta volna, ha a szovjet emberek nem dolgoztak volna önfeláldozóan a gyárakban, műhelyekben, tárnákban, bányákban, a közlekedés terén és a mezőgazdaságban. A szovjet nép a nehéz háborús viszonyok között minden legszükségesebbel el tudta látni hadseregét és szüntelenül tökéletesítette annak hadi felszerelését. Az ellenségnek a fegyverek minősége terén a háború egész folyamán nem sikerült hadseregünket felülmúlnia. Ugyanakkor iparunk egyre nagyobb mennyiségű hadfelszerelést termelt a front számára.

Az elmúlt esztendő nemcsak a hadműveletek menetében, hanem hátországunk munkájában is a fordulat éve volt. Már nem állottak előttünk olyan feladatok, mint az üzemek áttelepítése keletre és az ipar haditermelésre való átállítása. A szovjet állam ma már jól megszervezett és gyorsan fejlődő hadigazdasággal rendelkezik. Tehát a nép minden erejét a hadfelszerelés, elsősorban a harckocsik, repülőgépek, ágyúk és rohamlövegek termelésének fokozására és további tökéletesítésére lehetett összpontosítani. Ezen a téren nagy sikereket értünk el. Az egész nép támogatására támaszkodó Vörös Hadsereg megszakítás nélkül kapta a hadfelszerelést, a bombák, aknák és lövedékek millióit zúdította az ellenségre, a harckocsik és repülőgépek ezreit vetette harcba. Teljes joggal mondhatjuk,

hogy a szovjet embereknek a hátországban végzett önfeláldozó munkája a történelemben egy sorban lesz a Vörös Hadsereg hősies harcával, mint a népnek a haza védelmében véghezvitt példátlan hőstette. *(Hosszantartó taps.)*

A Szovjetunió munkásai, akik a békés építés éveiben magas színvonalon álló és hatalmas szocialista ipart teremtettek, a Honvédő Háború idején megfeszített erővel és serényen dolgoztak a front támogatása érdekében és igazi munkahősiességet tanusítottak.

Köztudomású, hogy a hitleristák a Szovjetunió elleni háborúban nemcsak Németország rendkívül fejlett iparával, de a csatlós és megszállt országok meglehetősen nagy iparával is rendelkeztek. És a hitleristák mégsem tudták megtartani a hadfelszerelés terén azt a mennyiségi fölényüket, amellyel a Szovjetunió elleni háború elején rendelkeztek. Ha az ellenség régebbi fölénye a harckocsik, repülőgépek, aknavetők, géppisztolyok mennyiségét illetően ma már nincs meg, ha hadseregünk ma nem szenved komoly hiányt fegyverben, lőszerben, hadfelszerelésben, úgy ezt mindenekelőtt *munkásosztályunk* érdemének kell betudnunk. *(Viharos, hosszantartó taps.)*

A Szovjetunió parasztjai, akik az elmaradt mezőgazdaságot a békés építés évei alatt a kolhozrendszer alapján élenjáró mezőgazdasággá alakították át, a Honvédő Háború idején a falu történetében példátlanul álló magasfokú öntudatot tanusítottak az általános népérdekek iránt. A front támogatása érdekében végzett önfeláldozó munkájukkal bebizonyították, hogy a szovjet parasztság a németek ellen vívott mostani háborút életbevágóan fontos ügyének tekinti, olyan háborúnak, mely az ő életéért és szabadságáért folyik.

Ismeretes, hogy a fasiszta hordák betörése következtében országunk egy időre elvesztette Ukrajna, a Don-vidék és Kubán fontos mezőgazdasági kerületeit. Kolhozaink és szovhozaink mégis minden komoly fennakadás nélkül ellátták hadseregünket és országunkat élelemmel. A kolhozrendszer nélkül, a kolhozok férfi és női tagjainak önfeláldozó munkája nélkül, ezt a rendkívül nehéz feladatot természetesen nem tudtuk volna

megoldani. Ha ma, a háború harmadik esztendejében, hadseregünk nem szenved hiányt élelemben, ha a lakosság el van látva élelemmel és az ipar nyersanyaggal, úgy ez a tény a kolhozrendszer erejét és életrevalóságát, a *kolhozparasztság* hazafiasságát bizonyítja. *(Hosszantartó taps.)*

A front támogatásában nagy szerepe volt közlekedésünknek, mindenekelőtt vasúti, továbbá folyami, tengeri és gépkocsiközlekedésünknek. A közlekedés, mint ismeretes, a hátország és az arcvonal közti összeköttetés legfontosabb eszköze. Bármily nagymennyiségű fegyvert és lőszert termeljenek is a hátországban, a front számára mindez hasznavehetetlen anyag marad, ha a közlekedés segítségével idejében nem szállítják az arcvonalra. Meg kell mondani, hogy a fegyverek, lőszer, élelmiszer, ruházat stb. idejében való frontraszállítása terén a közlekedés döntő szerepet játszik. És ha a háborús idők nehézségei és a fűtőanyaghiány ellenére mégis el tudtuk látni a frontot minden szükségessel, úgy el kell ismernünk, hogy ez mindenekelőtt közlekedési munkásaink és *tisztviselőink* érdeme. *(Hosszantartó taps.)*

A front támogatásában értelmiségünk sem marad el a munkásosztály és a parasztság mögött. A szovjet értelmiség odaadással dolgozik országunk védelme érdekében, szakadatlanul tökéletesíti a Vörös Hadsereg fegyverzetét, a termelés technikáját és megszervezését. Támogatja a munkásokat és kolhozparasztokat az ipar és mezőgazdaság fellendítésében s a háború viszonyai között továbbfejleszti a szovjet tudományt és kultúrát.

Ez becsületére válik *országunk értelmiségének. (Hosszantartó taps.)*

A Szovjetunió valamennyi népe egy szívvel-lélekkel kelt hazája védelmére, megértve, hogy a mostani Honvédő Háború minden dolgozó közös ügye, nemzetiségi és valláskülönbségre való tekintet nélkül. Most már maguk a hitleri politikusok is látják, milyen reménytelenül ostobák voltak a Szovjetunió népei közötti szakadásra és összeütközésekre alapozott számításaik. *Országunk népeinek barátsága* kiállta a háború minden nehéz-

ségét és megpróbáltatását s még jobban megedződött a szovjet embereknek a fasiszta hódítók ellen folyó közös harcában.

Ez a Szovjetunió erejének forrása. *(Viharos, hosszantartó taps.)*

A szovjet népet vezető és irányító erő, a békés építés és a háború napjaiban egyaránt, Lenin pártja, a bolsevik párt volt. Egyetlen pártnak sem volt és nincs olyan tekintélye a néptömegek előtt, mint a mi bolsevik pártunknak. S ez érthető is. Országunk munkásai, parasztjai és értelmisége a bolsevik párt vezetése alatt vívták ki szabadságukat és építették fel a szocialista társadalmat. A Honvédő Háború napjaiban a párt állt előttünk, mint a fasiszta hódítók ellen folyó népi harc lelke és szervezője. A párt szervező munkája egyesítette és irányította a közös cél felé a szovjet emberek minden erőfeszítését, az ellenség megsemmisítésének szolgálatába állítva minden erőnket és eszközünket. A háború alatt a párt még jobban egybeforrt a néppel, még szorosabb kapcsolatot épített ki a dolgozók széles tömegeivel.

Ez a forrása államunk erejének. *(Viharos, hosszantartó taps.)*

A mostani háború meggyőzően igazolta Leninnek azt az ismert megállapítását, hogy a háború minden nép valamennyi anyagi és szellemi erejének mindenre kiterjedő próbatétele. A háborúk története arra tanít bennünket, hogy ezt a próbát csak azok az államok állták ki, amelyek gazdasági fejlettségük és szervezettségük, haderőik tapasztaltsága, hadművészete és harci szelleme, valamint a nép kitartása és egysége tekintetében a háború egész folyamán erősebbeknek bizonyultak ellenfelüknél. Ilyen állam a mi államunk.

A szovjet állam sohasem volt még olyan szilárd és megingathatatlan, mint most, a Honvédő Háború harmadik évében. A háború tanulságai amellett szólnak, hogy a szovjet rend nemcsak a békés építés éveiben, az ország gazdasági és kulturális fellendülésének megszervezése terén bizonyult a legjobb formának, hanem háborús időben is, a nép minden erejének az ellenség visszaverésére irányuló megszervezése terén is a legjobb forma. A 26 évvel ezelőtt létesült Szovjethatalom ország-

gunkat rövid történelmi időszak alatt megdönthetetlen erőddé változtatta. A világ valamennyi hadserege között a Vörös Hadseregnek van a legszilárdabb és legmegbízhatóbb hátországa. Ez a Szovjetunió erejének forrása. *(Viharos, hosszantartó taps.)*

Nem kétséges, hogy a Szovjetállam erős és még jobban megszilárdult államként kerül ki a háborúból. A német hódítók, államunk aláásására irányuló törekvésükben feldúlják és pusztítják földünket. A Vörös Hadsereg támadása az eddiginél is nagyobb mértékben fedte fel a hitleri hadsereg barbár, rabló jellegét. A németek az általuk megszállt békés kerületekben embereink százezreit irtották ki. A német gonosztevők középkori barbárok vagy Attila hordái módjára tiporják le a termőföldeket, perzselik fel a falvakat és városokat, rombolják le az ipari üzemeket és kultúrintézményeket. A németek gaztettei a fasiszta területrablók gyengeségéről tanuskodnak, mert így csak azok cselekszenek, akiknek napjai meg vannak számlálva, akik maguk sem hisznek győzelmükben. És minél reménytelenebbé válik a hitleristák helyzete, annál inkább tobzódnak állatiasságukban és rablásaikban. Népünk nem bocsátja meg a német szörnyetegeknek ezeket a gaztetteket. Kényszeríteni fogjuk a német gonosztevőket, hogy feleljenek minden gazságukért. *(Viharos, hosszantartó taps.)*

Azokban a kerületekben, ahol ideiglenesen a fasiszta vandálok garázdálkodtak, újra fel kell építenünk az elpusztított városokat és falvakat, az ipart, a közlekedést, a mezőgazdaságot, a kulturális intézményeket, a fasiszta rabságtól megszabadított szovjet emberek számára normális életfeltételeket kell teremtenünk. Az ellenségtől megszabadított kerületekben máris teljes erővel bontakozott ki a gazdaság és a kultúra helyreállításának munkája. De ez még csak a kezdet. A német megszállás alól felszabadított területeken a németek garázdálkodásainak következményeit maradék nélkül el kell tüntetnünk. Ez nagy, az egész népre váró feladat. Mi ezt a nehéz feladatot rövid idő alatt meg tudjuk oldani és meg is kell oldanunk.

Sztálin. A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. Szikra 1949. 110—115. old.

Sztálin

A SZOVJET NÉP NAGY HÖSIESSÉGE A HONVÉDŐ HÁBORÚBAN

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 27. évfordulója alkalmából mondott beszéd 2. pontja

1944 november 6

Ha a Vörös Hadsereg sikeresen tudta teljesíteni a Haza iránti kötelességét és kiűzte a németeket a szovjet földről, ezt azért tudta megtenni, mert hátországunkból odaadóan támogatta egész országunk és országunk valamennyi népe. Minden szovjet ember — a munkások, a parasztok és az értelmiség — önfeláldozó munkája éppúgy, mint állami és pártszerveink irányító tevékenysége az elmult esztendőben a „Mindent a frontnak" jelszó jegyében folyt.

Az elmult esztendőt iparunk, mezőgazdaságunk és közlekedésünk új sikerei, hadigazdaságunk új fellendülése jellemzi.

A háború negyedik esztendejében üzemeink néhányszor annyi harckocsit, repülőgépet, ágyút, aknavetőt és lőszert állítottak elő, mint a háború elején. Túljutottunk a mezőgazdaság helyreállításának legnehezebb időszakán. Miután országunk visszaszerezte a don- és kubánvidéki termékeny földeket, miután Ukrajna felszabadult, mezőgazdaságunk gyorsan kiheveri a súlyos veszteségeket. A Szovjetunió vasúti közlekedése olyan hatalmas munkát végzett, amellyel más ország vasutai aligha birkóztak volna meg. Mindez arról tanuskodik, hogy a szovjet állam gazdasági alapja hasonlíthatatlanul életképesebbnek bizonyult, mint az ellenséges államok gazdasága.

Az Októberi Forradalomban született szocialista rend nagy és legyőzhetetlen erőt adott népünknek és hadseregünknek. A szovjet állam a háború súlyos terhei ellenére, az ország igen nagy és gazdasági szempontból fontos vidékeinek ideiglenes német megszállása ellenére, a háború folyamán nem csökkentette, hanem évről-évre fokozta a front ellátását fegyverzettel és lőszerrel. A Vörös Hadseregnek most nem kevesebb, hanem több harckocsija, ágyúja és repülőgépe van, mint a német hadseregnek. Hadfelszerelésünk minőség tekintetében jóval felülmúlja az ellenség fegyverzetét. Ugyanúgy, ahogyan a Vörös Hadsereg hosszas és nehéz párviadalban katonai győzelmet aratott a fasiszta haderő fölött, a szovjet hátország dolgozói gazdasági győzelmet arattak az ellenség fölött a hitlerista Németországgal és cinkosaival folytatott párviadalban. *(Viharos taps.)* A szovjet emberek lemondtak sok minden szükségesről, öntudatosan vállaltak komoly anyagi nélkülözést, csakhogy minél többet juttassanak a frontnak. A mostani háború példátlan nehézségei nem törték meg, hanem még jobban megedzették a szovjet nép vasakaratát és bátor szellemét. Népünk joggal nyerte el a hős népnek kijáró dicsőséget.

Munkásosztályunk minden erejét latbaveti a győzelem érdekében, szüntelenül tökéletesíti a termelés technikáját, növeli ipari vállalataink teljesítőképességét, új gyárakat és üzemeket hoz létre. A Szovjetunió munkásosztálya a mostani háború folyamán nagy hősiességet tanusított a munka terén.

Értelmiségünk a technika és a kultúra területén merészen halad az újítás útján, sikeresen fejleszti tovább a modern tudományt és alkotólag alkalmazza annak vívmányait a Vörös Hadsereg fegyverzetének előállításánál. A szovjet értelmiség alkotómunkájával felbecsülhetetlen szolgálatot tett az ellenség szétzúzása ügyének.

A hadsereg nem harcolhat és nem győzhet modern fegyverzet nélkül. De nem harcolhat és nem győzhet kenyér, élelmiszer nélkül sem. A Vörös Hadsereg a háború negyedik esztendejében, a kolhozparasztság gondoskodása folytán, nem szenved szükséget élelmiszerben. A kolhozparasztok és kolhoz-

parasztnők élelmiszerrel látják el a munkásságot és értelmiséget, nyersanyaggal az ipart, biztosítják a front számára fegyverzetet és felszerelést előállító üzemek és gyárak normális munkáját. Kolhozparasztságunk tevékenyen és a Haza iránti kötelességének teljes tudatában működik együtt a Vörös Hadsereggel az ellenség feletti győzelem elérésében.

Örök időkre bevonulnak a történelembe a gyárakban és üzemekben, a kolhozokban és szovhozokban végzett munka terhének nehezét saját vállaikra vevő szovjet nők és dicső ifjúságunk példátlan munkahőstettei. A szovjet nők, ifjak és leányok a haza becsülete és függetlensége érdekében vitézséget és hősiességet tanusítanak a munka frontján. Méltóknak bizonyultak apáikhoz és fiaikhoz, férjeikhez és fivéreikhez, akik a német fasiszta szörnyetegekkel szemben védelmezik a Hazát.

A szovjet emberek hátországban véghezvitt munkahőstetteinek éppúgy, mint harcosaink által a fronton véghezvitt hervadhatatlan haditetteknek forrása a lángoló és éltető szovjet hazafiság.

A szovjet hazafiság ereje abban áll, hogy nem faji vagy nacionalista előítéletekre, hanem a népeknek a Szovjet Haza iránti lelkes odaadására és hűségére, az országunkban élő valamennyi nemzet dolgozóinak baráti szövetségére támaszkodik. A szovjet hazafiságban harmonikusan olvadnak egybe a népek nemzeti hagyományai és a Szovjetunió minden dolgozójának közös érdekei. A szovjet hazafiság nem választja el, hanem ellenkezőleg, egységes testvéri családban tömöríti országunk valamennyi nemzetét és népét. Ebben kell látnunk a Szovjetunióban élő népek megbonthatatlan és egyre szilárduló barátságának alapját. A Szovjetunió népei ugyanakkor tiszteletben tartják a külföldi országok népeinek jogait és függetlenségét s mindig készek voltak békében és barátságban élni a szomszédos államokkal. Ebben kell látnunk államunk és a szabadságszerető népek növekvő és erősbödő kapcsolatainak alapját.

A szovjet emberek nem azért gyűlölik a német hódítókat, mert azok egy idegen nemzet fiai, hanem azért, mert mérhetetlen szenvedést és bajt okoztak népünknek és valamennyi sza-

badságszerető népnek. A régi orosz közmondás szerint: „Nem azért verik a farkast, mert szürke, hanem mert a bárányt megette." *(Derültség. Hosszantartó taps.)*

A német fasiszták az embergyűlölő fajelméletet választották ideológiai fegyverüknek, arra számítva, hogy a vadállati nacionalizmus hirdetése megteremti a német hódítók által leigázott népek fölötti uralom erkölcsi és politikai feltételeit. A faji gyűlölködés politikája azonban, amelyet a hitleristák folytatnak, a valóságban a német fasiszta állam belső gyengeségének és külpolitikai elszigetelődésének forrásává lett. A hitlerista rablóblokk széthullásának egyik oka a faji gyűlölködés ideológiája és politikája. Nem tarthatjuk véletlennek azt a tényt, hogy a német imperialisták ellen nemcsak Franciaország, Jugoszlávia, Lengyelország, Csehszlovákia, Görögország, Belgium, Dánia, Norvégia és Hollandia leigázott népei, hanem Hitler volt vazallusai, az olaszok, a románok, a finnek és a bolgárok is felkeltek. A hitlerista klikk kannibál politikája Németország elleni küzdelemre ösztönözte a világ valamennyi népét s az úgynevezett „kiválasztott német faj" általános gyűlölet tárgya lett.

A hitleristák a háború folyamán nemcsak katonai, hanem erkölcsi és politikai vereséget is szenvedtek. Valamennyi faj és nemzet egyenjogúságának országunkban meghonosodott ideológiája, a népek barátságának ideológiája teljes győzelmet aratott a hitleristák vadállati nacionalizmusban és faji gyűlölködésben megnyilvánuló ideológiáján.

Most, amikor a Honvédő Háború győzelmes befejezéséhez közeledik, egész nagyságában domborodik ki a szovjet nép történelmi szerepe. Ma már mindenki elismeri, hogy a szovjet nép önfeláldozó harcával megmentette az európai civilizációt a fasiszta pogromlovagoktól. Ez a szovjet nép nagy világtörténelmi érdeme.

Sztálin. A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról. Szikra 1949. 455—456. old.

Sztálin

A „MOSZKVA SZTÁLIN-KERÜLETÉNEK VÁLASZTÓI GYŰLÉSÉN MONDOTT BESZÉD"-BŐL

1946 február 9

Tévedés volna azt gondolni, hogy ilyen történelmi győzelem elérhető az egész országnak az aktív védelemre való előkészítése nélkül. Nem kevésbbé téves volna azt vélni, hogy az ilyen felkészülés rövid idő alatt, úgy három-négy esztendő folyamán lehetséges. Még tévesebb volna azt állítani, hogy mi a győzelmet csak hadseregünk bátorságának köszönhetjük. Természetesen, bátorság nélkül nem lehet győzni. De a bátorság egyedül nem elegendő az ellenség megveréséhez, amely nagyszámú hadsereggel, elsőrendű felszereléssel, jól kiképzett tisztikarral és nem rosszul megszervezett utánpótlással rendelkezik. Hogy egy ilyen ellenség csapását felfoghassuk, ellenállhassunk neki, azután pedig teljesen megverhessük, ehhez hadseregünk példátlan bátorsága mellett elengedhetetlen szükségünk volt minden tekintetben korszerű fegyverzetre is, még hozzá elegendő mennyiségben és ugyancsak elegendő mérvű, jól működő ellátásra. De ehhez olyan elemi dolgokra volt szükségünk, még hozzá elegendő mennyiségben, mint: fém a fegyverek készítéséhez, a muníciókhoz és a gyárak felszereléséhez, fűtőanyag a gyárak és a szállítás fenntartásához, gyapot a katonaruhák készítéséhez, gabona a hadsereg ellátásához.

Állíthatjuk-e azt, hogy a második világháborúba való belépés előtt országunk már rendelkezett azokkal a minimálisan szükséges anyagi lehetőségekkel, amelyek megfeleltek a legfontosabb követelményeknek? Úgy gondolom, igen. Ennek a nagyszabású ügynek előkészítését szolgálta a népgazdaság fejlesztésére irá-

nyuló három ötéves terv megvalósítása. Éppen ez a három ötéves terv segített minket anyagi lehetőségeink megalapozásában. Mindenesetre, országunk helyzete ebben a viszonylatban a második világháború előtt, 1940-ben, összehasonlíthatatlanul jobb volt, mint 1913-ban, az első világháború előtt.

Milyen anyagi lehetőségekkel rendelkezett országunk a második világháború előtt?

Hogy segítsek önöknek e kérdés elemzésében, röviden beszámolok a kommunista pártnak országunk aktív védekezésre való előkészítését célzó munkájáról.

Ha a második világháború küszöbének, 1940-nek adatait vesszük elő és összehasonlítjuk az első világháború küszöbének, 1913-nak adataival, a következő képet nyerjük:

1913-ban országunkban 4 millió 220 000 tonna nyersvasat, 4 millió 230 000 tonna acélt, 29 millió tonna szenet, 9 millió tonna kőolajat, 21 millió 600 000 tonna árugabonát és 740 000 tonna nyersgyapotot termeltek.

Ilyenek voltak országunk anyagi lehetőségei, amelyekkel az első világháborúba lépett.

Ez volt a régi Oroszország gazdasági alapja, amelyet a háború folytatására felhasználhatott.

Ami az 1940-es évet illeti, ebben az esztendőben országunkban termeltek: 15 millió tonna nyersvasat, azaz csaknem négyszer annyit, mint 1913-ban; 18 millió 300 000 tonna acélt, azaz négy és félszer annyit, mint 1913-ban; 166 millió tonna szenet, azaz öt és félszer annyit, mint 1913-ban; 31 millió tonna kőolajat, azaz három és félszer annyit, mint 1913-ban; 38 millió 300 000 tonna árugabonát, azaz 17 millió tonnával többet, mint 1913-ban; 2 millió 700 000 tonna nyersgyapotot, azaz három és félszer annyit, mint 1913-ban.

Ilyenek voltak országunk anyagi lehetőségei, amelyekkel a második világháborúba lépett.

Ez volt a Szovjetunió gazdasági alapja, amelyet a háború folytatására felhasználhatott.

A különbség, mint látjuk, kolosszális.

A termelés ilyen hallatlan növekedését lehetetlen az ország

egyszerű és szokásos fejlődésének tartani a haladás útján az elmaradottságból. Ez ugrás volt, amellyel Hazánk elmaradott országból élenjáró országgá, agrárországból ipari országgá lett.

Ez a történelmi fordulat a három ötéves terv folyamán ment végbe s 1928/32-vel, az első ötéves tervvel kezdődött. Addig a feldúlt ipar helyreállításával és az első világháború és a polgárháború által okozott sebek begyógyításával kellett foglalkoznunk. Ha ezzel kapcsolatban figyelembe vesszük azt a körülményt, hogy az első ötéves tervet négy év alatt hajtottuk végre, a harmadik ötéves terv pedig megvalósításának negyedik évében a háború miatt félbeszakadt, akkor kitűnik, hogy országunk agrárországból ipari országgá való átalakulása mindössze tizenhárom esztendőt vett igénybe.

El kell ismerni, hogy tizenhárom év hihetetlenül rövid idő egy ilyen nagyméretű változás keresztülvitelére.

E számok nyilvánosságrahozatala annakidején viharos ellentéteket váltott ki a külföldi sajtóban. Barátaink úgy vélték, hogy „csoda" történt. Rosszakaróink kijelentették, hogy az ötéves terv „bolsevik propaganda" és a Cseka „hókusz-pókusza". Mivel azonban ma már csodák nem történnek, a Cseka pedig nem olyan erős, hogy meg tudja változtatni a társadalmi fejlődés törvényeit, tehát a külföldi „közvélemény" kénytelen volt tudomásul venni a tényeket.

Milyen politikával sikerült a Kommunista Pártnak országunkban biztosítani ezeket az anyagi lehetőségeket ilyen rövid idő alatt?

Mindenekelőtt az ország iparosításának szovjet politikájával.

Az ország iparosításának szovjet módszere gyökeresen különbözik az iparosítás kapitalista módjától. A kapitalista országokban az iparosítás rendszerint a könnyűiparral kezdődik: Mivel a könnyűiparhoz kevesebb tőkebefektetés szükséges és a befektetett tőke sokkal gyorsabban forog, a haszonszerzés sokkal könnyebb, mint a nehéziparban, ezért van az, hogy ott a könnyűipar az iparosítás első objektuma. Csak hosszú idő multán, amelynek folyamán a könnyűipar összegyüjti a hasznot és

elhelyezi azt a bankokban, csak azután kerül sor a nehéziparra és kezdődik meg az összegyüjtött haszonnak fokozatos átvitele a nehéziparba, hogy megteremtsék a nehézipar kifejlődésének előfeltételeit is.

De ez a folyamat hosszadalmas, sok időt, néhány évtizedet követel, amelynek folyamán ki kell várni a könnyűipar kifejlődését és nehézipar nélkül kell vegetálni. Érthető, hogy a Kommunista Párt nem léphetett erre az útra. A párt tudta, hogy a háború közeledik, hogy az országot lehetetlen nehézipar nélkül megvédeni, hogy minél gyorsabban hozzá kell fogni a nehézipar kifejlesztéséhez, hogy a késedelmeskedés — vereséget jelent. A párt nem felejtette el Lenin szavait, aki megmondotta, hogy nehézipar nélkül lehetetlen megvédeni az ország függetlenségét, hogy nehézipar nélkül elpusztulhat a szovjet rendszer. Ezért országunk Kommunista Pártja elvetette az iparosítás „szokásos" útját és megkezdte az ország iparosítását a nehézipar kifejlesztésével. Ez nagyon nehéz, de elérhető volt. Nagy segítséget nyujtott ehhez az ipar és a bankok nacionalizálása, amely lehetővé tette a szükséges anyagi eszközök gyors összegyüjtését és átvitelét a nehéziparba.

Kétségtelen, hogy országunkat enélkül nem lehetett volna ilyen gyorsan ipari országgá átváltoztatni.

Másodszor a mezőgazdaság kollektivizálásának politikájával.

Ahhoz, hogy felszámoljuk elmaradottságunkat a mezőgazdaság terén és az országnak minél több gabonát, gyapotot stb. adjunk, át kellett térni a kis parasztgazdaságokról a nagygazdaságokra, mivel csupán a nagygazdaságoknak van lehetőségük arra, hogy az új technikát alkalmazzák, felhasználják az agronómia valamennyi vívmányát és több áruterméket termeljenek. De kétféle nagybirtok van: kapitalista és kollektív nagybirtok. A Kommunista Párt nem léphetett a mezőgazdaság fejlődésének kapitalista útjára, nemcsak elvi jelentőségű szempontokból, hanem azért sem, mert az túlságosan hosszadalmas és megköveteli a parasztok előzetes kifosztását, azokat bérlővé változtatja át. Ezért a Kommunista Párt a mezőgazdaság kollektivizálásá-

nak útjára lépett, a mezőgazdaság nagybirtokosításának útjára, a parasztgazdaságoknak kolhozgazdaságokba való tömörítésével. A kollektivizálás módszere a leghaladóbb módszernek bizonyult, nemcsak azért, mert ez nem követelte meg a parasztok kifosztását, hanem főleg azért, mert lehetővé tette, hogy néhány év alatt az egész országot ellepjék a kollektív gazdaságok, amelyeknek minden lehetőségük megvan az új technika alkalmazására, fel tudják használni az agronómia valamennyi vívmányát és az országnak sokkal több áruterméket tudnak adni.

Kétségtelen, hogy a kollektivizálás nélkül nem tudtuk volna ilyen rövid idő alatt felszámolni mezőgazdaságunk évszázados elmaradottságát.

Nem lehet azt mondani, hogy a párt politikája nem talált ellenállásra. Nemcsak az elmaradott emberek, akik mindig félnek mindenféle újítástól, hanem a párt sok kiváló tagja is szisztematikusan igyekezett a pártot visszatartani és minden lehető módon a fejlődés „szokásos" kapitalista útjára rángatni. A trockisták és jobboldaliak minden pártellenes cselekedete, kormányunk rendelkezéseit szabotáló minden „munkájuk" egy célt követett: elgáncsolni a párt politikáját és fékezni az iparosítás és kollektivizálás végrehajtását. De a párt nem engedett sem egyesek fenyegetéseinek, sem mások síránkozásainak és mindennek ellenére magabiztosan haladt előre.

A párt érdeme, hogy nem alkalmazkodott az elmaradottakhoz, nem félt az ár ellen úszni és állandóan kezében tartotta a vezetést. Kétségtelen, hogy a Kommunista Párt ilyen kitartása és állhatatossága nélkül nem tudta volna keresztülvinni az ország iparosításának és a mezőgazdaság kollektivizálásának politikáját.

Fel tudta-e használni a Kommunista Párt az ilyen módon megteremtett anyagi lehetőségeket arra, hogy kifejlessze a hadiipart és ellássa a Vörös Hadsereget a szükséges felszereléssel?

Én úgy vélem, hogy ezt meg tudta tenni, sőt a legnagyobb sikerrel tette ezt meg.

Ha nem számítjuk a háború első évét, amikor az iparnak keletre való áttelepítése késleltette a hadiipar kifejlődését, akkor

láthatjuk, hogy a háború további három éve alatt a pártnak sikerült olyan eredményeket elérnie, amelyek lehetővé tették nemcsak azt, hogy ellássuk a frontot elegendő mennyiségű ágyúval, gépfegyverrel, puskával, repülőgéppel, harckocsival, lőszerrel, hanem azt is, hogy mindebből nagymennyiségű tartalékot gyüjtsünk. Ezenkívül közismert tény, hogy a mi fegyvereink minőség szempontjából nemcsak hogy nem maradtak el a német fegyverek mögött, hanem általánosságban felülmúlták azokat.

Ismeretes, hogy harckocsiiparunk a háború három utolsó évének folyamán évenként átlagban több mint harmincezer harckocsit, rohamágyút és páncélkocsit gyártott. *(Viharos taps.)*

Ismeretes, hogy repülőgépiparunk a háború három utolsó évének folyamán évenként mintegy negyvenezer repülőgépet gyártott. *(Viharos taps.)*

Ugyancsak ismeretes, hogy ágyúiparunk ugyanezen idő alatt évenként mintegy százhúszezer különböző kaliberű ágyút gyártott *(viharos taps)*, mintegy négyszázötvenezer kézi- és állványos gépfegyvert *(viharos taps)*, több mint hárommillió puskát *(taps)* és mintegy kétmillió géppisztolyt gyártott. *(Taps.)*

Ismeretes végül, hogy aknavetőiparunk az 1942—1944. évek folyamán évenként átlagban százezer aknavetőt gyártott. *(Viharos taps.)*

Természetesen, ezzel egyidejűleg megfelelő mennyiségű tüzérségi lövedék, különböző fajtájú akna, légibomba, puska- és géppuskatöltény is készült.

Ismeretes például, hogy csupán 1944-ben több mint kettőszáznegyvenmillió tüzérségi lövedéket, légibombát és aknát *(taps)* és hétmilliárdnégyszázmillió puska- és géppuskatöltényt gyártottak. *(Viharos taps.)*

Általánosságban ilyen volt a Vörös Hadsereg fegyverrel és lőszerrel való ellátása.

Amint látják, ez nem hasonlít arra a képre, ahogyan hadseregünket az első világháború idején ellátták, mikor is a front állandó hiányt szenvedett tüzérségben és lövedékekben, amikor a hadsereg harckocsik és repülőgépek nélkül harcolt, amikor három katonának volt egy puskája.

A Vörös Hadsereg élelmiszerrel és ruházattal való ellátásáról mindenki tudja, hogy a front ebből a szempontból semmiféle hiányt nem szenvedett, sőt állandóan rendelkezett a szükséges mennyiségű tartalékokkal.

Így dolgozott Kommunista Pártunk a háború kezdete előtti időszakban és a háború alatt.

Most néhány szót a Kommunista Pártnak a legközelebbi jövőre vonatkozó munkaterveiről. Ismeretes, hogy ezek az új ötéves tervben vannak lefektetve, amelyet a legközelebbi időben kell elfogadnunk. Az új ötéves terv főfeladata az ország tönkretett területeinek helyreállítása, az ipar és a mezőgazdaság háborúelőtti színvonalának visszaállítása és ezt követőleg ennek a színvonalnak túlhaladása többé-kevésbbé jelentős mértékben. Arról már nem is beszélve, hogy a közeljövőben meg fog szűnni a jegyrendszer *(viharos, hosszantartó taps)*, különös figyelmet fogunk fordítani a közszükségleti cikkek gyártásának fejlesztésére, a dolgozók életszínvonalának emelésére, valamennyi cikk árának következetes leszállításával *(hosszantartó, viharos taps)* és számos különböző tudományos kísérleti intézetet fogunk építeni, melyek lehetőséget nyujtanak a tudománynak, hogy kifejlessze erőit. *(Viharos taps.)*

Bizonyos vagyok abban, ha megfelelő segítséget nyujtunk tudósainknak, akkor ők nemcsak elérik, hanem a közeljövőben túl is szárnyalják az országunk határain túl elért tudományos eredményeket. *(Hosszantartó taps.)*

A hosszabb lejáratú tervekre vonatkozólag kijelenthetem, hogy a párt a népgazdaság újabb hatalmas fellendülését szándékszik megszervezni, amely lehetővé teszi számunkra iparunk színvonalának emelését a háborúelőtti színvonalnak körülbelül háromszorosára. El kell érnünk azt, hogy iparunk évenként ötvenmillió tonna nyersvasat *(hosszú taps)*, hatvanmillió tonna acélt *(hosszú taps)*, ötszázmillió tonna szenet *(hosszú taps)* és hatvanmillió tonna kőolajat termeljen. *(Hosszú taps.)* Csak e feltételek mellett mondhatjuk, hogy hazánk minden meglepetéssel szemben biztosítva van. *(Viharos taps.)* Lehet, hogy ehhez három újabb ötéves terv kell, esetleg több. De ezt meg lehet csinálni és nekünk ezt meg kell csinálnunk. *(Viharos taps.)*

Ez az én rövid beszámolóm a Kommunista Párt működéséről a közelmultban és a jövőre vonatkozó munkaterveiről. *(Viharos, hosszantartó taps.)*

Az önök dolga ítélkezni, hogy mennyire dolgozott és dolgozik helyesen a párt *(taps)* és afelett, hogy vajjon nem dolgozhatott volna-e jobban? *(Derültség, taps.)*

Azt szokták mondani, hogy a győztesek felett nem ítélkeznek *(derültség, taps)*, hogy a győzteseket nem szabad bírálni, nem kell ellenőrizni. Ez nem igaz. A győztesek felett lehet és kell ítélkezni *(derültség, taps)*, a győzteseket lehet és kell bírálni és ellenőrizni. Ez nagyon hasznos, nem csupán az ügy, hanem a győztesek számára is: kevesebb lesz az önteltség és több lesz a szerénység. *(Derültség, taps.)* Úgy vélem, hogy a választási kampány, a választók bírósága a Kommunista Párt, mint kormányzó párt felett. A választások eredménye pedig a választók ítélete lesz. *(Derültség, taps.)* Nem sokat érne országunk Kommunista Pártja, ha félne a bírálattól, az ellenőrzéstől. A Kommunista Párt kész elfogadni a választók ítéletét. *(Viharos taps.)*

Olvasókönyv a marxizmus-leninizmus tanulmányozására. Szikra 1949. Első kiadás. 210—215. old.

TÁRGYMUTATÓ

A

„Aki nem dolgozik ne is egyék" — 89, 107, 329

Akkumuláció *lásd* Felhalmozás

Állam *lásd* Szocialista állam

Államosítás — 99, 228

Amerika — 251—52, 316—17

Anglia — 29, 316

Antialkoholista mozgalom — 51—52

Artel *lásd* kolhoz

B

Baku

— olajmunkások — 32—36, 37—40, 41—52

Bér *lásd* Munkabér

Bírálat — önbírálat — 230, 234, 266—67

Bírságok — 15—16, 42

Bürokrácia, bürokratizmus és az ellene folyó harc — 147, 230—31, 258, 265, 266—67, 282—84

D

Darabbér *lásd* Munkabér, teljesítménybérezés

E

Éberség — 265, 283, 392—403

Egyenlősdi, kispolgári — 293—94, 345—47

Egyenlőség, marxista értelmezése — 88—90, 346—47

Egyesült Államok *lásd* Amerika

Egyszemélyi vezetés, egyéni felelősség — 140, 147, 160, 295—99

Életszínvonal *lásd* Szovjetunió

Ellenőrzés és nyilvántartás — 95—97, 102—03, 105, 107, 111, 115—16, 118—22, 124—26, 147, 151

Elmélet és gyakorlat — 106

Élmunkásmozgalom — 362—63, 364—66; *lásd még* Sztahanovmozgalom

Elnyomorodás a kapitalizmusban — 59—60

Egyenlő mennyiségű munkáért egyenlő mennyiségű termék — 87, 89; *lásd még* Elosztás

Elosztás a szocializmusban — 88—89, 103, 111, 151, 216, 369

Értelmiség — 100, 105, 106, 146, 180, 258, 413, 423, 427; *lásd még* Szakemberek

F

Fegyelem *lásd* Munkafegyelem

Feketelista — 32

Felhalmozás a szocializmusban — 227—28, 235, 238, 249, 281, 305—08

Franciaország — 29, 192

G

Gazdasági építés és osztályharc — 114, 115—24, 209, 260—65

Gazdasági kártevők — 266, 283 303—04, 393—403

Gazdasági szakemberek *lásd* Szakemberek

Gazdasági vezetők *lásd* Vezetés

Gazdaságos számvetés (Hozraszcsot) — 305—08

Gép a kapitalizmusban — 7, 69—71; *lásd még* Taylor-rendszer

Gyakorlat és elmélet — 106

Gyári törvényhozás — 27—28, 30—31

Gyermekmunka a kapitalizmusban — 10, 17, 30, 61—64, 76

H

Hadigazdaság *lásd* Szovjetunió, gazdasági élete a Honvédő Háború idején

Hozraszcsot *lásd* Gazdaságos számvetés

I

Ifjúság szerepe a szocialista építőmunkában — 205—17, 331, 335, 363

Intenzitás *lásd* Munkaintenzitás

K

Káderek

— műszaki káderek kiképzése, megbecsülése — 237—38, 352—54, 355—61, 376

— gazdasági káderek politikai nevelése — 238, 392—93, 395

— *lásd még* Munkásosztály, szervezőtehetségek; Szakemberek; Technika elsajátítása

Kapitalizmus, kapitalista gazdasági rendszer — 7—11, 12—16, 17—18, 53—54, 69—71, 75—85, 222, 226, 270—76, 280, 313

— ellentmondásai — 12—16, 53—54, 56, 59—60, 70—71, 73—74, 75—76, 269—75, 280

— bukásának szükségszerűsége — 8, 77—78, 178, 273, 275

— és osztályharc 12—16, 19—25, 26—31

— *lásd még* Elnyomorodás; Sztrájkok

Kapitalista csökevények — 97, 102, 104—08, 180—81; *lásd még* Szocializmus és a kapitalizmus csökevényei

Kártevők *lásd* Gazdasági kártevők

Kezdeményezés, a dolgozók kezdeményezése — 101—02, 160, 165, 230; *lásd még* Munkaverseny

Kispolgári ösztönösség, szervezetlenség, lazaság, individualizmus — 114, 125, 129, 137—38, 145, 149, 153, 211; *lásd még* Munkafegyelem, harc a fegyelmezetlenség ellen

Kizárások — 20—21

Kolhoz, kolhozparasztság — 240—47, 255, 318—34, 343, 364—66, 388—89

Komszomol *lásd* az Ifjúság szerepe a szocialista építőmunkában

Kommuna, mezőgazdasági — 343—46

Kommunista erkölcs — 207—08, 210, 212

Kommunista munka *lásd* Munka

Kommunista szombatok — 165—90, 191—96, 202—04; *lásd még* Munkaverseny

Kommunista társadalom — 90—97, 183—84, 193—96, 213, 370

— „mindenki képességei szerint, mindenkinek szükségletei szerint" — 94, 370

Konkurrencia 98, 231

Kritika, önkritika *lásd* Bírálat, önbírálat

Kultúra *lásd* Műveltség

L

Lakásviszonyok 294

— a kapitalizmusban 16, 82

— *lásd még* Szovjetunió

Lockout *lásd* Kizárások

M

Mechanizálás — 290

Megszakítatlan munkahét — 234, 296

Mezőgazdaság

— kollektivizálása — 238—47, 318—29, 329—34, 337—39, 343, 434

— gépesítése — 238, 246, 322, 324, 386

— *lásd még* Kolhoz

Mezőgazdasági munkások a kapitalizmusban — 61—64, 65—68, 72—74

„Minden a káderektől függ" — 359

„Minden a technikától függ" — 283

„Mindenki egyért, egy mindenkiért" — 203

Munka

— „becsület, dicsőség, érdem és hősiesség dolga" — 268

— megbecsülése — 182—83, 333—34, 354, 360—61, 362—63, 364—66, 382—83, 405

— forradalmi módon — 166—74

— kommunista munka — 182, 199—200; *lásd még* Kommunista szombatok

— szabad, nem kizsákmányolóknak, sajátmagának végzett munka — 99, 226, 230, 273, 329, 375

— fizikai és szellemi 370

— és szocializmus — 328—29

— tanult és tanulatlan — 292—94

Munkabér

— a kapitalizmusban — 10, 13—16, 18, 33, 38, 53—54, 55—56, 59, 70, 72—74

— a szocializmusban — 292—95

— — teljesítménybérezés — 130, 132, 152, 293, 354

— — reálbér emelkedése az ötéves tervek során; *lásd* Szovjetunió

— — *lásd még* Szocializmus

Munka birodalma — 222—23

Munkaerő

— hullámzás 291

— szervezett munkaerőellátás 289—91, 410

Munkafegyelem — 6, 129, 142—44, 154, 156, 160, 163—64, 175, 178—79, 197, 201

— a szocializmus végleges győzelmének feltétele — 114, 129

— harc a fegyelmezetlenség ellen — 109, 114, 129—30, 137—39, 148, 153, 154—56, 197

Munkaidő

— a kapitalizmusban — 10, 17, 23, 43, 54, 57—58

— a szocializmusban — 5, 126, 145, 254

Munkaintenzitás — 69

Munkakötelezettség — 124, 201

Munkamegszervezés

— a kapitalizmusban — 70—71

— a szocializmusban — 98—111, 113, 118, 124, 128, 130, 140, 150—51, 162, 174—75, 178—79, 216, 295—99; *lásd még* Tervgazdálkodás

Munkatermelékenység

— a kapitalizmusban — 69—71

— a szocializmusban — 115, 118, 128, 152, 170, 182—83, 235, 276, 281, 368—69

— — feltételei és anyagi alapjai 128—29

Munkaverseny — 98—99, 229—33, 234, 265, 267—68, 276

— „a szocializmus építésének kommunista módszere" — 230

— „érd utól a legjobbakat és érj el általános emelkedést" 231

— megszervezése — 130—34, 137, 152

— nyilvánossága — 131—33

— a tömegek forradalmi önkritikája — 230

— *lásd még* Sztahánov-mozgalom

Munkához való jog — 5

Munkához való kommunista viszony — 166—73, 182—84; *lásd még* Munkafegyelem; Munkásosztály

Munkásosztály

— helyzete a kapitalizmusban — 12—16, 26—31, 32—36; *lásd még* Amerika; Anglia; Baku; Elnyomorodás; Franciaország; Kapitalizmus; Németország; OSzDMP munkásvédelmi követelései; Sztrájkok

— feladatai a szocialista gazdaság felépítésében — 8, 71, 98—108, 111—13, 135—44, 175 — 79, 209

— szervezőtehetségek a munkásosztályban — 101—02, 104, 106, 108, 133—34, 175—99

— szerepe a munkához való új viszony kialakításában — 102—03, 175—79, 201, 242; *lásd még* Munkához való kommunista viszony

Műveltség és szocialista építés — 129, 205—06, 214, 255—56, 339—41, 350, 411—13

N

Nehézségek, átmeneti — 99—100, 133, 154—56, 180—81

— növési nehézségek 256—60

Nehézipar — 236—37, 288—312, 353, 357, 433

Németország — 59—60, 250—51, 316, 422

Nemzeti jövedelem

— megoszlása a cári Oroszországban — 53—54

— megoszlása a Szovjetunióban — 248, 250—52, 273, 315, 339, 410

NEP (Új gazdasági politika) — 260—62, 384

Normák — 368, 374, 377—80

Nők felszabadítása, női munka — 185—86, 330—31, 341—42, 364—66, 379—80

Nyilvántartás *lásd* Ellenőrzés és nyilvántartás

O

Oroszország, cári — *lásd* Kapitalizmus; OSzDMP munkásvédelmi követelései

OSzDMP munkásvédelmi követelései — 10, 17—18, 79—82, 83—84

Osztályharc *lásd* Gazdasági építés és osztályharc; Kapitalizmus; Szocializmus

Ö

Ötszázas-mozgalom — 379

P

Parasztság a kapitalizmusban — 61—64, 65—68

— kolhozparasztság *lásd* Kolhoz

Párt

— szerepe a szocialista gazdasági rend felépítésében — 22, 77, 266, 281, 381, 383, 400, 432—34

— a tömegek szervezője — 224, 266—67, 281, 329—30, 424

Proletárdiktatúra — 136—37, 140, 153, 174—76, 223; *lásd még* Szocialista állam

Proletariátus és munkásosztály — 387—88

Propaganda, termelési — 132, 174, 218—21; *lásd még* Sajtó

S

Sajtó

— és munkaverseny — 57, 132

— és termelési propaganda — 157—59, 184—86, 218—21

Sz

Szakemberek

— burzsoá — 118—21, 161—62, 180, 302—05

— szovjet — 293, 299—305, 337, 352

Szakmunka *lásd* Munka, tanult és tanulatlan

Szakszervezet

— a kapitalizmusban — 22—23, 25, 49—50

— a proletárdiktatúrában — 154, 160, 161

Szervezőtehetségek a munkásosztályban *lásd* Munkásosztály

Szocialista állam

— feladatai a szocialista munka és termelés megszervezésében — 89, 96—107, 109—49, 150—53, 165—66; *lásd még* Szovjetunió

Szocializmus — 5—6, 87—90, 94, 113, 160, 192, 258—59, 270—76, 328—29, 346, 348—51, 369, 386, 405

— mindenki képességei szerint, mindenkinek munkája arányában — 346, 369

— a munka társadalmi szervezetének magasabb formája — 109—11, 118, 128, 174—75, 179, 183, 368—69

— és a szocialista ipar hajtóerői — 226—28

— és a kapitalizmus csökevényei — 87, 104—05, 125, 133—34, 138—45, 181, 194, 202—04, 210—12; *lásd még* Kapitalista csökevények

— és kommunizmus — 90, 175—76, 192—94, 369—70

— építése és osztályharc — 115—24, 209, 259—69, 395—96

— és a kapitalista környezet 258, 393, 395—96

Szovjetunió

— iparosítása — 235—36, 280, 358, 385—86, 426, 431—33, 435

— munkanélküliség megszüntetése — 249—50, 312—13, 338, 340, 386

— a mezőgazdaság fellendülése — 238—47, 337—39, 386, 433—34

— a dolgozók anyagi helyzetének és kultúrájának emelkedése — 5—6, 250—52, 253, 254, 255—56, 294, 315, 337, 339, 340—41, 374, 409, 410, 411—13

— osztályösszetétele — 313—15, 387—90, 413

— munkásosztálya nem proletariátus — 387—88

— gazdasági élete a Honvédő Háború idején — 416—18, 419—20, 421—25, 426—29, 430—35

— *lásd még* Szocialista állam

Szövetkezetek — 99, 126—28, 152, 253—54; *lásd még* Kolhoz

Sztahánov-mozgalom

— gyökerei 372—77

— jelentősége, eredményei — 367, 368—72, 377—83

Sztrájkok a cári Oroszországban — 20, 26, 30, 32—36, 37—38, 43, 55—56; *lásd még* Baku

T

Takarékosság — 114, 224, 356

Taylor-rendszer 69—71, 130, 152

Technika

— a kapitalizmusban — 76

— szerepe a szocializmus építésében — 77, 205, 257—58, 281, 355—61, 368, 376, 433

— elsajátításának szükségessége 118, 283—87, 353—54, 358—59, 370—71, 394—95

Termelési eszközök társadalmi tulajdona *lásd* Szocializmus

Termelékenység *lásd* Munkatermelékenység

Termelési értekezlet — 142, 225, 227

Termelési propaganda *lásd* Propaganda

Tervgazdálkodás — 209, 228, 277, 312—17, 379, 396, 436; *lásd még* Szovjetunió; Munka megszervezése a kapitalizmusban

Terv realitása — a dolgozók milliói, az eleven emberek — 311

Tudomány és gyakorlat — 242, 378, 406—08

U

Új gazdasági politika *lásd* NEP

Ütem, tempó — 281, 284

Üzemi bizottság — 32, 38, 48—49, 144, 226

V

Vezetés (gazdasági) bolsevik módszere — 112, 182, 277—88, 308—11, 354, 359—61, 382—83, 404—05

TARTALOM

A Sztálini Alkotmányból 5

1895—1917

Lenin. „A Szociáldemokrata Párt programtervezete és annak magyarázata" c. brosúrából. *1895—1896*

A programtervezet 7

Lenin. A Thornton gyár munkásaihoz és munkásnőihez. *1895 november* 12

Lenin. „Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt programtervezete" c. írásból. *1902 január—február* 17

Sztálin. Az osztályharc. *1906 november 14* 19

Sztálin: „Gyári törvényhozás" és proletárharc. (A két november 15-i törvénnyel kapcsolatban.) *1906 december 4* 26

Sztálin. A küszöbönálló általános sztrájkhoz. *1909 augusztus 27* 32

Sztálin. A decemberi sztrájkról és a decemberi szerződésről. (Az ötödik évforduló alkalmából.) *1909 december 13* 37

Sztálin. Kaukázusi levelek. *1909 november—december*

Baku . . . . . 41—52

Az olajipar helyzete 41

A telepi önkormányzat 44
A szervezet helyzete 47
„Legális lehetőségek" 48
Lenin. A munkások keresete és a tőkések profitja Oroszországban. *1912 augusztus 8* 53
Lenin: Sztrájkharc és munkabér. *1912 augusztus 22* . . 55
Lenin. A munkanap Moszkva kormányzóság gyáraiban. *1912 augusztus 11* 57
Lenin. Elnyomorodás a tőkés társadalomban. *1912 november 30* 59
Lenin. Gyermekmunka a parasztgazdaságban. *1913 június 12* 61
Lenin. A parasztság és a bérmunka. *1914 február 20* . 65
Lenin. A Taylor-rendszer — Az ember leigázása a gép által. *1914 március 13* 69
Lenin. A falusi munkások munkabére. *1914 március 29* 72
Lenin. A program átdolgozásának tervezetéhez. A program régi és új szövege. *1917 május* 75
Lenin: Az „Állam és forradalom" c. brosúrából. *1917 augusztus—szeptember* . . . . . 86—97
3. A kommunista társadalom első foka 86
4. A kommunista társadalom felső foka 90

1918—1928

Lenin. Hogyan szervezzük meg a versenyt? *1918 január 7—10* 98
Lenin. A Szovjethatalom soronlevő feladatai. *1918 március—április* . . . . . 109—149
Az Oroszországi Szovjetköztársaság nemzetközi helyzete és a szocialista forradalom alapvető feladatai 109
A mai helyzet általános jelszava 113
A burzsoázia elleni harc új szakasza 115
Az egész népre kiterjedő nyilvántartásért és ellenőrzésért folytatott harc jelentősége 124

A munka termelékenységének emelése 128
A verseny megszervezése 131
„Összehangolt szervezet" és diktatúra 134
A szovjet szervezet fejlesztése 144
Befejezés 148

Lenin. Tézisek a Szovjethatalom legközelebbi feladatairól. *1918 április 30—május 4* 150

Lenin. A népgazdasági tanácsok kongresszusán mondott beszédből. *1918 május 26* 154

Lenin. Ujságaink jellegéről. *1918 szeptember 20* . . . 157

Lenin. Az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt programtervezetéből. *1919 eleje*

10. A program gazdasági része 160

Lenin. Hogyan szabadítsuk meg egyszersmindenkorra a dolgozókat a földesurak és tőkések igájától? *1919 április* 163

Lenin. A nagy kezdeményezés. A munkásság hősiességéről a hátországban, a „kommunista szombatok" alkalmából. *1919 június 28* 165

Lenin. A kommunista szombatokról. Az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt *1919 december 20-i* moszkvai városi konferenciáján tartott előadás . . 191

Lenin. A munkafegyelemről. *1920 eleje* 197

Lenin. Az évszázados rendszer megdöntésétől egy új rendszer megteremtése felé. *1920 április 8* 199

Lenin. A moszkva—kazáni vasútvonalon szervezett első kommunista szombattól az összoroszországi május elsejei kommunista szombatig. *1920 május 2* . . . 202

Lenin: Az ifjúsági szövetségek feladatai. Részlet a Komszomol III. Összoroszországi kongresszusán *1920 október 2-án* mondott beszédből 205

Lenin. Irányelvek a termelési propagandáról. Tervezet. *1920 november 18* 218

Sztálin. „A munka birodalmát meg lehet teremteni." A Szovjetek II. Összszövetségi Kongresszusán Lenin halála alkalmából mondott beszédből. *1924 január 26* 222

Sztálin. Fokoznunk kell a munkásosztály aktivitását. „A Szovjetunió gazdasági helyzetéről és a Párt politikájáról" c., a SzK(b)P KB-a plénumának munkájáról a leningrádi szervezet aktívagyűlésén *1926 április 13-án* tartott beszámoló VI. pontja 224

Sztálin. Az első amerikai munkásküldöttséggel folytatott beszélgetésből. A hatodik kérdés és a válasz. *1927 szeptember 9* 226

1929—1946

Sztálin. A verseny és a tömegek munkalendülete. Előszó J. Mikulina „A tömegek munkaversenye" c. brosúrájához. *1929 május 11.* 229

Sztálin. A nagy fordulat éve. Az Októberi Forradalom XII. évfordulójára. *1929 november 3* . . . . . 233—247

I. A munka termelékenysége területén 234

II. Az ipar kiépítése terén 235

III. A mezőgazdaság kiépítése terén 238

Összefoglalás 247

Sztálin. A SzK(b)P XVI. kongresszusán a Központi Bizottság nevében mondott beszámoló. II., „A szocialista építés fokozódó fellendülése és a Szovjetunió belső helyzete" c. részének 6, 7, 8. pontja és részlet a 9. pontból. *1930 június 27* . . . . . 248—276

6. A munkások és parasztok anyagi és kulturális helyzetének javulása 248

7. A növekedés nehézségei, az osztályharc és a szocializmus támadása az egész fronton 256

8. Kapitalista vagy szocialista gazdasági rendszer . 269

9. Soronlevő feladatok 276

Sztálin. A gazdasági vezetők feladatairól. A szocialista ipar funkcionáriusainak első országos értekezletén, *1931 február 4-én* mondott beszéd 277

Sztálin. Új helyzet — új feladatok a gazdasági építőmunkában. A gazdasági vezetők értekezletén *1931 június 23-án* mondott beszéd . . . . . 288—311

I. A munkaerő 289

II. A munkabér 291

III. A munka megszervezése 295

IV. A munkásosztály üzemi műszaki értelmiségének kérdése 299

V. Fordulat jelei a régi üzemi műszaki értelmiség soraiban 302

VI. A gazdaságos számvetésről 305

VII. Új módon dolgozni, új módon vezetni 308

Sztálin. Az ötéves terv négy év alatt elért eredményei a munkások és parasztok anyagi helyzetének javítása terén. „Az első ötéves terv eredményei" c., a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja Központi Bizottságának és Központi Ellenőrző Bizottságának egyesített plénumán tartott beszámoló V. része. *1933 január 7* 312

Sztálin. Beszéd az élmunkás kolhozparasztok első összszövetségi kongresszusán. *1933 február 19* . . . . . 318—334

1. A kolhozok útja — az egyedül helyes út 318

2. Legközelebbi feladatunk jómódúvá tenni valamennyi kolhozparasztot 325

3. Egyes megjegyzések 329

Sztálin. A Lenini Komszomolnak. Üdvözlet a Szovjetunió Lenini Kommunista Ifjúsági Szövetségének, fennállása tizenötödik évfordulója alkalmából. *1933 október 29* 335

Sztálin. A dolgozók anyagi helyzetének és kultúrájának fellendülése. A SzK(b)P Központi Bizottságának munkájáról a XVII. pártkongresszuson tartott beszámoló „A népgazdaság további fellendülése és a Szovjetunió belső helyzete" c. II. részének 3. pontja. *1934 január 26* 337

Sztálin. A mezőgazdasági artel és a mezőgazdasági kommúna kérdése. A SzK(b)P Központi Bizottságának munkájáról a XVII. pártkongresszuson tartott beszámoló „A párt" c. III. részének „Az eszmei vezetés kérdései" c. pontjából. *1934 január 26* 343

Sztálin. Beszéd a kohászati küldöttség fogadásán. *1934 december 26* 352

Sztálin. Beszéd a Kreml palotában, a Vörös Hadsereg Katonai Akadémiájának évzáró ünnepélyén. *1935 május 4* 355

Sztálin. A Kaganovics földalattivasút megnyitása alkalmából rendezett ünnepi ülésen mondott beszéd. *1935 május 14* 362

Sztálin. Beszéd a répaföldek élmunkás kolhozparasztnőinek a Párt és a kormány vezetői által rendezett fogadásán. *1935 november 10* 364

Sztálin. Beszéd a sztahánovisták első összszövetségi tanácskozásán, *1935 november 17* . . . . . 367—383

1. A Sztahánov-mozgalom jelentősége 367

2. A Sztahánov-mozgalom gyökerei 372

3. Új emberek — új technikai normák 377

4. Legközelebbi feladataink 380

5. Néhány szó 382

Sztálin. Változások a Szovjetunió életében az 1924—1936-ig terjedő időszakban. A Szovjetek VIII. rendkívüli Összszövetségi Kongresszusán. „A Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségének Alkotmánytervezetéről" előterjesztett jelentés II. fejezete. *1936 november 25* 384

Sztálin. A pártmunka fogyatékosságairól. A SzK(b)P teljes ülésén „A pártmunka fogyatékosságairól s a trockista és egyéb kétkulacsosok felszámolását célzó rendszabályokról" mondott beszéd V. része. *1937 március 3* 392

Sztálin. A kohászat és a szénbányászat funkcionáriusainak és sztahánovistáinak. A Párt és a kormány vezetői által rendezett fogadáson mondott beszéd. *1937 október 29* 404

Sztálin. Beszéd a főiskolák tudományos munkásainak fogadásán a Kremlben. *1938 május 17* 406

Sztálin. A SzK(b)P Központi Bizottsága munkájáról a XVIII. Pártkongresszuson tartott beszámolóból. A beszámoló II. részének 2. és 3. pontja. *1939 márc. 10* 409—415

2. A nép anyagi és kulturális helyzetének további javulása 409

3. A szovjet rend további megszilárdulása 413

Sztálin. Az 1941 július 3-án mondott rádióbeszédből . . 416

Sztálin. Szervezőmunka a hátországban. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 25. évfordulója alkalmából mondott beszéd 1. pontja. *1942 november 6* 419

Sztálin. Egész népünk támogatja a frontot. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 26. évfordulója alkalmából mondott beszéd 2. pontja. *1943 nov. 6* . . 421

Sztálin. A szovjet nép nagy hősiessége a Honvédő Háborúban. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 27. évfordulója alkalmából mondott beszéd 2. pontja. *1944 november 6* 426

Sztálin. A „Moszkva Sztálin-kerületének választói gyűlésén mondott beszéd"-ből. *1946 február 9* 430

Tárgymutató 439

EÖTVÖS EGYETEM
RÉGÉSZETI INTÉZET
bl. 339 Marx

Felelős szerkesztő: Czóbel Ernő. — Műszaki vezető: Gortvai Tivadar.

(f62) — Kultúra Nyomda VIII, Conti u. 4 — 1354
Felelős vezető: Heitter Imre

A TUDOMÁNYEGYETEM
KLASSZIKA-ARCHEOLOGIAI
KÖNYVTÁRA

Leltári szám: .....

Szak.: .....

V. I. LENIN

I. V. SZTÁLIN

KLASSZIKA ARCHAEOLOGIAI INTÉZET

10.— Ft